PĂRINŢI ŞI SCRIITORI BISERICEŞTI

18

SFÎNTUL VASILE CEL MARE

SCRIERI

PARTEA A DOUA

ASCETICELE

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÎNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE
TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

TRADUCERE, INTRODUCERE, INDICI ŞI NOTE DE
Prof. IORGU D. IVAN

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREŞTI — 1989

CUVÎNT ÎNAINTE

De-a lungul vremii, ierarhii, slujitorii și credincioșii Bisericii noastre au acordat o înaltă cinstire Sfîntului Vasile cel Mare, al cărui chip duhovnicesc de o pilduitoare trăire creștină, de mare teolog și de monah îmbunătățit, osirduitor spre culmile desăvîrșirii, s-a arătat pildă vrednică de urmat îndeosebi pentru monahismul românesc. Latura practică a operei sale teologice, oglindită mai ales în Regulile morale — mari și mici —, a odrăslit rod îmbelșugat în viața Bisericii Ortodoxe Române, făcînd din așezămintele monahale și viețuitorii acestora modele de rugăciune și muncă pe pămîntul nostru românesc.

Monahismul răsăritean, organizat temeinic, pe principii realiste și practice, de Sfîntul Vasile cel Mare — și răspîndit în străvechile ținuturi dacice încă din secolele IV—V — s-a hrănit duhovnicește și din bogatele scrieri ascetice cu care marele părinte bisericesc a îmbogățit zestrea sufletească a iubitorilor de frumuseți și de trăiri duhovnicești. «Arătătorul celor cerești» — cum îl numește Biserica în cîntările ei —, aprofundînd temeinic cunoașterea lucrurilor divine și omenești și ajungînd la convingerea că adevărata slujire a lui Dumnezeu se realizează prin slujirea oamenilor și a lumii, a așezat la temelia vieții duhovnicești — ca rod de mare preț al gîndirii sale luminate de Duhul Sfînt — relația dintre rugăciune și muncă. Adînc cunoscător al firii omenești, Sfîntul Vasile cel Mare a acordat o însemnătate deosebită vieții trăite în rugăciune și muncă, arătînd că numai împletirea acestora poate asigura echilibrul dintre suflet și trup și înaintarea pe calea desăvîrșirii.

Călăuzindu-se după Regulile Sfîntului Vasile cel Mare, cunoscute în întreaga Biserică, monahii viețuitori în părțile Sciției Mici și ale Daciei au îmbinat viața de meditație și rugăciune cu munca fizică și intelectuală, respectiv cu adîncirea cercetărilor teologice și științifice, cu activitatea misionară, sau cu împlinirea unor încredințări de

înaltă răspundere. Pe un asemenea fond spiritual rezultat din gîndirea și strădaniile marelui ierarh al Cezareei Capadociei s-a întemeiat și s-a dezvoltat viața mînăstirilor ortodoxe românești. Felul în care viețuitorii mînăstirilor noastre au deprins și au practicat evlavia monastică potrivit rînduielilor Sfîntului Vasile cel Mare nu i-a rupt de viața poporului, ci, dimpotrivă, i-a legat mai strîns de ea. Ei s-au dovedit împlinitori ai acestor rînduieli prin viața lor curată, prin hărnicia lor pilduitoare și, în același timp, prin părtășia lor la promovarea binelui obștesc, arătată prin slujirea devotată a patriei și a tuturor fiilor ei. Așa se face că din străvechile noastre vetre monahale au răsărit și au crescut viguros, de-a lungul vremii și pînă în zilele noastre, monahi cu viață îmbunătățită, apărători ai credinței și legii străbune, teologi iscusiți, ierarhi luminați sau sculptori și pictori a căror faimă a depășit hotarele țării.

Urmînd învățăturilor duhovnicești ale Sfîntului Vasile cel Mare, viețuitorii mînăstirilor noastre nu s-au rupt de viața și năzuințele poporului, ci s-au străduit ca în ambianța creatoare de împletire a rugăciunii cu munca să afirme și să dezvolte anumite trăsături specifice și scumpe sufletului românesc. Astfel ei au trezit și au susținut interesul, grija și dragostea pentru păstrarea și cultivarea limbii române și au devenit creatori ai unor opere nemuritoare, ca: manuscrise copiate și împodobite cu miniaturi de înaltă ținută și valoare artistică, broderii, picturi și neîntrecute tipărituri, care au circulat nu numai în toate ținuturile românești, ci și dincolo de acestea, făcînd pretutindeni cunoscut tezaurul de gînd și de simțire al neamului românesc.

Viața de obște, cu împlinirea pravilei zilnice și a îndeletnicirilor practice, i-a legat trainic pe călugări nu numai de sanctuarele sfintelor locașuri, ci și de zidirile mînăstirilor, de arta și de armonia acestora, dăruind din ofranda lor spirituală, din scrisul, gîndirea și talentul lor pagini de cronici, cărți, odoare și sculptură care constituie astăzi un adevărat izvor de cunoaștere a trecutului nostru istoric și artistic. Paralel cu ascultările duhovnicești din biserică, gospodăria sau chiliile mînăstirii, ei au transpus în viață principiile formulate de marele Vasile, prin

preocuparea statornică de slujire a semenilor, prin deschiderea cu largă înțelegere față de problemele lumii contemporane și îndeosebi prin devotament pilduitor față de țară și de fiii ei. Împreună cu întregul popor, ei și-au iubit statornic glia în care s-au născut și au viețuit și nu de puține ori și-au jertfit chiar viața pentru ea, sprijinind și, uneori, luînd parte la diferite acțiuni ale poporului român pentru dreptate națională și socială, sau la războaiele pentru apărarea pămîntului strămoșesc. De aceea în cartea de aur a neamului nostru sînt evocate cu aleasă cinstire figurile unor monahi și monahii care și-au închinat viața lui Dumnezeu, propășirii patriei și a poporului român, iar în pomelnicele de pe marile monumente ridicate în cinstea eroilor se deslușesc și numele unor viețuitori de obște monahală care au devenit pilde luminoase ale jertfelniciei pentru apărarea vetrei părintești.

Ei și-au arătat atașamentul față de țară și în diferite alte împrejurări, contribuind — ca și clerul de mir — la zidirea și îngrijirea locașurilor de cult, ca și la construirea unor locașuri de cultură și artă care îmbogățesc patrimoniul nostru național. Așa se face că, și în trecut și astăzi, în istoria noastră națională și bisericească s-au înscris la loc de cinste numele unor monahi și ierarhi decorați cu ordine și medalii pentru dăruirea lor în slujba patriei și identificarea cu aspirațiile cele mai nobile ale poporului român.

Dar roadele concepției Sfîntului Vasile cel Mare despre slujirea lui Dumnezeu, despre demnitatea și valoarea omului și despre frumusețea virtuților au bucurat și au hrănit duhovnicește nu numai pe viețuitorii așezămintelor monahale, ci întreaga obște creștină. Scrierile ascetice ale marelui organizator al monahismului au depășit incintele mînăstirești, răspîndindu-se în rîndurile credincioșilor, îmbogățind și înfrumusețînd necontenit evlavia vieții creștine în familie și în parohii. Ogorul duhovnicesc al mînăstirilor, ca și cel al parohiilor noastre românești, s-a arătat deopotrivă de însetat și roditor în primirea, cunoașterea și trăirea învățăturilor Sfîntului Vasile cel Mare, ca unele care s-au identificat permanent cu preocupările și aspirațiile tuturor. Așezămintele monahale românești au fost dintru început adevărate focare de lumină și căldură spirituală care, hrănindu-se din gîndirea teologică larg

cuprinzătoare a Sfîntului Vasile cel Mare, au însuflețit necontenit evlavia credincioșilor, întărindu-i în trăirea rugăciunii, în dăruirea în munca pentru toți semenii și în dragostea față de patria și neamul din care au odrăslit.

Cuvintările ascetice și Regulile morale ale Marelui Ierarh Vasile au înfruntat veacurile, rămînînd pînă astăzi nesecate izvoare duhovnicești pentru viața cinului monahal, a clerului de mir și a tuturor credincioșilor dornici să primească și să urmeze povățuirile sale luminoase.

De aceea, traducerea în dulcele grai românesc a acestor perle de cuget și trăire patristică — datorată strădaniilor neobosite ale venerabilului dascăl de teologie, Prof. Iorgu Ivan — împlinește o cerință din cele mai arzătoare pentru propășirea vieții duhovnicești a monahilor, clerului și credincioșilor ortodocși români, înscriindu-se în același timp și ca o contribuție de mult preț la îmbogățirea patrimoniului nostru teologic.

Binecuvîntînd osîrdia celor ce s-au ostenit cu darea la lumină a acestui nou volum — cel de al doilea din traducerea operelor Sfîntului Vasile cel Mare, cuprinse în Colecția «Părinți și scriitori bisericești» —, dorim cititorilor împărtășirea de bogat rod duhovnicesc din învățăturile marelui ierarh capadocian, spre călăuzirea și întărirea tuturor pe drumul mîntuirii.

† TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

La praznicul Nașterii Maicii Domnului,
8 septembrie 1989

STUDIU INTRODUCTIV

A. CONSIDERAŢII GENERALE

În anul 1979, cu prilejul împlinirii a 1600 de ani de la trecerea din această viaţă a Sfîntului Vasile cel Mare, s-a putut verifica — prin mulţimea acţiunilor de comemorare — că Arhiepiscopul Cezareei Capadociei ocupă în conştiinţa întregii creştinătăţi un loc de înaltă şi aleasă cinstire, fiind socotit ca unul dintre cei mai mari dascăli şi doctori ecumenici, deopotrivă în Răsărit şi în Apus [1]. Împrejurările în care şi-a desfăşurat activitatea Sfîntul Vasile cel Mare — în a doua jumătate a secolului al IV-lea — au fost tulburi şi dintre cele mai grele pentru Biserică. Erezii, sprijinite chiar de către împăraţi, schisme în care erau angajate importante centre bisericeşti şi numeroase superstiţii, împiedicau Biserica de la lucrarea ei binefăcătoare şi-i ameninţau unitatea. În aceste împrejurări, prin inteligenţa lui excepţională, prin pregătirea temeinică cu care se înarmase, prin îndelungaţi ani de studii în cele mai importante centre de învăţămînt pe care le avea Răsăritul în acel timp (Cezareea, Constantinopol, Atena), prin fermitatea caracterului său, prin tactul diplomatic cu ajutorul căruia putea să ducă tratative şi să poarte discuţii, în cele mai controversate probleme, cu gînditori de înaltă pregătire ştiinţifică şi filosofică [2], ca şi cu oameni mai simpli, cu îndărătnici eretici, fără să jignească pe cineva, Sfîntul Vasile a reuşit să aducă reale servicii Bisericii, ajutînd-o să-şi precizeze şi să-şi păstreze nealterată învăţătura, aşa cum o propovăduiseră Sfinţii Apostoli şi să-şi salveze unitatea, cultivînd în acest scop bune raporturi nu numai cu arhiepiscopii şi episcopii din Răsărit, ci şi cu cele mai de seamă personalităţi ale ierarhiei Bisericii de Apus.

1. În Răsărit Sfîntul Vasile este socotit *părinte* şi *dascăl* al Bisericii; în Apus a fost declarat *doctor Ecclesiae*, în anul 1568 cf. Panaghiotis K. Hristou, în vol. I, p. 23 din Operele Sfîntului Vasile cel Mare (publicate în Colecţia «Părinţii greci ai Bisericii» — 'Ελληνες Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας) Tesalonic, 1972. Între nenumăraţii «părinţi» şi puţinii «părinţi şi dascăli», Biserica a făcut totdeauna deosebire; pe cei din urmă i-a socotit şi i-a cinstit — în mod deosebit — ca pe «aleşi de Dumnezeu» să se confrunte cu marile probleme şi cu puternicele crize teologice, ivite în Biserică. Prin harisma specială cu care au fost dăruiţi, aceştia au devenit «luminători ai lumii».

2. Sfîntul Vasile cel Mare avea o pregătire enciclopedică, aşa cum rezultă din toate epistolele, scrierile, omiliile sau canoanele sale.

1. Dacă prin numărul scrierilor care ne-au rămas de la el Sfîntul Vasile a fost depăşit de alţi Sfinţi Părinţi — ţinînd seama şi de timpul scurt al păstoririi lui — el n-a fost însă depăşit prin valoarea practică a acestor scrieri şi mai ales prin rezultatele practice ale aşezămintelor întemeiate de el. Aceste aşezăminte, organizate şi îndrumate direct de către Sf. Vasile, ca să corespundă celor mai apăsătoare nevoi ale societăţii din timpul său, au reuşit să-i atragă admiraţia atît din partea creştinilor, cît şi din partea necreştinilor şi ereticilor, dar mai ales au reuşit să impună Biserica creştină respectului şi preţuirii autorităţii de Stat, pentru opera filantropică a acestor aşezăminte. Dăruirea cu care el şi-a împărţit activitatea ca ierarh, pe de o parte, pentru instruirea credincioşilor ca să cunoască dreapta învăţătură şi să rămînă neclătinaţi în păstrarea şi afirmarea ei, iar pe de altă parte, prin introducerea disciplinei — obligînd pe toţi cei care participau la lucrarea Bisericii să se limiteze la atribuţiile ce le reveneau, şi, în acelaşi timp, lărgind activitatea aşezămintelor de binefacere ca să corespundă tuturor categoriilor de membri ai societăţii, avizaţi la sprijin şi protecţie: orfani, văduve, bolnavi, bătrîni, călători etc., a făcut ca Sf. Vasile să fie deosebit de iubit, stimat şi ascultat în timpul vieţii, iar imediat după moarte să fie numit «cel mare» şi «fala» şi «podoaba Bisericii» [3]. Un specialist cercetător apusean al vieţii şi operelor Sfinţilor Părinţi, referindu-se la Sf. Vasile cel Mare, a spus, cu obiectivitate, că «Biserica a avut puţini oameni atît de compleţi, ca pregătire, şi atît de bine echilibraţi, ca manifestare, ca Sfîntul Vasile cel Mare [4], fiind socotit — datorită spiritului său judicios şi practic —, «ca un roman printre greci». Acest spirit judicios şi practic, care caracterizează opera Sfîntului Vasile cel Mare, în general, şi epistolele şi răspunsurile canonice ale sale, în special, explică faptul că în colecţiunea fundamentală canonică a Bisericii de Răsărit [5], Sfîntul Vasile cel Mare figurează cu 92 de canoane, reprezentînd cel mai mare număr de canoane cu obligativitate generală în Biserica Ortodoxă, pe care le avem de la Sfinţii Părinţi, de la sinoadele particulare şi de la sinoadele ecu-

3. N. Milaş, *Dreptul bisericesc oriental*, traducere de Dim. I. Cornilescu şi Vasile S. Radu, revăzută de I. Mihălcescu, Bucureşti, 1915, p. 85.

4. J. Tixeront, *Précis de Patrologie*, ed. VII, Paris, 1927, p. 222.

5. Colecţiunea fundamentală canonică a Bisericii Ortodoxe este Nomocanonul în 14 titluri, cunoscut şi sub numele de Nomocanonul Patriarhului Fotie. În realitate Patriarhul Fotie a completat numai în anul 883 această colecţie, care exista încă de la începutul veacului VII, din timpul Patriarhului Serghie I al Constantinopolului (610—638). Caracterul de Colecţiune oficială, obligatorie pentru întreaga Biserică, i l-a atribuit Sinodul ţinut la Constantinopol în anul 920 (v. Iorgu D. Ivan, *Opera canonică a Sfîntului Vasile cel Mare şi importanţa ei pentru unitatea Bisericii*, în «Sfîntul Vasile cel Mare. Închinare la 1600 de ani de la săvîrşirea sa», Bucureşti, 1980, p. 355 şi 356, notele 1 şi 3).

menice, cu excepţia sinodului quinisext sau trulan, de la care avem 102 de canoane [6], şi a celui local, din Cartagina, din anul 419, de la care avem 133 de canoane.

Referindu-ne la aprecierea patrologului Tixeront că «Biserica a avut puţini oameni atît de compleţi ca Sfîntul Vasile cel Mare», făcînd o privire generală asupra operei sale, se poate constata că, într-adevăr, la puţini dintre Sfinţii Părinţi se întîlneşte o preocupare atît de stăruitoare şi de cuprinzătoare ca la Sfîntul Vasile cel Mare, deopotrivă sub cele trei aspecte prin care se afirmă, în general, unitatea Bisericii : dogmatic, cultic şi canonic ; adică prin păstrarea nealterată a dreptei învăţături de către toţi episcopii — cu clerul şi credincioşii unităţilor pe care le conduc, prin practicarea aceluiaşi cult — îndeosebi a celor şapte Sfinte Taine — şi prin practicarea aceloraşi principii fundamentale canonice pe care le-au stabilit Sfinţii Apostoli pentru organizarea şi conducerea Bisericii, urmînd îndrumările pe care le-au primit direct de la Mîntuitorul Hristos sau prin luminarea Duhului Sfînt, cînd se adunau în colegiu — sau sinod — ca să stabilească asemenea principii.

2. Această cuprinzătoare preocupare a Sfîntului Vasile cel Mare, manifestîndu-se cu înaltă competenţă în toate domeniile şi formele prin care se poate exprima, explica şi trăi învăţătura Mîntuitorului Hristos, poate fi desprinsă şi din cuprinsul volumului publicat de Biserica Ortodoxă Română, din iniţiativa Patriarhului Iustin, ca «închinare la împlinirea a 1600 de ani de la săvîrşirea sa din viaţă» [7].

În «Cuvînt înainte», la acest volum, Patriarhul Iustin spunea următoarele, cu privire la prestigiul de care s-a bucurat şi se bu-

6. În Nomocanonul în 14 titluri, cu conţinutul confirmat în anul 920, există următoarele canoane, cu obligativitate generală : 85 canoane apostolice ; 20 canoane de la sinodul I *ecumenic ; 7 can. sin. II ec. ; 8 can. sin. III ec. (în unele colecţiuni este tre*cută ca al 9-lea canon epistola sin. III ec. către sinodul din Pamfilia în legătură cu demisia episcopului Eustaţiu al acestei eparhii) ; 30 can. sin. IV ec. ; 102 can. sin. VI ec. (numit şi quinisext, pentru că au fost redactate la 692 pe baza actelor sinodului V ec. (553) şi ale sinodului VI ec., din anul 680) ; 22 can. sin. VII ec. ; 1 can. sin. local din Cartagina din anul 256 (N. Milaş nu-l mai menţionează, socotindu-l abrogat de sin. II ec., prin can. 7 ; el este menţionat însă în can. 2 sin. VI ec., chiar dacă îi recunoaşte obligativitatea numai pentru Africa) ; 25 can. sin. Ancira ; 15 can. sin. Neocezareea ; 21 can. Gangra ; 25 can. Antiohia ; 60 can. Laodiceea ; 21 can. Sardica ; 1 can. Constantinopol (an. 394) ; 133 can. Cartagina ; 17 can. I—II Constantinopol (an. 861) ; 3 can. Constantinopol (879) ; 4 can. Dionisie al Alexandriei ; 11 can. Grigorie al Neocezareei ; 15 can. Petru al Alexandriei ; 3 can. Atanasie cel Mare ; 92 can. Sf. Vasile cel Mare ; 18 can. Teofil al Alexandriei ; 1 can. Sf. Grigorie Teologul ; 1 can. Sf. Amfilohie ; 8 can. Sf. Grigorie de Nisa ; 14 can. Teofil al Alexandriei ; 5 can. Sf. Chiril al Alexandriei ; 1 can. (enciclica) Ghenadie al Constantinopolului ; 1 can. (enciclica) Tarasie al Constantinopolului.

7. *Sfîntul Vasile cel Mare, Închinare la 1600 de ani de la săvîrşirea sa*. Tipărit cu binecuvîntarea P. F. P. Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1980, p. 490 + 51 (numerotare separată : texte muzicale).

B. LUCRĂRI ALE SFÎNTULUI VASILE CEL MARE CARE FORMEAZĂ OPERA SA ASCETICĂ

1) În cadrul operelor Sfîntului Vasile cel Mare, un loc deosebit s-a acordat lucrărilor sale referitoare la viaţa monahală, care l-a preocupat încă din timpul studiilor, îndeosebi cînd se afla la Atena. Aci, în urma discuţiilor pe care le-a avut cu prietenul său, Sfîntul Grigorie de Nazianz, a ajuns la concluzia că numai îmbrăţişînd viaţa ascetică va putea ajunge la desăvîrşirea morală pe care o dorea. Cu felul de viaţă şi de organizare pe care le văzuse la asceţii din partea locului său de naştere, Sfîntul Vasile nu era mulţumit; nu corespundeau nici modestiei care — socotea el — trebuie să caracterizeze pe adevăratul monah, nici felului de organizare a vieţii mînăstireşti pe care el îl întrevedea ca o comunitate de fraţi, ajutîndu-se în comun — sub îndrumarea proiestosului — atît la îmbunătăţirea vieţii duhovniceşti, prin rugăciuni şi cîntare de psalmi, cît şi la producerea, prin muncă după puterile fiecăruia, a celor necesare nu numai pentru întreţinerea lor, dar şi pentru ajutorarea celor săraci, celor neputincioşi, a tuturor celor avizaţi la ajutorare, din orice altă cauză, în afară de lenevie. Nu s-ar putea spune că Sfîntul Vasile a avut de la început un plan bine precizat şi cu reguli definitiv stabilite pentru organizarea vieţii monahale şi a mînăstirilor. Aprecierea pe care a avut-o la început pentru realizările la care ajunsese episcopul Eustaţie al Sevastei, îndeosebi pentru latura practică a instituţiilor cu caracter filantropic, n-a durat mult, constatînd că la baza acestora nu stă adevărata iubire de oameni, ci mîndria. Interpretînd greşit învăţătura Bisericii, adepţii lui Eustaţie introduseseră o mulţime de inovaţii, pe care le-a condamnat sinodul local din Gangra, către jumătatea secolului al IV-lea, în 20 de canoane. Sub pretextul ascezei şi al fecioriei, eustaţienii socoteau însăşi căsătoria un rău, deşi ea era creată şi binecuvîntată de Dumnezeu, iar Mîntuitorul Hristos o ridicase la rangul de Sfîntă Taină. Pentru restabilirea adevăratei învăţături a Bisericii, în legătură cu inovaţiile episcopului Eustaţie, Părinţii sinodului din Gangra au recapitulat aceste inovaţii, într-un ultim canon (21) spunînd: «Acestea le scriem nu spre a stîrpi pe cei ce vor să practice asceza în Biserica lui Dumnezeu potrivit Scripturilor, ci pe cei ce iau pretextul ascezei spre mîndrie, ridicîndu-se împotriva celor ce vieţuiesc mai simplu, şi pe cei ce introduc inovaţiuni împotriva Scripturilor şi a canoanelor bisericeşti. Aşadar, noi admirăm fecioria cea cu smerenie şi primim înfrînarea care se face cu demnitate şi cu evlavie, şi aprobăm retragerea cu smerenie de la lucrurile lumeşti şi cinstim legătura venerabilă a nunţii, şi nu defăimăm bogăţia cea după dreptate (agonisită) şi (împreunată) cu caritate, şi lăudăm simplitatea şi cumpătul în îmbrăcăminte (care

servește) numai pentru simpla acoperire a trupului, iar de la năzuințele spre moliciune și lux în îmbrăcăminte ne întoarcem, și casele lui Dumnezeu le cinstim, și adunările care se fac într-însele ca sfinte și folositoare le îmbrățișăm, nu închizînd în case cinstirea de Dumnezeu, și adunarea ce se face în biserică spre folosul obștei o aprobăm, și facerile de bine îmbelșugate ale fraților, ce se fac potrivit predaniei Bisericii pentru săraci le lăudăm, și, pe scurt spus, dorim să se facă în Biserică toate cele predanisite de Dumnezeieștile Scripturi și de predania apostolească»[12].

Textul acestui canon arată cît de multe erau inovațiile pe care le introduseseră Eustație și adepții lui, determinînd pe Sfîntul Vasile să nu urmeze felul lor de viață în organizarea mînăstirii pe care a întemeiat-o pe malul Irisului, cu un număr de anahoreți care s-au grupat în jurul lui, ascultîndu-i îndrumările. În acest loc, ferit de zgomotele orașelor[13], nădăjduia Sfîntul Vasile cel Mare să-și găsească liniștea pe care o dorea. Invitînd pe Sfîntul Grigorie de Nazianz să vină să viețuiască împreună — așa cum își promiseseră încă pe cînd se aflau la studii la Atena — Sfîntul Vasile i-a descris locul pe care l-a ales și frumusețile naturale de care este înconjurat, socotind că prin aceasta va trezi curiozitatea Sfîntului Grigorie și-i va grăbi hotărîrea de a-l vizita. Din răspunsul Sfîntului Grigorie se vede însă că nu locul și frumusețile lui îl interesau, ci felul de viață pe care Sfîntul Vasile l-a stabilit pentru el și cei care au renunțat la viețuirea izolată și au acceptat să formeze o comunitate frățească sub îndrumarea sa.

La această dorință a Sfîntului Grigorie, a răspuns Sfîntul Vasile prin epistola nr. 2, al cărei cuprins poate fi socotit ca plan sau ghid al vieții unei chinovii ascetice, așa cum o concepea Sfîntul Vasile atunci; căci, mai tîrziu, Sfîntul Vasile a mutat comunitatea sa ascetică, din locul izolat în care o întemeiase, lîngă oraș, pentru a-i afirma caracterul filantropic, cu care s-a impus așa numita Vasiliadă. Lămuririle pe care le-a dat Sfîntul Vasile în epistola la care ne-am referit, au determinat pe Sfîntul Grigorie să-l viziteze și să rămînă împreună cu el mai mult timp, studiind împreună teologia hristologică, întocmind o antologie din lucrările lui Origen și schițînd viitoarele reguli monahale, pe care le-a definitivat după aceea Sfîntul Vasile cel Mare[14].

12. N. Milaș, *Canoanele, însoțite de comentarii* (trad. de Nicolae Popovici și Uroș Kovincici), vol. II, partea I, Arad, 1934, p. 50—51.

13. Locul ales de Sfîntul Vasile avea avantajul că nu-l îndepărta de mama și sora sa, care înființaseră o mînăstire pe o veche proprietate a familiei, aflată pe celălalt mal al Irisului. Acolo s-a și retras Sfîntul Vasile, într-un moment de oboseală, beneficiind pentru refacere îndeosebi de îngrijirea sorei.

14. Care a fost contribuția Sfîntului Grigorie la întocmirea regulilor monahale, mari și mici nu se va putea ști niciodată pentru că nici el nici Sfîntul Vasile n-au lăsat vreo însemnare.

În epistola trimisă Sfîntului Grigorie, Sfîntul Vasile mărturisește de la început că viețuirea în pustie nu i-a adus liniștea pe care o căuta. «Cîte eu însumi fac în această pustie ziua și noaptea — spune Sfîntul Vasile cel Mare — mă rușinez să le descriu, căci am părăsit într-adevăr viața de lume (de la oraș), ca pricinuitoare de nenumărate rele, dar n-am reușit să mă părăsesc pe mine însumi. Dimpotrivă, sînt la fel cu cei care merg la mare și sub pretextul lipsei de experiență la navigație sînt neliniștiți și sînt cuprinși de rău de mare; sînt incomodați de mărimea corăbiei, pentru că din cauza ei se balansează mult, și cînd trec de acolo în barcă sau în vaporaș, au din nou rău de mare și sînt amețiți, pentru că răul de mare și amărala bilei (vomarea) îi însoțesc pretutindeni. Ceva asemănător se întîmplă și cu noi. Atîta timp cît purtăm cu noi patimile din noi (care își au lăcașul în noi), sîntem pretutindeni în aceleași neliniști; așa încît n-am cîștigat nimic important din această pustie.

În orice caz, cîte va trebui să facem și cîte ne vor face în stare să urmăm pașii Celui care ne-a arătat drumul mîntuirii, prin cuvintele: «Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie» (Matei 16, 24), sînt următoarele:

Trebuie să ne străduim să păstrăm mintea în stare de liniște. Pentru că aceasta este ca ochiul care prin neîncetata lui mișcare, cînd îndreptîndu-se spre cele din dreapta și din stînga, cînd întorcîndu-se, cu regularitate, în sus și în jos, nu poate să vadă clar ceea ce se află înaintea lui, ci privirea lui trebuie să se fixeze ferm către obiectul privit, dacă e cazul să stabilească un aspect clar al lui; astfel și mintea omului, cînd este purtată de nenumărate griji lumești nu este în stare să fixeze adevărul. Pe acela, spre exemplu, care nu s-a înfășurat cu legăturile căsătoriei, îl tulbură dorințele furioase și pasiunile greu de stăpînit și iubirile dezasperante; dar pe acela, care este deja legat cu soție îl stăpînește altfel de neliniște, cum este în cazul celui fără copii, dorința copiilor, în cazul celui care are copii, grija creșterii lor, protejarea soției, grija de casă, supravegherea slugilor, paguba din convenții, certurile cu vecinii, procesele la tribunale, riscurile din negoț, oboselile bunei lucrări a ogoarelor. Fiecare zi care vine aduce cu ea o examinare deosebită a sufletului. Și nopțile, care eliberează de grijile zilei, vrăjesc mintea cu visările (imaginațiile) lor. Iar de acestea există o singură scăpare, separarea de toată lumea. Dar separarea de lume nu înseamnă simplu îndepărtarea trupească de ea, ci desprinderea sufletului de simpatia față de trup, în așa măsură încît cineva să devină fără țară, fără casă, fără prieten, sărac, fără avere personală, fără mijloace de întreținere, fără întreprinderi, fără relații sociale, necunoscător, al în-

veșmintelor omenești, gata să primească în inimă impresii care iau naștere din învățătura dumnezeiască. Dar pregătirea inimii pentru aceasta este dezvățarea celor învățate din obiceiul rău, care o stăpînea deja. Căci nici pe tăblița de ceară nu este posibil să scrie cineva, dacă n-a înlăturat mai intîi literele care erau scrise pe ea mai înainte; nici sufletul nu este cu putință să fie aprovizionat cu dogmele dumnezeiești, dacă n-au fost scoase (mai intîi) preocupările lui din obicei. Spre acest scop, așadar, pustia ne procură cel mai mare folos, îmblînzind patimile noastre și dînd gîndului odihna ca să le dezrădăcineze desăvîrșit, din suflet. Căci așa cum animalele sălbatice sînt ușor de condus, cînd sînt îmblînzite, la fel și plăcerile, mîniile și supărările rele, veninoase împotriva sufletului, cînd sînt îmblînzite prin liniște și încetează să mai irite prin continuă excitare, devin ușor de învins prin puterea rațiunii. Prin urmare, locul trebuie să fie exact cu specificul nostru, îndepărtat de relația cu oamenii, așa încît legătura exercitării (ascezei) să nu depindă de nici una din grijile (nevoile) externe. Iar exercitarea pietății hrănește sufletul cu gîndiri dumnezeiești. Așadar ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt tovărășia (corul) îngerilor? O dată cu zorii zilei să se grăbească la rugăciune, ca să laude pe Ziditorul cu imne și cîntări! Apoi, după ce soarele va lumina clar, să se întoarcă la lucrări, în timp ce rugăciunea să-l însoțească tot timpul! Așa încît să facă plăcute lucrările lui cu imne ca și cu sarea! Pentru că îndulcirile imnelor avantajează starea sufletească în care predomină bucuria și nu supărarea. Așadar, începutul purificării sufletului este liniștea (tăcerea), potrivit căreia nici limba nu discută chestiuni (fapte) omenești, nici ochii nu privesc trupurile parfumate și armonioase, nici urechea nu atrage atenția sufletului spre ascultarea melodiilor care sînt compuse pentru a produce plăcere sau spre cuvintele oamenilor glumeți și hazlii, ceva care are, prin excelență, puterea să dezorganizeze marea atențiune a sufletului, pentru că mintea, cînd nu este împrăștiată către cele din afară și nu se răspîndește prin simțuri către lume, se întoarce la sine și de la sine se înalță către înțelegerea lui Dumnezeu. Dar îndată ce frumusețea este înconjurată de splendoare și este luminată de Acela uită chiar și propria ei natură; nu antrenează sufletul spre grija pentru hrană, nici spre îngrijirea pentru îmbrăcăminte, ci, eliberată de grijile pămîntești, toată atenția ei trece la dobîndirea bunurilor veșnice, adică la: cum să dobîndească înțelepciunea și curajul, dreptatea și prudența, precum și atîtea alte virtuți, care se clasează în cele generale de mai sus, care fac în stare bărbatul bun să îndeplinească toate îndatoririle vieții.

Dar, calea foarte importantă pentru aflarea îndatoririlor vieții — adaugă Sfîntul Vasile — este studierea Scripturilor inspirate de Dumnezeu, căci în acestea se cuprind și sfaturile referitoare la faptele și viețile fericiților bărbați, transmise în scris ca modele vii ale conduitei bineplăcute lui Dumnezeu.

La rîndul lor, rugăciunile, urmînd lecturile, află sufletul mai întinerit și mai viguros, așa încît (acesta) se pune în mișcare către Dumnezeu din plăcere. Dar acea rugăciune este bună care inspiră în suflet adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu. În continuare, Sfîntul Vasile se referă la chestiuni de amănunt, de care monahul va trebui să țină seama totdeauna; pentru a dovedi modestie și cumpătare: în îmbrăcăminte, încălțăminte, cînd ascultă pe cel care învață sau cînd el învață pe altul, să fie binevoitor în discuții și plăcut în vorbiri, să nu urmărească să se facă agreabil prin glume, ci să-și păstreze farmecul prin sfătuiri binevoitoare; să nu aibă înfățișare neîngrijită, păr neîngrijit, îmbrăcăminte murdară, să nu fie lacom la mîncare, cu mers cumpănit, nici prea încet — ceea ce ar arăta lenevirea sufletului —, nici prea vioi și de paradă, ceea ce ar însemna că este stăpînit de pasiuni puternice, și alte recomandări care se vor întîlni în multe din Regulile Mari și Mici sau în Cuvintele lui ascetice.

Cei doi ani pe care Sfîntul Vasile i-a petrecut printre anahoreții adepți ai rînduielilor Sfîntului Antonie și îndeosebi printre asceții următori felului de viețuire obștească stabilit prin regulile sale de Sfîntul Pahomie, l-au ajutat mult pe Sfîntul Vasile să-și fixeze planul de organizare a vieții monahale și a mînăstirilor pe care le-a întemeiat, stabilind regulile ce trebuiau respectate în acest scop. Comparînd regulile stabilite de Sfîntul Vasile cel Mare cu regulile Sfîntului Pahomie, se constată multe asemănări, care presupun că Sfîntul Vasile se înapoiase nu numai cu admirația pentru felul chinovitic al viețuitorilor după rînduielile Sfîntului Pahomie, ci chiar cu note după aceste rînduieli, pe care și le-a însușit și le-a adaptat cadrului mai larg și mai perfecționat al rînduielilor sale. Așa cum observă unul din admiratorii vieții și operei Sfîntului Vasile cel Mare [15], pămîntul clasic al monahismului era Egiptul. Calea acestei țări a luat-o Sfîntul Vasile, ajungînd în portul Alexandria către anul 357. Sfîntul Atanasie era în exil; arianismul pretutindeni învingător își multiplica persecuțiile. Această stare de spirit l-a întristat, dar nu l-a descurajat. El a înțeles că toată această dezordine era în ordinea lucrurilor; el n-a văzut în aceasta decît confirmarea cuvîntului Evangheliei: «veți fi prigoniți pentru numele Meu».

15. L'abbé Paul Barbier, *Vie de Saint Basile, évêque de Césarée, docteur et père de l'Église*, Paris, 1891.

Pierzînd speranța să poată vedea pe Sfîntul Atanasie, al cărui exil se prelungise, Sfîntul Vasile a părăsit Alexandria, îndreptîndu-se spre Tebaida, socotită cetatea ucenicilor și așezămintelor Sfîntului Pahomie. Fiecare mînăstire — din numărul incalculabil al mînăstirilor care existau în acel timp în acea regiune — era în același timp o școală de muncă și o școală de caritate. Cei care se retrăseseră și trăiau solitar practicau această caritate nu numai unii față de alții și față de locuitorii săraci ai împrejurimilor învecinate, ci mai ales față de călătorii pe care obligațiile comerțului sau ale serviciului public îi aduceau pe malurile Nilului și față de numeroșii pelerini pe care faima acestui deșert îi atrăgea. Niciodată nu s-a văzut practicarea unei ospitalități mai generoase, nici înflorirea la un asemenea punct a milei universale pe care creștinismul o introdusese în lume... Uimitoarele lor abstinențe, crudele chinuiri ale trupului, penitența eroică ce constituiau fondul vieții lor, nimic din acestea nu înăbușea în ei conștiința slăbiciunii și a nevoilor altuia. Dimpotrivă, ei deprinseseră secretele iubirii față de aproapele în această luptă de fiecare zi împotriva fierbințelii senzuale a tinereții lor, împotriva amintirilor și ispitelor lumii. Xenodohionul — adică azilul săracilor și al străinilor — forma de atunci un adaos al mînăstirii... Exista și o astfel de mînăstire care servea de spital al copiilor bolnavi...

Ei nu erau aspri decît în privința propriului lor loc. Printre ei erau mulți savanți, filosofi, care — formați de vechea știință a școlilor din Alexandria — aduseseră în deșert un tezaur de cunoștințe diferite. În nici o parte știința nouă, teologia, nu avea adepți mai profunzi, mai convinși, mai elocvenți. Aceștia nu se temeau să poarte polemici cu vechii lor tovarăși de studiu sau de plăceri. După ce respingeau argumentele acestora și închideau gura sofiștilor eretici, ei deschideau cu bucurie brațele și inimile lor episcopilor și mărturisitorilor ortodocși care veneau să caute alături de ei un adăpost.

Acolo exista, deci, ce să impresioneze un spirit atît de tînăr și ce să facă un spirit deja matur să reflecteze. Fără îndoială, toate aceste creații supraomenești erau opera Evangheliei. Cu aceste impresii Sfîntul Vasile a trecut din Egipt în Palestina, devenind din călător, pelerin. Vizitînd Iordanul, respirînd aerul pe care Mîntuitorul l-a respirat, sărutînd locul pe care a fost ridicată crucea și locul în care a fost așezat trupul Mîntuitorului, după ce a suferit martiriul pentru salvarea noastră, Sfîntul Vasile s-a îndestulat cu amintiri de neuitat și cu impresii pioase care mișcă sufletul creștin. În Palestina erau și anahoreți, pe care Sfîntul Vasile a ținut să-i vadă. Ca și cei din Egipt, ei nu aveau altă ocupație decît sfințirea vieții lor prin iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele.

În toate locurile pe care le-a vizitat — de la cîmpiile secetoase ale Siriei, la oaza din Tabena, în deşerturi, în morminţele vechi, din care cei care trăiau solitar îşi făcuseră locuinţă — pretutindeni Sfîntul Vasile a găsit primirea unui frate. El a împărţit masa frugală a oamenilor pe care dorise atît de mult să-i cunoască. Le admirase înfrînarea de la mîncare, răbdarea în oboseli, stăruinţa în rugăciune, înfrîngerea somnului, toate nevoile naturii omeneşti călcate în picioare, şi, fără să ţină seama de foame, de sete, de frig, de goliciune, o tărie de suflet de neînfrînt. El văzuse suflete fără corpuri, atît de îndrăgostite de virtute încît nu erau niciodată mulţumite de ele însele; se consumau în eforturi pentru a atinge cel mai înalt ideal. După ce a văzut locurile sfinte, unde a fost răstignit pe cruce şi unde a înviat Mîntuitorul Hristos, după ce a văzut asemenea artişti care, după ce îşi traduseseră visul sublim în marmură, în culori şi în cuvinte, nemulţumiţi de ceea ce alţii numesc capodoperă, aspiră să realizeze o frumuseţe şi mai perfectă, Sfîntul Vasile era mulţumit. Îi rămînea însă un lucru mai greu, dar mai important, de împlinit: să practice această viaţă ale cărei modele le contemplase, să se desprindă de tot, ca şi el să rămînă ca un străin pe pămînt şi, în sfîrşit, să moară, fiind viu, şi să trăiască în cer. Propunîndu-şi acest măreţ scop, Sfîntul Vasile s-a străduit — şi a reuşit — să-l împlinească [16], devenind unul din cei mai veneraţi sfinţi în toată Biserica creştină. El a reuşit să depăşească pe bogatul care întrebase pe Mîntuitorul ce trebuie să mai facă pentru a fi desăvîrşit, vînzîndu-şi într-adevăr toată averea şi împărţind-o săracilor.

2) Din lucrările care formează opera sa ascetică se vede că Sfîntul Vasile a fost mereu preocupat să lămurească şi să determine şi pe alţii să urmeze, din convingere, calea aleasă de el, pentru atingerea celui mai înalt şi mai nobil scop al vieţii, desăvîrşirea morală şi duhovnicească. Menţionăm aceste lucrări [17] în ordinea în care se găsesc în colecţia J. P. Migne, care a fost luată ca bază a traducerilor ce se publică în româneşte în colecţia «Părinţi şi scriitori bisericeşti».

1. *Prealabilă înfăţişare ascetică* (Ἀσκητικὴ προδιατύπωσις) [18]

2. *Cuvînt ascetic (I) şi sfătuire pentru renunţarea la viaţa (lumească) şi pentru desăvîrşirea duhovnicească* [19]

3. *Cuvînt despre asceză; Cum se cuvine să se pregătească monahul* [20]

4. *Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu* [21]

16. L'abbé Paul Barbier, *op. cit.*, p. 64—71, passim.

17. Aceste lucrări, sub titlul: *Ale celui între sfinţi Părintelui nostru Vasilie Arhiepiscopul Cezareei Capadociei, «Asceticele»* (Ἀσκητικά), ocupă în vol. 31 din seria greacă, col. 617—1428.

18. Migne, P.G. 31, 619—625.

19. Migne, P.G. 31, col. 626—648.

20. Migne, P.G. 31, col. 648—652.

21. Migne, P.G. 652—676.

5. *Cuvînt despre credință* [22]

6. *Tabelul Regulilor morale* [23]

7. *Regulile morale* (Τὰ Ἠθικά) [24]

8. *Cuvînt ascetic* (II) [25]

9. *Cuvînt ascetic* (III) [26]

10. *Regulile Mari* (Ὅροι κατὰ πλάτος) [27]

11. *Regulile Mici* (Ὅροι κατ' ἐπιτομήν), *capitolele, cuvînt înainte și cele 313 reguli mici* [28]

12. *Epitimii* [29]

13. *Constituțiile ascetice* (Ἀσκητικαὶ διατάξεις) [30]

14. *Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascezei* (λόγος εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀσκήσεως) [30 a]

Cu conținut ascetic sînt și mai multe epistole ale Sfîntului Vasile cel Mare [31]. Dintre acestea am dat, în anexă, două, nr. 2 și 22. Cu privire la autenticitatea lucrărilor ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare au existat păreri deosebite încă din primele veacuri. Astfel istoricul Sozomen — care avea o deosebită prețuire pentru Eustație al Sebastiei — în lucrarea: «Istoria bisericească» spune că regulile pe care Eustație le-a stabilit pentru viețuitorii din mînăstirile întemeiate de el în Armenia, Paflagonia și în Pont, ar fi atribuite de unii lui Vasilie al Cezareei [32]. Asemenea rezerve cu privire la unele sau altele din lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare se continuă pînă în zilele noastre. Nu ne vom mai referi la asemenea rezerve, ci vom menționa că autori ca: Sfîntul Grigorie de Nazianz [33], în Cuvîntul său la moartea Sfîntului Vasile; Împăratul Justinian, în scrisoarea trimisă Patriarhului Minnas [34], Patriarhul Fotie, referindu-se la rezultatele binefăcătoare ale Asceticelor Sfîntului Vasile cel Mare și îndeosebi la cele referitoare la viața chinovitică [35] ș.a. n-au pus la îndoială nici una din lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare. Importanța rînduielilor ascetice a fost recunoscută nu numai pentru prestigiul autorului lor,

22. Migne, P.G. 31, 676—692.
23. Migne, P.G. 31, 692—700.
24. Migne, P.G. 31, 700—869.
25. Migne, P.G. 31, 869—881.
26. Migne, P.G. 31, 882—888.
27. Migne, P.G. 31, 889—1052.
28. Migne, P.G. 31, 1052—1305.
29. Migne, P.G. 31, 1305—1315.
30. Migne, P.G. 31, 1315—1427.
30 a. Migne, P.G. 31, 1509—1514.
31. Dimitrios A. Petrakakos, în documentata sa lucrare: *Așezămintele monahale* (οἱ θεσμοὶ μοναχικοί) *în Biserica Ortodoxă de Răsărit*, vol. I, Lipsca, 1907, p. 141 se referă la 11.
32. V. Sozomen, *Istoria Bisericească*, traducere de I. P. S. Iosif Gheorghian, București, 1907, p. 107—108.
33. Migne, P.G. 36, 576.
34. Migne, P.G. 86, 977.
35. Migne, P.G. 103, 633.

fiind încă în viață, ci mai ales pentru rezultatele duhovnicești și practice pe care le-a obținut aplicarea lor, deopotrivă în Răsărit și în Apus. Traducerea făcută de Rufin, în latinește, a regulilor Sfîntului Vasile, a ușurat cunoașterea și aplicarea lor și în Apus. Din cele 368 de reguli ale Sfîntului Vasile (55 R.M. și 313 R.m.), Rufin n-a tradus în latinește decît 203 întrebări și răspunsuri, fără o ordine sistematică; dar, în prologul lui către avva Ursian, Rufin a caracterizat răspunsurile Sfîntului Vasile ca «drept sfînt» (jus sanctum). Prin traducerea lui Rufin a cunoscut și Benedict de Nursia regulile Sfîntului Vasile, pe care le-a și folosit în redactarea propriilor sale reguli, pe care le-a impus în viața mînăstirilor înființate de el în Apus.

Deosebirile care s-ar părea că există între unele lucrări ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare le-a explicat foarte bine Teodor Studitul[36], în comentariile pe care le-a făcut la opera ascetică a Sfîntului Vasile. Analizînd lucrările ascetice, cu atenție, se poate observa că în toate este o asemănare în privința caracterului retoric și a felului de exprimare, precum și în folosirea acelorași texte ale Sfintei Scripturi în chestiuni asemănătoare, dîndu-le aceeași interpretare. Un alt Vasile care să fi scris în chestiuni ascetice, în genul Sfîntului Vasile cel Mare, nu este cunoscut[37]. Astfel, chiar dacă s-ar admite — cum au susținut unii critici — că nu toate lucrările primite în colecție ar aparține Sfîntului Vasile, o constatare s-a impus, peste orice critică, și anume că între lucrările a căror autenticitate nu este contestată și între cele a căror autenticitate este contestată există o asemănare atît de mare în privința concepției care se desprinde din conținutul lor, încît oricine ar citi lucrările, întîi pe cele atribuite fără rezerve Sfîntului Vasile și apoi pe cele contestate, ar fi nevoit să recunoască această asemănare de concepție, care este întărită și de folosirea acelorași texte scripturistice în chestiuni asemănătoare. De aceea, și lucrările contestate de unii critici pot fi atribuite, fără nici o pagubă pentru adevăr, Sfîntului Vasile cel Mare, pentru acest considerent — care a fost invocat de majoritatea autorilor care s-au ocupat de viața și opera Sfîntului Vasile — că ele exprimă fidel concepția Sfîntului Vasile cel Mare, așa cum se găsește expusă în lucrările socotite de toți ca autentice; iar pe de altă parte nici nu s-a putut face dovada că lucrările contestate — că n-ar aparține Sfîntului Vasile — provin de la persoanele cărora li se atribuie.

36. Editorul Constituțiilor ascetice, la sfîrșit, spune: Menționăm că nu există o singură părere asupra scriitorului Asceticelor. Unii atribuie Sfîntului Vasile cel Mare toate Asceticele; alții îi atribuie numai o parte, însă toți sînt de acord că autorul Constituțiilor ascetice este Sfîntul Vasile cel Mare (v. Migne, P.G. 31, 1320; Monitum).

37. V. Migne, P.G. *volum și loc. citat* (nota 36).

Astfel, cei care susţin că Regulile mici n-ar aparţine Sfîntului Vasile trec peste nenumăratele trimiteri pe care Sfîntul Vasile, la explicarea regulilor mici, le face la explicările pe care le-a dat la o anumită Regulă mare. De asemenea cei care nu respectă ordinea primelor lucrări ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare pierd din vedere că însuşi autorul, Sfîntul Vasile cel Mare, justifică legătura dintre ele şi ordinea in care au fost concepute. Asemenea legătură şi ordine este justificată între: Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu, Cuvînt despre credinţă şi Regulile morale. Aceasta n-a împiedicat, totuşi, chiar pe Dim. A. Petrakakos ca nici să nu menţioneze aceste lucrări ca făcînd parte din opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare, in valoroasa sa lucrare despre «Aşezămintele monahale în Biserica Ortodoxă de Răsărit» (p. 140—141), deşi a scos în evidenţă în mod cu totul deosebit şi documentat importanţa operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare şi superioritatea reglementării date de el acestor aşezăminte, în raport cu reglementările Sfîntului Antonie şi cele ale Sfîntului Pahomie. În schimb, patrologul apusean Tixeront, la care ne-am mai referit, cu privire la aceste lucrări spune: «Printre scrierile ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare trebuie privite ca sigur autentice: 1. Tratatul sau Cuvîntul «Despre judecata lui Dumnezeu» şi tratatul sau Cuvîntul «Despre Credinţă», *care precedează «Regulile morale» şi le anunţă* (s.n.). 2. Regulile Morale (Τὰ Ἠθικά), care cuprind optzeci de reguli, nedefinind în mod special datoriile monahilor, ci pe cele ale creştinilor în general şi ale păstorilor Bisericii» [38].

Colecţia în care au fost grupate lucrările cu caracter ascetic ale Sfîntului Vasile cel Mare n-a avut de la început conţinutul pe care îl are în prezent. Astfel, prima ediţie în care au apărut Constituţiile ascetice şi celelalte lucrări ascetice, împreună cu celelalte lucrări ale Sfîntului Vasile cel Mare, a fost publicată la începutul veacului al 18-lea, datorită străduinţei benedictinului J. Garnier. După ediţia din 1722 a apărut a doua ediţie, la Paris, în anul 1839. În cercetarea sa, Garnier ar fi folosit şi o ediţie existentă în biblioteca universitară din Lipsca [39]. Manuscrisele pe baza cărora s-a stabilit textul, socotit autentic, al lucrărilor ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare au fost analizate cu multă atenţie de către cercetători competenţi, înlăturînd ceea ce apărea ca adaos al copiştilor sau completînd ceea ce se omisese de către unii copişti. Astfel, referindu-ne la Regulile mici, manuscrisul din Pont conţinea 286 de reguli, în timp ce manuscrisul din Cezareea conţinea încă 27 *de reguli — al căror conţinut aparţinea, neîndoielnic, Sfîntu-*

38. Tixeront, *op. cit.*, p. 226.
39. Cf. Dim. A. Petrakakos, *op. cit.*, p. 141 şi nota 14.

lui Vasile cel Mare. Așa s-a ajuns la numărul de 313 Reguli mici [40]. Dealtfel, Sfîntul Vasile însuși, în baza experienței și a întrebărilor care i se puneau în timpul convorbirilor cu monahii sau prin scrisori, ar fi intervenit cu unele modificări în unele lucrări ale sale, în diferite rînduri. De acestea au ținut seama cercetătorii operelor sale ascetice, prin compararea cu exemplarele anterioare.

În cele ce urmează vom face o prezentare sumară a cuprinsului lucrărilor ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare, din care se desprinde, o dată cu perfecțiunea la care ajunsese în cunoașterea și interpretarea Sfintei Scripturi, tactul său pedagogic pentru ușurarea înțelegerii și de către cei mai simpli, care îl ascultau, a ceea ce trebuiau să facă pentru a ajunge la împlinirea poruncilor, prin care se poate atinge desăvîrșirea morală.

Conținutul, pe scurt, al lucrărilor ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare

1) În prima lucrare: *«Prealabilă înfățișare ascetică»* (cu trei paragrafe), Sfîntul Vasile compară pe monah cu ostașul, întîi pentru a arăta de cîtă disciplină și ascultare trebuie să fie convins monahul, și apoi pentru a înțelege că el nu trebuie să se preocupe nici de îmbrăcăminte, nici de mîncare și nici de locuință, pentru că toate acestea i se asigură, lui rămînîndu-i numai grija pentru participare la rugăciune, la orele stabilite, și pentru îndeplinirea îndatoririlor de muncă ce i s-au stabilit, după pregătirea sau meseria pe care o are, și după puterea fizică de care dispune.

«Așadar, ostaș al lui Hristos — spune Sfîntul Vasile cel Mare (par. 2) —, luînd exemple mici din faptele omenești, reflectează la lucrurile veșnice. Să ai în fața ta singură viața, fără casă, fără cetate și fără proprietăți. Să fii liber, dezlegat de toate grijile lumești... Să zdrobești gîndurile care sînt împotriva credinței lui Hristos... și mai ales să ai încredere în puterea acelui Împărat, Care îngrozește și alungă pe vrăjmași numai fiindcă își arată prezența... Vei învinge desăvîrșit numai păzind pînă la sfîrșit adevărul intact și avînd neclintit curajul pentru adevăr. Cuvîntul acesta — se adaogă în par. 3 — nu se referă numai la bărbați, pentru că și femeile slujesc ca ostașe pe lîngă Hristos, fiind primite în armată pentru bărbăția sufletească, iar nu pentru slăbiciunea trupului; căci multe femei au excelat nu mai puțin decît bărbații; iar unele s-au dovedit chiar mai mult decît bărbații. Dintre acestea sînt

40. În două manuscrise din Biblioteca Vaticană, Gribomont a mai găsit alte 5 reguli care, în realitate, ori fac simplă trimitere la unele Reguli Mari sau mici, ori reproduc din textul unor asemenea reguli, așa cum se va vedea la locul respectiv.

cele care formează ceata fecioarelor. Dintre acestea sînt cele care strălucesc prin luptele propovăduirii și prin victoriile mărturisirii. Căci chiar Domnului însuși I-au urmat în timpul cît a fost în lume nu numai bărbați, ci și femei și slujirea Mîntuitorului s-a îndeplinit și prin unii și prin alții».

2) În *Cuvînt ascetic (I) și sfătuire pentru renunțarea la viața (lumească) și pentru desăvîrșirea duhovnicească* (avînd 10 par.) se arată la început cît de temeinic trebuie să reflecteze cel care dorește să îmbrățișeze viața monahală, pentru că nu sînt ușoare nici condițiile care trebuie îndeplinite înainte de intrarea în monahism — desprinderea de avere, care trebuie împărțită săracilor, și renunțarea la căsătorie și la toate plăcerile lumești —, nici cele care trebuie îndeplinite după intrarea în monahism — sărăcia completă, nemaiavînd dreptul la nici un bun material, propriu, fecioria neîntinată și mai ales ascultarea desăvîrșită, care poate merge pînă la moarte, după exemplul ascultării Mîntuitorului... «Așadar — spune Sfîntul Vasile — cel care a preferat supunerea lui Hristos și se grăbește către viața în sărăcie și fără plăceri este cu adevărat vrednic de admirație și vrednic de fericire. Dar să nu facă cineva aceasta fără să reflecteze, nici să nu încerce pentru sine viața ușoară și mîntuirea fără luptă; ci mai degrabă să se exerseze mai înainte, așa încît să cîștige răbdarea și în suferințele trupești și în cele sufletești, ca să nu se angajeze în lupte neprevăzute și să nu se întoarcă rușinat și luat în rîs la viața de la care se îndepărtase, fiindcă nu va putea să se împotrivească încercărilor ce vor veni împotriva lui». «Tu, care dorești să fii în armată împreună cu sfinții ucenici ai lui Hristos, să te fortifici pe tine, ca să suporți suferințele și să intri în adunarea monahilor cu toată hotărîrea...».

Sfîntul Vasile acordă un rol important îndrumătorului duhovnicesc căruia i se încredințează, pentru timpul de încercare, cel ce dorește să intre în monahism. Virtuțile și tactul îndrumătorului vor fi de mult folos celui ce se pregătește pentru monahism, numai dacă acesta va fi ascultător, îndeplinind tot ceea ce i se va cere și nu va face nimic pe ascuns. Căci «dacă este faptă bună, pentru care motiv se face pe ascuns și nu în mod vizibil? Întreabă-ți gîndul, care încearcă stăruitor să te fure prin cele care se par drepte; căci, prin cele așa-zise bune, rău înțelese, (gîndul) te pregătește pentru faptele josnice... Căci dacă nu vei înțelege că sînt mașinații diavolești și nu le vei îndepărta de îndată din inima ta, ele pregătesc căderea ta din viața în Hristos» (par. 4). Ferirea de a ieși des în lume și de a sta de vorbă cu cei de aceeași vîrstă, Sfîntul Vasile o socotește de folos pentru monahi în general, nu numai pentru cei care se pregătesc să devină monahi. «Ascunde-te de oamenii

uşuratici — spune Sfîntul Vasile (par. 5) —, dar lui Dumnezeu să te arăţi cît mai des. Să renunţi la orice apariţie în public, atît cît depinde de tine. Căci ai ieşit din mînăstire? Ai renunţat atunci la cumpătare. Iar dacă s-ar întîmpla ca pentru vreo împrejurare să te găseşti departe de mînăstire, să te încingi cu platoşa temerii de Dumnezeu, să iei în mîinile tale dragostea lui Hristos şi să distrugi cu cumpătare desăvîrşită dorinţele plăcerilor; şi cînd vei termina lucrul, să pleci îndată, fără pierdere de timp, şi cu aripi iuţi, ca porumbelul nevinovat, să te întorci din lume la arca de unde fuseseşi trimis, purtînd în gură milostivirile lui Hristos; astfel vei convinge gîndurile tale interioare că nu este cu putinţă să fie găsită în oricare alt loc odihna mîntuitoare».

Sfîntul Vasile socoteşte (în par. 6) lăcomia ca otravă puternică şi prima cauză a relelor; «pentru că — spune Sfîntul Vasile — patima lăcomiei nu-şi arată puterea ei de la natură în abundenţa alimentelor, ci în dorinţa şi în gustarea cîte puţin. Căci dacă dorinţa gustării cîte puţin va reuşi să te arunce în patima lăcomiei, te va da morţii fără dificultate. Căci aşa cum apa de la natură este prevăzută cu multe canale (sau braţe) şi pregăteşte locul să fie rodnic în jurul acestor canale, la fel şi patima lăcomiei, dacă îşi are izvorul în inima ta, adapă toate simţirile tale şi, după ce va dezvolta înlăuntrul tău o pădure a răutăţii, va face sufletul tău locuinţă a fiarelor sălbatice.

Exemplificînd — cu cazuri relatate în Biblie — nelegiuirile la care poate îndemna lăcomia (par 7), începînd cu căderea în păcat a primilor oameni, Sfîntul Vasile sfătuieşte pe monah cum poate deveni tezaur credincios al virtuţilor, spunînd: «Să nu primeşti ca sfătuitor pe şarpe, pentru că, în loc să-ţi dea sfat bun, vrea să te ridice ca pradă. Fereşte-te de păcatul mîncării pe ascuns, chiar dacă ar fi vorba de o simplă gustare. Căci dacă va putea să te devieze spre un lucru mic, te va arunca în luptă şi te va face prizonier. Să nu deschizi urechile tale la oricine vorbeşte şi să nu răspunzi oricărui vorbitor în discuţiile ce nu au nici o legătură cu scopul ascezei. Ascultă învăţăturile bune şi întreţine inima ta cu studierea acestora... Să priveşti ceea ce este folositor, să asculţi ceea ce este folositor, să vorbeşti ceea ce este folositor, să răspunzi ceea ce este folositor» (par. 8). După ce dă sfaturi folositoare monahului pentru orice împrejurare în care s-ar găsi (par. 9), Sfîntul Vasile adaugă (par. 10): «Să nu te convingă cu timpul gîndul mîndriei de a-ţi uşura sarcinile, ca să nu fii surprins înaintea uşilor ieşirii (din viaţă) gol de virtuţi şi să fii găsit afară de porţile împărăţiei».

3) În «*Cuvînt despre asceză. Cum se cuvine să se pregătească monahul*», Sfîntul Vasile cel Mare enumeră, într-o sinteză clară, pe de o parte, faptele care l-ar putea duce la desăvîrşire, iar pe de altă parte,

relele care l-ar putea duce la pierzare. Înainte de toate se cuvine ca monahul să fie lipsit complet de bunuri materiale și să se înfrîneze de la întîlniri cu femei și de la băutură, pentru că «vinul și femeile înșală pe cei înțelepți» (Înț. Sir. 19, 2).

4) În «*Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu*», Sfîntul Vasile cel Mare — după ce își exprimă mîhnirea pentru dezbinările care existau în Biserică, din cauza mîndriei unora dintre conducători, care urmăreau să-și impună părerea lor greșită, nu adevărata învățătură propovăduită de Sfinții Apostoli — explică mai multe texte din Vechiul și Noul Testament, prin care se arată cît de vinovați se fac cei ce strică armonia și unitatea *Bisericii*, precum și asprimea pedepselor cu care sînt loviți aceștia dacă nu-și recunosc greșeala, nu se pocăiesc și nu se îndreaptă. «Acestea și cele asemenea — spune Sfîntul Vasile — le-am învățat din Scripturile inspirate de Dumnezeu, cu harul Bunului Dumnezeu «care voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului» (I Tim. 2, 4); din acestea am învățat și cauza acelei înfricoșătoare mari neînțelegeri dintre mulți creștini între ei și față de poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, dar am învățat și aceea groaznică condamnare a celei atît de mari violări a legii și că orice călcare a oricărei porunci a lui Dumnezeu se pedepsește deopotrivă» (par. 8).

5) În «*Cuvînt despre credință*», Sfîntul Vasile arată întîi că metoda expunerii dreptei credințe se folosește în funcție de cei cărora li se expune; o metodă se va folosi atunci cînd este vorba de eretici și altă metodă, mai simplă, se va folosi față de cei care nu s-au abătut de la dreapta credință, dar doresc să afle aceasta de la cei care, prin harisma ce li s-a dat, au ajuns să cunoască bine Scripturile și sînt în măsură să le și explice clar, întărind astfel pe cei care au ascultat expunerea, în convingerea și hotărîrea lor de a păstra și mărturisi, în continuare, dreapta învățătură. Acesta era cazul celor care îl rugaseră pe Sfîntul Vasile să le vorbească despre credință. De aceea, Sfîntul Vasile le expune simplu învățătura Bisericii despre persoanele Sfintei Treimi, așa cum o avem formulată de către Sfinții Părinți ai primelor două sinoade ecumenice, în Simbolul credinței. Sfîntul Vasile nu se sfiește să facă aluzie că el însuși a fost acuzat că s-ar fi abătut de la dreapta învățătură (ceea ce l-a și determinat să se explice prin lucrarea sau tratatul despre Sfîntul Duh). Sfîntul Vasile îndeamnă pe monahii care îi ceruseră să le vorbească despre credință, să nu se lase prinși de dispute nefolositoare, spunîndu-le: «Pentru aceasta vă rog stăruitor și vă implor să încetați cu cercetarea curioasă și cu disputa necuviincioasă și să vă mulțumiți cu cuvintele Sfinților și ale Însuși Domnului». Totodată, Sfîntul Vasile revine asupra distincției pe care a făcut-o la începutul expunerii, cu

privire la metodele diferite care pot fi folosite vorbindu-se despre aceleaşi lucruri, făcîndu-i atenţi pe cei care ar intilni chiar la el asemenea deosebiri, spunind: «Am socotit că este necesar şi obligatoriu să adaug, să nu se turbure deloc unii, pentru că am cercetat aceleaşi lucruri, in alte împrejurări în chip diferit; pentru că în acele împrejurări am fost nevoiţi să respingem de fiecare dată «subiectul» introdus de vrăjmaşii adevărului. De aceştia este nevoie să vă feriţi, pentru că sînt străini faţă de credinţa evanghelică şi apostolică şi de dragoste» (par. 5).

Ca şi în alte împrejurări, în încheierea «Cuvîntului despre credinţă», Sfîntul Vasile anunţă şi tema asupra căreia va da lămuriri în continuare, arătînd şi metoda de lucru pe care o va folosi. «Socotind că cele în legătură cu credinţa sănătoasă au fost spuse îndeajuns, pentru prezent — adaugă Sfîntul Vasile (în par. 6) — în cele următoare ne vom strădui să îndeplinim, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, promisiunea pentru Regulile Morale (Τὰ 'Ηθικά). Aşadar, toate cite găsim dispersate în Noul Testament, oprite sau condamnate, pe acestea ne vom strădui după putere să le grupăm în Reguli pe capitole, ca să uşurăm înţelegerea lor de către cei care doresc să le studieze.

La fiecare Regulă (Ὅρον) vom adăuga şi numărul capitolelor din Scriptură care cuprind fie din Evanghelie, fie din Apostol, fie din Fapte, aşa încît cel care va citi Regula şi va vedea primul sau, dacă s-ar întîmpla, al doilea număr, după ce va lua în mîinile lui însăşi Scriptura şi va cerceta capitolul care este paralel la numărul citat mai înainte, va găsi dovada din care s-a format Regula. Aşadar am socotit de la început să pun alături, în Regulile Morale, şi pericopele din Vechiul Testament, care se potrivesc cu fiecare pasaj din Noul Testament; totuşi, fiindcă nevoia era presantă, căci fraţii întru Hristos au cerut acum cu mai mult zel să ne îndeplinim vechile noastre promisiuni, ne-am amintit pe cel care a spus: «Dă sfat celui înţelept şi el se va face şi mai înţelept» (Pilde 9, 9); aşa încît cel care doreşte poate, după ce dobîndeşte suficientă îndemnare de pornire de la cele paralele, să ia în mîinile lui Vechiul Testament, şi să cunoască singur potrivirea care există între toate Scripturile inspirate de Dumnezeu. Astfel, pentru credincioşii care au crezut în adevărul cuvintelor Domnului şi o singură frază este suficientă. Pentru aceasta am socotit îndestulător să pun alături nu toate cîte se întîlnesc în Noul Testament, ci (numai) puţin din toate».

6) *Regulile Morale.* Aşa cum rezultă din textul reprodus mai înainte, scopul Regulilor Morale a fost ca nu numai monahii, ci toţi creştinii să cunoască bine învăţătura Noului Testament, avînd nevoie de multe ori pentru uşurarea înţelegerii corecte a acestei învăţături şi de cunoaşterea Vechiului Testament. Din ordinea în care sînt rînduite cele

80 de Reguli Morale se desprinde atît metoda pedagogică pe care a dovedit-o Sfîntul Vasile cel Mare, în lucrările și cuvîntările sale, cît și perfecta cunoaștere a Sfintei Scripturi, care i-a și îngăduit să lămurească fiecare Regulă cu multe și concludente texte îndeosebi din Noul Testament. Un cercetător al operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare afirmă că în Regulile Morale Sfîntul Vasile cel Mare citează 1542 versete din Noul Testament [41].

Într-adevăr, urmărind ordinea în care sînt expuse Regulile Morale și diferitele aspecte care pot fi luate în considerare pentru fiecare regulă, cu numărul mare de texte din Sfînta Scriptură care ajută la lămurirea lor, se desprinde clar, așa cum am spus, extraordinarul său tact pedagogic, profunda cunoaștere a Sfintei Scripturi și tehnica interpretării corecte a textelor, dovedind că în întreaga Sfîntă Scriptură a Noului și Vechiului Testament există deplină armonie. În acest sens, apare ca necorespunzătoare concepției Sfîntului Vasile cel Mare afirmația lui J. Gribomont că, prin unele texte din Noul Testament, Sfîntul Vasile a urmărit — și a reușit — să slăbească critica Sinodului din Gangra care reproșa monahilor de sub îndrumarea lui Eustație al Sebastiei «că disprețuiau clerul, divizau familiile, emancipau copiii și îndemnau clasele *sociale să-și părăsească slujbele sub pretextul vieții desăvîrșite»* [41 a]. Reproducînd, în partea de la început, textul canonului 21 al Sinodului din Gangra, în care erau amintite și condamnate toate abaterile episcopului Eustație al Sebastiei și ale monahilor de sub ascultarea sa, că, sub pretextul ascezei, tăgăduiau însăși instituția căsătoriei, instituită de Dumnezeu de la crearea primei perechi de oameni, am arătat că Sfîntul Vasile a rupt legăturile cu Eustație, iar în Regulile sale morale [42] și monahale Sfîntul Vasile, lăudînd fecioria, n-a socotit căsătoria piedică în calea desăvîrșirii morale a creștinilor. Acolo unde nu se propovăduiește și nu se aplică învățătura Sfintei Scripturi, așa cum au propovăduit-o și au aplicat-o Sfinții Apostoli și au interpretat-o Sfinții Părinți, a spus Sfîntul Vasile, nu se poate realiza ceva vrednic de lăudat. În Regula

41. V. J. Gribomont, *Les Règles morales de Saint Basile et le Nouveau Testament*, în «Studia Patristica», vol. II, part. II, Berlin, 1957, p. 418; cf. Pr. prof. Ioan G. Coman, *Personalitatea Sfîntului Vasile cel Mare*, în vol. «Sfîntul Vasile cel Mare», Edit. Institutului Biblic..., București, 1980, p. 44 și n. 81.

41 a. Ibidem și nota 82.

42. Menționăm, ca exemplificare, cîteva din primele Reguli morale: 1. Se cuvine ca aceia care cred în Domnul întîi să se pocăiască; 2. Nu este cu putință să slujească lui Dumnezeu cel care este amestecat în lucruri străine pietății; 3. Cea dintîi și mare poruncă în legea care a fost mărturisită de Domnul este: să iubești pe Dumnezeu din toată inima; și a doua, să iubești pe aproapele, ca pe tine însuți; 4. Cinstește și preamărește pe Dumnezeu cel care face voia Lui, dar îl necinstește cel care calcă legea Lui; 5 Se cuvine, curățindu-ne de toată ura față de toți, să iubim și pe vrăjmași; iar pentru prieteni să ne punem și viața, cînd ar fi cazul, avînd o asemenea dragoste pe care a avut-o față de noi Dumnezeu și Hristosul Lui ș.a.

Morală 7, Sfîntul Vasile spune: «Chiar dacă cineva mărturisește pe Domnul și ascultă cuvîntul Lui, dar nu urmează poruncile Lui, se condamnă». În Regulile sale morale, Sfîntul Vasile nu uită să îndemne pe creștini să asculte și să se supună înaltelor stăpîniri, folosind în acest scop îndeosebi îndemnurile date de Sfîntul Apostol Pavel romanilor, cărora le spune: «Tot sufletul să se supună înaltelor stăpîniri, căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu; iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt rînduite. Pentru aceea, cel care se împotrivește stăpînirii se împotrivește rînduielii lui Dumnezeu. Iar cei care se împotrivesc își vor lua osîndă. Căci dregătorii nu sînt făcuți pentru fapte bune, ci pentru cele rele. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpînire? Fă binele și vei avea laudă de la ea» (Rom. 13, 1—3).

În ultima Regulă Morală (80) Sfîntul Vasile exemplifică cu 73 de versete biblice, cum se cuvine a fi creștinii în general: ca ucenici ai lui Hristos, formați numai după cele pe care le văd la El sau le aud de la El; și cum se cuvine să fie cei încredințați cu predicarea Evangheliei, împlinind, fără să neglijeze, cu fapta și cu cuvîntul, numai cele poruncite de Domnul. Anume, credincioșii să fie «ca oi ale lui Hristos care ascultă numai de glasul păstorului lor și îi urmează Lui totdeauna», sau «ca mlădițe ale lui Hristos, în care sîntem înrădăcinați și în care aducem roadă și, deci, tot ceea ce facem și avem vrednic Lui îi aparține», iar cei încredințați cu propovăduirea Evangheliei ca «iconomi credincioși ai tainelor lui Dumnezeu» se cuvine să fie «ca model și dreptar al pietății spre îndrumarea pe calea cea dreaptă a celor ce urmează Domnului, dar ca mustrător al pervertirii celor care s-ar arăta în orice fel neascultători»; «ca păstori ai oilor lui Hristos, care își pun sufletul pentru ele și nu le părăsesc, cînd va fi timpul potrivit ca să le încredințeze Evanghelia lui Dumnezeu»; «ca doctori, cu multă milă, după știința învățăturii Domnului, vindecînd bolile sufletelor, spre îngrijirea sănătății și șederii întru Hristos»; «ca iconomi ai Bisericii lui Dumnezeu care pun în ordine sufletul fiecăruia, spre a fi zidiți la temelia apostolilor și profeților» ș.a.

Așa cum au fost formulate și documentate, Regulile Morale ale Sfîntului Vasile cel Mare s-au bucurat de la început de aleasă prețuire, pentru contribuția pe care au adus-o la întărirea credinței, la schimbarea vieții creștinilor și monahilor, prin promovarea dragostei și a milei în raporturile dintre membrii societății.

7) În *«Cuvînt ascetic II»*, Sfîntul Vasile cel Mare — după ce arată că omul a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, dar păcatul a urîțit frumusețea chipului, după ce a atras sufletul spre pofte nestăpînite — recomandă pentru redobîndirea chipului lui Dumnezeu permanentă grijă deosebită ca sufletul nostru să rămînă tare și neabătut

spre asaltările ispitelor. La această străduință poate deveni împreună-lucrătoare fecioria (par. 1). Dar, înainte de a da votul vieții ascetice — spune în continuare Sfîntul Vasile cel Mare — «îi este cu putință celui care ar dori-o să urmeze viața obișnuită și să se căsătorească, lucru care este îngăduit și legal. Dacă însă cineva a dat deja făgăduință lui Dumnezeu, se cuvine să se păstreze pe el pentru Dumnezeu cu dăruire sfîntă, așa încît să nu-și atragă condamnarea pentru ierosilie, dacă s-ar întina iarăși, făcînd slujitor al vieții comune trupul care a fost afierosit lui Dumnezeu prin făgăduință». Așadar, «cel care s-a retras din lume, alegînd viața îngerească, să ia aminte că a depășit limitele firii omenești și s-a rînduit pe sine în viața netrupească, căci semnul distinctiv al naturii îngerești este *eliberarea de comuniunea căsătoriei, indiferența* față de orice altă frumusețe și privirea continuă numai spre fața lui Dumnezeu» (p. 2). Sfîntul Vasile concepea organizarea celor care se retrag din lume în grupe de cîte zece, pînă la 20 de membri, o mînăstire putînd avea pînă la 5—6 grupe. Fiecare grupă să aibă un proiestos, iar mînăstirea, un egumen sau stareț. Proiestoșii grupelor păstrau permanent legătură cu starețul mînăstirii, pentru aplicarea unitară a regulilor și pentru orele de rugăciune și pentru timpul de muncă. Cumpătarea trebuia păstrată în toate, și în mîncare și în băutură și în muncă (par. 4). Toți trebuie să aibă un depozit comun, nimeni să nu spună că ceva este al lui : nici haină, nici încălțăminte nici orice alt lucru necesar pentru nevoile trupului ; ci superiorul să repartizeze fiecăruia după nevoi. Căci într-o asemenea viețuire în comun legea dragostei nu îngăduie prietenii și grupări speciale. Epitimiile să fie, de asemenea, după mărimea și gravitatea greșelii (par. 5).

8) În «*Cuvînt ascetic III*», Sfîntul Vasile accentuează că «cei care îmbrățișează viața ascetică se cuvine să se elibereze întîi de orice bun *material, pentru că grija și preocuparea* de bunurile materiale provoacă multă tulburare în suflet». «Așadar — spune Sfîntul Vasile — cînd mai mulți, care au în vedere același scop al mîntuirii, primesc viața în comun, se cuvine să împlinească înainte de toate acestea : să aibă, adică, toți o singură inimă, o singură voință și o singură dorință și, așa cum legiferează Apostolul, să formeze toți frații mînăstirii un singur trup format din mai multe mădulare» (I Cor. 12, 12).

Dar fiindcă obiceiurile oamenilor sînt variate și nu gîndesc toți oamenii la fel cu privire la cele folositoare, ca să nu se creeze dezordine, dacă fiecare ar trăi după voia lui, Sfîntul Vasile scoate în evidență importanța starețului, ca superior al tuturor. Dar acesta, după mărturia comună, trebuie să-i depășească pe toți ceilalți în înțelepciune, statornicie și viață austeră, pentru ca virtutea lui să devină bun comun al tuturor

imitatorilor lui. După ce a fost preferat unul, vor înceta toate voile proprii; şi toţi se vor forma pe viitor, după superior. Adevărata şi deplina ascultare a celor inferiori faţă de superior se arată în aceasta: să se abţină adică nu numai de la cele necuviincioase, după sfatul proiestosului, şi chiar pe cele vrednice de laudă să nu le săvîrşească fără aprobarea lui. Toţi trebuie să aibă iubire egală între ei. În comunitatea frăţească să nu apară rivalitate necuviincioasă şi prietenie deosebită. Pentru că din rivalitate rezultă vrăjmăşia şi din prietenie deosebită iau naştere bănuieli şi invidii. Plecare din mînăstire să nu existe, în afară de ieşirile rînduite şi necesare. Cele recomandate pentru felul de vieţuire în mînăstirile de bărbaţi sînt valabile şi obligatorii — adaugă Sfîntul Vasile — şi pentru mînăstirile de femei.

9) *Regulile Mari* (Ὅροι κατὰ Πλάτος) în număr de 55, sînt precedate de un «Cuvînt înainte», în care se dau îndrumări şi lămuriri cu ajutorul cărora cei care vor citi Regulile nu se vor poticni la înţelegerea acelor întrebări care ar putea trezi nedumeriri. Cuvîntul înainte constituie în primul rînd dovada că aceste Reguli — ca, de altfel, şi Regulile Mici şi Constituţiile ascetice — au fost întocmite în timpul cît Sfîntul Vasile se găsea împreună cu monahii din jurul lui, în mînăstirile pe care le întemeiase pe malul Irisului. «Cu ajutorul lui Dumnezeu — spune Sfîntul Vasile la începutul Cuvîntului înainte — ne-am adunat în acest loc, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, noi, care ne-am propus unul şi acelaşi scop, de a ne trăi viaţa în pustietate. Şi pe de o parte voi doriţi limpede să învăţaţi ceva din cele ce ajută spre mîntuire, iar pe de altă parte, eu sînt nevoit să fac cunoscute poruncile lui Dumnezeu ziua şi noaptea». Sfîntul Vasile îndeamnă apoi pe cei care şi-au ales viaţa retrasă de lume să înceapă, fără amînare, îndeplinirea tuturor poruncilor Domnului, fiindcă neîndeplinirea unei singure porunci face fără valoare şi răsplătire pe toate celelalte care ar fi fost îndeplinite. «Căci dacă nu ne-ar fi necesare toate poruncile pentru mîntuire, nici nu s-ar fi scris toate, nici nu s-ar fi dispus ca toate să fie păzite în mod necesar» (par. 2). Împlinirea poruncilor poate interveni însă şi de teamă, ca să nu se expună pedepselor care sînt anunţate pentru cei care nu le îndeplinesc; poate interveni şi pentru aşteptarea răsplătirii promise, pentru cei care îndeplinesc toate poruncile — cum îşi primeşte întreg salariul cuvenit lucrătorul care n-a făcut nici o pagubă, prin neglijenţă, stăpînului lucrului; dar mai vrednic de laudă şi de răsplată este cel care îndeplineşte toate poruncile din dragoste (par. 3). Căci «Dumnezeu este bun, dar şi drept — adaugă Sfîntul Vasile — iar specificul dreptului este să răsplătească după merit. De asemenea, Dumnezeu este milostiv, dar şi judecător». De aceea «să nu cunoaştem pe Dumnezeu numai pe jumătate şi nici să nu

luăm iubirea Lui de oameni ca motiv de neglijenţă». Deci, încheie Sfîntul Vasile, «aşa cum mie mi se impune propovăduirea ca o necesitate şi va fi vai mie dacă nu propovăduiesc Evanghelia, la fel şi pe voi vă aşteaptă o primejdie egală dacă veţi neglija cercetarea şi nu veţi da dovadă de zel şi stăruinţă pentru păzirea poruncilor ce ni s-au încredinţat şi pentru împlinirea lor prin fapte. Să ne rugăm, deci, ca eu să vestesc cuvîntul fără greşeală, iar pentru voi învăţătura să devină roditoare» (par. 4). După aceste lămuriri, Sfîntul Vasile începe expunerea Regulilor Mari.

Din ordinea şi înlănţuirea celor 55 de întrebări şi răspunsuri, care formează conţinutul Regulilor Mari, se desprinde acelaşi tact pedagogic prin care excelează Sfîntul Vasile cel Mare în toate lucrările şi epistolele sale, precum şi aceeaşi ordine a importanţei textelor scripturistice, prin care îşi documentează răspunsurile pentru înţelegerea clară a poruncilor Domnului şi pentru hotărîrea celor cărora li se adresează în vederea împlinirii lor.

Astfel, Sfîntul Vasile ţine să explice însăşi prima întrebare : «Despre ordinea şi înlănţuirea poruncilor Domnului», spunînd : «Fiindcă Sfînta Scriptură ne-a dat libertatea să întrebăm, înainte de toate trebuie să ne documentăm dacă există vreo ordine şi înlănţuire în poruncile lui Dumnezeu, aşa încît una să fie prima, alta a doua şi aşa mai departe ; sau toate ţin una de alta şi toate sînt egale între ele în privinţa cercetării punctului lor de plecare, aşa încît celui care ar vrea îi este îngăduit să înceapă de ori unde vrea, ca într-un cerc».

Iar ca răspuns la întrebare, Sfîntul Vasile reproduce răspunsul pe care Mîntuitorul l-a dat cunoscătorului de legi, care l-a întrebat «care este cea dintîi poruncă în lege», spunînd «*Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul* tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău. *Aceasta este cea dintîi şi cea mai mare poruncă*. Iar a doua, asemenea acesteia (este) : «*să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi*». Astfel, — spune Sfîntul Vasile — Domnul însuşi a pus ordine în poruncile Sale, stabilind ca întîia şi cea mai mare poruncă pe cea despre iubirea lui Dumnezeu ; iar ca a doua, după ordine şi asemenea aceleia, însă mai mult o îndeplinire a celei dintîi şi atîrnătoare de ea, pe cea care priveşte iubirea aproapelui. Aşadar — încheie Sfîntul Vasile — din cele spuse şi din altele asemenea, care sînt relatate în de Dumnezeu inspiratele Scripturi, este cu putinţă să ne încredinţăm despre ordinea şi înlănţuirea care există în toate poruncile lui Dumnezeu».

În răspunsul la întrebarea a doua : «*Cum se poate împlini iubirea de Dumnezeu*», Sfîntul Vasile spune : «Iubirea de Dumnezeu nu se poate învăţa. Căci nici să ne bucurăm de lumină şi să rîvnim după viaţă n-am

învățat de la altui, nici să iubim pe cei care ne-au născut sau ne-au hrănit nu ne-a învățat altul. Astfel, deci, și cu mult mai mult, învățarea iubirii de Dumnezeu nu vine din afară; ci deodată cu întocmirea vieții, adică a omului ni s-a implîntat oarecare rațiune ca sămînță, care are de la sine înclinarea de a-și insuși iubirea». Iar ca să-și justifice poziția sa și, în general, rolul celor care învață pe alții cunoașterea și respectarea poruncilor Domnului — Sfîntul Vasile adaugă: «Această sămînță de rațiune au primit-o și cei care învață poruncile lui Dumnezeu și prin harul lui Dumnezeu devin capabili s-o cultive cu sîrguință, s-o dezvolte cu înțelepciune și s-o ducă la desăvîrșire. Pentru aceasta și noi — continuă Sfîntul Vasile — după ce am aprobat rîvna voastră ca necesară pentru reușita scopului nostru, cu harul lui Dumnezeu și cu ajutorul rugăciunilor voastre, ne vom strădui ca să aprindem scînteia dragostei de Dumnezeu, care s-a răcit în voi, cu puterea cea care ne-a fost dată prin Duhul Sfînt. Înainte de a începe, vă voi spune, totuși, că Dumnezeu ne-a înzestrat cu puterile (necesare) ca să împlinim toate poruncile pe care ni le-a dat; așa încît să nu ne revoltăm ca și cum ni s-ar cere ceva de care auzim prima oară, nici să nu ne îngîmfăm, ca și cum am restitui mai mult decît ni s-a dat (par. 1). De aceea, iubirea de Dumnezeu se cere de la noi ca o datorie indispensabilă; iar lipsa ei este pentru suflet cel mai insuportabil dintre toate relele» (par. 2). Sfîntul Vasile explică, în continuare (par. 3), pentru ce iubirea lui Dumnezeu este o datorie indispensabilă, iar neîmplinirea ei atît de păgubitoare, spunînd: «Dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea Sa, l-a învrednicit de cunoașterea Sa, l-a înzestrat, mai presus de toate vietățile, cu rațiune, i-a îngăduit să se desfăteze de nespusele frumuseți ale paradisului și l-a pus stăpîn peste toate cîte se află pe pămînt; și apoi, cînd, fiind înșelat de șarpe, a căzut în păcat și prin păcat în moarte și toate urmările legate de ea, Dumnezeu nu l-a lăsat fără să-i poarte de grijă; ci i-a dat, la început, o lege ca să-l ajute, a rînduit (apoi) îngeri ca să-l păzească și să-l ocrotească, a trimis profeți ca să mustre răutatea și să învețe virtutea, a pus stavilă pornirilor spre răutate prin amenințări; i-a trezit dorința spre cele bune prin promisiuni; de multe ori, a arătat mai înainte sfîrșitul răutății și al virtuții, cu exemplele diferitelor persoane, ca să se învețe alții; și în ciuda tuturor acestora și a celor asemănătoare nu și-a întors fața de la noi cînd am stăruit în neascultare. Căci bunătatea Domnului nu ne-a părăsit și iubirea Lui față de noi n-am putut s-o împiedicăm, cu toate că am ofensat pe Binefăcător cu indiferența noastră față de darurile Lui, dimpotrivă, am fost rechemați din moarte și am obținut iarăși viața prin Însuși Domnul nostru Iisus Hristos» (par. 3).

Cu aceeaşi documentare lămureşte Sfîntul Vasile cum se înţelege iubirea faţă de aproapele (întreb. 3); cît este de folositoare «frica de Dumnezeu», pentru cei care se iniţiază în viaţa de pietate (întreb. 4); că acela care doreşte cu adevărat să urmeze lui Hristos, trebuie să se elibereze de legăturile iubirii puternice a acestei vieţi (întreb. 5 şi 6) şi că vieţuirea în comun a celor care şi-au propus acelaşi scop al pietăţii este de preferat vieţuirii izolate (întreb. 7). «Traiul la un loc cu mai multe persoane — spune Sfîntul Vasile — este mai de folos, pentru mai multe motive: întîi, pentru că nici unul dintre noi nu este în stare să-şi satisfacă singur cerinţele trupului său; ci pentru cîştigarea celor necesare avem nevoie unul de altul; apoi, în separare nu-şi va cunoaşte uşor cineva lipsurile sale, din moment ce nu va exista cineva care să-l mustre *şi să-l îndrepte cu blîndeţe şi cu inimă bună. Căci mustrarea*, chiar şi din partea unui vrăjmaş, poate să nască adeseori dorinţă de îndreptare la omul de bun simţ; iar vindecarea păcatelor se face cu pricepere de către cel care iubeşte sincer: «Căci cine iubeşte — spune Solomon — acela ceartă cu grijă» (Pilde 13, 24). Un asemenea îndrumător este cu neputinţă să găsească cineva în pustie; încît se potrivesc eremitului cuvintele Scripturii: «Vai celui care este singur, că dacă (el) cade nu este altul să-l ridice» (Eccl. 4, 10). Dar şi poruncile se împlinesc mai multe şi mai uşor de către mai mulţi împreună, de unul singur însă deloc. Spre exemplu, cînd cercetăm pe cel bolnav, nu putem să primim pe cel străin (par. 1).

Apoi, fiindcă unul singur nu poate să primească toate darurile spirituale, căci harul Duhului se dă după credinţa care există în fiecare (Rom. 12, 16), în viaţa în comun darul propriu fiecăruia devine dar comun al celor care formează societatea sau comunitatea respectivă. Cel care trăieşte singur poate avea un dar, pe care îl face, totuşi, fără folos, prin nelucrare, îngropîndu-l în sine; în convieţuirea cu mai mulţi oameni, însă, fiecare se bucură şi de darul său propriu, înmulţindu-l prin împărtăşire, dar se bucură şi de darurile celorlalţi, ca de ale sale proprii (par. 2).

Viaţa în comun este mai folositoare decît singurătatea şi pentru păstrarea bunurilor date nouă de Dumnezeu şi pentru păzirea de o cursă exterioară a duşmanului, fiind mai sigură trezirea din partea celor care veghează, dacă s-ar întîmpla cumva ca vreunul să adoarmă. În plus, întoarcerea de la păcat este mult mai uşoară în viaţa în comun pentru cel păcătos, fiindcă se ruşinează de dezaprobarea făcută în comun de mai mulţi; şi, dimpotrivă, pentru cel virtuos, prin aprobarea faptelor sale din partea mai multora, se creează mare încredere şi cel care va face faptă bună se va întări şi mai mult prin mărturia mai multora.

În afară de cele amintite, ca lipsuri ale vieții singuratice, în raport cu viața în comun, Sfîntul Vasile amintește și alte primejdii, pentru cei care duc viață solitară. Ca prima — și cea mai mare primejdie a vieții solitare, Sfîntul Vasile socotește mulțumirea de sine, adică vanitatea. Căci întrucît nu este nimeni care să-i aprecieze faptele, solitarul va socoti că a ajuns la treapta desăvîrșită a poruncii, apoi ținîndu-și închisă starea sufletului, veșnic în nelucrare, nici despre scăderile sale n-are cunoștință, nici progresul în fapte bune nu și-l cunoaște, pentru că nu i se oferă nici o ocazie pentru împlinirea poruncilor (par. 3).

Apoi, cum își va putea arăta umilința cel care nu are față de cine să se arate mai umilit? Sau cum își va arăta îndurarea sa, cel care trăiește separat de comunitatea mai multora? Sau cum se va exersa cineva pe sine în răbdare, atîta timp cît nimeni nu se opune voii lui? Iar dacă cineva ar spune că pentru perfecționarea obiceiurilor lui îi ajunge învățarea Sfintei Scripturi, acela face la fel cu cel care învață o meserie, dar n-o practică niciodată. Căci Domnul nu s-a îndestulat numai cu învățarea prin cuvinte, ci, ca să ne dea nouă exemplu de umilință, s-a încins și a spălat picioarele ucenicilor. Dar cel care trăiește izolat, pe cine va servi, pe cine va spăla, față de cine se va arăta cel din urmă? De aceea, locuirea împreună a fraților apare ca un cîmp de luptă, ca un drum bun spre progres și ca un exercițiu neîntrerupt pentru studierea și împlinirea poruncilor Domnului (par. 4).

În același fel cu exemplificări răspunde Sfîntul Vasile și la întrebarea a opta și a noua: «Despre renunțarea la lume și la avere», arătînd că renunțarea este ca o dezlegare de cătușele acestei vieți materiale și temporale, o eliberare de obligațiile omenești, care ne face mai apți să pornim pe drumul care duce la Dumnezeu. Dar în privința celor care doresc să fie primiți în comunitatea frățească, Sfîntul Vasile spune să fie cercetați mai întîi asupra vieții lor anterioare, cu multă atenție, fiindcă primind pe cei nestatornici, unii ca aceștia nu se folosesc nici pe ei cu nimic, iar comunitatea este păgubită, prin minciunile și clevetirile pe care le-ar împrăștia cu privire la activitatea celor din comunitate (întreb. 10).

Tot astfel, sclavii să fie sfătuiți să obțină, în prealabil, învoirea stăpînului, așa cum a procedat Sfîntul Apostol Pavel cu Onisim, robul lui Filimon (întreb. 11); iar cei căsătoriți să nu fie primiți fără consimțămîntul celuilalt soț (întreb. 12).

Fără a mai aminti fiecare Regulă în parte arătăm că Sfîntul Vasile s-a preocupat, în îndrumările sale, și de chestiuni de comportare a monahilor cînd împrejurările i-ar obliga să fie în adunări sau la mese, în afară de mînăstire, indicîndu-le și așezarea corectă pe scaun. Impor-

tante sînt indicațiile date proiestoșilor, pentru ca îndrumările sau poruncile pe care le dau să fie fără părtinire; în acest sens sînt îndrumați să-și îndeplinească îndatoririle toți cei cărora li se încredințează anumite sarcini: pentru distribuirea îmbrăcămintei, încălțămintei, uneltelor de lucru etc.

De asemenea, stabilirea epitimiilor pentru cei care greșesc, să fie în raport cu gravitatea greșelii, pentru ca însuși cel care a greșit să primească, fără cîrtire, epitimia.

În ultima Regulă, a 55-a, Sfîntul Vasile lămurește pe cei care s-ar îmbolnăvi, că apelarea la ajutorul medicilor nu trebuie socotită ca o lipsă de încredere în ajutorul și puterea lui Dumnezeu; fiindcă și medicina, ca oricare altă artă, corespunde rînduielii lui Dumnezeu: «Fiecare artă — spune Sfîntul Vasile — ne-a fost dată de Dumnezeu ca ajutor pentru natura noastră slabă. De exemplu: agricultura ne-a fost dată pentru că *cele ce cresc de la sine din pămînt nu sînt îndeajuns pentru* satisfacerea nevoilor noastre; apoi, arta țesutului, fiindcă purtarea îmbrăcămintei este necesară și pentru buna cuviință și pentru apărarea de influența dăunătoare a aerului, și zidăria la fel, și tot astfel și arta medicală. Deoarece corpul nostru, din cauza slăbiciunii lui, este supus la *diferite influențe păgubitoare*, parte venind din afară, parte născute dinăuntru, prin mîncări, și suferă, cînd din cauza abundenței, cînd din lipsă; de aceea ni s-a dat de către Dumnezeu, conducătorul vieții noastre întregi, arta medicală, ca un model pentru vindecarea sufletului, pentru ca prin ea să se taie ceea ce este de prisos și să se adauge ceea ce este de lipsă. Căci precum n-am fi avut lipsă de inventarea și munca agriculturii, dacă am fi rămas în paradisul desfătării, la fel n-am avea lipsă de nici un ajutor medical pentru înlăturarea durerilor, dacă am fi rămas liberi de orice durere, așa cum ne era dat după creare, înainte de cădere» (par. 1).

Sfîntul Vasile amintește și folosirea plantelor pentru vindecarea unor boli, explicînd că «ierburile care sînt potrivite pentru fiecare boală, n-au răsărit din pămînt așa la întîmplare, ci s-au produs în mod cert prin voința Creatorului, ca să ne fie nouă de folos. De aceea puterile naturale ce se află în rădăcini și flori sau în frunze sau în fructe sau în sucuri, și toate cîte din metale și din mare s-au găsit priincioase pentru folosul corpului, toate sînt asemenea acelora pe care le-am descoperit ca să mîncăm și să bem. Însă ceea ce s-a inventat pe deasupra, fără să fie de nevoie și este rod al curiozității și pretinde multă ocupațiune și ne ține îndreptată spre grija cărnii aproape toată viața, (de așa ceva) creștinii să se ferească; iar de arta medicală, dacă ar fi cîndva necesară, trebuie să se îngrijească s-o folosească așa fel încît să

nu-i atribuie ei atît cauza sănătății cît și a bolii, ci să primească folosirea binefacerilor ei ca rînduită spre mărirea lui Dumnezeu și ca un model al îngrijirii sufletelor (par. 2). Căci, așa cum în cazul artei medicale, pentru vindecarea trupului suportăm operații, cauterizări și bem medicamente amare, la fel și pentru vindecarea sufletului trebuie să suportăm tăietura cuvintelor de mustrare și medicamentele cele amare ale epitimiilor. Și faptul că vindecarea bolilor învechite se obține prin tratamente diferite și dureroase aplicate timp îndelungat, aceasta constituie un indiciu că și păcatele sufletului trebuie să le îndreptăm prin rugăciune stăruitoare, prin căință îndelungată și printr-o disciplină aspră, pe care și Scriptura ne-o arată ca suficientă pentru însănătoșire. Așadar, pentru faptul că unii nu întrebuințează în mod cinstit arta medicală, nu se cade să fugim de orice folos pe care ea ni-l poate aduce» (par. 3). Prin lămuririle date de Sfîntul Vasile la această întrebare, dacă este îngăduit creștinului să apeleze la arta medicală, sînt condamnate toate sectele care — și în zilele noastre — refuză orice sprijin al doctorilor, în caz de boală, preferînd să moară decît să apeleze la ajutorul artei medicale.

10) *Regulile Mici* (Ὅροι κατ' ἐπιτομήν) încep — ca și Regulile Mari, printr-un scurt «Cuvînt înainte», în care Sfîntul Vasile cel Mare justifică și datoria lui de a învăța pe alții Sfînta Scriptură, și datoria monahilor de a întreba, pentru a ajunge să cunoască adevăratul înțeles al Scripturii, spunînd: «Iubitorul de om, Dumnezeu, care învață pe om cunoașterea, poruncește prin Apostolul celor cărora li s-a încredințat darul învățăturii să rămînă statornici întru învățătură, iar pe cei care au nevoie de edificare din Dumnezeieștile Scripturi îi sfătuiește prin Moise, spunînd: *«Întreabă pe tatăl tău și-ți va vesti ție și pe cei mai bătrîni în țară și-ți vor spune ție»* (Deut. 32, 7). De aceea este nevoie ca noi, cărora ni s-a încredințat slujirea Cuvîntului, să fim gata în orice timp pentru îndrumarea și perfecționarea sufletelor voastre, iar voi să nu lăsați nimic fără roadă, nimic neîndeplinit pentru voi; însă, în afară de cele care se învață îndeobște, să întrebați și în particular despre lucrurile edificatoare și să rînduiți toată învățătura vieții spre ceea ce este de folos.

Din încheierea Cuvîntului înainte rezultă clar că discuțiile — care formează întrebările și răspunsurile Regulilor Mici — s-au purtat tot în locurile retrase de pe malul Irisului. Căci Sfîntul Vasile spune, în încheiere: «Așadar, dacă Dumnezeu ne-a adunat spre acest scop și aici este multă liniște, feriți de zgomotele din afară, să nu ne îndreptăm spre altă oarecare lucrare și să nu dăm somnului trupurile noastre; ci să trecem partea rămasă din noapte în cercetarea și examinarea celor necesare, împlinind astfel cele spuse de fericitul David, că: *«În legea Domnului voi cugeta ziua și noaptea»* (Ps. 1, 2).

In majoritatea Regulilor Mici Sfîntul Vasile cel Mare explică texte din Sfînta Scriptură, mai greu de înţeles de către cei neiniţiaţi în privinţa regulilor de interpretare, aşa cum a procedat şi în Regulile Morale; dar sînt destul de multe Reguli în care Sfîntul Vasile lămureşte şi îndrumează pe monahi spre cumpătare în toate, pînă şi în rîs, spre înfrînare, spre ferirea de tot ceea ce ne împrăştie mintea şi ar îndepărta-o de la cugetarea neîntreruptă, ziua şi noaptea, către Dumnezeu.

Multe întrebări se referă la chestiuni care au fost tratate şi în *Regulile Mari. La unele se dă răspuns, la altele se face simplă trimitere* la Regula Mare, în care s-a tratat despre acea chestiune. Astfel, la întrebarea (Regula mică) 85: «Dacă se cuvine a avea ceva propriu în frăţietate», se răspunde: «Aceasta este împotriva mărturiei din Faptele Apostolilor — pentru cei care au crezut — în care este scris: nimeni nu zicea că din averile sale este ceva al său» (Fapte 4, 32). Aşa că acela care spune că este ceva al său, s-a făcut pe sine străin de Biserica lui Dumnezeu şi de dragostea Domnului. Sfîntul Vasile — în învăţătura sa — nu este împotriva averii personale, pe care o socoteşte bună în sine, ajutînd pe creştini în uşurarea nevoilor sale; pentru monah, însă, averea este păgubitoare, pentru că îl distrage de la preocupările sale pentru desăvîrşirea morală; de aceea, Sfîntul Vasile preferă viaţa chinovitică în comunităţile de fraţi, averea agonisită prin munca tuturor fiind comună, iar de administrarea ei fiind îndatoraţi să se ocupe cei rînduiţi de proiestos, pentru priceperea pe care au dovedit-o, în timp îndelungat de încercare [43].

La fel şi la întrebarea 163: «În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea faţă de aproapele», Sfîntul Vasile — deşi vorbise despre aceasta în R.M. 3 — răspunde, spunînd: «Mai întîi, temîndu-se de judecata celor care calcă porunca Domnului», Care însuşi a spus că: «Cel ce nu crede în Fiul nu va vedea viaţa, şi mînia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul» (*Ioan 3, 36*); *iar după aceea trebuie să caute să* cîştige viaţa veşnică, pentru că «porunca Lui este viaţa veşnică» (Ioan 12, 50). Dar cea dintîi şi mare poruncă, adaugă Sfîntul Vasile, este: «Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima şi din tot cugetul tău şi din toată puterea ta. Şi a doua, asemenea acesteia: să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi» (Matei 22, 27—29).

Alteori însă Sfîntul Vasile răspunde la întrebarea pusă, indicînd Regula Mare la care a vorbit despre asemenea chestiune. Astfel, la întrebarea [illegible]63: «Am fost învăţaţi că celor mai bătrîni se cuvine să ne supunem pînă la moarte; dar fiindcă în unele cazuri însuşi cel bătrîn se întîmplă să alunece, ne rugăm să fim învăţaţi dacă se cade ca acesta să

43. V. J. Gribomont, *op. cit.*, p. 418—419; *cf.* Ioan Coman, *art. şi op. cit.*, p. 44.

fie mustrat, și cum, și de către cine; iar dacă ar disprețui (sfatul) ce trebuie să se facă?», Sfîntul Vasile răspunde: Un răspuns clar despre acestea s-a dat la Regulile Mari, anume la intrebarea 27. La această întrebare: «Dacă și proiestosul ar greși vreodată, trebuie să fie mustrat și el de către cei mai distinși dintre frați», Sfîntul Vasile răspunde: «Așa cum proiestosul este dator să-i îndrumeze pe frați în toate, la fel sînt datori și ceilalți să-l sfătuiască pe el, dacă ar cădea în bănuiala vreunui delict. Însă ca să nu se strice ordinea, mustrarea trebuie îngăduită celor care sînt stimați și pentru vîrstă și pentru pricepere.

Regulile mici, prin chestiunile variate la care se referă, pot fi socotite și ca o completare a Regulilor Mari. Vom scoate în evidență cîteva asemenea aspecte în caracterizarea generală pe care vom încerca s-o facem, la sfîrșit, operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare.

11) *Epitimiile* atribuite Sfîntului Vasile cel Mare — 60 referitoare la călugări și 19 referitoare la călugărițe — au în vedere abaterile care pot interveni mai des în raporturile dintre cei ce viețuiesc împreună: clevetiri, vorbiri în timpul rugăciunii, cîrtiri la repartizarea sarcinilor, plecări fără învoirea proiestosului din mînăstire etc. Din abaterile menționate și din epitimiile aplicate rezultă, pe de o parte, că Sfîntul Vasile înțelegea ca nici o greșeală să nu rămînă nesancționată, iar pe de altă parte, epitimiile, prin blîndețea lor, să fie primite de către cei în cauză fără cîrtire, ca pe deplin meritate, să le trezească părerea de rău și hotărîrea de a nu mai greși.

12) *Constituțiile Ascetice* (Ἀσκητικαὶ διατάξεις) — 34 la număr — pot fi socotite ca o sinteză a gîndirii și experienței Sf. Vasile cel Mare cu privire la organizarea vieții monastice și a mînăstirilor, preferînd forma de viețuire chinovitică. În Cuvîntul înainte, Sfîntul Vasile se adresează atît celor care viețuiesc chinovitic cît și celor care trăiesc singuratic, arătîndu-le că numai cine renunță definitiv la căsătorie se poate desprinde de plăcerile și grijile lumești și își poate închina, astfel, viața lui Dumnezeu. «Cel care dorește mult să fie liber de legăturile lumii — spune Sfîntul Vasile — evită căsătoria ca pe cătușe; iar după ce evită acestea, își închină viața lui Dumnezeu și acceptă fără rezervă viața castității așa încît să nu poată să se mai întoarcă la căsătorie, ci să lupte cu orice chip pentru castitate, luptînd contra naturii și mai ales contra patimilor mai violente ale ei. Căci, după ce devine un astfel de iubitor al lui Dumnezeu, fiindcă dorește să se împărtășească de liniștea Aceluia, oricît de puțin, și fiindcă dorește să guste sfințenia duhovnicească, calmul, liniștea, buna dispoziție și desfătarea și bucuria care rezultă din acestea, veghează cu grijă să-și țină gîndul departe de orice patimă materială și trupească, care tulbură sufletul; și cercetează

cele dumnezeiești cu privirea curată și neumbrită a sufletului, umplîndu-se fără să se sature din lumina care vine de acolo. Și după ce a exersat sufletul într-o asemenea obișnuință și stare, devine familiar lui Dumnezeu, atît cît îngăduie «asemănarea» și se face iubit și foarte dorit de Acesta, fiindcă a îndurat lupta mare și greu de cîștigat și a avut bucuria să intre în legătură cu Dumnezeu, cu mintea curățită de amestecul celor materiale și desprinsă de frecventarea patimilor lumești» (par. 2).

În capitolul I — care formează prima Constituție ascetică — Sfîntul Vasile recomandă ca în tot ceea ce facem să avem drept model de imitat pe Mîntuitorul Hristos, ale Cărui cuvinte și fapte sînt pentru noi normă de pietate și virtute. În acest scop, Sfîntul Vasile exemplifică — și explică — cele două atitudini care pot fi luate față de faptele și cuvintele Mîntuitorului, cu cele două surori, Marta și Maria — prima alegînd slujirea pentru cele necesare trupului, a doua alegînd ascultarea învățăturilor. Sfîntul Vasile spune: Mîntuitorul le-a prețuit pe amîndouă, dar în mod diferit: pe una n-a îndepărtat-o de la lucrul ei, iar pe cealaltă a lăudat-o pentru dorința de a-i asculta învățăturile. «Ia aminte, deci — adaugă Sfîntul Vasile — că pentru amîndouă surorile au fost pregătite două părți: una este însă inferioară — pentru că privește slujirea corporală, deși este foarte utilă; cealaltă este superioară, ca mai duhovnicească, urmărind cunoașterea și înțelegerea tainelor. Dar tu, cel care asculți — adaugă Sfîntul Vasile —, să iei acestea în mod duhovnicesc și să alegi partea pe care o vrei. Iar dacă vrei să slujești, să slujești în numele lui Hristos». Pentru că Acesta a spus: *«Întrucît ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut»* (Matei 25, 40).

Dacă totuși vrei să imiți pe Maria care a lăsat slujirea trupului și s-a ridicat la contemplarea obiectivelor duhovnicești, să faci aceasta cu consecvență și sinceritate. Recomandînd ca totul să înceapă cu rugăciune, Sfîntul Vasile spune că și pentru rugăciune există două moduri: primul este cel al preamăririi lui Dumnezeu, cu umilință, iar al doilea, care urmează acestuia, este cel al cererii. De aceea, creștinul să nu înceapă niciodată *rugăciunea cu cereri, ci să preamărească întîi pe Dumnezeu*, mulțumindu-I pentru îndurarea cu care trece peste multele greșeli pe care le facem în fiecare zi, lăsîndu-ne timp și posibilitatea pentru pocăință. Rugăciunea de cerere, la rîndul ei, se cuvine să fie făcută cu stăruință și răbdare, fiindcă Dumnezeu știe cînd poate fi, într-adevăr, folositoare împlinirea rugăciunii. Sfîntul Vasile exemplifică răbdarea sfinților, fără să deznădăjduiască, cu Avraam, spunînd: «Dumnezeu a chemat pe Avraam, cînd era mai tînăr și l-a mutat din pămîntul asirienilor în Palestina, zicîndu-i: *«Iată îți voi da ție pămîntul acesta și urmașilor*

tăi ; şi vor fi ca stelele cerului urmaşii tăi, care nu vor putea fi număraţi» (Fac. 13, 15—16). Şi a trecut număr mare de ani şi au atras îmbătrînirea firii lui şi s-a apropiat moartea, dar el n-a spus : «Doamne, mi-ai făgăduit copii şi ai prezis că voi fi tată tuturor neamurilor... Dar făgăduinţa ta este mincinoasă. Pentru că noi sîntem doi bătrîni, ce nădejde să mai avem ? N-a spus acestea, nu le-a gîndit, ci a rămas nezdruncinat în credinţă ; şi, într-adevăr, după vîrstă îmbătrînise, dar nădejdea era tînără ; trupul mergea spre slăbiciune şi producea deznădejde, dar credinţa întărea şi sufletul şi trupul. Să imiţi, deci, credinţa lui Avraam. Într-adevăr, atunci cînd firea a slăbit şi impulsurile cărnii au amorţit, atunci a luat viaţă făgăduinţa lui Dumnezeu. Aşadar, să nu-ţi pierzi curajul, dacă nu ţi se va împlini îndată cererea ta. Cineva ar putea spune : în repetate rînduri am cerut şi n-am primit. Aceasta s-a întîmplat — explică Sfîntul Vasile — fie pentru că ai cerut într-un fel cum nu s-ar fi cuvenit, fie cu necredinţă, fie cu mintea împrăştiată, fie lucruri care nu-ţi erau de folos. Şi chiar dacă uneori ai cerut lucruri care erau spre folosul tău, n-ai stăruit în cerere. Pentru că Scriptura spune : *«Prin răbdarea voastră vă veţi mîntui sufletele voastre»* (Luca 21, 19), şi *«Cel care va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui»* (Matei 10, 22).

În capitolul 2 : «Despre supravegherea gîndurilor şi că trupul nu este rău, cum spun unii», Sfîntul Vasile recomandă ca «înainte de orice şi cu orice chip trebuie stăpînită raţiunea, avînd neadormită supravegherea gîndului, aşa încît să nu îngăduie sufletului să încline cu uşurinţă din cauza dorinţelor neraţionale, către acţiuni contrare ale trupului.

Căci sufletul care-şi păstrează mintea cu veghere şi forţele ce-i aparţin, va exercita caracterul său spre ceea ce este corect şi drept, cinstit şi paşnic. Dar cînd va înceta să reflecteze şi să privească cu atenţie cele ce se cuvin, atunci patimile trupului se trezesc şi atacă cu forţă sufletul ; fiecare dintre patimi încearcă în mod diferit să-l dirijeze, repartizîndu-şi sieşi o parte din puterea lui vitală. Dar dacă sufletul se învoieşte, cu puterea lui speculativă şi raţională, să vegheze, precum spune profetul : *«nu va dormita cel ce te păzeşte»* (Ps. 120, 3), atunci el adoarme patimile trupului în două moduri : pe de o parte le cumineşte şi le calmează prin înfăţişarea lucrurilor celor mai bune şi mai convenabile, cu care se îndulceşte, iar pe de altă parte, prin grija lui supraveghează liniştea trupului. Dacă însă sufletul va adopta lenevia şi prin aceasta nu va pune în lucrare partea lui de veghere, atunci patimile trupului vor găsi inactivă puterea vitală, o vor împărţi şi fiindcă nu va exista nimic ca să supravegheze şi să împiedice răul, patimile vor antrena sufletul spre propriile lor plăceri şi acţiuni. Aşa încît patimile trupului sînt violente atunci cînd puterea raţională care există în noi

lîncezeşte, dar sînt ascultătoare atunci cînd aceasta reacţionează şi dispune. Aşadar, nu este de condamnat trupul de aceia care vor să gîndească corect despre el».

Îndrumări tot aşa de înţelepte, cu caracter general, privind adică ambele categorii de monahi — şi pe cei care trăiesc chinovitic şi pe cei care trăiesc singuratic — dă Sfîntul Vasile cel Mare şi în capitolele 3—17. În capitolul 18 se adresează special celor care şi-au ales vieţuirea în comun, chinovitic. «Aşadar — spune Sfîntul Vasile — am vorbit mai înainte, atît cît a fost posibil, pentru fiecare ascet şi pentru cel care a îmbrăţişat viaţa retrasă, cum, anume, trebuie să exercite sufletul spre ce este bun *şi să îndrume trupul spre ceea ce se cuvine, pentru ca să* imprime în noi pe înţeleptul desăvîrşit. Totuşi, fiindcă mai mulţi asceţi trăiesc în chinovii, unde îndeamnă unul sufletul celuilalt către virtute şi prin compararea faptelor se îndeamnă spre desăvîrşire morală, am socotit că este drept să-i îndrumăm şi pe aceştia prin cuvinte. Dar trebuie să cunoască întîi cît de mare şi de important este bunul pe care îl urmăresc şi după aceea să primească îndemnul către acest bun, ca să dovedească bunăvoinţă şi rîvnă corespunzătoare importanţei faptului. Căci, ce poate să fie egal cu acest fel de viaţă? Ce este mai fericit? Ce este mai preţios decît reunirea şi unirea? Ce este mai plăcut decît combinarea caracterelor şi sufletelor? Oameni de neamuri diferite şi din ţări diferite au acţionat şi s-au unit într-o atît de desăvîrşită unitate, încît să poată fi socotiţi un suflet în multe trupuri, şi trupurile unite să apară ca organe ale unui singur cuget. Cel slab la trup are pe mulţi care îl ajută cu bunăvoinţă, cel bolnav şi abătut cu sufletul are pe mulţi care îl îngrijesc şi îl redresează. Sînt deopotrivă robi unul altuia. Sînt stăpîni unii altora şi cu libertate de neînvins se străduiesc să-şi dovedească reciproc cea mai desăvîrşită slujire, pe care n-a reuşit s-o producă vreo nenorocire de forţă majoră». Pentru că dragostea supune pe cei liberi unul altuia şi asigură libertatea fiecăruia, cu alegere personală. Asemenea acestora ne-a voit Dumnezeu dintru început şi asemenea lor ne-a creat (par. 2).

Cel care şi-a închinat viaţa lui Dumnezeu este ca un mort pentru lume chiar pentru rudenii. «Deci ca un mort — spune Sfîntul Vasile — eşti liber de orice obligaţie faţă de neamuri şi ca un sărac nu ai nimic ce să le oferi» (cap. 20, par. 4). De asemenea, cel care s-a angajat la împreună-vieţuire duhovnicească, nu poate să se mai separe şi să se despartă de cei cu care s-a unit, legătura care ia fiinţă prin tunderea în monahism fiind socotită de nedezlegat şi veşnică (cap. 21, 1).

Cu privire la supunerea sau ascultarea pe care o datorează monahul faţă de proiestos — sau egumen — Sfîntul Vasile cel Mare, luînd ca

exemplu învățătura Sfîntului Apostol Pavel către Romani (Rom. 13, 7, 2), îndemnîndu-i să se supună înaltelor stăpîniri, spune: «Căci, dacă legea dumnezeiască a atribuit atît de mare supunere din partea celor credincioși față de dregătorii lumii acesteia, care au primit autoritate după lege omenească, cît de mare supunere trebuie să arate ascetul față de acela care a fost făcut dregător de către Dumnezeu și a primit autoritate de la legile Aceluia?». Sfîntul Vasile merge atît de departe în îndemnurile sale față de monahi, ca să asculte de proiestos, încît îi compară cu instrumentul de care se folosește artistul în definitivarea operei sale de artă; așa cum instrumentul îndeplinește tot ceea ce artistul îi impune, la fel și monahul se cuvine să îndeplinească tot ceea ce îi poruncește proiestosul; și, «așa cum instrumentul nu hotărăște el ce lucrare trebuie să facă în artă — spune Sfîntul Vasile — la fel și ascetul trebuie să nu-și aleagă singur lucrările, ci să lase dorința lui la înțelepciunea și judecata artistului. Pentru că înțelepciunea starețului (categumenului) știe să cerceteze cît mai exact posibil caracterul și patimile și dorințele sufletești și să stabilească în mod corespunzător ceea ce îi trebuie fiecăruia» (cap. 22, par. 5). În același cadru al ascultării, Sfîntul Vasile recomanda asceților «să ia asupra lor, cu aceeași rîvnă și bună plăcere, și lucrări mai puțin prețuite, cunoscînd că tot ceea ce se face pentru Dumnezeu nu este lucru mic, ci vrednic de răsplătire cerească» (cap. 23). De asemenea, monahul (ascetul) nu trebuie să dorească și să urmărească obținerea de cinstiri și demnități (cap. 24), nici să nu dorească să iasă din mînăstire; dar dacă interesul comunității frățești va impune o asemenea ieșire, el nu poate să refuze; căci, refuzînd, ar dovedi că n-a înțeles încă exactitatea ascultării și nici nu s-a convins că singur faptul că nu iese nu desăvîrșește. Căci dacă toți ar refuza, cine ar îndeplini cele necesare comunității frățești? (cap. 26). La rîndul lui, proiestosul este dator — ca părinte care poartă grijă de copiii lui adevărați — să cerceteze nevoia fiecăruia și să grupeze pe fiecare după tăria sau slăbiciunea trupului, distribuindu-le, cu dragoste și cu bunăvoință, cele ce li se cuvin (cap. 28 și 31), fiind atent ca nu cumva să dea porunci peste puterea trupului și astfel să provoace la contrazicere pe cel care nu este în stare să le îndeplinească; iar frații din comunitate să nu se întristeze cînd ar vedea că celor mai slabi li se încredințează ceva mai ușor (cap. 32).

Pentru păstrarea disciplinei și pentru neîncurajarea leneviei și nestatorniciei unor frați, Sfîntul Vasile recomandă ca proiestoșii grupărilor duhovnicești să nu anuleze unul hotărîrile celuilalt ci, practicînd dragostea unul față de celălalt, să nu primească simplu și fără examinare pe frații care se desprind de comunitățile lor și doresc să fie primiți în

viața chinovitică a altor comunități. Căci dacă cel leneș ar vedea că îi este cu putință să evite, fără să fie pedepsit, ostenelile ce se impun în felul de viață pe care și l-a ales o dată și poate să treacă la altul și să trăiască fără măsură și cumpătare, va îndrăzni cu ușurință, iar cel care îl primește pe el cu ușurință se face vinovat de pierderea lui (cap. 33).

În ultima constituție ascetică — cap. 34 — Sfîntul Vasile revine asupra rînduielii că ascetul care trăiește în sistemul chinovitic să nu aibă bunuri materiale proprii. Pentru că, «dacă n-ar face aceasta — spune Sfîntul Vasile — întîi strică exactitatea comuniunii prin averea lui particulară și apoi produce în sarcina lui grave dovezi de necredință, pentru că nu crede în cuvîntul lui Dumnezeu că îi va hrăni pe cei adunați în numele Lui și n-a înțeles cuvintele lui David: *«Tînăr am fost și am îmbătrînit, și n-am văzut pe cel drept sărăcit, nici seminția lui cerînd pîine»* (Ps. 36, 25). În încheiere, Sfîntul Vasile — fără a renunța la ceva din ceea ce face din sistemul chinovitic superioritatea acestui fel de viață monahală, în raport cu sistemul pustnic, solitar, încurajează totuși și pe solitari, spunînd: «Toate cîte au fost înfățișate pînă acum le-a dăruit harul lui Dumnezeu smereniei minții mele, ca să vă întăriți voi, care ați îmbrățișat viața chinovitică. Așa cum a dovedit Cuvîntul și a înțeles bine mintea mea, nici un fel de viață între oameni nu poate fi sfîntă, nici mai strălucită, nici plăcută, nici mai înaltă decît această viață (chinovitică). Dar fiindcă adresăm îndemn, după putere, și celor care au îmbrățișat viața pustnică, solitară, iar scopul ambelor categorii de oameni este același, adică de a fi bineplăcuți lui Hristos, și fiindcă învățămintele pentru ambele categorii sînt asemenea, să dăm lectură cuvîntului și pentru aceia; fiindcă este posibil ca și de acolo, prin același cuvînt, să se ajungă la ceva folositor, putînd să facă (să apară) mai strălucitoare și mai frumoasă viețuirea în acest fel» (cap. 34, par. 2).

13) *Cuvînt pentru informarea despre exercitarea ascezei* ((λόγος εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀσκήσεως) — după conținut — pare să fi fost întocmit de Sfîntul Vasile pentru informare, în mod special, a monahilor care viețuiau în mînăstirile înființate de el, spre a-i lămuri asupra îndatoririlor ce le revin de a cunoaște bine Sfînta Scriptură, înțelegînd-o și propovăduind-o, așa cum au lămurit-o Sfinții Părinți, spre a se feri de felul greșit în care o înțelegeau și o aplicau adepții trăitori în mînăstirile înființate de Eustațiu al Sebastiei, fiindcă un Cuvînt lămuritor despre asceză întocmise Sfîntul Vasile de la început, punîndu-l în fruntea tuturor lucrărilor și Cuvintelor sale ascetice.

Editorii operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare — pe care o grupează în vol. 31 al Colecției J. P. Migne, P. G., col. 619—1427 —, găsind acest cuvînt ascetic în opera «Basilio recensito» a învățatului băr-

but Franciscus Combefisius (în tom. II, p. 98—103), au socotit potrivit să-l publice și ei, așa cum se găsea la Combefisius, și l-au introdus în același volum, 31, după Omilia despre post și înainte de «Cartea I despre Botez», ocupînd col. 1509—1514. Ceea ce se cuvine remarcat — cu privire la acest Cuvînt informativ despre asceză — este că savantul Combefisius nu i-a pus la îndoială autenticitatea, atribuindu-l fără rezervă Sfîntului Vasile cel Mare, deși a avut rezerve față de alte lucrări mai importante, între care se menționează chiar Constituțiile ascetice. Atitudinea lui Combefisius față de acest «Cuvînt lămuritor despre asceză» al Sfîntului Vasile cel Mare, socotindu-l lucrare autentică, și-a însușit-o și Dim. A. Petrakakos (în lucrarea «Așezămintele monahale», p. 141), menționîndu-l după «Constituțiile ascetice». Această ordine am păstrat-o și în lucrarea prezentă.

C. CÎTEVA OBSERVAȚII SPECIALE

Exemplificările pe care le-am făcut din lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare oferă cititorului posibilitatea să rețină preocuparea constantă pe care a avut-o acest mare Părinte al Bisericii de a aduce îmbunătățiri sistemului preconizat de el pentru organizarea mînăstirilor și a vieții monahale, pentru ca pe de o parte trăitorii în aceste mînăstiri să-și ajungă scopul pentru care se retrăgeau din zgomotul și ispitele vieții lumești, iar pe de altă parte, prin instituția în care viețuiau și prin realizările pe care le înfăptuiau, sub aspect duhovnicesc, cultural, filantropic și social, să se poată învrednici de a fi rînduiți de-a dreapta de către dreptul Judecător. Care își va atribui ca făcute Lui toate faptele bune pe care ei au reușit să le împlinească în viață, față de semeni. La baza acestor realizări poate fi întrevăzută, fără îndoială, înțelepciunea Sfîntului Vasile cel Mare și spiritul lui practic, cu o supraveghere și îndrumare neîntrerupte a tuturor sectoarelor de activitate a mînăstirilor și așezămintelor din cuprinsul lor, trimițînd la fața locului — atunci cînd îndatoririle nu-i mai îngăduiau lui — pe cei mai apreciați și mai pricepuți colaboratori care să dea lămuririle și îndrumările necesare, cînd era cazul, în spiritul concepției sale.

În legătură cu îndatorirea *propovăduirii învățăturii Evangheliei*, Sfîntul Vasile cel Mare recomandă ca aceasta să se facă *numai în limba celor care ascultă*; numai atunci cuvîntătorul are roadă; altfel vorbește și se roagă în zadar, fără folos. Tălmăcind ce se înțelege prin slujbă cuvîntătoare, Sfîntul Vasile spune că este slujba făcută în limba celor care participă și ascultă slujba (v. R. m. 278). Dacă ar fi urmat Bisericile creștine, cărora împrejurările le-au îngăduit un rol important în propovăduirea Evangheliei, această recomandare a Sfîntului Vasile

— care, în realitate, era însăşi porunca Mîntuitorului Hristos dată Sfinţilor Apostoli, cînd i-a trimis la propovăduire, investindu-i şi cu puterea acestui dar, în ziua Cincizecimii — rezultatele răspîndirii şi binefacerile acestei răspîndiri a Evangheliei ar fi fost altele, mult mai impunătoare şi mai statornice.

De asemenea, *cunoaşterea şi respectarea legilor* — care sînt socotite importante ajutoare ale oamenilor — sînt recomandate de Sfîntul *Vasile cel Mare, cu multă stăruinţă (R .M. 2, par. 3), prin aceasta împlinindu-se* şi iubirea de Dumnezeu şi iubirea aproapelui.

Spirit judicios a dovedit Sfîntul Vasile cel Mare şi cu privire la drepturile pe care le au cei care sînt primiţi în monahism, în privinţa averii pe care o aveau ; ei puteau dispune de avere cum doreau, înainte de a fi primiţi în mînăstire, dar dacă nu luau nici o măsură averea revenea mînăstirii, care devenea proprietară exclusivă a acestei averi.

In cazul în care cel primit în mînăstire nu şi-ar fi achitat impozitele pe care le datora Statului, Sfîntul Vasile dispune ca aceste impozite să fie achitate de mînăstire, dacă cel în cauză a adus cu sine averea în mînăstire, dar numai în limita valorii pe care o reprezenta această avere ; iar dacă averea fusese lăsată rudelor, acestea erau datoare să achite impozitele pe care le datora monahul (v. R. m. 94).

Măsura aceasta — ca şi alte măsuri ale Sfîntului Vasile cel Mare, care aveau în vedere respectarea intereselor Statului — au fost întărite prin legi de stat în cea mai mare parte de către împăratul Justinian.

Ca un bun psiholog şi pedagog, Sfîntul Vasile analizează diferitele aspecte ale influenţelor — binefăcătoare sau păgubitoare — pe care le poate exercita convieţuirea în societate. De aceea, dacă cei mai tineri, copiii, pot fi influenţaţi în bine, participînd alături de cei mai în vîrstă la rugăciune, ei pot fi influenţaţi, dimpotrivă, în rău, dacă stau alături de cei mai în vîrstă în alte împrejurări, căci văzînd la aceştia unele lipsuri, copiii se pot obrăznici faţă de cei mai în vîrstă, în inimile lor poate încolţi mîndria şi ar putea fi ispitiţi să facă lucruri pe care le observă la cei mai în vîrstă, ca naturale, dar care pentru vîrsta lor sînt încă *nepotrivite (R. M. 15, par. 1—4). Pe aceeaşi linie* — pentru ca măsurile luate să-şi ajungă scopul — Sfîntul Vasile recomandă ca *răspunderea pentru faptele săvîrşite să se aprecieze şi să se stabilească, luîndu-se în considerare atît vîrsta celor care au greşit, cît şi categoria de membri din care aceştia fac parte* : clerici sau mireni (v. R. m. 82).

Spiritul practic cu care era înzestrat Sfîntul Vasile explică reuşita tuturor întreprinderilor productive pe care el le-a înfiinţat în jurul mînăstirilor sale. Infiinţînd *numai întreprinderi pentru care avea asigurată materia primă*, Sfîntul Vasile *avea în vedere şi posibilitatea plasării cu*

uşurinţă a produselor, în primul rînd pentru satisfacerea nevoilor aşezămintelor care constituiau aşa-numita «Vasiliadă» şi a locuitorilor din împrejurimi, apoi prin schimburile pe care le asigura, prin convenţii, cu provincii apropiate (R. M. 38). Cu acelaşi spirit practic, Sfîntul Vasile intuia latura de activitate cu perspectivă de dezvoltare şi asigura din vreme meseriaşii şi specialiştii necesari. Potrivit indicaţiilor lui, erau îndrumaţi, după aptitudini, şi copiii din orfelinate şi cei primiţi în şcolile aşezămîntului, să-şi însuşească meseria pentru care aveau înclinare şi pe care o îndeplineau apoi din plăcere, iar nu ca obligaţie.

Sfîntul Vasile poate fi socotit precursorul «*ergoterapiei*», practicată în unele azile de bătrîni şi de infirmi din zilele noastre. Prin muncă, după puterile fiecăruia, bătrînii îşi păstrau conştiinţa demnităţii, că nu sînt socotiţi povară societăţii, iar infirmii — iniţiaţi într-o meserie a cărei îndeplinire nu era stînjenită de infirmitatea pe care o aveau — ajungeau să fie preţuiţi ca orice meseriaş, fără infirmitate, văzînd că produsele lor sînt apreciate şi valorificate împreună cu cele realizate de meseriaşi valizi.

Dacă, prin înţelepciunea cu care a răspuns la întrebarea «dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietăţii» (R. M. 55), Sfîntul Vasile poate fi luat ca autoritate, pentru condamnarea sectelor din zilele noastre care îşi lasă membrii să moară — sub motivul încrederii în ajutorul lui Dumnezeu — decît să apeleze la ajutorul artei medicale, sub forma medicinii interne sau a chirurgiei, pentru arătarea rolului plantelor medicinale — cu proprietăţi vindecătoare în diferite boli — Sfîntul Vasile poate fi socotit, de asemenea, precursorul «Plafar»-ului din zilele noastre.

Din învăţămintele bogate pe care le cuprind lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare, ar putea fi evidenţiate încă multe, ca observaţii speciale. Cititorul, cu răbdare, al răspunsurilor care formează conţinutul Regulilor Mari, Regulilor Mici, Regulilor Morale sau al Constituţiilor ascetice, va remarca el însuşi cît de judicios au fost analizate învăţămintele din aceste lucrări, pe care Sfîntul Vasile le-a stabilit apoi ca reguli obligatorii pentru organizarea mînăstirilor şi a vieţii monahale. Pentru acest spirit judicios şi practic al său, Sfîntul Vasile a rămas în conştiinţa tuturor creştinilor ca mare legiferator canonic şi ascetic, normele stabilite de el pentru organizarea şi disciplina Bisericii în general şi pentru organizarea şi disciplina vieţii monahale, în special, fiind confirmate şi declarate cu obligativitate generală în Biserică de către sinoadele ecumenice, IV, VI şi VII. Urmărind să introducă disciplina în viaţa monahilor — care între timp slăbise — Părinţii acestor sinoade ecumenice, ca şi cei ai sinodului local numit I—II Constantino-

pol, din anul 861, în canoanele pe care le-au dat, s-au referit deseori la reglementările Sfîntului Vasile. Nu se exagerează, însă, cînd se afirmă că Sfîntul Vasile cel Mare și opera sa s-au bucurat pe teritoriul Patriei noastre, încă din timpul vieții sale, de aceeași prețuire și cinstire de care s-au bucurat pe locurile nașterii și activității sale. În acest sens, I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei — în articolul «Opera Sfîntului Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor ortodocși români» (din volumul: *Sfîntul Vasile cel Mare*, București, 1980), spune: «Dacă prin dumnezeiasca Liturghie, imne și rugăciuni chipul de ierarh liturghisitor al Sfîntului Vasile cel Mare s-a păstrat în toată strălucirea sa de-a lungul istoriei Bisericii Ortodoxe Române, apoi chipul de mare teolog, de monah îmbunătățit și iubitor, atît de nevoință, cît și de liniște sihastră, de organizator al muncii și asistenței, este pildă de urmat pentru monahismul românesc. Cu o concepție cuprinzătoare și limpede despre desăvîrșirea creștină, năzuință scumpă atît monahilor cît și credincioșilor, cel ce a practicat personal rînduiala monahală a formulat această fericită întrupare a rugăciunii și a muncii, oglindită în Regulile sale și în alte scrieri, care au dat roade îmbelșugate în viața Bisericii Ortodoxe Române. După ce îmbrăcase chipul cel îngeresc cu mult înainte de a ajunge pe tronul arhiepiscopal al Cezareei, Sfîntul Vasile cel Mare organizează monahismul pe cele mai realiste și practice principii, potrivit regulilor sale dezvoltate și prescurtate, răspîndite în toate mînăstirile Răsăritului. Odată cu această Pravilă a dăruit monahismului răspîndit în secolele IV—V în părțile noastre din Sciția și Dacia și o vastă literatură ascetică, tratate și scrieri filocalice care alcătuiau hrana sufletească pentru toți acești iubitori de virtute și de frumos duhovnicesc... Întocmind viața monahală după Regulile Sfîntului Vasile cel Mare, cunoscute în toată Biserica, monahii din Sciția nu se limitau numai la o viață retrasă, de meditație și rugăciune, ci, potrivit spiritului practic al autorului organizării monahismului, ei se instruiau în ale teologiei și științei, făceau misionarism, îndeplineau încredințări de mare răspundere în Biserică și intrau, la nevoie, cu curaj în iureșul frămîntărilor teologice... Referindu-ne la scrierile ascetice necesare monahilor, acestea ca și ce-

lelalte au trecut dincolo de incintele mînăstirești, avînd o largă circulație în rîndul credincioșilor... Ogorul cel duhovnicesc dinlăuntrul așezămintelor monahale sau cel de la bisericile parohiale din orașele și satele românești s-a dovedit deopotrivă de însetat și roditor în cunoașterea și trăirea învățăturilor Sfîntului Vasile cel Mare, care sînt apropiate de năzuințele și frămîntările tuturor. Ca iscusit începător de obște, Marele Vasile lămurește că monahul este un fiu al Bisericii care, printr-o strădanie continuă și o voință puternică, năzuiește mereu să se desăvîrșească pe această cale «îngustă» (pg. 15—20 passim). Dovezi, neîntrerupte de-a lungul veacurilor, despre evlavia cu care a fost cinstită personalitatea și opera Sfîntului Vasile cel Mare se găsesc pe tot cuprinsul Patriei noastre. Numeroase manuscrise și tipărituri cu părți din operele sale, teologice, liturgice, canonice și ascetice, numărul mare de biserici și mînăstiri care îl au ca patron duhovnicesc, sînt grăitoare în acest sens.

Pe linia acestei vechi tradiții a Bisericii Ortodoxe Române — de prețuire și folosire a operei Sfîntului Vasile cel Mare în lucrarea sa pentru întărirea conștiinței ortodoxe a membrilor ei și pentru progresul vieții lor duhovnicești, ca și pentru păstrarea spiritului rînduielilor monahale ale Sfîntului Vasile cel Mare în organizarea mînăstirilor de pe cuprinsul Patriei și a vieții de rugăciune și muncă a trăitorilor în aceste mînăstiri — se înscrie și traducerea și tipărirea întregii opere ascetice a acestui mare Părinte și dascăl al Bisericii. Fie ca folosul acestei realizări să corespundă dorinței tuturor celor care au contribuit, sub o formă sau alta, la împlinirea ei. În mod deosebit, menționez contribuția P. C. Prof. Pr. D. Fecioru, coordonatorul grupării operelor Sfîntului Vasile cel Mare — alese pentru traducere și tipărire — care a fost de acord ca din operele ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare să nu se publice numai Regulile Mari și Regulile Mici, așa cum se prevăzuse inițial, ci întreaga sa operă ascetică, formînd un volum separat. Propunerea sa a primit aprobarea și binecuvîntarea patriarhului Iustin. Contribuția P. C. Prof. Pr. D. Fecioru nu s-a limitat însă numai la atît, ci a urmărit permanent progresul traducerii, pentru încurajare, punînd la

dispoziția traducătorului și exemplarul său dactilografiat după manuscrisul cu Regulile Mari, Regulile Mici și Epitimiile, aflat în Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe Române. Pentru acest sprijin, îi exprim călduroase mulțumiri. Exprim, de asemenea, respectuoase mulțumiri Prea Sfințitului Episcop Dr. Vasile Tîrgovișteanul, Vicar patriarhal, care, ca și P. C. Pr. Prof. Constantin Cornițescu mi-au imprumutat, pe tot timpul cît a durat traducerea, lucrările cu operele Sfîntului Vasile cel Mare editate în ultimii ani în Grecia, pentru compararea cu textul din ediția Migne, care a stat la baza traducerii.

Izvoare[1]

1. J. P. Migne, *Patrologiae Cursus completus. Series Graeca*, vol. 31 col. 617—1428 și 1509—1514. Lucrările care formează opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare și ordinea în care sînt redate în această Colecție sînt menționate în studiul introductiv (v. nn. 17—30 a).

2. În colecția: *«Părinții Elini ai Bisericii»* (Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας), publicată de editura «Grigore Palama», la Tesalonic — în cadrul întregii opere a Sfîntului Vasile cel Mare, lucrările ascetice formează volumele 8 și 9, apărute în anul 1973.

Volumul 8 (Asceticele A), cuprinde: 1. Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu; 2. Cuvînt despre credință; 3. Prealabilă înfățișare ascetica; 4. Cuvînt ascetic I; 5. Cuvînt ascetic II; 6. Cuvînt ascetic III; 7. Cuvînt despre asceză; 8. Regulile Mari (A. Introducere; B. Regulile Mari cu întrebări și răspunsuri);

Volumul 9 cuprinde: 1. Regulile mici (p. 10—393); 2. Constituțiile ascetice (p. 394—547). Textul — cu traducere paralelă în limba populară — introducerea și comentariile aparțin lui Constantin Caracoli, doctor în teologie și filologie. Acesta n-a menționat — după cum se vede — Regulile morale și Epitimiile între operele ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare.

3. În colecția: *«Biblioteca Părinților Elini și Scriitorilor Bisericești»* (Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων), publicată de Editura Slujirii Apostolice a Bisericii Greciei, *opera* ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare formează volumul 53, apărut în anul 1976 la Atena. Profesorul Konstantin Bonis (Mponis) — sub a cărui îndrumare și supraveghere generală apare Colecția — și Prof. Ilias Moutzoulas — sub a cărui îngrijire a apărut ediția — au luat ca bază textul din ediția Migne, însă au ținut seama și de observațiile și de îndreptările pe care le-a făcut J. Gribomont, în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile*, Louvain, 1953, în urma

1. Ca «Izvoare» vom menționa numai colecțiile cu operele ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare, pe care le-am folosit, cu unele lămuriri asupra diferențelor de conținut și a ordinii în care sînt redate lucrările ascetice în aceste colecții.

comparării textului din Migne cu cel din Codicii Vaticanus Gr. 413 și 428. Nici profesorii Bonis și Moutzoulas n-au publicat lucrările ascetice ale Sfîntului Vasile cel Mare în ordinea din colecția Migne. Astfel, «Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascezei», care în Colecția Migne este publicat ultimul în volumul 53, din «Biblioteca Părinților Elini» (în continuare BEP), este publicat primul, cu lămurirea pe care o dă Gribomont că «textul acesta, caracterizat ca prologul 6, constituie «introducerea» la informarea despre exercitarea ascezei, cum se află în ediția a treia, întocmită de însuși Sfîntul Vasile, cu scrierile sale ascetice, cu unele îmbunătățiri și pe care a trimis-o ucenicilor săi din Pont. După acest «Cuvînt», ordinea lucrărilor ascetice — din vol. 53 — este următoarea: 1. Despre judecata lui Dumnezeu; 2. Despre credință; 3. Tabelul Regulilor morale; 4. Regulile morale[2] (cu îmbunătățirile aduse de J. Gribomont, potrivit manuscriselor Vaticanus Gr. 413 și 428); 5. Cuvînt ascetic: «Viața ascetică are un singur scop»[3] (menționat la Migne ca al III-lea Cuvînt ascetic); 6. Reguli(῞Οροι);[4] 7. Reguli ascetice. Cuvînt înainte; 8. Capitolele Regulilor Mari; 9. Reguli Mari (cu întrebări și răspunsuri); 10. Capitolul Regulilor Mici (313); 11. Regulile Mici (întrebări și răspunsuri)[5]; 12. Epitimiile[6]; 13. Cuvînt despre asceză[7]; 14. Cuvînt ascetic: «Omul a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu»[8]; 15. Prealabilă înfățișare ascetică[9]; 16. Cuvînt ascetic și sfătuire pentru renunțare la viața (lumească) și pentru desăvîrșirea duhovnicească[10].

2. Termenii: «῞Ορος»; «῞Οροι», folosiți de Sfîntul Vasile, au fost redați în românește prin: «regulă», «reguli» (Regulile Mari și Regulile Mici). Același termen «῞Οροι» fiind folosit și pentru cele 80 de întrebări care formează lucrarea «Τὰ Ἠθικά», am păstrat aceeași traducere «Regulă». Prof. pr. Nicolae Petrescu a folosit termenul «Învățătură», «Învățături morale», în traducerea începută cu nr. 1—3/1977, în rev. «Mitropolia Olteniei».

3. J. Gribomont socotește că această lucrare, deși n-ar aparține, în forma actuală, Sfîntului Vasile cel Mare, nu poate fi pusă în întregime la îndoială, și că ar fi una dintre cele din urmă lucrări ale Sfîntului Vasile (v. BEP, p. 133).

4. J. Gribomont dă, sub acest titlu, un text care ar fi fost prolog la prima ediție a «Asceticului», așa zisul «Asceticonul Mic». Textul ar fi dat după Codicele din Paris, Coislin, 193. Mai bine de jumătate din text se găsește în colecția Migne ca prolog la Regulile Mici.

5. După Regula 313, se adaugă încă 5 reguli, care se află în ediția lui J. Gribomont: *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile*, Louvain, 1953 (p. 180—186), reguli care s-ar afla în Codicii Vaticanus Gr. 413 și 428. Cu această lămurire, le-am adăugat și noi, la locul respectiv.

6. Dintre cele 60 epitimii pentru monahi, întocmitorii acestei ediții — urmînd, credem, pe Gribomont — socotesc autentice numai 11, restul de 49 fiind atribuite unei epoci ulterioare Sfîntului Vasile; iar epitimiile pentru călugărițe (19) sînt atribuite comunităților Sfîntului Vasile, iar nu lui personal.

7. Acest Cuvînt în ediția Migne este trecut la început, înainte de Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu. Gribomont, fără a-i tăgădui cu totul autenticitatea, o pune, totuși, la îndoială (v. *Histoire du texte*..., p. 312—313; cf. K. Bonis, vol. 53, p. 375).

8. Acest Cuvînt, în ediția Migne este trecut după Regulile Morale. Autenticitatea lui — după J. Gribomont — este pusă la îndoială (cf. Gribomont, *Histoire*..., p. 313).

9. În ediția Migne este menționată ca prima lucrare ascetică a Sfîntului Vasile. Jean Gribomont nu-i pune la îndoială autenticitatea (*Histoire*..., p. 310—311).

10. În ediția Migne acest Cuvînt ascetic este menționat ca a doua lucrare ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare. J. Gribomont crede că n-ar aparține Sfîntului Vasile (*Histoire*..., p. 311—313).

4. *Vechile rînduieli ale Vieții monahale* (traduse după ediția rusă a episcopului Teofan, apărută la Moscova, în 1892), Editura mînăstirii Dobrușa, județul Soroca, 1929. Lucrarea începe cu un studiu asupra vieții și operei monahale a Sfîntului Pahomie și a altor cuvioși tabeniți, ale căror mînăstiri le-a vizitat Sfîntul Vasile cel Mare. Apoi, sub titlul: «Dreptarul (ori Regulamentul) Sfîntului Vasile cel Mare, cuprinzînd teoria și practica monahismului îndeobște», se face o documentată expunere a vieții și operei ascetice a Sfîntului Vasile cel Mare (p. 233—579). Lucrările care formează opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare nu sînt expuse, însă, în ordinea în care se găsesc în ediția Migne, ori în celelalte colecții la care ne-am referit. Episcopul Teofan, după ce arată la început, în trei paragrafe, ce anume socotește Sfîntul Vasile că trebuie să cunoască mai întîi cei ce doresc să se retragă din lume și să trăiască viață monahală chinovitică, expune însăși organizarea vieții monahale în mînăstirile întemeiate de Sfîntul Vasile, așa cum rezultă din regulile stabilite de el. Un număr de 23 de teme, care formează tot atîtea paragrafe — unele cu mai multe subdiviziuni — înfățișează această organizare [11], așa cum rezultă din Regulile Mari, Regulile Mici, Cuvintele ascetice și Constituțiile ascetice, al căror text este redat corespunzător temelor, într-o traducere, destul de bună, deși este făcută după textul slav. Colecția cuprinde și regulile cuvioșilor apuseni: Casian și Benedict de Nursia, care s-au orientat, în mare măsură, după regulile Sfîntului Vasile cel Mare, în organizarea mînăstirilor pe care le-au întemeiat [12].

11. Cît de cuprinzătoare este această înfățișare a organizării mînăstirilor Sfîntului Vasile rezultă din înseși titlurile temelor: I. Despre stareți; II. Despre ajutătorii stareţului în lucrul cîrmuirii; III. Despre primirea în monahism; IV. Despre îmbrăcămintea monahicească; V. Despre săvîrșirea rugăciunii; VI. Despre sfînta împărtășire; VII. Despre cercetarea Dumnezeieștilor Scripturi, ca să ne înțelepțim spre mîntuire; VIII. Despre pilda celor mai mari și despre convorbiri; IX. Despre cumpătare; X. Despre lucrul de mînă și alte treburi întîmplătoare prin mînăstire — ascultările; XI. Legăturile dintre frați: a) legea de obște; b) ascultarea și supunerea față de stareț, fără împotrivire; c) iubire frățească între ei — sinceră și egală față de toți; d) îndreptarea fraților între ei; e) teama de a nu duce în sminteală pe vreunul dintre frați; f) să se ferească de orice neînțelegere; g) să nu caute cinste, întîietate, stăpînire; h) întrebuințarea cuvîntului; XII. Nu trebuie să ne părăsim frăția duhovnicească; XIII. În ce privește ieșirea și părăsirea mînăstirii; XIV. Primejdia întîlnirilor cu cei străini, mai ales cu femeile; XV. Legături cu rudele; XVI. Îngrijirea bolnavilor; XVII. Primirea străinilor; XVIII. Legile duhovnicești lăuntrice: a. pocăința; b. rîvna pentru a bineplăcea lui Dumnezeu; c. viețuire trează întru Domnul; d. înfrumusețarea sufletului cu toate virtuțile; e. virtuțile călugărești; XIX. Măsurile de îndreptare și Epitimiile (a. legile de obște; b. epitimiile); XX. Despre copiii care cresc în mînăstire; XXI. Despre mînăstirile de surori; XXII. Legătura dintre frății; XXIII. Starul cel de pe urmă — să rîvnim pentru o viață aspră.

12. Lucrarea lui J. Gribomont, *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile*, Louvain, 1953, am folosit-o indirect, prin vol. 53 din «Biblioteca Părinților Elini și Scriitorilor Bisericești» apărut la Atena, în 1976. Dintre manuscrisele cu traducerea în românește a operei ascetice a Sfîntului Vasile — în întregime sau parțial — am folosit *numai manuscrisul existent la Biblioteca Patriarhiei Ortodoxe Române — cu Regulile* Mari, Regulile Mici și Epitimiile — dactilografiat de Pr. prof. D. Fecioru.

5. *Regulile (tractate) pe larg ale celui întru sfinți Părintelui nostru Vasilie, Arhiepiscopul Cesareei Capadociei, după întrebări și răspunsuri.* Traducere de Nicolae Cotos, în «Candela», XXVI (1907), nr. 1, p. 24—30; nr. 2, p. 81—88; nr. 3, p. 146—162; nr. 4, p. 214—230; nr. 5, p. 284—300; nr. 6, p. 346—356; nr. 8, p. 568—575; nr. 9, p. 606—614. Tipărite și în volum, Cernăuți, 1907, 91 p. Este, credem, cea mai bună traducere, pînă la epoca respectivă [13].

13. În vol. 17 din colecția «Părinți și Scriitori Bisericești», care formează partea întîi din Scrierile Sfîntului Vasile cel Mare — cuprinzînd: Omilii la Hexaemeron, Omilii la Psalmi și Omilii și Cuvîntări — P. C. prof. D. Fecioru face o documentată introducere, referitoare la «Viața și opera» Sfîntului Vasile cel Mare. Scrierile Ascetice sînt menționate (la p. 40—41) în ordinea în care se găsesc în Colecția Migne, mai puțin «Cuvîntul pentru informare despre exercitarea ascezei», publicat în Migne, vol. 31, col. 1509—1514. Cu privire la «Constituțiile ascetice», Pr. prof. D. Fecioru precizează că acestea au fost traduse de Mitropolitul Ungrovlahiei Grigore Dascălul și au fost publicate la București, în 1826. După acest exemplar, le-a publicat Vladimir de Repta la Cernăuți, în 1898. Dar că, înainte de traducerea lui Grigore Dascălul, Constituțiile ascetice au circulat în manuscris, iar o parte din ele — capitolele 18—19, 21—24, 26—34, au fost publicate in «Adunarea cuvintelor celor pentru ascultare», Mînăstirea Neamțului, 1817, 31—39 (vol. cit., p. 41 și notele 234—239).

După menționarea întregii opere a Sfîntului Vasile, Pr. prof. D. Fecioru adaugă «Literatura despre viața, opera și doctrina Sfîntului Vasile cel Mare» întîi (1): Literatura română (p. 48—57) și (2) Literatura străină (p. 57—68). Sînt menționate și lucrările și studiile referitoare la opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare.

Ale celui întru sfinţi
părintelui nostru
VASILE,
Arhiepiscopul Cezareei Capadociei:

ASCETICELE

(Ἀσκητικά)

PREALABILĂ ÎNFĂȚIȘARE ASCETICĂ [*]

1

Cele legiferate de împărat pentru supușii lui sînt importante, dar de mai mare autoritate și mai împărătești sînt cele poruncite pentru ostași. Așadar cel care dorește laudă înaltă și mare [1], cel care dorește să se afle permanent aproape de Hristos, cel care aude acel mare glas: *«Dacă-Mi slujește cineva să-Mi urmeze, și unde sînt Eu, acolo să fie și slujitorul Meu»* [2], să ia aminte la acestea ca și cum ar fi decretate porunci ostășești. Unde este împăratul Hristos? Desigur, în cer. Acolo se cuvine să-ți îndrepți și tu, ostaș [3], calea ta. Să uiți de orice comoditate pămîntească. Nici un ostaș nu-și construiește casă, nu achiziționează terenuri, nici nu se îndeletnicește cu activități aducătoare de cîștiguri (bani). *«Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste»* [4]. Ostașul are hrană împărătească, nu trebuie să-și procure sieși hrană, nici să se preocupe pentru aceasta. Casa îi este deschisă lui pretutindeni, la cetățeni, din porunca împăratului. Nu trebuie să se preocupe pentru locuința lui, locuința se stabilește în locuri publice, hrana (îi este) după trebuință și băutura lui este apa; dar se îngăduie să doarmă atît cît a acordat natura; marșuri și neodihniri sînt multe; (sînt necesare) rezistențe la căldură și la frig; se luptă împotriva vrăjmașilor și înfruntă primejdii pînă la capăt și adesea s-ar putea întîmpla (chiar) moartea; însă moarte glorioasă și onoruri și daruri împărătești. Viața lui este obositoare în războaie și minunată în timp de pace. Bătrînul brav și încununat ca unul care și-a cheltuit viața în fapte vrednice, ca să primească autoritate, să fie numit prieten al împăratului [5], să stea în apropierea lui, să se bucure de bună primire, să fie cinstit de mîna împăratului, să fie primul între supuși și să mijlocească (la împărat) pentru prietenii (lui) din afară, pentru care ar dori [6].

[*] Textul este după ediția J. P. Migne, *P.G.*, vol. 31, col. 619—626.
1. *Filip.* 3, 14.
2. *Ioan* 12, 26.
3. În Noul Testament se amintește de mai multe ori creștinul ca ostaș. Mai tîrziu și monahii au fost socotiți ca adevărați ostași ai lui Hristos. (v. II Tim. 2, 3, ș.a.).
4. *II Tim.* 2, 4.
5. *I Mac.* 2, 18; *Iacov* 2, 23.
6. Aici se face aluzie la mijlocirea sfinților.

II

Înainte, aşadar, ostaş al lui Hristos, luînd exemple mici din faptele omeneşti, reflectează la bunurile veşnice. Să ai în faţa ta singură viaţa, fără casă, fără cetate şi fără proprietăţi. Să fii liber, dezlegat de toate grijile lumeşti, să nu te înlănţuie dorinţa de femeie, nici grija de copil, pentru că aceasta este cu neputinţă în campania dumnezeiască. Căci *«armele luptei noastre nu sînt trupeşti, ci puternice înaintea lui Dumnezeu»* [7]. Să nu te biruie natura trupului, nici să nu te înăbuşe fără să vrei; să nu te faci prizonier în loc de liber. Să nu cauţi să laşi copii pe pămînt, ci să-i înalţi la cer; să nu te uneşti în căsătorie trupească, ci să doreşti legături duhovniceşti [8]; să te îngrijeşti de suflete şi să-i instruieşti pe copii duhovniceşte, să imiţi pe Mirele ceresc; să suprimi răzvrătirile vrăjmaşilor nevăzuţi [9]; să porţi război împotriva domniilor şi stăpînirilor, alungîndu-le pe acestea mai întîi din sufletul tău, aşa încît nimeni să nu aibă loc înlăuntrul tău; şi apoi de aceia care s-au refugiat în tine şi te socotesc căpetenie şi întîi luptător şi care sînt apăraţi prin cuvîntul tău. Să zdrobeşti gîndurile care sînt împotriva credinţei lui Hristos; să lupţi prin cuvîntul pietăţii împotriva gîndului nepios şi rău. Căci zice Scriptura: *«Noi surpăm gîndurile şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu»* [10]. Şi, mai ales, să ai încredere în puterea marelui Împărat, Care îngrozeşte şi alungă pe vrăjmaşi numai fiindcă îşi arată prezenţa; iar dacă (Acesta) ar dori ca prin primejdii chiar să te arăţi bun (curajos) şi ar dori ca armata Lui să se înfrunte cu armata vrăjmaşului, acolo tu prin pregătire să fii gata (neînvins) pentru orice suferinţă şi cu sufletul neclintit către primejdie şi să te deplasezi de bună voie dintr-un loc în altul şi din mare în mare. Căci *«cînd vă vor urmări* — zice (Domnul) — *să fugiţi din cetate în cetate»* [11]. Şi cînd ar fi nevoie să fii chemat la tribunal şi să stai înaintea celor mari şi să înduri atacurile poporului şi să vezi privirea îngrozitoare a poporului şi să auzi glasul aspru al lui şi să înduri aspectul îngrozitor al instrumentelor de tortură şi să fii încercat cu chinuri şi să lupţi pînă la moarte [12], în faţa tuturor acestora să nu devii neascultător, ci să ai înaintea ochilor pe Hristos, Care S-a făcut toate pentru tine, cunoscînd că şi tu eşti dator să te faci toate

7. *II Cor.* 10, 4.
8. Se pare că la început Sf. Vasile a îngăduit asemenea legături duhovniceşti între un bărbat şi o femeie, dar a socotit violarea votului monahal ca adulter duhovnicesc.
9. *Efes.* 6, 12.
10. *II Cor.* 10, 5.
11. *Matei* 10, 23; 23, 24.
12. Sf. Vasile se referea pesemne la cele ce se spuneau despre martirii din timpul ultimelor prigoniri ale creştinilor.

pentru Hristos, şi vei învinge în toate; pentru că urmezi Împăratului cel biruitor, Care vrea să te faci părtaş al victoriei Lui. Căci chiar murind, fiind mic, vei învinge desăvîrşit, păzind pînă la sfîrşit adevărul intact şi avînd neclintit curajul pentru adevăr.

III

Şi de la moarte vei merge spre viaţa veşnică, iar de la necinstirea de la oameni spre mărirea de la Dumnezeu şi de la supărările şi pedepsele din lume spre odihna veşnică împreună cu îngerii. Pămîntul nu te-a primit ca pe un cetăţean, dar cerul te va primi; lumea te-a alungat, dar îngerii te vor purta ca să te înfăţişeze lui Hristos; şi El te va numi prieten şi vei auzi acea foarte dorită laudă: *«Bine, slugă bună şi credincioasă»*, ostaş viteaz şi imitator al Stăpînului, următor al Împăratului. Eu te voi răsplăti cu darurile Mele; Eu voi asculta cuvintele tale, fiindcă şi tu ai ascultat pe ale Mele; vei cere mîntuirea fraţilor cei osteniţi, şi pentru tovarăşii credinţei tale şi pentru adepţii dragostei tale sfinte vei primi de la Împărat împărtăşirea la bunurile tale; vei dănţui dansurile veşnice şi vei purta coroana împreună cu îngerii, conducînd creaţia sub Împărat şi trăind veşnic fericit cu ceata celor fericiţi [13]. Dar dacă totuşi ar dori să te lase încă (mai multă vreme) în lume, după luptele tale, ca să lupţi în mai multe şi mai variate lupte şi să salvezi pe mulţi de războaiele văzute şi nevăzute, va fi mai mare slava ta şi pe pămînt, şi vei fi cinstit între prieteni, care te vor socoti protector şi ajutător şi bun ambasador (al lor). Aceştia te vor hrăni ca pe un ostaş viteaz; aceştia te vor cinsti ca pe un viteaz excepţional; aceştia îţi vor întinde mîna şi te vor primi cu bucurie, asemănător celor care au primit pe un înger al lui Dumnezeu, după cum spune Pavel, ca pe Hristos Iisus [14]. Acestea şi cele asemenea formează exemplele campaniei divine.

Dar cuvîntul (nostru) nu se referă numai la bărbaţi. Pentru că şi femeile slujesc ca ostaşe pe lîngă Hristos, fiind primite în armată pentru bărbăţia sufletească, şi nu pentru slăbiciunea neprobată a trupului. Iar multe femei au excelat cu nimic mai puţin decît bărbaţii. Sînt unele care s-au dovedit chiar mai mult decît bărbaţii. Dintre acestea sînt cele care formează ceata fecioarelor. Dintre acestea sînt cele care strălucesc prin luptele propovăduirii şi prin victoriile mărturisirii. Chiar Domnului însuşi I-au urmat în timpul cît a fost în lume, nu numai bărbaţi ci şi femei, iar slujirea Mîntuitorului s-a îndeplinit şi prin unii şi prin

13. *Sf.* Vasile foloseşte în acest pasaj stilul retoric, mai puţin obişnuit în lucrările lui ascetice.
14. *Gal.* 4, 14.

alții. Pentru cea asemenea și astfel pentru străluciții supuși din armata cea după Hristos, să dorească această (armată) și părinții copiilor și mamele fetelor (de astăzi). Să ofere pe copiii lor bucurîndu-se în nădejdea celor veșnice, de care se vor împărtăși și ei și copiii, dorind să fie pe lîngă Hristos protectori și vrednici ambasadori. Să nu ne descurajăm pentru copii și nici să nu ne temem dacă vor suferi, ci să ne bucurăm că vor fi glorificați. Să restituim Domnului cele date de El, pentru a ne face părtași ai succesului copiilor, oferindu-ne și restituindu-ne și pe noi o dată cu ei. Pentru aceștia, deci, care au arătat atîta dorință, și au luptat atît de mult va putea cineva să spună ca și psalmistul: *«Binecuvîntați să fiți de Domnul, Cel ce a făcut cerul și pămîntul»*[15], și, ca Moise, se va ruga pentru aceștia: *«binecuvîntează, Doamne, lucrurile lor, lovește mîndria celor ce se ridică împotriva lor»*[16]. Fiți curajoși cum ați fost născuți, mergeți cu curaj pe drumul (ce duce) spre coroanele veșnice, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia I se cuvine mărirea în veci. Amin.

CUVÎNT ASCETIC (I) *

și sfătuire pentru renunțarea la viața (lumească) și pentru desăvîrșirea duhovnicească

I

«Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi»[1], zice glasul dumnezeiesc, fie că se înțelege odihna de aici, fie cea de dincolo (viitoare). Într-adevăr, aceasta în afara faptului că ne invită și ne îndeamnă să îndepărtăm povara bogăției, împărțind-o celor care au nevoie, ne îndeamnă să îmbrățișăm viața purtătoare de cruce a monahilor, după ce mai înainte am tăiat din rădăcină mulțimea păcatelor, pe care le facem din cauza bogăției, prin binefacere și prin mărturisire. Așadar, cel care a preferat supunerea lui Hristos și se grăbește către viața în sărăcie și fără plăceri este cu adevărat vrednic de admirație și vrednic de fericire. Dar vă rog să nu facă (cineva) aceasta fără să reflecteze, nici să nu încerce pentru sine viața ușoară și mîntuirea fără luptă; ci mai degrabă să se exerseze mai înainte, așa încît să cîștige răbdarea și în suferințele trupești și în cele sufletești, ca să nu se angajeze în lupte neprevăzute și să nu se întoarcă rușinat

15. *Ps.* 113, 23.
16. *Deut.* 33, 11 (Este o parafrazare a textului).
* Textul după ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 625—648.
1. *Matei* 11, 28.

şi luat în rîs la viaţa de la care se îndepărtase, fiindcă nu va putea să se împotrivească încercărilor ce vor veni împotriva lui şi se va întoarce la viaţă cu sufletul condamnat, iar pe mulţi îi va scandaliza, provocînd tuturor bănuieli că modul de a lucra în Hristos este cu neputinţă. Iar toţi cîţi citiţi Evangheliile să ştiţi cît de primejdios este acest (lucru), pentru că, privitor la acestea, spune glasul dumnezeiesc: «*mai bine i-ar fi lui să-şi atîrne de gît o piatră de moară şi să fie aruncat în mare decît să smintească pe unul dintre aceştia mai mici*»[2].

Căci nu va fi vinovat de judecată numai pentru dezertare, ci şi pentru pierderea acelora care s-au revoltat din cauza lui, şi chiar dacă ar lăsa impresia că se convinge pe sine cu argumente absurde că, trăind în lume, înduplecă pe Dumnezeu cu acţiuni de binefacere, aceasta lui nu-i este cu putinţă; pentru că acela care nu poate să se împotrivească maşinaţiilor vrăjmaşului în viaţa care nu este asaltată uşor de păcat pentru motivul că este stăruitor, cum va putea face ceva virtuos în viaţă cel care este expus la multe păcate şi este stăpînit de vrăjmaş? Chiar dacă cineva ar avea impresia[3] că îşi îndreaptă viaţa proprie, nu va scăpa de acuzaţia de a fi părăsit pe Hristos, aşa cum sînt prezentaţi şi ucenicii în Evanghelie, despre care dumnezeiescul evanghelist scrie: «*mulţi dintre ucenici s-au retras şi nu mai umblau cu El*», spunînd: «*Este greu cuvîntul Lui, cine poate să-l asculte?*»[4]. Căci pentru aceasta şi iubitorul de oameni Dumnezeu, Care poartă grijă de mîntuirea noastră, a împărţit viaţa oamenilor în două, adică în viaţă căsătoriei şi a fecioriei, aşa încît cel care nu poate să ducă lupta fecioriei să-şi ia în căsătorie femeie, cunoscînd că i se va cere cuvînt (făgăduinţă) pentru cumpătare, sfinţenie şi asemănare cu sfinţii care aveau soţie şi au crescut copii. Asemenea a fost în Vechiul Testament Avraam, care şi-a atras glorie prin preferinţa de a aduce jertfă lui Dumnezeu, fără compasiune, pe unicul său fiu şi avea deschise şi porţile locuinţei lui, fiind pregătit pentru primirea celor care urmau să-l viziteze. Căci n-a auzit: «*Vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor*»[5]. Şi mai mari decît acestea a dovedit Iov şi mulţi alţii, ca David şi Samuel. Iar în Noul Testament asemenea au fost Petru şi toţi apostolii[6]. Căci tot omul va cere roadele iubirii faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele şi se va judeca cu pedeapsa (corespunzătoare) pentru înfrîngerea acestor porunci şi a tuturor celorlalte. Precum şi Domnul arată în Evanghelii

2. *Matei* 18, 6; *Marcu* 9, 42.
3. La traducerea acestei părţi a textului s-a ţinut seama de ideea din context, *referitoare la ucenici* (*v. E.P.E. vol. 8, p. 95*).
4. *Ioan* 6, 60; 6, 66.
5. *Matei* 19, 21.
6. *I Cor.* 9, 5.

spunînd: *«Cel care iubește pe tată ori pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine»* [7] și: *«cel care nu urăște pe tatăl său și pe mama sa și pe femeie și pe copii și chiar viața sa însăși, nu poate să fie ucenicul Meu»* [8].

II

Socotești oare că Evangheliile se referă și la cei căsătoriți? Iată, ți s-a înfățișat clar că ascultarea de Evanghelie se va cere de la toți oamenii, și de la monahi și de la cei căsătoriți. Căci este de ajuns pentru cel căsătorit scuza cumpătării și a dorinței către femeie (soție) și chiar a îndatoririi conjugale, și toate celelalte porunci legiferate de asemenea pentru toți nu sînt fără primejdie pentru cei care le încring. Căci și Hristos, binevestind poruncile Tatălui, le-a spus pentru toți cei care trăiesc în lume [9]; iar cîteodată, cînd se întîmpla să fie întrebat în mod special de ucenicii Lui, îi asigura spunînd: *«cele ce vă spun vouă, le spun pentru toți»* [10]. Așadar, tu care ai preferat căsătoria să nu insiști ca și cum ai avea dreptul să îmbrățișezi viața lumii. Căci pentru dobîndirea mîntuirii este nevoie de mai multe osteneli și de pază după ce ai preferat să trăiești în mijlocul curselor și al tăriei puterilor răzvrătite și ai în jurul tău excitările păcatelor și trezești toate simțurile tale ziua și noaptea către dorința lor. Să cunoști, așadar, că nu vei evita lupta împotriva celui răzvrătit, nici nu-l vei învinge fără să-ți asumi multe osteneli pentru observarea poruncilor evanghelice. Căci cum vei putea să refuzi lupta împotriva vrăjmașului în timp ce trăiești în tranșeul luptei? Dar acesta este tot pămîntul, unde vrăjmașul, cum învățăm din cartea lui Iov [11], dă tîrcoale și se plimbă, ca un cîine turbat, căutînd pe cine să apuce. Așadar, dacă vei refuza lupta împotriva rivalului, să treci în altă lume, unde nu există acesta [12]; acolo vei putea și să refuzi lupta împotriva lui și să observi poruncile evanghelice fără primejdii și în odihnă. Iar dacă aceasta este cu neputință, grăbește să lupți împotriva lui, învățînd tehnica luptei din Scripturi; iar aceasta, ca să nu fii învins de el din necunoaștere și să fii dat astfel focului veșnic. Și acestea s-au spus totuși din nebăgare de seamă pentru cei căsătoriți care, fără risc, neglijează păzirea poruncilor lui Hristos. Tu însă, cel

7. *Matei* 10, 37.
8. *Luca* 14, 26.
9. Adică pentru toți oamenii, fără excepție.
10. *Marcu* 13, 37.
11. *Iov* 1, 7.
12. Aici Sf. Vasile se referă la comunitatea chinovitică, fiindcă mai jos el vorbește de viața cerească și îngerească a monahilor. Acest punct de vedere, că monahul este eliberat de cursele diavolului, este în opoziție cu concepția care predomina în Egipt, că pustiul este locul prin excelență al luptelor cu demonii (v. *E.P.E.* v. 8, p. 98—99).

iubitor al legilor cerești ale vieții și practicant al felului de viață îngerească [13], tu care dorești să fii în armată împreună cu sfinții ucenici ai lui Hristos, să te fortifici pe tine, ca să suporți suferințele și să intri în adunarea monahilor cu toată hotărîrea. La începutul renunțării tale la lume să fii curajos, așa încît să te îndepărtezi de simpatia vie a rudelor tale după trup și cu înțelepciune tare să schimbi cele muritoare cu cele nemuritoare. Iar cînd te vei despărți de lucrurile care îți aparțin, să fii ferm și sigur că le faci să ajungă în ceruri, ascunzîndu-le în sînurile săracilor, dar găsindu-le la Dumnezeu cu mult sporite. Să nu te lași cuprins de întristare că te desparți de prieteni și cunoscuți, fiindcă te vei uni cu Hristos, Care a fost răstignit pentru tine. Căci cine ar putea fi socotit mai prietenos pentru noi decît El? Iar dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei învinge pe vrăjmașul tău după primul pumn, să nu te arunci pe tine ca pe unul dintre vasele fără de preț. Pentru că deja prin renunțarea la lucrurile pămîntești ți-ai asigurat loc de cinste în apropierea lui Hristos. Cercetează așadar cu multă grijă și prudență ca să găsești pe un bărbat care să fie un îndrumător [14] sigur pentru viața ta, cu experiență în buna îndrumare a celor ce se îndreaptă spre Dumnezeu, plin de virtuți, un bărbat a cărui dragoste de Dumnezeu să fie dovedită de înseși faptele lui și care să cunoască dumnezeieștile Scripturi, să fie sîrguincios, neiubitor de arginți, neafacerist, pașnic, iubitor de Dumnezeu, iubitor de săraci, nemînios, neranchiunos, capabil să edifice pe cei care i se atașează, nevanitos, nemîndru, nedoritor de flatare, neschimbător, neiubind nimic mai mult decît pe Dumnezeu; și dacă vei găsi pe unul asemenea, să i te încredințezi lui, după ce vei abandona și vei lepăda voința ta, ca să fii găsit ca vas curat și să păstrezi astfel bunurile care au fost așezate înlăuntrul tău, spre lauda și mărirea ta. Căci dacă vei păstra ceva din vechile tale patimi, vei transforma în oțet bunurile ce fuseseră stabilite în tine și astfel vei fi aruncat afară, ca unul dintre vasele fără de folos.

III

Urmează a doua luptă împotriva rivalului mîntuirii noastre. Învățămintele pe care le luăm de la dascălii noștri buni sînt bune; de la cei răi, dimpotrivă, sînt rele. Așadar, cînd vrăjmașul nostru rău nu va putea să ne convingă să rămînem în amestecul și pierzarea lumii, se forțează să ne convingă să nu ne încredințăm pe noi înșine vieții celei

13. Vezi nota precedentă.

14. Acest îndrumător se cuvine să fie unul dintre cei mai vîrstnici ai chinoviei, iar nu unul care trăiește solitar (eremit); în mînăstiri este rînduiala ca, în principiu, îndrumător duhovnicesc să se ia proiestosul monahilor sau un altul rînduit de proiestos.

sigure (monahice) sau bărbatului care ar urmări și ar îndrepta toate păcatele noastre, ci altuia, anume unuia care laudă și justifică propriile lui patimi, sub masca pogorămîntului față de cei care trăiesc împreună, ca să ne întoarcă la vechile legături ale păcatului. Dar dacă te vei încredința unui bărbat cu multe virtuți, vei deveni moștenitorul bunătăților lui și vei fi foarte fericit înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Iar dacă, fiind întristat trupul tău, vei căuta dascăl care este îngăduitor față de patimile tale sau, mai mult, care împărtășește căderea ta, în zadar ai întreprins lupta tăgăduirii, fiindcă te-ai încredințat unei vieți pline de patimi, încredințîndu-te unui îndrumător orb și înaintînd spre groapă. *«Căci, dacă orb pe orb va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă»* [15], și *«este destul ucenicului să fie ca învățătorul său»* [16]. Aceste cuvinte sînt ale lui Dumnezeu și ele nu vor înșela. Se cuvine să trăiești potrivit legii atletice; altfel nu vei fi încoronat pentru că, precum a spus Apostolul: *«iar cînd se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a jucat după legile jocului»* [17].

IV

Așadar, dacă vei găsi cu ajutorul lui Dumnezeu (și vei găsi, în orice caz, dacă vei căuta), un învățător de fapte bune, să fii cu băgare de seamă să nu faci ceva împotriva părerii lui. Pentru că orice faptă se face pe ascuns de el este furt și ierosilie [18], care conduce la moarte și nu folosește, chiar dacă ți s-ar părea că este (faptă) bună. Pentru că, dacă este bună, pentru care motiv se face pe ascuns și nu în mod vizibil? Întreabă-ți gîndul, care încearcă stăruitor să te fure, prin cele care se par drepte, căci prin cele așa-zise bune rău înțelese, te pregătește pentru fapte josnice. Să nu modifici cîntecele magice ale celor care prezintă animale sălbatice [19], fiind neîndemînatic la acompaniere, ca nu cumva să exciți pe șarpe, căci, fiind învăluit de ei și nefiind în stare să te împotrivești, vei fi înghițit de ei fără scuză. Să nu te bizui pe originea nobilă și să nu urmărești cinstea, fiindcă *«omul firesc nu primește cele ale Duhului»* [20]. Să nu încerci să falsifici ceva din cele ce din obișnuință sînt socotite veritabile, dar nici să nu rabzi cu ușurința ta pe cei care se luptă și să te încarci tu cu sarcina păcatelor; să eviți, adică, folosirea unui pat moale, îmbrăcăminte sau încălță-

15. *Matei* 15, 14.
16. *Matei*, 10, 25.
17. *II Tim.* 2, 5.
18. În Regula Mare 14 se arată că monahul care contravine făgăduinței lui este ierosil (necinstitor de cele sfinte).
19. Se face referire la dresorii de animale sălbatice.
20. *I Cor.* 2, 14.

minte sau ceva de alt fel sau varietate de hrană sau masă care se întinde intr-un mod nepotrivit cu timpul renunțării tale sau o atitudine indecentă sau o poziție de ședere indecentă sau o muncă manuală mai ușoară și mai curată. Toate acestea nu numai cînd le-ai avea, ci și cînd le-ai dori, nu vor avea bună reușită. Căci dacă nu vei înțelege că sînt mașinații diavolești și nu le vei îndepărta îndată din inima ta, ele pregătesc căderea ta din viața în Hristos. Dar așezîndu-ți înlăuntrul tău că ești mai necinstit și mai păcătos decît toți oamenii, străin și vagabond și primit din milă de către cei care au renunțat (la lume) înaintea ta, grăbește-te să fii ultimul dintre toți și slujitor tuturor [21]. Căci acestea îți vor aduce cinste și glorie adevărată, nu acelea. Să ai urechile deschise spre ascultare și miinile pregătite spre împlinirea celor pe care le auzi. *Să ai gura tăcută și inima atentă (la ce se petrece în jur).* Să nu participi la glume, dar să fii prudent și înțelept pentru ascultările salvatoare ale Dumnezeieștilor Scripturi. Ascultarea poveștilor lumești să fie pentru tine ca o gustare amară, iar povestirile bărbaților sfinți, ca un fagure cu miere. Grăbește-te să imiți pe aceia care s-au exercitat înainte de tine in cele morale și să nu aștepți ca fiecare să învețe. Să lupți să ajungi la virtuți mai mari [22] și să nu fii indiferent pentru cele mai mici. Să nu disprețuiești nici o greșeală, chiar dacă o faptă este atît de mică încît n-ar provoca scandal, ci îngrijește-te cu grabă s-o redresezi prin pocăință, chiar dacă mulți săvîrșesc încă multe greșeli, mici și mari, și rămîn nepocăiți. Să nu te faci judecătorul greșelilor altora, pentru că au judecător drept *«Care va da fiecăruia după faptele lui»* [23]. Tu poartă-ți sarcina ta și ușurează-o, atît cît poți. Căci cel care adaugă greutate la sarcina lui, el insuși o va purta. Pocăința este mîntuirea, prostia este moartea pocăinței.

V

Ascunde-te de oamenii ușuratici, dar lui Dumnezeu să te arăți cît mai des. Să renunți la orice apariție în public, atît cît depinde de tine, evitînd deșertările inimii tale. Căci ai ieșit din mînăstire? Ai renunțat atunci la cumpătare [24]. Te-ai întors în lume? Te-ai întîlnit cu femeia prostituată. Aceasta după ce-ți va încînta urechile cu vorbe provocatoare, ochii cu frumusețea feței ei, gustul cu mîncăruri apetisante, te va atrage la ea, ca *(prins) în cîrligul undiței*, apoi după ce te va implica cu membrele corpului tău și te va strînge în brațele ei, tăria dorinței

21. *Marcu* 9, 35.
22. *Filip.* 3, 14.
23. *Rom.* 2, 6.
24. În privința ieșirii (din mînăstire) nu era (ceva) stabilit, cînd întocmea Sf. Vasile această cuvîntare ascetică.

tale pentru cumpătare se moleşeşte, şi astfel te face vicios, după ce te atrage pe nesimţite la ea de la viaţa de virtute. Iar dacă vei putea vreodată, cu ajutorul lui Dumnezeu, să scapi din plasa ei, te vei întoarce la mînăstire (chilie), dar nu acelaşi, ci ca un neputincios şi bolnav, fără zel pentru vreo faptă de virtute, şi vei redobîndi vechea ta obişnuinţă după multă vreme. Pentru că dorinţa şi a unuia şi a celuilalt mod de viaţă te va turbura cu gîndurile, dar cu multă osteneală vei reuşi să dai sufletului tău victoria (cîntecele victoriei). Iar dacă s-ar întîmpla ca pentru vreo împrejurare să te găseşti departe de mînăstire (chilie)[25], să te încingi cu platoşa temerii de Dumnezeu, să iei în mîinile tale dragostea lui Hristos şi să distrugi cu cumpătare desăvîrşită dorinţele plăcerilor; şi cînd vei termina lucrul, să pleci îndată, fără pierdere de timp, şi cu aripi iuţi, ca porumbelul nevinovat, să te întorci din lume la arca de unde ai fost trimis, purtînd în gură milostivirile lui Hristos[25a]; astfel vei convinge gîndurile tale interioare că nu este cu putinţă să fie găsită în oricare alt loc[26] odihna mîntuitoare. Fiind tînăr, fie cu trupul fie cu înţelepciunea, fugi de trecerea timpului în convorbiri cu cei de aceeaşi vîrstă şi fugi de aceştia ca de foc. Pentru că vrăjmaşul pe mulţi i-a ars prin aceştia şi i-a dat focului veşnic şi cu aşa-zisa iubire duhovnicească i-a aruncat în prăpastia îngrozitoare a Statului celor cinci cetăţi[26a]. Şi pe cei salvaţi din mare şi din valuri şi din furtuni, cînd se găseau fără grijă în porturi, i-a afundat împreună cu corabia şi încărcătura ei. În timpul mesei să stai departe de cel tînăr. Cînd vei fi trimis să te culci, hainele tale să nu fie aproape de ale lui, ci mai degrabă să primeşti la mijloc un bătrîn. Iar cînd vorbeşte cu tine sau cîntă psalmi înaintea ta, să-i răspunzi cu ochii în jos, ca nu cumva cu privirea fixată în faţă să primeşti de la vrăjmaş, care seamănă în urmă, sămînţa dorinţei şi să produci roadele seducţiei şi pierzaniei[27]. În casă sau în locul în care nimeni nu vede lucrurile tale să nu fii găsit împreună cu el, sub pretextul studierii cuvintelor dumnezeieşti sau a vreunei alte mari nevoi. Pentru că nimic nu este mai necesar ca sufletul, pentru care a murit Hristos. Să nu te încrezi în gîndul fals care îţi vîră în minte că nu există scandal, ci din marea experienţă a celor care au căzut şi care, înfăţişîndu-ţi acestea în mod clar, te încredinţează că însuşi gîndul este scandal.

25. Aici se înţelege că depărtarea de mînăstire nu este determinată de voinţa monahului.

25 a. Se înţeleg cîştigurile muncii.

26. Alt loc în afară de chinovie.

26 a. În Palestina celor cinci oraşe la care se face referire erau: Sodoma, Gomora, Aoma, Zeboim şi Zoar, aşa cum oraşele doriene: Lindos, Ialysos, Kamiros, Eos şi Knidos formau statul Pentapolis.

27. Asemenea sfaturi sînt recomandate ca folositoare pentru orice împrejurări.

VI

Crede în cuvintele mele, care au fost produse de inimă frăţească. Recurgeţi la bătrîni greu de abordat, care întăresc[28] pe tineri pentru fapte virtuoase cu cuvinte pilduitoare şi nu vatămă deloc prin compararea lor. *«Cu toată grija păzeşte-ţi inima»*[29]. Căci, aşa cum omul este *urmărit continuu de către hoţi, noaptea şi ziua, dar este răpit inopinat,* fără să ştii tu, fii atent ca nu cumva astfel vrăjmaşul să te înşele cu păcatul lui originar şi să te arunce îndată din paradisul desfătării. Pentru că acela care a antrenat şi a lipsit pe Adam de viaţă prin furtul hranei, care a încercat să ispitească şi pe Iisus[30], nu se va ruşina cu atît mai mult să te încoroneze şi pe tine cu prima cauză a relelor (adică *lăcomia*), *ştiind că aceasta este otravă puternică.* Pentru că patima lăcomiei nu-şi arată puterea ei de la natură în abundenţa alimentelor, ci în dorinţa şi gustarea lor cîte puţin. Căci dacă dorinţa gustării cîte puţin va reuşi să te arunce în patima lăcomiei, te va da morţii fără dificultate. Căci aşa cum apa de la natură este prevăzută cu multe canale (ramuri) şi pregăteşte locul să fie rodnic în jurul acestor canale, la fel şi patima lăcomiei, dacă îşi are izvorul în inima ta, adapă toate simţurile tale şi, după ce va dezvolta înăuntrul tău o pădure a răutăţii, va face sufletul tău locuinţă a fiarelor sălbatice. Căci eu ştiu pe mulţi care au fost stăpîniţi de patimi şi şi-au restabilit sănătatea, dar dintre toţi nu cunosc pe nici unul mîncăcios sau gurmand, ci fie că au abandonat viaţa cumpătată şi s-au pervertit cu lumea, fie că se străduiesc să se ascundă printre cei cu cumpătare şi din cauza voluptăţii sînt antrenaţi cu diavolul. Căci aceştia sînt mincinoşii, cei care se jură mult, sperjurii, răzvrătiţii, răzbunătorii[31], ţipătorii[32], josnicii (cei nedemni de a fi liberi), desfrînaţii[33], cei care totdeauna se plîng, cei care permanent interoghează[34], cei care se complac la întuneric şi care lucrează cu voinţa lor împotriva oricărui mod virtuos de viaţă. Căci, ca să acopere patima lăcomiei, cad într-un roi de răutăţi care, în aparenţă, sînt între cei salvaţi, dar prin fapte (sînt) între cei condamnaţi.

28. Întărirea pe care o reprezintă termenul folosit de Sf. Vasile se referă la atleţi.
29. *Pilde* 4, 23.
30. Ispitirea prefacerii pietrelor în pîini.
31. *Cei ce răspund cu lovitură pentru lovitură.*
32. Cei ce ridică totdeauna glasul.
33. Cei care duc viaţă uşuratică, afemeiaţii.
34. Cei care mereu ridică probleme.

VII

Lăcomia a dat pe Adam[35] morţii şi a adus în lume distrugerea din plăcerea pintecelui. Noe a fost batjocorit, Ham a primit blestem[35a], Esau a pierdut dreptul de întîi născut şi a ajuns ginerele hananeilor[35b], Lot ia ca femei pe fiicele lui şi se face ginerele său şi socrul său, devine adică tatăl bărbat, şi bunicul tată, dispreţuind astfel din ambele laturi legile naturii. Lăcomia a făcut şi pe Israil închinător la idoli şi l-a făcut să le cadă trupurile în pustie. Aceasta pe acela dintre profeţi care a fost trimis de Dumnezeu ca să mustre pe un rege ticăloşit, l-a făcut pradă fiarei sălbatice, şi acesta, pe care regele Ieroboam cu toată puterea lui împărătească nu a putut să-l pedepsească, fiind prins cu momeala pintecelui, şi-a găsit o moarte nefericită[36]. Dimpotrivă, Daniil, bărbat cu (multe) dorinţe, fiindcă şi-a stăpînit pîntecele a cucerit regatul haldeilor, a răsturnat idolii şi a dărîmat şarpele, a îmblînzit leii, a prezis întruparea lui Dumnezeu şi a tălmăcit Sfintele Taine. Cei trei sfinţi tineri, fiindcă s-au arătat superiori plăcerii pîntecelui, au dispreţuit mînia împărătească şi au îndrăznit să coboare cu curaj în acel îngrozitor cuptor arzînd, pe care a avut tăria să-l aprindă împăratul Nabucodonosor. Ei au dovedit că icoana de aur, care era zeificată, era lipsită de putere, dar aceea care a fost pregătită cu mult timp înainte de satana, ca să dispreţuiască slava lui Dumnezeu, a fost luată ca pradă şi a fost oferită stăpînului lor. Au făcut pe acest rege foarte nepios şi toată tabăra, (care era) împotriva lui Dumnezeu, să laude pe Dumnezeu împreună cu toată zidirea. Şi, ca să spun toate pe scurt, dacă vei stăpîni pîntecele, vei locui paradisul, iar de nu-l vei stăpîni, vei deveni pradă morţii.

VIII

Fă-te tezaur credincios al virtuţilor şi vei avea drept cheie glasul părintelui tău duhovnicesc[37]. Aceasta să-ţi deschidă gura pentru împărtăşirea pîinii şi aceasta să ţi-o închidă. Să nu primeşti ca sfătuitor pe şarpe, pentru că, în loc să-ţi dea sfat bun, vrea să te ridice ca pradă. Fereşte-te de păcatul mîncării pe ascuns, chiar dacă ar fi vorba de o simplă gustare. Căci, dacă va putea să te devieze spre un lucru mic, te va arunca în luptă şi te face prizonier. Să nu deschizi urechile tale la oricine vorbeşte şi să nu răspunzi oricărui vorbitor în discuţiile ce nu

35. Ispita păcatului strămoşesc se repetă la fiecare creştin; cel care nu se va supune acestei (ispite) va locui în paradis.
35 a. *Fac.* 9, 22—25.
35 b. *Fac.* 36, 2.
36. *III Regi*, 13.
37. Formula «părinte duhovnicesc» este folosită în special în monahismul ortodox.

au nici o legătură cu scopul ascezei. Ascultă învățăturile bune și întreține inima ta cu studierea acestora. Ferește urechile tale de povestiri lumești, ca nu cumva să întinezi sufletul tău stropindu-l cu noroi. Să nu te interesezi să urmărești discuțiile altora, nici să nu te amesteci în convorbirile lor, ca să nu fii luat în rîs și tu, iar pe aceștia să-i faci clevetitori. Să nu fii curios și să nu vrei să vezi toate, ca să nu introduci otrava patimilor în gîndirea ta. Să privești ceea ce este folositor, să asculți ceea ce este folositor, să vorbești ceea ce este folositor, să răspunzi ceea ce este folositor. Să nu te grăbești să te așezi cînd de față este unul mai mare decît tine. Chiar dacă ai fi invitat, să nu te așezi aproape de el, ci să privești în jurul tău ici și colo, grăbindu-te să găsești un loc mai jos, ca să te cinstească Dumnezeu pentru umilința ta. Fiind întrebat, să răspunzi cu voce puțină și smerită, dacă nu ești întrebat, să stai liniștit. Dacă este întrebat altul, strînge-ți gura ca nu cumva din graba inimii limba să-și ia libertatea (să vorbească) și, devenind, să rănească pe vreunul dintre cei care execută asceza cu toată strictețea și să devii în acest fel delicvent. Iar cînd te vei așeza, să nu încrucișezi picioarele, pentru că aceasta este dovadă de inadvertență și de inimă nestatornică. Iar cînd vorbești cu unul mai mic decît tine sau cînd ești întrebat ceva de acesta, să nu răspunzi cu lipsă de zel, ca unul ce disprețuiește pe fratele său și defăimează astfel pe Dumnezeu. Căci *«cel ce își bate joc de sărac defăimează pe Ziditorul său»* spun Pildele [38]. Cuvîntul (ziditor al) rugăciunii să preceadă toate cuvintele tale, confirmînd astfel dragostea ta față de aproapele. Cuvînt asemănător să spui și la mijlocul și la sfîrșitul conversației tale, cu fața plină de bucurie, ca să faci plăcere celui cu care ai vorbit. Pentru orice faptă a aproapelui tău dusă la bun sfîrșit să te bucuri și să preamărești pe Dumnezeu; căci faptele lui împlinite sînt ca ale tale proprii, după cum și ale tale ca ale lui. Să eviți să stai în capul mesei și în primele bănci în adunări [39], ci să urmărești ultimul loc, ca să auzi mai degrabă *«prietene, mută-te mai sus»* [40]. În timpul mesei mîna ta stîngă să nu se agite, nici să nu se facă stăpînă pe cea dreaptă. Mai degrabă să nu facă nimic, iar dacă nu (se poate), să ajute celei drepte. De fiecare dată cînd vei fi chemat la rugăciune, gura ta să răsune și să observi rînduiala pînă la sfîrșitul rugăciunii, plecarea înainte fiind socotită mare pagubă. Căci dacă nu te ridici cu ușurință de la masă, unde mănînci pentru întărirea corpului tău, înainte de a fi completat cele indispensabile pentru viață – și nu te îndepărtezi cu ușurință fără o mare nevoie —, cu atît mai mult se

38. *Pilde* 17, 5.
39. *Matei* 23, 6.
40. *Luca* 14, 10.

cuvine să rămîi la masa duhovnicească și să-ți întărești sufletul prin rugăciune. Căci cu cît diferă cerul de pămînt și cele ce se află în cer de cele care se află pe pămînt, cu atît diferă sufletul de trup.

IX

Sufletul este copie a cerului, pentru că în acesta locuiește Domnul, iar trupul este din pămînt, în care locuiesc oameni muritori și animale fără rațiune. Așadar potrivește-ți nevoile trupului după orele rugăciunilor și să fii pregătit să nu asculți de gîndul care te depărtează de rînduială. Căci obiceiul diavolilor (este ca) în timpul orelor de rugăciune, sub pretextul unui așa-zis motiv binecuvîntat, să ne preseze pentru retragere, să ne răpească, în mod aparent justificat, de la rugăciunea mîntuitoare. Să nu spui, sub pretext fals, vai, capul meu, sau oh ! burta mea, aducînd acestea ca mărturii incontrolabile ale unei suferințe inexistente și violînd astfel intensitatea vegherii în favoarea odihnei. Ci mai degrabă să spui rugăciuni tainice pentru care Dumnezeu, Care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare [41]. Să faci negustorie toată viața ca să găsești bogăție ascunsă în ziua nevoii. În zilele slujirii tale [42] cu osteneala trupului să ai și cuvînt de rugăciune pentru dragostea celor slujiți, ca, pentru slujirea ta, să fie bineprimită, dreasă (potrivită) cu sare. Să nu lași să facă altul lucrurile care ți s-au repartizat ție, ca să nu se ia de la tine plata și să se dea altuia, și să nu fie cinstit altul cu bogăția ta, în timp ce tu vei fi umilit. Să îndeplinești lucrările slujirii tale cu cinste și cu sîrguință ca servind pe Hristos, *«pentru că blestemat* — spune Scriptura — *este cel care face lucrurile Domnului cu neglijență»* [43]. Să-ți fie teamă — ca și cum te-ar supraveghea Dumnezeu — să folosești rău, din exces sau din dispreț, uneltele ce ți s-au încredințat, chiar dacă s-ar părea că sînt fără valoare. Lucrul slujirii este mare și prin el se dobîndește împărăția cerurilor. Pentru că este năvodul virtuților care conține toate poruncile lui Dumnezeu, și, înainte de toate, umilința cea cu totul virtuoasă, cea care poartă fagurele bunătăților ; apoi aceasta : *«Căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mănînc, însetat am fost și Mi-ați dat să beau, străin și bolnav și în temniță și Mi-ați ajutat»* [44]. Și este mai bine cînd slujirea datorată se împlinește cu umilită înțelepciune, fără aroganță, fără mînie și fără murmurare. Să fii zelos pentru cei care trăiesc drept și să înscrii faptele lor în inima ta. Să te rogi să fii împreună cu puțini, pentru că acesta este un bun rar, pentru aceasta puțini sînt și cei

41. *Matei* 6, 18.
42. Sf. Vasile se referă probabil la slujirea călugărilor, cu rîndul la casa de oaspeți (xenodohion) ; v. *R.m.* 155 și 286.
43. *Ier.* 31, 10.
44. *Matei* 25, 35—36 (Reproducerea Sf. Vasile este liberă).

care intră în împărăţia cerurilor. Să nu crezi însă că toţi cei ce vieţuiesc în mînăstire se mîntuiesc, şi cei răi şi cei buni. Căci nu este aşa. Căci mulţi vin spre viaţa virtuoasă, dar puţini primesc jugul ei, pentru că celor sirguincioşi le aparţine împărăţia cerurilor, *«şi cei care se silesc pun mîna pe ea»* [45], (după) cuvîntul evanghelic. Silinţă a fost numită oboseala trupului, pe care au suportat-o de bunăvoie ucenicii lui Hristos prin renunţare la voinţele proprii şi la odihna trupului, dar cu păzirea tuturor poruncilor lui Hristos. Aşadar, dacă vrei să pui mîna pe împărăţia lui Dumnezeu, devino silitor, vîră-ţi gîtul în jugul slujirii lui Hristos, strînge gura jugului [46] în jurul grumazului tău şi jugul să apese gîtul tău. Uşurează-te cu osteneala virtuţilor, cu postul, cu veghierea, cu ascultarea, cu liniştea, cu psalmodierile, cu rugăciunile, cu lacrimile, cu lucrul mîinilor noaptea, cu răbdarea oricărei supărări care îţi iese înainte şi de la demoni şi de la oameni.

X

Să nu te convingă cu timpul gîndul mîndriei să-ţi uşurezi sarcinile, ca să nu fii surprins înaintea uşilor ieşirii (din viaţă) gol de virtuţi şi să fii găsit afară de porţile împărăţiei. Să nu te mîndreşti cu treapta pe care o ai în cler, ci mai degrabă să devii modest. Pentru că progresul sufletului este progres în smerenie, din îngîmfare provine căderea şi dezonoarea. Cu cît s-ar întîmpla să te apropii spre treptele ieraticeşti mai înalte, cu atît să te smereşti, îngrozindu-te exemplul fiilor lui Aaron. Cunoaşterea pietăţii înseamnă cunoaşterea smereniei şi a bunătăţii. Smerenia este imitarea lui Hristos, dar aroganţa şi îndrăzneala şi neruşinarea sînt imitarea diavolului. Fii imitator al lui Hristos, şi nu al lui antihrist, al lui Dumnezeu, şi nu al diavolului; al stăpînului, şi nu al fugarului; al celui milostiv, şi nu al celui nemilos; al iubitorului de om, şi nu al celui care urăşte pe om; al fiilor camerei nupţiale, şi nu al fiilor întunericului; nu fi ambiţios ca să conduci comunitatea frăţească, ca să nu pui peste grumazul tău jugul străin al păcatelor. Examinează lucrarea în fiecare zi, compar-o cu lucrarea dinaintea ei şi îngrijeşte-te s-o îmbunătăţeşti. Progresează în virtuţi ca să apropii pe îngeri. Rămîi în mînăstire nu timp de cîteva zile, nici de cîteva luni, ci timp de mulţi ani, lăudînd cu cîntări pe Stăpînul tău noaptea şi ziua, imitînd cîntările heruvimice. Dacă vei începe astfel şi vei termina în acelaşi mod, după ce vei parcurge calea plină de greutăţi în timpul scurt al practicii tale ascetice, cu harul lui Dumnezeu vei intra în paradis în veselia splendorii făcliei sufletului, bucurîndu-te împreună cu Hristos în vecii vecilor. Amin.

45. *Matei* 11, 12.
46. Partea jugului în care îşi vîră animalul gîtul.

CUVÎNT DESPRE ASCEZĂ *

Cum se cuvine să se pregătească monahul

I

Se cuvine ca monahul, înainte de toate, să aibă o viață lipsită de bunuri materiale, izolare trupească și înfățișare modestă, glas potrivit și cuvînt înțelept, să nu ceară zgomotos mîncare și băutură și să mănînce în liniște; în fața celor mai în vîrstă să tacă și pe cei mai înțelepți decît el să-i asculte; pe cei egali cu el să-i iubească și pe cei mai mici decît el să-i sfătuiască cu dragoste; să se îndepărteze de cei ușuratici și de cei cu pofte trupești și de cei care se amestecă în toate; să gîndească mai mult și să vorbească mai puțin; să nu fie îndrăzneț la cuvînt, să nu flecărească și să nu fie gata să rîdă; să se înfățișeze respectuos; să-și îndrepte privirea în jos, iar sufletul în sus; să nu contrazică cu cuvinte respingătoare și să fie supus; să lucreze cu mîinile lui și să aibă totdeauna în minte sfîrșitul (lucrurilor); să se bucure cu nădejde, să rabde în suferință, să se roage fără încetare[1] și să mulțumească pentru orice (lui Dumnezeu); să fie smerit față de toți și să urască mîndria; să fie cumpătat și să păzească inima de gîndurile rele; să-și adune comoara în cer prin păzirea poruncilor, să se analizeze pe sine în privința gîndurilor și faptelor din fiecare zi; să nu se angajeze în îndeletniciri lumești și în discuții fără rost; să nu aprecieze viața celor dezordonați, ci să dorească pe cea a sfinților părinți; să se bucure cu cei care săvîrșesc virtutea și să nu-i invidieze. Să sufere cu cei care suferă și să plîngă împreună cu ei, să-i deplîngă mult, dar să nu-i blameze; să nu certe pe cel care se întoarce de la păcat, dar nici să nu-l justifice. Înainte de toate să mărturisească înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor că este păcătos, să dojenească pe cei fără de rînduială, să îmbărbăteze pe cei slabi la suflet, să servească pe cei bolnavi[2] și să spele picioarele sfinților; să se îngrijească de ospitalitate și de iubirea frățească, să se împace cu cei de aceeași credință; să-l mustre pe omul eretic, să citească cărțile canonice, iar de cele apocrife nici întîmplător să nu se preocupe; să nu discute despre Tatăl și despre Fiul și despre Sfîntul Duh, ci să gîndească și să mărturisească cu curaj Taina cea de o ființă și necreată, iar celor care întreabă să le răspundă că trebuie să ne botezăm, precum am primit din tradiție, și să credem cum am mărturisit la botez și să

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 648–652.
1. *Rom.* 12, 12.
2. *I Tes.* 5, 14.

preamărim pe Dumnezeu aşa cum am crezut [3]. Să se îndeletnicească cu fapte şi cu vorbe bune; să nu se jure deloc; să nu dea bani cu dobîndă [4], nici grîu şi vin şi ulei, cu condiţia să i se restituie mai mult; să fie străin de desfrîu, de beţie şi de griji lumeşti; să nu vorbească cu înşelăciune şi să nu vorbească deloc împotriva cuiva, să nu spună şi nici să nu asculte cu plăcere clevetiri; să nu creadă îndată (acuzaţia) împotriva cuiva; să nu asuprească din mînie, să nu se lase stăpînit de descurajare; să nu se mînie cu uşurinţă împotriva aproapelui, să nu poarte mînie împotriva cuiva şi să nu răspundă la rău cu rău; mai degrabă să fie insultat decît să insulte, să fie lovit decît să lovească, să fie nedreptăţit decît să nedreptăţească, să fie jefuit decît să jefuiască.

II

Şi înainte de toate se cuvine ca monahul să se înfrîneze de la întîlniri cu femei şi de la băutură, pentru că vinul şi femeile înşală pe cei înţelepţi [5]; şi pe cel care îndeplineşte după putere poruncile Domnului, să nu-l neglijeze, ci să primească de la el salariul (cuvenit) şi laudă, şi să dovedească bucuria vieţii veşnice; şi să aibă permanent înaintea ochilor spusa lui David şi să zică: *«Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin»* [6]. Şi, pe de o parte, ca fiu să iubească pe Dumnezeu din toată inima şi puterea şi curajul şi tăria, iar pe de altă parte, ca rob să-L respecte şi să se teamă (de El) şi să I se supună şi cu frică şi cu cutremur să lucreze la mîntuirea lui [7]; să fie fierbinte cu duhul [8], să fie îmbrăcat cu armătura [9] Duhului Sfînt şi să alerge cu siguranţă şi să mînuiască sabia ca şi cum ar lovi aerul [10] şi să învingă pe vrăjmaş cu slăbiciunea trupului şi cu sărăcia sufletului; să îndeplinească toate poruncile şi să-şi spună netrebnic [11], să mulţumească sfîntului, prealăudatului şi înfricoşătorului Dumnezeu, dar să nu facă nimic din duh de ceartă şi din mărire deşartă, ci pentru Dumnezeu şi pentru buna plăcerea Lui: *«Pentru că Dumnezeu a risipit vasele celor ce plac oamenilor»* [12]. Să nu se laude deloc, nici să nu i se spună laude şi nici să nu asculte cu plăcere pe altul lăudîndu-se; ci să îndeplinească toate (slujirile) în taină şi să nu facă spre a

3. Mărturisirea de la botez este forma scurtă a credinţei şi baza preamăririi de adorare a lui Dumnezeu.
4. *Ps.* 14, 4 5.
5. *Înţ. Sir.* 19, 2.
6. *Ps.* 15, 8.
7. *Filip.* 2, 12.
8. *Rom.* 12, 11.
9. *Efes.* 6, 11.
10. *I Cor.* 9, 26.
11. *Luca* 17, 10.
12. *Filip.* 2, 3.

se arăta oamenilor; şi să caute numai lauda de la Dumnezeu şi să aibă în minte prezenţa Lui înfricoşătoare şi glorioasă, trecerea cea de aici şi bunurile pregătite celor drepţi[13], şi la fel: *«focul care este pregătit diavolului şi îngerilor lui»*[14]. Dar în plus faţă de toate acestea, să-şi amintească cuvîntul apostolic: *«Că nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum de mărirea care mi se va descoperi»*[15]. Şi împreună cu David să prezică: *«Pentru cei ce vor păzi poruncile Lui există răsplătire multă»*[16], plată multă, coroanele dreptăţii, corturi veşnice, viaţă fără de sfîrşit, bucurie de nedescris, şedere netulburată în jurul Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh, adevăratului Dumnezeu în ceruri; vedere faţă către faţă, dănţuiri împreună cu îngerii, cu părinţii, cu patriarhii, cu profeţii, cu apostolii, cu martirii, cu mărturisitorii şi cu toţi cei care au bineplăcut lui Dumnezeu din veci, cu care să ne instruim să ne aflăm prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia (I se cuvine) mărirea şi puterea în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNT

Despre judecata lui Dumnezeu *

I

Graţie milostivirii şi iubirii de oameni a bunului Dumnezeu, Care S-a descoperit prin harul Domnului nostru Iisus Hristos cu lucrarea Sfîntului Duh, m-am liberat, după tradiţie, de vechea rătăcire a neamurilor, şi am fost educat de la început de părinţi creştini, de la care am învăţat din copilărie[1] Sfintele Scripturi, care mă conduc la cunoaşterea adevărului. Dar cînd am ajuns bărbat[2] şi am călătorit mult[3] şi m-am îndeletnicit, precum era firesc, cu multe lucrări, am cunoscut marea potrivire care există între cei ce se îndeletnicesc cu fiecare artă şi cu fiecare ştiinţă. Dar numai în Biserica lui Dumnezeu, pentru care a fost răstignit Hristos şi asupra căreia stăpîneşte din belşug Sfîntul Duh, am cunoscut mult şi exagerat dezacord în raporturile mai multora şi în părerile lor despre Sfintele Scripturi. Şi lucru mai înfricoşător decît toate, înşişi întîistătătorii ei instruiţi se deosebesc atît de mult între ei în privinţa

13. *Ps.* 52, 7.
14. *Matei* 25, 41
15. *Rom.* 8, 18.
16. *Ps.* 18, 12.
* După textul din ediţia J. P. Migne, P. G. vol. 31, col. 653—676.
1. *II Tim.* 3, 15.
2. *I Cor.* 13, 11.
3. Din anul 356 cînd s-a întors la Cezareea de la Atena, Sf. Vasile a călătorit mult, pînă în 358, în Egipt, Siria şi Mesopotamia.

cunoaşterii şi laudei (lui Dumnezeu) şi îşi însuşesc cu atîta contradicţie poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, şi sfîşie fără milă Biserica lui Dumnezeu şi turbură fără cruţare turma Lui, încît şi ei împlinesc acum, ca şi odinioară, cînd au luat naştere anomeii [4], cuvîntul: *«Şi dintre voi înşivă se vor ridica bărbaţi, grăind învăţături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei»* [5].

II

Acestea şi alte asemenea văzînd şi întrebîndu-mă în privinţa lor care este şi de unde (vine) cauza unui asemenea rău, la început m-am găsit ca într-un adînc întuneric şi inclinam, cum se întîmplă cu jugul, cînd într-o parte, cînd într-alta; pentru că un mod după altul fie mă înclina spre partea lui, sub motivul obişnuinţei îndelungate a oamenilor, fie, iarăşi, după alt mod, mă respingea, fiindcă am început să recunosc adevărul în Dumnezeieştile Scripturi. Şi în timp ce înduram aceasta de multă vreme şi căutam cauza răului pe care l-am amintit, mi-a venit în minte cartea Judecătorilor, unde se povesteşte că cineva a făcut ceea ce i s-a părut drept, pentru că: *«În zilele acelea nu era rege în Israel şi fiecare făcea ce i se părea cu dreptate»* [6]. Aşadar, amintindu-mi despre acestea, am socotit şi pentru situaţia prezentă acel lucru pe care a-l spune este groaznic, poate şi ciudat, dar foarte adevărat ca să poată fi înţeles: ca nu cumva şi acum această atît de mare deosebire de păreri şi luptă dintre cei din Biserică să se întîmple din cauza lipsei de credinţă în Unul, mare, adevărat şi singur Împărat al tuturor şi Dumnezeu; căci fiecare, îndepărtîndu-se de învăţătura Domnului nostru Iisus Hristos, vrea să impună unele gînduri şi hotărîri proprii prin autoritate oficială şi mai degrabă să conducă împotrivindu-se Domnului, decît să se conducă de Domnul. Aşadar, după ce am luat în considerare aceasta şi m-am turburat de excesiva lipsă de pioşenie, cercetînd mai mult, m-am convins deopotrivă şi din cele ce se întîmplă în viaţă că motivul amintit mai înainte este adevărat, întrucît am văzut, pe de o parte, că toată buna ordine şi armonie se păstrează în lume atîta timp cît toţi se supun unui conducător, iar pe de altă parte, că orice neînţelegere şi împărţire, chiar şi poliarhia, provin din anarhie. Căci eu am cunoscut cîndva un roi de albine conducîndu-se după legea naturii milităreşte şi supunîndu-se cu înţelepciune reginei proprii. Şi eu am cunoscut multe asemenea, dar am şi auzit multe (asemenea), dar ştiu şi mai multe

4. Este vorba de arieni care au fost numiţi astfel după învăţătura lor că Fiul nu este asemenea Tatălui după esenţă. Aetius a fost primul lor conducător, după care a luat conducerea Eunomius, împotriva căruia Sf. Vasile a scris cinci cărţi.
5. *Fapte* 20, 30.
6. *Jud.* 21, 25.

cei ce se îndeletnicesc cu acestea, așa încît și de la aceștia se dovedește cu adevărat ceea ce am spus eu [7]. Așadar, dacă buna ordine și armonia disting pe aceia care se supun unei porunci și au un rege, orice discordie și împărțire este dovada anarhiei. Potrivit acestui mod, o asemenea deosebită înțelegere față de poruncile Domnului și față de aproapele nostru, care se întîlnește și la noi, poate fi dovada fie a depărtării adevăratului rege, potrivit cu: *«pînă ce va fi dat la o parte cel care o ține acum pe loc»* [8], fie a tăgăduirii lui, potrivit cu: *«Zis-a cel nebun în inima sa: nu există Dumnezeu»* [9]. Dar ca semn și element justificativ al acestei situații s-a adăugat: *«Stricatu-s-au oamenii și s-au făcut urîți întru îndeletnicirile lor»* [10].

III

Așadar, aici Scriptura a arătat că răutatea prezentată este semnul lipsei de pioșenie care se furișează pe ascuns în suflet. Și într-adevăr fericitul Apostol Pavel, dînd cu mai multă violență fricii judecăților lui Dumnezeu pe cei care și-au pierdut inima, stabilește judecata ca pedeapsă pentru cei ce au neglijat să cunoască cu adevărat pe Dumnezeu. Căci ce spune? *«Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu în cugetele lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor, fără judecată, să facă cele ce nu se cuvin. Plini fiind de toată nedreptatea, de desfrînare, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, de ucidere»* ș.c.l. [11]. Și am convingerea că Apostolul nu a luat această judecată de la el (căci avea pe Hristos care vorbea în el), ci era condus de glasul lui Hristos, prin care spune că pentru aceasta vorbește mulțimilor în parabole [12], ca să nu înțeleagă dumnezeieștile taine ale Evangheliei, pentru că i-a prevenit și a închis ochii lor și cu urechile au auzit greu, și a învîrtoșat inima lor; așa încît în locul pedepsei să suporte lipsa de privire spre lucrurile mai importante, toți cîți, fiind preveniți, de bună voie și-au omorît vederea sufletului, fiind orbiți; ceea ce David îngrozindu-se că va suferi, a spus: *«luminează ochii mei (Doamne), ca nu cumva să adorm întru moarte»* [13].

Așadar din acestea și din cele asemenea am socotit că este clar că în general răutatea patimilor face să pătrundă în noi o părere de neacceptat din necunoașterea lui Dumnezeu; dar mai ales deosebirea

7. Sf. Vasile a nutrit o dragoste deosebită față de natură. Cîțiva ani mai tîrziu, Elpidios din Cezareea menționează că a trăit între frați ca un mic rege în mijlocul stupăriei.
8. *II Tes.* 2, 7.
9. *Ps.* 13, 1.
10. *Ps.* 13, 1.
11. *Rom.* 1, 28—29.
12. *Matei* 13, 13 sq.
13. *Ps.* 12, 4.

de păreri între cei mai mulți se datorează faptului că ne facem pe noi înșine nevrednici de grija Domnului. Iar dacă vreodată aș hotărî să cercetez viața unuia de acest fel, nu voi putea să socotesc mărimea unei asemenea insensibilități sau nerozii sau disperări sau, pentru exagerarea răutății, n-aș avea ce să spun. Căci dacă și la animalele neraționale se întîlnește realizată atît de bine armonia reciprocă privitor la ascultarea lor de un conducător, ce putem să spunem noi, care ne găsim într-o atît de mare discordie unul față de altul și într-o atît de mare împotrivire față de poruncile Domnului? Pentru că nu luăm în considerare că toate aceste exemple s-au dat acum de bunul Dumnezeu ca să ne învățăm și să ne înțelepțim, și că în marea și înfricoșata zi a judecății vor fi înfățișate acestea spre rușinea și condamnarea celor incorigibili de către Cel care a spus mereu că: *«Boul își cunoaște stăpînul și asinul ieslea domnului său; dar Israel nu Mă cunoaște și poporul Meu nu Mă pricepe»* [14], și multe alte asemenea; dar aceea care s-a spus de către Apostol: *«Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună; și dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună»* [15] și: *«Ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădularele să îngrijească deopotrivă unele de altele»* [16], fiind puse în mișcare, fără îndoială, de singur sufletul care locuiește în ele, pentru care motiv a fost rînduit astfel? Eu socotesc ca să se păstreze o asemenea rînduială și disciplina mult mai bine decît în Biserica lui Dumnezeu, către care s-a spus: *«Iar voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte»* [17]; iar aceasta se întîmplă fiindcă unicul și singurul cap adevărat, care este Hristos, stăpînește și unește fiecare mădular cu celălalt spre buna înțelegere. Dar în cei în care nu domnește bunăînțelegere, nu se păstrează legătura păcii [18], nici nu se păzește blîndețea în duh [19], ci se întîlnește împărțirea, cearta și invidia [20]. Ar fi deci mare îndrăzneală ca unii ca aceștia să fie numiți mădulare ale lui Hristos sau să se spună că sînt conduși de El, iar din pură ignoranță ar spune cu îndrăzneală că acolo stăpînește și domnește dorința cărnii [21], după glasul Apostolului, care spune hotărît că: *«aceluia căruia vă dați spre ascultare robi, sînteți robi aceluia căruia vă supuneți»* [22]. Același Apostol descrie caracteristicile formale ale acestei dorințe a cărnii, cînd spune: *«Cîtă vreme este între*

14. *Isaia* 1, 3.
15. *I Cor.* 12, 26.
16. *I Cor.* 12, 25.
17. *I Cor.* 12, 27.
18. *Efes.* 4, 3.
19. *I Cor.* 4, 21.
20. *Gal.* 5, 20; *I Cor.* 3, 3.
21. *Rom.* 8, 6.
22. *Rom.* 6, 16.

voi pizmă și ceartă și dezbinări, nu sînteți, oare, trupești?» [23]. Dar în același timp el învață clar consecințele grave ale acestei conduite și incompatibilitatea ei cu pietatea, spunînd că: *«dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu și nici nu poate»* [24], căci, precum spune Domnul: *«nimeni nu poate să slujească la doi domni»* [25].

IV

Apoi, după ce, Cel Unul-Născut, Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, prin Care toate s-au făcut, declară: *«Eu M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui, Celui care M-a trimis»* [26], și: *«de la Mine Însumi nu fac nimic»* [27] și: *«Am primit poruncă ce să spun și ce să vorbesc»* [28], și după ce Sfîntul Duh, Care împarte marile și minunatele harisme și lucrează totul întru toate, nu spune de la Sine nimic, ci numai cîte va auzi de la Domnul [29], oare nu este nevoie cu mult mai mult ca întreaga Biserică a lui Dumnezeu să se străduiască să păstreze unitatea Duhului întru legătura păcii [30] și să se împlinească astfel și ceea ce s-a spus în Fapte: *«iar inima și sufletul mulțimii celor care au crezut erau una»* [31]? Este clar deci că nici unul din cei care au crezut n-a pus mai presus voința sa proprie și că toți trăiau de obște întru Unul Sfînt Duh voința Domnului nostru Iisus Hristos, Care a spus: *«M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis»* [32], în legătură cu care spune: *«Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor, ca toți să fie una»* [33]. Din aceste pasaje și din multe altele, pe care nu le-am mai amintit, m-am încredințat clar și de nediscutat că este necesară concordanța, în Duhul Sfînt, după voința lui Hristos, în întreaga Biserică a lui Dumnezeu, și că este primejdioasă și fatală lipsa de ascultare față de Dumnezeu, care se exprimă prin separarea dintre ei (a creștinilor) căci: *«cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste el»* [34]; după acestea am socotit să cercetez și

23. *I Cor.* 3, 3.
24. *Rom.* 8, 6—7.
25. *Matei* 6, 24.
26. *Ioan* 6, 38.
27. *Ioan* 8, 28.
28. *Ioan* 12, 49.
29. *Ioan* 16, 13.
30. *Efes.* 4, 3.
31. *Fapte*, 4, 32.
32. *Ioan* 6, 38.
33. *Ioan* 17, 20—21.
34. *Ioan* 3, 36.

următoarele: care păcate este cu putință să fie iertate de Dumnezeu[35] și pentru cîte și ce fel de păcate se face cineva răspunzător ca să fie judecat pentru neascultare.

Așadar, cercetînd Sfintele Scripturi, găsesc în Vechiul și în Noul Testament că neascultarea de Dumnezeu nu se judecă nici după mulțimea păcatelor și nici după mărimea lor, ci pentru singura călcare a oricărei porunci, fiind judecată în mod clar neascultarea de Dumnezeu, iar judecata lui Dumnezeu (intervine în mod obișnuit) împotriva oricărei neascultări; într-adevăr, în Vechiul Testament citesc acel îngrozitor sfîrșit al lui Ahar[36], și istoria celui care a cules lemne în zi de sîmbătă[37], dar dintre aceștia nici unul nu este aflat că ar fi păcătuit vreodată împotriva lui Dumnezeu în vreun alt chip, sau ar fi nedreptățit pe vreun om, nici mult, nici puțin. Într-adevăr, unul pentru prima și singura culegere de lemne în zi de sîmbătă este pedepsit fără discuție, neaflînd loc de pocăință, fiindcă a fost ucis cu pietre îndată de tot poporul după porunca Domnului; iar celălalt, fiindcă numai a sustras ceva din cele care trebuiau să fie aduse la adunare și nu fuseseră primite de către cei care hotărăsc pentru aceasta, s-a făcut vinovat de nimicire nu numai el, ci și soția și copiii lui, precum și cortul lui împreună cu toate bunurile lui. Căci de la puțin, răul păcatului lui s-ar fi întins, în chipul focului, la tot poporul și, chiar fără ca poporul să cunoască faptul și fără să fi participat la păcat, dacă poporul, simțind mînia lui Dumnezeu, nu s-ar fi desprins îndată din căderea bărbaților nimiciți; dar odată cu bătrînii a căzut cu fața la pămînt și Isus al lui Navi, după ce și-a împrăștiat mai întîi țărînă pe cap; și astfel fiind dovedit de cler, vinovatul a primit pedeapsa amintită.

V

Dar, poate, cineva ar spune că aceștia erau bănuiți, pe bună dreptate, și de alte păcate din cauza cărora au fost condamnați și pentru cele de mai sus, și că Sfînta Scriptură amintește numai pe acestea ca mai grave și vrednice de moarte. Însă chiar dacă un asemenea om ar avea îndrăzneala să adauge ceva la Sfînta Scriptură sau să scoată ceva, n-ar putea oare să acuze și pe Mariam, sora lui Moise, pentru mulțime de păcate, a cărei virtute știu că nu era ascunsă nici unuia dintre credincioși? Aceasta, pentru că a spus ceva împotriva lui Moise numai în parte ca imputare, fiindcă aceasta era adevărat (căci a zis: *Femeie eti-*

35. Încă de la început Biserica făcea distincție între cei care păcătuiau, îndepărtîndu-i de la Sfînta Euharistie pe timp mai scurt sau mai îndelungat, impunîndu-le să facă ispășirea și dovada pocăinței prin rugăciune, post și milostenie; după îndreptare îi primea la împărtășanie.

36. *Iosua* cap. 7.

37. *Num.* 15, 32 ș. u.

oplancă şi-a luat ca soţie») [38], a fost rănită de o atît de mare supărare a lui Dumnezeu, încît nu i s-a iertat pedeapsa păcatului decît la rugămintea lui Moise. Aşadar, cînd ştiu pe însuşi Moise, servul lui Dumnezeu, cel atît de mare, cel învrednicit de o atît de mare şi de minunată cinste de către Dumnezeu, ca de mai multe ori să fie recunoscut de El şi să audă: *«Te cunosc mai bine decît pe toţi şi ai aflat bunăvoinţă înaintea ochilor Mei»* [39]; cînd ştiu că acesta, în contradicţia cu privire la apă, pentru nici un alt cuvînt decît numai să spună poporului care murmura pentru lipsa de apă: *«Au doară din stînca aceasta vă vom scoate apă?»* [40], numai pentru aceasta a primit ameninţarea că nu va intra în pămîntul făgăduinţei, care era atunci fondul promisiunilor faţă de iudei, cînd ştiu pe acesta că s-a rugat şi n-a fost certat; cînd ştiu că n-a fost socotit vrednic de nici o iertare pentru acel mic cuvînt faţă de atîtea mari fapte ale lui, atunci văd în realitate *«asprimea lui Dumnezeu»*, după Apostol [41], dar în realitate sînt convins că este adevărată aceasta: *«dacă dreptul abia se mîntuieşte, ce va fi cu cel necredincios şi păcătos?»* [42].

Dar pentru ce să relatez toate acestea? Cînd voi auzi acea înfricoşătoare hotărîre a lui Dumnezeu împotriva celui care din neştiinţă a călcat *numai o singură poruncă*, nu ştiu cum să arăt mai demn teama mea pentru mărimea mîniei Lui. Căci este scris (în Scriptură): *«De va greşi cineva împotriva uneia dintre toate poruncile Domnului şi va face ce nu se cuvine să facă şi din neştiinţă s-a făcut vinovat şi va fi sub păcat, acela să aducă la preot din turma sa de oi, jertfă pentru vină, un berbec fără meteahnă, cu preţuirea corespunzătoare păcatului; şi preotul îi va curăţi greşeala în care a căzut el din neştiinţă şi i se va ierta lui. Căci săvîrşise greşeală înaintea Domnului»* [43]. Aşadar, dacă judecata este atît de inflexibilă pentru cei ce păcătuiesc din neştiinţă, iar jertfa este necesară pentru curăţire, pe care şi dreptul Iov mărturiseşte că o aducea *pentru fiii săi* [44], ce poate să spună cineva despre cei care păcătuiesc cu ştiinţă sau despre cei care sînt indiferenţi dintre aceştia? Şi, ca să nu apărem că numai pe cei care gîndesc aceasta îi măsurăm după supărarea (lui Dumnezeu) împotriva lor, este nevoie să ne reamintim iarăşi de Scriptura inspirată de Dumnezeu, care este în măsură, în cazul de faţă, să ne dovedească chiar cu o singură ilustrare judecata acestor oameni. *«Şi fiii lui Eli* (preotul) — spune (Scriptura) — *erau netreb-*

38. *Num.* 12, 1.
39. *Ieş.* 33, 12.
40. *Num.* 20, 10.
41. *Rom.* 11, 22.
42. *I Petru* 4, 18.
43. *Lev.* 5, 17—19.
44. *Iov* 1, 5.

nici» [45]. Așadar, fiindcă tatăl lor nu se comporta față de ei mai aspru, în timp ce ei erau astfel, a provocat o atît de mare mînie în răbdarea lui Dumnezeu, încît, cînd s-au răsculat cei de alt neam (filistenii), fiii lui au fost uciși de aceia, în război, într-o singură zi, iar întreg poporul a fost biruit și mulți dintre ei au fost uciși; dar s-au întîmplat cu chivotul legii sfinte a Domnului lucruri care nu au mai fost auzite vreodată înainte: adică chivotul, pe care nu era permis să-l atingă nici israeliții, nici chiar toți preoții totdeauna; chivotul, care nu era posibil să fie așezat în loc obișnuit, să fie transportat de către cei nepioși în diferite părți și să fie plasat nu în cele sfinte, ci în temple idolatre. Din aceste lucruri putem să înțelegem cît de mare s-a întîmplat să fie risul și batjocura celor de alt neam (filistenii) chiar și împotriva numelui lui Dumnezeu. În afară de acestea se arată că însuși Eli a avut un sfîrșit vrednic de toată mila, după ce în prealabil a primit amenințarea că și descendenții lui vor fi îndepărtați de la demnitatea preoțească, lucru care s-a și întîmplat.

VI

Mari nenorociri s-au întîmplat poporului. Asemenea (nenorociri) a suferit tatăl pentru nelegiuirea copiilor lui, deși el în viața lui n-a fost acuzat vreodată pentru ceva; și n-a suportat să fie liniștit pentru ei, ci adesea îi îndemna să nu rămînă în păcatele lor, spunînd: *«Nu, copiii mei, nu; nu sînt bune veștile pe care eu le aud despre voi»* [46], și fiindcă creștea mai tare mărimea păcatului, le-a înfățișat mai îngrozitoare primejdia, zicînd: *«Că de va greși omul față de alt om, atunci se vor ruga pentru el lui Dumnezeu; iar de va păcătui cineva față de Domnul, atunci cine va mijloci pentru el?»* [47]. Totuși nenorocirile arătate (mai înainte) s-au întîmplat, fiindcă el n-a dovedit zelul cuvenit împotriva lor. Într-adevăr, asemenea judecăți (condamnatoare) împotriva oricărei neascultări găsesc foarte multe în Vechiul Testament; totuși, cînd revin la Noul Testament, unde Domnul nostru Iisus Hristos n-a dezlegat de pedeapsă nici pe cei care greșesc din neștiință, ci a întins mai tare amenințarea împotriva celor care greșesc cu știință, pentru care a spus: *«Iar sluga aceea care a știut voia stăpînului și nu s-a pregătit pe sine, nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult, și cea care n-a știut dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puțin»* [48], cînd găsesc asemenea hotărîri ale Însuși Celui Unuia-Născut Fiului lui Dumnezeu și revolta sfinților Apostoli împotriva celor care păcătuiesc, și că aceste

45. *I Regi* 2, 12.
46. *I Regi* 2, 24.
47. *I Regi* 2, 25.
48. *Luca* 12, 47—48.

atît de aspre și mari suferințe ale celor care cad chiar numai într-un singur păcat nu sînt mai mici decît acelea care au fost arătate din Vechiul Testament, ci mult mai mult, atunci înțeleg asprimea condamnării. Pentru că, de la *«cel căruia i s-a încredințat mult, mai mult vor cere de la el»* [49].

Iată însă că și fericitul Pavel arată, în același timp, marea vrednicie a chemării noastre și revolta împotriva oricărui păcat prin cuvintele: *«Căci armele luptei noastre nu sînt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu, ca să dărîme întăriturile. Noi surpăm gîndurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu și tot gîndul îl robim spre ascultarea lui Hristos»*, dar nu numai atît, ci completează: *«Și sîntem gata să pedepsim toată neascultarea»* [50].

Dacă va cerceta cineva mai cu atenție fiecare cuvînt al acestei pericope, poate să înțeleagă spiritul Dumnezeieștii Scripturi mai exact, că nimeni dintre noi n-a lăsat sufletul să rătăcească alunecînd spre păcat cu concepții greșite, socotind că unele păcate se pedepsesc și altele se lasă nepedepsite. Dar ce spun? «Dărîmînd gîndurile rele și orice trufie care se înalță ca fortăreață împotriva cunoașterii lui Dumnezeu». Încît orice păcat, fiindcă este disprețuire a poruncii dumnezeiești, se numește fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu, lucru care se exprimă mai clar în cartea «Numeri». Așadar, acolo Dumnezeu, după ce a enumerat păcatele fără voie și a hotărît jertfele care trebuie aduse pentru ele, a trebuit să dea poporului legi corespunzătoare și pentru păcatele cele cu voie. Și începe precum urmează: *«Și sufletul care va lucra cu mînă semeață»* (mînă semeață numește îndrăzneala celor care păcătuiesc cu voia), pe care Apostolul o numește *«fortăreață care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu»* [51], fie că este băștinaș, fie că este străin, acesta disprețuiește pe Dumnezeu, *«și acel suflet se va stîrpi din mijlocul poporului său, căci a disprețuit cuvîntul Domnului și a călcat poruncile Lui; acel suflet va fi stîrpit cu totul, și păcatul lui va fi asupra lui»* [52].

VII

Aici trebuie să observăm și aceea că, dacă acel suflet nu se distinge prin violență, păcatul lui nu rămîne numai în el, ci se întinde și la acei care nu au dovedit rîvnă bună, precum se arată în multe locuri ale Scripturii și s-a întîmplat de multe ori. Și ca să ne învățăm din exemplele mai mici cît de mult trebuie să ne temem pentru lucrurile mai

49. *Luca* 12, 48.
50. *II Cor.* 10, 4—6.
51. *II Cor.* 10, 5.
52. *Num.* 15, 30—31.

importante, să cercetăm cu grijă indignarea lui Dumnezeu împotriva celor care nu se supun preotului sau judecătorului, precum se arată în Deuteronom. Aşadar (se) spune: *«Şi omul care se va purta aşa de îndărătnic, încît să nu asculte pe preotul care stă acolo la slujbă înaintea Domnului Dumnezeului tău, sau pe judecătorul care va fi în zilele acelea, omul acela să moară; şi se va pierde tot răul din Israel, şi tot poporul va auzi şi se va teme şi nu se va mai purta în viitor cu îndărătnicie»* [53]. Faţă de acestea, cunoscînd urmarea, cum să nu fie cuprins cineva de frică foarte mare şi să lucreze cu înţelepciune?

Apoi (Apostolul) spune: *«Am pus stăpînire pe toată gîndirea, spre ascultarea lui Hristos»* [54]. «Toată gîndirea», nu aceasta sau aceea. *«Şi sîntem gata să pedepsim»*, şi aici la fel, nu aceasta sau aceea, ci «toată neascultarea» [55]: prin urmare ne-a înşelat obiceiul foarte rău [56]; prin urmare tradiţia deosebitoare a oamenilor ne-a provocat mari rele, prin aceea că pe unele le condamnă ca păcate aşa-zis determinate, iar pe altele le ia în considerare cu uşurinţă, şi în timp ce lasă impresia că se revoltă hotărît împotriva celor determinate ca: uciderea, adulterul şi cele asemenea, pe altele nu le socoteşte vrednice nici chiar de o simplă epitimie, ca: mînia, injuria, beţia, lăcomia şi cele asemenea, împotriva cărora, toate, în altă parte, Pavel, vorbind în Hristos, a dat această hotărîre, spunînd că: *«cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte»* [57]. Dar acolo unde se dărîmă orice fortăreaţă care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu şi tot gîndul este robit spre ascultarea lui Hristos şi toată neascultarea de asemenea se pedepseşte, acolo nimic nu rămîne nedărîmat, nimic nu se lasă nepedepsit, nimic nu rămîne fără să fie supus lui Hristos. Apostolul Pavel a arătat că în orice neascultare există obişnuinţă şi foarte gravă necinstire de Dumnezeu, cînd spune: *«Tu, care te lauzi cu legea, îl necinsteşti pe Dumnezeu prin călcarea legii»* [58]. Dar nu cumva acestea sînt numai vorbe şi nu realităţi? Iată aşadar (răspunsul): în Corint cel care avea pe femeia tatălui său, fără să fi fost condamnat pentru vreo altă călcare a legii decît numai pentru aceasta, a fost predat satanei spre distrugerea cărnii lui, pînă ce prin fapte vrednice de pocăinţă îşi va îndrepta păcatul; şi nu numai el, ci întreaga Biserică a fost socotită vinovată pentru acel grav delict, pentru că n-a îndepărtat pe cel care a păcătuit. «Ce vreţi — întreabă

53. *Deut.* 17, 12—13.
54. *II Cor.* 10, 5.
55. *II Cor.* 10, 6.
56. Este vorba de distincţia care s-a făcut între cei care păcătuiesc greu sau uşor.
57. *Rom.* 1, 32.
58. *Rom.* 2, 23.

Pavel, *să vin la voi cu toiagul?»* [59] și după puțin: *«Iar voi v-ați semețit în loc mai degrabă să vă fi jelit, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvîrșit această faptă»* [60]. Dar ce să mai spun despre Anania (despre care se amintește) în Fapte? [61] Ce alt rău se găsește că a făcut decît numai cel cunoscut? Așadar de unde apare vrednic de atît de mare mînie? Vînzînd bunul propriu, a adus banii și i-a pus la picioarele Apostolilor, reținînd ceva din preț: pentru aceasta, chiar în acea oră, a fost condamnat la moarte împreună cu soția lui, neînvrednicindu-se nici măcar să cunoască motivele păcatului în vederea pocăinței; nici timp ca să se reculeagă în acest scop nu i s-a dat și nici bunăvoință spre a se pocăi nu a aflat. Dar servul celei atît de mari și aspre judecăți, slujitorul celei atît de mari mînii a lui Dumnezeu împotriva celui care a greșit, fericitul Petru, cel mai prețuit dintre toți ucenicii, singurul care a primit mai multe mărturii decît ceilalți și a fost fericit, el, căruia Hristos i-a încredințat cheile împărăției cerurilor [62], cînd ar auzi de la Domnul: *«Dacă nu te voi spăla, nu ai parte împreună cu Mine»* [63], ce inimă, chiar de piatră, nu se va înspăimînta și nu va tremura în fața judecăților lui Dumnezeu? Și acestea s-au întîmplat fără ca Petru să dea vreo dovadă de păcat sau de dispreț, ci mai degrabă a cuprins pe Stăpîn cu excepțională cinstire, dovedind respectul ce se cuvine din partea unui serv și ucenic. Căci văzînd pe Dumnezeu și Domnul lui și al tuturor, și Împăratul și Stăpînul și Învățătorul și Mîntuitorul — și toate acestea într-o singură persoană — că se încinge ca servitorul cu un șorț și vrea să-i spele picioarele, atunci îndată, după ce a avut conștiința propriei lui nevrednicii și a fost rănit profund de demnitatea Celui ce se apropia, a strigat: *«Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele?»* și *«nu-mi vei spăla picioarele în veci»* [64]. Din cauza aceasta și-a atras acea mare amenințare, încît dacă n-ar fi înțeles îndată importanța cuvintelor Domnului și nu s-ar fi grăbit să îndrepte prin ascultare împotrivirea lui, nici una din distincțiile lui, amintite mai înainte, n-ar fi fost în măsură să-i vindece această nesupunere, nici faptele lui deosebite, nici fericirile și darurile lui și promisiunile Domnului, nici chiar și această descoperire a excepționalei iubiri a lui Dumnezeu Tatăl față de Unul-Născut Fiul Său [65].

59. *I Cor.* 4, 21.
60. *I Cor.* 5, 2.
61. *Fapte* cap. 5.
62. *Matei* 16, 17.
63. *Ioan* 13, 8.
64. *Ioan* 13, 6 și 8.
65. În timpul Schimbării la față a Domnului.

VIII

Dar dacă aş vrea să menţionez toate cîte găsesc în Vechiul şi Noul Testament, nu-mi va ajunge timpul. Însă dacă voi merge la înseşi cuvintele evanghelice ale Domnului nostru Iisus Hristos, cuvinte ale Celui care va judeca pe cei vii şi pe cei morţi, care sînt pentru cei credincioşi mai vrednice de încredere decît orice povestire istorică sau decît orice altă dovadă, mă încredinţez că ascultarea de orice poruncă a lui Dumnezeu este, ca să spun aşa, mare necesitate şi că celor care nu se pocăiesc nu le rămîne nici o iertare pentru neascultarea lor. Nimic altceva nu putem să spunem sau să concepem în faţa unor încredinţări atît de deschise, înţelepte şi hotărîte. Căci Domnul spune: «*Cerul şi pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece*» [66]. În pasajul acesta nu se marchează nici o deosebire şi nici o împărţire (între cuvinte) şi nici nu va rămîne ceva la o parte; căci n-a spus acestea sau acelea, ci toate împreună: «*cuvintele Mele nu vor trece*». Căci Scriptura arată că: «*Domnul este credincios întru toate cuvintele Lui*» [67], fie că interzice ceva, fie că porunceşte, fie că făgăduieşte, fie că ameninţă, fie că săvîrşeşte cele interzise, fie că neglijează faptele bune. Că într-adevăr neglijarea faptelor bune se pedepseşte deopotrivă ca şi săvîrşirea celor rele, este suficientă — ca să se dovedească şi să se întărească (aceasta) — judecata menţionată a Domnului în cazul lui Petru, cel puţin pentru sufletul care păstrează oarecare credinţă. Petru n-a făcut nimic ceea ce este oprit, nici n-a neglijat, desigur, vreo poruncă, din neglijenţă sau dispreţ. Ci, numai fiindcă din respect a ezitat să primească slujirea şi cinstea Stăpînului, a primit acea mare ameninţare, de care n-ar fi scăpat dacă n-ar fi prevenit mînia, cum s-a spus, prin îndreptare imediată şi foarte hotărîtă.

Dar, fiindcă bunul şi îndelungrăbdătorul Dumnezeu a binevoit, din iubirea Lui, să ne arate adeseori acest lucru şi prin multe exemple, încît din mulţimea şi din repetarea lor, sufletul să se închidă şi să pună în mişcare şi pînă la urmă să se poată elibera, din cînd în cînd, de vechiul obicei al călcării legii, pentru moment este necesar să amintesc numai pe aceia care în marea şi înfricoşata zi a judecăţii vor sta la stînga Domnului nostru Iisus Hristos şi Domnul, Care a primit de la Tatăl toată puterea judecăţii şi Care va veni să lumineze cele ascunse ale întunericului şi va pune în lumină dorinţele inimilor, şi va spune acestora: «*Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui*» [68]; dar nu va adăuga ca motivare: pentru

66. *Matei* 24, 35.
67. *Ps.* 144, 13.
68. *Matei* 25, 41.

că ați ucis sau ați desfrînat sau ați mințit sau ați nedreptățit pe cineva sau ați făcut ceva interzis, fie și cel mai neînsemnat lucru, ci va spune: fiindcă ați arătat neglijență pentru lucrurile bune: *«Căci flămînd am fost și nu Mi-ați dat să mănînc, însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau, străin am fost și nu M-ați primit, gol și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temniță și nu M-ați cercetat»* [69]. Acestea și cele asemenea le-am învățat din Scripturile inspirate de Dumnezeu, cu harul bunului Dumnezeu *«Care voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului»* [70]; din acestea am învățat și cauza înfricoșătoare a acelei mari neînțelegeri dintre mulți creștini între ei și față de poruncile Domnului nostru Iisus Hristos, dar am învățat și acea groaznică condamnare a acelei atît de mari violări a legii și că orice călcare a oricărei porunci a lui Dumnezeu se pedepsește deopotrivă. Învățînd și înspăimîntătoarea hotărîre condamnatoare împotriva acelora care n-au păcătuit, dar și-au atras la fel mînia, pentru că n-au dovedit zel bun împotriva celor care au păcătuit, chiar dacă în multe împrejurări n-au avut cunoștință de păcat, am socotit necesar, chiar și cu întîrziere, fiindcă așteptam mereu pe cei care duc aceeași luptă a pietății și fiindcă nu aveam încredere în mine însumi — nu întîmplător și oricum —, să mă concentrez pentru a readuce aminte luptătorilor pietății de Sfintele Scripturi și să înfățișez și pe cele care nu plac și pe cele care plac lui Dumnezeu, cît voi putea mai bine, potrivit dorințelor comune, încît să ne învrednicim, cu harul Domnului nostru Iisus Hristos și cu învățătura Sfîntului Duh, să evităm în veacul viitor al veșniciei mînia ce va veni împotriva necredincioșilor și să ne învrednicim de viața veșnică și de împărăția cerească, pe care a făgăduit-o Domnul Iisus Hristos tuturor celor care *«păzesc legămîntul Lui și își aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele»* [71]. Dar aceasta se va întîmpla după ce ne vom îndepărta de obiceiurile dorințelor noastre și de observarea tradițiilor omenești, după ce vom merge mult timp după Evanghelia fericitului Dumnezeu Iisus Hristos, Domnul nostru, și după ce vom trăi această viață a noastră după chipul bineplăcut Lui, îndepărtînd cu repulsie cele interzise și observînd cu zel deosebit pe cele bineplăcute. Și fiindcă mi-au venit în minte cuvintele Apostolului, că: *«În Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire»* [72], am socotit potrivit și, în același timp, necesar să expun mai întîi credința cea dreaptă și învățătura pioasă despre Tatăl și despre Fiul și despre Sfîntul Duh, și apoi să adaug (să scriu) «Regulile Morale».

69. *Matei* 25, 42—43.
70. *I Tim.* 2, 4.
71. *Ps.* 102, 18—19.
72. *Gal.* 5, 6.

CUVÎNT
Despre credință *

I

Cînd cu harul bunului Dumnezeu m-am încredințat că cererea pietății voastre este vrednică de iubirea voastră către Dumnezeu în Hristos, prin care ați cerut de la mine o mărturisire scrisă a credinței pioase, la început am ezitat să răspund, cunoscîndu-mi umilința și slabele mele puteri, dar îndată venindu-mi în minte Apostolul care spune: *«îngăduindu-vă unii pe alții în iubire»* [1], și *«căci cu inima se crede (cineva) spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire»* [2], am socotit primejdios să refuz să vă răspund și să păstrez tăcere despre mărturisirea mîntuitoare, pentru că am încredere în Dumnezeu prin Hristos, cum spune Scriptura: *«Nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu»* [3], Care a învrednicit atunci pe Apostoli, iar acum și pe noi pentru harul vostru, așa încît să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai Duhului [4]. Dar voi înșivă cunoașteți foarte bine că semnul distinctiv al credinciosului încredințat cu minuire (de bunuri) este să păstreze, spre bucuria împreună-slujitorilor lui, fără falsificare și fără înșelare, cele pe care i le-a încredințat spre administrare bunul Dumnezeu. La fel se cuvine ca și eu să vă înfățișez, precum este bineplăcut lui Dumnezeu, în interesul comun, cele pe care le-am învățat din Scriptura inspirată de Dumnezeu. Căci, dacă Însuși Domnul, Căruia Tatăl I-a arătat iubirea Lui: *«întru Care sînt ascunse toate vistieriile înțelepciunii și ale cunoștinței»* [5], Care a primit de la Tatăl toată autoritatea și toată puterea ca să judece, spune: *«Tatăl Mi-a poruncit ce să spun și ce să vorbesc»*, și iarăși: *«Deci, cele ce vorbesc Eu, precum Mi-a spus Mie Tatăl, așa vorbesc»* [6], și dacă Sfîntul Duh nu vorbește de la El și spune numai cîte a auzit de la El, atunci cu atît mai mult este pentru noi pios și totodată sigur să gîndim și să facem aceasta, (adică să vorbim) în numele Domnului nostru Iisus Hristos. Așadar, cîtă vreme este nevoie să se lupte împotriva ereziilor care apar din timp în timp, urmînd pe antecesori, diferitele impietăți,

* Textul după ediția J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 676—692.
1. *Efes.* 4, 2.
2. *Rom.* 10, 10.
3. *II Cor.* 3, 5.
4. *II Cor.* 3, 6.
5. *Col.* 2, 3.
6. *Ioan* 12, 49—50.

care se seamănă de către diavol, să se împiedice prin metoda cuvintelor contrare sau chiar să se distrugă blasfemiile introduse; altădată, cu altă metodă, să se înfrunte potrivit nevoii celor bolnavi; adeseori cu cuvinte care nu se întîlnesc în Scriptură, dar în general nu sînt diferite de spiritul pios al ei. Pentru alte rațiuni și Apostolul Pavel n-a ezitat să folosească fraze elinice ca să-și atingă scopul. Dar acum, pentru scopul comun nouă și vouă, am socotit că se cuvine să expun cele ce am învățat din Scriptura inspirată de Dumnezeu și astfel să împlinesc, cu simplitatea dreptei credințe, cererea care provine din dragostea voastră pentru Hristos. Voi folosi cu fidelitate numele și acele cuvinte care nu se întîlnesc, într-adevăr, cuvînt cu cuvînt, în dumnezeiasca Scriptură [7], dar păstrează ideea (înțelesul) care există în ea; dar acele cuvinte, în afară că sînt străine, care ne duc și la înțeles necunoscut și care nu este cu putință să se dovedească că au fost folosite de sfinți, pe acelea le voi evita complet ca străine și înstrăinătoare de credința pioasă. Așadar, credința este acceptarea, fără ezitare, a celor auzite, cu deplină convingere cu privire la adevărul celor propovăduite cu harul lui Dumnezeu, credință pe care a dovedit-o Avraam, despre care s-a făcut încredințare că *«nu s-a îndoit, prin necredință, de făgăduința lui Dumnezeu și s-a întărit în credință, dînd slavă lui Dumnezeu și fiind încredințat că ceea ce i-a făgăduit are putere să și facă»* [8]. Dar dacă *«Domnul este credincios întru cuvintele Sale»* [9] și *«toate poruncile Lui sînt credincioase, întărite în vecii vecilor și împlinite întru adevăr și întru dreptate»* [10], atunci cel care va falsifica ceva din cele scrise sau va adăuga la acestea ceva din cele nescrise va avea o cădere evidentă de la credință și va da dovadă de mîndrie; pentru că Domnul nostru Iisus Hristos spune: *«Oile Mele ascultă de glasul Meu»* și mai înainte: *«iar după un străin ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor»* [11]. Dar și Apostolul, folosind exemple din viață, oprește și mai aspru ca să adauge cineva ceva la Scripturile inspirate de Dumnezeu sau să scoată (ceva) din acestea, spunînd: *«că nimeni nu strică un testament întărit al unui om sau îi mai adaugă ceva»* [12].

7. Episcopii conservatori de după primul Sinod ecumenic, din anul 325, au respectat situația de a nu introduce în Simbolul credinței cuvinte care nu se întîlnesc în Sfînta Scriptură, ca «ὁμοούσιος». Sf. Vasile socotește necesară introducerea lor, dar aici vrea să rămînă la folosirea cuvintelor în general din Sf. Scriptură, pentru evitarea falselor interpretări.

8. *Rom.* 4, 20—21.

9. *Ps.* 144, 13.

10. *Ps.* 111, 8.

11. *Ioan* 10, 27, 5.

12. *Gal.* 3, 15.

II

Așadar, am hotărît să evităm acum și totdeauna orice cuvînt și gînd străin învățăturii Domnului, din moment ce și scopul nostru comun acum, precum s-a arătat deja, se deosebește foarte mult de subiectele acelora (ereticilor), din cauza cărora ne-am hotărît să scriem sau să vorbim, după situații, în mod diferit; pentru că într-adevăr atunci străduința noastră se îndreaptă spre cercetarea ereziei și spre distrugerea proiectelor diavolului, în timp ce acum scopul nostru este simpla mărturisire și descoperire a dreptei credințe. Pentru aceasta nu se potrivește *acum cuvîntului nostru aceeași metodă; căci așa cum luptătorul și agricultorul* nu pot să ia în mîinile lor aceleași unelte (pentru că unele sînt uneltele celor care lucrează în siguranță, pentru cele necesare existenței, și altele sînt platoșele celor rînduiți pentru luptă), la fel nu poate să spună aceleași lucruri cel angajat (să vorbească) despre dreapta învățătură și cel angajat să convingă pe cei care vorbesc împotriva (dreptei învățături). Pentru că unul este felul cuvîntului pentru convingere și altul cuvîntul de îndemn. Un lucru este simplitatea celor care își mărturisesc credința lor în liniște, și altul străduințele celor care rezistă împotriva uneltirilor (antitezelor) științei mincinoase [13]. Încît expunînd și noi cuvintele noastre în același mod, cu prudență, vom folosi în toate împrejurările limba potrivită fie pentru apărarea, fie pentru zidirea credinței; uneori, adică, ne vom împotrivi cu mai mare dispoziție de luptă împotriva celor care încearcă să ne distrugă credința cu planuri diavolești, iar alteori vom explica aceasta cu mai mare simplitate și familiaritate pentru cei ce doresc să se întărească (zidească) în credință și nu vom aplica decît numai cuvîntul Apostolului: *«să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia»* [14].

Dar, înainte de a trece la însăși mărturisirea credinței, merită să menționăm și aceasta, că mărimea și slava lui Dumnezeu, care nu pot să fie cuprinse în cuvînt și să fie concepute cu mintea, nu este posibil nici să fie tălmăcite, nici să fie cuprinse într-o expresie sau într-un gînd; dar abia, și cu dificultate, Scriptura de Dumnezeu inspirată a dat, prin mai multe cuvinte, care s-au împrumutat din folosința noastră zilnică, celor care au inima curată, o oarecare idee slabă despre Dumnezeu, ca prin oglindă [15], căci vederea către fața lui Dumnezeu și cunoașterea desăvîrșită se vor da, potrivit cu făgăduința existentă, în veacul viitor,

13. *I Tim.* 6, 20.
14. *Col.* 4, 6.
15. *I Cor.* 13, 12.

celor vrednici să le primească; acum însă, chiar dacă cineva este Pavel sau Petru, vede cu adevărat, cîte vede, şi nu rătăceşte, nici nu este victima închipuirii lui, cum vede în întuneric, ca în oglinda metalică, şi primeşte acum cu recunoştinţă o parte a adevărului, dar aşteaptă cu mare bucurie desăvîrşirea în (veacul) viitor [16], ceea ce potrivind cuvîntul Apostolul Pavel ne încredinţează într-un asemenea mod, aproape cum urmează: «*Cînd eram copil*» — cînd abia începusem să învăţ primele elemente ale cuvintelor lui Dumnezeu — «*vorbeam ca un copil, simţeam ca un copil, judecam ca un copil; dar cînd m-am făcut bărbat*» [17] — şi mă străduiam să ajung la măsura vîrstei deplinătăţii lui Hristos [18] — «*am lepădat cele ale copilului*» [19]. Şi atît de mare progres şi îmbunătăţire în înţelegerea celor dumnezeieşti (Sf. Scriptură) am avut, încît cunoaşterea care se referă la cultul iudaic se aseamănă cu mişcările duhului copilăresc, în timp ce cunoaşterea care se dobîndeşte prin Evanghelie se potriveşte bărbatului desăvîrşit sub toate raporturile. Astfel, ceea ce se cunoaşte acum ca desăvîrşit, dacă se compară cu cunoaşterea care se va descoperi celor vrednici în veacul viitor, este atît de mic şi de imperceptibil, încît comparîndu-l cu claritatea veacului viitor este mai inferior, cu atît cu cît imaginea oglinzii este mai obscură la vedere în comparaţie cu figura reală. De aceasta ne încredinţează şi fericitul Petru şi Ioan şi toţi ucenicii Domnului, care, prin progresul continuu şi statornic şi îmbunătăţirea lor în viaţa prezentă, garantează că acea cunoaştere care se rezervă în viaţa viitoare este deopotrivă de excepţională ca şi în exemplul oglinzii.

Ucenicii înşişi, după ce s-au dovedit vrednici de alegerea Domnului, de trăire împreună cu El, de trimiterea de către El (la propovăduire), de împărtăşirea harismelor dumnezeieşti, şi au auzit: «*Vouă vi s-a dat să cunoaşteţi tainele împărăţiei cerurilor*» [20], după această cunoaştere, după descoperirea tainelor, care erau ascunse pentru ceilalţi, cînd s-a apropiat însăşi această patimă a Domnului, au auzit totuşi: «*Încă multe am să vă spun, dar nu le puteţi purta acum*» [21].

16. *I Cor.* 13, 12.
17. *I Cor.* 13, 11.
18. *Efes.* 4, 13.
19. *I Cor.* 13, 11.
20. *Matei* 13, 11.
21. *Ioan* 16, 12.

III

Din acestea și din alte asemenea cuvinte învățăm că, potrivit Scripturii inspirate de Dumnezeu, cunoașterea este fără sfîrșit și dumnezeieștile taine sînt în foarte mare măsură inaccesibile firii omenești în viața aceasta, pentru că, în timp ce fiecare om, care progresează, cunoaște continuu tot mai multe lucruri, această cunoaștere a lui rămîne mereu în urmă în mod demn față de totalitatea (universalitatea) cunoașterii, pînă cînd va ajunge perfecțiunea, cînd, adică, va fi suprimată (cunoașterea) în parte. Așadar nu e suficient un nume ca să exprimi împreună toate atributele lui Dumnezeu, nici nu se poate să fie folosit, în general, fără risc fiecare nume separat. Pentru că, dacă ar spune cineva «Dumnezeu», n-a exprimat «Tatăl», și de la «Tatăl» lipsește «Făcătorul». Și iarăși, de la aceste nume lipsesc înțelesurile: bunătății, înțelepciunii, puterii și toate celelalte care sînt menționate în Sfînta Scriptură. Și iarăși, dacă luăm numele «Tatăl» integral, cum îl folosim noi, săvîrșim impietate, pentru că aceasta presupune patimă, manifestare sensuală, ignoranță, slăbiciune și cîte alte asemenea. La fel se întîmplă și cu numele «Făcătorul», pentru că presupune, pentru noi, timp, materie, unelte, ajutor. De toate acestea credinciosul pios — cu privire la Dumnezeu — *trebuie să se păstreze curat, atît cît îi este cu putință omului; căci chiar* dacă toate mințile s-ar uni ca să cerceteze tainele dumnezeiești, și toate limbile s-ar pune de acord să le facă cunoscute, niciodată nu va putea cineva să și le apropie (însușească) după importanța lor. Această părere ne-o prezintă cu claritate și înțeleptul Solomon, zicînd: *«Vreau să fiu înțelept, dar înțelepciunea s-a îndepărtat de mine mai mult decît era»* [22]; nu că înțelepciunea se îndepărtează, ci că nepătrunderea ei se învederează înainte de toate acelora care cu harul lui Dumnezeu au dobîndit cunoaștere mai mare. Așadar, Scriptura inspirată de Dumnezeu folosește după trebuință mai multe nume și cuvinte ca să prezinte o parte a slavei dumnezeiești; și aceasta în mod obscur. Însă noi acum, fiindcă ne grăbim, nu avem nici puterea, nici timpul disponibil, ca să adunăm toate cîte sînt înfățișate pretutindenea în Scriptura de Dumnezeu inspirată despre Tatăl și Fiul și Sfîntul Duh. Dacă totuși luăm în considerare puține din acestea, avem convingerea că și acestea vor fi suficiente pentru conștiința voastră, și vă veți convinge că credința noastră se sprijină pe (Sfintele) Scripturi, și vă veți încredința și voi despre adevăr și toți cîți doresc să se informeze despre noi. Pentru că toate încercările demonstrează că există o singură învățătură pioasă (adevărată) și astfel cel care are bună dispoziție va recunoaște, după părerea mea, din puține exemple pietatea care există în toate.

22. *Eccl.* 7, 23—24.

IV

Aşadar, credem şi mărturisim un singur adevărat şi bun Dumnezeu şi Tată, de Care au fost făcute toate, Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos; şi Unul-Născut Fiul Lui, Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, singurul adevărat, prin Care s-au făcut toate [23], şi cele văzute şi cele nevăzute [24], şi prin El toate au fost aşezate şi întărite: *«Acesta era la început cu Dumnezeu şi era Dumnezeu»* [25]; şi apoi, după Scriptură, *«După aceasta pe pămînt S-a arătat şi cu oamenii împreună a locuit»* [26]; *«Acesta, deşi era întru totul asemenea şi icoană vie a lui Dumnezeu, n-a socotit o ştirbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a umilit pe Sine şi a luat chip de rob»*, prin naşterea din Fecioara *«purtînd înfăţişare omenească»*, şi a împlinit, după porunca Tatălui, toate cîte din Scriptură se referă la El sau au fost scrise despre El *«şi S-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-Se pînă la moarte, şi încă moarte de cruce»* [27]; *«şi a înviat a treia zi, din morţi, după Scripturi»* [28], şi S-a arătat sfinţilor Săi ucenici şi celorlalţi, precum este scris; şi S-a suit la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui; de unde va veni la sfîrşitul acestei lumi să învieze pe toţi oamenii [29] şi să dea fiecăruia după faptele lui. Atunci cei drepţi vor lua loc în viaţa veşnică şi în împărăţia cerurilor, iar cei păcătoşi vor fi condamnaţi la osîndă veşnică [30] *«unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge»* [31].

Şi întru Unul Duhul Sfînt, Mîngîietorul, cu harul Căruia am fost pecetluiţi pentru ziua răscumpărării [32]; Duhul adevărului [33], Duhul înfierii, prin Care strigăm cu îndrăzneală: *«Avva, Părinte»* [34]. Acesta împarte şi lucrează, cum vrea, harismele, care provin de la Tatăl [35], fiecăruia spre folosul (interesul) lui; Acesta învaţă şi ne aduce aminte toate cîte aude de la Fiul [36]; dar este bun şi călăuzeşte la tot adevărul [37] şi sprijină pe toţi cei care cred, aşa încît să aibă cunoaştere sigură, şi

23. *Ioan* 1, 3.
24. *Col.* 1, 17.
25. *Ioan* 1, 1—2.
26. *Baruh*, 3, 38.
27. *Filip.* 2, 6—8.
28. *I Cor.* 15, 4.
29. *Ioan* 6, 39—44, 54.
30. *Marcu* 25, 46.
31. *Marcu* 9, 44, 46, 48.
32. *Efes.* 4, 30 (se înţelege judecata viitoare).
33. *Ioan* 14, 17.
34. *Rom.* 8, 15.
35. *I Cor.* 12, 11.
36. *Ioan* 14, 26.
37. *Ioan* 16, 13.

mărturisire precisă a credinței, și adorare pioasă și închinare duhovnicească și adevărată lui Dumnezeu Tatăl[38] și Unuia-Născut Fiului Lui, Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos și Lui însuși. Fiecare nume dintre acestea ne lămurește nouă cu înțelepciune caracteristica mai deosebită a celui numit; dar la fiecare nume vedem în mod pios calități particulare excepționale. Într-adevăr, numele Tatălui se înțelege cu calitatea de părinte, al Fiului cu calitatea de fiu, iar al Sfîntului Duh, cu calitatea Lui specială; nici Sfîntul Duh nu vorbește de la Sine, nici Fiul nu face ceva de la Sine; ci Tatăl trimite pe Fiul, iar Fiul trimite pe Sfîntul Duh. Astfel credem și astfel botezăm în Treimea cea de o ființă, potrivit cu porunca pe care a dat-o Însuși Domnul nostru Iisus Hristos cînd a spus: «*Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-le să păzească toate cîte am poruncit vouă*»[39]. Dacă respectăm acestea, dovedim dragostea noastră față de El și ne facem vrednici, cum spune Scriptura, «*să rămînem întru ea*»[40]; dacă nu le respectăm, dovedim că sîntem vrăjmași. Căci Domnul spune: «*Cel care nu Mă iubește nu păzește cuvintele Mele*» și «*cel care are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește*»[41].

V

Dar, mai mult sînt mirat pentru că, în timp ce Însuși Domnul nostru Iisus Hristos spune: «*nu vă bucurați pentru că duhurile vi se pleacă; ci vă bucurați că numele vostru este scris în ceruri*»[42]; și «*Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții*»[43]; și în timp ce Apostolul, pe baza acestora, justificînd nevoia dragostei în toate împrejurările, declară: «*dacă aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător; și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință și de aș avea atîta credință încît să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sînt*», și mai jos: «*cît despre proorocii — se vor desființa; cît despre darul limbilor, va înceta; cît despre știință, se va sfîrși*»; și următoarele, la care a adăugat: «*și acum rămîn acestea trei: credința, nădejdea și dragostea, iar mai mare*

38. *Ioan* 4, 23.
39. *Matei* 28, 19—20.
40. *Ioan* 14, 24.
41. *Ioan* 14, 21.
42. *Luca* 10, 20.
43. *Ioan* 13, 35.

între acestea este dragostea» [44]; așadar, în timp ce acestea și cele asemenea au fost hotărîte astfel de Domnul și de Apostoli, îmi exprim mirarea cum arată oamenii atîta zel și frămîntare pentru cele anulate *(abrogate) și pentru cele ce lipsesc, în timp ce pentru cele permanente* și mai ales pentru dragoste, cea mai importantă dintre toate, care caracterizează pe creștini, nu numai că ei înșiși nu se îngrijesc deloc, dar chiar se împotrivesc celor zeloși și celor care luptă împotrivă, împlinindu-se astfel cuvîntul că: *«nici voi nu intrați și nici pe cei care vor să intre nu-i lăsați»* [45]. Pentru aceasta vă rog stăruitor și vă implor să încetați cercetarea curioasă și disputa necuviincioasă și să vă mulțumiți cu cuvintele sfinților și ale Însuși Domnului, dar să gîndiți lucruri vrednice de chemarea cerească și să viețuiți cu vrednicie după Evanghelia lui Hristos, cu nădejdea vieții veșnice și a împărăției cerești, care a fost pregătită pentru toți cei care păzesc întru Duhul Sfînt și întru adevăr poruncile lui Dumnezeu și Tatăl, care se găsesc în Evanghelia fericitului Dumnezeu Iisus Hristos, Domnul nostru. Pietatea voastră ne-a reamintit să ne ocupăm de tema aceasta între cele din urmă în cuvîntul nostru și să vă expunem gîndul nostru clar și, prin voi, fraților întru Hristos, spre informarea voastră și a lor, în numele Domnului nostru Iisus Hristos; după aceasta am socotit că este necesar și obligator să nu se turbure deloc unii pentru că am cercetat aceleași lucruri în alte împrejurări în chip diferit; pentru că în acele împrejurări am fost nevoiți să respingem de fiecare dată «subiectul» introdus de vrăjmașii adevărului; nici nu trebuie, desigur, să se turbure unii de vrăjmășia acelora care vor să ne atribuie învățătură străină, sau adesea să prezinte în mod mincinos ca ale noastre patimile lor, cu scopul ca să prezinte de partea lor pe cei care au o credință simplă (nevinovată). De aceștia este nevoie ca și voi să vă feriți, pentru că sînt străini față de credința evanghelică și apostolică și de dragoste; dar să vă aduceți aminte și de Apostolul care a spus: *«dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema»* [46], așa încît să observăm și aceea: *«Feriți-vă de proorocii mincinoși»* [47]; și aceea: *«Să vă feriți de orice frate care umblă fără rînduială și nu după tradiția (învățătura) primită de la noi»* [48], și să umblăm astfel după modelul sfinților, ca *«fiind zidiți pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra* [49] *cea*

44. *I Cor.* 13, 1, 2, 8, 13.
45. *Matei* 23, 13.
46. *Gal.* 1, 8.
47. *Matei* 7, 15.
48. *II Tes.* 3, 6.
49. *Efes.* 2, 20.

din capul unghiului fiind Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, întru Care orice zidire bine alcătuită creşte ca să ajungă un locaş sfînt în Domnul» [50]. *«Şi Dumnezeul păcii Însuşi să vă sfinţească pe voi desăvîrşit şi duhul vostru şi sufletul şi trupul păzească-se în întregime, fără de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos. Dumnezeu care vă cheamă este credincios; El va şi îndeplini»* [51], dacă vom păzi poruncile Lui cu harul lui Hristos întru Duhul Sfînt.

VI

Socotind că cele în legătură cu credinţa sănătoasă au fost spuse pentru prezent îndeajuns, în cele următoare ne vom strădui să îndeplinim, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, promisiunea pentru Regulile Morale (Τὰ Ἠθικά). Aşadar, toate cîte găsim dispersate în Noul Testament, oprite sau condamnate, pe acestea ne vom strădui, după putere, să le grupăm în reguli pe capitole, ca să uşurăm înţelegerea lor de către cei care doresc să le studieze.

La fiecare Regulă (ὅρον) vom adăuga şi numărul capitolelor [52] din Scriptură, care este inspirat fie din Evanghelie, fie din Apostol, fie din Fapte; aşa încît cel care va citi Regula şi va vedea primul sau, dacă s-ar întîmpla, al doilea număr, după ce va lua în mîinile lui însăşi Scriptura şi va cerceta capitolul care este paralel la numărul citat mai înainte, să găsească dovada din care s-a format Regula. Aşadar, am socotit de la început să pun alături, în Regulile Morale, şi pericopele din Vechiul Testament, care se potrivesc cu fiecare pasaj din Noul Testament; fiindcă nevoia era presantă, căci fraţii întru Hristos au cerut acum cu mai mult zel să ne îndeplinim vechile noastre promisiuni, ne-am amintit pe cel care a spus: *«Dă sfat celui înţelept şi el se va face şi mai înţelept»* [53]. Aşa încît cel care doreşte, poate, după ce dobîndeşte suficientă (îndemînare de) pornire de la cele paralele, să ia în mîinile lui Vechiul Testament şi să cunoască singur potrivirea care există între toate Scripturile inspirate de Dumnezeu. Altfel, pentru credincioşii care au crezut în adevărul cuvintelor Domnului şi o singură frază este suficientă. Pentru aceasta am socotit îndestulător să pun alături nu toate cîte se întîlnesc în Noul Testament, ci (numai) puţine din toate.

50. *Efes.* 2, 21.
51. *I Tes.* 5, 23—24.
52. Capitolul este o împărţire convenţională a unei Cărţi din Sfînta Scriptură, cu versete mai mari decît versetele de astăzi şi cu capitole mai mici decît capitolele de astăzi.
53. *Pilde* 9, 9.

TABELUL REGULILOR MORALE *

1. Despre pocăință și care este timpul pocăinței, despre calitățile ei și despre roadele ei.

2. Despre orice împotrivitor și că este curat studiul celor care vor să fie bine plăcuți lui Dumnezeu.

3. Despre dragostea față de Dumnezeu și care este dovada acesteia.

4. Care este cinstirea lui Dumnezeu și care este necinstirea.

5. Despre dragostea oamenilor între ei și despre calitățile acesteia.

6. Trebuie să avem curaj în mărturisirea lui Dumnezeu și a lui Hristos Însuși.

7. Nu le este îndestulătoare pentru mîntuire mărturisirea Domnului celor care calcă poruncile Lui.

8. Despre credință și despre învățarea cuvintelor Domnului.

9. Despre cunoașterea și necunoașterea celor ce ni se impun.

10. Care este sfîrșitul păcatului și care (este) cel al poruncii lui Dumnezeu.

11. Despre judecățile lui Dumnezeu și despre teama de acestea.

12. Despre contravenirea și contrazicerea sau ascultarea și păzirea voințelor lui Dumnezeu.

13. Despre promptitudinea în orice timp și despre studierea fără amînare a celor care se instruiesc spre bunaplăcere a lui Dumnezeu.

14. Despre plăcerea fiecăruia dintre cei care termină lucrul în parte.

15. Nu trebuie să se laude (cineva) cu realizările altora și să-și neglijeze pe ale sale.

16. Despre cei care caută să folosească ceva din ceea ce este comun celor buni și nu se determină pe ei.

17. Cum trebuie să se dispună cu privire la timpul prezent.

18. Despre modul și dispoziția celor care se preocupă de porunca lui Dumnezeu.

19. Despre cel care împiedică și cel care este împiedicat către porunca lui Dumnezeu.

20. Despre Botez și care este rațiunea și puterea Botezului.

21. Despre împărtășirea cu trupul și sîngele lui Hristos și care este rațiunea acesteia.

22. Cum se înstrăinează cineva de Dumnezeu și prin ce se face familiar lui Dumnezeu.

23. Despre cei care se dau bătuți și pe care păcatele le detestă (urăsc).

24. Despre minciună și despre adevăr.

25. Despre pălăvrăgeală și despre folosirea cuvintelor serioase.

26. Trebuie să se facă uz întîi de mărturiile din Scriptură pentru stabilirea celor făcute sau spuse pentru noi, și după aceea și de cele cunoscute din obicei.

27. Despre asemuirea după putere față de Dumnezeu și față de sfinți.

28. Este deosebire între bărbații buni și cei vrăjmași.

29. În ce mod ne angajăm (prin cuvinte) profesiunea.

30. Despre cinstirea celor oferite lui Dumnezeu.

31. Despre folosirea celor atribuite (încredințate) sfinților.

32. Despre datorii și restituiri.

33. Despre cei care scandalizează și cei ce sînt *scandalizați*.

34. Se cuvine ca fiecare să ia ca proprie măsura, pentru a se așeza între alții, modelul celor buni.

* Textul după ediția lui J. P. Migne, *P. G.*, vol. 31, col. 692—700 (cu îmbunătățirile aduse de J. Gribomont, pe baza manuscriselor «*Vaticanus*», nr. 413 și 428, așa cum este redat în vol. 53 din Colecția «Biblioteca Părinților Elini și a Scriitorilor Bisericești», Atena, 1976, p. 33—36).

35. Despre cei care dispreţuiesc cele bune.

36. Despre cinstirea şi buna dispoziţie pentru cei sfinţi.

37. Despre cei care, potrivit puterii, se îndeamnă la puţine.

38. Cum trebuie să se facă bună primire.

39. Despre fermitatea în cele bune.

40. Despre cei care învaţă altceva (fals).

41. Despre tăierea (îndepărtarea) celor care fac scandal şi despre îngăduinţa faţă de cei mai slabi.

42. Despre lămurirea Domnului cu privire la cel care împlineşte legea.

43. Despre deosebirea poruncilor legii şi ale Evangheliei.

44. Că este uşoară sarcina Domnului, dar apăsător păcatul.

45. Despre egalitate şi smerenie.

46. Despre studierea faptelor mai mari şi mai mici.

47. Despre bogăţie şi sărăcie şi despre cei ce urmează acestora.

48. Despre binefacerea fraţilor şi despre lucrarea pentru aceasta.

49. Despre cel care judecă şi se judecă pe sine, sau şi pe altul.

50. Despre pace şi făcătorul de pace.

51. Cum trebuie să fie cel care încearcă să îndrepte pe aproapele.

52. Despre întristarea pentru cei care păcătuiesc şi cum trebuie să ne întreţinem (în discuţie) cu ei; şi cînd să fie mustraţi sau cînd să fie primiţi.

53. Despre judecata celor care păstrează ranchiună, faţă de cei încredinţaţi ca să fie judecaţi.

54. Despre a judeca şi a face discriminare.

55. Despre dispoziţia (sufletească) şi mărturisirea harurilor lui Dumnezeu şi despre mulţumirea pentru ele.

56. Despre rugăciune şi cînd, şi ce, şi cum, şi pentru cine trebuie să ne rugăm.

57. Despre mîndria pentru cele înfăptuite.

58. Despre dobîndirea harurilor lui Dumnezeu şi (despre) împărtăşirea lor.

59. Despre cinstirea şi mărirea (gloria) lumească.

60. Despre deosebirea harurilor lui Dumnezeu şi acordul celor distinşi cu acestea, sau celor care sînt rînduiţi sub aceştia.

61. Despre josnicia ca oameni a celor care au primit harul lui Dumnezeu.

62. Despre cei care se mînie şi cînd trebuie să ne retragem şi cînd să ne împotrivim şi cum să răspundem vrăjmaşilor.

63. Despre timiditate şi curaj după împrejurări.

64. Despre bucuria cea în pătimirile pentru Hristos.

65. Cum trebuie să ne rugăm şi în ce scop.

66. Despre cei care părăsesc pe cei care luptă pentru pietate şi despre cei ce luptă împreună cu aceştia.

67. Despre cei care se întristează pentru cei care mor.

68. Despre deosebirea dintre veacul acesta (prezent) şi cel viitor.

69. Despre cei opriţi de Scriptură împreună şi după conexitate sau cei îngăduiţi (aprobaţi).

70. Despre cei care se îndeletnicesc cu predicarea Evangheliei şi pe cine şi ce învaţă şi cum trebuie ca unii ca aceştia să reuşească ei înşişi mai întîi; şi cum să fie curajoşi în predicare şi cum să se îngrijească de cei care li s-au încredinţat şi cu ce dispoziţie (sufletească) şi de care dintre cele mai importante să se ocupe mai întîi; şi cum să se păstreze curaţi de cei care, în cea mai mare parte, urmează îndeaproape principiilor viciilor şi cu ce măsură să conducă pe cei care

învaţă şi cum să atace pe cei care se opun (rezistă), şi ce mod să potrivească celor care renunţă de frică şi cum să se îndepărteze de cei care din ingratitudine nu se coboară (să se justifice); şi cum şi pe cine să hirotonească, sau să îndepărteze pe cei hirotoniţi; şi că se cuvine ca fiecare dintre proiestoşi să fie răspunzător pentru el însuşi şi pentru cei încredinţaţi lui spre învăţare despre cele pe care le face şi le spune.

71. Despre cei rînduiţi după adeziune sub proiestoşi.

72. Cum se cuvine să deosebească cei care învaţă pe duhovnicii dascălilor de cei care nu sînt asemenea, şi cum să fie dispuşi (ce atitudine să ia) faţă de aceştia, sau să primească cele de la aceştia.

73. Despre cei căsătoriţi.

74. Despre văduve.

75. Despre sclavi şi stăpîni.

76. Despre copii şi părinţi.

77. Despre fecioare.

78. Despre soldaţi.

79. Despre conducători şi supuşi.

80. Cum vrea Cuvîntul să fie în general creştinii şi cum proiestoşii.

REGULILE MORALE
(Τὰ Ἠθικά)

REGULILE MORALE

(Τὰ Ἠθικά) *

Regula 1

Se cuvine ca aceia care cred în Domnul întîi să se pocăiască, potrivit predicării lui Ioan și a Însuși Domnului nostru Iisus Hristos; căci se judecă mai grav cei care nu se pocăiesc acum decît cei care au fost judecați înainte de Evanghelie.

Matei: «De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: «Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor» [1]. «Atunci a început Iisus să mustre cetățile în care se făcuseră cele mai multe minuni ale Sale, că nu s-au pocăit. Vai ție, Horazine! Vai ție, Betsaida! Că dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile ce s-au făcut în voi, de mult, în sac și în cenușă, s-ar fi pocăit. Dar zic vouă: Tirului și Sidonului le va fi mai ușor în ziua judecății, decît vouă» [2] și cele următoare. «Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi, și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale» [3].

Acum este timpul pocăinței și al iertării păcatelor, iar în veacul viitor, judecata dreaptă a răsplătirii.

Matei: «Dar ca să știți că putere are Fiul Omului pe pămînt a ierta păcatele» [4]. «Adevărat grăiesc vouă: Oricîte veți lega pe pămînt vor fi legate și în cer și oricîte veți dezlega pe pămînt vor fi dezlegate și în cer. Iarăși grăiesc vouă că, dacă doi dintre voi se vor învoi pe pămînt în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri» [5]. *Ioan*: «Că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui; și vor ieși cei care au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei care au făcut cele rele, spre învierea judecății» [6]. *Către Romani*: «Sau disprețuiești tu bogăția bunătății Lui și a îngăduinței și a îndelungii Lui răbdări, neștiind că bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință? Dar după învîrtoșarea

* Textul după ediția J. P. Migne, *P. G.* vol. 31, col. 700—709 (cu îmbunătățirile aduse de J. Gribomont, pe baza manuscriselor «*Vaticanus*», nr. 413 și 428, așa cum este publicat în vol. 53 din colecția «Biblioteca Părinților elini și Scriitorilor bisericești», Atena, 1976, p. 37, 131).

1. *Matei* 4, 17.
2. *Matei* 11, 20—23.
3. *Matei* 16, 27.
4. *Matei* 9, 6.
5. *Matei* 18, 18—19.
6. *Ioan* 5, 28—29.

ta și după inima ta nepocăită, îți aduni mînie în ziua mîniei și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu, Care va da fiecăruia după faptele lui» [7]. *Fapte* : «Dar Dumnezeu, trecînd cu vederea veacurile neștiinței, vestește acum oamenilor ca toți de pretutindeni să se pocăiască, pentru că a hotărît o zi în care va să judece lumea» [8].

Se cuvine ca aceia care se pocăiesc să plîngă amar și să arate din inimă toate cîte sînt proprii pocăinței.

Matei : «Și Petru și-a adus aminte de cuvîntul lui Iisus, Care zisese : Mai înainte de a cînta cocoșul de trei ori te vei lepăda de Mine. Și ieșind afară a plîns cu amar» [9].

Către Corinteni II : «Dar Dumnezeu, Cel care mîngîie pe cei smeriți, ne-a mîngîiat pe noi cu venirea lui Tit ; și nu numai cu venirea lui, ci și cu mîngîierea cu care el a fost mîngîiat la voi, vestindu-ne nouă dorința voastră, plînsul vostru, rîvna voastră pentru Mine» [10]. Și după puține : «Că iată, însăși aceasta, că v-ați întristat după Dumnezeu, cîtă sîrguință v-a adus, ba încă și dezvinovățire și mîhnire și teamă și dorință și rîvnă și ispășire. Întru totul ați dovedit că voi înșivă sînteți curați în acest lucru» [11]. *Fapte* : «Și mulți dintre cei care crezuseră veneau să se mărturisească și să spună faptele lor. Iar mulți dintre cei care făcuseră vrăjitorie, aducînd cărțile, le ardeau în fața tuturor» [12].

Celor care se pocăiesc nu le este de ajuns pentru mîntuire singură despărțirea de păcate, ci le sînt necesare și roade vrednice de pocăință.

Matei : «Dar văzînd (Ioan) pe mulți din farisei și saduchei venind la botez, le-a zis : Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mînia ce va să fie ? Faceți deci roade vrednice de pocăință. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă : Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam. Căci, iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc» [13].

Căci după eliberarea de aici nu este timpul faptelor, Dumnezeu, întru răbdare, a proporționat timpul prezent spre lucrarea (săvîrșirea) celor spre buna plăcere a Lui.

Matei : «Atunci împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare care, luînd candelele lor, au ieșit în întîmpinarea mirelui. Cinci dintre ele erau nebune și cinci înțelepte. Căci cele nebune, luînd candelele,

7. *Rom.* 2, 4—6.
8. *Fapte* 17, 30—31.
9. *Matei* 26, 75.
10. *II Cor.* 7, 6—7.
11. *II Cor.* 7, 11.
12. *Fapte* 19, 18—19.
13. *Matei* 3, 7—10.

n-au luat cu ele untdelemn. Iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, odată cu candelele lor. Dar mirele întîrziind, au ațipit toate și au adormit. Iar la miezul nopții s-a făcut strigare: Iată, mirele vine; ieșiți întru întîmpinarea lui. Atunci s-au sculat toate acele fecioare și au împodobit candelele lor. Iar cele nebune au zis către cele înțelepte: Dați-ne din untdelemnul vostru, că se sting candelele noastre. Dar cele înțelepte le-au răspuns, zicînd: Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă. Mai bine mergeți la cei care vînd și vă cumpărați. Deci, plecînd ele ca să cumpere, a venit mirele și cele care erau gata au intrat cu el la nuntă și ușa s-a închis. Iar mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicînd: Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar el, răspunzînd, a zis: Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi»[14]. *Luca:* «Siliți-vă să intrați prin poarta cea strîmtă, că mulți, zic vouă, vor căuta să intre și nu vor putea. După ce se va scula stăpînul casei și va încuia ușa, veți începe să stați afară și să bateți la ușă, zicînd: Doamne, Doamne, deschide-ne! și El răspunzînd, vă va zice: Nu vă știu de unde sînteți»[15]. *Către Corinteni II:* «Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mîntuirii. Nedînd nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată; și în toate înfățișîndu-ne pe noi ca slujitori ai lui Dumnezeu»[16]. *Către Galateni:* «Așadar, pînă cînd avem vreme, să facem binele»[17].

Regula 2

Nu este cu putință să slujească lui Dumnezeu cel care este amestecat în lucruri străine pietății.

Matei: «Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona»[18]. *Către Corinteni II:* «Nu vă înjugați la jug străin cu cei necredincioși, căci ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios? Sau ce înțelegere este între Biserica lui Dumnezeu și idoli?»[19].

Cel care urmează Evangheliei trebuie să se curețe mai întîi de toată întinăciunea trupului și duhului, pentru ca astfel să se facă bineplăcut lui Dumnezeu prin faptele sfințeniei.

14. *Matei* 25, 1–12.
15. *Luca* 13, 24–25.
16. *II Cor.* 6, 2–4.
17. *Gal.* 6, 10.
18. *Matei* 6, 24.
19. *II Cor.* 6, 14–16.

Matei: «Vai vouă, cărturari şi farisei făţarnici! că voi curăţaţi partea din afară a paharului şi a blidului, iar înăuntru sînt pline de răpire şi de nedreptate. Fariseu orb! Curăţă întîi partea dinăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea din afară a lor»[20]. *Către Corinteni II*: «Avînd deci aceste făgăduinţe, iubiţilor, să ne curăţim pe noi de toată întinarea trupului şi a duhului, desăvîrşind sfinţenia în frica lui Dumnezeu»[21].

Nu poate să devină ucenic al Domnului cel care doreşte cu pasiune ceva din cele prezente, sau tolerează ceva dintre cele ce îndepărtează, chiar pentru puţin timp, de porunca lui Dumnezeu.

Matei: «Cel care iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine; cel care iubeşte pe fiu şi pe fiică mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine. Şi cel care nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine»[22]. «Dacă vrea cineva să vină după Mine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-şi scape viaţa o va pierde; iar cine îşi va pierde viaţa pentru Mine o va afla»[23]. *Luca*: «Şi a zis şi altul: Îţi voi urma, Doamne, dar întîi îngăduie-mi ca să rînduiesc cele din casa mea. Iar Iisus a zis către el: Nimeni care pune mîna pe plug şi se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăţia lui Dumnezeu»[24]. «Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mama sa şi pe femeia sa şi pe copii şi pe fraţi şi pe surori, chiar şi viaţa sa însăşi, nu poate să fie ucenicul Meu. Şi cel care nu-şi poartă crucea sa şi nu vine după Mine nu poate să fie ucenicul Meu. Căci cine dintre voi, voind să zidească un turn, nu stă mai întîi şi îşi face socoteala cheltuielii, dacă are să-l isprăvească? Ca nu cumva, punîndu-i temelia şi neputînd să-l termine, toţi cei care vor vedea să înceapă a-l lua în rîs, zicînd: Acest om a început să zidească şi n-a putut isprăvi. Sau care împărat, plecînd să se bată în război cu alt împărat, nu va sta întîi să se sfătuiască, dacă va putea să întîmpine cu zece mii pe cel care vine împotriva lui cu douăzeci de mii? Iar de nu, încă fiind el departe, trimiţînd solie, să se roage de pace. Aşadar, oricine dintre voi, care nu se leapădă de toate avuţiile sale, nu poate să fie ucenic al Meu»[25].

20. *Matei* 23, 25—26.
21. *II Cor.* 7, 1.
22. *Matei* 10, 37—38.
23. *Matei* 16, 24—25.
24. *Luca* 9, 61—62.
25. *Luca* 14, 26—33.

Regula 3

Cea dintîi şi marea poruncă în legea care a fost mărturisită de Domnul este să iubeşti pe Dumnezeu din toată inima; şi a doua, să iubeşti pe aproapele ca pe tine însuţi [26].

Matei: «Iar El (Iisus) i-a răspuns: Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău. Aceasta este cea dintîi şi marea poruncă. Iar a doua, la fel cu aceasta: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi» [27].

Dovada celui care nu iubeşte pe Dumnezeu şi pe Hristosul Lui este că nu păzeşte poruncile Lui; iar dovada celui care-L iubeşte este pázirea poruncilor lui Hristos şi răbdarea suferinţelor pentru El pînă la moarte.

Ioan: «Cel care are poruncile Mele şi le păzeşte, acela este care Mă iubeşte» [28]. «Cel care nu Mă iubeşte nu păzeşte cuvintele Mele» [29]. «Dacă veţi păzi poruncile Mele, veţi rămîne în iubirea Mea, după cum am păzit Eu poruncile Tatălui Meu şi am rămas în iubirea Lui» [30]. *Către Romani*: «Cine ne va despărţi pe noi de iubirea lui Hristos? Necazul, sau strîmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia? Precum este scris: «Pentru Tine sîntem omorîţi toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de junghiere. Dar în toate acestea sîntem mai mult decît biruitori, prin Acela Care ne-a iubit» [31] şi următoarele.

Regula 4

Cinsteşte şi preamăreşte pe Dumnezeu cel care face voia Lui; dar Il necinsteşte cel care calcă Legea Lui.

Ioan: «Eu Te-am proslăvit pe Tine pe pămînt; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvîrşit» [32]. *Matei*: «Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» [33]. *Către Filipeni*: «Ca să fiţi curaţi şi fără poticnire în ziua lui Hristos, plini de roadele drep-

26. *Matei* 22, 37—40.
27. *Matei* 22, 37—40.
28. *Ioan* 14, 21.
29. *Ioan* 14, 24.
30. *Ioan* 15, 10.
31. *Rom.* 8, 35—37.
32. *Ioan* 17, 4.
33. *Matei* 5, 16.

tăţii, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava şi lauda lui Dumnezeu»[34]. *Către Romani*: «Tu, care te lauzi cu legea, Îl necinsteşti pe Dumnezeu prin călcarea legii»[35].

Regula 5

Se cuvine, curăţindu-ne de toată ura faţă de toţi, să iubim şi pe vrăjmaşi; iar pentru prieteni să ne punem şi viaţa, cînd ar fi cazul, avînd o dragoste asemănătoare cu cea pe care a avut-o faţă de noi Dumnezeu şi Hristosul Lui.

Matei: «Aţi auzit că s-a zis (celor dinainte): Să iubeşti pe aproapele tău şi să urăşti pe vrăjmaşul tău. Iar Eu vă zic vouă: iubiţi pe vrăjmaşii voştri»[36]; şi după puţin: «Aşadar, fiţi voi desăvîrşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc este desăvîrşit»[37]. *Ioan*: «Căci aşa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat»[38]. «Aceasta este porunca Mea: Să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit Eu. Mai mare dragoste decît aceasta, ca să-şi pună cineva viaţa pentru prietenii săi, nimeni nu are»[39]. *Luca*: «Şi veţi fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulţumitori şi răi. Fiţi, aşadar, milostivi, precum şi Tatăl vostru este milostiv»[40]. *Către Romani*: «Dar Dumnezeu învederează dragostea Lui faţă de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit, cînd noi eram încă păcătoşi»[41]. *Către Efeseni*: «Fiţi dar următori lui Dumnezeu ca nişte fii iubiţi; şi umblaţi întru iubire, precum şi Hristos ne-a iubit pe noi şi S-a dat pe Sine pentru noi prinos şi jertfă lui Dumnezeu»[42].

Dovada ucenicilor lui Hristos în aceasta (constă), să aibă dragoste unii faţă de alţii.

Ioan: «Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sînteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii»[43].

Dovada că nu are cineva dragoste după Hristos faţă de aproapele rezultă din faptul că face ceva celor care l-au păgubit sau l-au întristat spre tăierea credinţei, chiar dacă ar fi îngăduit de Scriptură cu aceeaşi justificare cum s-a produs.

34. *Filip.* 1, 10—11.
35. *Rom.* 2, 23.
36. *Matei* 5, 43—44.
37. *Matei* 5, 48.
38. *Ioan* 3, 16.
39. *Ioan* 15, 12—13.
40. *Luca* 6, 35—36.
41. *Rom.* 5, 8.
42. *Efes.* 5, 1—2.
43. *Ioan* 13, 35.

Către Romani : «Dar dacă pentru mîncare, fratele tău se mîhnește, nu mai umbli potrivit iubirii. Nu pierde, cu mîncarea ta, pe acela pentru care a murit Hristos» [44].

Se cuvine ca creștinul și cel mîhnit împotriva cuiva să vindece cu orice chip ceea ce se referă la acesta.

Matei : «Deci, dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întîi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău» [45]. *Către Corinteni I* : «Ocărîți fiind, binecuvîntăm, prigoniți fiind, răbdăm, huliți fiind, mîngîiem» [46].

Dragoste după Hristos are cel care se și întristează pentru interesul celui iubit.

Ioan : «Dar acum Mă duc la Cel care M-a trimis și nimeni dintre voi nu Mă întreabă : Unde Te duci ? Dar, fiindcă v-am spus toate acestea, întristarea a umplut inima voastră. Cu adevărat vă spun : Vă este de folos ca să Mă duc. Căci dacă nu Mă voi duce, Mîngîietorul nu va veni la voi» [47]. *Către Corinteni II* : «Încît eu mai mult să mă bucur. Că, chiar dacă v-am întristat prin scrisoare, nu-mi pare rău, deși îmi părea rău, căci văd că scrisoarea aceea, fie și numai pentru un timp, v-a întristat. Acum, mă bucur, nu pentru că v-am întristat, ci pentru că v-ați întristat spre pocăință. Căci v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți întru nimic păgubiți de către noi» [48].

Regula 6

Se cuvine ca fără teamă și fără rușine să îndrăznim în mărturisirea Domnului nostru Iisus Hristos și a cuvintelor Lui.

Matei : «Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case. Nu vă temeți de cei care ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă ; ci temeți-vă, mai curînd, de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena» [49]. «Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel care se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri» [50]. *Luca* : «Căci de cel care se va

44. *Rom.* 14, 15.
45. *Matei* 5, 23—24.
46. *I Cor.* 4, 12—13.
47. *Ioan* 16, 5—7.
48. *II Cor.* 7, 7—9.
49. *Matei* 10, 27—29.
50. *Matei* 10, 32—33.

rușina de Mine și de cuvintele Mele, de acesta și Fiul Omului se va rușina, cînd va veni întru slava Sa și a Tatălui și a sfinților îngeri» [51]. *Către Timotei II*: «Deci nu te rușina de mărturisirea Domnului nostru, nici de mine, care sînt în temniță pentru El, ci, cu puterea lui Dumnezeu, fii părtaș cu mine necazurilor Evangheliei» [52], «ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos» [53].

Regula 7

Chiar dacă cineva mărturisește pe Domnul și ascultă cuvintele Lui, dar nu urmează poruncilor Lui, se condamnă, deși prin harurile duhovnicești, pentru oarecare iconomie, ar putea să fie iertat.

Matei: «Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci numai cel care face voia Tatălui Meu Celui din ceruri. Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu cu numele Tău am proorocit, și nu cu numele Tău am scos demoni, și nu cu numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci, voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei care lucrați fărădelegea. De aceea, oricine aude aceste cuvinte ale Mele și le îndeplinește, asemăna-se-va bărbatului înțelept care a clădit casa lui pe stîncă. Și a căzut ploaia, au venit rîurile, au suflat vînturile și au bătut în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stîncă. Iar oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le îndeplinește, asemăna-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit rîurile și au suflat vînturile și au izbit în casa aceea și a căzut și căderea ei a fost mare» [54]. *Luca*: «Dar, pentru ce mă chemați, Doamne, Doamne, și nu faceți ce vă spun?» [55]. *Către Tit*: «Ei mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc, urîcioși fiind, nesupuși, și la orice lucru bun netrebnici» [56].

Regula 8

Nu trebuie să facem distincție sau să ne îndoim în privința celor spuse de Domnul, ci să învățăm că tot cuvîntul lui Dumnezeu este adevărat și puternic, deși natura luptă (împotrivă); aici (se înțelege) și lupta pentru credință.

51. *Luca* 9, 26.
52. *II Tim.* 1, 8.
53. *II Tim.* 2, 3.
54. *Matei* 7, 21—27.
55. *Luca* 6, 46.
56. *Tit* 1, 16.

Matei: «Iar la a patra strajă de noapte, Iisus a venit la ei, umblînd pe mare. Văzindu-L umblînd pe mare, ucenicii s-au înspăimîntat, zicînd că este nălucă şi de frică au strigat. Dar El le-a vorbit îndată, zicîndu-le: Îndrăzniţi, Eu sînt, nu vă temeţi! Iar Petru, răspunzînd, a zis: Doamne, dacă eşti Tu, porunceşte să vin la Tine, pe apă. El i-a zis: Vino! Iar Petru, coborîndu-se din corabie, a mers pe apă şi a venit către Iisus. Dar văzînd vîntul puternic, s-a înfricoşat şi, începînd să se scufunde, a strigat, zicînd: Doamne, scapă-mă. Iar Iisus, întinzînd îndată mîna, l-a ajutat şi a zis: Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?» 57. *Ioan:* «Deci se certau iudeii între ei zicînd: Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-l mîncăm? Şi le-a zis Iisus: Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veţi mînca trupul Fiului Omului şi nu veţi bea sîngele Lui, nu veţi avea viaţă în voi» 58. *Luca:* «Şi îngerul a zis către el: Nu te teme, Zaharia, pentru că rugăciunea ta a fost ascultată şi Elisabeta, femeia ta, îţi va naşte un fiu» 59. Şi după puţin: «Şi a zis Zaharia către înger: După ce voi cunoaşte aceasta? Căci eu sînt bătrîn şi femeia mea înaintată în zilele ei. Şi îngerul, răspunzînd, i-a zis: «Eu sînt Gavriil, cel care stă înaintea lui Dumnezeu. Şi sînt trimis să grăiesc către tine şi să-ţi binevestesc acestea. Şi iată vei fi mut şi nu vei putea vorbi pînă în ziua cînd vor fi acestea, pentru că n-ai crezut în cuvintele mele, care se vor împlini la timpul lor» 60. *Către Romani:* «Şi neslăbind în credinţă, nu s-a uitat la trupul său amorţit — căci era aproape de o sută de ani — şi nici la amorţirea pîntecelui Sarrei. Şi nu s-a îndoit, prin necredinţă, de făgăduinţa lui Dumnezeu, ci s-a întărit în credinţă, dînd slavă lui Dumnezeu. Şi fiind încredinţat că ceea ce i-a făgăduit are putere să şi facă. De aceea, credinţa lui i s-a socotit cu dreptate» 61.

Cel care nu crede în Domnul cu privire la cele mai mici este evident că nu crede mai întîi cu privire la cele mai mari.

Ioan: «Dacă v-am spus cele pămînteşti şi nu credeţi, cum veţi crede de vă voi spune de cele cereşti?» 62. *Luca:* «Cel care este credincios în foarte puţin, şi în mult este credincios, şi cel care este nedrept în foarte puţin, şi în mult este nedrept» 63.

Nu trebuie să ne sprijinim în gîndurile proprii pe neîncrederea în cele spuse de Domnul, ci să exprimăm cuvintele Domnului cu mai multă încredere în învăţămîntul Său.

57. *Matei* 14, 25—31.
58. *Ioan* 6, 52—53.
59. *Luca* 1, 13.
60. *Luca* 1, 18—20.
61. *Rom.* 4, 19—22.
62. *Ioan* 3, 12.
63. *Luca* 16, 10.

Matei: «Atunci Iisus le-a zis: Voi vă veţi sminti cu privire la Mine în noaptea aceasta»[64]. «Iar Petru, răspunzînd, i-a zis: Dacă toţi se vor sminti cu privire la Tine, eu niciodată nu mă voi sminti. Zis-a Iisus lui: Adevărat zic ţie, că în noaptea aceasta, mai înainte de a cînta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine»[65]. «Iar cînd s-a făcut seară, a şezut la masă cu cei doisprezece ucenici. Şi pe cînd mîncau, Iisus a zis: Adevărat grăiesc vouă, că unul dintre voi Mă va vinde. Şi ei, întristîndu-se foarte, au început să-I zică fiecare: Nu cumva eu sînt, Doamne?»[66]. *Fapte*: «Şi glas a fost către el: Sculîndu-te, Petre, junghie şi mănîncă. Iar Petru a zis: Nicidecum, Doamne, căci niciodată n-am mîncat nimic spurcat şi necurat. Şi iarăşi, a doua oară, a fost glas către el: Cele ce Dumnezeu a curăţit, tu să nu le numeşti spurcate»[67]. *Către Corinteni II*: «Noi surpăm gîndul şi toată trufia care se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu şi tot gîndul îl robim spre ascultarea lui Hristos»[68].

Regula 9

Nu trebuie să neglijăm cunoaşterea celor impuse; dar să înţelegem cu atenţie cele auzite din cuvintele Domnului, şi să facem voia Lui.

Matei: «Şi Petru răspunzînd I-a zis: Lămureşte-ne pilda aceasta. Iar El a zis: Chiar şi voi sînteţi nepricepuţi? Nu înţelegeţi că tot ce intră în gură se duce în pîntece şi se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă şi acelea spurcă pe om»[69]. «De la oricine aude cuvîntul împărăţiei şi nu-l înţelege, vine cel rău şi răpeşte ce s-a semănat în inima lui; aceasta este sămînţa semănată lîngă drum»[70]. Şi după puţin: «Iar sămînţa semănată în pămînt bun, este cel care aude cuvîntul şi-l înţelege, care aduce rod şi face unul o sută, altul şaizeci, altul treizeci»[71]. *Marcu*: «Şi chemînd iarăşi mulţimea la El, le zicea: Ascultaţi-Mă toţi şi înţelegeţi»[72]. *Către Efeseni*: «Deci luaţi seama cu grijă, cum umblaţi, nu ca nişte neînţelepţi, ci ca cei înţelepţi, răscumpărînd vremea, căci zilele rele sînt. Drept aceea, nu fiţi fără de minte, ci înţelegeţi care este voia Domnului»[73].

64. *Matei* 26, 31.
65. *Matei* 26, 33—34.
66. *Matei* 26, 20—22.
67. *Fapte* 10, 13—15.
68. *II Cor.* 10, 5.
69. *Matei* 15, 15—18.
70. *Matei* 13, 19.
71. *Matei* 13, 23.
72. *Marcu* 7, 14.
73. *Efes.* 15—17.

Pentru cele care nu s-au impus nu trebuie să ne interesăm deloc.

Ioan: «Şi după piine, a intrat atunci satana în el. Iar Iisus i-a zis: Ceea ce faci, fă mai degrabă. Dar nimeni din cei care şedeau la masă n-a înţeles pentru ce i-a zis aceasta»[74]. *Fapte*: «Iar ei, adunîndu-se, Il întrebau zicînd: Doamne, oare, în acest timp vei aşeza Tu, la loc, împărăţia lui Israel? El a zis către ei: Nu este al vostru a şti anii sau vremurile pe care Tatăl le-a pus în stăpînirea Sa»[75].

Propriu celor care au rîvna de a bineplăcea lui Dumnezeu este şi aceasta că trebuie să şi întrebe despre acestea.

Matei: «Iar ucenicii Lui s-au apropiat de El, zicînd: Lămureşte-ne nouă pilda neghinei din ţarină»[76]. «Şi iată, venind un tînăr la El, I-a zis: Învăţătorule bun, ce trebuie să fac ca să am viaţă veşnică?»[77]. *Luca*: «Deci zicea mulţimilor, care veneau să fie botezate de el: Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiţi de mînia ce va să fie?»[78]. Şi după puţin: «Şi mulţimile îl întrebau zicînd: Ce să facem, deci?»[79]. La fel vameşii, la fel ostaşii. *Fapte*: «Iar ei auzind aceasta, au fost pătrunşi la inimă şi au zis către Petru şi ceilalţi Apostoli: Bărbaţi fraţi, ce să facem?»[80].

Se cuvine ca acelora care întreabă pentru a-şi purta de grijă să li se răspundă, luîndu-se în considerare (faptul de a se interesa).

Luca: «Şi iată, un învăţător de lege s-a ridicat, ispitindu-L şi zicînd: Învăţătorule, ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci? Iar El i-a zis: Ce este scris în Lege? Cum citeşti? Iar el, răspunzînd, a zis: Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău, ca pe tine însuţi. Iar El i-a zis: Drept ai răspuns, fă aceasta şi vei fi viu»[81]. *Către Coloseni*: «Vorbirea voastră să fie totdeauna plăcută, cu sare dreasă, ca să ştiţi cum să răspundeţi fiecăruia»[82].

Este mai grea judecata celor care înţeleg şi nu fac; dar nici păcătuirea din neştiinţă nu este fără primejdie.

Luca: «Iar sluga aceea care a ştiut voia stăpînului şi nu a pregătit nimic şi nici n-a făcut după voia lui, va fi bătută mult. Şi cea care n-a ştiut, dar a făcut lucruri vrednice de bătaie, va fi bătută puţin»[83].

74. *Ioan* 13, 27—28.
75. *Fapte*, 1, 6—7.
76. *Matei* 13, 36.
77. *Matei* 19, 16.
78. *Luca* 3, 7.
79. *Luca* 3, 10.
80. *Fapte* 2, 37.
81. *Luca* 10, 25—28.
82. *Col.* 4, 6.
83. *Luca* 12, 47—48.

Regula 10

Sfîrşitul păcatului este moartea.

Ioan : «Cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viaţa, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el» [84]. *Către Romani* : «Căci atunci cînd eraţi robi ai păcatului, eraţi liberi faţă de dreptate. Deci ce roadă aveaţi atunci ? Roade de care acum vă este ruşine, pentru că sfîrşitul acestora este moartea» [85]. Şi după puţin : «Pentru că plata păcatului este moartea» [86] ; «Şi boldul morţii este păcatul» [87].

Sfîrşitul poruncii lui Dumnezeu este viaţa veşnică.

Ioan : «Adevărat, adevărat zic vouă : Dacă cineva va păzi cuvîntul Meu, nu va vedea moartea niciodată» [88] ; «Ci Tatăl Care M-a trimis, Acesta Mi-a poruncit ce să spun şi ce să vorbesc ; şi ştiu că porunca Lui este viaţa veşnică» [89]. *Către Romani* : «Dar acum izbăviţi fiind de păcate şi robi făcîndu-vă lui Dumnezeu, aveţi roada voastră spre sfinţire, iar sfîrşitul, viaţa veşnică» [90].

Regula 11

Nu se cuvine să dispreţuim judecata lui Dumnezeu, ci să ne temem chiar dacă răsplata n-ar urma imediat.

Matei : «Ci temeţi-vă mai curînd de acela care poate şi sufletul şi trupul să le piardă în gheena» [91]. «Iar de va zice sluga aceea în inima sa : Stăpînul meu întîrzie să vină, şi va începe să bată pe slugi şi pe slujnice şi să mănînce şi să bea şi să se îmbete ; veni-va stăpînul slugii aceleia în ziua în care ea nu gîndeşte şi în ceasul în care ea nu ştie şi o va tăia în două, iar partea ei va pune-o cu cei necredincioşi» [92]. *Ioan* : «Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău» [93]. *Fapte* : «Deci luaţi aminte să nu vină peste voi ceea ce s-a zis în prooroci : «Vedeţi, îngîmfaţilor, miraţi-vă şi pieriţi, că Eu lucrez un lucru pe care nu-l veţi crede, dacă vă va spune cineva» [94]. *Către*

84. *Ioan* 3, 36.
85. *Rom.* 6, 20—21.
86. *Rom.* 6, 23.
87. *I Cor.* 15, 56.
88. *Ioan* 8, 51.
89. *Ioan* 12, 49—50.
90. *Rom.* 6, 22.
91. *Matei* 10, 28.
92. *Luca* 12, 45—46.
93. *Ioan* 5, 14.
94. *Fapte* 13, 40—41.

Efeseni : «Nimeni să nu vă amăgească cu cuvinte deșarte, căci pentru acestea vine mînia lui Dumnezeu peste fiii neascultării» [95].

Cel care s-a corijat de primele greșeli și a fost socotit vrednic de iertare, dacă va păcătui din nou, își pregătește o judecată a mîniei mai rea decît cea anterioară.

Ioan : «Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău» [96].

Din judecata mîniei lui Dumnezeu împotriva unora care au căzut în greșeli, ceilalți, temîndu-se, trebuie să se înțelepțească.

Luca : «Și au sosit în acel timp unii care-I vesteau despre galileenii al căror sînge Pilat l-a amestecat cu jertfele lor. Și El, răspunzînd, le-a zis : Credeți oare că acești galileeni au fost mai păcătoși decît toți ceilalți galileeni, că au pătimit acestea ? Vă spun : nu ! Ci dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel. Sau acei optsprezece inși peste care s-a surpat turnul în Siloam și i-a ucis, gîndiți oare că ei au fost mai păcătoși decît toți oamenii care locuiesc în Ierusalim ? Nu, zic vouă ; dar, de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel» [97]. *Fapte* : «Iar Anania, auzind aceste cuvinte a căzut și a murit. Și frică mare i-a cuprins pe toți care au auzit acestea» [98]. *Către Corinteni I* : «Nici să nu cîrtiți precum au cîrtit unii din ei și au pierit prin pierzătorul. Și toate acestea li s-au întîmplat acelora, ca pilde, și au fost scrise spre povățuirea noastră, la care au ajuns sfîrșiturile veacurilor» [99].

Și dintre cei care fac fapte ale carității cineva este dat spre pedepsire pentru lipsa de pietate a înaintașilor.

Către Romani : «Și precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu în cugetul lor, așa și Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine» [100]. *Către Tesaloniceni II* : «Fiindcă n-au primit iubirea adevărului, ca să se mîntuiască, pentru aceea Dumnezeu le trimite lucrarea amăgirii, ca să dea ei crezămînt minciunii» [101].

Nu mulțimea păcătoșilor îmblînzește pe Dumnezeu, ci cel bineplăcut Lui, chiar dacă ar fi bărbat, chiar dacă ar fi femeie.

Luca : «Adevărat vă spun vouă, că multe văduve erau în zilele lui Ilie, în Israel, cînd s-a închis cerul trei ani și șase luni, încît a fost foamete mare în toată țara. Și la nici una dintre ele n-a fost trimis Ilie,

95. *Efes.* 5, 6.
96. *Ioan* 5, 14.
97. *Luca* 13, 1—5.
98. *Fapte* 5, 5.
99. *I Cor.* 10, 10—11.
100. *Rom.* 1, 28.
101. *II Tes.* 2, 10—11.

decît numai la Sarepta Sidonului, la o femeie văduvă»[102]. *Către Corinteni I*: «Căci nu voiesc, fraţilor, ca voi să nu ştiţi că părinţii noştri au fost toţi sub nor, şi că toţi au trecut prin mare. Şi toţi, prin Moise, s-au botezat în nor şi în mare. Şi toţi au mîncat aceeaşi mîncare duhovnicească. Şi toţi aceeaşi băutură duhovnicească au băut, pentru că beau din piatra duhovnicească ce avea să vină. Iar piatra era Hristos. Dar cu cei mai mulţi dintre ei nu a binevoit Dumnezeu, căci au căzut în pustiu»[103].

Regula 12

Orice contradicţie, chiar dacă s-ar face din prietenie şi dispoziţie pioasă, înstrăinează pe cel care contrazice pe Domnul; şi orice cuvînt al Domnului trebuie să fie primit cu toată înţelegerea.

Matei: «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim şi să pătimească mult de la bătrîni şi de la arhierei şi de la cărturari şi să fie ucis şi a treia zi să învieze. Şi Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: Milostiv fii Ţie, Doamne! Să nu-Ţi fie Ţie aceasta! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îmi eşti, că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»[104].

Ioan: «Şi a început să spele picioarele ucenicilor şi să le şteargă cu ştergarul cu care era încins. A venit deci la Simon Petru. Acesta I-a zis: Doamne, oare Tu să-mi speli mie picioarele? A răspuns Iisus şi i-a zis: Ceea ce fac Eu, tu nu ştii acum, dar vei înţelege după aceasta. Petru I-a zis: Nu-mi vei spăla niciodată picioarele. Iisus i-a răspuns: Dacă nu te voi spăla, nu ai parte împreună cu Mine»[105].

Nu se cuvine să se urmeze datina oamenilor, cînd s-ar călca porunca lui Dumnezeu.

Marcu: «Şi L-au întrebat fariseii şi cărturarii: Pentru ce nu umblă ucenicii Tăi după datina bătrînilor, şi mănîncă pîinea cu mîinile nespălate? Iar El le-a zis: Bine a proorocit Isaia despre voi, făţarnicilor, precum este scris: Acest popor Mă cinsteşte cu buzele, dar inima lui este departe de Mine. Dar în zadar Mă cinsteşte învăţînd învăţături care sînt porunci omeneşti. Căci lăsînd porunca lui Dumnezeu, ţineţi datina oamenilor»[106]; (şi următoarele).

102. *Luca* 4, 25—26.
103. *I Cor.* 10, 1—5.
104. *Matei* 16, 21—23.
105. *Ioan* 13, 5—8.
106. *Marcu* 7, 5—8.

Se cuvine să păzim, fără omitere, toate cîte au fost încredinţate de Domnul prin Evanghelie şi prin Apostoli.

Matei : «Mergînd învăţaţi toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, învăţîndu-le să păzească toate cîte v-am poruncit vouă» [107]. *Luca* : «Şi erau amîndoi drepţi înaintea lui Dumnezeu, umblînd fără prihană în toate poruncile şi rînduielile Domnului» [108]. «Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, şi cel care se leapădă de voi, se leapădă de Mine» [109]. *Către Tesaloniceni II* : «De aceea, deci, fraţilor, staţi neclintiţi şi ţineţi predaniile pe care le-aţi învăţat, fie prin cuvînt, fie prin epistola noastră» [110].

Să nu dăm precădere voinţei noastre în raport cu voinţa lui Dumnezeu, ci în orice lucru să căutăm şi să facem voia lui Dumnezeu.

Ioan : «Pentru că nu caut voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis» [111]. *Luca* : «şi, îngenunchind, Se ruga zicînd : Părinte, de voieşti, treacă de la Mine acest pahar ; dar nu voia Mea, ci voia Ta să se împlinească» [112]. *Către Efeseni* : «Între care şi noi toţi am petrecut odinioară, după poftele trupului nostru, făcînd voile trupului şi ale simţurilor şi din fire eram fiii mîniei ca şi ceilalţi» [113].

Regula 13

Se cuvine să fim totdeauna sobri şi să fim gata pentru studierea faptelor lui Dumnezeu, cunoscînd primejdia amînării.

Luca : «Să vă fie mijloacele încinse şi făcliile aprinse. Şi voi fiţi asemenea oamenilor care aşteaptă pe stăpînul lor, cînd se va întoarce de la nuntă, ca, venind şi bătînd, îndată să-i deschideţi. Fericite sînt slugile acelea pe care, venind, stăpînul lor le va afla veghind. Adevărat zic vouă, că se va încinge şi le va pune la masă şi, venind lîngă ele, le va sluji. Şi de va veni la straja a doua sau la a treia şi le va găsi aşa, fericite sînt acelea. Iar aceasta să ştiţi că : de ar şti stăpînul casei în care ceas vine furul, ar veghea şi n-ar lăsa să i se spargă casa. Deci, şi voi fiţi gata, că în ceasul în care nu gîndiţi vine Fiul Omului» [114], şi celelalte, la care adaugă : «Iar de va zice sluga aceea în inima sa : Stăpînul meu întîrzie să vină şi va începe să bată pe slugi şi pe slujnice şi

107. *Matei* 28, 19—20.
108. *Luca* 1, 6.
109. *Luca* 10, 16.
110. *II Tes.* 2, 15.
111. *Ioan* 5, 30.
112. *Luca* 22, 42.
113. *Efes.* 2, 3.
114. *Luca* 12, 35—40.

să mănînce și să bea și să se îmbete, veni-va stăpînul slugii aceleia în ziua în care ea nu gîndește și în ceasul în care ea nu știe, și o va tăia în două, iar partea ei o va pune cu cei necredincioși»[115]. *Către Tesaloniceni I*: «Iar despre ani și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem. Căci singuri știți bine că ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea»[116]. Și după puține: «Atunci cînd vor zice: Pace și liniște, atunci, fără de veste, va veni peste ei pieirea, ca și durerile peste cea însărcinată, și scăpare nu vor avea. Voi, însă, fraților, nu sînteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur. Căci voi toți sînteți fii ai luminii și fii ai zilei; nu sîntem ai nopții, nici ai întunericului. De aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci[117] să priveghem și să fim treji»[118].

Se cuvine ca totdeauna să fim gata grăbindu-ne spre împlinirea celor bineplăcute lui Dumnezeu.

Matei: «Cine va fi între voi omul care va avea o oaie și, de va cădea ea sîmbătă în groapă, nu o va apuca și o va scoate? Cu cît se deosebește omul de oaie! De aceea, se cade a face binele sîmbăta»[119]; *Ioan*: «Mie Mi se cade să fac, pînă este ziuă, lucrurile Celui Care M-a trimis pe Mine»[120]. *Către Filipeni*: «Drept aceea, iubiții mei, precum m-ați ascultat întotdeauna, nu numai cînd eram de față, ci cu mult mai vîrtos acum cînd sînt departe, lucrați cu frică și cu cutremur la mîntuirea voastră»[121].

Regula 14

Nu se cuvine să amestecăm pe cele ce nu se potrivesc, ci să cunoaștem timpul potrivit pentru fiecare din cele spuse.

Matei: «Atunci au venit la El ucenicii lui Ioan, zicînd: «Pentru ce noi și fariseii postim mult, iar ucenicii Tăi nu postesc?». Și Iisus le-a zis: «Pot, oare, fiii nunții să fie triști cîtă vreme mirele este cu ei? Dar vor veni zile cînd mirele va fi luat de la ei și atunci vor posti»[122]. «Nimeni nu pune petec de postav nou la haină veche, căci umplutura trage din haină și se face o ruptură și mai rea. Nici nu se pune vin nou în burduful vechi; altminterea burdufurile crapă, vinurile se varsă și burdufurile se strică; ci se pune vin nou în burdufuri noi și amîndouă

115. *Luca* 12, 45—46.
116. *Efes.* 2, 3.
117. *I Tes.* 5, 3—6.
118. *I Tes.* 5, 6.
119. *Matei* 12, 11—12.
120. *Ioan* 9, 4.
121. *Filip.* 2, 12.
122. *Matei* 9, 14—15.

se păstrează împreună»[123]. *Către Galateni*: «Deci, fraților, nu sîntem copii ai roabei, ci ai celei libere». «Așadar, stați tari în libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi și nu vă prindeți iarăși în jugul robiei»[124].

Regula 15

Nu se cuvine ca să nădăjduiască cineva spre faptele altora și să neglijeze pe cele care-l privesc pe el.

Matei: «Faceți, deci, roade vrednice de pocăință. Și să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam. Căci, iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc»[125].

Regula 16

Nu folosesc nimic cei care viețuiesc împreună cu cei bineplăcuți lui Dumnezeu și nu-și îndeplinesc cu înțelepciune cele ce îi privesc pe ei, chiar dacă în aparență ar salva asemănarea cu aceștia.

Matei: «Atunci împărăția cerurilor se va asemăna cu zece fecioare, care, luînd candelele lor, au ieșit în întîmpinarea mirelui. Și cinci dintre ele erau nebune și cinci înțelepte. Căci cele nebune, luînd candelele, n-au luat cu ele untdelemn. Iar cele înțelepte au luat untdelemn în vase, odată cu candelele lor»[126]; la care a adăugat, după puțin cu privire la cele neînțelepte: «Iar mai pe urmă au sosit și celelalte fecioare, zicînd: «Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar El, răspunzînd, a zis: «Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi»[127]. *Luca*: «Zic vouă: În noaptea aceea de vor fi doi într-un pat, unul va fi luat, iar celălalt va fi lăsat. Din două care vor măcina împreună, una va fi luată și una lăsată. Din doi care vor fi în ogor, unul se va lua, și altul se va lăsa. Și, răspunzînd, ucenicii I-au zis: Unde, Doamne? Iar El le-a zis: Unde va fi stîrvul, acolo se vor aduna și vulturii»[128].

Regula 17

Se cuvine ca din cele arătate nouă despre calitățile Scripturii, cunoscînd care (ce fel) este timpul prezent, să ne înfățișăm acestea pentru noi, ca și cum am uita de acesta (timpul prezent).

123. *Matei* 9, 16—17.
124. *Gal.* 4, 31; 5, 1.
125. *Matei* 3, 8—10.
126. *Matei* 25, 1—4.
127. *Matei* 25, 11—12.
128. *Luca* 17, 34—37.

Matei: «Iar de la smochin învățați pildă: Cînd mlădița lui se face fragedă, cunoașteți că vara este aproape. Asemenea și voi, cînd veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, lîngă uși» [129]. *Luca*: «Cînd vedeți un nor ridicîndu-se dinspre apus, îndată ziceți că vine ploaie mare, și așa este. Iar cînd vedeți vîntul suflînd de la miază-zi, ziceți că va fi arșiță, și așa este; fățarnicilor, fața pămîntului și a cerului știți să o cercetați, dar vremea aceasta cum de nu o cercetați?» [130]. *Către Corinteni I*: «Vremea s-a scurtat de acum, așa încît și cei care au femei, să fie ca și cum nu ar avea. Și cei care plîng, să fie ca și cum n-ar plînge; și cei care se bucură, ca și cum nu s-ar bucura; și cei care cumpără, ca și cum n-ar stăpîni; și cei care se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi deplin de ea. Căci fața acestei lumi trece» [131].

Regula 18.

Se cuvine să împlinim poruncile lui Dumnezeu așa cum le-a poruncit Domnul. Căci cel care bolborosește despre modul lucrării, chiar dacă ar socoti că împlinește porunca, nu este bine primit la Dumnezeu.

Luca: «Zis-a și celui care Îl chemase: «Cînd faci prînz sau cină, nu chema pe prietenii tăi sau pe frații tăi, nici pe rudele tale, nici pe vecinii bogați, ca nu cumva să te cheme și ei, la rîndul lor pe tine, și să-ți fie ca răsplată. Ci, cînd faci un ospăț, cheamă pe săraci, pe neputincioși, pe șchiopi, pe orbi. Și fericit vei fi că nu pot să-ți întoarcă. Căci ți se va întoarce la învierea drepților» [132]. *Ioan*: «Așadar, Eu, acestea vorbesc, precum Mi-a spus Tatăl, astfel vorbesc» [133]. *Către Timotei II*: «Iar cînd se luptă cineva (la jocuri), nu se încununează dacă nu s-a luptat după legile jocului» [134].

Nu se cuvine ca porunca lui Dumnezeu să fie împlinită pentru a plăcea oamenilor sau pentru vreo altă patimă, ci, sub toate raporturile, scopul să fie de a plăcea lui Dumnezeu, și să fie preamărit Dumnezeu.

Matei: «Luați aminte cu faptele milosteniei voastre, să nu le faceți înaintea oamenilor ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri. Deci, cînd faci milostenie, nu trîmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: își iau răsplata lor» [135], și celelalte.

129. *Matei* 24, 32—33.
130. *Luca* 12, 54—56.
131. *I Cor.* 7, 29—31.
132. *Luca* 14, 12—14.
133. *Ioan* 8, 28.
134. *II Tim.* 2, 5.
135. *Matei* 6, 1—2.

Către Corinteni I: «De aceea, ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți» [136]. *Către Tesaloniceni I*: «Ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu, ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutăm să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Care ne încearcă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții» [137].

Se cuvine ca poruncile Domnului să le împlinim cu conștiință și bună dispoziție față de Dumnezeu și față de oameni. Căci cel care nu face astfel se condamnă.

Matei: «Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! Că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, iar înăuntru sînt pline de răpire și de nedreptate. Fariseu orb! Curăță întîi partea dinăuntru a paharului și blidului, ca să fie curată și cea din afară» [138]. *Către Romani*: «Dacă miluiește, să miluiască cu voie bună» [139]. *Către Timotei I*: «Iar ținta poruncii (Domnului) este dragostea din inimă curată și din cuget curat» [140]. «Avînd credință și cuget bun, pe care unii lepădîndu-l, au căzut din credință» [141].

După recunoștința pentru cele mai mici se face judecata răsplătirii pentru cele mai mari.

Matei: «Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău» [142]. Și după puțin: «Căci tot celui care are i se va da, și-i va prisosi, iar de la cel care nu are și ceea ce i se pare că are i se va lua» [143]. *Luca*: «Deci dacă n-ați fost credincioși în bogăția cea nedreaptă, cine vă va încredința pe cea cinstită? Și dacă în ceea ce este străin nu ați fost credincioși, cine vă va da ce este al vostru?» [144].

Se cuvine ca poruncile Domnului să le împlinim cu plăcere nesaturată, îndemnîndu-ne totdeauna către mai mult.

Matei: «Fericiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate» [145]. *Către Filipeni*: «Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit. Dar una

136. *I Cor.* 10, 31.
137. *I Tes.* 2, 4—6.
138. *Matei* 23, 25—26.
139. *Rom.* 12, 8.
140. *I Tim.* 1, 5.
141. *I Tim.* 1, 19.
142. *Matei* 25, 23.
143. *Matei* 25, 29.
144. *Luca* 16, 11—12.
145. *Matei* 5, 6.

fac: uitînd cele ce sînt în urma mea și tinzînd la cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata dumnezeieștii chemări de sus, întru Hristos Iisus» [146].

Se cuvine ca poruncile Domnului astfel să fie împlinite, încît totul în ce-l privește pe cel care a împlinit să lumineze pe toți și să preamărească pe Dumnezeu.

Matei: «Voi sînteți lumina lumii; nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui. Nici nu aprind făclie și o pun sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» [147]. *Luca:* «Nimeni, aprinzînd făclia n-o ascunde sub vas, sau n-o pune sub pat, ci o așază în sfeșnic, pentru ca aceia care intră să vadă lumina» [148]. *Către Filipeni:* «Ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos; plini de roadele dreptății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu» [149].

Regula 19

Nu trebuie să punem piedică celui care face voia lui Dumnezeu, fie după porunca lui Dumnezeu, fie după cuvîntul celui care urmează poruncii; și nici să nu tolerăm celor care împiedică pe cel care face, chiar dacă ar fi cunoscuți, ci să fie dați judecății.

Matei: «Atunci a venit Iisus din Galileea, la Iordan, către Ioan, ca să Se boteze de către el. Ioan însă Îl oprea, zicînd: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzînd, Iisus, a zis către el: «Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat» [150]. «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimească multe de la bătrîni și de la arhierei și de la cărturari și să fie ucis și a treia zi să învieze». «Și Petru luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: «Milostiv, fii Ție, Doamne; să nu-ți fie Ție aceasta! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru: «Mergi înapoia Mea, satano; sminteală îmi ești, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor» [151]. *Marcu:* «Și aduceau la El copii, ca să Se atingă de ei, dar ucenicii certau pe cei care îi aduceau. Iar Iisus, văzînd, S-a mîniat și le-a zis: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți; căci a unora ca aceștia este împă-

146. *Filip.* 3, 13—14.
147. *Matei* 5, 14—16.
148. *Luca* 8, 16
149. *Filip.* 1, 10—11.
150. *Matei* 3, 13—15.
151. *Matei* 16, 21—23.

răția lui Dumnezeu»[152]. *Fapte*: «Și rămînînd noi acolo mai multe zile a coborît din Iudeea un prooroc cu numele de Agav. Și venind la noi, a luat brîul lui Pavel, și-a legat picioarele și mîinile și a zis: Acestea zice Duhul Sfînt: Pe bărbatul al căruia este acest brîu, așa îl vor lega iudeii la Ierusalim și-l vor da în mîinile păgînilor. Și cînd am auzit acestea, îl rugam și noi și localnicii să nu se suie la Ierusalim. Atunci a răspuns Pavel: «Ce faceți de plîngeți și-mi sfîșiați inima! Căci eu sînt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor în Ierusalim, pentru numele Domnului Iisus. Și, neînduplecîndu-se el, ne-am liniștit zicînd: «Facă-se voia Domnului»[153]. *Către Tesaloniceni I*: «Care și pe Domnul Iisus L-au omorît și pe prooroci și pe noi ne-au prigonit și sînt neplăcuți lui Dumnezeu și tuturor oamenilor sînt potrivnici. Fiindcă ne opresc să propovăduim păgînilor ca să se mîntuiască, spre a-și împlini ei pururea păcatele lor. Iar pînă la urmă mînia lui Dumnezeu a ajuns asupra lor»[154].

Pe cel care îndeplinește porunca lui Dumnezeu nu din dispoziție sănătoasă, dar după aparență salvează exactitatea învățăturii Domnului, nu trebuie să-l împiedicăm în măsura în care, în realitate, nu păgubește pe nimeni, ba cîteodată chiar și folosesc unii de la el; dar, să-l sfătuim să aibă bună dispoziție pentru fapt.

Matei: «Deci, cînd faci milostenie nu trîmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: își iau răsplata lor. Tu însă, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ta ce face dreapta ta. Ca milostenia ta să fie intr-ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare»[155]. Și despre rugăciune și postire la fel. *Marcu*: «Și i-a zis Ioan: Învățătorule, am văzut pe cineva scoțînd demoni în numele Tău, care nu vine după noi, și l-am oprit, pentru că nu vine după noi. Iar Iisus a zis: Nu-l opriți, căci nu este nimeni care să facă minuni în numele Meu și să poată degrab să Mă vorbească de rău. Căci cine nu este împotriva noastră este pentru noi»[156]. *Către Filipeni*: «Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință. Unii o fac din iubire *(către mine)*, știind că stau aici pentru apărarea Evangheliei. Ceilalți, însă, din zavistie, vestesc pe Hristos, nu cu gînduri curate, ci socotind să-mi sporească suferința în lanțurile mele. Dar ce este? Nimic altceva decît că, în tot chipul, fie din fățărie, fie în adevăr, Hristos se propovăduiește și întru aceasta mă bucur. Și mereu mă voi bucura»[157].

152. *Marcu* 10, 13—14.
153. *Fapte* 21, 10—14.
154. *I Tes.* 2, 15—16.
155. *Matei* 6, 2—4.
156. *Marcu* 9, 38—40.
157. *Filip.* 1, 15—18.

Regula 20

Se cuvine ca aceia care cred în Domnul să se boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh.

Matei : «Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh»[158]. *Ioan :* «Adevărat, adevărat zic ție : De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu»[159]; și iarăși : «Adevărat, adevărat zic ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu»[160].

Care este rațiunea și puterea botezului ? Aceea de a curăța pe cel botezat (de ceea ce a greșit) *cu gîndul și cu cuvîntul și cu fapta, și de a-l face pe acela, după puterea ce i s-a dat, care este cea din care a fost născut.*

Ioan : «Ce este născut din trup, trup este și ce este născut din Duh, Duh este. Nu te mira că ți-am zis : trebuie să vă nașteți de sus. Vîntul suflă unde voiește și tu auzi glasul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine este născut din Duhul»[161]. *Către Romani :* «Socotiți-vă că sînteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu în Iisus Hristos»[162]. «Au nu știți că toți cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat ? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin Botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții ; căci dacă am crescut împreună cu El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui. Cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului. Căci cel care a murit este liberat de păcat. Iar dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și viețui împreună cu El, știind că Hristos, înviat din morți, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpînire asupra Lui. Căci ce a murit, a murit păcatului odată pentru totdeauna ; iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu. Așa și voi, socotiți-vă că sînteți morți păcatului, dar vii pentru Dumnezeu, în Hristos Iisus»[163]. A muri astfel în El face de neclintit tot trupul către păcat, așa cum se mortifică prepuțul prin tăierea împrejur. *Către Coloseni :* «Tot în El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mînă, prin dezbrăcarea de trupul păcatelor cărnii, întru tăierea împrejur a lui

158. *Matei* 28, 19.
159. *Ioan* 3, 3.
160. *Ioan* 3, 5.
161. *Ioan* 3, 6—8.
162. *Rom.* 6, 3—11.
163. *Rom.* 6, 3—11.

Hristos. Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat, prin credința în puterea lui Dumnezeu, Cel Care L-a înviat pe El din morți»[164]. Să cultivăm pe Hristos în cei botezați și să facem pe toți un singur trup în Hristos, Care este cap. *Către Galateni*: «Căci cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat. Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sînteți în Hristos Iisus»[165]. *Către Coloseni*: «Fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți Hristos»[166].

Regula 21

Împărtășirea cu trupul și sîngele lui Hristos este necesară și pentru viața veacului acesta.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: dacă nu veți mînca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi»[167] ș.c.l.

Nimic nu folosește cel fără înțelegerea cuvîntului după care s-a dat împărtășirea cu trupul și sîngele lui Hristos, venind la împărtășire, iar cel care se împărtășește cu nevrednicie se condamnă.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mînca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi»[168]. Și după puțin: «Iar Iisus, știind în Sine că ucenicii Lui cîrtesc împotriva Lui, le-a zis: Aceasta vă smintește? Dar dacă veți vedea pe Fiul Omului, suindu-Se acolo unde era mai înainte?[169]. Duhul este cel care dă viață, trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus Eu sînt duh și sînt viață»[170]. *Către Corinteni I*: «Astfel, oricine va mînca pîinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de trupul și sîngele Domnului. Să se cerceteze mai întîi omul pe sine și așa să mănînce din pîine și să bea din pahar. Căci cel care mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mănîncă și bea, nesocotind trupul Domnului»[171].

164. *Col.* 2, 11—12.
165. *Gal.* 3, 27—28.
166. *Col.* 3, 9—11.
167. *Ioan* 6, 53—54.
168. *Ioan* 6, 53.
169. *Ioan* 6, 61—62.
170. *Ioan* 6, 63.
171. *I Cor.* 11, 27—29.

Cu ce motivare (rațiune) se cuvine să mîncăm trupul și să bem sîngele Domnului în amintirea ascultării lui Hristos pînă la moarte, pentru ca acei ce viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care pentru noi a murit și a înviat [172].

Luca: «Și luînd pîinea, mulțumind, a frînt și le-a dat, zicînd: Acesta este trupul Meu, care se dă pentru voi; aceasta să faceți spre pomenirea Mea. Asemenea și paharul, după ce au cinat, zicînd: Acest pahar este Legea cea nouă, întru sîngele Meu, care se varsă pentru voi» [173]. *Către Corinteni I*: «Asemenea și paharul după cină, zicînd: Acest pahar este Legea cea nouă întru sîngele Meu. Aceasta să faceți ori de cîte ori veți bea spre pomenirea Mea. Căci de cîte ori veți mînca această pîine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți pînă cînd va veni» [174]. *Către Corinteni II*: «Căci dragostea lui Hristos ne stăpînește pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, au murit deci toți. Și a murit pentru toți, ca aceia care viază să nu mai vieze loruși, ci Aceluia Care, pentru ei, a murit și a înviat» [175]. *Către Corinteni I*: «Pîinea pe care o frîngem nu este oare împărtășirea cu trupul lui Hristos? Ca o pîine, un trup sîntem cei mulți; căci toți ne împărtășim dintr-o pîine» [176].

Se cuvine ca, împărtășindu-ne cu cele sfinte, să lăudăm pe Domnul.

Matei: «Iar pe cînd mîncau ei, Iisus, luînd pîine și binecuvîntînd a frînt și a dat ucenicilor» [177] ș.c.l., la care a adăugat: «Și după ce au cîntat laude au ieșit la Muntele Măslinilor» [178].

Regula 22

Lucrarea păcatului înstrăinează de Domnul și atașează diavolului.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: oricine săvîrșește păcatul este rob păcatului» [179]. «Voi sînteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru» [180]. *Către Romani*: «Căci atunci cînd erați robi ai păcatului, erați liberi față de dreptate» [181].

Legătura apropiată față de Dumnezeu nu se cunoaște în rudenia după trup, ci în străduința de a împlini voile lui Dumnezeu.

172. *II Cor.* 5, 15.
173. *Luca* 22, 19—20.
174. *I Cor.* 11, 25—26.
175. *II Cor.* 5, 14—15.
176. *I Cor.* 10, 16—17.
177. *Matei* 26, 26.
178. *Matei* 26, 30.
179. *Ioan* 8, 34.
180. *Ioan* 8, 44.
181. *Rom.* 6, 20.

Ioan: «Cel care este de la Dumnezeu ascultă cuvîntul lui Dumnezeu»[182]. *Luca:* «Şi I s-a vestit: Mama Ta şi fraţii Tăi stau afară, voind să Te vadă. Iar El, răspunzînd, a zis către ei: Mama Mea şi fraţii Mei sînt aceia care ascultă cuvîntul lui Dumnezeu şi-l îndeplinesc»[183]. *Ioan:* «Voi sînteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc»[184]. *Către Romani:* «Căci cîţi sînt mînaţi de Duhul lui Dumnezeu, sînt fii ai lui Dumnezeu»[185].

Regula 23

Cel care fără să vrea este tîrît de păcat trebuie să se cunoască pe sine, ca fiind stăpînit de alt păcat existent în el mai dinainte, căruia slujindu-i de bună voie este dus, aşadar, de acesta şi spre cele pe care nu le vrea.

Către Romani: «Căci ştim că legea este duhovnicească; dar eu sînt trupesc, vîndut sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu ştiu; căci nu săvîrşesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc, recunosc că legea este bună. Dar acum nu eu fac acestea, ci păcatul care locuieşte în mine. Fiindcă ştiu că nu locuieşte în mine, adică în trupul meu, ce este bun. Căci a voi se află în mine, dar a face binele nu aflu; căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvîrşesc. Iar dacă fac ceea ce nu voiesc eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuieşte în mine»[186].

Regula 24

Nu trebuie să minţim, ci să spunem adevărul pentru orice.

Matei: «Ci cuvîntul vostru să fie: ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce este mai mult decît acestea, de la cel rău este»[187]. *Către Efeseni:* «Pentru aceea, lepădînd minciuna, grăiţi adevărul, fiecare cu aproapele său»[188]. *Către Coloseni:* «Nu vă minţiţi unul pe altul»[189].

182. *Ioan* 8, 47.
183. *Luca* 8, 20—21.
184. *Ioan* 15, 14.
185. *Rom.* 8, 14.
186. *Rom.* 7, 14—20.
187. *Matei* 5, 37.
188. *Efes.* 4, 25.
189. *Col.* 3, 9.

Regula 25

Nu trebuie să facem întrebări păgubitoare sau certărețe.

Către Timotei II: «Amintește-le acestea și îndeamnă stăruitor înaintea lui Dumnezeu să nu se certe pe cuvinte, ceea ce la nimic nu folosește, decît la surparea ascultătorilor» [190]. Și după puțin: «Iar de întrebările nebunești și prostești ferește-te, știind că dau prilej de ceartă» [191].

Nu trebuie să lăsăm să ne scape din gură cuvînt deșert și din care nu (rezultă) nici un folos. Căci a vorbi ce nu este spre zidirea credinței, sau a nu face însuși binele, este a întrista Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu.

Matei: «Vă spun că pentru orice cuvînt deșert pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății» [192]. *Către Efeseni:* «Din gura voastră să nu iasă nici un cuvînt rău, ci numai care este bun, spre zidire, după trebuință, și care să dea har celor care ascultă. Să nu întristați Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării» [193].

Regula 26

Se cuvine ca orice cuvînt sau faptă să se încredințeze cu mărturie a Scripturii inspirată de Dumnezeu spre instruirea celor buni, dar spre rușinea celor răi.

Matei: «Și apropiindu-se, ispititorul a zis către El: De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini. Iar El, răspunzînd, a zis: Scris este: «Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu» [194] «În vremea aceea, mergea Iisus într-o zi de sîmbătă, printre semănături, iar ucenicii Lui au flămînzit și au început să smulgă spice și să mănînce. Văzînd aceasta, fariseii au zis Lui: Iată ucenicii Tăi fac ceea ce nu se cuvine să facă sîmbăta. Iar El le-a zis: Au n-ați citit ce a făcut David cînd a flămînzit, el și cei care erau cu el? Cum a intrat în casa lui Dumnezeu și a mîncat pîinile punerii înainte, care nu se cuveneau lui să le mănînce, nici celor care erau cu el, ci numai preoților?» [195]. *Fapte:* «Și s-au umplut toți de Duhul Sfînt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea

190. *II Tim.* 2, 14.
191. *II Tim.* 2, 23.
192. *Matei* 12, 36.
193. *Efes.* 4, 29—30.
194. *Matei* 4, 3—4.
195. *Matei* 12, 1—4.

lor Duhul a grăi» [196]. «Şi toţi erau uimiţi şi nu se dumireau, zicînd unul către altul: Ce va să fie aceasta? Iar alţii, batjocorindu-i, ziceau că sînt plini de must. Şi stînd Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul şi le-a vorbit: Bărbaţi iudei şi toţi care locuiţi în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută şi luaţi în urechi cuvintele mele: că aceştia nu sînt beţi, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi. Ci aceasta este ce s-a spus prin proorocul Ioil: «Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi fiii voştri şi fiicele voastre vor prooroci» [197] ş. u.

Se cuvine ca şi de cele cunoscute din natură şi de cele cunoscute din obiceiul vieţii să ne folosim spre întărirea celor spuse.

Matei: «Feriţi-vă de proorocii mincinoşi, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veţi cunoaşte. Au doară se culeg struguri din spini sau smochine din mărăcini? Aşa că orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele» [198] ş. u. *Luca:* «Dar fariseii şi cărturarii lor cîrteau, zicînd către ucenicii Lui: De ce mîncaţi şi beţi cu vameşii şi cu păcătoşii? Şi Iisus, răspunzînd, a zis către ei: N-au trebuinţă de doctor cei sănătoşi, ci cei bolnavi» [199]. *Către Timotei II:* «Nici un ostaş nu se încurcă cu treburile vieţii, ca să fie pe plac celui care strînge oaste. Iar cînd se luptă cineva la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului» [200].

Regula 27

Nu trebuie să ne potrivim celor străini de învăţătura Domnului, ci trebuie să imităm pe Dumnezeu şi pe Sfinţii Lui, după puterea ce ni s-a dat de către El.

Matei: «Căci dacă iubiţi pe cei care vă iubesc, ce răsplată veţi avea? Oare nu fac şi vameşii acelaşi lucru? Şi dacă îmbrăţişaţi numai pe fraţii voştri, ce faceţi mai mult? Au nu fac şi păgînii acelaşi lucru? Fiţi, dar, voi desăvîrşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrşit este» [201]. «Ştiţi că ocîrmuitorii neamurilor domnesc peste ele şi cei mari

196. *Fapte* 2, 4.
197. *Fapte* 2, 12—17.
198. *Matei* 7, 15—17.
199. *Luca* 5, 30—31.
200. *II Tim.* 2, 4—5.
201. *Matei* 5, 46—48.

le stăpînesc. Nu tot așa va fi între voi, și care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru. Și care dintre voi va vrea să fie întîiul, să vă fie vouă slugă. După cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți»[202]. *Către Romani*: «Și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu»[203]. *Către Corinteni I*: «Fiți următori mie, precum și eu sînt lui Hristos»[204].

Regula 28

Nu trebuie să ne lăsăm atrași simplu și fără examinare de cei care disprețuiesc adevărul, ci să cunoaștem pe fiecare din ceea ce ne dă din Scriptură.

Matei: «Feriți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște»[205]. *Ioan*: Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi»[206]. *Către Corinteni I*: «De aceea, vă fac cunoscut că nimeni, grăind în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus»[207].

Regula 29

Se cuvine ca fiecare prin faptele proprii să încredințeze care este meseria lui.

Ioan: «Lucrurile acestea pe care le fac Eu mărturisesc pentru Mine că Tatăl M-a trimis»[208]. «Dacă nu fac lucrurile Tatălui Meu să nu credeți în Mine; iar dacă le fac, chiar dacă nu credeți în Mine, credeți în aceste lucruri, ca să știți și să cunoașteți că Tatăl este în Mine și Eu în Tatăl»[209]. *Către Corinteni II*: «Nedînd nici o sminteală întru nimic ca să nu fie slujirea noastră defăimată; ci în toate înfățișîndu-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri»[210] ș. u.

202. *Matei* 20, 25—28.
203. *Rom.* 12, 2.
204. *I Cor.* 11, 1.
205. *Matei* 7, 15—16.
206. *Ioan* 13, 35.
207. *I Cor.* 12, 3.
208. *Ioan* 5, 36.
209. *Ioan* 10, 37—38.
210. *II Cor.* 6, 3—4.

Regula 30

Nu se cuvine ca lucrurile sfinte să fie necinstite prin folosirea lor pentru trebuință comună (josnică).

Matei: «Şi a intrat Iisus în templu şi a alungat pe toţi cei care vindeau şi cumpărau în templu şi a răsturnat mesele schimbătorilor de bani şi scaunele celor care vindeau porumbei. Şi a zis lor: Scris este: «Casa Mea, casă de rugăciune se va chema, iar voi aţi făcut-o peşteră de tîlhari» [211]. *Către Corinteni I*: «N-aveţi, oare, case, ca să mîncaţi şi să beţi? Sau dispreţuiţi Biserica lui Dumnezeu şi ruşinaţi pe cei ce nu au?» [212]. «Iar dacă îi este cuiva foame, să mănînce acasă, ca să nu vă adunaţi spre osîndă» [213].

Ceea ce este numit ca al lui Dumnezeu pînă atunci trebuie să se respecte, pînă ce voinţa lui Dumnezeu se observă în acesta.

Matei: «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci şi ucizi cu pietre pe cei trimişi la tine, de cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună cloşca puii săi sub aripi, dar nu aţi voit. Iată se lasă pustie casa voastră» [214].

Regula 31

Nu se cuvine ca acelea aduse celor închinaţi lui Dumnezeu să fie date spre consumare altora, decît numai ceva din ceea ce prisoseşte.

Marcu: «Şi femeia era păgînă, de neam din Fenicia Siriei. Şi Îl ruga să alunge demonul din fiica ei. Iar Iisus i-a zis: Lasă întîi să se sature copiii. Căci nu este bine să iei pîinea copiilor şi s-o arunci cîinilor. Ea însă a răspuns şi I-a zis: Da, Doamne, dar şi cîinii, sub masă, mănîncă din fărîmiturile copiilor. Şi El i-a zis: Pentru acest cuvînt mergi. A ieşit demonul din fiica ta» [215].

Regula 32

Se cuvine ca acelea impuse de lege să se dea cu recunoştinţă.

Luca: «Şi L-au întrebat, zicînd: Învăţătorule, ştim că vorbeşti şi înveţi drept şi nu cauţi la faţa omului, ci cu adevărat calea lui Dumnezeu înveţi. Se cade să dăm dajdie Cezarului sau nu? Iar El, cunoscînd vicleşugul lor, a zis către ei: De ce Mă ispitiţi? Arătaţi-Mi Mie un di-

211. *Matei* 21, 12—13.
212. *I Cor.* 11, 22.
213. *I Cor.* 11, 34.
214. *Matei* 23, 37—38.
215. *Marcu* 7, 26—29.

nar: Al cui chip şi scriere are pe el? Iar ei au zis: Ale Cezarului. Şi El a zis către ei: Aşadar, daţi cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului, şi cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu»[216]. *Către Romani*: «Daţi deci, tuturor, cele ce sînteţi datori: celui cu darea, dare; celui cu vama, vamă; celui cu teama, teamă; celui cu cinstea, cinste. Nimănui cu nimic nu fiţi datori, decît cu iubirea unuia faţă de altul»[217].

Regula 33

Nu se cuvine a provoca sminteală.

Matei: «Iar cine va sminti pe unul dintr-aceştia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să-şi atîrne de gît o piatră de moară şi să fie aruncat în adîncul mării»[218]. Şi iarăşi: «Vai omului aceluia prin care vine sminteala»[219]. *Către Romani*: «Ci mai degrabă judecaţi aceasta: să nu daţi fratelui prilej de poticnire sau de sminteală»[220].

Tot ce se împotriveşte voinţei Domnului este sminteală.

Matei: «De atunci a început Iisus a spune ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim şi să pătimească multe de la bătrîni şi de la arhierei şi de la cărturari şi să fie ucis şi a treia zi să învieze. Şi Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească zicîndu-I: Milostiv fii Ţie, Doamne! Să nu-Ţi fie aceasta! Iar El, întorcîndu-Se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală îmi eşti, că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»[221].

Se cuvine ca şi lucrul sau cuvîntul care este îngăduit de Scriptură să fie abandonat, cînd alţii s-ar zidi spre păcat din asemenea (cuvînt sau faptă) *sau ar împiedica bunăvoinţa către cele bune.*

Către Corinteni I: «Iar despre mîncarea celor jertfite idolilor, ştim că idolul nu este nimic în lume şi că nu este alt Dumnezeu decît unul singur. Căci, deşi sînt unii numiţi dumnezei, fie în cer, fie pe pămînt, precum sînt dumnezei mulţi şi domni mulţi; totuşi pentru noi, este un singur Dumnezeu, Tatăl din Care sînt toate şi noi întru El; şi un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sînt toate şi noi prin El. Dar nu toţi au cunoştinţă. Căci unii, din obişnuinţa de pînă acum cu idolul, mănîncă din cărnuri jertfite idolilor şi, conştiinţa lor fiind slabă, se întinează. Dar

216. *Luca* 20, 21—25.
217. *Rom.* 13, 7—8.
218. *Matei* 18, 6.
219. *Matei* 18, 7.
220. *Rom.* 14, 13.
221. *Matei* 16, 21—23.

nu mîncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu. Că nici dacă vom mînca, nu ne prisoseşte, nici dacă nu vom mînca, nu ne lipseşte. Dar vedeţi ca nu cumva această libertate a voastră să ajungă poticnire pentru cei slabi. Căci dacă te va vedea cineva pe tine, cel care ai cunoştinţă, şezînd la masă în templul idolilor, oare conştiinţa lui, slab fiind, nu se va întări să mănînce din cele jertfite idolilor? Şi va pieri prin cunoştinţa ta cel slab, fratele tău, pentru care a murit Hristos. Şi aşa, păcătuind împotriva fraţilor şi lovind conştiinţa lor slabă, păcătuiţi faţă de Hristos. De aceea, dacă o mîncare sminteşte pe fratele meu, nu voi mînca în veac carne, ca să nu aduc sminteală fratelui meu» [222]. «Aşadar, nu avem, oare, dreptul să mîncăm şi să bem? N-avem, oare, dreptul să purtăm cu noi o femeie soră, ca şi ceilalţi Apostoli, ca şi fraţii Domnului, ca şi Chefa? Sau numai eu şi Varnava nu avem dreptul de a nu lucra? Cine slujeşte vreodată, în oaste, cu solda lui? Cine sădeşte vie şi nu mănîncă din roadele ei? Sau, cine paşte o turmă şi nu mănîncă din laptele turmei? Nu după cum spun eu acestea. Nu spune, oare, şi legea acestea? Căci în Legea lui Moise este scris: «Să nu legi gura boului care treieră». Oare de boi se îngrijeşte Dumnezeu? Sau, în adevăr, pentru noi zice? Căci pentru noi s-a scris: «Cel care ară trebuie să are cu nădejde, şi cel care treieră, trebuie să treiere cu nădejdea că va avea parte de roade». Dacă noi am semănat la voi cele duhovniceşti, este, oare, mare lucru dacă noi vom secera cele pămînteşti ale voastre? Dacă alţii se bucură de acest drept asupra voastră, oare nu cu atît mai mult noi? Dar nu ne-am folosit de dreptul acesta, ci toate le răbdăm, ca să nu punem piedică Evangheliei lui Hristos» [223].

Pentru a nu scandaliza pe cineva trebuie să facem şi ceea ce nu este necesar.

Matei: «Şi venind ei în Capernaum, s-au apropiat de Petru cei care strîngeau dajdia *(pentru templu)* şi i-au zis: Învăţătorul vostru nu plăteşte dajdia? Ba da, a zis el. Şi intrînd în casă, Iisus i-a luat înainte, zicînd: Ce ţi se pare, Simone? Regii pămîntului de la cine iau dajdie sau bir? De la fiii lor sau de la străini? El I-a răspuns: De la străini. Iisus i-a zis: Iată dar că fiii sînt scutiţi. Dar ca să nu-i smintim pe ei, mergînd la mare, aruncă undiţa şi peştele care va ieşi întîi, ia-l şi, deschizîndu-i gura, vei găsi un statir *(un ban de argint)*. Pe acela luîndu-l, dă-l lor pentru Mine şi pentru tine» [224].

222. *I Cor.* 8, 4—13.
223. *I Cor.* 9, 4—12.
224. *Matei* 17, 24—27.

În privința voințelor Domnului, chiar dacă s-ar scandaliza unii, trebuie să dovedim curaj neclintit.

Matei : «Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om. Atunci, apropiindu-se, ucenicii I-au zis : Știi că fariseii, auzind acest cuvînt, s-au scandalizat? Iar El, răspunzînd, a zis : Orice răsad pe care nu l-a sădit Tatăl Meu cel ceresc va fi smuls din rădăcină. Lăsați-i : sînt călăuze oarbe orbilor ; și dacă orb pe orb va călăuzi, amîndoi vor cădea în groapă» [225]. *Ioan :* «Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mînca trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele Lui, nu veți avea viață în voi» [226]. Și după puțin : «De atunci, mulți dintre ucenicii Săi s-au retras și nu mai umblau cu El. Deci, a zis Iisus celor doisprezece : Nu vreți și voi să vă duceți ?» [227]. *Către Corinteni II :* «Pentru că sîntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei care se mîntuiesc și între cei care pier. Unora, adică, mireasmă a morții spre moarte, iar altora, mireasmă a vieții spre viață. Și pentru aceasta, cine este destoinic ?» [228].

Regula 34

Se cuvine ca pilda celor buni să fie înfățișată celorlalți, fiecare după măsura sa.

Matei : Învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima» [229]. *Către Corinteni II :* «Că știu bunăvoința voastră, cu care, pentru voi, mă laud către macedoneni, că Ahaia s-a pregătit din anul trecut, și rîvna voastră a însuflețit pe cei mai mulți» [230]. *Către Tesaloniceni I :* «Și voi v-ați făcut următori ai noștri și ai lui Dumnezeu, și ați primit cuvîntul cu bucuria Duhului Sfînt, deși ați avut multe necazuri. Așa încît v-ați făcut pildă tuturor celor care cred din Macedonia și din Ahaia» [231].

Regula 35

Cei care văd roada Sfîntului Duh într-o oarecare măsură pretutindeni egal pe cel care este consacrat pietății și pe cei care nu se consacră Sfîntului Duh, ci se consacră vrăjmașului, în aceasta defaimă pe Sfîntul Duh.

225. *Matei* 15, 11—14.
226. *Ioan* 6, 53.
227. *Ioan* 6, 66—67.
228. *II Cor.* 2, 15—16.
229. *Matei* 11, 29.
230. *II Cor.* 9, 2.
231. *I Tes.* 1, 6—7.

Matei: «Atunci au adus la El pe un demonizat, orb și mut, și l-a vindecat, încît cel orb și mut vorbea și vedea. Iar mulțimile toate se mirau, zicînd: Nu este, oare, Acesta, Fiul lui David? Fariseii însă, auzind, ziceau: Acesta nu scoate pe demoni decît cu Beelzebul, căpetenia demonilor. Iar Iisus, cunoscînd gîndurile lor le-a zis: Orice împărăție care se dezbină în sine se pustiește; orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui. Și dacă satana scoate pe satana, s-a dezbinat în sine; dar atunci cum va dăinui împărăția lui?»[232]; și după puțin: «Iar dacă Eu cu Duhul lui Dumnezeu scot pe demoni, iată a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu»[233]. La care a adăugat: «De aceea, vă zic: Orice păcat și orice boală se va ierta oamenilor, dar hula împotriva Duhului nu se va ierta. Celui care va zice cuvînt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui, dar celui care va zice împotriva Duhului Sfînt, nu i se va ierta lui nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie»[234].

Regula 36

Cel care păzesc forma învățăturii Domnului cu toată silința și cinstea, se cuvine să fie primiți în slava însăși a Domnului, iar cel care nu ascultă, nici nu primește, să se condamne.

Matei: «Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește și cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel care M-a trimis pe Mine»[235]. «Cine nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevărat grăiesc vouă, mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei, în ziua judecății, decît cetății aceleia»[236]. *Ioan*: «Cel care primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește; iar cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel Care M-a trimis pe Mine»[237]. *Către Filipeni*: «Am socotit de grabnică nevoie să vă trimit pe Epafrodit, fratele și împreună-lucrătorul și împreună-luptătorul meu, cum și trimisul vostru și slujitorul nevoilor mele»[238]. Și după puțin: «Primiți-l, dar, întru Domnul, cu toată bucuria, și pe unii ca aceștia întru cinste să-i aveți»[239].

232. *Matei* 12, 22—26.
233. *Matei* 12, 28.
234. *Matei* 12, 31, 32.
235. *Matei* 10, 40.
236. *Matei* 10, 14—15.
237. *Ioan* 13, 20.
238. *Filip.* 2, 25.
239. *Filip.* 2, 39.

Regula 37

Bunăvoința după putere și cea în lucrurile foarte mici este bine plăcută lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi de la femei.

Matei : «Și cel care va da de băut unuia din aceștia mici numai un pahar cu apă rece, în nume de ucenic, adevărat grăiesc vouă : Nu va pierde plata sa» [240]. *Luca :* «Și primind, a văzut pe cei bogați aruncînd darurile lor în cutia darurilor (*din templu*) ; și a văzut și pe o văduvă săracă, aruncînd acolo doi bani. Și a zis : «Adevărat vă spun că această văduvă săracă a aruncat mai mult decît toți. Căci toți aceștia din prisosul lor au aruncat la darurile lui Dumnezeu ; aceasta însă din sărăcia ei a aruncat tot ce avea pentru trai» [241]. *Matei :* «Și fiind Iisus în Betania, în casa lui Simeon Leprosul, venit-a la El o femeie, avînd un alabastru cu mir de mare preț și l-a turnat pe capul Lui, pe cînd ședea la masă. Și văzînd ucenicii s-au mîniat și au zis : De ce s-a făcut risipa aceasta ? Căci mirul acesta se putea vinde scump, iar banii să se dea săracilor. Dar Iisus, cunoscînd gîndul lor, le-a zis : Pentru ce faceți supărare femeii ? Căci lucru bun a făcut ea față de Mine» [242] ș.c.l. *Fapte :* (Despre Lidia) «Iar după ce s-a botezat ea și casa ei, ne-a rugat, zicînd . De m-ați socotit că sînt credincioasă Domnului, intrînd în casa mea, rămîneți. Și ne-a înduplecat» [243].

Regula 38

Se cuvine ca creștinul să facă bună primire fraților, fără zgomot și în mod sobru.

Ioan : «Zis-a Lui unul dintre ucenici, Andrei, fratele lui Simon Petru : Este aici un băiat care are cinci pîini de orz și doi pești. Dar ce sînt acestea la atîția ? Și a zis Iisus : Faceți pe oameni să se așeze. Și era iarbă multă în acel loc. Deci au șezut bărbații în număr ca la cinci mii. Și Iisus a luat pîinile și, mulțumind, a dat ucenicilor, iar ucenicii celor ce ședeau ; asemenea și din pești, cît au voit ei» [244]. *Luca :* «Și pe cînd mergeau ei, El a intrat într-un sat, iar o femeie, cu numele Marta, L-a primit în casa ei. Și ea avea o soră ce se numea Maria, care, șezînd lîngă picioarele Domnului, asculta cuvîntul Lui. Iar Marta se silea cu multă slujire și, apropiindu-se, a zis : Doamne, au nu socotești că sora mea m-a lăsat să slujesc singură ? Spune-i, deci, să-mi ajute. Și,

240. *Matei* 10, 42.
241. *Luca* 21, 1—4.
242. *Matei* 26, 6—10.
243. *Fapte*, 16, 15.
244. *Ioan* 6, 8—11.

răspunzînd, Domnul i-a zis : Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti ; dar un lucru trebuie ; iar Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la ea»[245].

Regula 39

Creştinul nu trebuie să fie flexibil, ci tare în credinţă şi de neclintit de la cele bune în Domnul.

Matei : «Cea semănată pe loc pietros este cel care aude cuvîntul şi îndată îl primeşte cu bucurie. Dar nu are rădăcină în sine, ci ţine pînă la o vreme şi, întîmplîndu-se strîmtorare sau prigoană pentru cuvînt, îndată se sminteşte»[246]. *Către Corinteni* : «Drept aceea, fraţii mei iubiţi, fiţi tari, neclintiţi, sporind totdeauna în cuvîntul Domnului»[247]. *Către Galateni* : «Mă mir că aşa degrabă treceţi de la cel care v-a chemat pe voi, prin harul lui Hristos, la altă Evanghelie»[248].

Regula 40

Nu trebuie să fie toleraţi cei care propovăduiesc altă învăţătură, chiar dacă au fost formaţi către eroare şi blamare de cei nestatornici.

Matei : «Vedeţi să nu vă amăgească cineva. Căci mulţi vor veni în numele Meu, zicînd : Eu sînt Hristos şi pe mulţi îi vor amăgi»[249]. *Luca* : «Păziţi-vă de cărturari, cărora le place să umble în haine lungi şi să le facă lumea plecăciuni prin pieţe şi să stea în scaunele cele dintîi în sinagogi şi în locurile cele dintîi la ospeţe, mîncînd casele văduvelor şi de ochii lumii rugîndu-se îndelung ; aceştia vor lua mai mare osîndă»[250]. *Către Galateni* : «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema !»[251].

Regula 41

Se cuvine ca tot ce scandalizează să se stîrpească, chiar dacă s-ar socoti că este ceva foarte convenabil şi foarte necesar.

Matei : «Vai omului aceluia prin care vine sminteala! Iar dacă mîna ta sau piciorul tău te sminteşte, taie-l şi aruncă-l de la tine, că

245. *Luca* 10, 38—42.
246. *Matei* 13, 20—21.
247. *I Cor.* 15, 58.
248. *Gal.* 1, 6.
249. *Matei* 24, 4—5.
250. *Luca* 20, 46—47.
251. *Gal.* 1, 8—9.

este bine pentru tine să intri în viață ciung sau șchiop, decît avînd amîndouă mîinile și amîndouă picioarele, să fii aruncat în focul cel veșnic». «Și dacă ochiul tău te sminteşte, scoate-l și aruncă-l de la tine»[252].

Se cuvine ca aceia care sînt mai slabi în credință să fie menajați și apărați cu stăruință, în vederea desăvîrșirii; dar a menaja, adică fără a neglija porunca lui Dumnezeu.

Matei: «Trestie strivită nu va frînge și feștilă care pîlpîie nu va stinge, pînă ce nu va scoate, spre biruință, judecata. Și în numele Lui vor nădăjdui neamurile»[253]. *Către Romani:* «Pe cel slab în credință primiți-l, fără să-i judecați gîndurile»[254]. *Către Galateni:* «Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșeală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blîndeții, luînd seama la tine însuți, ca să nu cazi și tu în ispită. Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini Legea lui Hristos»[255].

Regula 42

Să nu se creadă că Domnul a dezlegat în privința stricării Legii și a profeților, ci în privința împlinirii și adăugării (creșterii) celor mai desăvîrșiți.

Matei: «Să nu socotiți că am venit să stric legea sau proorocii, n-am venit să stric, ci să împlinesc»[256]. *Către Romani:* «Desființăm noi legea prin credință? Să nu fie! Dimpotrivă, întărim legea»[257].

Regula 43

Așa cum legea interzice faptele cele rele, la fel Evanghelia (oprește) înseși patimile ascunse ale sufletului.

Matei: «Ați auzit că s-a zis celor de demult: Să nu ucizi, iar cine va ucide, vrednic va fi de osîndă. Eu însă vă spun vouă că oricine se mînie pe fratele său, vrednic va fi de osîndă»[258]. *Către Romani:* «Pentru că nu cel care se arată pe dinafară e iudeu, nici cea arătată pe dinafară, în trup, este tăiere împrejur. Ci este iudeu cel întru ascuns, iar

252. *Matei* 18, 7—9.
253. *Matei* 12, 20—21.
254. *Rom.* 14, 1.
255. *Gal.* 6, 1—2.
256. *Matei* 5, 17.
257. *Rom.* 3, 31.
258. *Matei* 5, 21—22.

tăiere împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă, a cărui laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu»[259].

Aşa cum legea cercetează în parte (fiecare fapt), la fel Evanghelia cercetează totalitatea faptelor fiecăruia.

Luca: «Vinde toate cîte ai şi le împarte săracilor şi vei avea comoară în cer, şi vino de urmează Mie»[260]. *Către Coloseni:* «Tot în El aţi fost tăiaţi împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mînă, prin dezbrăcarea de trupul păcatelor cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos»[261].

Nu este cu putinţă să fie socotiţi vrednici de împărăţia cerurilor cei care n-au dovedit că le prisoseşte dreptatea după Evanghelie, mai mult decît cea după lege.

Matei: «Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît cea a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în împărăţia cerurilor»[262]. *Către Filipeni:* «Dacă vreun altul socoteşte că se poate bizui pe trup, eu cu atît mai mult. La opt zile am fost tăiat împrejur; sînt din neamul lui Israel, din seminţia lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu; în ce priveşte rîvna, prigonitor al Bisericii; în ce priveşte dreptatea cea după lege, fără de prihană în vieţuirea mea. Dar cele ce îmi erau mie cîştig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ci mai vîrtos pe toate le socotesc că sînt pagubă, faţă de înălţimea cunoaşterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am păgubit de toate şi le privesc drept gunoaie, ca să dobîndesc pe Hristos şi să mă aflu întru El, nu avînd îndreptarea mea cea din lege, ci pe aceea care este din credinţa lui Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinţei»[263].

Regula 44

Jugul lui Hristos este bun şi povara lui este uşoară spre odihna celor care l-au primit; dar toate cele străine de învăţătura după Evanghelie sînt grele şi supărătoare.

Matei: «Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sînt blînd şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu este bun şi povara Mea este uşoară»[264].

259. *Rom.* 2, 28—29.
260. *Luca* 18, 22.
261. *Col.* 2, 11.
262. *Matei* 5, 20.
263. *Filip.* 3, 4—9.
264. *Matei* 11, 28—30.

Regula 45

Nu este cu putință să fie socotiți vrednici de împărăția cerurilor cei care nu imită pe copii în privința egalității reciproce dintre ei.

Matei : «Adevărat zic vouă : De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor» [265].

Se cuvine ca acela care dorește să fie socotit vrednic de mai mare cinste în împărăția cerurilor, să iubească să fie aici smerit și ultimul.

Matei : «Deci cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta, acela este cel mai mare în împărăția cerurilor» [266]. «Și care între voi va vrea să fie mare, să fie slujitorul vostru» [267]. *Marcu* : «Și care va vrea să fie întîi între voi, să fie tuturor slugă» [268]. *Către Filipeni* : «Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă, ci cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decît el însuși» [269].

Regula 46

Din evidențierea consecvenței păstrate în lucrurile mai mici pretindem îndemnul pentru cele mai mari.

Luca : «Fiecare dintre voi nu dezleagă, oare, sîmbăta boul său sau asinul de la iesle, și-l duce să-l adape ? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care a legat-o satana, iată de optsprezece ani, nu se cuvenea, oare, să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua sîmbetei ?» [270]. «Și le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu se lenevească, zicînd : Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea și de om nu se rușina. Și în cetatea aceea era și o văduvă și venea la el, zicînd : Scapă-mă de pîrîșul meu. Și un timp n-a voit, dar după acestea a zis în sine : Deși de Dumnezeu nu mă tem, și de om nu mă rușinez, totuși fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă necăjească. Și a zis Domnul : Auziți ce spune judecătorul nedrept ? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleșilor Săi care strigă către El ziua și noaptea ?» [271]. *Către Timotei II* : «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui

265. *Matei* 18, 3.
266. *Matei* 18, 4.
267. *Matei* 20, 26.
268. *Marcu* 10, 44.
269. *Filip.* 2, 3.
270. *Luca* 13, 15—16.
271. *Luca* 18, 1—7.

care strînge oaste. Iar cînd se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa dacă nu s-a luptat după legile jocului» [272].

Din evidențierea (compararea) celor care dovedesc teamă în privința lucrurilor mai mici de credință și din dorința de a fi crezuți în ceea ce spun, cei care se arată disprețuitori în lucrurile mai mari sau cei leneși vor avea condamnare mai aspră.

Luca: «O împărăteasă de la miazăzi se va ridica la judecată cu bărbații neamului acestuia și-i va osîndi, pentru că a venit de la marginile pămîntului ca să asculte înțelepciunea lui Solomon, și iată, mai mult decît Solomon este aici» [273]. *Matei:* «Bărbații din Ninive se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l vor osîndi, că s-au pocăit la propovăduirea lui Iona, și iată, aici este mai mult decît Iona» [274].

Nu se cuvine să disprețuim pe cei mai mari care dovedesc rîvnă în privința lucrurilor mai mici; căci, cum s-a spus mai înainte, cel care împlinește pe cele mai mari dintre porunci împlinește (face) totodată și pe cele mai mici.

Matei: «Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! Că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen; dar ați lăsat părțile mai grele ale legii: judecata, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați. Călăuze oarbe care strecurați țînțarul și înghițiți cămila!» [275].

Regula 47

Nu trebuie să ne adunăm comoară pe pămînt, ci în cer; și care este modul adunării de comoară în cer.

Matei: «Nu vă adunați comori pe pămînt, unde moliile și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici moliile, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură» [276]. *Luca:* «Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuținată în ceruri» [277]. «Vinde toate cîte ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în cer» [278]. *Către Timotei I:* «Să fie darnici, să fie cu inimă largă, agonisindu-și lor bună temelie în veacul viitor, ca să dobîndească viață veșnică» [279].

272. *II Tim.* 2, 4—5.
273. *Luca* 11, 31.
274. *Matei* 12, 41.
275. *Matei* 23, 23—24.
276. *Matei* 6, 19—20.
277. *Luca* 12, 33.
278. *Luca* 18, 22.
279. *I Tim.* 6, 18—19.

Regula 48

Trebuie să fim milostivi și darnici; căci cei care nu sînt asemenea se condamnă.

Matei: «Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui» [280]. *Luca*: «Oricui îți cere, dă-i» [281]. *Către Romani*: «Cei fără dragoste, cei fără milă, aceștia, deși au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, căci cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte...» [282]. *Către Timotei I*: «Să fiți darnici, să fiți cu inima largă» [283].

Tot ceea ce ar avea cineva mai mult decît îi trebuie din cele necesare ca să trăiască, acela este dator să dăruiască, după porunca Domnului Cel Care ne-a și dat cele ce avem.

Luca: «Cel care are două haine să dea celui ce nu are; și cel ce are bucate să facă asemenea» [284]. *Către Corinteni II*: «după cît are cineva, nu după cît nu are» [285]. *Către Corinteni II*: «Căci ce vă prisosește vouă este spre lipsa acelora; ca și ce prisosește acelora, se face spre lipsa voastră, încît se face egalitate, precum este scris: Celui cu mult nu i-a prisosit și celui cu puțin nu i-a lipsit» [286].

Nu trebuie să ne îmbogățim, ci să sărăcim, după cuvîntul Domnului.

Luca: «Fericiți voi, cei săraci, că a voastră este împărăția lui Dumnezeu» [287]; «Dar vai vouă, bogaților, că vă luați mîngîierea voastră» [288]. *Către Corinteni II*: «Și sărăcia lor cea adîncă a sporit, în bogăția dărniciei lor» [289]. *Către Timotei I*: «Cei care vor să se îmbogățească, dimpotrivă, cad în ispită și în cursă și în multe pofte nebunești și vătămătoare, ca unele care cufundă pe oameni în ruină și în pierzare. Că iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor și cei care au poftit-o cu înfocare au sărăcit de la credință și s-au străpuns cu multe dureri» [290].

Nu trebuie să ne îngrijim să ne prisosească din cele pentru viață, nici să avem din abundență și pentru lux, ci să fim curați de orice fel de lăcomie și împodobire.

Luca: «Vedeți și păziți-vă de orice lăcomie, căci viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale» [291]. *Către Timotei I*: «Nu vă împodobiți din

280. *Matei* 5, 7.
281. *Luca* 6, 30.
282. *Rom.* 1, 31—32.
283. *I Tim.* 6, 18.
284. *Luca* 3, 11.
285. *II Cor.* 8, 12.
286. *II Cor.* 8, 15.
287. *Luca* 6, 20.
288. *Luca* 6, 24.
289. *II Cor.* 8, 2.
290. *I Tim.* 6, 9—10.
291. *Luca* 12, 15.

păr împletit şi din aur sau din mărgăritar sau din veşminte de mult preţ»[292] «ci avînd hrană şi îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulaţi»[293].

Nu trebuie să ne îngrijim de ce este propriu pentru trebuinţă, nici să nu dăm speranţă celor care se pregătesc pentru viaţa prezentă, ci să dăm lui Dumnezeu cele potrivite Lui.

Matei: «Nu puteţi să slujiţi lui Dumnezeu şi lui mamona. De aceea vă zic vouă: Nu vă îngrijiţi pentru viaţa voastră, ce veţi mînca sau ce veţi bea, nici pentru trupul vostru, ce veţi îmbrăca. Oare nu este sufletul mai mult decît hrana şi trupul mai mult decît îmbrăcămintea? Priviţi la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitniţe şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte. Oare nu sînteţi voi cu mult mai presus decît ele? Şi cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiţi? Luaţi seama la crinii cîmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Şi vă spun vouă că nici Solomon, cu toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceştia. Iar dacă iarba cîmpului, care astăzi este şi mîine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puţin credincioşilor? Deci, nu duceţi grijă spunînd: Ce vom mînca? ori: Ce vom bea? ori: Cu ce ne vom îmbrăca? Căci după toate acestea se străduiesc păgînii; că ştie Tatăl vostru cel ceresc că aveţi nevoie de toate acestea. Ci căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijoraţi de ziua de mîine, căci ziua de mîine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei»[294]. *Luca:* «Unui om i-a rodit ţarina din belşug. Şi el cugeta în sine zicînd: Ce voi face, că n-am unde să adun roadele mele? Şi a zis: Acestea voi face: voi strica jitniţele mele şi mai mari le voi zidi şi voi strînge acolo tot grîul şi bunătăţile mele; şi voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăţi strînse pentru mulţi ani; odihneşte-te, mănîncă, bea, veseleşte-te. Iar Dumnezeu i-a zis: Nebune! În această noapte voi cere de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor fi? Aşa este cel care îşi adună sieşi comori şi în Dumnezeu nu se îmbogăţeşte. Şi a zis către ucenicii Săi: De aceea zic vouă: Nu vă îngrijoraţi pentru viaţa voastră ce veţi mînca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca»[295] ş.u. *Către Timotei I:* «Celor bogaţi, în veacul de acum porunceşte-le să nu se semeţească, nici să-şi pună nădejdea în bogăţia cea nestatornică, ci în

292. *I Tim.* 2, 9.
293. *I Tim.* 6, 8.
294. *Matei* 6, 24—34.
295. *Luca* 12, 16—22.

Dumnezeul cel viu, Care ne dă cu belşug toate, spre îndulcirea noastră» [296].

Se cuvine să purtăm grijă şi să ne interesăm de nevoia fraţilor, potrivit voii Domnului.

Matei : «Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămînd am fost şi Mi-aţi dat să mănînc ; însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau ; străin am fost şi M-aţi primit ; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat ; bolnav am fost şi M-aţi cercetat ; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine» [297]. Şi după puţin : «Adevărat zic vouă, întrucît aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut» [298]. *Ioan* : «Deci ridicîndu-Şi Iisus ochii şi văzînd că mulţime multă vine către El, a zis către Filip : De unde vom cumpăra pîine, ca să mănînce aceştia ?» [299] ş.u. *Către Corinteni I* : «Cît despre strîngerea de ajutoare pentru sfinţi, precum am poruncit Bisericilor Galatiei, aşa să faceţi şi voi. În ziua întîi a săptămînii (duminica), fiecare dintre voi să-şi pună de o parte, strîngînd cît poate, ca să nu se facă strîngerea abia atunci cînd voi veni» [300].

Se cuvine ca acela care are, lucrînd cu putere, să dea celui care are nevoie ; căci cel care nu vrea să lucreze a fost socotit (judecat) nevrednic, ca nici să nu mănînce.

Matei : «Vrednic este lucrătorul de plata sa» [301]. *Fapte* : «Toate vi le-am arătat, căci, ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutaţi pe cei slabi şi să vă aduceţi aminte de cuvintele Domnului Iisus. El a zis : Mai fericit este a da decît a lua» [302]. *Către Efeseni* : «Cine a furat să nu mai fure, ci mai vîrtos să se ostenească lucrînd cu mîinile sale, lucru cinstit, ca să aibă să dea şi celui care nu are» [303]. *Către Tesaloniceni II* : «Căci şi cînd ne aflam la voi, v-am dat porunca aceasta : cine nu vrea să lucreze, acela să nu mănînce» [304].

Regula 49

Nu trebuie să pledăm nici pentru aceia care ne înconjoară pentru acoperirea necesară corpului.

Luca : «Celui care te loveşte peste un obraz, oferă-i şi pe celălalt ; pe cel care îţi ia haina, nu-l opri să-ţi ia şi cămaşa ; oricui îţi cere,

296. *I Tim.* 6, 17.
297. *Matei* 25, 34—36.
298. *Matei* 25, 40.
299. *Ioan* 6, 5.
300. *I Cor.* 16, 1—2.
301. *Matei* 10, 10.
302. *Fapte* 20, 35.
303. *Efes.* 4, 28.
304. *II Tes.* 3, 10.

dă-i ; şi de la cel care ia ale tale, nu cere înapoi»[305]; *Către Corinteni I :* «Îndrăzneşte, oare, cineva dintre voi, avînd vreo pîră împotriva altuia, să se judece înaintea celor nedrepţi şi nu înaintea celor sfinţi ?»[306] şi după puţin : «Negreşit şi aceasta este cădere pentru voi, că aveţi judecăţi unii cu alţii. Pentru ce nu suferiţi mai bine strîmbătatea ? Pentru ce nu răbdaţi mai bine paguba ? Ci voi înşivă faceţi strîmbătate şi aduceţi pagubă, şi aceasta fraţilor»[307].

Nu trebuie să persecutăm sau să ne răzbunăm, ci, faţă de toţi, dacă se poate, să fim împăciuitori, după porunca Domnului.

Matei : «Aţi auzit că s-a zis : Ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte. Eu însă vă spun vouă : Să nu staţi împotriva celui rău, iar cui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-l şi pe celălalt»[308] ş.u. *Marcu :* «Aveţi sare întru voi şi trăiţi în pace unii cu alţii»[309]. *Către Romani :* «Nu răsplătiţi nimănui cu rău pentru rău. Purtaţi grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cît stă în putinţa voastră, trăiţi în bună pace cu toţi oamenii. Nu vă răzbunaţi singuri, iubiţilor, ci lăsaţi loc mîniei (lui Dumnezeu)»[310]. *Către Timotei II :* «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toţi»[311].

Nu trebuie să apărăm pe un nedreptăţit, răzbunîndu-ne împotriva celui care a nedreptăţit.

Matei : «Atunci ei, apropiindu-se, au pus mîinile pe Iisus şi L-au prins. Şi iată, unul dintre cei care erau cu Iisus, întinzînd mîna a scos sabia şi, lovind pe sluga arhiereului, i-a tăiat urechea. Atunci Iisus i-a zis: Întoarce sabia ta la locul ei, că toţi cei care scot sabia, de sabie vor pieri»[312]. *Luca :* «Şi a trimis vestitori înaintea Lui. Şi ei mergînd au intrat într-un sat de samarineni, ca să-I pregătească găzduire. Şi ei nu L-au primit, pentru că El se îndrepta spre Ierusalim. Şi văzînd aceasta, ucenicii Iacob şi Ioan au zis : Doamne, vrei să zicem să se coboare foc din cer ca să-i mistuie, cum a făcut şi Ilie ? Iar El, întorcîndu-Se, i-a certat şi le-a zis : Nu ştiţi oare al cărui duh sînteţi ? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mîntuiască. Şi s-au dus în alt sat»[313].

305. *Luca* 6, 29—30.
306. *I Cor.* 6, 1.
307. *I Cor.* 6, 7—8.
308. *Matei* 5, 38—39
309. *Marcu* 9, 50.
310. *Rom.* 12, 17—19.
311. *II Tim.* 2, 24.
312. *Matei* 26, 50—52.
313. *Luca* 9, 52—56.

Regula 50

Se cuvine să împăcăm și pe alții în pacea cea întru Hristos.

Matei: «Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema» [314]. *Ioan*: «Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă» [315].

Regula 51

Trebuie să te îndrepți pe tine mai întîi, în privința oricărui lucru din cele mai mici, și atunci să reproșezi altuia.

Matei: «De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău și bîrna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau, cum zici fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău și iată bîrna este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întîi bîrna din ochiul tău și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău» [316]. *Către Romani*: «Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, ești fără cuvînt de răspuns, căci în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuți te osîndești, căci aceleași lucruri faci și tu care judeci. Și noi știm că judecata lui Dumnezeu este după adevăr, față de cei care fac unele ca acestea. Și socotești tu, oare, omule, care judeci pe cei care fac unele ca acestea, dar le faci și tu, că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?» [317].

Regula 52

Nu trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc, ci să ne întristăm și să plîngem pentru ei.

Luca: «Și cînd s-a apropiat, văzînd cetatea, a plîns pentru ea zicînd: Dacă ai fi cunoscut și tu, măcar în ziua aceasta, cele ce sînt spre pacea ta! Dar acum s-au ascuns de ochii tăi» [318]. *Către Corinteni I*: «Peste tot se aude că la voi este desfrînare, cum nici între păgîni nu se pomenește, ca omul să trăiască cu femeia tatălui său. Iar voi v-ați semețit, în loc, mai degrabă, să fi jelit, ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvîrșit această faptă» [319]. *Către Corinteni II*: «Nu cumva, venind iarăși, să nu mă umilească Dumnezeul meu la voi și să nu plîng pe mulți care au păcătuit înainte și nu s-au pocăit» [320].

314. *Matei* 5, 9.
315. *Ioan* 14, 27.
316. *Matei* 7, 3—5.
317. *Rom.* 2, 1—3.
318. *Luca* 19, 41—42.
319. *I Cor.* 5, 1—2.
320. *II Cor.* 12, 21.

Nu trebuie să stăm liniştiţi faţă de cei care ne greşesc.

Luca: «De-ţi va greşi fratele tău, dojeneşte-l» [321] ş.u. *Către Efeseni*: «Să nu fiţi părtaşi la faptele cele fără roadă ale întunericului, ci mai degrabă, osîndiţi-le pe faţă [322].

Se cuvine să arătăm bunăvoinţă faţă de cei care păcătuiesc, pentru nimic altceva decît pentru a-i rechema spre pocăinţă, în orice mod ar fi posibil, în afară de păcat.

Matei: «Şi iată mulţi vameşi şi păcătoşi au venit şi au şezut la masă împreună cu Iisus şi cu ucenicii Lui. Şi văzînd fariseii au zis ucenicilor: Pentru ce mănîncă Învăţătorul vostru cu vameşii şi cu păcătoşii? Şi, auzind El, a zis: Nu cei sănătoşi au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Deci, mergînd, învăţaţi ce înseamnă: «Milă voiesc, iar nu jertfă; că n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă» [323]. *Luca*: «Şi se apropiau de El toţi vameşii şi păcătoşii, ca să-L asculte. Şi fariseii şi cărturarii cîrteau, zicind: Acesta primeşte pe păcătoşi şi mănîncă cu ei. Şi a zis către ei pilda aceasta, spunînd: Care om dintre voi avînd o sută de oi şi pierzînd una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci şi nouă în pustiu, şi se duce după cea pierdută, pînă ce o găseşte? Şi găsind-o, o pune pe umerii săi, bucurîndu-se; şi sosind acasă, cheamă prietenii şi vecinii, zicîndu-le: Bucuraţi-vă cu mine, că am găsit oaia cea pierdută. Zic vouă: Că tot aşa va fi mai mare bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăieşte, decît pentru nouăzeci şi nouă de drepţi, care n-au nevoie de pocăinţă» [324] şi următoarele pînă la: «Trebuia însă să ne veselim şi să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat» [325]. *Către Tesaloniceni II*: «Şi dacă vreunul nu ascultă de cuvîntul nostru prin epistolă, pe acela să-l însemnaţi şi să nu mai aveţi cu el nici un amestec, ca să-i fie ruşine. Dar să nu-l socotiţi ca pe un vrăjmaş, ci povăţuiţi-l ca pe un frate» [326]. *Către Corinteni II*: «Şi dacă m-a întristat cineva, nu pe mine m-a întristat, ci în parte — ca să nu spun mai mult — pe voi toţi. Destul este pentru unul ca acesta pedeapsa ce i s-a dat de către cei mai mulţi. Aşa încît voi, dimpotrivă, mai bine să-l iertaţi şi să-l mîngîiaţi, ca să nu fie copleşit de prea multă întristare unul ca acesta» [327].

Se cuvine ca aceia care, după ce se va fi împlinit tot chipul stăruinţei pentru ei, se încăpăţînează în răutatea lor, să fie mustraţi.

321. *Luca* 17, 3.
322. *Efes.* 5, 11.
323. *Matei* 9, 10—13.
324. *Luca* 15, 1—7.
325. *Luca* 15, 32.
326. *II Tes.* 3, 14—15
327. *II Cor.* 2, 5—7.

Matei: «De-ți va greși ție fratele tău, mergi, mustră-l pe el între tine și el singur; și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău. Iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvînt. Și de nu-i va asculta pe ei, spune-i Bisericii; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și vameș» [328].

Regula 53

Nu se cuvine creștinului să păstreze ranchiună, ci să ierte din inimă celor care-i greșesc.

Matei: «Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc. Iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre» [329].

Regula 54

Nu trebuie să ne judecăm unii cu alții în privința celor îngăduite de Scriptură.

Matei: «Nu judecați, ca să nu fiți judecați; căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați» [330]. *Luca*: «Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osîndiți și nu veți fi osîndiți» [331]. *Către Romani*: «Unul crede să mănînce de toate; cel slab însă mănîncă legume. Cel care mănîncă să nu disprețuiască pe cel care nu mănîncă; iar cel care nu mănîncă să nu judece pe cel care mănîncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpînul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea. Unul deosebește o zi de alta, iar altul judecă toate zilele la fel. Fiecare să fie deplin încredințat în mintea lui. Cel care ține ziua, o ține pentru Domnul și cel care nu ține ziua, nu o ține pentru Domnul. Și cel care mănîncă, pentru Domnul mănîncă, căci mulțumește lui Dumnezeu; și cel care nu mănîncă, *pentru Domnul nu mănîncă, și mulțumește lui Dumnezeu*» [332]. Și după puțin: «Deci, dar, fiecare din noi va da seama despre sine lui Dumnezeu. Deci să nu ne mai judecăm unii pe alții» [333]. Este, deci, evident că în cele asemenea, ca și din acestea, să se facă lumină, și în cele ale Evangheliei. *Către Coloseni*: «Nimeni deci să nu vă judece pen-

328. *Matei* 18, 15—17.
329. *Matei* 6, 14—15.
330. *Matei* 7, 1—2.
331. *Luca* 6, 37.
332. *Rom.* 14, 2—6.
333. *Rom.* 14, 12—13.

tru mîncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la sîmbete; care sînt umbră celor viitoare»[334].

Nu trebuie să facem distincție cu privire la cele îngăduite de Scriptură.

Către Romani: «Fericit este cel care nu se judecă singur în ceea ce alege. Iar cel care se îndoiește, dacă va mînca, se osîndește fiindcă n-a fost din credință. Și tot ce nu este din credință este din păcat»[335]. *Către Coloseni*: «Dacă, deci, ați murit împreună cu Hristos pentru stihiile lumii, pentru ce atunci, ca și cînd ați fi viețuind în lume, răbdați porunci ca acestea: Nu lua, nu gusta, nu te atinge, lucruri menite toate să piară prin întrebuințare, potrivit unor rînduieli și învățături omenești?»[336].

Nu trebuie să judecăm despre cele ascunse.

Către Corinteni I: «De aceea, nu judecați ceva înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întunericului și va vădi sfaturile inimilor. Și atunci fiecare va avea de la Dumnezeu lauda»[337].

Nu trebuie să judecăm după înfățișare.

Ioan: «Dacă omul primește tăierea împrejur sîmbăta, ca să nu se strice legea lui Moise, vă mîniați pe Mine că am făcut sîmbătă un om întreg sănătos? Nu judecați după înfățișare, ci judecați după judecată dreaptă»[338].

Nu trebuie să se condamne cineva, nefiind dovedite mai întîi, în prezența lui, cele pentru care este acuzat, chiar dacă ar fi mulți cei care îl acuză.

Ioan: «A zis către el Nicodim, cel care venise noaptea, fiind unul dintre ei: Nu cumva legea noastră judecă pe om, dacă nu-l ascultă mai întîi și nu cunoaște ce a făcut?»[339]. *Fapte*: «Și rămînînd acolo mai multe zile, Festus a vorbit regelui despre Pavel, zicînd: Este aici un bărbat lăsat legat de Felix, în privința căruia, cînd am fost la Ierusalim, mi s-au înfățișat arhiereii și bătrînii iudeilor, cerînd osîndirea lui. Eu le-am răspuns că romanii n-au obiceiul să dea pe vreun om la pierzare înainte ca omul învinuit să aibă de față pe pîrîșii lui și să aibă putința să se apere pentru vina sa»[340].

334. *Col.* 2, 16—17.
335. *Rom.* 14, 22—23.
336. *Col.* 2, 20—22.
337. *I Cor.* 4, 5.
338. *Ioan* 7, 23—24.
339. *Ioan* 7, 50—51.
340. *Fapte* 25, 14—16.

Regula 55

Se cuvine să arătăm și să exprimăm mulțumire pentru orice bine și cei care pătimesc pentru Hristos să aibă răbdare de la Dumnezeu.

Ioan: «Nu poate un om să ia nimic, dacă nu i s-a dat lui din cer» [341]. *Către Corinteni I*: «Și ce ai pe care să nu-l fi primit?» [342]. *Către Efeseni*: «Căci în har sînteți mîntuiți prin credință și aceasta nu este de la voi; este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nimeni» [343]. *Către Filipeni*: «Și aceasta este de la Dumnezeu; căci vouă vi s-a dăruit pentru Hristos, nu numai să credeți întru El, ci să și pătimiți pentru El, ducînd aceeași luptă» [344] ș.u.

Nu se cuvine să păstrăm în tăcere binefacerile lui Dumnezeu, ci să mulțumim pentru ele.

Luca: «Iar bărbatul din care ieșiseră demonii îl ruga să rămînă cu El. Iisus însă i-a dat drumul, zicînd: Întoarce-te în casa ta și spune cît bine ți-a făcut ție Dumnezeu. Și a plecat, vestind în toată cetatea cîte îi făcuse Iisus» [345]. *Luca*: «Și intrînd într-un sat, L-au întîmpinat zece bărbați leproși care stăteau departe, și care au ridicat glasul și au zis: Iisuse, Învățătorule, fie-Ți milă de noi! Și văzîndu-i, El le-a zis: Duceți-vă și vă arătați preoților. Și în timp ce se duceau, s-au curățit. Iar unul dintre ei, văzînd că s-a vindecat, s-a întors slăvind pe Dumnezeu cu glas mare. Și a căzut cu fața la picioarele Lui, mulțumindu-I. Și acela era samarinean. Iar Iisus, răspunzînd, a zis: Oare, nu zece s-au curățit? Dar cei nouă unde sînt? Nu s-a găsit să se întoarcă să dea slavă lui Dumnezeu decît numai acesta care este de alt neam? Și i-a zis: Scoală-te și du-te; credința ta te-a mîntuit» [346]. *Către Corinteni I*: «Dar prin harul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt» [347]. Harul lui Dumnezeu Celui Care ne-a dat nouă izbînda prin Domnul nostru Iisus Hristos. Mulțumind totdeauna pentru toate în numele Domnului nostru Iisus Hristos lui Dumnezeu și Tatălui.

Regula 56

Se cuvine să perseverăm în rugăciuni și în vegheri.

Matei: «Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide. Căci oricine cere ia, cel care caută află, și celui care bate

341. *Ioan* 3, 27.
342. *I Cor.* 4, 7.
343. *Efes.* 2, 8—9.
344. *Filip.* 1, 28—30.
345. *Luca* 8, 38—39.
346. *Luca* 17, 12—19.
347. *I Cor.* 15, 10.

i se va deschide» [348], ş.u. *Luca*: «Şi le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna şi să nu se lenevească, zicînd: Într-o cetate era un judecător care de Dumnezeu nu se temea şi de om nu se ruşina. Şi în cetatea aceea era şi o văduvă şi venea la el zicînd: Scapă-mă de pîrîşul meu. Şi un timp n-a voit, dar după aceasta a zis în sine: Deşi de Dumnezeu nu mă tem şi de om nu mă ruşinez, fiindcă văduva aceasta îmi face supărare, îi voi face dreptate, ca să nu vină mereu să mă necăjească. Şi a zis Domnul: Auziţi ce spune judecătorul cel nedrept? Dar Dumnezeu, oare, nu va face dreptate aleşilor Săi care strigă către El ziua şi noaptea şi pentru care El rabdă îndelung? Zic vouă că îi va izbăvi în curînd» [349]. *Luca*: «Luaţi dar aminte de voi înşivă, ca să nu se îngreuieze inimile voastre de mîncare şi de băutură peste măsură şi de grijile vieţii acesteia şi ziua aceea să vină peste voi fără de veste. Căci va veni ca o cursă peste toţi cei care locuiesc pe faţa întregului pămînt. Privegheaţi dar în toată vremea, rugîndu-vă, ca să vă învredniciţi a scăpa de toate acestea care au să vină şi să staţi înaintea Fiului Omului» [350]. *Către Coloseni*: «Stăruiţi în rugăciune; fiţi treji în ea, cu mulţumire» [351]. *Către Tesaloniceni I*: «Bucuraţi-vă pururea; rugaţi-vă neîncetat» [352].

Se cuvine, ca şi pentru cele care (sînt) spre trebuinţa de fiecare zi a trupului să mulţumim mai întîi lui Dumnezeu şi astfel să ne împărtăşim.

Matei: «Şi luînd cele cinci pîini şi doi peşti, mulţumind, a frînt şi a dat ucenicilor, iar ucenicii, mulţimii» [353]. *Fapte*: «Şi zicînd acestea şi luînd pîine, a mulţumit lui Dumnezeu înaintea tuturor şi, frîngînd, a început să mănînce» [354]. *Către Timotei I*: «Orice făptură a lui Dumnezeu este bună şi nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulţumire» [355].

Nu trebuie să ne rugăm bolborosind şi să cerem lucruri pieritoare şi nevrednice de Domnul.

Matei: «Iar cînd vă rugaţi, nu spuneţi multe ca păgînii, că li se pare că în polilogbia lor vor fi ascultaţi. Deci nu vă asemănaţi lor, că ştie Tatăl vostru cel din ceruri de ce aveţi trebuinţă, mai înainte ca să cereţi voi de la El» [356]. *Luca*: «Şi voi să nu căutaţi ce veţi mînca sau

348. *Matei* 7, 7—9.
349. *Luca* 18, 1—8.
350. *Luca* 21, 34—36.
351. *Col.* 4, 2.
352. *I Tes.* 5, 16—17.
353. *Matei* 14, 19.
354. *Fapte* 27, 35.
355. *I Tim.* 4, 4.
356. *Matei* 6, 7—8.

ce veţi bea şi nu fiţi îngrijoraţi. Căci toate acestea, păgînii acestei lumi le caută, iar Tatăl vostru ştie că aveţi nevoie de acestea» [357].

Cum trebuie să ne rugăm şi cu ce stare de suflet.

Matei : «Deci voi aşa să vă rugaţi : Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău ; vie împărăţia Ta ; facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pămînt ; pîinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă astăzi ; şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri ; şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău» [358]. *Matei :* «Ci căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui» [359]. *Marcu :* «Şi cînd staţi de vă rugaţi, iertaţi orice aveţi împotriva cuiva» [360]. *Către Timotei I :* «Vrea deci ca bărbaţii să se roage în tot locul, ridicînd mîini sfinte, fără mînie şi fără şovăire» [361].

Se cuvine să ne rugăm unii pentru alţii şi pentru proiestoşii cuvîntului adevărului.

Luca : «Şi a zis Domnul : Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grîu, iar Eu m-am rugat pentru tine, ca să nu piară credinţa ta» [362]. *Către Efeseni :* «Faceţi în toată vremea, întru Duhul, tot felul de rugăciuni şi de cereri, şi întru aceasta priveghеaţi cu toată stăruinţa, rugîndu-vă pentru toţi sfinţii ; rugaţi-vă şi pentru mine, ca să mi se dea mie cuvînt, cînd voi deschide gura mea, să fac cunoscută cu îndrăzneală taina Evangheliei, al cărei sol, legat în lanţuri, sînt, ca să vorbesc despre Evanghelie fără sfială, precum mi se cuvine să vorbesc» [363]. *Către Tesaloniceni II :* «În sfîrşit, rugaţi-vă pentru noi, ca să se răspîndească cuvîntul Domnului şi să se preamărească *(pretutindeni)*, ca şi la voi» [364].

Se cuvine să ne rugăm şi pentru vrăjmaşi.

Matei : «Rugaţi-vă pentru cei care vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiţi fiii Tatălui vostru Celui din ceruri» [365].

Nu se cuvine ca bărbatul să se roage sau să proorocească cu capul acoperit, nici femeia (cu capul) neacoperit.

Către Corinteni I : «Dar voiesc ca voi să ştiţi că Hristos este capul oricărui bărbat, iar capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos este

357. *Luca* 12, 29—30.
358. *Matei* 6, 9—13.
359. *Matei* 6, 33.
360. *Marcu* 11, 25.
361. *I Tim.* 2, 8.
362. *Luca* 22, 31—32.
363. *Efes.* 6, 18—20.
364. *II Tes.* 3, 1.
365. *Matei* 5, 44.

Dumnezeu. Orice bărbat care se roagă sau prooroceşte, avînd capul acoperit, necinsteşte capul său; iar orice femeie care se roagă ori prooroceşte, cu capul neacoperit, îşi necinsteşte capul» [366] ş.u.

Regula 57

Nu trebuie să ne socotim mari prin cele înfăptuite şi să dispreţuim pe ceilalţi.

Luca: «Şi către unii care se credeau că sînt drepţi şi dispreţuiau pe ceilalţi, a zis pilda aceasta: Doi oameni s-au suit la templu, ca să se roage: unul fariseu şi celălalt vameş. Fariseul stînd, aşa se ruga în sine: Dumnezeule, Îţi mulţumesc că nu sînt precum ceilalţi oameni, răpitori, nedrepţi, adulteri, sau ca şi acest vameş; postesc de două ori pe săptămînă, dau zeciuială din toate cîte cîştig. Iar vameşul, departe stînd, nu voia nici ochii să-şi ridice către cer; ci-şi bătea pieptul, zicînd: Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului. Şi zic vouă că acesta s-a coborît mai îndreptat la casa sa, decît acela. Fiindcă oricine se înalţă pe sine, va fi umilit, iar cel care se smereşte pe sine va fi înălţat» [367].

Regula 58

Nu trebuie să socotim darul lui Dumnezeu prin bani sau să-l dobîndim prin orice altă concepţie omenească.

Fapte: «Şi Simon, văzînd că prin punerea mîinilor Apostolilor se dă Duhul Sfînt, le-a adus bani zicînd: Daţi-mi şi mie puterea aceasta, ca acela pe care voi pune mîinile să primească Duh Sfînt. Iar Petru a zis către el: Banii tăi să fie cu tine spre pierzare! Căci ai socotit că darul lui Dumnezeu se agoniseşte cu bani. Tu n-ai parte, nici moştenire, la chemarea aceasta, pentru că inima ta nu este dreaptă înaintea lui Dumnezeu. Pocăieşte-te deci de această răutate a ta şi te roagă lui Dumnezeu; doară ţi se va ierta cugetul inimii tale. Căci întru amărăciunea fierii şi întru legătura nedreptăţii te văd că eşti» [368].

După măsura credinţei fiecăruia se dau darurile de către Dumnezeu spre folos.

Către Romani: «Dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinţei» [369] ş.u. *Către Corinteni I*: «Şi fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos. Că unuia

366. *I Cor.* 11, 3—5.
367. *Luca* 18, 9—14.
368. *Fapte* 8, 18—23.
369. *Rom.* 12, 6.

i se dă prin Duhul Sfînt cuvînt de înțelepciune, iar altuia, după același Duh, cuvîntul cunoștinței. Și unuia i se dă întru același Duh credință, iar altuia darurile vindecărilor, întru același Duh; unuia faceri de minuni, iar altuia proorocie; unuia deosebirea duhurilor, iar altuia feluri de limbi și altuia tălmăcirea limbilor» [370].

Se cuvine ca harul lui Dumnezeu primit în dar, în dar să se dea, și să nu fie neguțătorit spre propriile plăceri.

Matei: «Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i; în dar ați luat, în dar să dați. Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cingătorile voastre» [371]. *Fapte*: «Iar Petru a zis: Argint și aur nu am; dar ce am aceea îți dau: În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te și umblă! Și apucîndu-l de mîna dreaptă, l-a ridicat» [372]. *Către Tesaloniceni I*: «Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos. Noi însă am fost blînzi în mijlocul vostru, așa precum o doică îngrijește pe fiii săi. Astfel, iubindu-vă, eram bucuroși să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre pentru că ne-ați devenit iubiți» [373].

Cel care primind cu recunoștință primul dar de la Dumnezeu îl folosește stăruitor spre slava lui Dumnezeu, este socotit vrednic și pentru altele; dar cel care nu este asemenea, se va lua de la el și ceea ce are și nu este socotit vrednic de răsplătire, ci se dă pedepsei.

Matei: «Și ucenicii, apropiindu-se de El, i-au zis: De ce le vorbești lor în pilde? Iar El, răspunzînd, le-a zis: Pentru că vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor, pe cînd acelora nu li s-a dat. Căci celui care are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua. De aceea le vorbesc în pilde, că, văzînd, nu văd, și auzind, nu aud, nici nu înțeleg. Și se împlinește cu ei proorocia lui Isaia» [374]. «Căci *(El este)* ca un om, care, plecînd departe, și-a chemat slugile și le-a încredințat avuția sa: unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui și a plecat. Îndată, mergînd, cel care luase cinci talanți, a lucrat cu ei și a cîștigat alți cinci talanți. De asemenea și cel cu doi, a cîștigat încă doi. Iar cel care luase un talant, s-a dus, a săpat în pămînt și a ascuns argintul stăpînului său. Și după multă vreme a venit și stăpînul acelor slugi și a făcut socoteala cu ele.

370. *I Cor.* 12, 7—10.
371. *Matei* 10, 8—9.
372. *Fapte* 3, 6—7.
373. *I Tes.* 2, 5—8.
374. *Matei* 13, 10—14.

Şi apropiindu-se cel care luase cinci talanţi, a adus alţi cinci talanţi, zicînd: Doamne, cinci talanţi mi-ai dat; iată, alţi cinci talanţi am cîştigat cu ei. Zis-a lui stăpînul: Bine slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se şi cel care luase doi talanţi, a zis: Doamne doi talanţi mi-ai dat; iată, alţi doi talanţi am cîştigat cu ei. Zis-a lui stăpînul: Bine slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău. Apropiindu-se apoi şi cel care primise un talant, a zis: Doamne, te-am ştiut că eşti om aspru, care seceri unde n-ai semănat şi aduni de unde n-ai împrăştiat. Şi temîndu-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pămînt: iată, ai ce este al tău. Şi, răspunzînd, stăpînul său i-a zis: Slugă vicleană şi leneşă, ştiai că secer unde n-am semănat şi adun de unde n-am împrăştiat; se cuvenea deci ca tu să dai banii mei schimbătorilor de bani şi eu, venind, aş fi luat ce este al meu cu dobîndă. Luaţi deci de la el talantul şi daţi-l celui care are zece talanţi. Căci tot celui care are i se va da şi-i va prisosi, iar de la cel care nu are şi ce nu are i se va lua. Iar pe sluga netrebnică, aruncaţi-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinţilor»[375].

Regula 59

Nu se cuvine ca credinciosul să dorească mărire de la oameni, nici să suporte cinste exagerată, ci chiar să îndrepte pe cei care-l cinstesc astfel, sau gîndesc ceva mai mult despre el.

Matei: «Şi iată, venind un tînăr la El, i-a zis: Învăţătorule bun, ce trebuie să fac, ca să am viaţa veşnică? Iar El i-a zis: De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun, decît numai Unul Dumnezeu»[376]. *Ioan*: «Slavă de la oameni nu primesc»[377]; şi, după puţin: «Cum puteţi voi să credeţi, cînd primiţi mărire unii de la alţii şi mărirea cea de la Unicul Dumnezeu nu o căutaţi?»[378]. *Luca*: «Vai vouă, fariseilor! Că iubiţi scaunele din faţă în sinagogi şi închinăciunile în pieţe»[379]. *Către Tesaloniceni I*: «Căci niciodată nu ne-am arătat cu cuvinte de linguşire, după cum ştiţi, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alţii»[380]. *Fapte*: «Şi cînd a fost să intre Petru, Corneliu întîmpinîndu-l,

375. *Matei* 25, 14—30.
376. *Matei* 19, 16—17.
377. *Ioan* 5, 41.
378. *Ioan* 5, 44.
379. *Luca* 11, 43.
380. *I Tes.* 2, 5—6.

i s-a închinat, căzînd la picioarele lui. Dar Petru l-a ridicat, zicîndu-i: Scoală-te. Şi eu sînt om»[381]. *Fapte*: «Şi într-o zi rînduită, Irod, îmbrăcîndu-se în veşminte regeşti şi şezînd la tribună, vorbea către ei; iar poporul striga: Acesta este glas dumnezeiesc, nu omenesc! Şi îndată îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu a dat slavă lui Dumnezeu. Şi mîncîndu-l viermii, a murit»[382].

Regula 60

Darurile Duhului fiind diferite şi nici unul (singur) neputînd să le primească pe toate, nici toţi să fie la fel, se cuvine ca fiecare să persevereze cu înţelepciune şi cu mulţumire în ce i s-a dat şi toţi să fie de acord între ei, în dragostea lui Hristos, ca membrele în corp, încît nici cel mai mic, în compararea darurilor, să nu fie îndepărtat de superiorul lui, nici cel mai mare să nu fie dispreţuit de cel mai mic. Căci şi cei dezbinaţi şi cei învrăjbiţi sînt vrednici de nimicire (pierzare).

Matei: «Orice împărăţie care se dezbină în sine se pustieşte; orice cetate sau casă care se dezbină în sine nu va dăinui»[383]. *Către Galateni*: «Iar dacă vă muşcaţi unul pe altul şi vă mîncaţi, vedeţi să nu vă nimiciţi între voi»[384]. *Ioan*: «Dar nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor. Ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis»[385]. *Fapte*: «Iar inima şi sufletul mulţimii celor care au crezut erau una şi nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte»[386]. *Către Romani*: «Vă îndemn, deci, fraţilor, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfăţişaţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfîntă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească. Şi să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin înnoirea minţii, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvîrşit. Căci prin harul ce ni s-a dat, spun fiecăruia dintre voi să nu cugete despre sine mai mult decît trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înţelept, precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei. Căci precum într-un singur trup avem mai multe mădulare, şi mădularele nu au toate aceeaşi lucrare, aşa şi noi, cei mulţi, un trup sîntem în Hristos şi fiecare sîntem mădulare unii altora; dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat.

381. *Fapte* 10, 25—26.
382. *Fapte* 12, 21—23.
383. *Matei* 12, 25.
384. *Gal.* 5, 15.
385. *Ioan* 17, 20—21.
386. *Fapte* 4, 32.

Dacă avem proorocie, să proorocim, după măsura credinței. Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sîrguiască în învățătură; dacă îndeamnă, să fie în îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună» [387]. *Către Corinteni I:* «Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări în sînul vostru; ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere» [388]. *Către Corinteni I:* «Căci precum trupul unul este, și are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, multe fiind, sînt un trup, așa și Hristos. Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un Duh ne-am adăpat. Căci și trupul nu este un mădular, ci multe; dacă piciorul ar zice: Fiindcă nu sînt mînă, nu sînt din trup, nu pentru aceasta nu este el din trup. Și dacă urechea ar zice: Fiindcă nu sînt ochi, nu fac parte din trup, nu pentru aceasta nu este ea din trup. Dacă tot trupul ar fi ochi, unde ar fi auzul? Și dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul? Dar acum Dumnezeu a pus mădularele, pe fiecare din ele, în trup, cum a voit. Dacă toate ar fi un singur mădular, unde ar fi trupul? Dar acum sînt multe mădulare, însă un singur trup. Și nu poate ochiul să zică mîinii: N-am trebuință de tine; sau, iarăși capul să zică picioarelor: N-am trebuință de voi. Ci cu mult mai mult mădularele trupului, socotite a fi slabe, sînt mai trebuincioase. Și pe cele care ni se par că sînt mai de necinste, pe acelea cu mai multă cinste le îmbrăcăm și cele necuviincioase ale noastre au mai multă cuviință. Iar cele cuviincioase ale noastre n-au nevoie de ea. Dar Dumnezeu a întocmit astfel trupul, dînd mai multă cinste celui căruia îi lipsește. Ca să nu fie dezbinare în trup, ci mădularele să ingrijească deopotrivă unele de altele. Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună, și dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună. Iar voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare *(fiecare)* în parte. Și pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică; întîi Apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători, apoi pe cei care au darul de a face minuni, apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cîrmuirile, felurile limbilor. Oare toți sînt Apostoli? Oare toți sînt prooroci? Oare toți învățători? Oare toți au putere să săvîrșească minuni? Oare toți au darurile vindecărilor? Oare toți vorbesc în limbi? Oare toți pot să tălmăcească?» [389]. *Către Filipeni:* «Împliniți bucuria mea, ca să gîndiți la

387. *Rom.* 12, 3—8.
388. *I Cor.* 1, 10.
389. *I Cor.* 12, 12—30.

fel, avînd aceeaşi iubire, acelaşi suflet; aceeaşi cugetare. Nu faceţi nimic din duh de ceartă, nici din mărire deşartă, ci cu smerenie, unul pe altul socotească-l mai de cinste decît el însuşi. Să nu caute nimeni numai ale sale, ci fiecare şi ale altuia» [390].

Regula 61

Să nu umilim pe cei care lucrează darul lui Dumnezeu, avînd în vedere josnicia lor; căci prin (în) aceştia mai ales binevoieşte Dumnezeu.

Matei: «Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci aşa a fost bunăvoirea înaintea Ta» [391]. «Şi venind în patria Sa, îi învăţa în sinagoga lor, încît ei erau uimiţi şi ziceau: De unde are El înţelepciunea aceasta şi puterile? Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numeşte mama Lui Maria şi fraţii *(verii)* Lui, Iacob şi Simon şi Iuda! Şi surorile *(verişoarele)* Lui au nu sînt toate la noi? Deci de unde are El toate acestea? Şi se sminteau cu privire la El. Iar Iisus le-a zis: Nu este prooroc dispreţuit decît în patria lui şi în casa lui. Şi n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinţei lor» [392]. *Către Corinteni I:* «Căci priviţi chemarea voastră, fraţilor, că nu mulţi sînt înţelepţi după trup, nu mulţi sînt puternici, nu mulţi sînt de bun neam; ci Dumnezeu Şi-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să ruşineze pe cele tari; Dumnezeu Şi-a ales pe cele de neam jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, ca să strice pe cele ce sînt. Ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu» [393].

Regula 62

Cei care au crezut lui Dumnezeu şi s-au botezat, trebuie să se pregătească îndată pentru ispitiri, chiar şi de la cei ai caselor, pînă la moarte. Căci cel care nu s-a pregătit astfel, ivindu-se îndată prilejul se va clătina cu uşurinţă.

Matei: «Iar botezîndu-Se Iisus, îndată ce a ieşit din apă iată cerurile I s-au deschis, şi a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorîndu-Se, ca un porumbel, şi venind peste El. Şi iată, glas din ceruri care a zis: Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit. Atunci Iisus a fost dus de

390. *Filip.* 2, 2—4.
391. *Matei* 11, 25—26.
392. *Matei* 13, 54—58;
393. *I Cor.* 1, 26—29;

Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul»[394]. «Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor; fiți dar înțelepți ca șerpii și blînzi ca porumbeii. Feriți-vă de oameni, căci vă vor da pe mîna sinedriștilor și în sinagogile lor vă vor bate cu biciul. Încă și la dregători și la regi veți fi duși pentru Mine, spre mărturie lor și păgînilor[395]. Și după puțin: «Și va da frate pe frate la moarte și tată pe fiu și se vor scula copiii împotriva părinților și-i vor ucide. Și veți fi urîți de toți pentru numele Meu, iar cel care va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui»[396]. «Și cel care nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine»[397]. *Ioan*: «Acestea vi le-am spus, ca să nu vă smintiți. Vă vor scoate din sinagogi și vine ceasul ca tot celui care vă va ucide să i se pară că aduce închinare lui Dumnezeu. Și acestea vor face, pentru că n-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe Mine. Iar acestea vi le-am spus ca, atunci cînd va veni ceasul lor, să vă aduceți aminte că vi le-am spus»[398]. *Luca*: «Iar cea de pe piatră sînt aceia care, auzind cuvîntul, îl primesc cu bucurie, dar aceștia nu au rădăcină; ei cred pînă la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă»[399]. *Către Corinteni II*: «Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că peste măsură, peste puteri am fost îngreuiați, încît nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osîndiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Care înviază pe cei morți»[400]. *Către Timotei II*: «Și toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniți»[401].

Nu trebuie să facem să cădem în ispite înainte de timpul îngăduinței lui Dumnezeu, ci chiar să ne rugăm să nu cădem în ispită.

Matei: «Așadar, astfel să ne rugăm: Tatăl nostru Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer și pe pămînt. Pîinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi. Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău»[402]. *Ioan*: «Și după acestea, mergea Iisus prin Galileea. Căci nu voia să meargă prin Iudeea, deoarece iudeii căutau să-L omoare. Și era aproape praznicul iudeilor, cel al Corturilor. Și au zis către El frații Lui: Treci de aici și du-Te în Iudeea, pentru ca și ucenicii Tăi să vadă lucrurile pe care le

394. *Matei* 3, 16—17; 4, 1.
395. *Matei* 10, 16—18.
396. *Matei* 10, 21—22.
397. *Matei* 10, 38.
398. *Ioan* 16, 1—4.
399. *Luca* 8, 13.
400. *II Cor.* 1, 8—9
401. *II Tim.* 3, 12.
402. *Matei* 6, 13.

faci. Căci nimeni nu lucrează în ascuns, ci voiește să se facă cunoscut. Dacă faci acestea, arată-Te pe Tine lumii. Pentru că nici frații Lui nu credeau în El. Deci le-a zis Iisus : Vremea Mea încă n-a sosit, iar vremea voastră totdeauna este gata. Pe voi lumea nu poate să vă urască, dar pe Mine Mă urăște, pentru că Eu mărturisesc despre ea că lucrurile ei sînt rele. Voi suiți-vă la sărbătoare ; Eu nu Mă sui la praznicul acesta, căci vremea Mea nu s-a împlinit încă. Acestea spunîndu-le, a rămas în Galileea. Dar după ce frații Săi s-au suit la praznic, atunci S-a suit și El, nu pe față, ci cam pe ascuns»[403]. *Luca :* «Sculați-vă și vă rugați, ca să nu intrați în ispită»[404].

Se cuvine să ne îndepărtăm în timpul prigonirilor, chiar dacă Cel care poate să ne ducă la izbîndă ar îngădui să fim ispitiți, dar să dorim (să se facă) voia lui Dumnezeu prin rugăciune.

Matei : «Iar cînd vă vor urmări în cetatea aceasta, fugiți în cealaltă»[405]. «Iar fariseii, ieșind din sinagogă, s-au sfătuit împotriva Lui ca să-L piardă. Iisus însă cunoscîndu-i, S-a dus de acolo»[406]. *Ioan :* «Deci, din ziua aceea s-au hotărît ca să-L ucidă. De aceea, Iisus nu mai umbla pe față între iudei»[407]. *Luca :* «Și îngenunchind, Se ruga zicînd : Părinte, de voiești, treacă de la Mine acest pahar. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se împlinească»[408]. *Către Corinteni I :* «Nu v-a cuprins ispită care să fi fost peste puterea omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decît puteți, ci o dată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda»[409].

Se cuvine ca creștinul, în fiecare din ispitirile în care ar fi adus, să-și amintească de cele spuse în Scriptura de Dumnezeu inspirată în această privință, și astfel să se păstreze pe sine neinfluențat și pe vrăjmași să-i nimicească.

Matei : «Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, la urmă a flămînzit. Și, apropiindu-se, ispititorul a zis către El : De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini. Iar El, răspunzînd, a zis : Scris este : «Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu». Atunci diavolul L-a dus în sfînta cetate, L-a pus pe aripa templului, și i-a zis : Dacă Tu ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, că scris este : «Îngerilor Săi va po-

403. *Ioan* 7, 1—10.
404. *Luca* 22, 46.
405. *Matei* 10, 23.
406. *Matei* 12, 14—15.
407. *Ioan* 11, 53—54.
408. *Luca* 22, 41—42.
409. *I Cor.* 10, 13.

runci pentru Tine şi Te vor ridica pe mîini, ca nu cumva să izbeşti de piatră piciorul Tău». Iisus i-a răspuns : Iarăşi este scris : «Să nu ispiteşti pe Domnul Dumnezeul Tău». Din nou diavolul L-a dus pe un munte foarte înalt şi I-a arătat toate împărăţiile lumii şi slava lor. Şi I-a zis Lui : Acestea toate Ţi le voi da Ţie, dacă vei cădea înaintea mea şi mi Te vei închina. Atunci Iisus i-a zis : Mergi înapoia Mea, satano, căci scris este : «Domnului Dumnezeului tău să te închini şi numai Lui să-I slujeşti». Atunci L-a lăsat diavolul şi iată, îngerii venind la El Îi slujeau» [410].

Regula 63

Creştinul nu trebuie să aibă teamă şi în situaţii de mare nelinişte să nu se îndepărteze de încrederea în Dumnezeu ; ci să aibă curaj, ca şi cum Hristos este prezent şi-l îndrumează în cele din situaţia respectivă şi-l întăreşte pentru toate ; iar Sfîntul Duh îl învaţă pînă şi răspunsul pe care să-l dea vrăjmaşilor.

Matei : «Nu vă temeţi de cei care ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă ; ci temeţi-vă mai curînd de acela care poate şi sufletul şi trupul să le piardă în gheena. Au nu se vînd două vrăbii pe un ban ? Şi nici una din ele nu cade pe pămînt fără ştirea Tatălui vostru. La voi însă şi perii capului, toţi sînt număraţi. Aşadar nu vă temeţi, voi sînteţi cu mult mai de preţ decît păsările» [411]. *Luca* : «Iar cînd vă vor duce în sinagogi şi la dregători şi la stăpîniri, nu vă îngrijiţi cum şi ce veţi răspunde, sau ce veţi zice, că Duhul Sfînt vă va învăţa chiar în ceasul acela ce trebuie să spuneţi» [412]. *Marcu* : «Şi s-a făcut furtună mare de vînt şi valurile se prăvăleau peste corabie, încît corabia era aproape să se umple. Iar El era la cîrmă, dormind pe căpătîi. Şi L-au deşteptat şi I-au zis : Învăţătorule, nu-Ţi este grijă că pierim ? Şi El, sculîndu-Se, a certat vîntul şi a zis mării : Taci ! Încetează ! Şi vîntul s-a potolit şi s-a făcut linişte mare. Şi le-a zis lor : Pentru ce sînteţi aşa de fricoşi ? Cum de nu aveţi credinţă ?» [413]. *Fapte* : «Şi sculîndu-se arhiereul şi cei împreună cu el — cei din eresul saducheilor — s-au umplut de pizmă. Şi au pus mîinile pe Apostoli şi i-au pus în temniţa obştească. Iar un înger al Domnului, în timpul nopţii, a deschis uşile temniţei şi, scoţîndu-i, le-a zis : Mergeţi şi, stînd, grăiţi poporului în templu toate cuvintele vieţii acesteia. Şi auzind, au intrat de dimineaţă în templu şi învăţau» [414].

410. *Matei* 4, 1—11.
411. *Matei* 10, 28—31.
412. *Luca* 12, 11—12.
413. *Marcu* 4, 37—40
414. *Fapte* 5, 17—21.

Către Corinteni II: «Căci nu voim, fraților, ca voi să nu știți de necazul nostru, care ni s-a făcut în Asia, că, peste măsură, peste puteri am fost îngreuiați, încît nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață. Ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osîndiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel Care înviază pe cei morți, Care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta și ne izbăvește și în Care nădăjduim că încă ne va izbăvi»[415].

Regula 64

Trebuie să se bucure tot cel care suferă pînă la moarte din cauza numelui Domnului și a poruncilor Lui.

Matei: «Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor. Fericiți veți fi voi cînd vă vor ocărî și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri»[416]. *Luca*: «Fericiți veți fi cînd oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei și vă vor ocărî și vor lepăda numele vostru, ca rău, din pricina Fiului Omului. Bucurați-vă în ziua aceea și vă veseliți, că, iată, plata voastră multă este în cer»[417]. *Fapte*: «Și chemînd pe Apostoli și bătîndu-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus și le-au dat drumul. Iar ei au plecat din fața sinedriului, bucurîndu-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară. Și toată ziua, în templu și prin case, nu încetau să învețe și să binevestească pe Hristos Iisus»[418]. *Către Coloseni*: «Nu m-am făcut eu Pavel slujitor. Acum mă bucur de suferințele mele pentru voi și împlinesc, în carnea mea, lipsurile necazurilor lui Hristos, pentru Trupul Lui, adică Biserica»[419].

Regula 65

Trebuie ca și în cazul ieșirii să facem rugăciunile cuvenite.

Matei: «Iar în ceasul al nouălea Iisus a strigat cu glas mare, zicînd: «Eli, Eli, lama sabahtani?». Adică: Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?»[420]. *Luca*: «Și Iisus, strigînd cu glas mare, a zis: Părinte, în mîinile Tale, încredințez Duhul Meu. Și acestea zicînd, Și-a

415. *II Cor.* 1, 8—10.
416. *Matei* 5, 10—12.
417. *Luca* 6, 22—23.
418. *Fapte* 5, 40—42.
419. *Col.* 1, 23—24.
420. *Matei* 27, 46.

dat Duhul»[421]. Fapte: «Şi îl băteau cu pietre pe Ştefan, care se ruga şi zicea: Doamne, Iisuse, primeşte duhul meu. Şi îngenunchind, a strigat cu glas mare: Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta! Şi zicînd acestea, a adormit»[422].

Regula 66

Nu trebuie să părăsim pe cei care luptă pentru pietate.

Ioan: «Iisus le-a răspuns: Acum credeţi? Iată vine ceasul, şi a şi venit, ca să vă risipiţi, fiecare la ale sale şi pe Mine Mă lăsaţi singur»[423]. *Către Timotei II*: «Ştiţi că toţi cei din Asia s-au lepădat de mine, între care Fighel şi Ermoghen. Domnul să aibă milă de casa lui Onisifor, căci de multe ori m-a însufleţit şi de lanţurile mele nu s-a ruşinat. Dăruiască-i Domnul, ca, în ziua cea mare, milă să găsească de la Domnul. Iar cîtă slujbă mi-a făcut el în Efes, ştii tu mai bine»[424]. *Către Timotei II*: «La întîia mea apărare, nimeni nu mi-a venit într-ajutor, ci toţi m-au părăsit. Să nu li se ţină în socoteală»[425].

Se cuvine să ne rugăm pentru cei încercaţi în ispite.

Luca: «Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grîu; iar Eu m-am rugat pentru tine ca să nu piară credinţa ta»[426]. *Fapte*: «Deci Petru era păzit în temniţă şi se făcea necontenit rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică»[427]. *Către Corinteni I*: «Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui ca să fiţi ispitiţi mai mult decît puteţi, ci o dată cu ispita va aduce şi scăparea din ea, ca să puteţi răbda»[428].

Regula 67

Celor care au cunoaşterea învierii din morţi, le este străină întristarea pentru cei adormiţi.

Luca: «Şi după El venea mulţime multă de popor şi de femei, care se băteau în piept şi Îl plîngeau. Şi întorcîndu-Se către ele, Iisus le-a zis: Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plîngeţi pe Mine»[429]. *Către Tesaloniceni I*: «Fraţilor, despre cei care au adormit, nu voim să fiţi în neşti-

421. *Luca* 23, 46.
422. *Fapte* 7, 59—60.
423. *Ioan* 16, 31—32.
424. *II Tim.* 1, 15—18.
425. *II Tim.* 4, 16.
426. *Luca* 22, 31—32.
427. *Fapte*, 12, 5.
428. *I Cor.* 10, 13.
429. *Luca* 23, 27—28.

ință, ca să nu vă întristați precum ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem) că Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus îi va aduce împreună cu El»[430].

Regula 68

Nu trebuie să ne așteptăm că obișnuințele veacului acestuia vor fi și după înviere, ci să ne reprezentăm viața în veacul viitor ca îngerească și fără trebuință.

Luca : «Și le-a zis lor Iisus : Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită ; iar cei care se vor învrednici să dobîndească veacul acela și învierea cea din morți, nici nu se însoară, nici nu se mărită. Căci să moară nu mai pot, căci sînt la fel cu îngerii și sînt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii»[431]. *Către Corinteni I* : «Dar va zice cineva : Cum înviază morții și cu ce trup au să vină ? Nebun ce ești ! Tu ce semeni nu dă viață, dacă nu va fi murit. Și ceea ce semeni nu este trupul ce va să fie, ci grăunte gol, poate de grîu, sau de altceva din celelalte ; iar Dumnezeu îi dă un trup, precum a voit»[432]. Și după puțin : «Așa este și învierea morților : se seamănă trupul întru stricăciune, înviază întru nestricăciune ; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă ; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere ; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc»[433].

Nu trebuie să înțelegem venirea Domnului local și trupește, ci s-o așteptăm în slava Tatălui, deodată în toată lumea.

Matei : «Atunci de vă va zice cineva : Iată, Hristos este aici sau dincolo, să nu-l credeți. Căci se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne mari și minuni, ca să amăgească, de va fi cu putință, și pe cei aleși»[434]. «Deci, de vă vor zice vouă : Iată, este în pustiu, să nu ieșiți ; iată, este în cămări, să nu credeți. Căci precum fulgerul iese de la răsărit și se arată pînă la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului»[435]. *Marcu* : «Și atunci, dacă vă va zice cineva : Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți. Căci se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni, ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși. Dar voi luați seama. Iată dinainte v-am spus vouă toate. Ci în acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei. Și stelele vor cădea din

430. *I Tes.* 4, 13—14.
431. *Luca* 20, 34—36.
432. *I Cor.* 15, 35—38.
433. *I Cor.* 15, 42—44.
434. *Matei* 24, 23—24.
435. *Matei* 24, 26—27.

cer şi puterile care sînt în ceruri se vor clătina. Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă şi cu slavă»[436]. *Către Tesaloniceni I*: «Căci aceasta vă spunem, după cuvîntul Domnului, că noi cei vii, care vom fi rămas pînă la venirea Domnului, nu vom lua înainte celor adormiţi. Pentru că, Însuşi Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului şi întru trîmbiţa lui Dumnezeu, Se va pogorî din cer, şi cei morţi întru Hristos vor învia întîi»[437].

Regula 69

Cîte sînt oprite după legătura dintre ele şi hotărîrea se primeşte cu ameninţare *.

Matei: «Căci din inimă ies gînduri rele, ucideri, adultere, desfrînări, furtişaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sînt care spurcă pe om»[438]. «Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui. Căci flămînd am fost şi nu Mi-aţi dat să mănînc; însetat am fost şi nu Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi nu M-aţi primit; gol am fost şi nu M-aţi îmbrăcat; bolnav şi în temniţă şi nu M-aţi cercetat»[439]. *Luca*: «Dar, vai, vouă bogaţilor, că vă luaţi mîngîierea voastră. Vai vouă, care sînteţi sătui acum, că veţi flămînzi. Vai vouă celor care rîdeţi acum, că veţi plînge şi vă veţi tîngui. Vai vouă, cînd toţi oamenii vă vor vorbi de bine»[440]. *Luca*: «Luaţi deci aminte de voi înşivă, ca să nu se îngreuneze inimile voastre de mîncare şi de băutură peste măsură şi de grijile vieţii acesteia, şi ziua aceea să vină peste voi fără de veste»[441]. *Marcu*: «Căci dinlăuntru, din inima oamenilor, ies cugetele cele rele, desfrînările, hoţiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înşelăciunea, neruşinarea, pizma, hula, trufia, uşurătatea. Toate aceste rele ies dinlăuntru şi spurcă pe om»[442]. *Către Romani*: «Şi precum n-au încercat să păstreze pe Dumnezeu, în cugetele lor, aşa şi Dumnezeu i-a lăsat la mintea lor fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine. Plini fiind de toată nedreptatea, de desfrînare, de viclenie, de lăcomie, de răutate, plini de pizmă, de ucidere, de ceartă, de înşelăciune, de purtări rele, bîrfitori, grăitori de rău, uritori de Dumnezeu, ocărîtori, semeţi, trufaşi, lăudăroşi, născocitori de rele, nesupuşi

436. *Marcu* 13, 21—26.
437. *I Tes*. 4, 15—16.
* La Gribomont titlul acestei Reguli este: *Despre cele oprite împreună şi după legătura lor sau sînt îngăduite de Scriptură.*
438. *Matei* 15, 19—20.
439. *Matei* 25, 41—43.
440. *Luca* 6, 24—26.
441. *Luca* 21, 34.
442. *Marcu* 7, 21—23.

părinţilor, neînţelepţi, călcători de cuvînt, fără dragoste, fără milă; aceştia, deşi au cunoscut dreptatea lui Dumnezeu, că cei care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte, nu numai că fac ei acestea, ci le şi încuviinţează celor care le fac»[443]. «Pentru că *(poruncile)*: să nu săvîrşeşti adulter, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturiseşti strîmb, să nu pofteşti... şi orice altă poruncă ar mai fi» [444]. *Către Corinteni I*: «Nu vă amăgiţi, nici desfrînaţii, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiţii, nici furii, nici lacomii, nici beţivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu» [445]. *Către Corinteni II*: «Mă tem adică de certuri, de pizmă, de mînii, de întărîtări, de clevetiri, de şoptiri, de îngîmfări, de tulburări»[446]. *Către Galateni*: «Iar faptele trupului sînt cunoscute, ca unele ce sînt: adulter, desfrînare, necurăţie, destrăbălare; închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mînii, gîlcevi, dezbinări, eresuri; pizmuiri, ucideri, beţii, chefuri şi cele pe care vi le spun dinainte, precum dinainte v-am şi spus, căci cei care fac unele ca acestea nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu» [447]. Şi după puţin: «Să nu fim iubitori de mărire deşartă, întărîtîndu-ne unii pe alţii şi pizmuindu-ne unii pe alţii» [448]. *Către Efeseni*: «Orice amărăciune şi supărare şi mînie şi izbucnire şi defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate» [449]. «Iar desfrîu şi orice necurăţie şi poftă de avere nici să se pomenească între voi, cum se cuvine sfinţilor; nici vorbe de ruşine, nici vorbe nebuneşti, nici glume care nu se cuvin» [450]. *Către Coloseni*: «Drept aceea, omorîţi mădularele voastre, ale omului pămîntesc: desfrînarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este o închinare la idoli, pentru care vine mînia lui Dumnezeu, peste fiii neascultării» [451]. «Acum, deci, lepădaţi şi voi toate acestea: mînia, iuţimea, răutatea, hula, cuvîntul de ruşine, din gura voastră; nu vă minţiţi unul pe altul» [452]. *Către Timotei I*: «(legea este) pentru cei fără de lege şi răzvrătiţi, pentru necredincioşi şi păcătoşi, pentru necuvioşi şi spurcaţi, pentru ucigaşii de tată şi ucigaşii de mamă, pentru omorîtorii de oameni; pentru desfrînaţi, pentru sodomiţi, pentru vînzătorii de oameni, pentru mincinoşi, pentru cei care jură strîmb şi pentru tot ce stă împotriva învăţăturii sănătoase: după Evanghelia slavei fericitului

443. *Rom.* 1, 28—32.
444. *Rom.* 13, 9; vezi şi *Ieşire* 20, 13—17
445. *I Cor.* 6, 9—10.
446. *II Cor.* 12, 20.
447. *Gal.* 5, 19—21.
448. *Gal.* 5, 26.
449. *Efes.* 4, 31.
450. *Efes.* 5, 3—4
451. *Col.* 3, 5—6.
452. *Col.* 3, 8—9.

Dumnezeu cea încredinţată mie»[453]. *Către Timotei I* : «În vremurile cele de apoi unii se vor depărta de la credinţă, luînd aminte la duhurile cele înşelătoare şi la învăţăturile demonilor, ale celor care întru fărădelege grăiesc minciuni şi sînt înfieraţi în cugetele lor. Aceştia opresc de la căsătorie şi de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulţumire pentru cei credincioşi şi pentru cei care au cunoscut adevărul»[454]. *Către Timotei I* : «Iar dacă învaţă cineva într-alt chip şi nu se ţine de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos şi de învăţătura cea bună după credinţă, acesta este un îngîmfat, care nu ştie nimic, suferind de boala discuţiilor şi certurilor, din care pornesc : ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli nedrepte ; gîlcevile necurmate ale oamenilor stricaţi la minte şi lipsiţi de adevăr, care socotesc că evlavia este un mijloc de cîştig. Depărtează-te de unii ca aceştia»[455]. *Către Timotei II* : «În zilele din urmă, vor veni vremuri grele. Că vor fi oamenii iubitori de sine, iubitori de argint, lăudăroşi, trufaşi, hulitori, neascultători de părinţi, nemulţumitori, fără cucernicie, lipsiţi de dragoste, neînduplecaţi, clevetitori, neînfrînaţi, cruzi, neiubitori de bine, vînzători, necuviincioşi, îngîmfaţi, iubitori de desfătări mai mult decît iubitori de Dumnezeu ; avînd înfăţişarea adevăratei credinţe, dar tăgăduind puterea ei. Depărtează-te şi de aceştia»[456]. *Către Tit* : «Pentru că şi noi eram altădată fără de minte, neascultători, amăgiţi, slujind poftelor şi multor feluri de desfătări, petrecînd viaţa în răutate şi pizmuire, urîţi fiind şi urîndu-ne unul pe altul»[457].

Cîte se întăresc după rînduială, fiecare are şi promisiunea binecuvîntării.

Matei : «Fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este împărăţia cerurilor ; Fericiţi cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia ; Fericiţi cei blînzi, că aceia vor moşteni pămîntul ; Fericiţi cei ce flămînzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura ; Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui ; Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu ; Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema ; Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este împărăţia cerurilor ; Fericiţi veţi fi voi, cînd vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, minţind din pricina Mea. Bucuraţi-vă şi vă veseliţi că plata voastră multă este în ceruri»[458]. *Matei* : «Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă,

453. *I Tim.* 1, 9—11.
454. *I Tim.* 4, 1—3.
455. *I Tim.* 6, 3—5.
456. *II Tim.* 3, 1—5.
457. *Tit* 3, 3.
458. *Matei* 5, 3—12.

de la întemeierea lumii; căci flămînd am fost și Mi-ați dat să mănînc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine»[459]. *Către Romani*: «Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sîrguiască în învățătură; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună. Dreptatea să fie nefățarnică; urîți răul, alipiți-vă de bine; în iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă; în cinste, unii altora dați-vă întîietate; la sîrguință, nu pregetați; cu duhul fiți fierbinți; Domnului slujiți. Bucurați-vă în nădejde, în suferințe fiți răbdători; în rugăciune, stăruiți. Faceți-vă părtași la trebuințele sfinților, iubirea de străini urmînd. Binecuvîntați pe cei care vă prigonesc; binecuvîntați-i și nu-i blestemați. Bucurați-vă cu cei care se bucură, plîngeți cu cei care plîng. Cugetați același lucru, unii față de alții; nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși spre cele smerite; nu vă socotiți voi înșivă înțelepți. Nu răsplătiți nimănui cu rău pentru rău; purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cît stă în putința voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc mîniei (lui Dumnezeu), căci scris este: «A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti», zice Domnul. Deci, dacă vrăjmașul tău este flămînd, dă-i de mîncare, dacă îi este sete, dă-i să bea»[460]. «Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele»[461]. *Către Corinteni II*: «Nedînd nici o sminteală întru nimic, ca să nu fie slujirea noastră defăimată. Ci întru toate înfățișîndu-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strîmtorări; în bătăi, în temnițe, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi; în curăție, în cunoștință, în îndelungă-răbdare, în bunătate, în Duhul Sfînt, în dragoste nefățarnică; în cuvîntul adevărului, în puterea lui Dumnezeu, prin armele dreptății, cele de-a dreapta și cele de-a stînga, prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă; ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr. Ca niște necunoscuți, deși bine cunoscuți; ca fiind pe pragul morții, deși iată că trăim ca niște pedepsiți, dar nu uciși; ca niște întristați, dar pururea bucurîndu-ne; ca niște săraci, dar pe mulți îmbogățind; ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpînesc»[462]. *Către Corinteni II*: «Deci, fraților, bucurați-vă! Desăvîrșiți-vă, mîngîiați-vă, fiți uniți în cuget, trăiți în pace»[463]. *Către Galateni*: «Iar rodul duhului este:

459. *Matei* 25, 34—36.
460. *Rom.* 12, 7—20.
461. *Rom.* 12, 21.
462. *II Cor.* 6, 3—10.
463. *II Cor.* 13, 11.

dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credință, blîndețe, înfrînare, curăție»[464]. *Către Efeseni*: «De aceea, vă rog eu, cel întemnițat pentru Domnul, să umblați cu vrednicie, după chemarea cu care ați fost chemați. Cu toată smerenia și blîndețea, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții în iubire. Silindu-vă să păziți unitatea Duhului întru legătura păcii. Este un singur trup și un singur Duh, precum și chemați ați fost la o singură nădejde a chemării voastre»[465]. *Către Efeseni*: «Ci fiți buni între voi și milostivi», iertînd unul altuia, precum și Dumnezeu v-a iertat vouă, în Hristos. Și umblați întru iubire, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pentru noi pe Sine, prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă»[466]. *Către Filipeni*: «Deci, cu orice îndemn care este în Hristos, cu orice mîngîiere a dragostei, cu orice împărtășire a Duhului, cu orice milostivire și îndurare. Împliniți bucuria mea, ca să gîndiți la fel, avînd aceeași iubire, un suflet, aceeași cugetare; nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din mărire deșartă»[467]. *Către Filipeni*: «Așadar, fraților, cîte sînt adevărate, cîte sînt de cinste, cîte sînt drepte, cîte sînt curate, cîte sînt de iubit, cîte sînt de nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gîndul. Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți»[468]. *Către Coloseni*: «Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, șezînd de-a dreapta lui Dumnezeu; cugetați cele de sus, nu cele de pe pămînt; căci voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu»[469]. «Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe, cu îndelungă-răbdare»[470]. *Către Tesaloniceni I*: «Vă rugăm însă, fraților, dojeniți pe cei fără de rînduială, îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung răbdători față de toți. Luați seama să nu răsplătească cineva cuiva răul cu rău, ci întotdeauna să urmați cele bune unul față de altul și față de toți. Bucurați-vă pururea. Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus pentru voi. Duhul să nu-l stingeți. Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați; țineți ce este bine; feriți-vă de orice înfățișare a răului»[471]. *Către Tit*: «Bătrînii să fie treji, cinstiți, întregi la minte, sănătoși în credință, în dragoste, în

464. *Gal*. 5, 22—23.
465. *Efes*. 4, 1—4.
466. *Efes*. 4, 32; 5, 2.
467. *Filip*. 2, 1—3.
468. *Filip*. 4, 8—9.
469. *Col*. 3, 1—3.
470. *Col*. 3, 12.
471. *I Tes*. 5, 14—22.

răbdare; bătrînele de asemenea, să aibă în înfățișare cinstită cuviință, neclevetitoare, nerobite de vin mult, să învețe de bine; ca să înțelepțească pe cele tinere, să-și iubească bărbații, să-și iubească copiii; și să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plecate bărbaților lor, ca să nu fie defăimat cuvîntul lui Dumnezeu»[472]. *Către Tit*: «Adu-le aminte să se supună stăpînirilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun. Să nu defaime pe nimeni, să fie pașnici, să fie îngăduitori, să arate către toți oamenii blîndețe»[473]. *Către Evrei*: «Rămîneți întru dragostea frățească. Primirea de oaspeți să n-o uitați, căci prin aceasta unii, fără ca să știe, au primit în gazdă îngeri. Aduceți-vă aminte de cei închiși, ca și cum ați fi închiși cu ei, aduceți-vă aminte de cei care îndură rele, întrucît și voi sînteți în trup. Cinstită să fie nunta întru toate și patul neîntinat. Iar pe desfrînați îi va judeca Dumnezeu. Feriți-vă de iubirea de argint și îndestulați-vă cu cele ce aveți»[474].

Regula 70

Cei cărora li se încredințează predicarea Evangheliei trebuie să se instituie cu rugăciune și binecuvîntare, fie diaconi, fie preoți, (fiind) fără prihană și cu bun nume în viața lor de mai înainte.

Matei: «Atunci a zis ucenicilor Lui: Secerișul este mult, dar lucrătorii sînt puțini. Rugați, deci, pe Domnul secerișului, ca să scoată lucrători la secerișul Său»[475]. *Luca*: «Și în zilele acelea, El a ieșit la munte să Se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu. Și cînd s-a făcut ziua a chemat la Sine pe ucenicii Săi și a ales din ei doisprezece, pe care i-a numit Apostoli: pe Simon, căruia i-a zis Petru, și pe Andrei, fratele lui, pe Iacob și pe Ioan, pe Filip și pe Vartolomeu, pe Matei și pe Toma, pe Iacob al lui Alfeu și pe Simon numit Zilotul, pe Iuda al lui Iacov și pe Iuda Iscarioteanul, care s-a făcut trădător»[476]. *Luca*: «Iar după aceștia, Domnul a ales alți șaptezeci și i-a trimis cîte doi înaintea feței Sale, în fiecare cetate și loc, unde Însuși avea să vină. Și a zis către ei: Secerișul este mult, dar lucrătorii sînt puțini; rugați deci pe Domnul secerișului să scoată lucrători la secerișul Său»[477]. *Fapte*: «Cuvîntul cel dintîi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța. Pînă în ziua în care S-a înăl-

472. *Tit* 2, 2—5.
473. *Tit* 3, 1—2.
474. *Evr.* 13, 1—5.
475. *Matei* 9, 37—38.
476. *Luca* 6, 12—16.
477. *Luca* 10, 1—2.

ţat la cer, poruncind, prin Duhul Sfînt, Apostolilor pe care i-a ales»[478]. *Fapte*: «Şi au pus înainte pe doi, pe Iosif, numit Varsava, zis şi Justus, şi pe Matia. Şi rugîndu-se au zis: Tu, Doamne, Care cunoşti inimile tuturor, arată pe care din aceştia doi L-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri şi al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui. Şi au tras la sorţi, şi sorţul a căzut pe Matia, şi s-a socotit împreună cu cei unsprezece Apostoli»[479]. *Către Timotei I*: «De pofteşte cineva episcopie, bun lucru doreşte. Se cuvine însă episcopului să fie fără de prihană, bărbat al unei femei, treaz, cuminte, cuviincios, primitor de străini, destoinic să înveţe pe alţii. Nebeţiv, nedeprins să bată, neagonisitor de cîştig urît, ci blind, paşnic, neiubitor de argint. Bun chivernisitor în casa lui, avînd copii ascultători, cu toată bunăcuviinţa. Căci dacă nu ştie cineva să-şi rînduiască casa sa, cum va purta de grijă Bisericii lui Dumnezeu? Episcopul să nu fie de curînd botezat, ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osînda diavolului. Diaconii să fie de asemenea cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedaţi la vin mult, neagonisitori de cîştig urît, păstrînd taina credinţei în cuget curat. Dar şi aceştia să fie mai întîi puşi la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să se diaconească»[480]. *Către Tit*: «Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc şi să aşezi preoţi prin cetăţi, precum ţi-am rînduit: de este cineva fără de prihană, bărbat al unei femei, avînd fii credincioşi, nu sub învinuire de desfrînare sau neascultare. Căci se cuvine episcopului să fie fără de prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngîmfat, nu grabnic la mînie, nu dedat la băutură, paşnic, nepoftitor de cîştig urît. Ci primitor de străini, iubitor de bine, treaz la minte, drept, cuvios, înfrînat. Ţinîndu-se de cuvîntul cel credincios al învăţăturii, ca să fie destoinic şi să îndemne la învăţătura cea sănătoasă şi să mustre pe cei potrivnici»[481].

Nu trebuie ca (episcopul) să fie uşor în privinţa hirotoniilor, nici să nu hotărască în privinţa lor fără să se fi informat bine, căci nu este fără primejdie nedocumentarea; ci cel care s-ar face vinovat în privinţa cuiva să fie arătat, pentru ca nici el să nu se facă părtaş păcătosului, nici alţii să nu fie promovaţi, ci mai degrabă să înveţe să se teamă.

Către Timotei I: «Nu pune prea degrabă mîinile peste nimeni, nici nu te face părtaş la păcatele altora»[482]. «Pîră împotriva preotului să nu

478. *Fapte* 1, 1—2.
479. *Fapte* 1, 23—26.
480. *I Tim.* 3, 1—10.
481. *Tit* 1, 5—9.
482. *I Tim.* 5, 22.

primeşti, decît din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc, mustră-i de faţă cu toţi, ca şi ceilalţi să aibă teamă»[483].

Cel ales nu trebuie să-şi însuşească de la sine predicarea, ci să aştepte timpul graţiei lui Dumnezeu şi să înceapă predicarea cînd i se va îngădui, şi să predice acelora pentru (la) care a fost trimis.

Matei: «Pe aceşti doisprezece i-a trimis Iisus, poruncindu-le lor acestea: În calea păgînilor să nu mergeţi şi în cetate de samarineni să nu intraţi; ci mai degrabă mergeţi către oile cele pierdute ale casei lui Israel»[484]. *Matei*: «Şi iată, o femeie cananeancă, ieşind în calea Lui, striga, zicînd: Miluieşte-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de demon. El, însă, nu i-a răspuns nici un cuvînt, şi apropiindu-se, ucenicii Lui Îl rugau, zicînd: Slobozeşte-o, că strigă în urma noastră. Iar El, răspunzînd, a zis: Nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel»[485]. *Ioan*: «Căci (Eu) de la Dumnezeu am ieşit şi am venit; pentru că n-am venit de la Mine Însumi, ci El M-a trimis»[486]. *Fapte*: «Deci cei care se risipiseră din pricina tulburării făcute pentru Ştefan, au trecut pînă în Fenicia şi în Cipru şi în Antiohia, nimănui grăind cuvîntul decît numai iudeilor»[487]. *Către Romani*: «Pavel, rob al lui Iisus Hristos, chemat de El apostol, rînduit pentru vestirea Evangheliei lui Dumnezeu»[488]. *Către Romani*: «Şi cum vor auzi, fără propovăduitor? Şi cum vor propovădui, de nu se vor trimite?»[489]. *Către Timotei I*: «Pavel, Apostol al lui Iisus Hristos, după porunca lui Dumnezeu, Mîntuitorul nostru, şi a lui Hristos, nădejdea noastră»[490].

Cel care a fost chemat la predicarea Evangheliei trebuie să se supună îndată şi să nu ezite.

Luca: «Şi a zis către altul: Urmează-Mi. Iar el a zis: Doamne, dă-mi voie întîi să merg să îngrop pe tatăl meu. Iar El i-a zis: Lasă morţii să-şi îngroape morţii lor, iar tu mergi de vesteşte împărăţia lui Dumnezeu»[491]. *Către Galateni*: «Dar cînd a binevoit Dumnezeu, Care m-a ales din pîntecele mamei mele şi m-a chemat prin harul Său, să descopere pe Fiul Său întru mine, pentru ca să-L binevestesc la nea-

483. *I Tim.* 5, 19—20.
484. *Matei* 10, 5—7.
485. *Matei* 15, 22—24.
486. *Ioan* 8, 42.
487. *Fapte* 11, 19.
488. *Rom.* 1, 1.
489. *Rom.* 10, 14—15.
490. *I Tim.* 1, 1.
491. *Luca* 9, 59—60.

muri, îndată nu am primit sfat de la trup şi de la sînge. Nici nu m-am suit la Ierusalim, la Apostolii cei dinainte de mine, ci m-am dus în Arabia şi m-am întors iarăşi la Damasc»[492].

Nu trebuie a învăţa o altă învăţătură (falsă).

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: Cel care nu intră pe uşă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur şi tîlhar. Iar cel care intră prin uşă păstor este oilor»[493]. Şi după puţin: «Eu sînt uşa oilor. Toţi cîţi au venit (înainte de Mine) sînt furi şi tîlhari, dar oile nu i-au ascultat»[494]. *Către Galateni*: «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte, şi acum vă spun iarăşi: dacă vă propovăduieşte cineva altceva decît aţi primit, să fie anatema!»[495] *Către Timotei I*: «Iar de învaţă cineva într-alt chip şi nu se ţine de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos şi de învăţătura cea bună după credinţă, acela este un îngîmfat, care nu ştie nimic, suferind de boala discuţiilor şi certurilor de cuvinte, din care pornesc: ceartă, pizmă, defăimări, bănuieli nedrepte; gîlcevile necurmate ale oamenilor stricaţi la minte şi lipsiţi de adevăr, care socotesc că evlavia este un mijloc de cîştig. Depărtează-te de unii ca aceştia»[496].

Cei cărora li s-a încredinţat să înveţe trebuie (să înveţe) toate cîte au fost poruncite de Domnul în Evanghelie şi de Apostoli, şi cîte au rămas prin aceştia.

Matei: «Mergînd învăţaţi toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, învăţîndu-le să păzească toate cîte am poruncit vouă»[497]. *Fapte*: «Şi cînd treceau prin cetăţi, le învăţau să păzească învăţăturile rînduite de Apostoli şi de preoţii din Ierusalim»[498]. *Către Timotei I*: «Acestea să-i înveţi şi să le porunceşti»[499]. *Către Tit*: «Dar tu grăieşte cele ce se cuvin învăţăturii sănătoase»[500].

Cel care a fost încredinţat cu cuvîntul învăţăturii Domnului, dacă ar tăcea ceva din cele necesare spre bunăplăcerea faţă de Dumnezeu, este vinovat sîngelui celor care au fost primejduiţi, adică prin săvîrşirea celor oprite sau şi pentru lipsa celor care trebuiau să fie împlinite.

492. *Gal.* 1, 15—17.
493. *Ioan* 10, 1—2.
494. *Ioan* 10, 7—8.
495. *Gal.* 1, 8—9.
496. *I Tim.* 6, 3—5.
497. *Matei* 28, 19—20.
498. *Fapte* 16, 4.
499. *I Tim.* 6, 2.
500. *Tit* 2, 1.

Luca: «Vai vouă, învățători de lege, că ați luat cheia cunoștinței. Voi înșivă n-ați intrat, iar pe cei care voiau să intre ia-ți împiedicat»[501]. *Fapte*: «Iar cînd Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvînt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul. Și stînd ei împotrivă și hulind, el scuturîndu-și hainele, a zis către ei: Sîngele vostru asupra capului vostru! Eu sînt curat. De acum înainte mă voi duce la neamuri»[502]. *Fapte*: «Pentru aceea vă mărturisesc în ziua de astăzi că sînt curat de sîngele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu»[503].

Se cuvine, ca și cu privire la cele hotărîte nu după poruncă din Scriptură, fiecare să îndemne spre mai bine.

Matei: «Că sînt fameni care s-au născut așa din pîntecele mamei lor; sînt fameni pe care oamenii i-au făcut fameni și sînt fameni care s-au făcut fameni ei înșiși, pentru împărăția cerurilor. Cine poate înțelege să înțeleagă!»[504]. *Către Corinteni I*: «Cît despre fecioare, nu am poruncă de la Domnul. Vă dau însă sfatul meu, ca unul care am fost miluit de Domnul să fiu vrednic de crezare. Socotesc deci că aceasta este bine pentru nevoia ceasului de față. Bine este pentru oricine să fie așa *(cum se găsește)*. Te-ai legat cu femeie? Nu căuta dezlegare. Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie»[505] ș.u.

Nu se cuvine să pună cineva altora sarcină dintre cele pe care însuși nu le împlinește.

Luca: «Vai și vouă, învățători de lege! Că împovărați pe oameni cu sarcini anevoie de purtat, iar voi nu atingeți sarcinile nici cu unul din degetele voastre»[506].

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să înfățișeze tuturor chipul oricărui bine, făcînd el mai întîi cele ce învață.

Matei: «Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima»[507]. *Ioan*: «Deci, după ce le-a spălat picioarele (ucenicilor) și Și-a luat hainele, S-a așezat iar la masă și le-a zis: Înțelegeți ce v-am făcut Eu? Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, că sînt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori să vă spălați picioarele unii altora; căci v-am dat pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și

501. *Luca* 10, 52.
502. *Fapte* 18, 5—6.
503. *Fapte* 20, 26—27
504. *Matei* 19, 12.
505. *I Cor.* 7, 25—27.
506. *Luca* 11, 46.
507. *Matei* 11, 28—29.

voi» [508]. *Fapte*: «Toate vi le-am arătat, căci, ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi» [509]. *Către Corinteni I*: «Fiți următori mie, precum și eu sînt lui Hristos» [510]. *Către Timotei I*: «Nimeni să nu disprețuiască tinerețele tale, ci fă-te pildă credincioșilor, cu cuvîntul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția» [511].

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să nu aibă odihnă în lucrările lui, ci propria și deosebita lucrare a grijii încredințate lui să aibă în vedere îmbunătățirea celor care au crezut.

Matei: «Voi sînteți sarea pămîntului; dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? De nimic nu mai e bună decît să fie aruncată afară și călcată în picioare de oameni» [512]. *Ioan*: «Tot ce-Mi dă Mie Tatăl va veni la Mine; și pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară, pentru că M-am pogorît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui Care M-a trimis; ci aceasta este voia Celui Care M-a trimis, ca oricine vede pe Fiul și crede în El să aibă viață veșnică» [513]. *Către Tesaloniceni I*: «Căci care este nădejdea noastră, bucuria sau cununa laudei noastre, dacă nu voi, înaintea Domnului nostru Iisus, întru a Lui venire? Căci voi sînteți slava noastră și bucuria noastră» [514].

Proiestosul cuvîntului este dator să cerceteze satele și toate orașele ce i-au fost încredințate.

Matei: «Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățînd în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și neputința (în popor) [515]. *Luca*: «Și El umbla prin cetăți și prin sate, propovăduind și binevestind împărăția lui Dumnezeu, și cei doisprezece erau cu El» [516].

Trebuie ca toți să fie chemați la ascultarea Evangheliei, și cu tot curajul să anunțe cuvîntul și să mărturisească întru adevăr, chiar dacă unii ar împiedica și ar prigoni în orice chip pînă la moarte.

Matei: «Ceea ce vă grăiesc la întuneric, spuneți la lumină, și ceea ce auziți la ureche, propovăduiți de pe case. Nu vă temeți de cei care ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă» [517]. *Matei*: «Nunta era gata, dar cei poftiți n-au fost vrednici. Mergeți dar la răspîntiile drumurilor și

508. *Ioan* 13, 12–15.
509. *Fapte* 20, 35.
510. *I Cor.* 11, 1.
511. *I Tim.* 4, 12.
512. *Matei* 5, 13.
513. *Ioan* 6, 37–40.
514. *I Tes.* 2, 19–20.
515. *Matei* 4, 23.
516. *Luca* 8, 1.
517. *Matei* 10, 27–28

pe cîţi veţi găsi, chemaţi-i la nuntă» [518]. *Ioan* : «Eu am vorbit pe faţă lumii. Totdeauna am învăţat în sinagogă şi în templu, unde se adună toţi iudeii şi nimic nu am vorbit în ascuns» [519]. *Fapte* : «Şi, aducîndu-i, i-au pus în faţa sinedriului, iar arhiereul i-a întrebat, zicînd : Au nu v-am poruncit vouă cu poruncă să nu mai învăţaţi în numele acesta ? Şi iată, aţi umplut Ierusalimul cu învăţătura voastră şi voiţi să aduceţi asupra noastră sîngele Acestui Om. Iar Petru şi Apostolii, răspunzînd, au zis : Trebuie să ascultăm pe Dumnezeu mai mult decît pe oameni» [520]. *Fapte* : «Decît numai că Duhul Sfînt mărturiseşte prin cetăţi, spunîndu-mi că mă aşteaptă lanţuri şi necazuri. Dar nimic nu iau în seamă şi nu pun nici un preţ pe viaţa mea, numai să împlinesc calea mea şi slujba mea, pe care am luat-o de la Domnul Iisus, de a mărturisi Evanghelia harului lui Dumnezeu» [521]. *Către Tesaloniceni I* : «Căci ştiţi voi înşivă, fraţilor, că venirea noastră la voi n-a fost zadarnică. Ci după ce am suferit şi am fost, precum ştiţi, ocărîţi în Filipi, am îndrăznit întru Dumnezeul nostru să grăim în faţa voastră, cu multă luptă Evanghelia lui Dumnezeu» [522].

Trebuie să ne rugăm pentru progresul celor care au crezut şi să mulţumim pentru aceasta.

Ioan : «Dar nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor ; ca toţi să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine, aşa şi aceştia în Noi să fie una» [523]. Şi iarăşi : «Părinte, voiesc ca unde sînt Eu, să fie împreună cu Mine şi aceia pe care Mi i-ai dat» [524]. *Luca* : «În acest sens, El (Iisus) S-a bucurat cu Duhul şi a zis : Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi de cei pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor. Da, Părinte, căci aşa a fost înaintea Ta, bunăvoinţa Ta !» [525]. *Către Romani* : «Mulţumesc întîi Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toţi, fiindcă credinţa voastră se vesteşte în toată lumea ; că martor îmi este Dumnezeu, Căruia Îi slujesc cu duhul meu întru Evanghelia Fiului Său, că neîncetat fac pomenire despre voi totdeauna în rugăciunile mele» [526]. *Către Filipeni* : «Căci martor îmi este Dumnezeu, că vă doresc pe voi toţi, cu dragostea lui Hristos Iisus. Aceasta mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult şi mai mult, întru cunoştinţă şi întru orice pricepere. Ca să puteţi preţui cele

518. *Matei* 22, 8—9.
519. *Ioan* 18, 20.
520. *Fapte* 5, 27—29.
521. *Fapte* 20, 23—24.
522. *I Tes.* 2, 1—2.
523. *Ioan* 17, 20—21.
524. *Ioan* 17, 24.
525. *Luca* 10, 21.
526. *Rom.* 1, 8—10.

ce sînt mai de folos și ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos; plini de roadele dreptății, care sînt prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu» [527].

Cele realizate cu harul lui Dumnezeu trebuie să fie cunoscute și altora spre slava lui Dumnezeu.

Luca: «Și, întorcîndu-se Apostolii, I-au spus toate cîte au făcut» [528]. *Fapte*: «Și venind și adunînd Biserica, au vestit cîte a făcut Dumnezeu cu ei» [529]. *Către Efeseni*: «Iar ca să știți și voi cele ale mele și ce fac, Tihic, iubitul frate și credinciosul slujitor întru Domnul, vi le va aduce la cunoștință pe toate; pentru aceasta l-am trimis pe el la voi, ca să aflați cele despre noi» [530].

Trebuie să ne îngrijim nu numai de cei prezenți, ci și de cei absenți; și toate să le facem ca și cum nevoia zidirii ar pretinde (aceasta).

Ioan: «Am și alte oi care nu sînt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc, și vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor» [531]. *Către Tesaloniceni I*: «De aceea, nemaiputînd răbda, am hotărît să rămînem singuri la Atena. Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună-lucrător cu noi în Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îndemne în credința voastră» [532].

Se cuvine ca aceia care se roagă să fie tratați cu bunăvoință.

Matei: «Pe cînd le spunea acestea, iată un dregător, venind, I s-a închinat, zicînd: Fiica mea a murit de curînd, dar, venind, pune mîna Ta peste ea și va învia. Atunci Iisus sculîndu-Se, a mers după el» [533]. *Fapte*: «Și fiind aproape Lida de Iope, ucenicii auzind că Petru este în Lida, au trimis pe doi bărbați la el, rugîndu-l: Nu pregeta să vii pînă la noi. Și Petru, sculîndu-se, a venit cu ei» [534].

Se cuvine ca aceia care au primit cuvîntul adevărului să fie sprijiniți prin vizitare.

Fapte: «Și, după cîteva zile, Pavel a zis către Varnava: Întorcîndu-ne, să cercetăm cum se află frații noștri în toate cetățile în care am vestit cuvîntul Domnului» [535]. *Către Tesaloniceni I*: «Iar noi, fraților, fiind despărțiți de voi, o bucată de vreme, cu ochii, nu cu inima, ne-am sîrguit cu atît mai mult, cu mare dor, să vedem fața voastră. Pentru

527. *Filip.* 1, 8—11.
528. *Luca* 9, 10.
529. *Fapte* 14, 27.
530. *Efes.* 6, 21—22.
531. *Ioan* 10, 16.
532. *I Tes.* 3, 1—2.
533. *Matei* 9, 18—19.
534. *Fapte* 9, 38—39.
535. *Fapte* 15, 36.

aceea am voit să venim la voi, îndeosebi eu, Pavel, — o dată și încă altă dată — dar ne-a împiedicat satana»[536]. Și după puțin: «De aceea, nemaiputînd răbda, am hotărît să rămînem singuri la Atena. Și am trimis pe Timotei, fratele nostru și slujitorul lui Dumnezeu și împreună-lucrător cu noi în Evanghelia lui Hristos, ca să vă întărească și să vă îndemne în credința voastră. Ca nimeni să nu se clatine în aceste necazuri, căci singuri știți că spre aceasta sîntem puși»[537].

Propriu celui care iubește pe Domnul este ca din multa iubire față de cei care învață cu toată stăruința să poarte grijă de ei în orice chip, chiar pînă la moarte, rămînînd neclintit în învățătură deopotrivă în obște și particular.

Ioan: «Păstorul cel bun își pune viața pentru oi»[538]. «Deci după ce au prînzit, a zis Iisus lui Simon-Petru: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu mai mult decît aceștia? El a zis: Da, Doamne, Tu știi că te iubesc. Zis-a lui: Paște mielușeii Mei. Iisus i-a zis iarăși, a doua oară: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? El I-a zis: Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc. Zis-a lui Iisus: Păstorește oile Mele. Iisus i-a zis a treia oară: Simone, fiul lui Iona, Mă iubești? Petru s-a întristat, că i-a zis a treia oară: Mă iubești? și I-a zis: Doamne, Tu știi toate. Tu știi că Te iubesc. Iisus i-a zis: Paște oile Mele»[539]. *Fapte*: «În ziua întîi a săptămînii (duminică), adunîndu-ne noi să frîngem pîinea, Pavel, care avea de gînd să plece a doua zi, a început să le vorbească și a prelungit cuvîntul lui pînă la miezul nopții»[540]. Și după puțin: «Și suindu-se și frîngînd pîinea și mîncînd, a vorbit cu ei mult pînă în zori și atunci a plecat»[541]. «Și cum n-am ascuns nimic din cele folositoare, ca să nu vi le vestesc și să nu vă învăț, fie înaintea poporului, fie prin case, mărturisind și iudeilor și elinilor pocăința cea întru Dumnezeu și credința în Domnul nostru Iisus Hristos»[542]. «Drept aceea, privegheați, aducîndu-vă aminte că, timp de trei ani n-am încetat noaptea și ziua să vă îndemn, cu lacrimi, pe fiecare dintre voi»[543]. *Către Tesaloniceni I*: «Căci știți voi înșivă, fraților»[544], «osteneala și truda noastră, lucrînd zi și noapte, ca să nu fim povară nici unuia dintre voi, așa v-am propovăduit Evanghelia lui Dumnezeu. Voi sînteți martori și Dumnezeu de asemenea, cît de sfînt și cît de drept și fără de prihană ne-am purtat

536. *I Tes.* 2, 17—18.
537. *I Tes.* 3, 1—3.
538. *Ioan* 10, 11.
539. *Ioan* 21, 15—17.
540. *Fapte* 20, 7.
541. *Fapte* 20, 11.
542. *Fapte* 20, 20—21.
543. *Fapte* 20, 31.
544. *I Tes.* 2, 1.

între voi credincioșii; ca un părinte pe copiii săi, precum știți, așa v-am rugat și v-am mîngîiat. Și v-am rugat cu stăruință să umblați cum se cuvine înaintea lui Dumnezeu, Celui Care vă cheamă la împărăția și la mărirea Sa» [545].

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să fie milostiv și compătimitor și îndeosebi față de cei ce și-au înrăit sufletele.

Matei: «Și văzînd fariseii au zis ucenicilor: Pentru ce mănîncă învățătorii voștri cu vameșii și cu păcătoșii? Și, auzind El, a zis: Nu cei sănătoși au nevoie de doctori, ci cei bolnavi. Deci, mergînd, învățați ce înseamnă: «Milă voiesc, iar nu jertfă», că n-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință» [546]. Și văzînd mulțimile, I s-a făcut milă de ele, că erau necăjite și rătăcite ca niște oi care n-au păstor» [547].

Trebuie ca și cu privire la nevoile trupului să ne fie milă față de cei care au crezut și să purtăm grijă de ei.

Matei: «Milă îmi este de mulțime, că iată sînt trei zile de cînd așteaptă lîngă Mine și n-au ce să mănînce; și să-i slobozesc flămînzi nu voiesc, ca să nu se istovească pe drum» [548]. *Marcu*: «Și a venit la El un lepros, rugîndu-L, îngenunchind și zicînd: Dacă vei vrea, poți să mă curățești. Și făcîndu-I-se milă, a întins mîna și S-a atins de el și i-a zis: «Voiesc, curățește-te» [549]. *Fapte*: «În zilele acelea, înmulțindu-se ucenicii, eleniștii cîrteau împotriva evreilor, pentru că văduvele lor erau trecute cu vederea la slujirea cea de fiecare zi. Și chemînd cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis: Nu este drept ca noi, părăsind cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese. Drept aceea, căutați șapte bărbați dintre voi, cu nume bun, plini de Duh Sfînt și de înțelepciune pe care noi să-i rînduim la această slujbă» [550].

Nu se cuvine ca proiestosul cuvîntului să se arate iubitor al datoriei în îndeplinirea lucrurilor de mai mică importanță și să fie lipsit de rîvnă pentru cele mai importante.

Fapte: «Și chemînd cei doisprezece mulțimea ucenicilor, au zis: Nu este drept ca noi, părăsind cuvîntul lui Dumnezeu, să slujim la mese» [551]. Și după puțin: «Iar noi vom stărui în rugăciune și în slujirea cuvîntului» [552].

545. *I Tes* 2, 9—12.
546. *Matei* 9, 11—13.
547. *Matei* 9, 36.
548. *Matei* 15, 32.
549. *Marcu* 1, 40—41.
550. *Fapte* 6, 1—3
551. *Fapte* 6, 2.
552. *Fapte* 6, 4.

Nu trebuie să căutăm să ne fălim, nici să folosim cuvîntul învățăturii spre flatarea ascultătorilor, spre informarea propriilor plăceri, adică a trebuințelor; ci unii ca aceștia să fie, cînd vorbesc, ca înaintea lui Dumnezeu spre mărirea Lui.

Matei: «Și toate faptele lor le fac ca să fie văzuți de oameni; că își lățesc filacteriile și își măresc ciucurii hainelor lor. Și le place să stea în capul mesei la ospețe și în băncile dintîi, în sinagogi. Și să li se plece lumea în piețe și să fie numiți de oameni: Rabbi *(învățători)*. Voi însă să nu vă numiți rabbi, că Unul este Învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sînteți frați. Și tată al vostru să nu numiți pe nimeni pe pămînt, că Tatăl vostru Unul este, Cel din ceruri. Nici învățători să nu vă numiți, că Învățătorul vostru este Unul: Hristos»[553]. *Ioan*: «Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui Care M-a trimis. De vrea cineva să facă voia Lui, va cunoaște despre învățătura aceasta dacă este de la Dumnezeu sau Eu vorbesc de la Mine Însumi. Cel care vorbește de la sine își caută mărirea sa; iar cel care caută slava Celui Care l-a trimis, acela este adevărat și nedreptate nu este în el»[554]. *Către Corinteni II*: «Căci nu sîntem precum cei mulți, care amestecă cuvîntul lui Dumnezeu, ci grăim ca de la Dumnezeu înaintea lui Dumnezeu, în Hristos»[555]. *Către Tesaloniceni I*: «Pentru că îndemnul nostru nu venea din rătăcire, nici din gînduri necurate, nici din înșelăciune, ci după cum am fost socotiți vrednici de Dumnezeu ca să ni se încredințeze Evanghelia, așa vorbim, nu căutăm să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Care ne încearcă inimile. Căci niciodată nu ne-am arătat în cuvinte de lingușire, după cum știți, nici cu ascunse porniri de lăcomie; Dumnezeu este martor. Nici n-am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții, deși puteam să fim cu greutate, ca apostoli ai lui Hristos»[556].

Nu se cuvine ca proiestosul cuvîntului să abuzeze de autoritate spre insultarea celor subordonați, și nici să nu se revolte împotriva lor, ci mai degrabă să aibă o atitudine cumpănită de modestie față de ei.

Matei: «Cine, oare, este slujitorul credincios și înțelept pe care l-a pus stăpînul peste slugile sale, ca să le dea hrană la timp? Fericit este slujitorul acela pe care, venind stăpînul său, îl va afla făcînd așa. Adevărat zic vouă că peste toate avuțiile sale îl va pune. Iar dacă acel slujitor, rău fiind, va zice în inima sa: Stăpînul meu întîrzie, și va începe să bată pe cei care slujesc împreună cu el, să mănînce și să bea cu bețivii; veni-va stăpînul slujitorului aceluia în ziua cînd nu se aș-

553. *Matei* 23, 5—10.
554. *Ioan* 7, 16—18.
555. *II Cor.* 2, 17.
556. *I Tes.* 2, 3—6.

teaptă şi în ceasul pe care nu-l cunoaşte, şi-l va tăia *(scoate din dregătorie)* şi partea lui o va pune cu făţarnicii. Acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinţilor»[557]. *Ioan*: «Voi Mă numiţi pe Mine Învăţătorul şi Domnul, şi bine ziceţi, că sînt. Deci, dacă Eu, Domnul şi Învăţătorul, v-am spălat picioarele, şi voi sînteţi datori să spălaţi picioarele unii altora; căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceţi şi voi»[558]. *Luca*: «Şi s-a iscat între ei şi neînţelegere: cine dintre ei se pare că este mai mare? Iar El le-a zis: Împăraţii păgînilor domnesc peste ei şi cei care îi stăpînesc se numesc binefăcători. Dar între voi să nu fie aşa, ci cel mai mare dintre voi să fie cel mai mic, şi căpetenia, ca acela care slujeşte. Căci cine este mai mare: cel care stă la masă sau cel care slujeşte?»[559] *Fapte*: «Şi trimiţînd din Milet la Efes, a chemat la sine pe preoţii Bisericii. Şi cînd ei au venit la el, le-a zis: Voi ştiţi cum m-am purtat eu cu voi, în toată vremea, din ziua cea dintîi, cînd am venit în Asia, slujind Domnului cu toată smerenia şi cu multe lacrimi şi încercări care mi s-au întîmplat prin uneltirile iudeilor»[560]. *Către Corinteni II*: «Pentru că voi, înţelepţi fiind, îngăduiţi bucuros pe cei neînţelepţi. Căci de vă robeşte cineva, de vă mănîncă cineva, de vă ia ce e al vostru, de vă priveşte cineva cu mîndrie, de vă loveşte cineva peste obraz, răbdaţi. Spre ruşinea mea o spun, că noi ne-am arătat slabi» în această privinţă (latură)[561].

Nu se cuvine ca Evanghelia să se predice din (duh de) ceartă, sau invidie, sau controversă faţă de unii.

Matei: «Iată Fiul Meu pe care L-am ales; Iubitul Meu întru care a binevoit sufletul Meu; pune-voi Duhul Meu peste El şi judecată neamurilor va vesti. Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni pe uliţe glasul Lui»[562]. *Către Filipeni*: «Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă şi din duh de ceartă, alţii însă din bunăvoinţă. Unii o fac din iubire (către mine), ştiind că stau aici pentru apărarea Evangheliei; ceilalţi, însă, din zavistie vestesc pe Hristos, nu cu gînduri curate, ci socotind să-mi sporească suferinţa în lanţurile mele»[563].

Nu se cuvine ca în predicarea Evangheliei să se adopte merite omeneşti, ca să nu ascundă acestora harul lui Dumnezeu.

Matei: «Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne ale cerului şi al pămîntului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai desco-

557. *Matei* 24, 45—51.
558. *Ioan* 13, 13—15.
559. *Luca* 22, 24—27.
560. *Fapte* 20, 17—19.
561. *II Cor.* 11, 19—21.
562. *Matei* 12, 18—19.
563. *Filip.* 1, 15—17.

perit pruncilor. Da, Părinte, căci așa a fost bunăvoirea înaintea Ta»[564]. *Către Corinteni I* : «Căci Hristos nu m-a trimis ca să botez, ci să binevestesc, dar nu cu înțelepciunea cuvîntării, ca să nu rămînă stearpă crucea lui Hristos»[565]. «Și eu, fraților, cînd am venit la voi și v-am vestit taina lui Dumnezeu, n-am venit ca iscusit cuvîntător sau ca înțelept. Căci am judecat să nu știu între voi altceva decît pe Iisus Hristos, și pe Acesta, răstignit. Și întru slăbiciune și cu frică și cu cutremur mare am fost la voi. Iar cuvîntul meu și propovăduirea mea nu stăteau în cuvintele convingătoare ale înțelepciunii omenești, ci în dovada Duhului și a puterii. Pentru ca credința voastră să nu fie în înțelepciunea oamenilor, ci în puterea lui Dumnezeu»[566].

Nu trebuie să se creadă că reușita predicării se realizează prin concepții proprii, ci să fim convinși că totul vine de la Dumnezeu.

Către Corinteni II : «Și o astfel de încredere avem prin Hristos față de Dumnezeu; nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu, Cel Care ne-a și învrednicit să fim slujitori ai Noului Testament»[567]. *Către Corinteni II* : «Și avem comoara aceasta în vase de lut, ca să se învedereze că puterea covîrșitoare este a lui Dumnezeu, și nu de la noi»[568].

Cel căruia i s-a încredințat predicarea Evangheliei nu trebuie să aibă ceva în plus în afară de cele de strictă necesitate.

Matei : «Să nu aveți nici aur, nici argint, nici bani în cingătorile voastre. Nici traistă pe drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag; că vrednic este lucrătorul de hrana sa»[569]. *Luca* : «Să nu luați nimic pe drum, nici toiag, nici traistă, nici pîine, nici bani și nici să aveți cîte două haine»[570]. *Fapte* : «Argint, sau aur, sau haină n-am poftit de la nimeni. Voi înșivă știți»[571]. *Către Timotei II* : «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste»[572].

În grija pentru cele ale vieții nu trebuie să ai raporturi cu cei care se îndeletnicesc pentru acestea cu osteneală.

Luca : «Zis-a Lui cineva din mulțime : Învățătorule, spune-i fratelui meu să împartă cu mine moștenirea. Iar El i-a zis : Omule, cine

564. *Matei* 11, 25—26.
565. *I Cor.* 1, 17.
566. *I Cor.* 2, 1—5.
567. *II Cor.* 3, 4—6.
568. *II Cor.* 4, 7.
569. *Matei* 10, 9—10.
570. *Luca* 9, 3.
571. *Fapte* 20, 33—34.
572. *II Tim.* 2, 4.

M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi ?» 573. *Către Timotei II* : «Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strînge oaste» 574.

Cei care neglijează cu îndrăzneală voile lui Dumnezeu ca să fie pe placul celor care ascultă, făcîndu-se robi ei înșiși acelora cărora vor să le fie pe plac, cad de sub stăpînirea Domnului.

Ioan : «Cum puteți voi să credeți, cînd primiți mărire unii de la alții, și mărirea cea de la unicul Dumnezeu nu o căutați ?» 575. *Către Galateni* : «Dacă aș mai plăcea oamenilor, n-aș fi rob al lui Hristos» 576.

Se cuvine ca scopul celui care-și propune să învețe să-l constituie (dorința) de a tinde spre bărbatul desăvîrșit, la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos ; dar fiecare la locul lui.

Matei : «Fiți, dar, voi desăvîrșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvîrșit este» 577. *Ioan* : «Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor. Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, în Mine și Eu în Tine, așa și aceștia în Noi să fie una» 578. *Către Efeseni* : «Și El a dat pe unii ca să fie apostoli, pe alții prooroci, pe alții binevestitori, pe alții păstori și învățători, spre desăvîrșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos, pînă vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvîrșit, la măsura vîrstei deplinătății lui Hristos» 579.

Pe cei îndărătnici trebuie să-i instruim cu răbdare și blîndețe, recomandîndu-le pocăința, pînă ce s-ar împlini măsura grijii față de ei.

Matei : «Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni, pe ulițe, glasul Lui. Trestie strivită nu va frînge și feștilă care pîlpîie nu va stinge, pînă ce nu va scoate, spre biruință, judecata» 580. *Către Timotei II* : «Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți, destoinic, să dea învățătură, îngăduitor, certînd cu blîndețe pe cei care stau împotrivă, că doar le va da Dumnezeu pocăință spre cunoașterea adevărului ; și vor scăpa din cursa diavolului» 581.

573. *Luca* 12, 13—14.
574. *II Tim.* 2, 4.
575. *Ioan* 5, 44.
576. *Gal.* 1, 10.
577. *Matei* 5, 48.
578. *Ioan* 17, 20—21.
579. *Efes* 4, 11—13.
580. *Matei* 12, 19—20.
581. *II Tim.* 2, 24—26.

Se cuvine ca pentru cei care, din teamă sau evlavie, părăsesc prezența propovăduitorului, (acesta) să înceteze cuvîntul și să nu persiste cu (duh de) ceartă.

Luca: «Și L-a rugat pe El toată mulțimea din ținutul Gherghesenilor să plece de la ei, căci erau cuprinși de frică mare. Iar El, intrînd în corabie, S-a înapoiat» [582].

Se cuvine ca să ne îndepărtăm de cei care, din ingratitudine, n-au primit predicarea Evangheliei și de la aceștia să nu se primească nici cele pentru nevoia trupului, ca binefacere.

Matei: «Cine nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați-vă praful de pe picioarele voastre» [583]. *Luca*: «Și în orice cetate veți intra și nu vă vor primi, ieșind în piețele ei, ziceți: Și praful care s-a lipit de picioarele noastre din cetatea voastră vi-l scuturăm vouă. Dar aceasta să știți, că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu» [584]. *Fapte*: «Iar cînd Sila și Timotei au venit din Macedonia, Pavel era prins cu totul de cuvînt, mărturisind iudeilor că Iisus este Hristosul. Și stînd ei împreună și hulind, el, scuturîndu-și hainele, a zis către ei: Sîngele vostru asupra capului vostru! Eu sînt curat. De acum înainte mă voi duce la neamuri» [585].

Se cuvine să ne îndepărtăm de cei neascultători după ce s-a folosit față de ei tot felul de stăruință (grijă).

Matei: «Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine, de cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum adună cloșca puii săi sub aripă, dar nu ați voit. Iată, se lasă pustie casa voastră» [586]. *Fapte*: «Iar în sîmbăta următoare, mai toată cetatea s-a adunat ca să audă cuvîntul lui Dumnezeu. Dar iudeii, văzînd mulțimile, s-au umplut de pizmă și vorbeau împotriva celor spuse de Pavel, hulind. Dar Pavel și Barnaba, îndrăznind, le-au zis: Vouă trebuie să vi se grăiască, mai întîi, cuvîntul lui Dumnezeu, dar de vreme ce îl lepădați și vă judecați pe voi nevrednici de viața veșnică, iată ne întoarcem către neamuri, căci așa ne-a poruncit nouă Dumnezeu: «Te-am pus spre lumină neamurilor, ca să fii Tu spre mîntuire pînă la marginea pămîntului» [587]. *Către Tit*: «De omul eretic, după întîia și a doua mustrare, depărtează-te; știind că unul ca acesta s-a abătut și păcătuiește, fiind de sine însuși osîndit» [588].

582. *Luca* 8, 37.
583. *Matei* 10, 14.
584. *Luca* 10, 10—11.
585. *Fapte* 18, 5—6.
586. *Matei* 23, 37—38.
587. *Fapte* 13, 44—47.
588. *Tit* 3, 10—11.

Trebuie să păzim față de toți în orice chip acrivia cuvintelor Domnului, nefăcînd nimic după invitare (cu părtinire).

Către Timotei I: «Te îndemn stăruitor înaintea lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor Lui celor aleși, ca să păzești acestea, fără a lua o hotărîre dinainte, nefăcînd nimic cu părtinire» [589].

Se cuvine ca proiestosul cuvîntului să facă și să vorbească cu multă prudență și probare, potrivit scopului de a fi bineplăcut lui Dumnezeu, trebuind să fie probat și mărturisit și de cei care i s-au încredințat lui.

Fapte: «Voi știți cum m-am purtat cu voi, în toată vremea, din ziua cea dintîi, cînd am venit în Asia, slujind Domnului cu toată smerenia și cu multe lacrimi și încercări» [590]. Și după puțin: «Argint, sau aur, sau haină n-am poftit de la nimeni. Voi înșivă știți că mîinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor care erau cu mine» [591]. *Către Tesaloniceni I*: «Voi sînteți martori și Dumnezeu de asemenea, cît de sfînt și cît de drept și fără de prihană ne-am purtat între voi credincioșii, precum știți» [592].

Regula 71

Cîte de același fel se spun despre episcopi și proiestoși

Către Timotei I: «De poftește cineva episcopie, bun lucru dorește. Se cuvine însă episcopului să fie fără de prihană, bărbat al unei femei, treaz, cuminte, primitor de străini, destoinic să învețe pe alții, nebețiv, nedeprins să bată, neagonisitor de cîștig urît, pașnic, neiubitor de argint, bun chivernisitor în casa lui, avînd copii ascultători, cu toată bunăcuviința. Căci dacă nu știe cineva să-și rînduiască a sa casă, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu? Episcopul să nu fie de curînd botezat, ca nu cumva, trufindu-se, să cadă în osînda diavolului» [593]. *Către Timotei I*: «Pe cel bătrîn să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei mai tineri ca pe frați; pe femeile bătrîne îndeamnă-le ca pe niște mame; pe cele tinere, ca pe surori, în toată curăția» [594]. *Către Timotei II*: «Fugi de poftele tinereților, și urmează dreptatea, credința, dragostea, pacea cu cei care cheamă pe Domnul din inimă curată. Ferește-te de întrebările nebunești, știind că dau prilej de ceartă. Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blînd cu toți,

589. *I Tim.* 5, 21.
590. *Fapte* 20, 18—19.
591. *Fapte* 20, 33—34
592. *I Tes.* 2, 10—11.
593. *I Tim.* 3, 1—6.
594. *I Tim.* 5, 1—2

destoinic să dea învăţătură, îngăduitor, certînd cu blîndeţe pe cei care stau împotrivă»[595]. *Către Timotei II* : «Tu însă ai urmat învăţătura mea, năzuinţa mea, credinţa mea, îndelunga mea răbdare, dragostea mea, răbdarea mea, prigonirile şi suferinţele»[596]. *Către Tit* : «Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc şi să aşezi preoţi prin cetăţi, precum ţi-am rînduit : De este cineva fără de prihană, bărbat al unei femei, avînd fii credincioşi, nu sub învinuire de desfrînare sau neascultători. Căci se cuvine episcopului să fie fără de prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngîmfat, nu grabnic la mînie, nu dedat la băutură, paşnic, nepoftitor de cîştig urît, ci primitor de străini, iubitor de bine, treaz la minte, drept, cuvios, înfrînat, ţinîndu-se de cuvîntul cel credincios al învăţăturii, ca să fie destoinic şi să îndemne la învăţătura cea sănătoasă şi să mustre pe cei potrivnici»[597].

Despre diaconi

Fapte : «Şi au ales pe Ştefan, bărbat plin de credinţă şi de Duh Sfînt, şi pe Filip, şi pe Prohor, şi pe Nicanor, şi pe Timon, şi pe Parmena, şi pe Nicolae, prozelit din Antiohia, pe care i-au pus înaintea apostolilor şi, rugîndu-se, şi-au pus mîinile peste ei»[598]. *Către Timotei I* : «Diaconii să fie de asemenea cucernici, nu vorbind în două feluri, nu dedaţi la vin mult, neagonisitori de cîştig urît, păstrînd taina credinţei în cuget curat. Dar şi aceştia să fie mai întîi puşi la încercare, apoi, dacă se dovedesc fără prihană, să se diaconească. Femeile (lor) de asemenea să fie cuviincioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase întru toate. Diaconii să fie bărbaţi ai unei femei, să-şi chivernisească bine casele şi pe copiii lor. Căci cei ce slujesc bine, rang bun dobîndesc şi mult curaj în credinţa cea întru Hristos»[599].

Regula 72

Despre ascultători

Se cuvine celor care ascultă pe cei care învaţă Scripturile să dovedească cele spuse cu privire la învăţători şi pe cele în armonie cu Scripturile să le primească, iar pe cele străine să le îndepărteze ; şi pe cei care persistă în asemenea învăţături să-i certe cît mai aspru.

595. *II Tim.* 2, 22—25.
596. *II Tim.* 3, 10—11.
597. *Tit* 1, 5—9.
598. *Fapte* 6, 5—6.
599. *I Tim.* 3, 8—13.

Matei: «Vai omului aceluia prin care vine sminteala!»[600]. La fel și pentru mînă și picior[601]. *Ioan*: «Adevărat, adevărat zic vouă: Cel care nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tîlhar. Iar cel care intră prin ușă păstor este oilor. Acestuia portarul îi deschide și oile ascultă de glasul lui și oile sale le cheamă pe nume și le mînă afară. Și cînd le scoate afară pe toate ale sale, merge înaintea lor și oile merg după el, căci cunosc glasul lui. Iar după un străin, ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor»[602]. *Către Galateni*: «Dar chiar dacă noi sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte, și acum vă spun iarăși: Dacă vă propovăduiește cineva altceva decît ați primit, să fie anatema!»[603]. *Către Tesaloniceni I*: «Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați; țineți ce este bine; feriți-vă de orice înfățișare a răului»[604].

Se cuvine ca aceia care nu au multă cunoaștere a Scripturilor, în roadele Duhului să cunoască caracterul sfinților; și pe cei asemenea să-i primească; iar pe cei care au altfel (de caracter) să-i disprețuiască.

Matei: «Feriți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinlăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaște»[605]. *Către Filipeni*: «Fraților, faceți-vă următorii mei și uitați-vă la aceia care umblă astfel precum aveți pildă de la noi»[606].

Cuvîntul adevărului de la cei care merg pe drum drept se cuvine să fie primit ca al Domnului, spre mărirea însuși a celui pe care l-a trimis Iisus Hristos Domnul nostru.

Matei: «Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește»[607]. *Ioan*: Cel care-l primește pe cel pe care-l voi trimite Eu, pe Mine Mă primește»[608]. *Luca*: «Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă»[609]. *Către Galateni*: «Și voi nu ați disprețuit încercarea mea, ce era în trupul meu, nici nu v-ați scîrbit, ci m-ați primit ca pe un înger al lui Dumnezeu, ca pe Hristos Iisus»[610].

Cei care nu ascultă de cei trimiși de Domnul își ridică necinstea nu pînă la aceștia, ci o raportează la Cel care i-a trimis și își atrag judecată mai rea decît cei din Sodoma și Gomora.

600. *Matei* 18, 7.
601. *Matei* 18, 8.
602. *Ioan* 10, 1—5.
603. *Gal.* 1, 8—9.
604. *I Tes.* 5, 20—22.
605. *Matei* 7, 15—16.
606. *Filip.* 3, 17.
607. *Matei* 10, 40.
608. *Ioan* 13, 20.
609. *Luca* 10, 16.
610. *Gal.* 4, 14.

Matei: «Cînd nu vă va primi pe voi, nici nu va asculta cuvintele voastre, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevărat grăiesc vouă: mai ușor va fi pămîntului Sodomei și Gomorei, în ziua judecății, decît cetății aceleia»[611]. *Luca*: «Cel care se leapădă de voi se leapădă de Mine»[612]. *Către Tesaloniceni I*: «Știți ce poruncă v-am dat prin Domnul Iisus»[613]. Și după puțin: «De aceea cel care defăimează (cuvîntul meu) nu defăimează un om, ci pe Dumnezeu, Care v-a dat pe Duhul Său cel Sfînt»[614].

Se cuvine ca învățătura poruncilor Domnului să fie primită ca făgăduință a vieții veșnice și a împărăției cerurilor, și să fie îndeplinită cu rîvnă, chiar dacă s-ar socoti că este obositoare.

Ioan: «Adevărat, adevărat zic vouă: Cel care ascultă cuvîntul Meu și crede în Cel Care M-a trimis, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață»[615]. *Fapte*: «Și binevestind cetății aceleia și făcînd ucenici mulți, s-au înapoiat la Listra, la Iconiu și la Antiohia, întărind sufletele ucenicilor, îndemnîndu-i să stăruie în credință și că prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu»[616] (cerurilor).

Se cuvine ca mustrarea și certarea astfel să fie primite ca medicament care combate suferința și redă sănătatea. Din aceasta rezultă clar că cei care arată îngăduință, din complezență excesivă, în boală și nu mustră pe cei care păcătuiesc, strică totul și pun piedică însăși vieții adevărate.

Matei: «De-ți va greși ție fratele tău, mergi, mustră-l pe el între tine și el singur. Și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău»[617]. *Către Corinteni I*: «Adunîndu-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca sufletul să se mîntuiască în ziua Domnului Iisus»[618]. *Către Corinteni II*: «Că scrisoarea aceea, fie și numai pentru un timp, v-a întristat; acum mă bucur, nu pentru că v-a întristat, ci pentru că v-a întristat spre pocăință. Căci v-ați întristat după Dumnezeu, ca să nu fiți păgubiți de către noi. Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mîntuire, fără părere de rău»[619]. *Către Tit*: «Pentru care pricină, mustră-i cu asprime, ca să fie sănătoși în credință»[620].

611. *Matei* 10, 14—15.
612. *Luca* 10, 16
613. *I Tes.* 4, 2.
614. *I Tes.* 4, 8.
615. *Ioan* 5, 24.
616. *Fapte* 14, 21—22.
617. *Matei* 18, 15.
618. *I Cor.* 5, 4—5.
619. *II Cor.* 7, 8—10.
620. *Tit* 1, 13.

Regula 73

Pentru cei căsătoriţi

Nu trebuie să se despartă bărbatul de femeie sau femeia de bărbat, decît numai pentru desfrînare sau dacă ar fi piedică spre pietate.

Matei: «S-a zis iarăşi: Cine va lăsa pe femeia sa, să-i dea carte de despărţire. Eu însă vă spun vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de cuvînt de desfrînare, o face să săvîrşească adulter, şi cine va lua pe cea lăsată săvîrşeşte adulter»[621]. *Luca*: «Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mama sa şi pe femeie şi pe copii şi pe fraţi şi pe surori, chiar şi viaţa sa însăşi, nu poate să fie ucenicul Meu»[622]. *Matei*: «Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, afară de vina de desfrînare, şi va lua alta, săvîrşeşte adulter; şi cine s-a însurat cu cea lăsată săvîrşeşte adulter»[623]. *Către Corinteni I*: «Iar celor care sînt căsătoriţi le poruncesc nu eu, ci Domnul: Femeia să nu se despartă de bărbat; iar dacă s-a despărţit, să rămînă nemăritată, sau să se împace cu bărbatul său; tot aşa bărbatul să nu-şi lase femeia»[624].

Nu este îngăduit celui care şi-a lăsat femeia lui să se căsătorească cu alta, nici celei lăsate de bărbat să se căsătorească cu altul.

Matei: «Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de vina de desfrînare, şi va lua alta, săvîrşeşte adulter; şi cine s-a însurat cu cea lăsată săvîrşeşte adulter»[625].

Se cuvine ca bărbaţii să-şi iubească femeile lor, cu iubirea cu care Hristos a iubit Biserica, dîndu-Se pe Sine pentru ea, pentru ca s-o sfinţească.

Către Efeseni: «Bărbaţilor, iubiţi pe femeile voastre, după cum şi Hristos a iubit Biserica, şi S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească, curăţind-o cu baia apei prin cuvînt şi ca s-o înfăţişeze Sieşi, Biserică mărită, neavînd pată sau zbîrcitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfîntă şi fără de prihană. Astfel dar, bărbaţii sînt datori să-şi iubească femeile ca pe înseşi trupurile lor. Cel ce-şi iubeşte femeia pe sine se iubeşte. Căci nimeni vreodată nu şi-a urît trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi îl încălzeşte, precum şi Hristos Biserica, pentru că sîntem mădulare ale trupului Lui»[626].

Se cuvine ca femeile să se supună bărbaţilor lor, precum şi Biserica (se supune) lui Hristos, făcînd (astfel) voia lui Dumnezeu.

621. *Matei* 5, 31—32.
622. *Luca* 14, 26.
623. *Matei* 19, 9.
624. *I Cor.* 7, 10—11.
625. *Matei* 19, 9.
626. *Efes.* 5, 25—30.

Către Efeseni: «Femeile să se supună bărbaţilor lor ca Domnului. Pentru că bărbatul este cap femeii, precum şi Hristos este capul Bisericii, trupul Său, al cărui Mîntuitor şi este. Căci precum Biserica se supune lui Hristos, aşa şi femeile bărbaţilor lor, întru toate»[627]. *Către Tit*: «Ca să înţelepţească pe cele tinere, să-şi iubească bărbaţii, să-şi iubească copiii. Şi să fie cumpătate, curate, gospodine, bune, plăcute bărbaţilor lor, ca să nu fie defăimat cuvîntul lui Dumnezeu»[628].

Nu se cuvine ca femeile să se împodobească pentru înfrumuseţare, ci să aibă toată rîvna şi grija pentru fapte bune.

Către Timotei I: «Asemenea şi femeile, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcîndu-şi lor podoabă din sfială şi din cuminţenie, nu din păr împletit şi din aur sau din mărgăritare sau din veşminte de mult preţ; ci din fapte bune, precum se cuvine unor femei temătoare de Dumnezeu»[629].

Se cuvine ca femeile să tacă în biserică, iar acasă să discute cu seriozitate despre bunăplăcerea faţă de Dumnezeu.

Către Corinteni I: «Femeile voastre să tacă în biserici, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, precum zice şi legea. Iar dacă voiesc să înveţe ceva, să întrebe acasă pe bărbaţii lor, căci este ruşinos ca femeile să vorbească în biserică»[630]. *Către Timotei I*: «Femeia să se înveţe în linişte, cu toată ascultarea. Nu îngăduiesc femeii nici să înveţe pe altul, nici să stăpînească pe bărbat, ci să stea liniştită. Că Adam a fost zidit întîi, apoi Eva. Şi nu Adam a fost amăgit, ci Eva, amăgită fiind, s-a făcut călcătoare a poruncii. Dar se va mîntui prin naştere de fii, dacă stăruieşte, cu deplină înţelepciune, în credinţă, în iubire şi în sfinţenie»[631].

Regula 74

(Cu privire la) *Văduve*

Se cuvine ca văduva înzestrată cu un corp mai puternic să-şi ducă viaţa cu grija şi rîvna celor spuse de Apostol, care au fost mărturisite şi Tavitei.

Fapte: «Iar în Iope era o ucenită, cu numele Tavita, care, tîlcuindu-se, se zice Căprioară. Aceasta era plină de fapte bune şi de milosteniile pe care le făcea»[632]. Şi după puţin: «şi l-au înconjurat toate văduvele, plîngînd şi arătînd cămăşile şi hainele pe care le făcea Căprioara,

627. *Efes.* 5, 22—24.
628. *Tit* 2, 4—5.
629. *I Tim.* 2, 9—10.
630. *I Cor.* 14, 34—35.
631. *I Tim.* 2, 11—15.
632. *Fapte* 9, 36.

pe cînd era cu ele»[633]. *Către Timotei I*: «Văduva care are mai puțin de șaizeci de ani să nu fie înscrisă între văduve, și numai dacă a fost femeia unui singur bărbat, bine cunoscută pentru faptele ei bune, dacă adică și-a crescut copiii, dacă a fost primitoare de străini, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă a venit în ajutorul celor strîmtorați, dacă s-a ținut stăruitor de tot ce este lucru bun»[634].

Se cuvine ca văduva care a fost probată cu privire la faptele spuse de Apostol și a ajuns astfel în rîndul (tagma) văduvelor, să stăruiască în cereri și rugăciuni cu postiri noaptea și ziua.

Luca: «Și era și Ana proorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, înaintată în zile multe, care trăise cu bărbatul ei șapte ani după fecioria sa. Și ea era văduvă în vîrstă de 84 de ani și nu se depărta de la templu, slujind noaptea și ziua în post și rugăciuni»[635]. *Către Timotei I*: «Cea cu adevărat văduvă și rămasă singură are nădejdea în Dumnezeu și stăruiește în cereri și în rugăciuni, noaptea și ziua. Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, este moartă»[636].

Regula 75

(Cu privire la) *Slugi*

Se cuvine ca slugile să se supună stăpînilor lor după trup spre mărirea lui Dumnezeu cu toată bunăvoința în cele în care porunca lui Dumnezeu nu dezleagă.

Către Efeseni: «Slugilor, ascultați pe stăpînii voștri cei după trup, cu frică și cu cutremur, întru credința inimii voastre, ca și pe Hristos; nu slujind numai înaintea ochilor, ca unii care caută să placă oamenilor, ci ca slugile lui Hristos, făcînd din suflet voia lui Dumnezeu. Slujind cu bunăvoință, ca și Domnului, și nu ca oamenilor, știind fiecare, fie rob, fie de sine stăpîn, că faptele bune pe care le va face, pe acelea le va lua ca plată de la Dumnezeu»[637]. *Către Timotei I*: «Cei care se găsesc sub jugul robiei să-și socotească pe stăpînii lor vrednici de toată cinstea, ca să nu fie hulite numele și învățătura lui Dumnezeu. Iar cei care au stăpîni credincioși să nu-i disprețuiască, sub cuvînt că sînt frați în credință, ci și mai mult să-i slujească, tocmai fiindcă primitorii bunei lor slujiri sînt credincioși și iubiți»[638]. *Către Tit*: «Slugile să se supună stă-

633. *Fapte* 9, 39.
634. *I Tim.* 5, 9—10.
635. *Luca* 2, 36—37.
636. *I Tim.* 5, 5—6.
637. *Efes.* 6, 5—8.
638. *I Tim.* 6, 1—2.

pînilor lor, să le fie bineplăcute întru toate, să nu le întoarcă vorba; să nu dosească ceva, ci să le arate toată buna credință, ca să facă de cinste întru toate învățătura Mîntuitorului nostru Dumnezeu»[639].

(Cu privire la) *Stăpîni*

Se cuvine ca stăpînii, amintindu-și de adevăratul Stăpîn, cele de care se vor bucura din partea slugilor, să le facă și ei acestora după putere, cu frică de Dumnezeu și cu îngăduință față de aceștia, după imitarea Domnului.

Ioan: «Iisus, știind că Tatăl I-a dat Lui toate în mîini și că de la Dumnezeu a ieșit și la Dumnezeu merge, S-a sculat de la cină, s-a dezbrăcat de haine și, luînd un ștergar, S-a încins cu el. După aceea a turnat apă în vasul de spălat și a început să spele picioarele ucenicilor și să le șteargă cu ștergarul cu care era încins»[640]. Și după puțin: «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul și bine faceți, căci sînt. Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori ca să spălați picioarele unii altora. Căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi»[641]. *Către Efeseni*: «Iar voi, stăpînilor, faceți tot așa față de slugi, și încetați cu amenințările, ca unii care știți că Domnul lor și al vostru este în ceruri și că la El nu încape părtinire»[642].

Regula 76

(Cu privire la) *Copii*

Copiii trebuie să-și cinstească părinții și să li se supună în toate, în care nu se împiedică porunca lui Dumnezeu.

Luca: «Și a zis mama Lui către El: Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, tatăl Tău și eu Te căutăm îngrijorați»[643]. Și după puțin: «Și a coborît cu ei și a venit în Nazaret și le era supus»[644]. *Către Efeseni*: «Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate. «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta», care este porunca cea dintîi în făgăduință: «Ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pămînt»[645].

639. *Tit* 2, 9—10.
640. *Ioan* 13, 3—5.
641. *Ioan* 13, 13—15.
642. *Efes.* 6, 9.
643. *Luca* 2, 48.
644. *Luca* 2, 51.
645. *Efes.* 6, 1—3.

(Cu privire la) *Părinţi*

Părinţii trebuie să-şi crească copiii întru învăţătura şi certarea Domnului cu toată blîndeţea şi răbdarea, sub nici un pretext, care s-ar referi la ei, să nu le producă mînie şi întristare.

Către Efeseni : «Şi voi, părinţilor, nu întărîtaţi la mînie pe copiii voştri, ci creşteţi-i întru învăţătura şi certarea Domnului» [646]. *Către Coloseni* : «Părinţilor, nu întărîtaţi pe copiii voştri, ca să nu se deznădăjduiască» [647].

Regula 77

(Cu privire la) *Fecioare*

Fecioarele trebuie să se îndepărteze de orice grijă a veacului acestuia, spre a putea, cu toată sîrguinţa, să placă lui Dumnezeu după duh şi după trup, în nădejdea împărăţiei cerurilor.

Matei : «Sînt fameni care s-au făcut fameni ei înşişi, pentru împărăţia cerurilor» [648]. *Către Corinteni I* : «Ci eu aş vrea ca voi să fiţi fără de grijă. Cel necăsătorit se îngrijeşte de ale Domnului, cum să placă Domnului. Cel care s-a căsătorit se îngrijeşte de ale lumii, cum să placă femeii. Femeia măritată se deosebeşte de fecioară : cea nemăritată poartă grijă de cele ale Domnului, ca să fie sfîntă şi cu trupul şi cu duhul ; iar cea care s-a măritat poartă grijă de cele ale lumii, cum să placă bărbatului. Şi aceasta o spun chiar în folosul vostru, nu ca să vă întind un laţ, ci spre bunăvoinţă şi alipirea neclintită de Domnul» [649].

Regula 78

(Cu privire la) *Ostaşi*

Ostaşilor nu le este îngăduit să asuprească sau să pîrască.

Luca : «Şi Îl întrebau şi ostaşii, zicînd : Dar noi ce să facem ? Şi le-a zis : Să nu asupriţi pe nimeni, nici să pîrîţi, ci să vă mulţumiţi cu lefile voastre» [650].

Regula 79

(Cu privire la) *Dregători şi supuşi*

Dregătorii trebuie să fie răzbunători ai dreptăţilor lui Dumnezeu.

Către Romani : «Căci dregătorii nu sînt făcuţi pentru fapte bune, ci pentru cele rele. Voieşti, deci, să nu-ţi fie frică de stăpînire ? Fă binele

646. *Efes.* 6, 4.
647. *Col.* 3, 21.
648. *Matei* 19, 12.
649. *I Cor.* 7, 32—35.
650. *Luca* 3, 14.

și vei avea laudă de la ea; căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te; căci nu în zadar poartă sabie, pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a mîniei Lui, asupra celui care săvîrșește răul» [651].

Trebuie să ne supunem înaltelor stăpîniri în cele ce nu împiedică porunca lui Dumnezeu.

Fapte: «Trebuie să ascultăm mai degrabă de Dumnezeu decît de oameni». *Către Romani*: «Tot sufletul să se supună înaltelor stăpîniri, căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu; iar cele ce sînt, de Dumnezeu sînt rînduite. Pentru aceea cel care se împotrivește stăpînirii, se împotrivește rînduielii lui Dumnezeu. Iar cei care se împotrivesc își vor lua osîndă. Căci dregătorii nu sînt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești deci să nu-ți fie frică de stăpînire? Fă binele și vei avea laudă de la ea» [652]. *Către Tit*: «Adu-le aminte să se supună stăpînirilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun» [653].

Regula 80

Ce fel (cum) vrea Cuvîntul să fie creștinii: ca ucenici ai lui Hristos, formați numai după cele pe care le văd la El sau le aud de la El.

Matei: «Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine» [654]. *Ioan*: «Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, căci sînt. Deci dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat picioarele, și voi sînteți datori să spălați picioarele unii altora; căci v-am dat pildă ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi» [655].

Ca oi ale lui Hristos, care ascultă numai de glasul Păstorului lor și Îi urmează Lui totdeauna.

Ioan: «Oile Mele cunosc glasul Meu, și Eu le cunosc pe ele, și ele Îmi urmează» [656]. Și apoi: «Iar după un străin, ele nu merg, ci vor fugi de la el, pentru că nu cunosc glasul străinilor» [657].

Ca mlădițe ale lui Hristos, în care sîntem înrădăcinați și în care aducem roadă și, deci, tot ceea ce facem și avem vrednic Lui Îi aparține.

Ioan: «Eu sînt vița, voi mlădițele» [658].

651. *Rom.* 13, 3—4.
652. *Rom.* 13, 1—3.
653. *Tit* 3, 1.
654. *Matei* 11, 29.
655. *Ioan* 13, 13—15.
656. *Ioan* 10, 3—4.
657. *Ioan* 10, 5.
658. *Ioan* 15, 5.

Ca mădulare ale lui Hristos în toată lucrarea poruncilor Domnului sau a harismelor Sfîntului Duh, sîntem rînduiţi spre vrednicia Capului, care este Hristos.

Către Corinteni I : «Oare nu ştiţi că trupurile voastre sînt mădularele lui Hristos ?»[659]. *Către Efeseni* : «Ci ţinînd adevărul în iubire, să sporim întru toate, pentru El, Care este capul — Hristos. Din El, tot trupul bine alcătuit şi bine încheiat prin toate legăturile care îi dau tărie, îşi săvîrşeşte creşterea, după lucrarea săvîrşită pe măsura fiecărui mădular în parte, şi se zideşte întru dragoste»[660].

Ca mireasă a lui Hristos, păstrătoare a curăţeniei, în care se valorifică singure voinţele Mirelui.

Ioan : «Cel care are mireasă este mire»[661]. *Către Corinteni II* : «Căci v-am logodit unui singur bărbat ca să vă înfăţişez lui Hristos fecioară neprihănită»[662].

Ca Biserică a lui Dumnezeu, (creştinii sînt) Sfinţi, şi curaţi, şi împlinitori numai a celor ce sînt spre închinarea (adorarea) *lui Dumnezeu.*

Ioan : «Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvîntul Meu, şi Tatăl Meu îl va iubi, şi vom veni la el şi vom face locaş la el»[663]. *Către Corinteni II* : «Căci voi sînteţi templu al Dumnezeului celui viu, precum Dumnezeu a zis că : Voi locui în ei şi voi umbla şi voi fi Dumnezeul lor»[664].

Ca jertfă neprihănită şi întreagă a lui Dumnezeu, păstrînd linia dreaptă a pietăţii deopotrivă în întreg şi în parte.

Către Romani : «Vă îndemn, deci, fraţilor, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfăţişaţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfîntă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea cea duhovnicească»[665].

Ca fii ai lui Dumnezeu care au luat chip după chipul lui Dumnezeu, pe măsura hărăzită oamenilor.

Ioan : «Fiilor, încă puţin timp sînt cu voi»[666]. *Către Galateni* : «O, copiii mei, pentru care sufăr iarăşi durerile naşterii (voastre), pînă ce Hristos va lua chip în voi»[667].

Ca lumina în lume, aşa încît şi pe cei care sînt refractari răutăţii, şi pe cei care li se alătură, să-i lumineze spre cunoaşterea adevărului, spre a-i face ceea ce trebuie, sau a-i arăta ceea ce sînt.

659. *I Cor.* 6, 15.
660. *Efes.* 4, 15—16.
661. *Ioan* 3, 29.
662. *II Cor.* 11, 2.
663. *Ioan* 14, 23.
664. *II Cor.* 6, 16.
665. *Rom.* 12, 1.
666. *Ioan* 13, 33.
667. *Gal.* 4, 19.

Matei : «Voi sînteţi lumina lumii»[668]. *Către Filipeni* : «Întru care străluciţi ca nişte luminători în lume»[669].

Ca sarea pămîntului, aşa încît cei care se vor face părtaşi acestora (creştinilor), să se reînnoiască cu duhul spre nestricare.

Matei : «Voi sînteţi sarea pămîntului»[670].

Cuvînt al vieţii, care prin omorîrea celor prezente face pe cei ce cred tari în nădejdea vieţii, în mod sigur.

Către Filipeni : «Întru care străluciţi ca nişte luminători în lume, ţinînd cu putere cuvîntul vieţii, spre lauda mea în ziua lui Hristos»[671].

Cum vrea Cuvîntul să fie cei încredinţaţi cu predicarea Evangheliei : ca apostoli şi slujitori ai lui Hristos şi iconomi credincioşi ai tainelor lui Dumnezeu, împlinind — fără să neglijeze — cu fapta şi cu cuvîntul numai cele poruncite de Domnul.

Matei : «Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe nişte oi în mijlocul lupilor»[672]. «Mergînd învăţaţi toate neamurile»[673]. *Către Corinteni I* : «Aşa să ne socotească pe noi fiecare om : ca slujitori ai lui Hristos şi ca iconomi ai tainelor lui Dumnezeu. Iar, la iconomi, mai ales, se caută ca să fie aflat cineva credincios»[674].

Ca propovăduitori ai împărăţiei cerurilor cu privire la trimiterea Celui Care are stăpînirea morţii întru păcat.

Matei : «Şi mergînd, propovăduiţi, zicînd : S-a apropiat împărăţia cerurilor»[675]. *Către Timotei II* : «Eu te îndemn, deci, stăruitor în faţa lui Dumnezeu şi a lui Hristos Iisus, Care va să judece viii şi morţii, la arătarea Lui şi în împărăţia Lui : Propovăduieşte cuvîntul (lui Dumnezeu)»[676].

Ca model şi dreptar al pietăţii, spre îndrumarea pe calea cea dreaptă a celor ce urmează Domnului, dar ca mustrător al pervertirii celor care s-ar arăta în orice fel neascultători.

Către Filipeni : «Uitînd cele ce sînt în urma mea, şi tinzînd la cele dinainte, alerg la ţintă, la răsplata dumnezeieştii chemări de sus, întru Hristos Iisus. Aşadar, cîţi sîntem desăvîrşiţi aceasta să gîndim ; şi dacă gîndiţi ceva în altfel, Dumnezeu vă va descoperi şi aceea. Dar de acolo unde am ajuns, să urmăm acelaşi dreptar, să gîndim la fel»[677]. *Către Timotei I* : «Fă-te pildă credincioşilor cu cuvîntul, cu purtarea, cu dra-

668. *Matei* 5, 14.
669. *Filip.* 2, 15.
670. *Matei* 5, 13.
671. *Filip.* 2, 15—16.
672. *Matei* 10, 16.
673. *Matei* 28, 19.
674. *I Cor.* 4, 1—2.
675. *Matei* 10, 7.
676. *II Tim.* 4, 1—2.
677. *Filip.* 3, 14—16.

gostea, cu duhul, cu credința, cu curăția» [678]. *Către Timotei II :* «Silește-te să te arăți încercat înaintea lui Dumnezeu, lucrător cu față curată, drept învățînd Cuvîntul adevărului» [679].

Ca ochiul în trup, fiind buni și cu cei buni și cu cei răi, dar îndrumînd mădularele lui Hristos, dînd fiecăruia cele ce-i revin.

Matei : «Luminătorul trupului este ochiul ; deci, de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat» [680].

Ca păstori ai oilor lui Hristos care își pun sufletul pentru ele și nu le părăsesc, cînd ar fi timpul potrivit ca să le încredințeze Evanghelia lui Dumnezeu.

Ioan : «Păstorul cel bun își pune viața pentru oi» [681]. *Fapte :* «Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfînt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu» [682].

Ca doctori, cu multă milă, după știința învățăturii Domnului, vindecînd bolile sufletelor, spre îngrijirea sănătății și șederii întru Hristos.

Matei : «Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi» [683]. *Către Romani :* «Datori sintem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși» [684].

Ca părinți și doici ai propriilor copii, cu multă dispoziție a dragostei întru Hristos, fiind bucuroși să împărtășească acestora nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și înseși sufletele lor.

Ioan : «Fiilor, încă puțin timp sînt cu voi» [685]. *Către Corinteni I :* «Căci Eu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos» [686]. *Către Tesaloniceni I :* «Precum o doică îngrijește pe fiii săi, astfel, iubindu-vă, eram bucuroși să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci chiar și sufletele noastre, pentru că ne-ați devenit iubiți» [687].

Ca împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, ce se dedică numai faptelor vrednice de Dumnezeu, pentru Biserică.

Către Corinteni I : «Căci noi ai lui Dumnezeu împreună lucrători sîntem ; voi sînteți ogorul lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu» [688].

678. *I Tim.* 4, 12.
679. *II Tim.* 2, 15.
680. *Matei* 6, 22.
681. *Ioan* 10, 11.
682. *Fapte* 20, 28.
683. *Matei* 9, 12.
684. *Rom.* 15, 1.
685. *Ioan* 13, 33.
686. *I Cor.* 4, 15.
687. *I Tes.* 2, 7—8.
688. *I Cor.* 3, 9.

Ca săditori ai mlădițelor lui Dumnezeu, Care nu lasă nimic să se înstrăineze de viță, care este Hristos, nici fără de roadă; ci îmbunătățesc cu multă grijă pe cele proprii și pe cele aducătoare de roadă.

Ioan: «Eu sînt vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă în Mine, El o taie și orice mlădiță care aduce roadă, El o curăță, ca mai multă roadă să aducă» [689]. *Către Corinteni I*: «Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească» [690].

Ca iconomi ai Bisericii lui Dumnezeu, care pun în ordine sufletul fiecăruia, spre a fi zidiți la temelia apostolilor și profeților.

Către Corinteni I: «După harul lui Dumnezeu, cel dat mie, eu, ca un înțelept meșter, am pus temelia, iar altul zidește. Dar fiecare să ia seama cum zidește; căci nimeni nu poate pune altă temelie decît cea pusă, care este Iisus Hristos» [691]. *Către Efeseni*: «Deci dar nu mai sînteți străini și locuitori vremelnici, ci sînteți împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos. Întru El, orice zidire bine alcătuită crește, ca să ajungă un locaș sfînt în Domnul, în Care voi împreună sînteți zidiți, spre a fi locaș al lui Dumnezeu în Duh» [692]. Ce este propriu creștinului? «Credința care este lucrătoare prin dragoste» [693]. Ce este propriu credinței? Învățarea fără distincție a adevărului cuvintelor inspirate de Dumnezeu, fără nici un gînd personal, nici introdus de vreo nevoie fizică, nici format în vederea pietății, care ar zdruncina (credința). Ce este propriu celui credincios? De a se organiza în așa fel în această învățare, (încît) să nu îndrăznească să îndepărteze sau să poruncească (ceva). Căci dacă «tot ce nu este din credință este păcat» [694], cum spune Apostolul, iar «credința este din auzire și auzirea prin cuvîntul lui Hristos» [695], tot ce este în afară de Scriptura inspirată de Dumnezeu, nefiind din credință, este păcat. Ce este propriu dragostei față de Dumnezeu? A păzi poruncile Lui cu scopul preamăririi Lui. Ce este propriu iubirii față de aproapele? De a nu dori (pretinde) cele ale lui, ci cele ale celui iubit (să fie) spre binele și al sufletului și al trupului. Ce este propriu creștinului? Ca prin botezul «cel din apă și din Duh» [696] să se nască de sus. Ce este propriu celui născut din apă?

689. *Ioan* 15, 1—2.
690. *I Cor.* 3, 6.
691. *I Cor.* 3, 10—11.
692. *Efes.* 2, 19—22.
693. *Gal.* 5, 6.
694. *Rom.* 14, 23.
695. *Rom.* 10, 17.
696. *Ioan* 3, 5.

Aceea că, precum Hristos a murit păcatului o dată pentru totdeauna [697], la fel și acesta este mort și neclintit spre tot păcatul, potrivit cu ceea ce s-a scris, că «toți cîți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat; deci, ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez» [698]. «Cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, pentru a nu mai fi robi ai păcatului» [699]. Ce este propriu celui născut din Duh? Ca acela să devină după măsura dată, care este aceea din care s-a născut, precum este scris, că «Ce este născut din trup, trup este, și ce este născut din Duh, duh este» [700]. Ce este propriu celui care a fost născut de sus? Să se dezbrace de «omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și să se îmbrace cu cel nou care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit» [701], potrivit cu ceea ce s-a spus că toți «cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat» [702]. Ce este propriu creștinului? Să se curețe de toată întinarea trupului și a duhului, în sîngele lui Hristos și a desăvîrși sfințenia în frica lui Dumnezeu [703] și în dragostea Domnului, și să nu aibă întinăciune sau zbîrcitură sau ceva dintre cele asemenea, sau să fie sfînt și fără de prihană [704], și astfel să mănînce trupul lui Hristos și să bea sîngele (Lui); «căci cel care mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mănîncă și bea» [705]. Ce este propriu celor care mănîncă și beau paharul Domnului? Să păstreze fără întrerupere amintirea Celui Care a murit și a înviat pentru noi. Ce este propriu celor care păstrează o astfel de amintire? De a nu mai trăi deloc pentru ei, ci pentru «Cel Care a murit și a înviat pentru ei» [706]. Ce este propriu creștinului? Să prisosească dreptatea lui mai mult decît a cărturarilor și a fariseilor [707], după măsura învățăturii Domnului, potrivit Evangheliei. Ce este propriu creștinului? Să se iubească unii pe alții, precum și Hristos ne-a iubit pe noi [708]. Ce este propriu creștinului? Să vadă pe Domnul înaintea lui pururea. Ce este propriu creștinului? Să vegheze în fiecare zi și în fiecare ceas și să fie gata, prin desăvîrșirea străduinței, de a se fi făcut bine plăcut înaintea lui Dumnezeu, știind că în ceasul în care nu gîndește vine Domnul [709].

697. *Rom.* 6, 10.
698. *Rom.* 6, 3—4.
699. *Rom.* 6, 6.
700. *Ioan* 3, 6.
701. *Col.* 3, 9—10.
702. *Gal.* 3, 27.
703. *II Cor.* 7, 1.
704. *Efes.* 5, 27.
705. *I Cor.* 11, 29.
706. *II Cor.* 5, 15.
707. *Matei* 5, 20.
708. *Efes.* 5, 2.
709. *Luca* 12, 40.

CUVÎNT ASCETIC II *

I

Omul a fost făcut după chipul și asemănarea [1] lui Dumnezeu; dar păcatul a urîțit frumusețea chipului după ce a atras sufletul spre pofte nestăpînite. Dar Dumnezeu, Care a făcut pe om, este viața adevărată. Așadar, cel care a pierdut asemănarea cu Dumnezeu a pierdut și legătura familiară cu viața; iar cel care este în afară de Dumnezeu nu este în stare să trăiască viață fericită. Să ne întoarcem, așadar, la harul de la început, de care ne-am înstrăinat din cauza păcatului. Și iarăși, să ne înfrumusețăm după chipul lui Dumnezeu, făcîndu-ne asemenea cu Ziditorul, prin «apatie» [2]. Pentru că cel care a imitat în viața lui, atît cît este posibil, «apatia» — calmul firii divine, acesta a restabilit în sufletul lui chipul lui Dumnezeu. Iar cel care s-a făcut asemenea cu Dumnezeu, în modul pe care l-am menționat, a dobîndit cu siguranță și asemănarea vieții dumnezeiești, rămînînd pentru totdeauna în fericirea veșnică. Așadar, dacă prin «apatie» redobîndim chipul lui Dumnezeu, iar asemănarea noastră cu Dumnezeu ne acordă viața fără de sfîrșit, să fim indiferenți pentru toate celelalte și să purtăm grijă ca sufletul nostru să nu mai fie tiranizat niciodată de vreo patimă, și duhul nostru să rămînă tare și de neabătut spre asaltările ispitelor, ca să ne facem părtași ai fericirii dumnezeiești [3]. La această străduință este împreună-lucrătoare fecioria pentru acela care cultivă această harismă în mod rațional; pentru că harisma fecioriei nu se dobîndește numai prin renunțarea la naștere de copii; dimpotrivă, toată viața și modul de viață și atitudinea să fie curate, demonstrînd caracterul indiferent al celui necăsătorit spre orice faptă. Pentru că cineva poate să desfrîneze și cu cuvîntul, și cu privirea să săvîrșească adulter, și cu urechea să se întineze și să primească necurăția în inima lui, și cu mîncare exagerată și cu băutură să se sustra-

*) După textul din ediția J. P. Migne, *P. G.* vol. 31, col. 869—881.

1. *Fac.* 1, 26.

2. «Apatia» a fost învățătura caracteristică a stoicilor. Păcatul face pe oameni violenți — «ἐμπαθεῖς» — și strică chipul lui Dumnezeu în ei. Dumnezeu este calm — «ἀπαθής» — și, din aceasta, deducția că restabilirea chipului Lui, în om, presupune «apatia».

3. *II Petru*, 1, 4.

gă de la normele cumpătării. Căci cel care în toate acestea se stăpînește pe sine cu cumpătare, în limitele fecioriei, dovedește cu adevărat că harul fecioriei este în el deplin din orice punct de vedere.

II

Așadar, dacă dorim să înfrumusețăm caracterul sufletului nostru prin «apatie» (calmul sufletesc), după asemănarea lui Dumnezeu, ca să dobîndim astfel și viața veșnică, să fim atenți la noi înșine ca nu cumva să facem ceva nevrednic de promisiunea noastră și să fim condamnați pentru aceasta, ca Anania [4]. Pentru că Anania putea, la început, să nu făgăduiască țarina lui Dumnezeu; totuși, fiindcă a tins spre mărire omenească, a închinat (afierosit) țarina prin făgăduință lui Dumnezeu, ca să-și atragă *admirația oamenilor pentru dărnicia lui*, dar a reținut o parte din valoarea ei; și prin această faptă a lui a provocat împotriva lui o asemenea mînie din partea Domnului, al cărui slujitor a fost Petru, încît n-a mai aflat nici răgaz de pocăință [5].

Așadar, înainte de a da votul vieții ascetice, îi este cu putință celui care ar dori-o, să urmeze viața obișnuită și să se căsătorească, lucru care este îngăduit și legal. Dacă însă cineva a dat deja făgăduința lui, se cuvine să se păstreze pe el pentru Dumnezeu ca dăruire sfîntă, așa încît să nu-și atragă condamnarea pentru ierosilie, dacă s-ar întina iarăși, făcînd slujitor al vieții comune trupul care a fost afierosit lui Dumnezeu prin făgăduință. Dar spun aceasta, avînd în vedere nu numai un singur fel de patimă cum socotesc unii, limitînd faptul fecioriei la singura pázire a trupului, ci în general orice fel de dispoziție pătimașă, așa încît cel care dorește să se păstreze pe sine lui Dumnezeu să nu se întineze cu nici una dintre patimile omenești, cum sînt: mînia, invidia și ranchiuna, minciuna și mîndria, duh nestăpînit și cuvinte deplasate, îndepărtarea de la rugăciune și dorirea lucrurilor imaginare, neglijarea poruncilor și împodobirea cu îmbrăcăminte, grijă deosebită pentru față și întîlniri și discuții necuviincioase și inutile. Dar cel care s-a afierosit pe sine lui Dumnezeu în feciorie, se cuvine să se păzească cu atît mai mult de aceste patimi, încît dacă primejdia l-ar face să cadă într-una din acestea și într-un păcat interzis este aproape la fel. Pentru că toate faptele pătimașe întinează într-un oarecare fel curățenia sufletului și împiedică viața dumnezeiască.

4. *Fapte* 5, 1 ș.u.
5. *Fapte* 5, 1—5.

Așadar, acestea să le ia aminte cel care s-a retras din lume, ca să nu întineze cu nimic vasul lui Dumnezeu, adică pe sine însuși, prin folosirea pătimașă a lui. Dar se cuvine să reflecteze îndeosebi la aceea: că acela care a ales viața îngerească a depășit limitele firii omenești și s-a rînduit pe sine în viața netrupească, căci semnul distinctiv al naturii îngerești este liberarea de comuniunea căsătoriei, indiferența față de orice altă frumusețe și privirea continuă numai spre fața lui Dumnezeu. Astfel, cel care a trecut în rîndul îngerilor, dacă s-ar întina cu patimi omenești, se aseamănă cu pielea leopardului, al cărui păr nu este nici complet alb, nici în întregime negru, ci poartă pete amestecate după culorile opuse și nu este socotit nici între cele negre, nici între cele albe. Așadar, aceasta să fie singura instrucțiune pentru cei care au preferat viața cumpătată și castă (curată) [6].

III

Totuși, fiindcă trebuie să ne ocupăm cu precizie și cu fiecare temă în parte, este necesar să menționăm puțin și despre acestea.

Cei care s-au despărțit de viața obișnuită și se străduiesc pentru o viață mai bună (mai dumnezeiască), să nu se străduiască singuri și fără ajutor, căci se cuvine ca o asemenea viață să aibă mărturie, așa încît să fie în afară de orice bănuială rea; ci, așa cum cere legea duhovnicească, cei care mănîncă pasha (paștele iudaic) să nu fie mai puțini de zece [7], astfel și aici cei care se exercită în viața duhovnicească să nu fie mai puțini de zece, ci chiar mai mulți. Conducător al acestei vieți cinstite să fie rînduit unul, care a fost preferat de toți în urma verificării vieții lui, a caracterului și a relației lui lumești, și după ce, pentru preferință, a fost luată în considerare și vîrsta, pentru că din firea lor oamenii cinstesc mai mult pe cei mai bătrîni. Iar acesta să aibă atît de mare autoritate față de frați, (încît) aceștia să i se supună fără constrîngere și numai de bună voie și din modestie, așa încît să nu poată nimeni din grupare să se opună părerii lui, cînd ar hotărî ceva din cele care contribuie la înfrumusețarea și integritatea vieții. Și, precum poruncește Apostolul, nimeni să nu se împotrivească autorităților, care au fost rînduite de Dumnezeu, pentru că cei ce se împotrivesc rînduielii lui Dumnezeu își vor lua osînda, la fel și aici, ceilalți trebuie să fie convinși că această autoritate i-a fost dată proiestosului [8], nu întîmplător, ci din voia

6. Așa cum s-a arătat mai înainte despre viața îngerilor.

7. După obiceiul iudaic, cei care se împărtășeau cu pashă (paștele iudaic) trebuiau să fie cel puțin zece; în unele ediții este menționat numărul *doisprezece*, socotit mai corect.

8. *Rom.* 13, 1—2.

lui Dumnezeu, așa încît propășirea după Dumnezeu să fie neîmpiedicată; pentru că acesta va arăta ceea ce este folositor de suflet și util, iar frații vor primi cu bunăvoință sfaturile lui bune. Așadar, fiindcă grupa frățească (sinodia) trebuie să fie cu orice chip ascultătoare și supusă proiestosului [9], este necesar, înainte de toate, ca acela care a fost ales superior — καθηγούμενος — al acestei vieți să aibă un astfel de caracter încît viața lui să fie exemplu de orice virtute pentru cei care privesc spre el; dar, precum spune Apostolul, trebuie să fie cuminte, cumpătat, primitor de străini, destoinic, să învețe pe alții [10]. Eu cred că astfel trebuie să cercetăm viața lui și nu numai dacă este bătrîn (fiindcă este posibil ca și cu peri albi și cu zbîrcituri să aibă caracter tineresc), ci dacă mai înainte caracterul și manierele lui l-au îmbătrînit în mod cinstit, așa încît orice ar spune sau ar face să fie pentru grupă (sinodie) lege și canon.

Modul de hrană care se potrivește celor ce trăiesc viața monahală este cel pe care îl arată Apostolul, așa încît să-și mănînce pîinea lor în mod cinstit cu lucrarea mîinilor lor [11]. Iar lucrarea să fie împlinită sub supravegherea unui bătrîn, care este stimat pentru sfințenia vieții lui, iar acesta să repartizeze lucrările care trebuie făcute potrivit cu nevoile care există într-un asemenea mod încît, pe de o parte, să se împlinească porunca ce s-a dat, ca să ne cîștigăm hrana cu sudori și osteneală [12], iar pe de altă parte, conduita lor să fie ireproșabilă și absolut corectă, încît să nu existe la acesta nici o nevoie ca să expună în mod public lipsa lor.

Cea mai bună hotărîre și cel mai bun mod de cumpătare să fie acesta: să nu avem ca scop nici plăcerea, nici oboseala cărnii, ci să evităm lipsa de măsură în amîndouă direcțiile, așa încît carnea noastră, nici din prea buna stare să nu se agite, nici din slăbiciune să nu-și poată îndeplini poruncile. Pentru că sufletul este vătămat deopotrivă din ambele extreme, adică și atunci cînd carnea este nestăpînită și sare spre plăceri deplasate sub motivul bunei stări fizice, și atunci cînd, obosită și slăbită și fără vlagă, este continuu ținută de suferințe. Căci cu această stare a trupului, sufletul nu este sirguitor să privească spre cele înalte în mod liber, ci este preocupat de senzația durerii și se înclină doborît de suferința trupului.

9. Aici proiestosul trebuie înțeles ca întîistătătorul — starețul — mînăstirii. Sf. Vasile înțelegea ca fiecare grupă — cu pînă la 20 de frați — să aibă un proiestos, iar mînăstirea, — formată din 5—6 grupe —, să aibă un prim-proiestos, egumen sau stareț, care păstra permanentă legătură cu proiestoșii grupelor pentru unitatea de conducere.

10. *I Tim*. 3, 2.

11. *II Tes*. 3, 12.

12. *Fac*. 3, 19.

IV

Așadar, folosirea lucrurilor să fie după nevoia pe care o avem și vinul [13] să nu fie detestat, dacă este folosit pentru vindecare, dar nici să nu fie căutat fără nevoie. Și toate celelalte lucruri să se servească, de asemenea, după nevoile, și nu după dorințele celor care se exercită (în viața duhovnicească).

Toată viața noastră să fie timp de rugăciune. Dar mai ales, fiindcă trebuie să destindem intensitatea psalmodierii și a îngenuncherilor cu intervale de repaos, să urmăm orele de rugăciuni care au fost rînduite de cei sfinți. Astfel spune marele David: *«La miezul nopții m-am sculat ca să Te laud pe Tine, pentru judecățile dreptății Tale»* [14]. Pe David, găsim că-l urmau și Pavel și Sila, cînd, la miezul nopții, rugîndu-se, lăudau pe Dumnezeu în cîntări, în temniță [15]. La fel spune același profet: «Seara și dimineața și la amiază» [16]. Dar și coborîrea Sfîntului Duh s-a făcut la al treilea ceas din zi, precum cunoaștem din Faptele Apostolilor, cînd fariseii au luat în derîdere pe ucenici pentru vorbirea diferită în limbi, iar Petru a spus atunci că nu sînt beți cei care vorbesc limbi (diferite), pentru că este abia al treilea ceas din zi [17]. Iar ceasul al nouălea ne reamintește de patima Domnului, care a avut loc pentru însăși viața noastră. Dar fiindcă David spune: *«De șapte ori pe zi Te-am lăudat pentru judecățile dreptății Tale»* [18], dar timpii arătați de rugăciune nu completează numărul de șapte pentru rugăciuni; de aceea trebuie să despărțim rugăciunea de amiază; o parte a ei să fie înainte de masă și a doua după masă, așa încît și noi să lăudăm pe Dumnezeu pe toată durata zilei, respectînd și ca formă acel «de șapte ori pe zi» [19].

Porțile la intrarea în asceterii (mînăstiri) să fie închise pentru femei; dar nici toți bărbații să nu intre, ci numai aceia care obțin aprobare de intrare de la superior (stareț). Pentru că lipsa de tact a celui venit provoacă discuții nepotrivite și povestiri nefolositoare și conduc, de la discuții absurde, la gînduri absurde și păgubitoare. Pentru aceasta să avem ca normă obișnuită aceasta: numai superiorul (starețul) să fie

13. În Regula mare a nouăsprezecea se arată că vinul se folosea de către cei care sufereau de stomac.
14. *Ps.* 118, 62.
15. *Fapte* 16, 25.
16. *Ps.* 54, 19.
17. *Fapte* 2, 15.
18. *Ps.* 118, 164.
19. După Sf. Vasile, cele șapte timpuri de rugăciune ar fi: miezonoptica, utrenia, ceasul 9 înainte de amiază, înainte de masa de amiază, după această masă, ceasul 3 după amiază și vecernia (vezi și Regula mare 37). În cultul creștin, cele șapte laude, a căror încununare este Sf. Liturghie, sînt: vecernia, pavecernița, miezonoptica, utrenia, ceasul 6, ceasul 9 și ceasul 12.

întrebat şi să răspundă pentru cele pentru care este nevoie de convorbiri; iar ceilalţi să nu răspundă celor care pălăvrăgesc fără rost, ca să nu se facă părtaşi la consecinţele pălăvrăgelii.

V

Iar toţi să aibă un depozit comun şi nimeni să nu spună că este ceva al lui: nici haină, nici încălţăminte, nici orice alt lucru necesar pentru nevoile trupului; ci autoritatea superiorului să repartizeze folosirea acestor lucruri, aşa încît să dea din cele comune ceea ce este necesar fiecăruia după porunca proiestosului. Căci într-o asemenea vieţuire în comun, legea dragostei nu îngăduie prietenii şi grupări speciale. Pentru că eforturile făcute în special (din simpatie) pentru orice nevoie păgubesc foarte mult armoniei comune. Aşadar, acum se cuvine că toţi să se privească între ei cu aceeaşi măsură de bunăvoinţă, iar în toată comunitatea frăţească să domnească o singură măsură a dragostei. Iar dacă, totuşi, cineva ar fi găsit că are sentimente speciale de dragoste faţă de un monah care este fratele lui sau rudă, sau faţă de oricare altul, pentru indiferent ce motiv, acela să se înţelepţească, ca unul care păgubeşte comunitatea (frăţească). Pentru că dragostea exagerată faţă de o persoană dovedeşte marea lipsă a acesteia faţă de ceilalţi.

Iar epitimiile celui condamnat pentru vreo greşeală să fie pe măsura păcătuirii: oprirea de a participa la cîntarea comună, excluderea lui de la rugăciunile comune şi oprirea de a participa la masa (comună). Pentru aceasta, cel care răspunde pentru buna ordine comună va hotărî epitimia pentru cel care păcătuieşte, potrivit cu mărimea greşelii. Slujirea comunităţii frăţeşti să se facă cu rîndul. Cîte doi monahi să îndeplinească în fiecare săptămînă, în mod succesiv, toate lucrările necesare, ca să fie comună şi răsplata umilinţei, aşa încît să nu poată nimeni să depăşească pe fraţi nici la bine, şi să se odihnească toţi deopotrivă. Pentru că alternarea muncii şi odihnei face ca acela care lucrează să nu simtă oboseala. Proiestosul frăţiei să aibă autoritatea, cînd s-ar ivi vreo nevoie, să trimită în afară de mînăstire pe cei care, după părerea lui, ar fi potriviţi, şi ca să rînduiască pe cei care, în interesul lor, să rămînă înăuntru (mînăstirii) şi să se îndeletnicească cu lucrări interioare. Pentru că adeseori, în trupurile viguroase, chiar şi cînd se străduiesc pentru înfrînare cu zel deosebit, se dezvoltă într-un anumit fel frumuseţea vîrstei şi devine astfel motiv de dorinţă după cei pe care îi întîlnesc. Aşadar, dacă este vreunul tînăr în privinţa vigurozităţii

trupului, să-și stăpînească cît mai ascuns acest aer de tinerețe și finețe pînă ce prezentarea lui va ajunge la o stare convenabilă.

La monahi să nu existe nici o urmă de mînie sau de ranchiună sau de invidie sau de ceartă și nici o gesticulație, nici mișcare, nici cuvînt, nici reacție a privirii, nici expresie a feței sau altceva, ce ar provoca în mod natural mînia celui cu care se găsește împreună. Iar dacă vreunul ar fi găsit vinovat de una dintre acestea, faptul că a suferit mai înainte vreun rău nu poate să justifice păcatul lui; pentru că răul, în orice timp ar fi îndrăznit cineva să-l facă, este tot rău.

Orice formă de jurămînt să fie exclusă din rîndul monahilor. În locul jurămîntului să fie socotit suficient și pentru cel care vorbește, și pentru cel care ascultă, aprobarea cu capul și aprobarea prin cuvînt. Iar dacă cineva nu s-ar încrede în simpla afirmare, își condamnă conștiința lui, fiindcă n-a reușit să fie sincer în discuție, iar pentru aceasta va fi rînduit între cei care au păcătuit și va fi înțelepțit cu pedeapsă vindecătoare. La sfîrșitul zilei, cînd va înceta orice lucrare trupească și duhovnicească, se cuvine ca fiecare să-și cerceteze, cu inima lui, înainte de odihnă, conștiința. Și dacă a făcut ceva ce nu trebuie, sau oprit, fie gînd, fie discuție, care nu erau în datoria lui, sau lenevie la rugăciune, sau indiferență la cîntare, sau dorință a vieții lumești, să nu ascundă păcatul, ci să-l expună comunității, așa încît prin rugăciune comună să poată fi vindecată boala (patima) aceluia care a căzut într-un asemenea rău [20].

20. A se vedea: *Regulile Mari*: 26, 44, 46 și *Regulile mici*: 110, 229, 288.

CUVÎNT ASCETIC III *

I

Viața ascetică are un singur scop, mîntuirea sufletului; se cuvine, deci, ca tot ceea ce ar putea să colaboreze spre acest scop să fie pazit cu teamă, ca poruncă dumnezeiască. Pentru că nici poruncile lui Dumnezeu nu au în vedere altceva, decît numai mîntuirea celui care le observă. Așadar, precum cei care fac baie leapădă orice îmbrăcăminte, așa și cei care îmbrățișează viața ascetică, se cuvine să se libereze întîi de orice bun material și să-și ducă apoi viața cu înțelepciune. Deci, ceea ce trebuie făcut în prealabil, și de care creștinul se cuvine să se îngrijească îndeosebi, este să se dezbrace de patimile variate și diferite ale răutății, cu care se întinează sufletul; după aceea, cel care privește spre o viață înaltă și superioară trebuie să se convingă, să renunțe la bunurile lui, pentru că grija și preocuparea de bunurile materiale provoacă multă tulburare în suflet.

Așadar, cînd mai mulți, care au în vedere același scop al mîntuirii, primesc viața în comun, se cuvine să împlinească înainte de toate aceasta: să aibă, adică, toți o singură inimă, o singură voință și o singură dorință și, așa cum legiferează Apostolul, să formeze toți frații mînăstirii un singur trup format din diferite mădulare [1]. Dar aceasta nu poate să fie realizată altfel, decît numai dacă s-ar realiza următoarele: nimic să nu se atribuie cuiva după nume, nici haină, nici vas, nici orice altceva, folosit în viața de obște, așa încît orice lucru să fie destinat pentru o anumită nevoie, și nu după posesorul lui. Și precum haina mică este foarte nepotrivită pentru trupul mai mare, sau o haină mai mare pentru trupul mai mic, cea care este pe măsura fiecăruia, aceasta este și utilă și plăcută, la fel și toate celelalte, patul, salteaua (și plăpumile), haina călduroasă, încălțămintele, să aparțină celui care are nevoie reală, și nu celui care le are. Căci, așa cum medicamentul îl folosește cel rănit (bolnav) și nu cel sănătos, la fel și cele inventate pentru comoditatea trupului nu le gustă (prețuiește) cel care trăiește în belșug, ci cel care are nevoie de comoditate.

* După textul din ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 882—888.
1. I Cor. 12, 12.

II

Dar fiindcă obiceiurile oamenilor sînt variate și nu gîndesc toți oamenii la fel cu privire la cele folositoare, ca să nu se creeze dezordine, fiindcă fiecare ar trăi după voia lui, trebuie să fie scos în evidență (recunoscut) ca superior (stareț) al tuturor cel care după mărturia comună îi depășește pe toți ceilalți în înțelepciune, statornicie și viață austeră, pentru ca virtutea lui să devină bun comun al tuturor imitatorilor lui. Căci, așa cum mulți pictori pictează caracteristicile unei figuri și toate chipurile se aseamănă între ele, fiindcă le-au făcut asemenea cu o singură figură, la fel și aici: multe caractere, dacă privesc spre imitarea aceluiași, în toți va străluci la fel caracterul bun al vieții. Așadar, după ce a fost preferat unul, vor înceta toate voile proprii; și toți se vor forma pe viitor după superior, încrezători în porunca Apostolului, care cere ca tot sufletul să se supună autorităților superioare și hotărăște ca aceia care se împotrivesc să fie osîndiți[2]. Adevărata și deplina ascultare a celor inferiori față de superior se arată în aceasta: să se abțină nu numai de la cele necuviincioase după sfatul proiestosului, ci chiar pe cele vrednice de laudă să nu le săvîrșească fără aprobarea lui. Căci cumpătarea și toată osteneala trupească sînt de folos la ceva; dar dacă fiecare ar face ceea ce-i place, urmîndu-și propriile dorințe, și n-ar da ascultare sfatului proiestosului, păcătuirea este mai mare decît fapta săvîrșită (chiar dacă ar fi vrednică de laudă) *«pentru că cei care se împotrivesc stăpînirii, se împotrivesc rînduielii lui Dumnezeu»*[3] și răsplata ascultării este mai mare decît cea după cumpătarea (valoarea) faptei. Astfel, trebuie ca toți să aibă între ei dragoste comună și egală, așa cum omul de la natură se resimte pentru fiecare mădular al corpului, precum vrea ca tot trupul să fie deopotrivă sănătos, din moment ce suferința oricărui mădular este supărătoare deopotrivă pentru tot trupul. Însă așa cum în noi înșine suferința oricărui mădular bolnav influențează tot corpul nostru, dar există și mădulare mai importante decît altele (căci nu suferim în aceeași măsură pentru ochi și pentru un deget de la picior — chiar dacă simțim în mod egal durere), la fel se cuvine ca fiecare frate să arate simpatie și dragoste egală față de toți cei care viețuiesc în comunitate (chinovitic); cu toate acestea va acorda, precum este firesc, cinstire mai mare față de cei mai buni. Dar fiindcă sîntem datori să ne iubim, în general, unul pe altul cu aceeași bună dispoziție, este rău ca înlăuntrul comunității frățești să apară partide și întîlniri speciale prin asociere. Căci cel care

2. *Rom.* 13, 1—2.
3. *Rom.* 13, 2.

iubește pe unul mai mult decît pe alții se condamnă pe sine că nu are dragoste deplină față de toți. De asemenea se cuvine ca din comunitatea frățească să lipsească rivalitatea necuviincioasă și prietenia deosebită. Pentru că din rivalitate rezultă vrăjmășie și din prietenie deosebită iau naștere bănuieli și invidii. Căci pretutindeni lipsa egalității devine pentru cei mai mici început și motiv de invidie și de răutate. Pentru aceasta Domnul ne-a poruncit să imităm bunătatea lui Dumnezeu, Care face ca soarele să lumineze și pentru cei drepți și pentru cei nedrepți. Așadar, precum Dumnezeu produce lumină pentru toți oamenii, la fel și imitatorii lui Dumnezeu să împrăștie față de toți aceeași egală dragoste. Pentru că unde lipsește dragostea, acolo, în general, în locul ei pătrunde ura. Și din moment ce, precum spune Ioan «*Dumnezeu este iubire*» [4], ura este în mod necesar diavolul. Așadar, precum cel care are iubire, are pe Dumnezeu, la fel cel care are ura nutrește în el pe diavolul. Pentru aceasta se cuvine ca dragostea să fie egală și aceeași din partea tuturor către toți, dar cinstea să se dea fiecăruia precum se cuvine. Cei care s-au legat între ei potrivit acestui principiu nu trebuie să iubească pe rudele lor după trup mai mult. Dar nu se va arăta dragoste mai mare față de rudele de sînge, decît față de alții, nici dacă ar fi vorba de fratele sau fiul sau fiica unui anume monah. Pentru că cel care urmează în cazul dat instinctul lui dovedește că nu s-a debarasat complet de firea lui, ci este condus încă de trup. Iar discuții păgubitoare și *amestecarea celui fără experiență (nepregătit) în* convorbirile dintre alții să nu aibă loc. Ci dacă ar fi ceva folositor spre zidirea sufletelor, numai aceasta se cuvine să se discute; și chiar cele folositoare să se discute în bună ordine, la timp potrivit, de către acele persoane cărora li s-a îngăduit să discute acestea. Iar dacă cineva dintre cei mai mici ar dori să vorbească, să aștepte aprobarea superiorului. Șușotirile și vorbirile la ureche și acceptările prin semne cu capul, toate acestea să fie înlăturate, fiind condamnabile, pentru că șușoteala produce bănuiala ponegririi, iar acceptarea prin semne cu capul poate fi socotită dovadă că se insinuează ceva, (lucru) ascuns împotriva unui frate. Iar cele asemenea devin început de ură și de bănuială. Dar cînd cineva ar avea nevoie să vorbească altora, măsura vocii să se adapteze după nevoie, așa încît cu cel care se găsește aproape să se discute cu voce mai joasă și cu cel care se găsește mai departe, cu voce mai puternică. În comunitatea frățească să nu se îngăduie ca vreunul să sfătuiască sau să îndemne pe cineva cu ton tare și poruncitor, fiindcă este insultător. Plecare din mînăstire [5] să nu aibă loc în afară de ieșirile rîn-

4. *I Ioan* 4, 16.
5. În text este folosit termenul «ἀσκητήριον», adică «schit» sau «sihăstrie».

duite şi necesare. Şi pentru că nu există comunităţi frăţeşti numai de bărbaţi, ci şi de fecioare, toate cele cîte s-au spus (pînă aici) se cuvine să fie comune şi pentru unele şi pentru altele; dar un lucru se cuvine să se cunoască, anume că viaţa în mînăstirile de femei pretinde mai multă şi mai deosebită bunăcuviinţă şi realizare de binefacere şi de linişte şi de ascultare şi de iubire frăţească şi siguranţă în privinţa ieşirii şi supraveghere a convorbirilor şi bunăvoinţă între ele şi să nu aibă grupări separate. Căci în toate acestea se cuvine ca viaţa fecioarelor să se înfăptuiască cu mai multă rîvnă. Cea încredinţată cu buna ordine să nu caute să se facă agreabilă surorilor, nici să nu se străduiască să aibă recunoştinţă de la ele pentru (împlinirea) plăcerilor, ci să fie totdeauna respectată şi temută şi stimată pentru aceasta. Căci trebuie să se ştie că aceea va da socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru greşelile întîmplate în comunitate, în afară de ceea ce era necesar. Şi fiecare (soră) să nu pretindă de la superioară ceea ce este plăcut, ci ceea ce este util şi folositor; nici să nu contrazică poruncile (pentru că acest obicei pregăteşte şi aduce după sine anarhia), ci, precum primim poruncile Domnului fără să le cercetăm, fiindcă ştim că *«toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu şi de folos»* [6], la fel şi comunitatea frăţească să primească fără ezitare poruncile superioarei şi să urmeze sfaturile ei din toată inima, nu cu supărare şi de nevoie, pentru ca ascultarea ei să devină ca răsplată. Dar să primească nu numai învăţătura care se referă la disciplină, ci şi dacă învăţătoarea ar interzice postul sau ar sfătui să mănînce hrană întăritoare, sau şi dacă ar porunci orice altceva, dacă ar fi necesar, care ar contribui spre uşurare, pe toate să le îndeplinească, cu aceeaşi bunăvoinţă, fiind încredinţată că ceea ce a spus superioara este lege. Iar cînd ar trebui să se poarte discuţie pentru vreo nevoie extraordinară fie cu bărbat, fie cu cel care are grija (pentru aceasta), fie cu oricare altul care ar putea să fie de folos cu ceva pentru lucrul căutat, se cuvine ca discuţia să se poarte de superioară, fiind prezente cu ea şi una sau două surori, pentru care întîlnirea şi convorbirea cu bărbat este fără primejdie pentru viaţa şi vîrsta lor. Iar dacă vreuna ar avea în vedere ceva folositor pentru ea, să spună superioarei şi prin aceasta se va vorbi ceea ce trebuie să se vorbească.

6. *II Tim.* 3, 16.

REGULILE MARI

(Ὅροι κατὰ πλάτος)

* CUVÎNT ÎNAINTE *

1

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am adunat în acest loc, în numele Domnului nostru Iisus Hristos, noi care ne-am propus unul și același scop, de a ne trăi viața în pietate. Și, pe de o parte, voi doriți limpede să învățați ceva din cele ce ajută spre mîntuire, iar eu, pe de altă parte, sînt nevoit să fac cunoscute poruncile lui Dumnezeu ziua și noaptea, amintindu-mi de Apostolul care spune: *«trei ani ziua și noaptea n-am încetat cu lacrimi să sfătuiesc pe fiecare dintre voi»* [1]. Pentru toate acestea și fiindcă timpul prezent ne este foarte prielnic, iar locul acesta ne oferă liniștea și desprinderea completă de toate zgomotele lumii din afară, să ne rugăm împreună ca noi să dăm celor împreună lucrători cu noi, la timpul cuvenit, cele necesare hranei lor, iar voi, după ce ați primit cuvîntul, să dați, ca pămîntul cel bun, roadă desăvîrșită și îmbelșugată de dreptate, precum spune Scriptura [2].

Deci, vă rog, cu dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, Care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre [3], să începem, în fine, să purtăm grijă de sufletele noastre; să ne întristăm pentru deșertăciunea vieții noastre de mai înainte; să luptăm pentru fapte bune în viitor spre preamărirea lui Dumnezeu și a Hristosului Său și a Duhului celui întru tot prea cinstit și sfînt. Să nu rămînem în această stare de lenevie și lîncezeală. Să nu pierdem pentru totdeauna, din cauza leneviei noastre, ocazia prezentă și să nu amînăm pentru mîine și pentru viitor începerea lucrurilor bune. Fiindcă astfel vom fi găsiți nepregătiți, cu privire la faptele bune, de Cel care cere sufletele noastre și vom fi alungați din bucuria camerei de nuntă și vom vărsa în zadar și fără folos lacrimi, tînguindu-ne atunci cînd pocăința va fi fără folos, pentru timpul vieții noastre pe care l-am întrebuințat rău. *«Acum este timpul potrivit»*, spune Apostolul, *«acum este ziua mîntuirii»* [4]. Acesta este veacul pocăinței, acela al răsplătirii, acesta al răbdării, acela al mîngîierii. Acum Dumnezeu este ajutător celor care se întorc din calea cea rea, atunci va fi cercetător înfricoșător și de neînșelat [5] al faptelor, al cuvintelor și al gîndurilor omenești. Acum ne bucurăm de îndelunga răbdare a Lui,

* După textul din J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 889/890—901/902.
1. *Fapte* 20, 31.
2. *Luca* 12, 42; *Matei* 13, 23.
3. *Tit* 2, 14.
4. *II Cor.* 6, 2.
5. Care nu se înșală și nu poate fi înșelat.

atunci vom cunoaşte judecata Lui cea dreaptă, adică atunci cînd vom învia, unii spre pedeapsa veşnică, iar alţii spre viaţa veşnică, şi (cînd) fiecare va primi după faptele sale. Pînă cînd vom amîna ascultarea noastră de Hristos, Care ne-a chemat la împărăţia Sa cea cerească? Nu ne vom trezi? Nu ne vom întoarce de la viaţa pe care o trăim în mod obişnuit, la observarea strictă a Evangheliei? Nu vom pune înaintea ochilor noştri acea înfricoşată şi măreaţă zi a Domnului, în care pe *cei care pentru faptele lor vor trece de-a dreapta Domnului îi va primi* împărăţia cerurilor, iar pe cei împinşi de-a stînga, fiindcă n-au făcut fapte bune, îi va acoperi gheena focului şi întunericul cel veşnic? «*Acolo va fi* — zice Scriptura — *plîngerea şi scrîşnirea dinţilor*»[6].

II

Noi spunem, într-adevăr, că dorim împărăţia cerurilor, dar nu ne îngrijim s-o dobîndim cu acele fapte cu care este cu putinţă să se realizeze aceasta; ci, fără să ne ostenim deloc pentru împlinirea poruncilor Domnului, ne închipuim, cu deşertăciunea minţii noastre, că vom primi onoruri egale cu cei care s-au împotrivit păcatului pînă la moarte. Cine, stînd în casă sau dormind în timpul semănatului, şi-a umplut braţul cu snopi în timpul secerişului? Cine a cules via pe care n-a plantat-o şi n-a cultivat-o? Fructele sînt ale acelora ale cărora sînt şi ostenelile; onorurile şi cununile sînt ale învingătorilor. Cine îl va încununa vreodată pe cel care nici măcar nu s-a înarmat pentru întîmpinarea duşmanului? Căci nu trebuie numai să învingi, ci să şi lupţi legal, după cum spune Apostolul[7]. Aceasta înseamnă să nu se treacă cu vederea nici cel mai mic punct din cîte s-au poruncit, ci să se îndeplinească totul aşa cum ni s-a poruncit. «*Căci fericită este* — zice Scriptura — *acea slugă pe care o va găsi Stăpînul, atunci cînd va veni, nu lucrînd oricum s-ar întîmpla*», ci «*făcînd aşa*»[8] (cum s-a poruncit); şi «*dacă jertfeşti cu dreptate, dar nu împarţi cu dreptate, ai păcătuit*»[9]. Noi însă, socotind că am îndeplinit o poruncă (întrucît nu pot spune că am şi împlinit-o, dat fiind că toate poruncile sînt aşa de strîns legate între ele, după înţelesul cel drept al cuvîntului Scripturii, încît prin călcarea unei porunci sînt călcate în mod necesar şi toate celelalte), nu aşteptăm mînia lui Dumnezeu pentru poruncile pe care le-am călcat, ci aşteptăm răsplătiri pentru singura poruncă pe care am fi împlinit-o. Cel care a reţinut unul sau doi talanţi din cei zece care i

6. *Matei* 25, 30.
7. *II Tim.* 2.
8. *Luca* 12, 43
9. *Fac.* 4, 7.

s-au încredințat spre păstrare, iar pe ceilalți i-a dat înapoi, nu este socotit recunoscător pentru că a înapoiat partea mai mare, ci s-a dovedit nedrept și lacom pentru că a reținut partea mai mică. Dar ce să vorbesc despre reținere, cînd (și) cel căruia i s-a încredințat un talant, și l-a restituit întreg și neatins, a fost condamnat fiindcă n-a adăugat nimic la ce i s-a dat? Cel care a cinstit pe tatăl său zece ani, iar după aceea l-a lovit o singură dată, nu este cinstit ca binefăcător, ci este condamnat ca ucigător de părinți. «*Mergînd* — spune Domnul — *învățați toate neamurile, povățuindu-le*», nu pe unele să le păzească și pe altele să le neglijeze, ci «*să păzească toate cîte am poruncit vouă*» [10]. Și Apostolul scrie la fel: «*Nu dăm nimănui vreun prilej de sminteală, ca să nu fie defăimată slujirea, și în toate ne înfățișăm pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu*» [11]. Căci dacă nu ne-ar fi necesare toate poruncile pentru mîntuire, nici nu s-ar fi scris toate, nici nu s-ar fi dispus ca toate să fie păzite în mod necesar. Ce folos aș avea din toate faptele bune dacă spunînd nebun fratelui meu, mă fac vinovat gheenei? Ce folos ar avea din libertatea pe care i-ar da-o mai mulți cel care este ținut în sclavie de unul singur? Căci «*cel care face păcat* — zice Domnul — *este rob al păcatului*» [12]. Ce folos ar avea cineva de ar fi ferit de mai multe boli, dacă corpul îi este mistuit de o singură boală?

III

Dar s-ar putea ca cineva să întrebe: cei mai mulți creștini, care nu păzesc toate poruncile, nu vor avea nici un folos păzind cîteva? În cazul acesta e bine să ne aducem aminte de fericitul Petru care, după atîtea fapte bune făcute și după ce i s-a zis de atîtea ori fericit, pentru o singură greșeală a auzit (aceste cuvinte): «*De nu te voi spăla, n-ai parte cu Mine*» [13]. Nu este nevoie să spun că aceasta nu arată neglijență sau dispreț, ci că este dovadă de cinste și respect (față de Domnul).

Și totuși poate să spună cineva: Scris este că «*Oricine va chema numele Domnului se va izbăvi*» [14]; așa încît este de ajuns și numai chemarea numelui Domnului pentru ca acel care îl cheamă să se mîntuiască. Să audă însă și acesta ce spune Apostolul: «*Dar cum vor chema pe Cel în Care n-au crezut?*» [15] Iar dacă crezi, ascultă-L și pe Domnul;

10. *Matei* 28, 19—20.
11. *II Cor.* 6, 3—4.
12. *Ioan* 8, 34.
13. *Ioan* 13, 8.
14. *Ioil* 3, 5.
15. *Rom.* 10, 14.

Care zice: *«Nu tot cel ce-Mi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Care este în ceruri»* [16]. Însă şi acela care face voia Domnului, dar nu aşa cum vrea Dumnezeu şi nici n-o împlineşte din îndemnul dragostei către Dumnezeu, zadarnic îşi pune zelul în lucrul său, după cuvîntul Domnului nostru Iisus Hristos însuşi, Care spune că *«ei o fac ca să se arate oamenilor; adevărat vă spun că îşi iau plata lor»* [17]. De aici a învăţat şi Apostolul Pavel să spună că: *«chiar dacă aş împărţi toată averea şi dacă aş da trupul meu, ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu mi-ar folosi»* [18]. În general, eu văd aceste trei diferenţe ale poruncii pentru nevoia indispensabilă a ascultării. Căci noi ne abatem de la rău, fie că ne înfricoşăm de pedepse, şi (atunci) sîntem în situaţia sclaviei, fie că împlinim poruncile, urmărind cîştigurile din leafă, pentru folosul nostru propriu şi prin aceasta sîntem la fel cu lefegiii, fie (că împlinim poruncile) pentru binele ca atare din dragostea faţă de Cel Care ne-a dat legea, bucurîndu-ne că ne-am învrednicit să slujim lui Dumnezeu, Cel atît de glorios şi bun, şi astfel sîntem în situaţia de fii. Şi, fără îndoială, cel care împlineşte poruncile lui Dumnezeu din teamă şi gîndeşte neîncetat la pedeapsa pentru neglijenţă, nu va observa numai cîteva din aceste (porunci), iar pe altele le va neglija, ci va socoti pedeapsa pentru fiecare greşeală la fel de îngrozitoare pentru el. De aceea se fericeşte cel care din evlavie se îngrozeşte, dar rămîne tare în adevăr, putînd să spună: *«Pururea văd pe Domnul înaintea mea, fiindcă se găseşte de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»* [19], pentru că nu vrea să se neglijeze ceva din cele ce se datorează. Şi *«fericit este bărbatul care se teme de Domnul»*. Pentru ce? Fiindcă *«în poruncile Lui se va bucura mult»* [20]. Deci, nu este propriu celor care se tem să dispreţuiască vreo poruncă pe care au primit-o sau s-o împlinească cu neglijenţă; însă nici lefegiul nu va voi să calce vreo poruncă. Căci cum îşi va lua plata muncii lui în vie fără să fi împlinit cele convenite? Căci chiar numai un singur lucru de ar lipsi din cele necesare, acesta face fără folos pentru stăpînul viei tot ce s-a lucrat. Căci cine va plătit salariu pentru pagubă celui care a pricinuit-o? Al treilea fel de serviciu este cel făcut din dragoste. Aşadar care fiu, dorind să placă tatălui său, după ce l-a bucurat cu lucruri mai importante, ar vrea să-l mîhnească din cauza unor lucruri de

16. *Matei* 7, 21.
17. *Matei* 6, 5.
18. *I Cor.* 13, 3.
19. *Ps.* 15, 8.
20. *Ps.* 111, 1.

mai puțină însemnătate? Mai cu seamă amintindu-și de Apostolul care spune: *«Și să nu mîhniți pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu în Care ați fost pecetluiți»* [21].

IV

Deci, în care parte vor să fie rînduiți cei care au călcat cele mai multe porunci? Căci nici nu-I slujesc lui Dumnezeu ca unui Tată, nici nu Î se încred, ca unuia Care făgăduiește lucruri mari, nici nu-I servesc ca unui Stăpîn. *«Căci dacă eu sînt Tată* — spune Scriptura — *unde este cinstea pe care trebuie să-Mi dați? Și dacă eu sînt Domn, unde este teama de Mine?»* [22]. Căci *«Cel care se teme de Domnul se va bucura mult în poruncile Lui»* [23]; *«iar prin călcarea legii* — spune Scriptura — *necinstești pe Dumnezeu»* [24]. Căci cum să așteptăm pentru noi înșine fericirea vieții și cetățenie egală cu sfinții și bucurie cu îngerii înaintea lui Hristos, dacă am preferat viața de plăcere a trupului în locul vieții după poruncile (Domnului)? Cu adevărat închipuiri de minte copilărească sînt acestea. Cum voi putea să fiu cu Iov, eu care nici cea mai obișnuită supărare n-am primit-o cu recunoștință (lui Dumnezeu)? Cum voi putea să fiu împreună cu David eu care nu m-am arătat mărinimos față de vrăjmașul meu? Cum voi putea să fiu împreună cu Daniil, eu care nu l-am căutat pe Dumnezeu prin cumpătare continuă și rugăciune stăruitoare? Cum voi putea să fiu cu oricare din sfinți, eu care n-am umblat pe urmele lor? Care arbitru de întreceri ar fi atît de nepriceput încît să socotească vrednici de aceleași cununi pe învingător și pe cel care n-a luptat? Care comandant i-a chemat pe aceia care n-au participat la luptă să împartă prada în mod egal cu învingătorii?

Dumnezeu este bun, dar și drept. Iar specificul dreptului este să răsplătească după merit, precum este scris: *«Fă bine, Doamne, celor buni și celor drepți la inimă. Iar pe cei care se abat la căi strîmbe Domnul îi va trece la un loc cu cei care fac fărădelege»* [25]. Dumnezeu este milostiv, dar și judecător. Pentru că *«Domnul iubește mila și judecata»* [26]. Pentru aceasta spune: *«Mila și judecata Îți voi cînta Ție, Doamne»* [27]. Noi știm la cine se referă mila, *«căci* — zice Scriptura — *fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui»* [28]. Vezi cît de judicios se folosește El de

21. *Efes.* 4, 30.
22. *Mal.* 1, 6.
23. *Ps.* 111, 1 (tr.n.).
24. *Rom.* 2, 23.
25. *Ps.* 124, 4—5.
26. *Ps.* 32, 5.
27. *Ps.* 100, 1.
28. *Matei* 5, 7.

milă ? Nici nu se îndură fără judecată, nici nu judecă fără milă, pentru că «*Domnul este milostiv și drept*»[29]. Așadar să nu cunoaștem pe Dumnezeu numai pe jumătate și nici să nu luăm iubirea Lui de oameni motiv de neglijență. Pentru aceasta există tunetele, pentru aceasta există trăsnetele, ca să nu se disprețuiască bunătatea (lui Dumnezeu). Acela care face să răsară soarele[30] pedepsește și cu orbire[31]. Cel care dă ploaie[32], plouă și foc[33]. Acelea (soarele și ploaia) arată bunătatea lui Dumnezeu ; acestea (orbirea și focul), asprimea Lui. Deci ori să-L iubim pe Dumnezeu pentru motivul celor dintîi, ori să ne temem de El pentru cel de al doilea, ca să nu ni se spună și nouă : «*sau disprețuiești bogăția bunătății, blîndeții și îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, nepricepînd că bunătatea lui Dumnezeu te duce la pocăință ? Ci, după inima ta cea împietrită și nepocăită, îți aduni mînie pentru ziua mîniei*»[34]. Așadar fiindcă nu este cu putință să se mîntuiască cei care nu fac fapte potrivit poruncii lui Dumnezeu și nici nu este fără primejdie de a trece cu vederea ceva din cele poruncite (căci este îndrăzneală groaznică să ne facem judecători ai Legiuitorului nostru și pe unele legi să le socotim bune, iar pe altele să le respingem), noi, luptători ai pietății, care am ales viața liniștită și lipsită de plăceri (lumești) ca un ajutor pentru păzirea dogmelor evanghelice, să ne punem de acord împreună și să hotărîm, ca să nu ne mai scape din vedere nici o poruncă. Căci, dacă omul lui Dumnezeu trebuie să fie desăvîrșit[35], (precum este scris și a dovedit-o și cuvîntul în cele de mai sus), este neapărată nevoie să se perfecționeze prin observarea tuturor poruncilor, pînă la măsura staturii depline a lui Hristos[36] ; pentru că și după legea divină, un animal cu defect, chiar dacă ar fi curat, nu se primește spre jertfă lui Dumnezeu. Așadar, acel lucru de care fiecare crede că este lipsit, să-l expună ca să fie examinat în comun. Căci mai ușor va fi aflat lucrul pe care nu-l cunoaștem, prin cercetarea stăruitoare a mai multora, din moment ce credem că, după promisiunea Domnului nostru Iisus Hristos, ne dăruiește aflarea lucrului căutat prin învățătura și luminarea Duhului Sfînt. Deci «*așa cum mie mi se impune propovăduirea ca o necesitate și va fi vai mie dacă nu propovăduiesc Evanghelia*»[37], la fel și pe voi vă așteaptă o primejdie egală dacă veți

29. *Ps.* 114, 5.
30. *Matei* 5, 45.
31. *IV Regi*, 6, 18.
32. *Zah.* 10, 1.
33. *Fac.* 19, 24.
34. *Rom.* 2, 4—5.
35. *II Tim.* 3, 17.
36. *Efes.* 4, 13.
37. *I Cor.* 9, 16.

neglija cercetarea și nu veți da dovadă de zel și stăruință pentru pázirea (poruncilor) ce ni s-au încredințat și pentru împlinirea lor prin fapte. De aceea, zice Domnul: *«Cuvîntul, pe care l-am spus, acela îl va judeca pe el în ziua cea de pe urmă»* [38]; și *«sluga care n-a cunoscut voia Stăpînului său și a făcut fapte vrednice de bătaie, se va bate puțin; iar cea care a cunoscut și n-a făcut, nici nu s-a pregătit pentru voia Lui, se va bate mult»* [39].

Să ne rugăm, deci, ca eu să vestesc cuvîntul fără greșeală, iar pentru voi învățătura să devină roditoare. Așadar, fiindcă știm că cuvintele de Dumnezeu inspiratei Scripturi vor sta înaintea ochilor noștri deasupra scaunului de judecată a lui Hristos (căci *«Te voi acuza —* zice Scriptura *— și voi pune păcatele tale înaintea feții tale»* [40]), să fim atenți și cu înțelegere clară la toate cele ce se spun și să ne grăbim să punem în aplicare prin fapte învățăturile divine, pentru că nu știm în ce zi sau oră va veni Domnul nostru.

CAPITOLELE REGULILOR MARI [1]

1. Despre ordinea și înlănțuirea poruncilor Domnului.

2. Despre iubirea de Dumnezeu și că înclinarea și puterea pentru păzirea poruncilor Domnului există la oameni din natura (lor).

3. Despre dragostea către aproapele.

4. Despre frica de Dumnezeu.

5. Despre neîmprăștierea minții.

6. Că este necesară izolarea de lume.

7. Trebuie să trăim împreună cu cei care, simțind la fel, au același scop de a plăcea lui Dumnezeu, și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate.

8. Despre renunțarea (la lume).

9. Nu trebuie să-și lase averea (cel care se consacră Domnului) rudelor după trup fără nici o distincție.

10. Care dintre cei care vin să ducă viața după Dumnezeu trebuie să fie primiți, și cînd și în ce mod?

11. Despre sclavi.

12. Cum trebuie să fie primiți cei căsătoriți.

13. Că exercitarea tăcerii este de folos neofiților.

14. Despre cei care s-au afierosit lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința.

15. Despre primirea și educarea copiilor și despre făgăduința fecioarelor.

16. Despre cumpătare.

17. Că și în rîs trebuie cumpătare.

18. Trebuie să gustăm din toate cîte ni se pun înainte.

19. Care este măsura înfrînării?

20. Care este modul primirii (oaspeților) la masă?

21. Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm la masă în timpul prînzului sau al cinei.

22. Ce haină este potrivită pentru creștin.

38. *Ioan* 12, 48.
39. *Luca* 12, 47—48.
40. *Ps.* 49, 21.
1. După textul din ediția J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 901.902—905/906.

23. Despre brîu.

24. Despre modul în care se cuvine să trăim între noi.

25. Că este groaznică judecata proiestosului care nu mustră pe cei care păcătuiesc.

26. Că toate, şi cele ascunse ale inimii, să fie arătate proiestosului.

27. Dacă şi proiestosul ar greşi vreodată, trebuie să fie mustrat şi el de către cei mai distinşi dintre fraţi.

28. Cum trebuie să procedeze toţi (fraţii) faţă de cel neascultător.

29. Despre cel care lucrează cu mîndrie sau cu murmurare.

30. Cu ce simţăminte trebuie să poarte grijă proiestoşii de fraţi.

31. Că trebuie să fie primită slujirea de la proiestos.

32. Cum trebuie să se poarte (călugărul) cu rudele după trup.

33. Care este modul convorbirii cu surorile.

34. Cum trebuie să fie cei care împart bunurile fraţilor în comunitate.

35. Dacă trebuie să se formeze mai multe comunităţi de fraţi în acelaşi sat.

36. Despre cei care se retrag din comunitatea fraţilor.

37. Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunii şi psalmodiei, şi ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune şi dacă mai întîi trebuie să se lucreze.

38. Care meserii se potrivesc cu profesiunea noastră.

39. Cum trebuie să se valorifice (vîndă) cele produse de munca (noastră) şi cum se cade să călătorim (în acest scop).

40. Despre negoţul cu mărfuri în adunări.

41. Despre autoritate şi despre ascultare.

42. Cu ce scop şi cu ce dispoziţie trebuie să lucreze cei ce se ocupă cu lucrul.

43. Ce fel se cuvine să fie proiestoşii şi cum să îndrume pe fraţi.

44. Cui trebuie să i se îngăduie călătorii şi cum să fie examinaţi cînd se înapoiază.

45. Pe lîngă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de fraţi, cînd acela ar lipsi sau ar fi ocupat.

46. Nimeni să nu ascundă păcatele fraţilor sau pe ale sale.

47. Despre cei care nu primesc cele hotărîte de proiestos.

48. Nu trebuie să fie privite (cercetate) din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său.

49. Despre controversele care ar interveni uneori între fraţi.

50. Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimiilor.

51. Cum trebuie să se îndrepte greşeala celui care a păcătuit.

52. Cu ce dispoziţie trebuie să fie primite epitimiile.

53. Cum vor îndrepta învăţătorii meseriilor pe copiii care greşesc.

54. Proiestoşii comunităţii de fraţi să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune.

55. Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietăţii.

REGULILE MARI *

II

CU ÎNTREBARE ŞI RĂSPUNS

Întrebarea 1

Despre ordinea şi înlănţuirea poruncilor Domnului

Fiindcă Sfînta Scriptură ne-a dat libertatea să întrebăm, înainte de toate trebuie să ne documentăm dacă există vreo ordine şi serie în poruncile lui Dumnezeu, aşa încît una să fie prima, alta a doua şi aşa mai departe; sau toate ţin una de alta şi toate sînt egale între ele în privinţa cercetării punctului lor de plecare, aşa încît celui care ar vrea, îi este îngăduit să înceapă de oriunde vrea, ca într-un cerc.

Răspuns

Întrebarea voastră este veche şi a fost expusă de demult în Evanghelii, cînd un cunoscător de legi a venit înaintea Domnului şi i-a zis: *«Învăţătorule, care este cea dintîi poruncă în lege?»*. Şi Domnul i-a răspuns: *«Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău. Aceasta este cea dintîi şi cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia,* (este): *să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi»* [1]. Domnul însuşi a pus ordine în poruncile Sale, stabilind ca întîia şi cea mai mare poruncă pe cea despre iubirea lui Dumnezeu, iar ca a doua după ordine, şi asemenea aceleia, însă mai mult o îndeplinire a celei dintîi şi atîrnătoare de ea, pe cea care priveşte iubirea aproapelui. Aşadar, din cele spuse şi din altele asemenea, care sînt relatate în de Dumnezeu inspiratele Scripturi, este cu putinţă să ne încredinţăm despre ordinea şi seria care există în toate poruncile lui Dumnezeu.

* După textul din J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 905/906—1051/1052.

1. Matei 22, 35—39; Marcu 12, 28—31.

Intrebarea 2

Despre iubirea de Dumnezeu şi că înclinarea şi puterea pentru păzirea poruncilor lui Dumnezeu există la oameni din natura (lor).

Aşadar, să ne vorbeşti mai întîi despre iubirea de Dumnezeu. Că, într-adevăr, trebuie să iubim, am auzit; dar cum se poate împlini aceasta dorim să ştim.

Răspuns

I

Iubirea de Dumnezeu nu se poate învăţa. Căci nici să ne bucurăm de lumină şi să rîvnim după viaţă n-am învăţat de la altul, nici să iubim pe cei care ne-au născut sau ne-au hrănit nu ne-a învăţat altul. Astfel, deci, cu mult mai mult învăţarea iubirii de Dumnezeu nu vine din afară; ci deodată cu întocmirea vieţii, adică a omului, ni s-a implîntat oarecare raţiune ca sămînţă [2], care are de la sine înclinarea (facultatea) de a-şi însuşi iubirea. Această sămînţă de raţiune au primit-o şi cei care învaţă poruncile lui Dumnezeu şi prin harul lui Dumnezeu devin capabili s-o cultive cu sîrguinţă, s-o dezvolte cu înţelepciune şi s-o ducă la desăvîrşire. Pentru aceasta şi noi, după ce am aprobat rîvna voastră ca necesară pentru reuşita scopului nostru, cu harul lui Dumnezeu şi cu ajutorul rugăciunilor voastre, ne vom strădui ca să aprindem scînteia dragostei de Dumnezeu, care s-a răcit în voi, cu puterea care ne-a fost dată prin Duhul Sfînt. Aşadar trebuie să ştim că iubirea de Dumnezeu, deşi este o singură simplă virtute, prin puterea ei se împlineşte şi se cuprinde orice altă poruncă. «*Căci cel care Mă iubeşte pe Mine* — zice Domnul — *va păzi poruncile Mele*» [3], şi «*În aceste două porunci se cuprind toată legea şi proorocii*» [4].

Acum nu vom încerca să vorbim despre orice temă cu de-amănuntul pentru că astfel, ocupîndu-ne cu amănuntele, am pierde din vedere adevăratul înţeles al poruncilor, ci, după puterea şi în măsura în care se încadrează scopului nostru, vă voi aduce aminte despre iubirea pe care o datorăm lui Dumnezeu; înainte de a începe, vă voi spune, totuşi, că Dumnezeu ne-a înzestrat cu puterile (necesare) ca să împlinim toate poruncile pe care ni le-a dat, încît să nu ne revoltăm, ca şi cum ni s-ar cere ceva de care acum auzim prima dată, nici să nu ne îngîmfăm, ca şi cum am restitui mai mult decît ni s-a dat. Căci cu aceste puteri, lucrînd corect şi după cuviinţă, facem viaţa noastră virtuoasă prin pie-

2. Învăţătura despre «σπερματικὸς λόγος» în creştinism se întîlneşte pentru prima dată la Sfîntul Justin Martirul şi Filozoful, în *Apologia* 2, 13.
3. Ioan 14, 23.
4. Matei 22, 40.

tate; dacă însă nu folosim acțiunea lor, alunecăm spre răutate. Iar definirea răutății este următoarea: folosirea rea și împotriva poruncii Domnului a darurilor pe care ni le-a dat Dumnezeu ca să facem binele; după cum tot așa de adevărat, virtutea cerută de Dumnezeu este folosirea acestor daruri ale lui Dumnezeu, cu bună știință, potrivit poruncii lui Dumnezeu.

Astfel stînd lucrul, vom spune la fel și despre iubire. Deci, din moment ce am primit porunca să iubim pe Dumnezeu, avem implîntată și puterea iubirii, din momentul primei creări a noastre; iar dovada acestui lucru nu există în afară de om, ci fiecare poate s-o învețe de la sine însuși și în sine însuși. Căci noi din natură sîntem doritori de ceea ce este bun și frumos, chiar dacă de cele mai multe ori fiecăruia îi pare bun și frumos altceva; și, fără s-o fi învățat, noi avem afecțiune pentru cei ai casei și pentru rudele noastre și arătăm spontan bună dispoziție în fiecare zi, față de binefăcătorii noștri. Deci, ce este mai de admirat decît frumusețea dumnezeiască? Ce cugetare este mai plăcută decît măreția lui Dumnezeu? Ce dar al sufletului este atît de arzător și de nesuportat ca dorul ce vine de la Dumnezeu în sufletul acela care a fost curățit de orice răutate și spune din afect adevărat: *«Sînt rănit de dragoste»* [5]. Cu totul de neexprimat și de nedescris sînt luminile frumuseții dumnezeiești; cuvîntul nu le poate arăta, urechea nu le poate prinde. Chiar dacă ai arăta splendoarea luceafărului, strălucirea lunii și lumina soarelui, toate sînt fără valoare, ca să exprime măreția lui Dumnezeu, iar în comparare cu lumina cea adevărată, ele rămîn mai în urmă cum rămîne o noapte adîncă și întunecoasă lipsită de lună, în comparație cu o după-amiază strălucitoare. Această frumusețe a măreției lui Dumnezeu nu se poate vedea cu ochii trupești, ci se poate pricepe numai de către suflet și de minte; la sfinții pe care i-a luminat a lăsat în ei îndemnul de nesuportat al iubirii, încît, disperînd de această viață, ziceau: *«vai mie, că exilul meu s-a prelungit»* [6]; *«cînd voi ajunge să mă arăt înaintea feței lui Dumnezeu?»* [7]; *«este cu mult mai bine să mă desfac de trup și să fiu cu Hristos»* [8]; și iarăși: *«Însetat-a sufletul meu spre Dumnezeu Cel tare și Cel viu»* [9]; și: *«Acum liberează pe robul Tău, Stăpîne»* [10]. Tulburați de această viață ca de o temniță, erau nemîngîiați în zbuciumările lor aceia ale căror suflete le atinsese iubirea dumnezeiască. Nesăturați, deci, de pri-

5. *Cînt.* 2, 5.
6. *Ps.* 119, 5.
7. *Ps.* 41, 2.
8. Filip. 1, 23.
9. *Ps.* 41, 2.
10. Luca 2, 29.

virea frumuseţii dumnezeieşti, aceştia făceau rugăciune ca să se extindă la toată viaţa veşnică contemplarea dulceţii Domnului. Astfel, deci, oamenii din natura lor doresc cele bune. În general, bun şi vrednic de iubit este ceea ce este bun; iar bun este Dumnezeu; toate doresc binele; aşadar toate doresc pe Dumnezeu.

II

Deci ceea ce facem bine, de bună voie, se află chiar din natură în noi, aceia, cel puţin, care n-am fost pervertiţi, în cugetele noastre, de răutate. De aceea iubirea de Dumnezeu se cere de la noi ca o datorie *indispensabilă; iar lipsa ei este pentru suflet cel mai insuportabil dintre* toate relele. Căci înstrăinarea şi îndepărtarea de Dumnezeu este mai insuportabilă decît pedepsele care se aşteaptă în gheena, şi pentru cel care o încearcă este mai grea decît (este) pentru ochi lipsirea de lumină, chiar dacă n-ar fi legată de durere, sau (cum este) lipsirea de viaţă pentru vietate. Iar dacă iubirea copiilor faţă de părinţi există din natură, aceasta fiind demonstrată şi de obiceiurile animalelor neraţionale şi de înclinarea oamenilor către mame, în primii ani ai vîrstei, atunci să nu ne arătăm mai neraţionali decît copiii şi mai sălbatici decît fiarele, purtîndu-ne fără iubire şi ca străini faţă de Creatorul nostru, pe Care, chiar dacă nu-L cunoaştem cum este, din bunătatea Lui, sîntem datori să-L iubim mai mult ca orice şi să-L adorăm şi să ne îndreptăm neîncetat cu gîndul către El, cum se îndreaptă copiii spre mamele lor. Însă cel mai important dintre cei iubiţi, din impuls natural, este binefăcătorul. Şi aceasta, adică înclinarea către binefăcători, nu este proprie numai oamenilor, ci aproape tuturor animalelor. «*Boul* — spune (Scriptura) — *cunoaşte pe stăpînul său, şi asinul, ieslea stăpînului său*» [11]. Dar, fie ca să nu se poată spune despre noi cele ce urmează: «*Israel nu M-a cunoscut şi poporul Meu nu M-a înţeles*» [12]. Căci ce să spunem despre cîine şi despre multe alte animale de acestea, cîtă recunoştinţă arată ele către cei care le hrănesc?

Dacă din natură avem, deci, atîta bunăvoinţă şi iubire faţă de binefăcători şi ne dăm toată osteneală, ca să le răsplătim binefacerile ce ne-au făcut, ce cuvînt poate să înfăţişeze în mod demn darurile lui Dumnezeu? Pentru că acestea sînt atît de multe, încît nu se pot număra; şi ele sînt atît de mari şi în aşa fel, încît şi unul singur este de ajuns ca să ne facă să datorăm toată recunoştinţa Celui care l-a dat. Pentru aceasta, voi trece peste celelalte (daruri), care, deşi se disting fiecare

11. Isaia 1, 3.
12. Isaia 1, 3.

prin mărime şi strălucire, totuşi fiind întrecute în lumină de către cele mai mari, aşa cum desigur stelele sînt ascunse de razele solare, apar în mai slabă lumină faţă de acelea.

III

Nu vom vorbi, deci, despre răsăritul soarelui şi despre cursul lunii, despre temperatura aerului, despre schimbarea anotimpurilor anului, despre apa care cade din nori şi cea care izvorăşte din pămînt, chiar despre mare şi întreg pămîntul, despre cele ce cresc din pămînt, despre vietăţile ce trăiesc în ape, despre păsările şi insectele din aer, despre nenumăratele feluri de vietăţi, toate cîte au fost întocmite pentru slujirea vieţii noastre. Vom vorbi, totuşi, despre ceea ce nu putem trece cu vederea şi nici nu-i cu putinţă să tăinuiască cineva care are minte sănătoasă şi judecată dreaptă, despre care este încă mult mai cu neputinţă de a vorbi în mod demn: că Dumnezeu l-a creat pe om după chipul şi asemănarea Sa, l-a învrednicit de cunoaşterea Sa, l-a înzestrat, mai presus de toate vietăţile, cu raţiune, i-a îngăduit să se desfăteze de nespusele frumuseţi ale paradisului şi l-a pus stăpîn peste toate cîte se află pe pămînt; şi apoi, cînd, fiind înşelat de şarpe, a căzut în păcat şi prin păcat în moarte şi toate urmările legate de ea, Dumnezeu nu l-a lăsat fără să-i poarte de grijă; ci i-a dat, la început, o lege ca să-l ajute, a rînduit (apoi) îngeri ca să-l păzească şi să-l îngrijească, a trimis profeţi ca să mustre răutatea şi să înveţe virtutea, a pus stăvilă pornirilor spre răutate prin ameninţări; prin promisiuni i-a trezit dorinţa spre cele bune; a arătat mai înainte, de multe ori, sfîrşitul răutăţii şi al virtuţii cu exemplele diferitelor persoane, ca să se înveţe alţii; şi în ciuda tuturor acestora şi a celor asemănătoare nu Şi-a întors faţa de la noi cînd am stăruit în neascultare. Căci bunătatea Domnului nu ne-a părăsit şi iubirea Lui faţă de noi n-am putut s-o împiedicăm; dimpotrivă, cu toate că am ofensat pe Binefăcător cu indiferenţa noastră faţă de darurile Lui, am fost rechemaţi din moarte şi am obţinut iarăşi viaţa prin Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos. Prin aceasta şi felul binefacerii devine mult mai minunat: «*Căci în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi întocmai cu Dumnezeu, ci S-a golit pe Sine, chip de rob luînd*»[13].

IV

Chiar slăbiciunile noastre le-a luat asupra Sa (Hristos) şi bolile noastre le-a purtat şi a fost rănit pentru noi, ca prin rănile Lui să ne vindecăm noi[14]; El ne-a răscumpărat din blestem, făcîndu-Se pentru

13. *Fil.* 2, 6—7.
14. Isaia 53, 15.

noi blestem [15]; şi a suferit cea mai necinstită moarte pentru noi, spre a ne readuce la o viaţă glorioasă. Şi nu s-a mulţumit cu faptul că, fiind morţi ne-a făcut vii, ci ne-a dat şi demnitatea dumnezeirii şi ne-a pregătit locurile de odihnă veşnică, care întrec în mărimea bucuriei toată cugetarea omenească. «*Aşadar cu ce vom răsplăti Domnului pentru toate cîte ne-a dat nouă?*» [16]. El este însă atît de bun încît nu cere nici o răsplătire, ci se îndestulează numai dacă este iubit pentru cele ce a dat. Cînd cuget toate acestea (ca să-mi exprim simţămintele mele libere), cad într-o oarecare frică şi extaz înfricoşător, ca nu cumva neluînd în seamă raţiunea, sau prin îndeletnicirea cu lucruri deşarte, să cad din iubirea lui Dumnezeu şi să devin spre ruşine lui Iisus Hristos. Căci cel care acum ne înşeală şi se sileşte cu toată iscusinţa vicleniei sale ca prin amăgiri lumeşti să pricinuiască în noi uitarea de Binefăcătorul nostru, prigonindu-ne spre pieirea sufletelor noastre şi dînd asalturi asupră-ne, (acela) va aduce atunci dispreţul nostru înaintea Domnului ca o ruşine şi se va mîndri cu neascultarea şi căderea noastră; el care nici nu ne-a creat, nici n-a murit pentru noi, ne-a făcut, totuşi, să-l urmăm întru neascultare şi în călcarea poruncilor lui Dumnezeu. Această ofensă împotriva Domnului şi această trufie a vrăjmaşului îmi pare mai grea decît pedepsele cele din gheena; căci (prin acestea) dăm duşmanului materie pentru mîndrie şi ocazie să se ridice împotriva Aceluia Care a murit pentru noi şi a înviat şi Căruia tocmai pentru aceasta Îi datorăm *mai mult, precum este scris* [17]. *Numai atît despre iubirea lui Dumnezeu. Fiindcă scopul, cum am amintit mai înainte, n-a fost să spun toate, căci* este cu neputinţă; însă vă fac o scurtă rememorare a capitolelor mai importante care să trezească totdeauna în sufletele voastre iubirea dumnezeiască.

Intrebarea 3

Despre dragostea către aproapele

Vom vorbi deci despre porunca aceea care este a doua şi ca ordine şi ca putere.

Răspuns

1

Am spus mai înainte că legea cultivă şi hrăneşte puterile care se află în noi ca sămînţă. Dar fiindcă am primit poruncă să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înşine, (se cade) să ştim dacă avem de la Dumnezeu şi puterea ca să împlinim această poruncă. Dar cine nu ştie că

15. *Gal.* 3, 13.
16. *Ps.* 115, 3.
17. *Rom.* 8, 12.

omul este un animal blînd și sociabil, și nu solitar[18] sau sălbatic? Căci nimic nu este mai propriu naturii noastre decît să fim sociabili între noi, să ne folosim unul de altul și să iubim pe semenul nostru. Și drept urmare a seminței pe care Dumnezeu a pus-o în noi, El cere și fructele, cînd zice: *«Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiți unul pe altul»*[19]. Și fiindcă a voit să îndemne sufletul nostru spre împlinirea acestei porunci, n-a cerut (ucenicilor) semne și puteri paradoxale ca dovadă că sînt ucenicii Lui (cu toate că și acestora le dăduse puterea prin Duhul Sfînt); iată ce spune: *«Din aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste între voi»*[20]. Și pretutindeni în așa fel leagă (Domnul) aceste porunci, încît binefacerea față de aproapele o referă la Sine. Căci: *«Flămînd am fost — zice El — și Mi-ați dat să mănînc...»* și celelalte[21] și apoi adaugă: *«întrucît ați făcut aceasta unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut»*[22].

II

Așadar, prin porunca întîia o poate împlini cineva și pe a doua; dar cu a doua ne întoarcem îndată la prima; și cel care iubește pe Domnul iubește ca o consecință și pe aproapele. Căci *«cel care Mă iubește pe Mine — spune Domnul — va păzi poruncile Mele»*[23]. *«Dar aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu pe voi»*[24]. Și iarăși, cel care iubește pe aproapele împlinește și iubirea față de Dumnezeu, Care ia binefacerea ca și cum I-ar fi fost făcută Lui însuși. De aceea, credinciosul serv al lui Dumnezeu, Moise, a arătat atît de mare dragoste către frații săi, încît a preferat să-i fie șters numele din cartea lui Dumnezeu, în care era scris, decît să nu-i ierte poporului păcatul[25]. Iar Pavel a îndrăznit să roage să fie anatema (lepădat) de la Hristos pentru frații săi, care-i erau rude după trup; căci el voia, după exemplul Domnului, să se aducă pe sine ca preț de răscumpărare pentru mîntuirea tuturor[26]; dar în același timp știa că este cu neputință să se înstrăineze de Dumnezeu cel care jertfește (refuză) grația lui Dumnezeu din dragostea față de El și ca să îndeplinească pe cea mai mare dintre porunci și că pentru aceasta va trebui să primească mult mai mult decît a dat. Din cele spuse pînă aici s-a dovedit îndeajuns de clar că sfinții au ajuns pînă la această măsură a iubirii față de aproapele.

18. V. Epictet, Διατριβαί (Disertațiile), 2, 10; «Omul este un animal blînd și sociabil» (ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ζῷον ἥμερον καὶ κοινωνικόν»);
19. Ioan 13, 34.
20. Ioan 13, 35.
21. Matei 25, 35.
22. Matei 25, 40.
23. Ioan 14, 23.
24. Ioan 15, 12.
25. Ieș. 32, 32.
26. Rom. 9, 3.

Întrebarea 4

Despre frica de Dumnezeu

Răspuns

Pentru cei care abia acum se inițiază în viața de pietate, învățarea prin teama de Dumnezeu este mai folositoare, potrivit sfatului înțeleptului Solomon : *«Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii»* [27]. Dar voi, care ați trecut de vîrsta copilăriei în Hristos și nu mai aveți nevoie de lapte, ci puteți să desăvîrșiți cele dinlăuntru cu hrana tare a dogmelor, aveți nevoie de porunci mai importante, pentru că în acestea își găsește exprimarea deplină toată dragostea în Hristos. Voi însă trebuie să fiți atenți ca nu cumva bogăția darurilor lui Dumnezeu să devină cauza unui blam mai grav al vostru, dacă veți arăta nerecunoștință față de binefăcător ; pentru că : *«de la cel căruia i s-a încredințat mult* — spune Scriptura — *mai mult se va cere»* [28].

Întrebarea 5

Despre neîmprăștierea minții

Răspuns

I

Trebuie să știm că dacă *mintea noastră se împrăștie la diferite lucruri*, nu putem să împlinim desăvîrșit nici o altă poruncă, nici însăși iubirea față de Dumnezeu, nici iubirea față de aproapele. Pentru că nu poate să învețe cineva cu precizie vreo artă sau știință, dacă mereu trece de la una la alta, și nici nu este cu putință să învețe una perfect de la altele, fără să cunoască cele ce sînt cerute (ca proprii) pentru împlinirea scopului. Deci, trebuie ca acțiunile să corespundă scopului, pentru că prin procedee improprii nu se obține nimic drept (rațional), fiindcă nu se poate ajunge scopul fierăriei prin lucrarea olăriei (ceramicii), nici laurii atletici nu se cîștigă prin exercitarea (cîntarea) la fluier. Pentru fiecare scop se cere o muncă anumită și corespunzătoare. De aceea și asceza exercitată după Evanghelia lui Hristos, pentru a plăcea lui Dumnezeu, se face prin îndepărtarea de grijile lumii și prin totala noastră înstrăinare de distracții.

27. *Pilde* 1, 7.
28. Luca 12, 48.

Pentru aceasta, desigur, Apostolul, deşi căsătoria este îngăduită şi este socotită vrednică de binecuvîntare, a pus în antiteză îndatoririle căsătoriei cu grijile care se referă la Dumnezeu, fiindcă după părerea lui nu puteau să meargă împreună una cu alta, zicînd: «*Cel neînsurat se îngrijeşte de ale Domnului, cum să placă lui Dumnezeu, iar cel însurat se îngrijeşte de cele ale lumii, cum să placă femeii*» [29]. La fel le arată şi Domnul ucenicilor Săi, după ce le-a stabilit o dispoziţie clară şi de nezdruncinat, spunînd: «*Voi nu sînteţi din lumea aceasta*» [30]. Şi le-a mărturisit că lumea nu este în măsură să primească cunoaşterea lui Dumnezeu şi nici să separe pe Duhul Sfînt. Căci «*Părinte drepte,* — zice El — *lumea nu Te-a cunoscut*» [31] şi «*Duhul adevărului pe Care lumea nu-L poate primi*» [32].

II

Aşadar trebuie să se elibereze de legăturile iubirii puternice a acestei vieţi cel care doreşte cu adevărat să urmeze lui Dumnezeu. Dar aceasta se obţine prin totala îndepărtare de lume şi cu uitare de vechile obiceiuri. Încît, dacă nu ne vom despărţi şi de rudeniile trupeşti şi de legăturile sociale, ca şi cum am trece prin stările (obişnuinţele) sufletului într-o altă lume, după exemplul celui care a spus: «*Căci desfătarea (locuinţa) noastră este în ceruri*» [33], nu vom putea ajunge scopul de a plăcea lui Dumnezeu, pentru că Domnul a spus hotărît: «*Astfel nici unul dintre voi nu poate să fie ucenicul Meu, dacă nu se leapădă de toate cîte are*» [34]. După ce vom face aceasta, trebuie să ne păzim inima cu multă grijă [35], ca să nu pierdem niciodată cugetul despre Dumnezeu ori să pătăm cu închipuiri deşarte amintirea faptelor minunate ale Lui, ci sfînta gîndire de Dumnezeu s-o purtăm pretutindeni, prin necontenită şi curată aducere aminte, întipărită în inimile noastre, ca o pecete de neşters. Căci aşa ne facem părtaşi ai iubirii de Dumnezeu, care ne îndeamnă să împlinim poruncile Domnului, şi se păstrează însăşi de către acestea fără întrerupere şi cu fermitate. Şi aceasta o arată Domnul în altă parte, cînd zice: «*Dacă Mă iubiţi, păziţi poruncile Mele*» [36]. Iar altă dată: «*De veţi păzi poruncile Mele, veţi rămîne în dragostea Mea*» şi încă, ceea ce este mai mişcător: «*Precum Eu am păzit poruncile Tatălui Meu şi rămîn în dragostea Lui*» [37].

29. *II Cor.* 7, 32—33.
30. Ioan 15, 19.
31. *Ioan* 17, 25.
32. *Ioan* 14, 17.
33. *Filip.* 3, 20.
34. *Luca* 14, 33.
35. *Pilde* 4, 23.
36. *Ioan* 14, 15.
37. *Ioan* 15, 10.

III

Prin acestea ne învață să punem înaintea noastră totdeauna, ca scop al lucrării pe care avem s-o îndeplinim, voia Celui care ne-a dat porunca și să ne îndreptăm sîrguința către scop, precum și zice în alt loc: *«M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Meu Care M-a trimis»* [38]. Pentru că, precum meseriile vieții (obișnuite), își pun înainte cu precizie, scopuri proprii și după acestea își acomodează lucrările lor parțiale, la fel nu este posibil să facem un lucru deplin în alt mod, dacă nu se săvîrșește după voia celui care ne-a dat porunca, fiindcă și în lucrările noastre proprii există un scop și o rînduială, adică să respectăm poruncile după modul bineplăcut lui Dumnezeu. Dar străduindu-ne cu atenție să împlinim voia lui Dumnezeu, ne vom uni cu El prin aducerea aminte. Căci precum fierarul, cînd face, spre exemplu, o secure, se gîndește la cel care i-a comandat (lucrul) și, avîndu-l în minte, potrivește forma și mărimea cerută de acesta (căci dacă uită de aceasta atunci va face altceva, sau ceva neasemenea obiectului ce a voit să facă), la fel și creștinul își potrivește toată acțiunea sa, mică sau mare, după voia lui Dumnezeu, și-și săvîrșește totodată lucrul său cu atenție, păzește amintirea Celui care a dat porunca și împlinește cele zise: *«Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea, pentru că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin»* [39]; și împlinește și porunca aceea care s-a dat: *«Ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți»* [40]. Însă cel care în lucrarea sa strică integritatea poruncii, este clar că acela este slab în privința aducerii aminte de Dumnezeu. De aceea, să ne aducem aminte de vocea Celui care spune: *«Nu umplu Eu cerul și pămîntul?»*, Domnul zice aceasta: *«Eu sînt Dumnezeu de aproape și nu Dumnezeu de departe»* [41]; și aceasta: *«Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo Eu sînt în mijlocul lor»* [42]; să facem tot lucrul (nostru) așa cum ar trebui să se întîmple înaintea ochilor Domnului și să împlinim toată gîndirea (noastră), ca și cînd ar fi supravegheată de El. Căci astfel, pe de o parte, va fi în noi o frică continuă, care urăște nedreptatea, precum este scris [43], și destrăbălarea și mîndria și căile celor răi, iar pe de altă parte, se desăvîrșește iubirea, care împlinește cele spuse de Domnul, că: *«Eu nu caut să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis»* [44]. Pentru ca să

38. *Ioan* 6, 38.
39. *Ps.* 15, 8.
40. *I Cor.* 10, 31.
41. *Ier.* 23, 23—24.
42. *Matei* 18, 20.
43. *Ps.* 118, 163.
44. *Ioan* 5, 30.

facă aceasta, sufletul trebuie să aibă încredințarea tare atît că faptele cele bune sînt plăcute Judecătorului și Răsplătitorului vieții noastre, cît și că cele contrare își vor primi judecata de la propriul judecător. Eu însă am părerea că odată cu aceasta ajungem să împlinim poruncile Domnului, nu pentru a plăcea oamenilor. Căci nimeni nu se îndreaptă către cel mai mic, dacă este încredințat că este prezent cel mai înalt, ci, dacă ceea ce se întîmplă este plăcut și primit de persoana mai însemnată, iar celei inferioare i se pare contrar voinței, neplăcut și demn de urgisit, dispreţuieşte dojana din partea celui mai mic și pune mai mult preț pe aprobarea din partea celui mai mare. Dacă astfel se întîmplă cu oamenii, apoi un suflet cu adevărat treaz și sănătos și încredințat de prezența lui Dumnezeu niciodată nu va părăsi străduința de a face ceva prin care ar deveni plăcut lui Dumnezeu, îndreptîndu-se spre măriri de la oameni, și nici nu va neglija să împlinească poruncile lui Dumnezeu, ca să servească obiceiului omenesc sau să se lase stăpînit de vreo prejudecată comună, sau să fie afectat (atras) de demnități (omenești). Aceasta a fost și părerea celui care a spus: *«Spusu-mi-au călcătorii de lege bîrfele, dar nu ca legea Ta, Doamne»* [45]; și iarăși: *«Și am grăit întru mărturiile Tale înaintea regilor și nu m-am rușinat»* [46].

Întrebarea 6

Că este necesară izolarea de lume

Răspuns

1

Pentru păzirea sufletului de alunecări (spre plăceri) este de folos și trăirea în singurătate [47]. Cum că este păgubitor a trăi în comuniune cu cei care se arată fără frică și cu dispreț față de păzirea strictă a poruncilor, se constată și din cuvintele lui Solomon, care ne învață: *«Nu te împrieteni cu omul cel mînios; nici să nu locuiești la prietenul cel dedat mîniei, ca nu cumva să înveți căile lui și să iei laturi pentru sufletul tău»* [48]; și aceasta: *«Ieșiți din mijlocul lor și vă separați»*, zice Domnul [49], la același (înțeles) duce. Deci, ca să nu primim nici prin ochi, nici prin urechi ademeniri spre păcat, fără să ne dăm seama, și ca să nu ne deprindem cu el, și ca să nu ne rămînă unele din cele pe care le auzim

45. *Ps.* 118, 85.
46. *Ps.* 118, 46.
47. V. *Epistola* 2, în colecția «Părinții greci ai Bisericii», Tesalonic, vol. I, p. 65: «Începutul curățirii sufletului este liniștea».
48. *Pilde* 22, 24—25.
49. *II Cor.* 6, 17.

și vedem, ca niște forme și întipăriri (imagini) ale lor în suflet, spre nimicire și pieire, și ca să putem să persistăm în rugăciune, trebuie să ne separăm mai întîi cu locuința. Căci astfel vom putea să biruim și obiceiurile noastre de mai înainte, prin care am trăit într-un mod străin de poruncile lui Hristos; (dar această luptă nu este mică, adică să învingă cineva propria-i deprindere; căci obiceiul, care se întărește prin lungimea timpului, primește putere de natură), și așa vom putea șterge petele păcatului atît prin rugăciunea sîrguincioasă, cît și prin continuă meditație asupra voiei lui Dumnezeu; iar această meditație și rugăciune nu e posibil să le dobîndim ocupîndu-ne cu multe lucruri care ne distrag sufletul și ne provoacă griji lumești. Iar cuvintele: «*Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de orice*» [50] cînd le va putea împlini cel care petrece între aceștia? Căci noi trebuie să ne lepădăm de noi înșine, să ridicăm crucea lui Hristos și astfel să-I urmăm. Iar lepădarea de sine este totala uitare a celor trecute și depărtarea de voința proprie, lucru care este foarte greu, ca să nu zic chiar că este imposibil să-l îndeplinească cel care trăiește după obicei (în lume). Însă trăirea unei astfel de vieți (în lume) este piedică și pentru a-și lua crucea sa și pentru a urma lui Hristos. Căci a fi pregătit de moarte pentru Hristos și a-ți mortifica membrele ce sînt pe pămînt și a sta înarmat pentru orice pericol care ar veni asupra ta, pentru numele lui Hristos, și a fi indiferent față de viața prezentă, aceasta este a-ți lua crucea; după cum vedem, piedicile cele mari către aceasta ne vin din obiceiurile vieții sociale.

II

Și, afară de toate celelalte multe piedici, sufletul, privind mulțimea păcătoșilor, la început nu găsește timp să-și observe păcatele proprii și să se înfrîngă prin căință pentru delictele sale, ci, comparîndu-se cu alții mai răi, își face chiar o oarecare închipuire de virtute; apoi, abătut de la mult prețioasa aducere aminte de Dumnezeu, din cauza zgomotelor și afacerilor pe care le creează de obicei viața socială, nu numai că este lipsit de bucuria și plăcerea cea în Dumnezeu și de desfătarea în Domnul și de dulceața cuvintelor Lui, încît nu poate să spună: «*Gîndit-am la Dumnezeu și m-am desfătat*» [51]; și aceasta: «*Cît de dulci sînt cuvintele Tale pentru cerul gurii mele, mai mult decît mierea pentru gura mea*» [52], dar se și deprinde cu disprețuirea și uitarea totală a judecăților lui (Dumnezeu), rău mai mare și mai stricăcios decît care nu se poate întîmpla.

50. *Luca* 9, 23.
51. *Ps.* 76, 4.
52. *Ps.* 118, 103.

Întrebarea 7

Trebuie să trăim împreună cu cei care — simțind la fel — au același scop de a plăcea lui Dumnezeu ; și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate

Așadar, fiindcă cuvîntul tău ne-a încredințat că viața la un loc cu cei care se poartă cu dispreț față de poruncile Domnului este primejdioasă, vrem să știm acum dacă cel care se desparte de aceștia trebuie să trăiască singur, numai pentru sine, sau să viețuiască împreună cu frații de același cuget, care și-au propus același scop al pietății ?

Răspuns

I

Știm că traiul la un loc cu mai multe persoane [53] este mai de folos, pentru mai multe motive : întîi, pentru că nici unul dintre noi nu este în stare să-și satisfacă singur cerințele trupului său ; iar pentru cîștigarea celor necesare (vieții) avem nevoie unul de altul. Căci precum piciorul are o anumită putere, dar are nevoie și de alta, — căci fără ajutorul celorlalte membre nu găsește pentru viață nici energia proprie îndeajuns de tare sau suficientă pentru nevoile sale, nici nu are cu ce să înlocuiască ceea ce-i lipsește —, la fel și în viața solitară : ceea ce avem devine fără folos și ceea ce nu avem nu se poate găsi, fiindcă Dumnezeu Creatorul a hotărît să avem trebuință unul de altul, precum s-a scris [54], ca să ne legăm între noi. Afară de aceasta, nici rațiunea iubirii lui Hristos nu îngăduie ca fiecare să aibă în vedere numai interesul lui. Căci *«iubirea* — spune Apostolul — *nu caută ale sale»* [55] ; în timp ce viața solitară are un singur scop : îngrijirea de trebuințele proprii, fiecare de ale sale. Dar aceasta, în mod clar, contravine legii dragostei, pe care Apostolul a împlinit-o, căutînd nu interesul său, ci al multora, ca să se mîntuiască [56].

Apoi, în această separare nu-și va cunoaște ușor cineva lipsurile sale, din moment ce nu va exista cineva care să-l mustre și să-l îndrepte cu blîndețe și cu inimă bună. Căci mustrarea, chiar și din partea unui vrăjmaș, poate să nască, adeseori, dorința de îndreptare la omul de bun simț ; iar vindecarea păcatelor se face cu pricepere de către cel care iubește sincer : *«Căci cine iubește* — spune (Solomon) — *acela ceartă cu*

53. Răspunsul acesta este poate cea mai bună înfățișare a avantajelor vieții în societate. Vezi *Epistola* 295, în colecția «Părinții greci ai Bisericii», 3, p. 322, care recomandă viața în comun a monahilor, ca viața apostolilor.
54. *I Cor.* 12, 12, ș.u.
55. *I Cor.* 13, 5.
56. *I Cor.* 10, 33.

grijă» [57]. Un asemenea îndrumător este cu neputință să găsească cineva în pustie, dacă n-a fost unit cu el mai înainte în viață [58]. Încît se potrivesc eremitului cuvintele Scripturii: *«Vai celui care este singur, că dacă (el) cade nu este altul care să-l ridice»* [59]. Dar și poruncile se împlinesc mai mult și mai ușor cînd sînt mai mulți împreună, de unul singur însă deloc: pentru că în timp ce se îndeplinește una, se împiedică alta. Spre exemplu, cînd cercetăm pe cel bolnav, nu putem să primim pe cel străin; cînd dăm și împărțim cele necesare pentru viață (și mai ales cînd aceste slujiri se fac pe timp mai îndelungat) sîntem lipsiți de zelul pentru fapte bune: încît, din cauza aceasta, abandonăm pe cea mai mare și mai necesară poruncă care ne duce la mîntuire, fiindcă nici cel flămînd nu se satură, nici cel gol nu se îmbracă. Așadar, cine ar vrea să pună mai presus o viață neactivă și nevrednică decît cea roditoare și întocmai după porunca Domnului?

II

Dar dacă noi toți, care am fost primiți în una (și aceeași) speranță a chemării noastre, formăm un trup care are cap pe Hristos și sîntem membre unii altora, dacă noi nu sîntem legați în mod armonios în Duhul Sfînt, spre zidirea unui singur corp, ci fiecare din noi își alege viața singuratică, fără să slujească binelui comun după felul bineplăcut lui Dumnezeu și își îndestulează pofta plăcerii proprii, cum putem — atunci cînd sîntem dezbinați și împărțiți — să păstrăm legătura reciprocă și slujirea membrelor, unul față de celălalt, sau supunerea lor către capul nostru care este Hristos? [60]. Pentru că nu este cu putință nici să ne bucurăm cu cel preamărit, nici să compătimim cu cel ce suferă, în timp ce viața noastră este împărțită, din moment ce în mod firesc nu va putea fiecare să cunoască suferințele aproapelui.

Apoi, fiindcă unul singur nu poate să primească toate darurile spirituale, căci harul Duhului se dă după credința care există în fiecare [61], în viața în comun darul propriu fiecăruia devine dar comun al celor care formează societatea. *«Pentru că unuia i se dă cuvîntul înțelepciunii, altuia cuvîntul cunoașterii, altuia credința, altuia profeția, altuia darurile vindecărilor* [62] ș. a. Deci acela care primește unul din aceste daruri nu-l are pentru sine mai mult decît pentru alții. De aceea în viața în co-

57. *Pilde* 13, 24.
58. Cel care se retrage direct din lume, ca să trăiască în pustie, ca anahoret, este lipsit complet de îndrumător duhovnicesc. Dimpotrivă, anahoretul care se retrage dintr-o comunitate chinovitică, poate să-și păstreze legătura duhovnicească cu îndrumătorul lui din timpul cînd era în frăție.
59. *Eccl.* 4, 10.
60. *I Cor.* 12, 12—27.
61. *Rom.* 12, 16.
62. *I Cor.* 12, 8—10.

mun este necesar ca puterea Duhului Sfînt, care există într-însul, să treacă în același timp la toți. Deci, acela care trăiește singur poate avea întîmplător un dar, pe care îl face totuși fără folos prin nelucrare, îngropîndu-l în sine; cît de mare primejdie implică aceasta știți toți care ați citit evangheliile. Dimpotrivă, în convietuirea cu mai mulți oameni, fiecare se bucură și de darul său propriu, înmulțindu-l prin împărtășire, dar se bucură și de darurile celorlalți, ca de ale sale proprii.

III

Viața comună posedă și mai multe bunuri pe care nu e ușor a le enumera. Căci pentru păstrarea bunurilor date nouă de Dumnezeu ea este mai folositoare decît singurătatea, iar pentru pazirea de cursa exterioară a dușmanului este mai sigură trezirea din partea celor care veghează, dacă s-ar întîmpla cumva ca vreunul să adoarmă întru acel somn al morții, pentru a cărui îndepărtare de la noi ne-a învățat David a ne ruga zicînd: *«Luminează-mi ochii mei, ca nu cumva să adorm spre moarte»* [63]. În plus întoarcerea de la păcat este mult mai ușoară în viața în comun pentru cel păcătos, fiindcă se rușinează de dezaprobarea făcută în comun de mai mulți, încît i se pot aplica cuvintele: *«Pentru unul ca acesta este de ajuns pedeapsa care (vine) de la mai mulți»* [64]. Dimpotrivă, pentru cel virtuos, prin examinarea și aprobarea faptelor sale din partea mai multora, se creează mare încredere; pentru că, dacă *«tot cuvîntul va sta în gura a doi sau trei martori»* [65] atunci, desigur, cel care va face faptă bună se va întări și mai mult prin mărturia mai multora.

Dar, în afară de cele pe care le-am spus, de viața solitară se țin și alte primejdii. Prima și cea mai mare este cea a mulțumirii de sine (a vanității). Căci, întrucît nu este nimeni care să-i aprecieze faptele, solitarul va socoti că a ajuns la treapta desăvîrșită a poruncii; apoi ținîndu-și închisă starea sufletului, veșnic în nelucrare, nici despre scăderile sale n-are cunoștință, nici progresul în fapte bune nu și-l cunoaște, pentru că nu i se oferă nici o ocazie pentru împlinirea poruncilor.

IV

Căci prin ce își va arăta umilința sa cel care nu are pe nimeni decît care să se arate mai umilit? Cum își va arăta îndurarea sa cînd este separat de comunitatea mai multora? Apoi, cum se va exersa pe sine în răbdare, atîta timp cît nimeni nu se opune voii lui? Iar dacă cineva spune că pentru perfecționarea obiceiurilor lui îi ajunge învățarea Sfin-

63. *Ps.* 12, 4.
64. *II Cor.* 2, 6.
65. *Matei* 18, 16.

telor Scripturi, face la fel ca acela care învață să zidească, dar niciodată nu zidește, și ca acela care învață făurăria (lucrarea metalelor), dar nu vrea totuși să practice meseria învățată. Către unul ca acesta ar putea spune Apostolul, că: *«Nu cei care aud legea sînt drepți înaintea lui Dumnezeu, ci cei care împlinesc legea se vor îndrepta»* [66]. Căci iată Domnul, din marea Lui iubire de oameni, nu Se mulțumește numai cu învățătura dată prin cuvinte, ci, ca să ne dea nouă în mod precis și clar un exemplu de umilință în deplinătatea dragostei, Însuși S-a încins și a spălat picioarele ucenicilor (Săi). Tu, însă, pe cine vei spăla? Pe cine vei servi? Față de cine vei fi cel din urmă, dacă trăiești singur, (numai) cu tine? Cum se va împlini în locuința singuratică acea frumoasă și plăcută locuire împreună a fraților, pe care Duhul Sfînt o aseamănă cu mirul *ce-și împrăștie miresmele de pe capul arhiereului?* [67]. De aceea, un cîmp de luptă, un bun drum spre progres, un exercițiu neîntrerupt și o studiere (contemplare) a poruncilor Domnului este locuirea împreună a fraților, care, pe de o parte, are ca scop mărirea lui Dumnezeu, potrivit poruncii Domnului nostru Iisus Hristos, Care zice: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»* [68], iar pe de altă parte, păstrează caracterul sfinților care sînt amintiți în Faptele Apostolilor și despre care s-a scris: *«Toți cei care au crezut erau împreună și aveau toate de obște (în comun)»* [69]; și iarăși: *«Iar mulțimea celor care au crezut era o inimă și un suflet; și nici unul nu zicea că din averile sale este ceva propriu al său, ci toate le erau comune»* [70].

Întrebarea 8

Despre renunțarea la lume
Dacă cineva trebuie să se lepede mai întîi de toate și (apoi) astfel să se apropie de modul de viețuire plăcut lui Dumnezeu

Răspuns

I

Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos, după o dovadă mare și întărită prin mai multe fapte, zice tuturor: *«De voiește cineva să vină la Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»* [71]; și ia-

66. *Rom.* 2, 13.
67. *Ps.* 132, 2.
68. *Matei* 5, 16.
69. *Fapte* 2, 44.
70. *Fapte* 4, 32.
71. *Matei* 16, 24; *Luca* 14, 27.

rîşi: «*Aşadar, fiecare dintre voi, care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să fie ucenicul Meu*»[72], credem că porunca aceasta se extinde asupra mai multor (lucruri) de care este necesară înstrăinarea. Căci înainte de toate ne lepădăm de diavolul şi de poftele cărnii, renunţînd la (faptele) cele ascunse de ruşine, la înrudirile după trup, la întovărăşirile de oameni şi la viaţa obişnuită care se opune respectării stricte a Evangheliei mîntuirii. Şi, ceea ce este mai necesar decît toate acestea, acela se leapădă de sine, care se dezbracă de omul cel vechi cu faptele lui[73], de cel stricat prin poftele rătăcirii[74]. El se leapădă şi de patimile lumeşti, care pot împiedica scopul pietăţii. Un asemenea om îi va socoti ca părinţi adevăraţi pe aceia care l-au născut în Hristos Iisus prin Evanghelie[75], iar ca fraţi pe cei care au primit acelaşi Duh al înfierii şi va privi toate averile ca străine, precum şi sînt în realitate. Cu un cuvînt, cum poate să mai fie părtaş grijilor lumii cel pentru care s-a răstignit lumea întreagă prin Hristos şi el pentru lume?[76]. Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos cere ca atît ura contra sufletului cît şi lepădarea de sine să fie absolută, atunci cînd zice: «*Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea lui*», şi apoi adaugă: «*şi să-Mi urmeze*»[77]. Şi iarăşi: «*Dacă cineva vine la Mine şi nu-şi urăşte pe tatăl lui şi pe mamă şi pe soţi şi pe copii şi pe fraţi şi pe surori, şi chiar sufletul său, nu poate să-Mi fie ucenic*»[78]. Astfel renunţarea deplină se dobîndeşte cu indiferenţa omului chiar şi faţă de viaţa proprie şi cu încredinţarea că îl aşteaptă moarte sigură, încît să nu se încreadă în sine însuşi[79]. (Renunţarea desăvîrşită) începe cu înstrăinarea de toate cele din afară, precum: de averi, de mărire deşartă, de viaţă obişnuită (socială), de străduinţa pentru lucruri nefolositoare, precum ne-au arătat şi sfinţii ucenici ai Domnului, Iacob şi Ioan, care au părăsit pe tatăl lor Zevedeu, ba chiar şi luntrea lor, singura lor sursă de mijloace pentru viaţă şi, (de asemenea), Matei, care, sculîndu-se de la masa de vameş şi urmînd Domnului, a părăsit astfel nu numai veniturile pe care i le aducea oficiul său de vameş, dar a dispreţuit şi pericolele care trebuiau să urmeze pentru el şi pentru cei ai casei lui din partea autorităţii (de stat) pentru că lăsase socotelile oficiului de vamă neisprăvite; iar pentru Pavel s-a răstignit lumea întreagă şi el însuşi pentru lume[80].

72. *Luca* 14, 33.
73. *Col.* 3, 9.
74. *Efes.* 4, 22.
75. *I Cor.* 4, 15.
76. *Gal.* 6, 14.
77. *Matei* 16, 24.
78. *Luca* 14, 26.
79. *II Cor.* 1, 9.
80. *Gal.* 6, 14.

II

Astfel, cel care este stăpînit de dorința puternică de a urma lui Hristos nu se mai poate îngriji de cele ale acestei vieți; nici de iubirea părinților sau a rudeniilor, cînd aceasta ar fi contrară poruncilor lui Dumnezeu (căci atunci are loc și (cuvîntul): *«dacă cineva vine la Mine și nu urăște pe tatăl și pe mama lui»* și celelalte[81]); nici de frica oamenilor, încît din cauza aceasta să lase să i se sustragă ceva din interesele (sale), lucru pe care l-au făcut și sfinții, spunînd: *«Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decît de oameni»*[82], nici de cel care rîde de lucrurile bune din afară (de la neamuri), încît să se dea bătut din cauza disprețului lor. Iar dacă cineva dorește să cunoască mai precis și mai clar puterea legată de dorința celor care urmează Domnului, să-și aducă aminte de Apostolul care istorisește lucruri care-l privesc pe dînsul, spre învățătura noastră, și spune: *«Dacă cineva socotește că poate să aibă încredere în carne, eu cu atît mai mult: tăiat împrejur a opta zi, descendent din neamul lui Israil, din seminția lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu, după zel prigonind Biserica, după dreptatea cea din lege fiind fără prihană; iar cîte erau pentru mine cîștig, pe acestea le-am socotit pagubă pentru Hristos. Dar mai ales socotesc că toate sînt pagubă pentru avantajul (cîștigarea) cunoașterii lui Hristos Iisus Domnul nostru, pentru Care m-am păgubit de toate și pe toate le socotesc gunoaie, ca să cîștig pe Hristos»*[83].

Căci dacă *(să spun un lucru îndrăzneț, dar adevărat)*, Apostolul a asemănat privilegiile legii, care au fost date de Dumnezeu pentru un anumit timp, cu resturile pe care le elimină corpul omenesc și pe care căutăm să le îndepărtăm cît mai degrabă, fiindcă a socotit că acestea sînt piedici pentru cunoașterea lui Dumnezeu, pentru dreptatea în El și pentru conformarea noastră cu moartea Lui, ce va spune cineva despre obiceiurile dobîndite de oameni? Și de ce este nevoie să fie întărită afirmația cu argumentele noastre raționale și cu exemplele sfinților? Pentru că este posibil să cităm înseși cuvintele Domnului, prin care putem convinge și sufletul cel mai fricos, (Domnul însuși) mărturisind aceasta cu înțelepciune și de nereplicat, cînd zice: *«Așadar, oricare dintre voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic»*[84]; și în alt loc după (cuvintele): *«De voiești să fii desăvîrșit»*, a spus mai întîi: *«Mergi, vinde-ți averile și împarte-le săracilor»* și apoi

81. *Luca* 14, 26.
82. *Fapte* 5, 29.
83. *Filip.* 3, 4—8.
84. *Luca* 14, 33.

a adăugat: *«Vino de-Mi urmează»* [85]. Este clar pentru orice om cu mintea întreagă că şi parabola negustorului la acelaşi învăţămînt conduce. Căci *«asemenea este* — spune El — *împărăţia cerurilor cu omul negustor care caută mărgăritare bune; acesta găsind un mărgăritar de preţ mare, a mers de a vîndut toate cîte avea şi l-a cumpărat»* [86].

Este evident, deci, că mărgăritarul de mare preţ a fost folosit ca asemănare a împărăţiei cerurilor, pe care (după cum) ne învaţă cuvîntul Domnului, nu ne este cu putinţă s-o dobîndim, dacă nu vom jertfi, ca schimb, toate proprietăţile pe care le avem la un loc: şi avere, şi mărire, şi neam, şi orice altceva ce este căutat de mulţi.

III

Apoi Domnul a declarat că este cu neputinţă să dobîndim ceea ce căutăm, cît timp mintea este împărţită la griji diferite, spunînd: *«Nimeni nu poate să slujească la doi domni»*; şi: *«Nu puteţi sluji lui Dumnezeu şi lui mamona»* [87]. De aceea trebuie să alegem numai o comoară, cea cerească, ca să avem inima în ea, căci *«unde este comoara ta* — spune Scriptura, *acolo este şi inima ta»* [88]. Deci, dacă ne vom păstra vreun bun pămîntesc şi oarecare avere pieritoare, fiindcă mintea noastră se îngroapă în acestea ca în ţărînă, sufletul nostru, în mod necesar, nu poate să vadă pe Dumnezeu, nici nu poate să fie împins spre dorirea frumuseţii cereşti şi a bunurilor ce ne sînt promise; posesiunea acestora nu este cu putinţă s-o dobîndim, dacă o dorinţă neîntreruptă şi mai arzătoare nu ne îndrumează să le căutăm şi nu ne uşurează osteneala necesară pentru ele.

Renunţarea este, deci, după cum arată cele spuse, o dezlegare de cătuşele acestei vieţi materiale şi temporale, o eliberare de obligaţiile omeneşti, care ne face mai apţi să pornim pe drumul care duce la Dumnezeu; ea este punctul de punere în mişcare fără piedici pentru dobîndirea şi folosirea de lucruri mai preţioase *«decît aurul şi multe pietre scumpe»* [89]; este, spus într-un cuvînt, o mutare a inimii omeneşti la petrecerea cerească, încît se poate spune: *«că sălaşul nostru este în ceruri»* [90]; dar ceea ce este mai important, ea este începutul asemănării noastre cu Hristos, Care, bogat fiind, S-a făcut sărac pentru noi [91]. Dacă nu vom dobîndi această asemănare, va fi cu neputinţă să ajungem la

85. *Matei* 19, 21.
86. *Matei* 13, 45—46.
87. *Matei* 6, 24.
88. Matei 6, 21.
89. *Ps.* 18, 11.
90. *Filip.* 3, 20.
91. *II Cor.* 8, 9.

modul de viaţă pe care îl are Evanghelia lui Hristos. Căci va putea fi cîştigată vreodată înfrîngerea inimii sau umilinţa minţii sau eliberarea de mînie, de tristeţe, de griji şi, într-un cuvînt, de pasiunile pierzătoare de suflet, aflîndu-te în bogăţie, în grijile acestei vieţi, în pofta către lucrurile din afară şi în îndeletnicirea cu ele? Dar, pe scurt, cînd unui om nu i se îngăduie să poarte grijă, nici chiar de cele necesare, ca de hrană şi îmbrăcăminte, după care logică şi îngăduire să se sufoce, ca de spini, de grijile răutăcioase ale bogăţiei, care împiedică rodirea seminţei pe care o seamănă cultivatorul în sufletele noastre? Pentru că Domnul nostru spune: *«Iar cele ce au căzut în spini sînt aceia care se sufocă de griji, de bogăţie şi de plăcerile vieţii şi nu aduc roadă»* [92].

Intrebarea 9

Dacă trebuie ca acela care se uneşte cu cei care se consacră Domnului să lase averea sa fără nici o distincţie rudelor nerecunoscătoare

Răspuns

I

Fiindcă Domnul spune: *«Vinde averile tale şi dă-le săracilor şi vei avea comoară în cer şi vino de-Mi urmează»* [93]; şi iarăşi: *«vindeţi averile voastre şi daţi milostenie»* [94], pentru aceasta cred că acela care se desparte de ai săi cu un astfel de scop [95], nu trebuie să dispreţuiască averea lui, ci să se străduiască s-o transmită pe toată cu multă atenţie, ca bunuri închinate pentru viitor lui Dumnezeu, şi s-o administreze cu toată pietatea, sau el însuşi, dacă este capabil şi cu experienţă, sau prin alţii, care au fost aleşi după atentă cercetare şi au dovedit că sînt în măsură să administreze cu credinţă şi prudenţă, cunoscînd că este primejdios şi să lase averea neamurilor, şi să lase administrarea ei oricui s-a întîmpla. Căci dacă cel căruia i s-a încredinţat grija domeniilor împărăteşti nu este scutit de acuzare, chiar dacă nu şi-a însuşit nimic din cele încredinţate, dar din neglijenţă pierde ceea ce putea fi cîştigat, la ce pedeapsă trebuie să se aştepte că va veni asupra lor aceia care au

92. *Luca* 8, 14.
93. *Matei* 19, 21.
94. *Luca* 12, 33.
95. *Matei* 25, 14.

administrat cu lene şi neglijenţă cele închinate Domnului? Nu vor fi vinovaţi de pedeapsa celor neglijenţi după cum este scris: *«Blestemat tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijenţă»*? [96].

II

În tot locul trebuie să ne păzim ca nu cumva, sub motivul îndeplinirii unei porunci, să fim vădiţi că am călcat alta; căci nu se cuvine nici să luptăm, nici să ne certăm cu cei nerecunoscători (răi), pentru că *«robul Domnului nu trebuie să se certe»* [97]; ci cel care este nedreptăţit de rudele sale după trup, trebuie să-şi aducă aminte cuvîntul Domnului, care zice: *«Nu este nimeni care să-şi fi lăsat casă, sau fraţi, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau ţarine, nu aşa simplu, ci pentru Mine şi pentru Evanghelie, care să nu primească însutite în lumea aceasta şi viaţa veşnică în veacul viitor»* [98]. Dar celor nepricepuţi să li se facă cunoscut păcatul sacrilegiului, după porunca Domnului, care spune: *«Dacă va greşi fratele tău, mergi şi mustră-l pe el»* ş.c.l. [99]. Ca să ne judecăm însă cu ei înaintea tribunalelor lumeşti a oprit cuvîntul pietăţii, care spune: *«Celui care vrea să se judece cu tine şi să-ţi ia haina, dă-i şi cămaşa»* [100]; şi *«Îndrăzneşte oare cineva dintre voi, cînd are vreo pricină cu altul, să se judece înaintea celor nedrepţi şi nu înaintea celor sfinţi?»* [101]. Dar şi înaintea acestora, (a sfinţilor) vom chema în judecată, avînd în vedere mai mult mîntuirea fratelui decît mărimea averii. Căci şi Domnul, cînd a spus: *«Dacă te va asculta»*, a adăugat: *«ai cîştigat»*, nu averea, ci *«pe fratele tău»* [102]. Totuşi, fiindcă adeseori se întîmplă ca insuşi pricinuitorul nedreptăţii să ne cheme pentru dezlegarea diferendului de către arbitri, primim cercetarea, ca să se clarifice adevărul, fără să luăm noi însă iniţiativa, ci numai urmînd pe cei care ne poartă (înaintea) tribunalului, dar nu ca să ne satisfacem pasiunile noastre de mînie şi ceartă, ci ca să descoperim adevărul. Astfel, desigur, şi pe acela, chiar fără s-o vrea el, îl vom scăpa de rele, dar nici noi nu vom călca poruncile, ca (nişte) servitori ai lui Dumnezeu, care nu se ceartă şi nu iubesc argintul, ci stăruiesc cu fermitate pentru descoperirea adevărului, fără a depăşi totuşi, în vreun caz, limitele zelului ce ne este permis.

96. *Ier.* 31, 10.
97. *II Tim.* 2, 24.
98. *Marcu* 10, 29—30
99. *Matei* 18, 15.
100. *Matei* 5, 40.
101. *I Cor.* 6, 1.
102. *Matei* 18, 15.

Întrebarea 10

Trebuie să-i primim pe toţi care vin, sau pe care (dintre ei)? Şi trebuie să-i primim îndată, sau după o cercetare, şi ce fel de cercetare?

Răspuns

I

Iubitorul de oameni Dumnezeu şi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos vesteşte şi zice: *«Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi»* [103]. De aceea, este periculos să respingem pe aceia care, prin noi, se apropie de Hristos şi doresc să poarte jugul cel bun al Lui şi povara poruncilor Lui, care ne ridică la cer. Însă nu trebuie să îngăduim ca să se apropie cineva de locul sfintelor Lui porunci chiar cu picioare nespălate, căci precum Domnul nostru Iisus Hristos l-a întrebat pe tînărul care a venit la El despre viaţa lui de mai înainte şi, cînd a aflat că a fost foarte bună, i-a poruncit să împlinească şi ceea ce-i mai lipsea, ca să fie desăvîrşit şi (abia) atunci i-a îngăduit să-L urmeze; la fel se cuvine, desigur, ca şi noi să cunoaştem bine viaţa de mai înainte a celor care se apropie; şi celor care vor fi făcut deja ceva bun să le încredinţăm învăţături mai depline; iar pe aceia care trec fie de la o viaţă rea, fie de la o stare de indiferenţă la viaţa riguroasă a cunoaşterii de Dumnezeu, pe aceştia trebuie să-i cercetăm bine dacă (nu cumva) se grăbesc, (apoi) cum sînt în privinţa caracterului: dacă sînt nestatornici şi-şi schimbă cu uşurinţă hotărîrile.

II

Fiindcă nestatornicia unor astfel de oameni este suspectă, întrucît în afară de faptul că nu se folosesc pe ei înşişi cu nimic, se fac şi altora cauze de pagubă, ridicînd ocări şi minciuni şi clevetiri răutăcioase împotriva activităţii noastre. Dar, fiindcă toate se îndreaptă prin sîrguinţă, iar frica de Dumnezeu învinge tot felul de scăderi ale sufletului, nu trebuie să ne decepţionăm de ei îndată, ci trebuie să-i conducem la exerciţii potrivite, (şi astfel), cu timpul şi prin ispitire cu exerciţii grele să luăm cunoştinţă de felul judecăţii lor, încît dacă vom afla ceva sigur (tare) la ei, să fie primiţi fără primejdie; iar dacă nu, să fie îndepărtaţi, fiind încă în afară, pentru ca ispitirea să nu devină pagubă pentru frăţietate. Mai trebuie încă să cercetăm dacă vreunul, care a fost mai înainte încurcat în păcate, va mărturisi, fără să se ruşineze, cele

103. *Matei* 11, 28.

ascunse de ruşine şi se face însuşi pîrîşul său, pe de o parte, făcînd de ruşine pe cei cu care a colaborat la faptele rele şi totodată îndepărtîndu-i pe aceştia, după cuvîntul celui care a zis: *«Depărtaţi-vă de la mine toţi făcătorii de rele»* [104]; iar pe de altă parte, dobîndind siguranţă în el pentru viaţa lui următoare, încît să nu mai cadă în asemenea patimi.

De altfel, modul comun de cercetare pentru toţi este să se convingă (de ei) dacă sînt gata pentru orice umilinţă, fără să se ruşineze, încît să primească (să îndeplinească) şi cele mai neînsemnate lucruri, dacă raţiunea va hotărî că săvîrşirea lor este folositoare. Şi cînd, după cercetare completă de către cei care sînt în măsură să cerceteze astfel de lucruri, cu bună pricepere fiecare, va fi constatat ca un vas folositor pentru Domnul şi pregătit pentru tot lucrul bun [105], (atunci) să se numere cu aceia care s-au încredinţat Domnului [106]. Dar mai cu seamă celui care vine dintr-o categorie socială strălucită şi se grăbeşte spre umilinţă, după imitarea Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să i se poruncească cîteva lucruri din acelea care par ruşinoase celor din afară (profanilor) şi să se observe dacă se prezintă lui Dumnezeu cu deplină convingere, ca un serv care nu se ruşinează.

Întrebarea 11

Despre sclavi

Răspuns

Toţi sclavii care sînt sub jug şi se refugiază la comunităţi (creştine), după ce vor fi sfătuiţi şi îndreptaţi, să fie trimişi (îndată) la stăpînii lor, aşa cum a făcut fericitul Pavel, care, după ce l-a «născut» pe Onisim prin Evanghelie, l-a trimis înapoi la Filimon [107]; şi pe sclav l-a încredinţat că jugul sclaviei, cînd este purtat într-un mod plăcut Domnului, îl face vrednic de împărăţia cerurilor, iar pe stăpîn l-a îndemnat (rugat) nu numai să renunţe la ameninţarea celui ce i s-a împotrivit, amintindu-şi cuvintele adevăratului Domn, care a spus: *«De veţi ierta oamenilor greşelile lor, şi Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greşelile voastre»* [108] — şi chiar să aibă o comportare mai bună faţă de el, scriindu-i: *«Căci poate pentru aceasta s-a despărţit el pe un timp, ca să-l ai pe vecie, dar*

104. *Ps.* 6, 8.
105. *II Tim.* 2, 21.
106. Pentru încercarea neofiţilor nu se prevede un timp determinat.
107. *Filip.* 1, 10—12.
108. *Matei* 6, 14.

nu ca pe o slugă, ci mai presus de rob, ca pe un frate iubit» [109]. Totuşi, dacă s-ar întîmpla ca stăpînul să fie rău şi ar da porunci contrare legii şi ar sili pe serv să calce porunca adevăratului Stăpîn şi Domnului nostru Iisus Hristos, (atunci) trebuie să se lupte ca să nu fie hulit numele lui Dumnezeu din cauza acelui serv care a făcut ceva ce nu-i place lui Dumnezeu. Dar lupta se cîştigă fie prin faptul că acel sclav se înarmează pentru răbdarea suferinţelor ce se pun asupra lui, pentru că ascultă — precum este scris — mai mult de Dumnezeu decît de om [110], fie prin aceea că cei care l-au primit iau asupra lor, aşa cum îi place lui Dumnezeu [111], încercările provenite din cauza lui.

Întrebarea 12

Cum trebuie să fie primiţi cei căsătoriţi

Răspuns

Şi pe cei căsătoriţi, care vin spre o viaţă de acest fel, trebuie a-i întreba dacă fac aceasta cu consimţămînt reciproc, după dispoziţia Apostolului (*«căci bărbatul — spune el — nu este stăpînul corpului său»*) [112]; şi astfel cel care vine să fie primit înaintea mai multor martori. Pentru că nu este nimic mai de preferat decît ascultarea faţă de Dumnezeu. Iar dacă cealaltă parte nu este de acord, fiindcă se îngrijeşte mai puţin cum să-l placă lui Dumnezeu, să-şi amintească de Apostolul care spune: *«Dumnezeu ne-a chemat spre pace»* [113] şi să împlinească porunca Domnului, care zice: *«Dacă vine cineva la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mama sa şi pe femeie şi pe copii»*, şi celelalte, *«nu poate să-Mi fie ucenic»* [114]. Căci nimic nu poate fi mai de preferat decît ascultarea de Dumnezeu. Noi ştim însă că scopul vieţii caste a învins, adesea, la mulţi prin rugăciune stăruitoare şi prin post nefăcut public, fiindcă Domnul pe cei care au fost pînă aci cu totul neascultători îi aduce la consimţirea dreptei judecăţi [115] adeseori prin nevoie corporală.

109. *Filip* 1, 15—16.
110. *Fapte* 5, 29.
111. Prin acest sfat al Sf. Vasile trebuie să se fi creat multe probleme pentru mînăstirile chinovitice. Sinodul din Gangra (circa 345) a cercetat problema (can. 3) şi sinodul din Calcedon a interzis ca să fie primiţi sclavi în mînăstiri, fără consimţămîntul stăpînilor lor (can. 4).
112. *I Cor.* 7, 4.
113. *I Cor.* 7, 15.
114. *Lc.* 14, 26.
115. Se pare că Sf. Vasile a îngăduit primirea vieţii monastice şi unor căsătoriţi care n-au avut consimţămîntul celuilalt soţ sau al soţiei.

Întrebarea 13

Că exercitarea tăcerii este de folos neofiţilor [116]

Răspuns

Este bună pentru neofiţi şi exercitarea tăcerii. Pentru că stăpînindu-şi limba vor da dovadă îndestulătoare şi de stăpînire de sine şi totodată vor învăţa prin tăcere, cu mult zel şi cu luare aminte, de la aceia care ştiu să se folosească cu pricepere de cuvînt cum trebuie şi a întreba şi a răspunde fiecăruia. Pentru că există şi un ton al vocii şi o simetrie a vorbei şi un timp potrivit şi o însuşire a cuvintelor care e proprie şi caracteristică celor pioşi, pe care nu poate s-o înveţe cineva dacă nu s-a dezbărat de vechile lui obişnuinţe. La aceasta contribuie tăcerea, pentru că provoacă uitarea celor vechi, prin nefolosirea lor, şi procură timp pentru însuşirea celor bune. Încît dacă cineva nu este constrîns, fie de o necesitate proprie pentru grija sufletului lui şi de o nevoie indispensabilă a lucrului pe care îl îndeplineşte, fie de vreo întrebare pusă lui în această privinţă, să petreacă în tăcere, afară, bineînţeles, de cîntarea psalmilor.

Întrebarea 14

Despre cei care s-au încredinţat (afierosit) lui Dumnezeu şi apoi încearcă să-şi retragă făgăduinţa

Răspuns

Oricine a fost primit în comunitatea (fraţilor) şi apoi şi-a călcat promisiunea trebuie să fie privit ca unul care a păcătuit împotriva lui Dumnezeu, înaintea Căruia şi în Care şi-a depus acceptarea condiţiilor. Căci zice Scriptura: «*Dacă a păcătuit cineva contra lui Dumnezeu, cine se va ruga pentru el?*» [117]. Pentru că acela care s-a afierosit pe sine lui Dumnezeu, apoi s-a îndepărtat la altfel de viaţă, s-a făcut sacrileg, pentru că s-a furat pe sine însuşi şi a răpit ofranda lui Dumnezeu. Acestora nu mai este raţional să li se deschidă uşa fraţilor, nici chiar dacă ar veni în trecere pentru găzduire (provizorie). Pentru că este (destul de) clară regula apostolică, care ne porunceşte să ne depărtăm de tot cel fără de ordine şi să nu avem relaţii cu el, ca să se ruşineze [118].

116. Această Regulă, ca şi Regulile: 26, 27, 38, 39, 49, 51, 53, 54, nu trimit la Sfînta Scriptură.
117. *I Regi*, 2, 25.
118. *II Tes.* 3, 14.

Întrebarea 15

De la care vîrstă trebuie să se îngăduie a se consacra cineva pe sine lui Dumnezeu și cînd trebuie să fie socotită valabilă promisiunea fecioriei

Răspuns

I

Fiindcă Domnul zice: *«Lăsați copiii să vină la Mine»* [119], iar Apostolul laudă pe cel care a învățat Sfintele Scripturi din copilărie [120], și poruncește apoi ca să se crească copiii *«în învățătura și povața Domnului»* [121], de aceea credem că orice timp, chiar și cel al vîrstei celei dintîi, este potrivit pentru primirea celor ce vin (la noi); dar pe cei lipsiți de părinți să-i primim din inițiativa noastră proprie, ca să devenim, după zelul lui Iov, părinții orfanilor [122]; iar pe aceia care au părinți și sînt aduși de aceștia, îi vom primi înaintea mai multor martori, ca să nu dăm motiv de acuzare acelora care caută (asemenea) motiv, ci toată gura nedreaptă a celor care vorbesc bîrfeli contra noastră să se astupe. În consecință, trebuie să-i primim, dar nu îndată să-i și numărăm și să-i socotim deopotrivă în corpul ce aparține fraților, încît atacurile pentru vina lor să nu se atribuie vieții pioase a fraților; ci aceștia să fie crescuți în toată pietatea, ca niște copii comuni ai frățietății, și să li se dea separat și locuințe și masă, atît celor de sex bărbătesc cît și celor de sex femeiesc [123], încît pe de o parte, să nu dobîndească față de cei mai în vîrstă dintre ei îndrăzneală exagerată (obrăznicie) sau apropiere (deschidere) nepotrivită, iar pe de altă parte, să-și păstreze respectul față de cei mai mari decît ei, ca urmare a întîlnirilor rare cu aceștia, și apoi, prin locuința și masa separată a lor, se va evita ca în urma pedepselor ce se impun celor mai perfecți, pentru neglijarea îndatoririlor (cînd se întîmplă să se abată de la ele), să se nască în ei, pe neobservate, ușurătate în păcătuire sau adesea și mîndrie, văzîndu-i pe cei mai bătrîni greșind uneori tocmai în acele (lucruri) pe care ei înșiși le fac bine. Căci cel copil la minte nu se deosebește întru nimic de cel care este copil după vîrstă. De aceea, nu e nici o mirare că adeseori se află aceleași scăderi la amîndoi. (Afară de aceasta s-ar putea întîmpla ca)

119. *Marcu* 10, 14.
120. *II Tim.* 3, 15.
121. *Efes.* 6, 4.
122. *Iov* 29, 12.
123. Fetițele sînt încredințate surorilor care formează o parte a mînăstirii mixte. În epistola 199 a Sf. Vasile cel Mare se stabilește anul al 16-lea sau al 17-lea ca timp pentru participarea deplină a lor la viața frățietății.

cei tineri, în urma petrecerii dese cu cei mai în vîrstă, să treacă să facă, în mod necuviincios și înainte de vreme, lucruri pe care cei mai bătrîni le fac în mod cuviincios, pentru motivul vîrstei.

II

Așadar, pentru această iconomie și pentru decența cuvenită, trebuie să fie separată locuința copiilor de cea a celor mai desăvîrșiți. Astfel, locuința asceților va fi departe de zgomotul studierii învățăturilor, care sînt necesare pentru cei tineri. Totuși, rugăciunile care sînt hotărîte pentru fiecare zi să fie comune și pentru copii și pentru cei mai în vîrstă; căci și copiii se vor obișnui spre reculegere din zelul celor mai desăvîrșiți, și cei mai în vîrstă vor fi sprijiniți mai mult în rugăciuni de către aceștia (copii). Însă în privința somnului și a vegherii, a timpului, a măsurii (cantității) și calității hranei, să li se hotărască copiilor exerciții deosebite și diete într-un mod corespunzător; să se așeze peste ei unul mai în vîrstă și mai cu experiență decît ceilalți și bine cunoscut pentru răbdarea lui, încît să îndrepte cu blîndețe părintească și cu cuvinte înțelepte greșelile celor tineri, aplicînd remediu corespunzător pentru fiecare greșeală, așa încît acest remediu să devină și pedeapsă pentru greșeală și o exercitare a apatiei pentru suflet. Spre exemplu: S-a mîniat un tînăr pe altul de aceeași vîrstă cu el? Să fie constrîns să-l liniștească și să-i slujească după măsura îndrăznelii lui. Căci deprinderea umilinței taie mînia din suflet, în timp ce îngîmfarea de cele mai multe ori sădește în noi mînia. A mîncat înainte de vreme? Să postească cea mai mare parte din zi. A fost surprins mîncînd fără măsură sau necuviincios? În timpul mîncării fiind îndepărtat de cei care mănîncă, să fie constrîns să privească pe alții care mănîncă cum se cuvine, așa încît să se și pedepsească prin abstinență și să învețe (totodată) cuviința. A zis o vorbă nepotrivită, o insultă la adresa aproapelui, o minciună sau altceva din cele neîngăduite? Să se corijeze și prin post și prin tăcere.

III

Încă și studiul științelor trebuie să fie acomodat scopului, așa încît ei să se folosească de numele cele din Scripturi și în locul poveștilor să li se expună istoria faptelor minunate, să fie instruiți în sentințele din Proverbe și să li se ofere premii pentru reținerea numelor și faptelor din acestea, ca să-și ajungă scopul cu plăcere și cu comoditate (recreare), fără suferințe și fără jigniri. Iar atenția spiritului și obiceiul de a nu se îngîmfa și-l vor însuși aceștia cu ușurință printr-o educație bună, dacă vor fi întrebați necontenit de către învățători unde le sînt gîndu-

rile și cu ce se ocupă în cugetele lor. Căci această naivitate (sinceritate) a vîrstei, fără viclenie și incapabilă de minciună, trădează cu ușurință secretele sufletului, și ca să nu fie prins continuu de cele oprite, un tînăr de acest fel va fugi de sufletele absurde și se va rechema singur, fără încetare, de la acestea, temîndu-se de rușinea (ce i-ar aduce-o) darea lor pe față.

IV

Așadar trebuie ca sufletul să fie îndrumat spre practicarea faptelor bune îndată, de la început, cînd este încă ușor de format și fraged și, fiind moale ca ceara, primește cu ușurință formele care se presează asupra lui, așa încît, atunci cînd va veni rațiunea și puterea de a judeca, să înceapă drumul de la primele noțiuni și de la exemplele de pietate, care i-au fost predate, pentru ca rațiunea să arate (sugereze) ceea ce este folositor, iar obiceiul să îndrumeze cu ușurință spre săvîrșirea binelui. Atunci trebuie să se primească și votul fecioriei, pentru că este mai sigur și se dă cu consimțămînt și judecată proprie, după ce rațiunea s-a dezvoltat deplin. De atunci și în viitor se dau recompense și pedepse de către judecătorul cel drept și celor care fac bine și celor care păcătuiesc, după meritul faptelor lor. Iar ca martori ai consimțămîntului să fie luați primații Bisericilor [124], pentru ca prin ei, pe de o parte, să se aducă sfințirea corpului, ca dar lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, prin mărturia lor să se întărească ceea ce s-a făcut, după cuvîntul Domnului : *«În gura a doi sau trei martori va sta tot cuvîntul»* [125]. Căci astfel și graba (zelul) fraților nu va putea să fie blamată, și nici celor care s-au făgăduit pe ei înșiși lui Dumnezeu și apoi au încercat să-și retragă promisiunea nu le va rămîne vreun motiv ca să nu se rușineze. Dar cel care nu îmbrățișează viața în feciorie, ca unul care nu este în stare să se îngrijească de cele ale Domnului, să fie concediat înaintea acelorași martori. Totuși, cînd cineva și-a dat făgăduința, după multă cercetare și deliberare, pe care se cade să i se îngăduie să și-o facă singur în mai multe zile, ca să nu-i dăm impresia că-l răpim, atunci, în fine, trebuie să se primească și să se treacă în numărul fraților, avînd aceeași locuință și același regim cu cei mai desăvîrșiți. Dar un lucru pe care am uitat să-l spunem nu este nepotrivit să-l adăugăm acum, și anume : din moment ce în anumite meserii trebuie să se exerseze chiar și copiii, atunci cînd unii dintre ei dovedesc dexteritate la (astfel de) învățătură, să nu-i împiedicăm să petreacă ziua împreună cu învățătorii de meserie ; iar noaptea să-i readucem la cei de aceeași vîrstă cu care trebuie să ia și masa împreună.

124. Este evident că se referă la episcopi ; v. Eusebiu, *Istoria bisericească*, 7, 5
125. *Matei* 18, 16.

Întrebarea 16

Dacă pentru cel care vrea să trăiască în pietate este necesară cumpătarea (înfrînarea)

Răspuns

I

Cum că exercitarea cumpătării este necesară este clar: întîi pentru că Apostolul numără cumpătarea între roadele Duhului [126], şi apoi fiindcă spune că slujirea se face deplin prin cumpătare [127], prin cuvintele: *«În ostenele, în priveghen, în posturi, în curăţenie»* [128]; şi în alt loc: *«În osteneală şi în trudă, în privegheri adesea, în foame şi sete, în posturi adeseori»* [129], şi iarăşi: *«Şi tot cel care se luptă, se înfrînează de la toate»* [130]. Dar şi mortificarea şi supunerea (spre ascultare) trupului prin nimic altceva nu se cîştigă în aşa măsură ca prin înfrînare. Căci focul tinereţii şi pornirile cele greu de stăpînit prin cumpătare se ţin în loc ca printr-un frîu: *«Căci celui nebun nu-i foloseşte viaţa voluptoasă (de plăceri)»* [131], după Solomon. Şi ce este mai nebun decît carnea doritoare de plăceri şi tinereţea nestăpînită (care poartă pretutindeni)? De aceea zice Apostolul: *«Şi nu vă îngrijiţi* (a-i împlini) *poftele»* [132]; şi: *«Cea care a trăit în desfătări a murit de vie»* [133]. Apoi şi exemplul bogatului care trăia în desfătări ne arată că înfrînarea ne este necesară, ca să nu auzim cîndva (şi) noi ceea ce a auzit bogatul, că: *«Tu ai primit cele bune ale tale în viaţa ta»* [134].

II

Dar cît de îngrozitoare este necumpătarea, a arătat şi Apostolul, numărînd-o între însuşirile apostasiei şi zicînd: *«În zilele de pe urmă vor veni timpuri cumplite, căci oamenii vor fi iubitori de sine»* [135]. Şi după ce a numărat mai multe feluri de răutate, a adăugat: *«clevetitori, neînfrînaţi»* [136]. Şi Esau a fost acuzat pentru neînfrînare ca pentru cel mai mare rău, deoarece pentru o singură mîncare şi-a vîndut dreptul de

126. *Gal.* 5, 22.
127. *II Cor.* 6, 3.
128. *II Cor.* 6, 5—6.
129. *II Cor.* 11, 27.
130. *I Cor.* 9, 25.
131. *Pilde* 19, 10.
132. *Rom.* 13, 14.
133. *I Tim.* 5, 6.
134. *Luca* 16, 25.
135. *II Tim.* 3, 2.
136. *II Tim.* 3, 3

întîi născut [137]. Tot din cauza nestăpînirii de sine s-a întîmplat şi prima neascultare a omului. Iar pentru înfrînare au fost lăudaţi toţi sfinţii. În această privinţă ne este de folos şi întreaga viaţă a sfinţilor şi fericiţilor şi exemplul (dat) de Însuşi Domnul prin petrecerea Sa în carne. Moise a primit legea [138] după îndelungată stăruinţă în post şi rugăciune şi a auzit cuvintele lui Dumnezeu *«ca şi cum ar vorbi cineva* — zice el — *cu prietenul său»* [139]. Ilie atunci (numai) s-a învrednicit de vederea lui Dumnezeu, cînd şi el exercitase în măsură egală înfrînarea [140]. Dar ce (să spunem) despre David? Cum a ajuns în stare să vadă lucruri minunate? Nu după a douăzecea zi de post? [141] Iar cei trei tineri cum au stins puterea focului? Nu prin înfrînare? [142] Şi întreg felul de viaţă al lui Ioan n-a început cu înfrînarea? [143] Cu aceasta (înfrînarea) a început şi Domnul să Se descopere pe Sine [144]. Prin înfrînare nu înţelegem însă deloc abstinenţa totală de la mîncare (căci aceasta este un fel de nimicire cu forţa a vieţii), ci înfrînarea cu afectare de la (lucruri) plăcute, care se face pentru înfrîngerea îngîmfării cărnii şi în scopul dobîndirii pietăţii.

III

Şi ca să nu mai lungim noi, cei dispuşi spre pietate, este necesară înfrînarea de la (toate) acele (lucruri) pe care doresc să le guste cei care trăiesc după poftă. Dar exercitarea înfrînării nu se dobîndeşte (prin reţinerea) numai de la singura plăcere a mîncărilor gustoase, ci se extinde şi asupra reţinerii de la tot ceea ce împiedică binele. Astfel, cel care nu este cu adevărat înfrînat nu-şi va stăpîni pîntecele, iar de gloria omenească va fi subjugat, şi nu va birui o poftă ruşinoasă, fără (a-şi stăpîni) pofta după averi sau altă patimă nedemnă, ca mînia, întristarea sau alte (scăderi) care ajung să subjuge sufletele nedisciplinate. Căci aceasta o vedem aproape la toate poruncile, (anume) că se leagă între ele şi că este imposibil să fie îndeplinită una fără cealaltă, ceea ce se observă foarte bine îndeosebi în cazul înfrînării. Căci cel înfrînat în privinţa gloriei este şi umilit; şi cel care se exercită cu înfrînarea în privinţa avuţiei împlineşte şi măsura evanghelică a sărăciei, şi cel care se înfrînează de la mînie şi blestem este şi calm (moderat). Înfrînarea desăvîrşită impune măsură limbii, limite ochilor şi auz fără curiozitate ure-

137. *Fac.* 25, 33.
138. *Deut.* 9, 9.
139. *Ieş.* 33, 11.
140. *III Regi* 19, 8.
141. *Dan.* 10, 3.
142. *Dan.* 1, 8.
143. *Matei* 3, 4; *Luca* 1, 15.
144. *Matei* 4, 2.

chilor; iar cel care nu se acomodează acestora este necumpătat şi fără frîu. Vezi, aşadar, cum în jurul acestei singure porunci (a înfrînării) se țin legate între ele toate celelalte, ca într-o horă?

Intrebarea 17

Trebuie cumpătare chiar şi în rîs

Răspuns

I

Şi acel (lucru), care de către mulţi nu se bagă în seamă, este demn de pază atentă din partea celor care practică asceza. Căci a se deda cineva unui rîs neînfrînat şi fără măsură, este un semn al lipsei de stăpînire de sine, al neputinţei de a ţine în frîu emoţiile şi că relaxarea sufletului nu este comprimată prin raţiunea severă. Căci a-şi arăta revărsarea sufletului printr-un zîmbet senin nu este necuviincios, adică numai spre a arăta ceea ce s-a scris: «*Cînd se bucură inima, se înseninează faţa*» [145]; dar a hohoti cu vocea şi a-şi scutura involuntar tot corpul, nu este propriu aceluia care este liniştit cu sufletul, nici celui bine crescut şi nici celui care este stăpîn pe sine. Acest fel de rîs îl dezaprobă şi Ecclesiastul, ca fiind, în măsură foarte mare, dărîmător al statorniciei sufletului; el (Eccleziastul) zice: «*Rîsul l-am numit nebunie*» [146] şi: «*Ca pîrîitul spinilor sub căldare, aşa este rîsul nebunilor*» [147]. Se ştie că şi Domnul a luat asupra Sa afectele necesare ale cărnii şi toate cele care poartă mărturia virtuţii ca osteneala şi compătimirea pentru cei strîmtoraţi; dar de rîs, n-a rîs niciodată, după cît (se ştie) din istoria Evangheliilor, ba chiar îi numeşte nefericiţi pe aceia care sînt cuprinşi de el (de rîs) [148]. Dar să nu ne înşele acest dublu înţeles al «rîsului». Căci este un lucru obişnuit Scripturii de a numi rîs adesea bucuria sufletului şi dispoziţia senină pe care o procură lucrurile bune, cum zice Sara: «*Rîs mi-a făcut mie Dumnezeu*» [149] şi (cuvintele) acelea: «*Fericiţi sînteţi cei care plîngeţi acum, că voi veţi rîde*» [150]. Şi ceea ce este scris în Iov: «*Gura cea iubitoare de adevăr se va umple de rîs*» [151]. Căci toate aceste expresii au fost folosite pentru seninătatea (ce izvorăşte) din bu-

145. *Pilde* 15, 13.
146. *Eccl.* 2, 2.
147. *Eccl.* 7, 6.
148. *Luca* 6, 25.
149. *Fac.* 21, 6.
150. *Luca* 6, 25.
151. *Iov* 8, 21.

curia sufletului. Așadar, acela care este mai presus de toată patima, care nu se lasă ademenit de plăceri sau care se debarasează de acestea și rămîne înfrînat și tare față de toată stricăcioasa desfătare senzuală, acela este un înfrînat desăvîrșit; un astfel (de om) este, bineînțeles, și liber de orice păcat. Cîteodată însă trebuie să ne privăm și de la acele lucruri care sînt îngăduite și necesare pentru viață, (anume) cînd privarea se face în folosul fraților noștri. Astfel zice Apostolul: *«Dacă mîncarea smintește pe fratele meu, nu voi mînca carne în veci»* [152]. Și cu toate că avea dreptul să trăiască din Evanghelie, nu s-a folosit de această autoritate (putere a lui), ca să nu aducă vreo stînjenire Evangheliei lui Hristos [153].

II

Așadar, înfrînarea este depărtarea de păcat, înstrăinarea de pofte, mortificarea corpului pînă la înseși afecțiunile și dorințele naturale; ea este începutul vieții spirituale; ne procură bunurile veșnice și nimicește în sine chiar stimulatorul plăcerii. Căci voluptatea este marea momeală a răului prin care noi oamenii alunecăm ușor spre păcat și de către care tot sufletul este tras spre moarte ca de o undiță. De aceea, cel care nu se lasă slăbit și înfrînt de aceasta reușește să scape de toate păcatele prin înfrînare; dacă însă se ferește de cele mai multe (păcate), dar este stăpînit de unul singur, acela nu este înfrînat, așa cum nu este sănătos cel care este cuprins chiar și de o singură boală trupească și cum nu este liber cel care este sub stăpînirea chiar și (numai) a unuia singur. Celelalte virtuți, fiindcă se săvîrșesc în ascuns, rar ajung să fie văzute de oameni, în timp ce stăpînirea de sine îl face cunoscut pe cel care o posedă, de la prima întîlnire. Căci, precum pe un luptător îl caracterizează corpul puternic și culoarea sănătoasă, la fel și creștinul se trădează că este în realitate luptător (atlet) al poruncilor lui Dumnezeu prin corpul său foarte slăbit și prin fața sa palidă, care sînt urmările înfrînării; pentru că cel înfrînat învinge pe vrăjmașul lui prin slăbiciunea trupului și-și arată puterea lui în luptele (de întrecere) ale pietății, potrivit cuvintelor (Scripturii): *«Cînd sînt slab, atunci sînt tare»* [154]. Cît de folositor este numai să vezi pe un înfrînat! (Căci acesta) de cele necesare pentru viață se folosește puțin și cu zgîrcenie, parc-ar vrea să facă un serviciu silit naturii, este nemulțumit de pierderea de timp pentru mîncare, se scoală îndată de la masă și se duce (grăbit) la lucrul său. De aceea am convingerea că nici un cuvînt nu va mișca sufletul

152. *I Cor.* 8, 13.
153. *I Cor.* 9, 12.
154. *II Cor.* 12, 10.

unui neînfrînat în privința pîntecelui și nu-l va schimba, așa cum (ar putea s-o facă) o simplă întîlnire întîmplătoare cu un înfrînat. Și aceasta va să zică, după cum se pare, a mînca și a bea întru mărirea lui Dumnezeu; așa încît și la masă să strălucească faptele noastre cele bune, spre preamărirea Tatălui nostru celui din ceruri.

Intrebarea 18

Trebuie să gustăm din toate cele cîte ni se pun înainte

Răspuns

Așadar este necesar să se hotărască și aceea că înfrînarea este de neapărată trebuință luptătorilor pentru pietate, în vederea mortificării corpului: *«Tot cel ce se luptă se înfrînează de toate»* [155]. Insă ca să nu cădem la un loc (în aceeași greșeală) cu vrăjmașii lui Dumnezeu, care sînt înfierați în conștiința lor, și de aceea se rețin de la bucatele pe care le-a creat Dumnezeu, ca să fie primite cu mulțămită de către credincioși [156], trebuie, dacă se prezintă cîndva ocazia, să gustăm din toate, ca să arătăm acelora care ne văd, că pentru cei curați toate sînt curate [157], că toată creatura lui Dumnezeu este bună și că tot ce se ia cu mulțămită nu este de lepădat: *«Pentru că se sfințește prin cuvîntul lui Dumnezeu și prin rugăciune»* [158]. Dar și așa se păzește scopul înfrînării, folosind numai atît cît avem trebuință, cele ce sînt mai ieftine și necesare pentru viață, ferindu-ne totodată de urmările păgubitoare ale săturării peste măsură, iar de cele care dispun spre plăcere abținîndu-ne complet. Căci astfel vom tăia și patima celor iubitori de plăceri, vom vindeca pe cei care au conștiința înfierată [159] și, în măsura în care depinde de noi, ne vom libera și pe noi de bănuiala altora, că, așa-zicînd, am aparține la una din cele două categorii. *«Căci pentru ce se judecă* — zice (Apostolul) — *libertatea mea de altă conștiință?»* [160]. Infrînarea arată pe omul care a murit împreună cu Hristos și și-a mortificat membrele lui pămîntene [161]. Aceasta (înfrînarea) știm că este mama înțelepciunii și dătătoare de sănătate; că îndepărtează îndeajuns piedicile (care stau în calea) producerii bogate de fapte bune în Hristos, dacă, desigur, după cu-

155. *I Cor.* 9, 25.
156. *I Tim.* 4, 2, 3.
157. *Tit.* 1, 15.
158. *I Tim.* 4, 4, 5.
159. Este vorba de adepții sectei maniheice, care condamnă lumea ca fiind creată de cel rău.
160. *I Cor.* 10, 29.
161. *Col.* 3, 3, 5.

vîntul Domnului, grijile acestei lumi, plăcerile vieții și poftele celorlalte lucruri nu înăbușă cuvîntul și îl fac să nu rodească [162]. De aceasta (de înfrînare) și demonii fug, după cum Însuși Domnul ne-a învățat, că : *«Acest soi nu iese decît prin rugăciune și post»* [163].

Întrebarea 19

Care este măsura înfrînării?

Răspuns

I

În privința patimilor sufletului există o simplă măsură a înfrînării : îndepărtarea totală de (lucrurile) care duc la plăcere fatală. În privința alimentelor însă, așa cum nevoile oamenilor diferă ale unora de ale altora, după vîrstă, îndeletnicire și obișnuința corpului, la fel și măsura și modul de folosire a alimentelor sînt diferite, după caz. Astfel nu e cu putință să fie cuprinși într-o singură regulă toți cei care se exercită în pietate. Avînd însă stabilită măsura pentru asceții sănătoși, să lăsăm celor răspunzători cu mînuirea acestor probleme să deroge cu înțelepciune de la această măsură pentru cazurile speciale întîlnite. Căci nu este posibil să vorbim de fiecare caz în parte, ci de cele care depind de învățătura comună și generală [164]. Căci întremarea celor bolnavi prin alimente (hrană), sau a celui extenuat de puteri în urma unei munci neîntrerupte, sau chiar a celui care se pregătește pentru o muncă obositoare, cum ar fi o călătorie sau orice altă muncă dintre cele obositoare, superiorii s-o rînduiască totdeauna potrivit cu nevoia, urmînd celui care a zis că : *«Se dădea fiecăruia după trebuința pe care o avea»* [165]. Așadar nu este posibil să se legifereze același timp de masă pentru toți, nici același fel sau aceeași măsură (de mîncare) ; însă scopul comun să fie îndestularea trebuinței. Căci umplerea peste măsură a pîntecelui și încărcarea lui cu bucate merită să fie blestemată, deoarece Domnul a spus : *«Vai vouă, care sînteți sătui acum»* [166] ; și (tocmai) aceasta face corpul greoi pentru lucru, foarte înclinat spre somn și mai dispus spre (lucruri)

162. *Marcu* 4, 19.
163. *Matei* 17, 20.
164. Așa procedează Sf. Vasile la mai multe reguli.
165. *Fapte* 4, 35.
166. *Luca* 6, 25.

păgubitoare. Nu trebuie a face ca scop al mîncării, plăcutul, ci necesarul pentru viață, ferindu-ne de desfrîul plăcerii. Căci a servi plăcerilor (senzuale) nu este altceva decît a-și face pîntecele dumnezeu. Deci, deoarece corpul nostru, golindu-se și scurgîndu-se mereu, arată nevoia de umplere, (de aci și aceea că pofta de hrană este naturală), dreapta rațiune a întrebuințării bucatelor poruncește înlocuirea a ceea ce s-a golit, pentru susținerea animalului, fie că lipsa s-ar face de hrană uscată sau umedă.

II

Așadar la masă trebuie să aducem ceea ce ne va scăpa de foame cu pregătire mai simplă. Aceasta o arată Însuși Domnul, săturind mulțimile obosite, ca să nu slăbească pe drum, precum este scris [167]. Căci, deși putea să mărească impresia de minune în pustie, prin inventarea unei mîncări mai luxoase, totuși le-a pregătit o mîncare atît de simplă și de necostisitoare, încît pîinile au fost din orz, iar la pîine, cîte o bucată de pește [168]. Despre băutură însă nu s-a amintit deloc, pentru că toți avem la dispoziția noastră apa de la natură îndeajuns pentru nevoile noastre; afară de cazul cînd o astfel de apă ar putea să fie păgubitoare din cauza unei boli, atunci ar trebui ferită după sfatul (Sfîntului) Pavel către Timotei [169]. Dar este limpede că și altele (toate) cîte sînt păgubitoare trebuie ferite. Pentru că este neconsecvent ca, pe de o parte, să folosim alimentele pentru întărirea corpului, iar pe de altă parte, prin aceleași alimente să luptăm contra corpului și să-l împiedicăm întru împlinirea poruncii. Dar tocmai acest lucru ne poate servi ca exemplu că trebuie să obișnuim sufletul să fugă de cele păgubitoare, chiar dacă ar produce plăcere. Așadar trebuie să preferăm în tot cazul ceea ce se poate pregăti mai lesne, ca nu (cumva), sub pretextul înfrînării, să alergăm după (lucruri) mai scumpe și mai costisitoare și să pregătim bucatele cu fel de fel de condimente scumpe; ci să alegem ceea ce se poate găsi ușor în fiecare țară, ceea ce este ieftin și se poate pregăti ușor de către cei mulți [170]; iar din cele importate să întrebuințăm numai ceea ce este absolut necesar pentru viață, cum este untuldelemn și altele asemenea, și ceea ce poate să servească spre ușurarea necesară a bolnavilor, și aceasta dacă se poate procura fără multă frămîntare, fără tapaj și fără multă alergătură.

167. *Matei* 15, 32.
168. *Ioan* 6, 9.
169. *I Tim.* 5, 23.
170. *În Epistola* 2, par. 6, Sf. Vasile arată că pîinea, apa și produsele naturale sînt suficiente pentru creștini.

Intrebarea 20

După ce plan trebuie să pregătim bucate cînd primim oaspeți

Răspuns

I

Mărirea deșartă, dorința de a plăcea oamenilor și, în general, ceea ce se face pentru a fi văzut se interzice creștinilor în orice caz; căci chiar dacă cineva îndeplinește porunca, dar face aceasta numai ca să fie văzut și preamărit de oameni, el își pierde din cauza aceasta răsplata. Aceia, deci, care din cauza poruncii Domnului au luat asupra lor orice fel de umilință, trebuie să fugă mai cu seamă de orice mărire deșartă. Dar fiindcă vedem că cei din afară (cei din lume) se rușinează de sărăcia umilită și pregătesc mese bogate și cu mult lux, cînd primesc vreun oaspete, ne temem ca nu cumva un asemenea viciu, fără să vrem, să ne cuprindă și pe noi pe neobservate și să dovedim prin aceasta că ne rușinăm de sărăcia cea fericită de Hristos [171]. Așadar, precum nu se cuvine să ne procurăm din afară vase de argint, covoare de purpură, pat moale și haine transparente, tot așa nu se cade să gîndim la bucate cu totul deosebite de modul nostru de viață. Căci a alerga în toate părțile căutînd cele ce nu ne folosesc pentru nevoile noastre elementare, ci au fost născocite pentru plăcerea mizerabilă și pentru vanitatea ruinătoare, este nu numai rușinos și necorespunzător scopului pe care ni l-am propus, ci și aducător de pagubă mare, (atunci) cînd cei care trăiesc în îmbuibări și-și măsoară fericirea după plăcerile pîntecelui, ne văd și pe noi că avem aceleași griji de care sînt ei afectați (stăpîniți). Dacă, deci, îmbuibarea este un rău și poate să fie ocolită, atunci se cade ca să n-o alegem niciodată, căci nimic din cele ce sînt total oprite nu poate să fie bun (folosit) temporar. Risipitorii (cei care trăiesc în plăceri), cei care se ung cu mirurile cele mai scumpe și cei care beau vin rafinat sînt acuzați de către Scriptură [172]. Din cauza desfrăbălării se spune că o văduvă a murit, trăind încă [173]. Bogatul a fost lipsit de paradis din cauza vieții desfrăbălate de aici [174]. Așadar, ce avem noi comun cu luxul? Ne-a vizi-

171. *Matei* 5, 3.
172. *Amos* 6, 6.
173. *I Tim.* 5, 6.
174. *Luca* 16, 23.

tal un străin? Dacă este frate și are același scop în viață, va recunoaște masa sa proprie, pentru că va găsi la noi ceea ce a lăsat acasă. Este însă cumva obosit de călătorie? (Atunci) atît să-i punem înainte (ca masă obișnuită) cît să-l îndestuleze pentru oboseală.

II

A venit un altul din viața de afară? Să învețe din fapte ceea ce cuvintele nu l-au convins și să ia model și exemplu de mulțumire de sine întru ale mîncării. Să-i rămînă în amintire masa creștinilor și sărăcia de care nu se poate rușina pentru Hristos. Dacă însă nu va lua în seamă frugalitatea (noastră), ci (dimpotrivă) va rîde, a doua oară să nu mai vină să ne necăjească. Noi totdeauna cînd vedem pe unii dintre bogați, care pun gustarea plăcerilor între cele dintîi bunuri, ne întristăm foarte mult pentru ei; pentru că își cheltuiesc toată viața în deșertăciune și-și fac plăcerile dumnezeu; și luîndu-și o parte din bunuri în viața aceasta, nu înțeleg că, prin desfrăbălarea de aici, se îndreaptă spre focul cel pregătit pentru ei și pentru arderea în el [175]. Și, dacă vom avea vreodată ocazia, nu vom ezita să le expunem chiar lor, în față, acestea. Iar dacă s-ar întîmpla ca noi înșine să cădem în aceleași (păcate) și, după puterea ce-o avem, să căutăm plăcerea și să ne pregătim s-o etalăm, mă tem ca nu cumva să zidim din nou ceea ce dărîmăm [176] și să ne condamnăm pe noi înșine prin cele pentru care acuzăm pe alții; iar aceasta se va întîmpla dacă trăim fără sinceritate și ne schimbăm fața după împrejurări; dacă, desigur, nu ne vom schimba și hainele, cînd s-ar întîmpla să convenim cu oameni trufași! Iar dacă aceasta este (lucru) rușinos, cu mult mai rușinos este să ne schimbăm masa pentru desfrăbălați. Viața creștinului este simplă, pentru că el are un singur scop, preamărirea lui Dumnezeu: *«Deci, ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți»* [177], spune Pavel, vorbind întru Hristos. Dimpotrivă, viața celor din afară (din lume) este de multe feluri și variată, pentru că se transformă cînd într-un fel, cînd în altul, după gustul celor cu care se întîlnesc.

175. *Matei* 25, 41.
176. *Gal.* 2, 18.
177. *I Cor.* 10, 31.

III

De aceea și tu dacă-ți pregătești masa cu mulțime de bucate și cu mult zel pentru desfătarea fratelui tău, îl acuzi pe el pentru iubirea de plăceri, și prin cele ce pregătești neînfrînării stomacului să dai pe față pofta lui după plăcerile (ce stau) în acestea. Oare, văzînd felul și modul pregătirii, n-am înțeles adesea cine sau ce este cel așteptat? Domnul n-a lăudat pe Marta *«cînd era ocupată cu mult serviciu»*; ci a zis: *«Tu te îngrijești și te silești mult; de puțin însă este lipsă, sau de un lucru»* [178]; *«de puțin»* se referă, desigur, la pregătire, iar de *«un lucru»*, la scop, ca să fie satisfăcută nevoia. Iar ce fel de bucate a pus Domnul înaintea celor cinci mii, nu-ți este necunoscut. Rugăciunea lui Iacov către Dumnezeu (este): *«Dacă-mi vei da mie pîine*, zice el, *pîine ca să mănînc și haină ca să îmbrac»* [179]; el n-a zis: *«dacă-mi vei da desfătare și lux»*. Dar ce (spune) înțeleptul Solomon: *«Bogăție și sărăcie* — spune el — *mie să nu-mi dai; ci să-mi dai cele necesare și îndeajuns, ca nu cumva fiind sătul să devin mincinos și să zic: Cine mă vede? Sau sărac fiind să fur și (apoi) să jur (strîmb) pe numele Dumnezeului meu»* [180]; astfel, prin *«bogăție»* el înțelege săturare peste măsură, iar prin *«sărăcie»*, *lipsă totală de cele necesare pentru viață; dar prin «moderație»* să nu aibă cineva nici mai puțin, nici mai mult decît cele necesare. Dar moderarea este una pentru unul și alta pentru altul, după starea corpului și după cerințele corespunzătoare (acestei stări). Căci unul are trebuință de hrană mai multă și mai consistentă (întăritoare) din cauza muncii, iar altul, din cauza slăbiciunii, are nevoie de hrană mai fină, mai ușoară și corespunzătoare în toate; în general însă pentru toți este de trebuință hrana mai ieftină și care se procură mai ușor. Peste tot însă se cere grijă, bunăcuviință la masă, netrecînd niciodată peste limitele nevoii noastre. Dar, cînd se primesc străini, ținta să fie satisfacerea cerută de nevoia fiecăruia dintre oaspeți. Căci (Apostolul) zice: *«Cei care se servesc de lumea aceasta ca și cum nu s-ar servi»* [181]. Iar cheltuiala (ce trece) peste necesitate este abuz. Nu avem bani? Nici nu trebuie să avem. Nu ne sînt pline hambarele? Pentru o zi avem noi hrană; viața ne-o susținem cu mîinile. Așadar, pentru ce să risipim pentru desfătarea celor destrăbălați hrana pe care a dat-o Dumnezeu pentru cei flămînzi? (Făcînd așa) păcătuim dublu: mărind unora amărăciunile sărăciei, iar altora pagubele (rezultate) din săturarea peste măsură.

178. *Luca* 10, 41—42.
179. *Fac.* 28, 20.
180. *Pilde* 30, 8—9.
181. *I Cor.* 7, 31.

Întrebarea 21

Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm[182] *în timpul prînzului sau al cinei?*[183]

Răspuns

Fiindcă porunca Domnului, care ne deprinde pretutindeni cu umilința, zice ca atunci cînd ne așezăm la masă[184] între cei mai distinși să ocupăm locul cel mai din urmă, se cade ca acela care se străduiește să facă toate după poruncă, să nu treacă cu vederea nici această rînduială. De aceea, dacă se așază împreună cu noi la masă și oarecari (oameni) din lume, se cuvine ca, și în acest caz, noi să fim pentru ei exemplu, ca să nu se îngîmfe și să nu caute locul cel dintîi. Cînd însă se adună toți cu același scop, ca în orice ocazie să dea dovadă de umilința lor, atunci cînd îi convine fiecăruia să ocupe, după porunca Domnului, locul cel mai din urmă[185]; dar ca să nu se busculeze între ei cei care doresc acest (din urmă) loc, o astfel de procedare nu poate fi socotită bună, pentru că ar răsturna ordinea și ar pricinui tumult. Apoi, nevoind să cedăm unul altuia și certîndu-ne pentru (acest) loc ne asemănăm cu cei care se sfădesc pentru locul cel dintîi. De aceea și aici, cunoscînd și îngrijindu-ne de ceea ce ne este cuviincios, să lăsăm și ordinea mesei în seama celui care primește, cum ne sfătuiește și Domnul, cînd spune că orînduirea acestor lucruri aparține stăpînului casei[186]. Căci astfel ne vom tolera unul pe altul cu iubire, făcînd toate cu bunăcuviință și ordine; iar pe de altă parte, nu ne vom arăta prin îndărătnică și vehementă opunere că exercităm umilința numai spre a arăta (aceasta) mulțimii și ca să ne facem plăcuți poporului, ci mai degrabă vom împlini umilința prin ascultare. Căci mîndria se arată mai mult dacă ne opunem decît ocupăm primul loc la poruncă.

182. Sfîntul Vasile, în îndrumările date, a ținut seama și de obiceiul care se practica în vremea sa, de a se așeza la masă.

183. Se pare că Sfîntul Vasile îngăduia o singură masă pe zi. În cazuri speciale, (muncă grea, boală) îngăduia abateri determinate. Vezi: Regula mică (R.m.) 136; Regula Mare (R.M.) 19 și Epistola 2, paragr. 6.

184. *Luca* 14, 10.

185. *Loc. cit.*

186. *Luca* 14, 22; *Matei* 22, 11—12.

Intrebarea 22

Ce haină este potrivită pentru creştin?

Răspuns

I

Am arătat mai sus că sînt necesare atît umilinţa şi simplitatea, cît şi frugalitatea în toate, precum şi micimea cheltuielilor, pentru ca din necesităţile corporale să se nască în noi puţine îndemnuri spre distracţii. De aceleaşi scopuri trebuie să ne conducem şi în privinţa îmbrăcămintei. Căci dacă se cuvine ca noi să ne silim să fim cei din urmă dintre toţi, atunci, bine înţeles, se cuvine ca şi în această privinţă să preferăm (lucrul) cel mai din urmă. Căci precum iubitorii de glorie urmăresc gloria şi prin îmbrăcămintea pe care o poartă, căutînd cu multă stăruinţă ca să fie văzuţi şi invidiaţi pentru scumpetea îmbrăcămintei, la fel şi cel care s-a hotărît ca să trăiască precum cel din urmă prin umilinţă, se cade să-şi aleagă şi dintre toate hainele pe cea mai din urmă. Căci aşa cum corintenii sînt învinovăţiţi că la ospăţul public îi ruşinează pe cei săraci [187] prin luxul lor, la fel, desigur, prin comparaţie, ruşinează pe cel sărac cel care se îmbracă mai bine decît ceilalţi în întrebuinţarea publică şi luxoasă a hainelor. Dar, fiindcă Apostolul spune: *«Nu căutaţi cele înalte şi umblaţi cu cei umiliţi»* [188], fiecare să se examineze pe sine însuşi, (să vadă) ce se potriveşte mai bine creştinilor: imitarea acelora care trăiesc în palate împărăteşti şi se îmbracă în haine moi, luxoase, sau imitarea celui care a anunţat înainte şi a predicat despre venirea Domnului, decît care mai mare nu s-a ridicat (cineva) dintre cei născuţi din femei? [189] Vreau să spun, Ioan, fiul lui Zaharia, a cărui îmbrăcăminte era din păr de cămilă [190]. Dar şi sfinţii mai vechi umblau în cojoace şi în piei de capră [191].

II

Iar scopul întrebuinţării (îmbrăcămintei) l-a formulat Apostolul printr-o singură propoziţiune, spunînd: *«Avînd hrană şi îmbrăcăminte, să fiţi mulţumiţi cu acestea»* [192], ca şi cum am avea nevoie numai de acoperirea noastră, şi deloc nu şi de varietatea şi de împodobirea (ce se nasc) din ea spre a cădea în vanitatea cea oprită, ca să nu zic ceva mai

187. *I Cor.* 11, 22.
188. *Rom.* 12, 16.
189. *Matei* 11, 8, 11.
190. *Matei* 3, 4.
191. *Evr.* 11, 37.
192. *I Tim.* 6, 8.

rău. Căci acestea s-au introdus în viaţă mai tîrziu prin născociri deşarte şi nefolositoare. Este clar însă că prima întrebuinţare de îmbrăcăminte (a fost) cea pe care Dumnezeu însuşi a dat-o chiar celor care aveau nevoie (de ea). Şi *«le-a făcut lor Dumnezeu* — zice Scriptura — *haine de piele»* [193]; căci pentru acoperirea părţilor ruşinoase (ale corpului) ajunge şi o astfel de folosire de haine. Dar fiindcă se mai alătură şi un alt scop, acela de a ne încălzi prin îmbrăcăminte, este nevoie ca întrebuinţarea (îmbrăcămintei) să aibă ambele (scopuri): şi acela de a acoperi părţile ruşinoase ale noastre, şi acela de a fi scut împotriva influenţei păgubitoare a aerului. Însă, deoarece şi dintre haine unele sînt folositoare mai mult, altele mai puţin, trebuie să preferăm pe acelea care se pot acomoda la mai multe întrebuinţări, aşa ca nici motivul sărăciei să nu se jignească, nici noi să nu avem unele haine pentru ieşirea în public, şi altele pentru întrebuinţarea casnică; şi iarăşi, unele veşminte de zi şi altele de noapte. Dar trebuie să inventăm procurarea unei astfel de îmbrăcăminte care să ne poată ajunge pentru toate: şi drept haină trebuincioasă ziua, şi drept (înveliş) necesar noaptea. De aci urmează că noi trebuie să avem întreolaltă şi îmbrăcăminte comună, şi că un oarecare semn caracteristic se cuvine să aibă creştinul şi în îmbrăcăminte. Căci cele care urmăresc acelaşi scop de cele mai multe ori sînt asemenea între ele.

III

Felul de îmbrăcăminte este folositor şi pentru aceea că anunţă în mod public pe fiecare şi-i mărturiseşte promisiunea (făcută) pentru o viaţă după Dumnezeu, încît cei cu care ne întîlnim cer de la noi şi o acţiune (conduită) corespunzătoare. Căci cele necuviincioase şi necinstite nu apar în acelaşi fel la oamenii de rînd şi la aceia care ocupă locuri importante. Căci dacă un cetăţean sau un oarecare dintre oamenii de rînd bate sau este bătut în mod public, scapă vorbe necuviincioase, petrece prin cîrciumi şi face alte asemenea fapte ruşinoase, (acesta) nu va fi băgat în seamă uşor, socotindu-se că cele întîmplate corespund întregului său mod de viaţă; însă pe cel care a promis o viaţă perfectă, dacă va neglija şi pe cea mai mică dintre îndatoririle sale, toţi îl observă şi-i impută aceasta ca o ruşine, făcîndu-se ceea ce s-a spus: *«Întorcîndu-se vă vor rupe»* [194]. De aceea, promisiunea făcută prin felul îmbrăcămintei este ca o oarecare măsură pedagogică pentru cei mai slabi, încît şi fără voia lor să se reţină de la fapte rele. Deci, aşa cum osteanul are ceva caracteristic în costumul lui şi altceva senatorul, şi altul

193. *Fac.* 3, 21.
194. *Matei* 7, 6.

iarăşi altceva, după care se pot cunoaşte demnităţile lor, cum se şi întîmplă de cele mai multe ori; tot aşa se cuvine şi este potrivit ca si creştinul să aibă şi în costum ceva caracteristic, şi prin îmbrăcămintea cuviincioasă şi corespunzătoare să se păstreze modestia poruncită de Apostol, odată rînduind ca episcopul să fie (îmbrăcat) cuviincios [195], altădată poruncind ca femeile să fie (îmbrăcate) în haine cuviincioase [196], cuviincios înţelegîndu-se după scopul propriu al creştinismului. Acelaşi lucru vreau să spun şi despre încălţăminte; încît ceea ce este mai puţin căutat, ceea ce se poate procura mai uşor şi corespunde îndeajuns scopului necesităţii, aceea să fie preferat în orice împrejurare.

Intrebarea 23

Despre brîu

Răspuns

Că întrebuinţarea brîului este necesară o spun şi sfinţii de mai înainte. Aşa Ioan îşi încingea coapsele cu un brîu de piele [197]; şi Ilie încă şi mai înainte. Căci s-a scris ca o însuşire caracteristică a acestui bărbat, aceasta: «*Un bărbat păros şi un brîu de piele în jurul coapsei sale*» [198]. Şi Petru este arătat că s-a folosit de brîu, cum rezultă clar din cuvintele îngerului către el, spunîndu-i: «*Încinge-te şi încalţă-ţi încălţămintele tale*» [199]. Şi Fericitul Pavel se pare că a purtat brîu, după cum reiese din profeţia lui Agav despre el. Căci el (Agav) zice: «*Astfel îl vor lega în Ierusalim pe bărbatul al căruia este brîul acesta*» [200]. Şi Iov primeşte poruncă de la Dumnezeu să se încingă. Căci, ca şi cum ar fi aceasta un simbol al vitejiei şi al pregătirii pentru fapte (de luptă), îi zice: «*Încinge-ţi coapsele tale ca un bărbat*» [201]. Tot aşa este evident că purtarea brîului a fost obişnuită la toţi ucenicii Domnului, deoarece lor (la toţi) li s-a interzis să aibă bani în curele (cingători) [202]. De altfel şi acela care e vorba să facă singur vreun lucru, este necesar să fie bine echipat şi neîmpiedicat în mişcările sale; de aceea şi are trebuinţă de brîu, spre a-şi strînge veşmîntul pe lîngă corp; şi veşmîntul fiind strîns din toate părţile îl va încălzi mai mult şi nici nu-l va împiedica în mişcările sale. Fi-

195. *I Tim.* 3, 2.
196. *I Tim.* 2, 9.
197. *Matei* 3, 4.
198. *IV Regi* 1, 8.
199. *Fapte* 12, 8.
200. *Fapte* 21, 11.
201. *Iov* 38, 3.
202. *Matei* 10, 9.

îndcă și Domnul, cînd se pregătea să slujească învățăceilor Lui, a luat *un ștergar și s-a încins (cu el)* [203]. Iar în ce privește numărul hainelor nu mai este necesar să spunem care, fiindcă aceasta a fost examinată îndeajuns în vorbirea noastră despre sărăcie [204]. Căci dacă cel care are două haine este dator să dea una celui ce nu are [205], este clar că este oprită posesia mai multor haine (numai) pentru sine. Așadar, la ce ar folosi celor cărora li s-a interzis să aibă două haine, o lege, în privința întrebuințării lor?

Întrebarea 24

După explicările ce ni s-au dat îndeajuns ar fi bine să știm, în continuare, cum se cuvine să trăim între noi (unul cu altul)

Răspuns

Fiindcă Apostolul spune: *«Toate să se facă după cuviință și cu rînduială»* [206], socotim că acel fel de trai este după cuviință și cu rînduială în societatea credincioșilor, prin care se păstrează raportul dintre membrele corpului; așa încît unul să aibă oficiul ochiului, cel căruia i s-a încredințat îngrijirea de cele comune și care pe cele ce au fost le probează și pe cele ce vor avea loc le prevede și le analizează; iar altul, să aibă oficiul auzului sau al mîinii, ca să audă și să facă cele de trebuință; și așa mai departe, fiecare cu (cele) ale sale. Așadar trebuie să se știe că precum la membre este periculos pentru fiecare membru de a neglija ceva din cele ce i s-au impus sau de a nu întrebuința pe celălalt (membru) la lucrul pentru care a fost făcut de Dumnezeu Creatorul (căci dacă mîna sau piciorul nu urmează îndrumării ochiului, mîna se va prinde numaidecît de lucruri primejdioase pentru distrugerea corpului întreg, iar piciorul se va lovi sau va da în prăpăstii); iar dacă ochiul se închide astfel încît nu mai vede, în mod necesar se va distruge și el împreună cu celelalte membre (care vor suferi cele amintite); astfel și pentru superior, *neglijența este primejdioasă* (fiindcă) el se judecă pentru toți (frații), dar și pentru inferior neascultarea este păgubitoare și dăunătoare; însă cu mult mai primejdioasă este (neglijența sau neascultarea) dacă scandalizează și pe alții. Așadar tot cel care la locul său de străduință se arată neobosit și împlinește porunca Apostolului, care zice: *«În sîrguință nu fiți leneși»* [207], primește laudă pentru bunăvointa

203. *Ioan* 13, 4.
204. V. răspunsul precedent unde este vorba și despre sărăcie.
205. *Luca* 3, 11.
206. *I Cor.* 14, 40.
207. *Rom.* 12, 11.

lui; dar, pentru neglijență (primește) cele contrare, adică compasiunea și acel *«vai»*. Căci, așa cum spune Scriptura: *«Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu neglijență»* [208].

Intrebarea 25

Că este groaznică judecata proiestosului care nu mustră pe cei care păcătuiesc

Răspuns

I

Cel căruia i s-a încredințat purtarea de grijă comună să se poarte ca și cum ar fi dator să dea socoteală pentru fiecare; și să știe că dacă unul dintre frați ar cădea în păcat, fără ca el să-l fi învățat mai înainte legea lui Dumnezeu, sau, după ce a căzut, acesta stăruie (în păcat), fiindcă nu i-a arătat modul îndreptării, sîngele acela din mîinile lui se va cere precum este scris [209], și mai cu seamă dacă cu știință a neglijat ceva din cele plăcute lui Dumnezeu și pentru lingușire, acomodîndu-se viciilor fiecăruia, slăbește integritatea disciplinei. Căci: *«Aceia* — zice Scriptura — *care vă numesc fericiți, vă înșală și turbură drumul picioarelor voastre»* [210]; însă *«cel care vă turbură, își va purta osînda, oricine ar fi»* [211]. De aceea, ca să nu suferim aceasta, trebuie să urmăm regulei apostolice în privința convorbirilor cu frații noștri. *«Căci niciodată n-am întrebuințat vorbe lingușitoare, precum știți, nici un cuvînt pentru zgîrcenie; Dumnezeu îmi este martor; nici nu am căutat mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alții»* [212].

II

Deci, cel care este curat de aceste vicii, acela va fi în stare să îndeplinească o misiune de conducere fără rătăcire, într-un mod aducător de răsplătire pentru sine și mîntuitor pentru cei care îi urmează. Căci acela care nu umblă după onoruri omenești și nu se ferește de a mustra pe cei care păcătuiesc, ca să le fie plăcut și drag, ci lucrează în realitate din iubire, acela va vesti cuvîntul cu libertate (curaj) în vorbire, cu sinceritate și curăție, pentru că el niciodată nu va voi să vicleneească adevărul. De aceea se potrivesc pentru el cuvintele următoare:

208. *Ier.* 48, 10.
209. *Iez.* 3, 20.
210. *Isaia* 3, 12.
211. *Gal.* 5, 10.
212. *I Tes.* 2, 5, 6.

«Ci am fost blînzi în mijlocul vostru; precum doica își hrănește copiii ei, la fel fiind doritori de voi, am vrut să vă împărtășim nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre» [213]. Însă acela care nu procedează astfel, este o călăuză oarbă, care nu numai că se aruncă singur în groapă, ci trage cu sine și pe cei care îl urmează. Cît de mare este răul de a te face cauză de rătăcire fratelui în loc să-l conduci pe drumul cel drept se poate vedea și din cele zise. Dar aceasta este o dovadă că și porunca dragostei a rămas neîmplinită; pentru că nici un tată nu părăsește pe copilul său cînd este gata să cadă în fîntînă, sau dacă a căzut nu-l lasă în acea situație nenorocită. Dar, cît este de îngrozitor să lași pe seama pieirii un suflet ce a alunecat în prăpastia păcatelor, nu mai trebuie spus. Superiorul este, deci, răspunzător față de frățietate să vegheze pentru sufletele lor și să poarte grijă de mîntuirea fiecăruia, fiindcă va da seama (pentru aceasta); ba încă într-atita să se îngrijească, încît să-și arate zelul pentru ei chiar pînă la moarte; dar aceasta, nu numai după porunca generală a Domnului, cu privire la iubirea către toți: *«ca cineva să-și pună (jertfească) viața pentru prietenii lui»* [214], ci după modul mai deosebit al aceluia care a zis: *«Dorind (mult) de voi, am voit să vă împărtășesc nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletele noastre»* [215].

Intrebarea 26

Toate, chiar și cele mai ascunse ale inimii, trebuie să le descoperi proiestosului

Răspuns

Fiecare dintre cei supuși dacă vrea, cu adevărat, să facă progres însemnat și să ducă o viață corespunzătoare poruncilor Domnului nostru Iisus Hristos, trebuie să nu păstreze secretă, în sine, nici o mișcare a sufletului său și să nu spună nici un cuvînt fără să-l fi cercetat cu atenție; ci să-și deschidă tainele inimii lui acelora dintre frați care sînt încredințați să poarte grijă cu iubire și compasiune de cei bolnavi. Căci așa se va întări ceea ce este lăudabil, răul se va învrednici de vindecarea corespunzătoare; iar din această exercitare reciprocă, prin progres treptat, vom cîștiga desăvîrșirea.

213. *I Tes.* 2, 7, 8.
214. *Ioan* 15, 13.
215. *I Tes.* 2, 8.

Intrebarea 27

Dacă şi proiestosul ar greşi vreodată, trebuie să fie mustrat şi el de către cei mai distinşi dintre fraţi

Răspuns

Dar, aşa cum proiestosul este dator să-i îndrumeze pe fraţi în toate, la fel sînt datori şi ceilalţi să-l sfătuiască pe el, dacă ar cădea în bănuiala vreunui delict. Însă, ca să nu se strice ordinea, mustrarea trebuie îngăduită celor care sînt stimaţi şi pentru vîrstă şi pentru pricepere. Aşadar dacă există ceva vrednic de îndreptat, (atunci) vom folosi atît fratelui, cît şi nouă înşine prin el, fiindcă l-am adus la calea cea dreaptă (pe el) care este — aşa-zicînd — norma vieţii noastre şi care, prin corectitudinea lui, va îndrepta perversiunea noastră; dacă unii, însă, se turbură din cauza lui, fără motiv, să fie convinşi, prin descoperirea că cele patru care se puseseră în mişcare, în mod greşit, bănuiala lor, nu sînt adevărate, şi astfel aceştia să se elibereze de îndoiala lor cu privire la el.

Intrebarea 28

Ce atitudine trebuie să aibă toţi (fraţii) faţă de cel neascultător

Răspuns

I

Pe cel care s-ar afla în stare de lenevie faţă de ascultarea de poruncile Domnului, mai întîi trebuie să-l compătimească toţi ca pe un membru bolnav, iar proiestosul să se străduiască să-i vindece această slăbiciune prin sfaturile sale; dacă totuşi acesta perseverează în neascultare şi nu primeşte îndreptarea, atunci proiestosul să-l certe cu mai multă asprime înaintea tuturor fraţilor şi prin tot felul de sfaturi să caute să-i aducă vindecarea. Dacă, însă, după toată multa sfătuire nu se ruşinează şi nu se ameliorează în conduita lui, atunci, fiindcă el singur îşi este pieirea, după (cum spune) proverbul — va trebui, deşi cu multe lacrimi şi suspine — să-l îndepărtăm din corpul nostru, după exemplul medicilor, ca pe un membru infectat şi cu totul nefolositor. Căci şi aceştia, cînd constată că vreunul dintre membre este cuprins de o boală incurabilă, obişnuiesc să-l îndepărteze prin tăiere sau ardere, pentru ca infecţia să nu se lăţească mai departe şi din cauza legăturii dintre ele să infecteze şi părţile de alături. Acest lucru trebuie să-l facem şi noi în privinţa celor care urăsc poruncile Domnului sau împiedică împlinirea lor,

după porunca Domnului însuşi, Care zice : *«Dacă ochiul tău cel drept te scandalizează, scoate-l şi aruncă-l de la tine»* [216]. Căci umanitatea faţă de asemenea (oameni) este asemenea bunătăţii celei nesocotite a lui Eli, pentru care a fost pedepsit, fiindcă a aplicat-o la copiii săi, împotriva voii lui Dumnezeu [217]. Aşadar, bunătatea aplicată faţă de cei răi este trădare de adevăr, cursă pentru comunitate şi deprindere cu indiferenţa faţă de cele rele ; pentru că astfel nu se fac cele ce s-au scris : «De ce nu aţi plîns mai bine, ca «acela» care a făcut această faptă să fie scos din mijlocul vostru» [218], ci se întîmplă numaidecît cele ce urmează : *«Puţin aluat dospeşte frămîntătura întreagă»* [219]. *«Pe cei care păcătuiesc* — zice Apostolul — *mustră-i înaintea tuturor»* şi adaugă îndată şi motivul, zicînd : *«Ca şi ceilalţi să se teamă»* [220].

II

În general, însă, cel care nu primeşte tratamentul pe care i-l indică proiestosul este inconsecvent cu sine însuşi. Căci dacă refuză să asculte şi vrea să urmeze voinţei sale proprii, de ce mai stă cu acesta ? De ce şi-l ia de conducător al vieţii sale ? Dar cel care a primit odată să fie numărat în corpul fraţilor şi a fost aflat de vas corespunzător pentru serviciu, chiar dacă i s-ar părea că trece peste puterile sale porunca, să arunce judecata în seama aceluia care-i porunceşte lucruri peste puteri şi să arate supunere şi ascultare pînă la moarte, aducîndu-şi aminte de Domnul, Care a fost ascultător pînă la moarte şi moarte de cruce [221]. Răzvrătirea şi nesupunerea dau la iveală multe rele : boala credinţei, îndoială în speranţă şi îngîmfare în moravuri. Căci nimeni nu poate fi neascultător, fără să fi dispreţuit mai întîi pe sfătuitor, şi, desigur, nici cel care crede în promisiunile lui Dumnezeu şi are speranţă tare în ele, chiar dacă cele poruncite ar fi grele, nu va pregeta niciodată să le îndeplinească, ştiind bine : *«Că suferinţele timpului de acum nu sînt demne să se compare cu mărirea cea viitoare care va să se descopere»* [222]. Şi cine este încredinţat că *«cel ce se umileşte se va înălţa»* [223], (acela) arată mai multă grabă decît aşteptarea celui care porunceşte, deoarece ştie că *«suferinţa noastră cea de acum, uşoară şi trecătoare, ne aduce nemăsurată slavă veşnică»* [224].

216. *Matei* 5, 29.
217. *I Regi* 3, 13.
218. *I Cor.* 5, 2.
219. *I Cor.* 5, 6.
220. *I Tim.* 5, 20.
221. *Filip.* 2, 8.
222. *Rom.* 8, 18.
223. *Matei* 23, 12.
224. *II Cor.* 4, 17.

Întrebarea 29

Despre cel care lucrează cu mîndrie și murmurare

Răspuns

Nu trebuie să se amestece lucrarea celui care murmură sau își dă aere de mîndrie cu lucrarea făcută de cei umiliți cu inima și înfrînți cu duhul; iar cei pioși să nu folosească această lucrare deloc, *«căci ceea ce este înalt între oameni, este urîciune înaintea lui Dumnezeu»* [225]. Dar este și altă poruncă a Apostolului, care zice: *«Nici să nu cîrtiți, cum au cîrtit unii dintre ei și s-au dat morții de către Pierzătorul»* [226]; și apoi: *«Nu cu părere de rău sau de silă»* [227]. De aceea, lucrul unor astfel de oameni nu se primește și, ca o jertfă pătată, ar fi nepios să fie amestecat cu lucrul celorlalți. Căci, dacă cei care au adus foc străin la sanctuar au îndurat o mînie așa de mare [228], cum să nu fie periculos să accepți un nou lucru provenit de la vrăjmașii lui Dumnezeu (oferit) cu scopul de a împlini poruncile lui? *«Căci, ce părtășie* — zice Apostolul — *are dreptatea cu nedreptatea, sau ce tovărășie poate să aibă credinciosul cu cel necredincios»* [229]. De aceea se zice: *«Cel fără de lege, cînd îmi jertfește un vițel, este ca și cînd ar ucide un cîine, și cel care aduce jertfă o pîine făcută din floarea făinii este ca acela care jertfește sînge de porc»* [230]. Pentru aceasta este necesar ca lucrurile leneșului și cîrtitorului să fie îndepărtate din comunitatea fraților. Pentru aceasta și proiestoșii [231] sînt datori să se îngrijească cu multă atenție în această privință, ca nici ei înșiși să nu calce porunca celui care a zis: *«Cel care umblă pe cale neprihănită, acela mi-a slujit mie; (și) n-a locuit înăuntrul casei mele cel care face mîndrie»* [232]; și pe cel care amestecă păcatul în poruncă, și pe cel care intinează lucrul prin lenevie ori prin închipuirea că ar putea presta mai mult, ca să rămînă în perversiunea sa, să nu-l încurajeze, iar prin cele ce se primesc de la el să nu-l împiedice să vie la cunoștința păcatelor sale. De aceea, și proiestosul trebuie să fie încredințat că, dacă nu va îndruma pe fratele său așa cum trebuie, își va atrage asupră-și mînie grea și de neînlăturat; căci sîngele aceluia din mîinile lui se va cere, precum este scris [233];

225. *Luca* 16, 15.
226. *I Cor.* 10, 10.
227. *II Cor.* 9, 7.
228. *Lev.* 10, 1—2.
229. *II Cor.* 6, 14, 15.
230. *Isaia* 66, 3.
231. Este vorba de proiestoșii din fiecare comunitate de frați.
232. *Ps.* 100, 6, 7.
233. *Iez.* 3, 18.

și cel supus să fie pregătit, astfel încît să nu neglijeze nici o poruncă, nici pe cea mai grea, fiind încredințat că mare răsplată (îl așteaptă) în ceruri. Pe cel supus, deci, să-l bucure speranța măririi, pentru ca lucrul Domnului să se facă cu toată plăcerea și răbdarea.

Întrebarea 30

Cu ce simțăminte trebuie să poarte proiestoșii grijă de frați?

Răspuns

Dar pe proiestos demnitatea să nu-l facă mîndru, ca să nu cadă și el din fericirea umilinței[234], sau ingîmfîndu-se să cadă în osînda diavolului[235]; ci să fie încredințat că grija de mai mulți este slujire la mai mulți. Deci așa cum cel care îngrijește de mai mulți răniți și curăță puroiul fiecărei răni separat și aplică remediile, potrivit cu starea efectivă a răului, fără să ia această slujire ca motiv de îngîmfare, ci mai degrabă de umilință, de zel și de purtare de grijă; la fel și cu atît mai mult cel căruia i s-a încredințat să vindece slăbiciunile fraților, trebuie să arate purtare de grijă și zel, ca un servitor al tuturor și ca unul care trebuie să dea seamă pentru toți. Căci în acest fel își va împlini scopul său, pe care l-a fixat Domnul cînd zice: «*Dacă cineva vrea să fie cel dintîi între voi, acela să fie cel din urmă dintre toți și slujitor tuturor*»[236].

Întrebarea 31

Trebuie să fie primită slujirea pe care o oferă proiestosul?

Răspuns

Slujirea corporală[237] pe care o aduc în comunitate cei socotiți superiori să se primească de către cei mulți (frați). Căci cuvîntul umilinței sugerează și celui mai mare să slujească și arată și celui inferior că nu este necuviincios de a fi servit. Căci la aceasta ne îndrumă exemplul Domnului, Care n-a socotit că ar fi nedemn pentru El să spele picioarele ucenicilor Lui, care (la rîndul lor) n-au îndrăznit să se opună la aceasta. Chiar și Petru, care, din mult respect, la început n-a primit (slujirea Domnului), s-a supus îndată ascultării, auzind ce primejdie poate să atragă după sine neascultarea. De aceea, cel inferior

234. *Matei* 5, 3.
235. *I Tim.* 3, 6.
236. *Marcu* 9, 35; v. și 10, 43—44 și Matei 20, 26—27.
237. Ca și cea duhovnicească.

n-are de ce să se teamă, că s-ar abate de la scopul umilinței, dacă ar fi servit cîndva de unul mai mare. Căci servirea se face adesea mai mult spre învățătură și pentru a da un exemplu eficace, decît ca impusă de necesitate. Așadar, prin ascultarea (celui mai mare) și prin imitarea (lui) să-și dovedească (cel mai mic) umilința. Și să nu facă un lucru din îngîmfare și aroganță, dar să se opună sub pretextul umilinței. Căci contrazicerea arată că nu depinzi de nimeni și nu te supui nimănui. Așadar (cel care se opune) mai degrabă dă dovadă de îngîmfare și dispreț, iar nu de umilință și de ascultare în toate. De aceea este necesar să ne încredem celui care a spus: *«Să vă îngăduiți unul pe altul din dragoste»* [238].

Intrebarea 32

Cum trebuie a se purta cu cei înrudiți după trup?

Răspuns

I

Celor care au fost primiți odată în comunitatea fraților, proiestosul nu trebuie să le îngăduie ca să-și ia libertatea către ceva; să nu se îndepărteze de frați sub pretextul vizitării rudelor și să ducă o viață fără martori, și nici să nu li se încuviințeze să-și ia griji prin tutoratul neamurilor lor după trup. Căci Scriptura oprește în general ca în comunitate frații să folosească cuvintele: *«al meu»* și *«al tău»*; căci *«toți cei care au crezut* — zice — *aveau o inimă și un suflet și nici unul nu zicea de averea lui că este a sa»* [239]. De aceea, părinții sau frații după trup ai unuia (dintre frați), dacă duc o viață după (poruncile lui) Dumnezeu, să fie îngrijiți de toți frații din comunitate, ca părinți și rude comune. *«Căci oricine face* — zice Domnul — *voia Tatălui Meu Cel din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă»* [240]. Totuși socotim că grija acestora revine proiestosului comunității fraților. Iar dacă aceștia sînt încurcați într-o viață de lume (obișnuită), atunci nu avem nimic comun cu ei, noi care ne sîrguim stăruitor să facem ceea ce este cinstit și plăcut lui Dumnezeu. Căci, în afară de aceea că lor nu le aducem nici un folos, ne mai umplem și viața noastră de zgomote și neliniște și ne dăm motive să păcătuim. Dar nici pe aceia care odinioară ne-au fost rude și vin să ne viziteze, dacă disprețuiesc poruncile lui Dumnezeu și

238. *Efes.* 4, 2.
239. *Fapte* 4, 32.
240. *Matei* 12, 50.

oficiul pietății îl țin drept un lucru de nimic, nu se cuvine a-i primi, ca unii ce nu iubesc pe Domnul, Care a zis: *«Cel ce nu Mă iubește, nu păzește cuvintele Mele*[241]. *Căci ce părtășie are dreptatea cu nedreptatea? Sau ce tovărășie are credinciosul cu necredinciosul?»*[242].

II

Dar, mai ales, trebuie ca în tot chipul să ne străduim ca acelora care se găsesc încă în exercitarea virtuților să le luăm toate ocaziile de a păcătui, dintre care cea mai mare este aducerea aminte de viața trecută, ca nu cumva să pățească după cum s-a zis: Ei s-au întors in inimile lor în Egipt[243], ceea ce se întîmplă de foarte multe ori și prin relații continui cu rudele după trup. În general, însă să nu se încuviințeze ca (cineva), fie rudă sau străin, să vorbească cu frații dacă nu avem încredințarea despre ei, ca discuțiile se vor purta spre edificarea și perfecționarea sufletelor. Dacă, însă este necesar să vorbească cineva cu aceia care au venit odată, aceasta să se facă de către cei cărora li s-a încredințat darul vorbirii, ca unii care au calitatea să spună cu știință și să asculte ceea ce este spre zidirea credinței, cum, cu înțelepciune, învață Apostolul, că nu toți au puterea vorbirii, ci la puțini există acest dar, despre care se spune că: *«unuia i se dă prin Duhul (Sfînt) cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii»*[244], și în alt loc: *«Ca să poată povățui (pe oameni) prin învățătura cea sănătoasă și să înfrunte pe cei care se opun»*[245].

Întrebarea 33

Cum trebuie să convorbim cu surorile?

Răspuns

I

Cine s-a lepădat odată de căsătorie, este clar că se va lepăda mult mai repede de grijile pe care — cum spune Apostolul — le are cel căsătorit, anume cum să placă femeii lui[246], și se va curăți cu totul de grija pe care și-o face (cel căsătorit), spre a plăcea femeii, temîndu-se de judecata celui care a zis că: *«Dumnezeu a împrăștiat oasele celor*

241. *Ioan* 14, 24.
242. *II Cor.* 6, 14, 15.
243. *Num.* 14, 4.
244. *I Cor.* 12, 18.
245. *Tit* 1, 9.
246. *I Cor.* 7, 33.

ce plac oamenilor» [247]; nici chiar cu un bărbat nu va conveni să se întîlnească spre a-i face plăcere; dar va merge să-l întîlnească, atunci cînd nevoia o impune, ca să-i dovedească interesul pe care, după porunca lui Dumnezeu, îl datorează fiecare aproapelui său. Dar întîlnirea nu trebuie să se îngăduie cu uşurinţă celor care doresc aceasta; şi nici orice timp şi orice loc nu este potrivit pentru aceasta. Dar dacă vrem după porunca Apostolului [248], să nu fim sminteală pentru nimeni, nici pentru iudei, nici pentru elini, nici pentru Biserica lui Dumnezeu, ci să le facem pe toate cu bunăcuviinţă şi cu rînduială, şi toate spre edificare atunci trebuie să alegem, deosebind cum se cuvine, şi persoana şi timpul şi trebuinţa şi locul; numai prin toate aceste măsuri se va îndepărta orice umbră de bănuială rea, şi se va face dovada în mod clar de buna-cuviinţă şi de înţelepciunea celor care au fost aleşi ca să să se vadă între ei şi ar vrea să discute despre lucruri care plac lui Dumnezeu, fie că privesc necesitatea corporală, fie că privesc grija sufletelor. Dar să nu fie mai puţini de doi, de fiecare parte; pentru că o singură persoană cade lesne în bănuială, ca să nu zic mai mult, şi are mai puţină putere, dacă ar fi cazul să întărească ce s-a discutat, căci Scriptura declară răspicat că orice cuvînt este valabil înaintea a doi sau trei martori [249]; *însă nici mai mulţi decît trei să nu fie, ca să nu* împiedice zelul pentru lucrarea ce se face pentru porunca Domnului nostru Iisus Hristos.

II

Dacă, însă, este nevoie ca unii dintre ceilalţi fraţi din comunitate să spună sau să audă ceva care priveşte în mod special pe unul, să nu intre ei înşişi în discuţie cu ceilalţi; ci fraţi mai bătrîni aleşi anume să discute în locul lor cu surori mai bătrîne alese şi ele anume, şi astfel prin mijlocirea acestora să se facă convorbirea necesară. Dar această rînduială să se observe nu numai cu privire la legăturile femeilor cu bărbaţii, sau ale bărbaţilor cu femeile, ci şi la legăturile dintre persoanele de acelaşi sex. Deci aceştia, pe lîngă pietatea şi seriozitatea în toate (problemele), trebuie să fie pricepuţi atît la întrebări, cît şi la răspunsuri [250], şi încă trebuie să fie credincioşi şi înţelepţi pentru precizia celor spuse şi să împlinească cuvintele: *«El îşi va rîndui cu judecată vorbele sale»* [251], aşa încît şi nevoia celor care şi-au pus încrederea în

247. *Ps.* 52, 6.
248. *I Cor.* 10, 32.
249. *Deut.* 19, 15; *Matei* 18, 16.
250. *Ps.* 111, 5.
251. Îndeosebi pentru muncile mai grele — şi în mod special în mînăstirile de maici — este nevoie şi de oameni din afara, cum ar fi pentru repararea caselor, muncile agricole sau pentru alte lucrări de strictă specialitate.

ei să se isprăvească, şi despre cele discutate între ei să existe totodată deplină înţelegere. Dar pentru că de nevoile materiale ale comunităţii este nevoie şi de alţii care să le împlinească, şi aceştia trebuie să fie aleşi cu încercare, să fie înaintaţi în vîrstă şi să fie vrednici cu privire la purtare şi moravuri, ca să nu distragă conştiinţa cuiva spre bănuială neîntemeiată. «*Căci pentru ce să fie judecată libertatea mea de altă conştiinţă*» ? [252].

Intrebarea 34

Cum trebuie să fie cei care împart bunurile necesare fraţilor în comunitate ?

Răspuns

I

Şi dintre cei care împart bunurile necesare înăuntrul fiecărei mînăstiri, în general, să fie unii care să poată imita pe cei care fac aşa cum se spune în Faptele Apostolilor : «*Şi dădea fiecăruia după cum avea trebuinţă*» [253], străduindu-se mult să dovedească milă şi mărinimie faţă de toţi, şi să nu dea nimănui de bănuit că faţă de unii vor fi cu părtinire şi favorizare, după porunca Apostolului, care spune : «*Nimic să nu faci cu părtinire*» [254], şi iarăşi să nu dea de bănuit că ar fi iubitor de ceartă, pe care acelaşi Apostol o dezaprobă ca pe ceva străin pentru creştini, spunînd : «*De se vede cineva că este gîlcevitor,* (să ştie) *că noi nu avem astfel de obicei şi nici Bisericile lui Dumnezeu nu-l au*» [255] ; deci, din această cauză, nici să nu sustragă cele necesare de la aceia cu care sînt în ceartă, nici să nu dea în plus celor către care înclină. Căci una arată ura faţă de fraţi, iar alta arată iubirea părtinitoare, care este prin excelenţă de condamnat, pentru că prin ea se înlătură unirea dintre fraţi care se sprijină pe iubire, şi în locul ei se furişează bănuieli răutăcioase, gelozie, certuri şi lîncezeală spre activitate.

II

Aşadar, pentru cele spuse şi pentru multe alte asemenea (împrejurări) care pot interveni, trebuie ca cei care împart cele necesare fraţilor în comunitate să fie curaţi, în mod desăvîrşit, de părtinire şi iubire de ceartă. În realitate, aceştia înşişi şi toţi cei care, în alt mod, servesc fraţilor trebuie să fie convinşi în conştiinţa lor de această dis-

252. *I Cor.* 10, 29.
253. *Fapte* 4, 35.
254. *I Tim.* 5, 21.
255. *I Cor.* 11, 16.

poziție și să arate un zel atît de mare ca și cum n-ar servi oamenilor, ci Domnului însuși, Care, din marea Lui bunătate, socotește cinstea și zelul (arătate) față de cei care I s-au consacrat Lui ca și cum I s-ar fi adus Lui însuși și făgăduiește pentru ele împărăția cerurilor. Căci spune: *«Veniți binecuvîntații Părintelui Meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii. Căci întrucît ați făcut* (acestea) *unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»* [256]. Dar, (cei care administrează bunurile comune) să cunoască și pericolul nepurtării de grijă, aducîndu-și aminte de cel care a zis: *«Blestemat să fie tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență»* [257]. Căci nu numai că sînt alungați din împărăție, dar vor auzi și acea înfricoșată și groaznică hotărîre a Domnului, spusă celor asemenea lor: *«Duceți-vă de la Mine blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui»* [258]. Deci, dacă cei care poartă de grijă și slujesc pe alții, dobîndesc un cîștig așa de mare pentru zelul lor, iar pentru neglijență primesc o judecată atît de grea, atunci cît de mare se cade să fie străduința celor care s-au obligat să servească, pentru a se arăta demni de denumirea de frați ai Domnului, potrivit învățăturii Domnului, Care zice: *«Căci oricine va face voia Părintelui Meu celui din ceruri, acela Îmi este frate și soră și mamă»* [259].

III

Așadar, cine nu și-a pus ca scop pentru toată viața lui voia lui Dumnezeu, așa încît, atunci cînd este sănătos, să-și arate prin zelul lui pentru lucrurile Domnului, munca iubirii, iar cînd este bolnav să-și arate toată răbdarea și îngăduința, acela este în pericol. Cel dintîi și cel mai mare pericol rezultă din aceea că este înstrăinat total de Domnul și de societatea fraților lui de care s-a separat el însuși, pentru că nu face voia lui Dumnezeu; al doilea pericol rezultă din aceea că îndrăznește — fără să fie vrednic — să ia parte la cele care au fost pregătite (numai) pentru cei vrednici. De aceea este necesar ca și în această (împrejurare) să ne aducem aminte de Apostolul care a zis: *«Noi, însă, ca împreună-lucrători, vă și rugăm să nu primiți în zadar harul lui Dumnezeu»* [260], și cei chemați în locul fraților Domnului să nu batjocorească un astfel de har al lui Dumnezeu și să nu piardă o atît de mare demnitate prin neglijarea poruncilor lui Dumnezeu, ci mai degrabă să

256. *Matei* 25, 34, 40.
257. *Ier.* 48, 10.
258. *Matei* 25, 41.
259. *Matei* 12, 50.
260. *II Cor.* 6, 1.

asculte de acelaşi Apostol, care spune: *«Vă rog pe voi, eu cel legat pentru Hristos, să umblaţi în chip demn de chemarea în care sînteţi chemaţi»* [261].

Intrebarea 35

Dacă trebuie să se formeze mai multe comunităţi de fraţi în acelaşi sat

Răspuns

I

Exemplul cu membrele corpului, pe care l-am întrebuinţat în mai multe cazuri, poate să ne explice bine şi chestiunea aceasta. Fiindcă am arătat deja că pentru corpul care vrea să fie acomodat bine şi raţional pentru orice acţiune, este nevoie de ochi şi limbă şi celelalte organe necesare şi indispensabile, atunci (să găseşti) un suflet în stare să fie ochi mai multora este (lucru) dificil şi anevoios. Căci, dacă observarea strică a ordinii pretinde ca proiestosul comunităţii de fraţi să fie prevăzător, priceput în vorbire, sobru, milos şi cu inimă deplină, căutător al îndreptărilor lui Dumnezeu, cum să fie posibil ca în acelaşi sat să se găsească mai mulţi de aceştia? Dar chiar dacă s-ar întîmpla vreodată să se găsească doi sau trei, lucru care nu este uşor şi nici n-am auzit că s-a întîmplat cîndva, este mult mai bine să-şi împartă între ei grija şi să-şi uşureze unul altuia munca, aşa încît atunci cînd unul ar lipsi sau ar fi reţinut sau împiedicat de alte împrejurări, precum se întîmplă adesea să lipsească din comunitate unul, adică proiestosul, trebuie să fie altul spre mîngîierea (împlinirea) lipsei; sau, dacă nu se întîmplă aceasta, să meargă la altă comunitate de fraţi, care are nevoie de un conducător.

Dar şi experienţa din viaţa din afară de mînăstire poate să ne ajute mult în scopul propus. Căci aşa cum cei care au experienţa artelor comune se uită cu ochi pizmaşi la rivalii artei lor, fiindcă însăşi arta obişnuieşte să insufle pe neobservate rivalitatea, aşa se întîmplă de cele mai multe ori şi în viaţa aceasta (din aceeaşi comunitate de fraţi). Căci de unde la început pornesc de la întrecerea în virtute şi de la zelul să se întreacă unul pe altul în iubirea de străini şi în creşterea numărului celor cu care practică împreună asceza sau în alte lucruri de acestea, în cele din urmă, în străduinţa lor, ajung la certuri. De aici, faptul că atunci cînd fraţii vin să rămînă, se întîmplă să se creeze înăuntrul lor, în loc de odihnă, mare îndoială şi greutate, fiindcă nu se hotărăsc spre

261. *Efes.* 4, 1.

ce parte să se îndrepte; căci, pe de o parte, este greu de a-l prefera pe unul, pe de altă parte, nu este cu putinţă să-i mulţumeşti pe amîndoi, mai ales cînd, din întîmplare, sînt grăbiţi; iar acelora care încep a trăi împreună cu ei, le vor cauza mare neliniște, pe cine să aleagă de proiestoşi ai vieţii lor şi pentru că, în general, alegînd pe unii, trebuie să desconsidere pe alţii.

II

Astfel se întîmplă ca aceia care se alătură vieţii de comunitate frăţească să aibă de suferit chiar din prima zi din cauza mîndriei, fiindcă ei nu se comportă ca ucenici, ci obişnuiesc să se facă judecători şi cenzori ai fraţilor din comunitate. Aşadar, fiindcă se recunoaşte că din separarea locuinţelor nu rezultă nici un bine, în timp ce rele (rezultă) atît de multe, a-i separa pe fraţi unii de alţii este cu totul nefolositor. Iar dacă s-ar fi construit deja o asemenea locuinţă (separată), trebuie să se dispună îndreptarea răului îndată, şi mai ales după cunoaşterea din experienţă a pagubelor. Căci a persevera în hotărîre, este evidentă iubire de ceartă: *«Iar de se vede cineva că este gîlcevitor,* — zice Apostolul — *(apoi să ştie) că noi nu avem un asemenea obicei şi nici Bisericile lui Dumnezeu (nu-l au)»* [262]. Căci ce motiv ar putea invoca împotriva unirii lor? *Poate procurarea mijloacelor de trai?* Dar acestea se pot procura mult mai uşor în locuinţa comună, fiindcă o singură lampă, o singură vatră şi toate cele asemenea acestora pot fi îndeajuns pentru toţi [263]. Pentru că şi în asemenea lucruri, ca în oricare altul, trebuie să se urmărească în primul rînd înlesnirea, prin limitarea posesiunii bunurilor necesare la minimum. Apoi, cînd fraţii sînt separaţi este trebuinţă de mai mulţi care să aducă cele necesare din afară, în timp ce atunci cînd trăiesc împreună este nevoie numai de jumătate din ei. Dar cunoaşteţi toţi, fără să v-o spun eu, cît este de greu să se găsească un bărbat care să nu facă de ruşine numele lui Hristos atunci cînd călătoreşte, iar cînd se întîlneşte cu lume să se poarte în mod demn de făgăduinţa lui. Afară de aceasta, cum pot cei care trăiesc despărţiţi să edifice pe cei care duc un trai comun, fie îndrumîndu-i pe ei la pace, dacă ar fi vreodată nevoie, fie îndemnîndu-i să păzească celelalte porunci, din moment ce ei înşişi, netrăind în unire, dau motive de rele bănuieli împotriva lor? Şi pe lîngă acestea toate, îl mai auzim şi pe Apostol scriind către Filipeni: *«Faceţi-mi bucuria deplină, ca să cugetaţi la fel, avînd aceeaşi iubire, un suflet şi un cuget; şi nimic să nu faceţi din iubirea de ceartă şi de*

262. *I Cor.* 11, 16.
263. Sfîntul Vasile are în vedere comunităţile mari, dar nu de grandoarea celei a lui Pahomie.

mărire deşartă, ci din smerenie fiecare să socotească pe celălalt mai destoinic decît dînsul; să nu se îngrijească fiecare numai de ale sale, ci (fiecare) să poarte grijă şi de ale altora» [264].

III

Aşadar, ce dovadă mai mare de umilinţă poate să fie decît aceea ca proiestoşii comunităţii frăţeşti să se supună unul celuilalt? [265] Căci chiar dacă sînt egali în darurile spirituale, e mai bine să se ia la întrecere în comun acord, aşa cum însuşi Domnul ne-a arătat cînd a trimis pe ucenici doi cîte doi [266]; căci fiecare din cei doi se va grăbi, desigur, cu bucurie să se supună celuilalt, aducîndu-şi aminte de Domnul, Care a zis: «*Cel ce se smereşte pe sine se va înălţa*» [267]. Dacă însă din întîmplare unul ar fi mai slăbuţ, iar celălalt ar fi superior, e mai de folos ca acela mai slab să fie luat sub protecţie de către cel mai puternic. Iar dacă nu consimte, aceasta nu este o evidentă neascultare de porunca apostolică care zice: «*Să nu caute fiecare numai de ale sale, ci fiecare să poarte grijă şi de ale altora*»? [268] Căci eu socotesc că nu este posibil să se împlinească aceasta, în separare; pentru că astfel fiecare grupare poartă grijă numai de ai săi, dezinteresîndu-se complet de ceilalţi, lucru care este — aşa cum am spus — în mod vădit contrar poruncii apostolice. Şi aceasta o mărturisesc adesea sfinţii în Faptele (Apostolilor), despre care s-a scris odată că: «*Mulţimea celor care au crezut avea o inimă şi un suflet*» [269] şi altă dată că: «*Toţi credincioşii erau împreună şi aveau toate în comun*» [270]; din acestea rezultă clar că n-a existat nici o separare între toţi, că nu se conduce fiecare de sine, din propria-i autoritate, ci că toţi erau conduşi de una şi aceeaşi grijă, deşi numărul lor ajunsese la cinci mii, între care poate că nu erau puţine lucruri ce puteau să împiedice, după judecata oamenilor, unirea. Dar acum, cînd sînt atît de puţini cei care se află în sate singuratice, ce motiv le-ar îngădui să se separe între ei? Dimpotrivă, dac-ar fi posibil, nu numai cei care sînt la un loc în acelaşi sat să rămînă aşa, ci şi mai multe frăţii aflate în diferite locuri să se conducă prin o singură îngrijire de către astfel de (oameni) care sînt în stare să administreze afacerile tuturor fără părtinire şi cu înţelepciune în unirea Duhului şi prin legătura păcii.

264. Filip. 2, 2—4.
265. Aici trebuie să înţelegem situaţia proiestoşilor dintr-o comunitate care a rezultat din contopirea altor comunităţi mai mici.
266. *Marcu* 6, 7.
267. *Luca* 18, 14.
268. *Filip.* 2, 4.
269. *Fapte* 4, 32.
270. *Fapte* 2, 44.

Întrebarea 36

Despre cei care se retrag din comunitatea fraților

Răspuns

Cei care au promis odată că vor duce viață în comun, nu se pot separa chiar așa fără motiv. Fiindcă a nu rămîne la hotărîrile luate, poate avea două cauze; sau un dezavantaj (ce ar rezulta) din locuirea împreună, sau nestatornicia voinței celui ce-și schimbă (părerea). Astfel, cel care se desparte de frați fiindcă este păgubit, să nu ascundă motivul în sine, ci să dovedească paguba după procedeul pe care ni l-a încredințat Domnul, spunînd: «*De-ți va greși fratele tău, mergi și-l mustră între tine și el singur*» *ș.c.l.* [271]. Și dacă se repară ceea ce el pretinde, (atunci) și pe frați i-a cîștigat și societatea lor n-o dezonorează; dacă însă vede că aceștia stăruie în rău și nu primesc îndreptarea, să arate cazul celor competenți să judece asemenea cauze; și numai după mărturia mai multora, numai atunci să se separe. Căci (acum) nu se va mai despărți de frați, ci de străini, deoarece Domnul pe cel ce stăruie în rău îl compară cu un străin și vameș. Căci un asemenea — zice Domnul — «*să-ți fie ca un păgîn și vameș*» [272]. Dacă însă, din ușurătate proprie, se separă de comunitatea fraților, (atunci) să-și vindece slăbiciunea lui, sau, dacă nu vrea (să facă aceasta), să nu mai fie primit în comunitatea fraților. Dar dacă pentru vreo poruncă a Domnului un frate merge într-o parte, altul în altă parte, aceștia să nu se separe, ci să-și împlinească fiecare îndatorirea sa. Rațiunea nu admite nici o altă cauză de separare a fraților; mai întîi pentru că se necinstește numele Domnului nostru Iisus Hristos, Care i-a unit; iar apoi, fiindcă nici conștiința fiecăruia nu va putea fi curată față de celălalt, ci se vor bănui unul pe celălalt. Dar aceasta se împotrivește fățiș poruncii Domnului, Care a zis: «*De-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău înaintea altarului și du-te mai întîi de te împacă cu fratele tău și atunci vino și-ți adu darul tău*» [273].

Întrebarea 37

Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunilor și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune, și mai întîi dacă trebuie să se lucreze.

271. *Matei* 18, 15.
272. *Matei* 18, 17.
273. *Matei* 5, 23—24.

Răspuns

I

Deoarece Domnul nostru Iisus Hristos zice: «*Vrednic*», nu simplu, fiecare şi nici oricine ar fi, ci «*lucrătorul este (vrednic) de hrana sa*»[274], iar pe de altă parte, fiindcă Apostolul porunceşte să lucrăm şi să facem binele cu miinile noastre proprii, ca să avem să dăm celui care are lipsă[275], din acestea rezultă clar că trebuie să lucrăm cu sirguinţă. Căci nu trebuie să socotim idealul pietăţii ca pretext pentru lenevie sau ca mijloc pentru a fugi de muncă, ci ca prilej favorabil de luptă, de munci mai grele şi de răbdare in strimtorări, ca şi noi să putem spune: «*În osteneală şi în trudă, în privegheri de multe ori, în foame şi în sete*»[276], căci o astfel de conduită ne este folositoare nu numai pentru mortificarea trupului, ci şi pentru iubirea faţă de aproapele, pentru ca Dumnezeu să dea prin noi îndestulare şi celor slabi dintre fraţi, după modelul dat de Apostol in Fapte, unde zice: «*În toate v-am arătat că astfel lucrînd se cade să ajutaţi pe cei slabi*»[277]; şi iarăşi: «*Ca sa aveţi să daţi celui în lipsă*»[278], ca să ne învrednicim a auzi: *Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui Meu, de moşteniţi împărăţia cea gătită vouă de la întemeierea lumii; că am flămînzit şi Mi-aţi dat să mănînc; am însetat şi Mi-aţi dat să beau*»[279].

II

Şi cît de mare rău este nelucrarea, nu este nevoie să spun, din moment ce Apostolul porunceşte clar că cel care nu lucrează nici să nu mănînce[280]. Aşadar, precum fiecăruia îi este necesară hrana zilnică, tot aşa de necesar este (fiecăruia) şi lucrul după putere. Căci Solomon n-a scris în zadar, spre laudă, aceasta: «*Ea nu mănîncă pîinea în lene*»[281]. Şi iarăşi, Apostolul zice despre sine că: «*Nici n-am mîncat în dar pîine de la cineva, ci lucrînd cu osteneală şi trudă ziua şi noaptea*»[282], cu toate că, predicind Evanghelia, avea dreptul să trăiască din Evanghelie. Şi Domnul a legat trindăvia cu răutatea zicînd: «*slugă vicleană şi leneşă*»[283]. Însă şi înţeleptul Solomon nu numai că laudă, prin cele amintite, pe cel care lucrează, ci chiar mustră pe cel leneş, com-

274. *Matei* 10, 10.
275. *Efes.* 4, 28.
276. *II Cor.* 11, 27.
277. *Fapte*, 20, 35.
278. *Efes.* 4, 28.
279. *Matei* 25, 34—35.
280. *II Tes.* 3, 10.
281. *Pilde* 31, 27.
282. *II Tes.* 3, 8.
283. *Matei* 25, 26.

parîndu-l cu vietățile cele mai mici, zicînd: *«Mergi la furnică, leneșule»* [284]. Așadar, trebuie să ne temem ca nu cumva și noi să auzim această condamnare în ziua judecății, cînd (Domnul), Care ne-a dat puterea ca să lucrăm, va cere și lucru corespunzător acestei puteri. Căci el zice: *«Căruia i s-a încredințat mult, mai mult voi cere de la dînsul»* [285]. Dar fiindcă unii, sub pretextul rugăciunilor și psalmodiei părăsesc muncile, trebuie să se știe că pentru fiecare dintre oricare alte lucruri există timp propriu, după Eclesiast, care spune: *«Orice lucru își are timpul lui»* [286]. Pentru rugăciune însă și pentru psalmodie, ca și pentru multe altele, este potrivit tot timpul, așa încît (putem) să lăudăm pe Dumnezeu, în momentul cînd mișcăm mîinile noastre spre lucru, cîteodată și cu limba, cînd aceasta ar fi cu putință, dar mai ales este folositor pentru edificarea credinței; iar dacă astfel (cu limba) nu se poate, atunci să lăudăm pe Dumnezeu, cum spune Scriptura [287], cu psalmi, cu laude și cu cîntări duhovnicești, în inima noastră și să ne împlinim rugăciunea în timpul lucrului; aceasta se va face, dacă mulțumim Aceluia care ne-a dat puterea mîinilor pentru lucru și înțelepciunea minții spre înălțarea cunoașterii, și Celui care ne-a dăruit materia, atît aceea din care se fac instrumentele, cît și aceea ce servește artelor, pe care tocmai le practicăm; și dacă ne rugăm ca lucrurile mîinilor noastre să urmărească scopul de a plăcea lui Dumnezeu.

III

Astfel ne asigurăm și fermitatea sufletului nostru, cînd pentru fiecare lucrare cerem de la Dumnezeu buna reușită a lucrului și cînd Îi dăm mulțumire Celui care ne-a dat puterea lucrului și păzim, cum s-a spus mai înainte, scopul de a-I plăcea. Căci dacă acestea nu s-ar face astfel, (atunci) cum ar putea sta împreună cele zise de Apostol: *«Rugați-vă neîncetat»* [288] și *«Noaptea și ziua lucrînd»* [289]? În orice caz, fiindcă mulțumirea în orice timp este cerută și de lege și s-a dovedit necesară pentru viața noastră și după natura noastră și după rațiune, nu trebuie să neglijăm timpurile hotărîte în comunitățile de frați pentru rugăciuni, (timpuri) pe care din necesitate le-am ales, pentru că fiecare timp conține o anume aducere aminte de binefacerile pe care ni le dă Dumnezeu. Astfel: Utrenia s-a hotărît (ca să ne aducem aminte) ca primele mișcări

284. *Pilde* 6, 6.
285. *Luca* 12, 48.
286. *Eccl.* 3, 1.
287. *Col.* 3, 16.
288. *I Tes.* 5, 17.
289. *II Tes.* 3, 8.

ale sufletului și ale cugetului nostru să fie consacrate lui Dumnezeu și să nu luăm nici o altă grijă asupra noastră, înainte de a ne fi desfătat în cugetul nostru (cu gîndul) la Dumnezeu, precum scrie (Scriptura): *«La Dumnezeu am cugetat și m-am bucurat»* [290]; nici corpul să nu-l mișcăm spre lucru, înainte de a face ceea ce s-a zis: *«căci către Tine îmi îndrept rugăciunea, Doamne; și dimineața vei auzi glasul meu: dimineața voi sta înaintea Ta și voi aștepta»* [291]. Și iarăși ora a treia (s-a hotărît) ca să ne ridicăm din somn pentru rugăciune și să-i adunăm pe frați, măcar că sînt împărțiți unii la un lucru, alții la altul; și toți să ne aducem aminte de darul Duhului care pe la ora a treia s-a dat Apostolilor, și astfel toți să I se închine cu o inimă și să devină vrednici să primească și ei sfințenia, și să ceară de la El îndrumare și învățătură spre cele de folos, după (exemplul) celui care a zis: *«Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinăuntru ale mele; nu mă lepăda pe mine de la fața Ta și Duhul Tău Cel Sfînt nu-L lua de la mine; dă-mi mie bucuria mîntuirii Tale și cu duh stăpînitor mă întărește»* [292]; și în alt loc: *«Duhul Tău cel bun să mă călăuzească în țara (pămîntul) cea dreaptă»* [293]. Și astfel să ne reluăm iarăși lucrul nostru.

IV

Și dacă unii, din cauza naturii lucrărilor sau a locurilor, s-ar afla mai departe, ei sînt datori ca și acolo să împlinească numaidecît toate prescripțiile comune fără deosebire [294]. Căci: *«Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu* — zice Domnul — *acolo sînt și Eu în mijlocul lor»* [295]. Am socotit că și la ora a șasea este necesară rugăciunea, după exemplul sfinților care spun: *«Seara și dimineața și la amiază mă voi ruga și voi striga și El va auzi glasul meu»* [296], și ca să scăpăm și de atacul demonului de amiază [297], să zicem tot la acest timp și psalmul al nouăzecilea. Iar ora a noua ni s-a dat ca necesară pentru rugăciune de către înșiși Apostolii, în Fapte, unde se învață că Petru și Ioan s-au suit la templu *«la ora rugăciunii a noua»* [298]. Iar terminîndu-se ziua, să

290. *Ps.* 76, 4.
291. *Ps.* 5, 2—3; v. *Ep.* 2, paragr. 2: «Deci ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt corul îngerilor? Îndată, din zorii zilei să se grăbească la rugăciune ca să laude pe Dumnezeu Ziditorul cu imne și cu cîntări».
292. *Ps.* 50, 12—14.
293. *Ps.* 142, 10.
294. Rugăciunile comune au avut la început caracter particular, R. M. 39, R. m. 154.
295. Matei 18, 20.
296. *Ps.* 54, 18.
297. *Ps.* 90, 6.
298. *Fapte* 3, 1.

mulțumim (lui Dumnezeu) pentru toate cîte ne-a dat în această zi sau pentru cele pe care le-am săvîrșit bine, și să mărturisim ceea ce n-am îndeplinit, ori de am săvîrșit vreun păcat cu voie sau fără voie sau chiar din neștiință, cu cuvîntul sau cu fapta sau în însăși inima noastră, cerînd pentru toate mila lui Dumnezeu prin rugăciune. Căci cugetarea stăruitoare la cele trecute este de mare folos, ca să nu cădem iarăși în asemenea păcate. De aceea, zice (Psalmistul) : *«Pentru cîte ziceți în inimile voastre, să vă căiți în culcușurile voastre»* [299].

V

Și iarăși, cînd începe noaptea, să ne rugăm ca odihna să ne fie netulburată și liberă de închipuiri fantastice; și la această oră să se zică neapărat psalmul nouăzeci. Iar Paul și Sila ne-au arătat că și la miezul nopții trebuie să ne rugăm [300], precum istoria Faptelor relatează, spunînd : *«Iar la miezul nopții, Paul și Sila preamăreau pe Dumnezeu»* [301]. Și psalmistul la fel spune : *«În miezul nopții m-am sculat ca să Te slăvesc, pentru judecățile dreptății Tale»* [302]. Și iarăși trebuie să ne sculăm pentru rugăciune înainte de a se lumina de ziuă, ca să nu ne prindă ziua în somn și în pat, după exemplul celui ce a spus : *«Ochii mei s-au deschis înainte de a se lumina de ziuă, ca să meditez la cuvintele Tale»* [303]. Nici unul dintre aceste timpuri nu trebuie să fie neglijat de către aceia care s-au hotărît să trăiască cu sîrguință întru mărirea lui Dumnezeu și a lui Hristos însuși. Eu însă cred că o diversitate și varietate în rugăciuni și psalmodieri la orele hotărîte ar fi folositoare și pentru faptul că atunci cînd este monotonie sufletul devine adesea neatent și oarecum distras; dar schimbîndu-se și variind psalmodia și lecturile la fiecare oră, se înnoiește darul sufletului și se împrospătează atenția.

Întrebarea 38

Fiindcă din ceea ce s-a spus pînă acum s-a dovedit îndeajuns că rugăciunea nu poate fi omisă și că lucrul este necesar, urmează să știm care meserii sînt potrivite cu profesia noastră

299. *Ps.* 4, 4.
300. V. Epistola 2, paragr. 6 : «Dar ceea ce este pentru ceilalți utrenia, aceasta este pentru asceții miezonoptica pietății, cînd liniștea de noapte dă sufletului relaxare, pentru că atunci nici ochii, nici urechile nu dau inimii audiții și vedenii păgubitoare, ci numai cugetul nostru singur se pune pe sine în comuniune cu Dumnezeu».
301. *Fapte* 16, 25.
302. *Ps.* 118, 62.
303. *Ps.* 118, 148.

Răspuns

Nu este uşor să detaşăm complet cîteva meserii, fiindcă unele se caută la unii, altele la alţii, după natura locurilor şi după specificul mărfurilor (articolelor) ce se produc în fiecare ţară [304]. În general însă este posibil să schiţăm o alegere a acestora, (anume acelea) care păstrează pacea şi liniştea vieţii noastre; adică acelea care nu pretind multă osteneală pentru procurarea materiei lor, nici multe greutăţi pentru vinderea obiectelor gata lucrate, nici care să ducă la întîlniri necuviincioase şi păgubitoare între bărbaţi şi femei; ci noi trebuie să socotim ca scop caracteristic al nostru, ca în toate să prevaleze simplitatea şi ieftinătatea, ferindu-ne să servim poftelor nesăbuite şi păgubitoare ale oamenilor prin executarea de lucrări cerute de ei (în acest scop). De aceea, în ţesătorie trebuie să ne luăm ca sarcină pregătirea a ceea ce corespunde modului nostru obişnuit de viaţă, şi nu ceea ce inventează cei desfrînaţi ca să vîneze şi să atragă în cursă pe tineri. Asemenea şi în cizmărie, să punem arta în executarea numai a obiectelor de trebuinţă cerute ca absolut necesare. Dar zidăria, dulgheria, fierăria şi agricultura sînt ele însele, ca atare, necesare şi foarte folositoare pentru viaţă, şi nu (există) nici un motiv propriu ca ele să fie lepădate din partea noastră; totuşi, dacă cumva fac mult zgomot sau stingheresc unirea vieţii fraţilor, atunci e necesar ca să le evităm şi să preferăm în locul lor acele meserii care nici viaţa nu o distrag, ci o păstrează aşa ca să fie plăcută Domnului, nici pe aceia care stăruiesc în exerciţiul pietăţii nu-i sustrag nici de la timpul psalmodiei, nici de la rugăciune şi nici de la buna ordine. Deci, din moment ce nu există nimic în aceste meserii [305] care să păgubească scopului prim al vieţii noastre, ele sînt de preferat multora şi mai cu seamă agricultura; fiindcă ea ne procură prin sine însăşi cele necesare şi-i eliberează pe agricultori de mult umblet fără rost şi de alergătură încoace şi-ncolo; afară de cazul cînd, după cum am spus, nu cauzează zgomot mare şi turburări fie din partea vecinilor, fie din cea a conlocuitorilor.

Întrebarea 39

Cum trebuie să se vîndă cele produse de munca noastră şi cum se cade să călătorim (în acest scop)?

304. Monahii se ocupau cu tot felul de munci manuale. Mai tîrziu Paladius a găsit mînăstirea lui Pahomie în Tebaida organizată în asemenea mod. Produsele erau repartizate pentru nevoile fraţilor şi cu resturile din alimente se hrăneau porcii, ca să nu se arunce.

305. Adică în zidărie, dulgherie, cizmărie şi agricultură.

Răspuns

Dar trebuie să ne îngrijim ca produsele muncii noastre să nu le expunem (spre vînzare) departe și nici noi să nu ne expunem în public pentru vînzarea lor. Căci starea în unul și același loc este și mai cuviincioasă și mai folositoare, atît pentru edificarea duhovnicească reciprocă a noastră, cît și pentru consecvența statornică a vieții noastre zilnice; de aceea e mai bine să preferăm să vindem la un preț ceva mai mic (fără să ne depărtăm de locul nostru), decît să ieșim din hotarele noastre pentru un cîștig neînsemnat. Dar dacă experiența ne arată că aceasta nu se poate, trebuie să alegem și locuri și orașe cu bărbați pioși, pentru ca să nu ne fie fără (nici un) folos călătoria; și la locurile designate (în acest scop) să meargă împreună mai mulți frați, fiecare ducîndu-și produsele muncii lui, și să călătorească împreună, pentru ca să facă drumul cîntînd și rugîndu-se, întărindu-se astfel unul pe altul; iar ajungînd la destinație să-și aleagă aceleași locuri pentru cît timp vor rămîne (acolo), pentru ca, pe de o parte, să se supravegheze unul pe altul și să nu piardă nici un timp de rugăciune, nici din zi, nici din noapte, iar pe de altă parte, pentru ca fiecare, fiind împreună cu mai mulți, să poată face față, cu mai puțină pagubă, cumpărătorilor răi și hrăpăreți; pentru că și cei mai violenți se feresc să aibă mai mulți martori ai nedreptății lor.

Întrebarea 40

Despre negoțul cu mărfuri în adunări

Răspuns

Sfînta Scriptură ne învață că nu sînt potrivite pentru negoț (locurile) unde se venerează martirii. Căci nu se cuvine creștinilor să se arate în locurile de venerare a martirilor sau în cele alăturate acestora pentru alt motiv decît numai pentru a se ruga și pentru a-și aduce aminte de statornicia sfinților pentru pietate pînă la moarte, spre a se entuziasma și ei de un asemenea zel, aducîndu-și aminte de groaznica mînie a Domnului, Care, deși era întotdeauna și în tot locul blînd și umilit cu inima, după cum este scris [306], a ridicat totuși biciul împotriva celor care vindeau și cumpărau în jurul templului [307], deoarece negoțul schimbase casa de rugăciune în peșteră de tîlhari [308]. Și dacă alții au corupt obiceiul statornicit cu privire la sfinți și, în loc să se roage unul

306. *Matei* 11, 29.
307. *Ioan* 2, 15.
308. *Matei* 21, 13; *Marcu* 11, 17; *Luca* 19, 46

pentru altul și împreună cu mai mulți să se închine lui Dumnezeu și să-I implore mila pentru păcatele lor și să-I mulțumească pentru binefacerile Lui și să se edifice unul pe altul prin cuvinte de mîngîiere, ceea ce, după cum știm, încă se practică și se observa pe timpul nostru [309], în loc să facă toate acestea, ei au schimbat și timpul și locul în tîrg, în loc de petrecere populară [310] și în loc comun de negoț; de aceea nu se cuvine ca și noi să-i imităm pe aceștia [311], iar prin participarea noastră să întărim înseși acele lucruri absurde. Dimpotrivă, trebuie să imităm adunările istorisite în Evanghelii cu privire la Domnul nostru Iisus Hristos și să împlinim cele poruncite de Apostol ca unele care pot fi socotite prototipul acestor adunări. Iar (Apostolul) scrie astfel: «*Cînd vă adunați, fiecare dintre voi are psalm, are învățătură, are limbă, are explicare: toate să se facă spre edificare*» [312].

Întrebarea 41

Despre autoritate și despre ascultare

Răspuns

I

Dintre artele îngăduite, fiecare trebuie să exercite nu pe aceea pe care o posedă sau dorește s-o învețe, ci pe aceea pentru care va fi găsit apt prin examinare. Pentru că cel care s-a lepădat de sine și a depus toată voința proprie, **nu face ceea ce vrea, ci ceea ce i se poruncește**. Dar nici rațiunea nu îngăduie ca să-și aleagă din inițiativă proprie ceea ce (socotește) folositor acela care și-a încredințat conducerea (vieții lui) altora, care îi vor rîndui le lucrul de care se vor încredința în numele Domnului că este potrivit; căci cel care alege un lucru după dorința lui se acuză pe sine însuși, întîi de vanitate și apoi că s-a atașat de această artă sau din mărire lumească sau din nădejdea de cîștig sau din altă cauză asemănătoare, sau că din lene și neglijență preferă lucrul mai ușor. Dacă cineva are asemenea înclinări dovedește că el nu s-a eliberat încă de răutatea patimilor. Căci nu s-a lepădat de sine cel care do-

309. Sf. Vasile cel Mare își amintește căderea înțelepciunii creștine din cauza marelui număr de noi membri ai Bisericii, care, după recunoașterea creștinismului de către stat, se botezau fără pregătirea (catehizarea) necesară.

310. V. R. M. 39.

311. Petrecerile populare și tîrgurile la martiriile creștine se pare că se făceau imitîndu-se sărbătorile idololatrice.

312. *I Cor.* 14, 26.

rește să-și împlinească plăcerile proprii; nici la afacerile acestei lumi n-a renunțat, dacă este stăpînit de pofta cîștigului și a măririi. Desigur, nici nu și-a mortificat membrele sale cele pămîntești acela care nu suportă truda lucrului; dimpotrivă, dă dovadă de aroganță, din moment ce socotește că judecata sa este mai dreaptă decît hotărîrea mai multora. Dacă însă cineva exercită un meșteșug care n-a fost dezaprobat de comunitate, trebuie să nu-l părăsească; căci a nu pune cineva preț pe cele prezente este dovadă de minte nestatornică și de voință slabă; iar dacă nu are (nici o meserie), să nu-și aleagă singur, ci să primească ceea ce au hotărît cei mai mari, ca să păstreze ascultare în toate. Căci precum s-a arătat că nu este cuviincios să-și aleagă cineva singur meseria, la fel nu este corect de a nu primi ceea ce a fost aprobat de alții. Chiar dacă cineva posedă o artă, dar practicarea ei nu este plăcută comunității de frați, să se lepede de ea îndată, arătînd că spre nici un lucru lumesc nu este înclinat cu patimă. Căci a face cineva numai după voia proprie și numai după cugetele sale, este însușirea aceluia care n-are nici o speranță, după cuvîntul Apostolului [313]; dar ascultarea în toate este demnă de laudă, căci același Apostol laudă pe unii că *«mai întîi s-au dat pe ei Domnului și apoi și nouă după voia lui Dumnezeu»* [314].

II

Așadar, fiecare trebuie să fie atent la lucrul său și să se îngrijească de el cu dragoste; și să-l împlinească — ca și cum Dumnezeu l-ar privi — cu stăruință neobosită și cu grijă deosebită, încît să aibă curajul să spună totdeauna: *«Iată, precum sînt ochii servilor la mîinile domnilor lor, așa (caută și) ochii noștri la Domnul Dumnezeul nostru»* [315], și să nu se treacă de la un lucru la altul. Căci nici natura noastră nu poate săvîrși mai multe meserii deodată; și este mai de folos să împlinim o (lucrare) cu grijă, decît să începem mai multe fără a le isprăvi. Căci împărțirea interesului la mai multe (lucrări) și trecerea de la una la alta arată sau că există deja o ușurătate de moravuri sau că, dacă nu există, o produce. Dacă, însă, vreodată nevoia ar cere, cel care are priceperea necesară e natural să ajute și altora în meseriile lor; aceasta să nu se facă însă din inițiativă proprie, ci numai dacă este solicitat; iar solicitarea să se facă nu, simplu, fiindcă vrea (cineva), ci numai dacă este (într-adevăr) nevoie; așa cum desigur se întîmplă și cu membrele corpu-

313. *I Tes.* 4, 13.
314. *II Cor.* 8, 5.
315. *Ps.* 122, 2.

lui, cînd, cedînd piciorul, ne sprijinim în mînă. Şi iarăşi precum este dăunător să schimbi meseria din proprie iniţiativă, la fel este vrednic de dojană (faptul) de a nu primi lucrarea ce (ţi) se porunceşte, aşa încît nici viciul iubirii de sine (îngîmfării) să nu se nutrească, nici norma supunerii şi ascultării să nu se calce. Dar grija uneltelor rămîne în seama maestrului fiecărei meserii; dacă totuşi s-ar întîmpla ca vreodată să fie neglijată o unealtă, atunci grija acelei unelte să se poarte ca de un bun comun al tuturor, de către cei care au văzut-o întîi. Căci deşi folosirea uneltelor este particulară (individuală), totuşi folosul ce se realizează cu ele este comun. Deci faptul că cineva ar dispreţui uneltele altei meserii, fiindcă nu-l interesează pe el personal, constituie dovada că el le socoteşte ca străine. Dar nici aceia care exercită meserii să nu pună stăpînire deplină pe unelte, aşa încît nici proiestosului comunităţii să nu-i permită folosirea lor la ceea ce el ar dori, sau să-şi îngăduie să le vîndă, să le schimbe sau să le valorifice în oricare alt mod, sau să mai procure şi alte unelte (pe lîngă cele ce sînt). Căci cel care a admis odată că nu mai este stăpîn nici al mîinilor lui, fiindcă a încredinţat altuia folosirea lor, cum mai poate să procedeze în consecinţă, dacă păstrează proprietatea uneltelor meseriei şi se prevalează de privilegiul autorităţii absolute asupra lor ?

Întrebarea 42

Cu ce scop şi cu ce dispoziţie trebuie să lucreze cei care se ocupă cu lucrul ?

Răspuns

I

Deci trebuie să ştim şi aceea că cel care lucrează trebuie să lucreze nu ca să-şi satisfacă propriile lui nevoi prin lucrul său, ci ca să împlinească porunca Domnului, Care zice : *«Flămînd am fost şi Mi-aţi dat să mănînc»* ş.c.l.[316]. Căci a se îngriji de sine este complet oprit de Domnul, (atunci) cînd zice : *«Nu vă îngrijiţi de viaţa voastră, ce veţi mînca, nici de corpul vostru, cu ce vă veţi îmbrăca»*[317], adăugînd şi : *«Căci toate acestea le caută păgînii»*[318]. De aceea, fiecare trebuie să

316. *Matei* 25, 35.
317. *Matei* 6, 25.
318. *Matei* 6, 32.

aibă ca scop în lucrul său servirea celor lipsiți, și nu nevoia sa proprie. Căci astfel va scăpa și de acuzația iubirii de sine și va primi de la Domnul și binecuvîntarea iubirii de frate, cînd zice: *«Ceea ce ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»* [319]. Și nimeni să nu socotească că cuvintele noastre ar fi în contradicție cu (ceea ce spune) Apostolul, cînd zice: *«Ca lucrînd să-și mănînce pîinea lor»* [320]. Căci aceasta s-a spus către cei nedisciplinați și leneși, fiindcă este mai bine ca fiecare să-și cîștige hrana singur și să nu împovăreze pe alții, decît să-și petreacă viața în trîndăvie. Căci: *«Noi auzim* — zice Apostolul — *că unii dintre voi umblă în neorînduială, nelucrînd nimic, ci amestecîndu-se în lucrurile altora; iar unora ca aceștia,* zice, *poruncim și-i rugăm să-și mănînce pîinea lor muncind în liniște»* [321]. Și aceasta: *«Noaptea și ziua lucrînd, ca să nu împovărăm pe cineva»* [322], duce la același înțeles, deoarece Apostolul, din iubirea față de frați și spre a pune capăt neorînduielilor (din Biserică), s-a supus pe sine la munci peste ceea ce îi era poruncit. Deci cel care se grăbește spre îndeplinire, să lucreze noaptea și ziua, ca să aibă să dea celui care se află în nevoie [323].

II

Cel care își pune nădejdea în sine sau în acela care a luat asupra sa grija celor necesare (traiului), sau cel care crede că lucrul său, ori cel al partenerului său constituie o bază suficientă pentru susținerea vieții sale, (acela) este în pericol, pentru că și-a pus nădejdea lui în om, să cadă în blestemul ce zice: *«Blestemat este omul care își pune nădejdea în om și-și va face sprijin carnea brațului său, și sufletul lui s-ar depărta de Domnul»* [324]. Căci prin cuvintele: *«Cel care-și pune nădejde în oameni»*, Scriptura oprește să ne punem nădejdea în altul, iar prin (cuvintele): *«Și-și va face sprijin carnea brațului său»* (oprește) să se încreadă cineva în sine însuși; fiecare din acestea două le numește apostasie de la Domnul și adaugă apoi sfîrșitul amîndurora: *«Căci va fi ca mirsinul* [325] *cel sălbatic din pustiu; și nu va vedea cînd vor veni cele bune»* [326]. Astfel, Scriptura arată că a-și pune cineva nădejdea în sine, sau în altul, înseamnă îndepărtare de la Domnul.

319. *Matei* 25, 40.
320. *II Tes.* 3, 12.
321. *II Tes.* 3, 11—12.
322. *II Tes.* 3, 8.
323. *Efes.* 4, 28.
324. *Ier.* 17, 5.
325. Un soi al arbustului care crește în locuri mlăștinoase sau pe lîngă mare, asemănător cu cătina roșie sălbatică.
326. *Ier.* 17, 6.

Întrebarea 43

Cum trebuie să lucrăm ni s-a explicat îndeajuns, afară doar, ca să mai învățăm ceva pe deasupra acestor lucruri, să mai inventăm ceva; acum vă rugăm să ni se lămurească cum trebuie să fie proiestoșii (stareții) comunității de frați și cum trebuie să-i îndrumeze aceștia pe frați

Răspuns

I

În cele spuse (pînă acum) a fost vorba, pe scurt, și despre aceasta; dar fiindcă doriți — și bine faceți — să se expună mai pe larg partea aceasta (fiindcă de cele mai multe ori ucenicii doresc să simtă pe cel care-i supraveghează sau îi conduce), este necesar să ne ocupăm mai cu atenție de partea aceasta. Deci, trebuie ca proiestosul, aducîndu-și aminte de Apostolul care spune: *«Fii pildă credincioșilor»* [327], să-și facă viața sa ca exemplu evident de împlinire a fiecărei porunci a Domnului, încît să nu dea celor pe care îi învață nici un motiv să creadă că porunca Domnului este inaplicabilă sau demnă de dispreţuit. Mai întîi, deci, și acesta este în realitate lucrul principal, trebuie să exercite umilința în iubirea lui Hristos, astfel încît, chiar și atunci cînd tace, exemplul faptelor lui să fie pentru învățătură mai eficace decît orice vorbă. Căci dacă această normă a creștinismului este imitarea lui Hristos, după firea omenească a Lui, atît cît corespunde chemării fiecăruia, (atunci) cei cărora li s-a încredințat conducerea celor mulți trebuie să-i facă, prin mijlocirea lor, pe cei mai slabi să avanseze în imitarea lui Hristos, așa cum spune fericitul Pavel: *«Fiți următori ai mei, precum și eu (sînt) al lui Hristos»* [328].

II

Așadar, cei dintîi proiestoși se cade să se facă model desăvîrșit, îndeplinind măsura umilinței cea predată de Domnul nostru Iisus Hristos. Căci Domnul spune: *«Învățați de la Mine că sînt blînd și umilit cu inima»* [329]. Așadar, blîndețea firii și umilința inimii să-l caracterizeze pe proiestos. Căci dacă Domnul nu S-a rușinat să slujească servilor Săi, și a voit să fie serv pămîntului și lutului, pe care El însuși l-a plămădit și l-a prefăcut în om (căci zice): *«Eu sînt în mijlocul vostru ca acela care*

327. *I Tim.* 4, 12.
328. *I Cor.* 11, 1.
329. *Matei* 11, 29.

serveşte» [330], ce trebuie să facem noi pentru semenii noştri, ca să credem că L-am ajuns prin imitare (pe Hristos)? Aceasta la care ne referim este prima pe care trebuie s-o posede proiestosul. Apoi trebuie să fie îndurător şi să fie răbdător faţă de cei care, din lipsă de experienţă, ar neglija ceva din îndatoririle lor; dar să nu treacă sub tăcere păcatele, ci să trateze cu blîndeţe pe cei care şi-ar uita de îndatoriri şi să le administreze medicamentele cu toată bunătatea şi moderaţiunea. Trebuie să fie în măsură să găsească metoda de îngrijire corespunzătoare fiecărei boli, fără să dojenească cu asprime, ci să mustre cu blîndeţe şi să înveţe, precum spune Scriptura [331]; trebuie să fie vigilent cu privire la cele prezente, prevăzător cu privire la cele viitoare, în stare să se măsoare în luptă cu cei tari şi să suporte cu răbdare slăbiciunile celor neputincioşi, în stare să facă şi să spună toate spre perfecţionarea celor ce locuiesc împreună cu el. Conducerea să nu şi-o ia singur, ci să fie ales de proiestoşii celorlalte comunităţi, după ce va fi dat o probă îndestulătoare despre felul vieţii lui din trecut, căci zice (Apostolul): *«Şi aceştia mai întîi să se cerceteze şi, dacă sînt fără prihană, după aceea să servească»* [332]. Astfel, unui asemenea om să i se încredinţeze locul de proiestos şi el să facă ordine în comunitate, rînduind împărţirea lucrurilor aşa încît fiecare să aibă după aptitudinea sa.

Întrebarea 44

Cui trebuie să se îngăduie călătoriile şi cum trebuie să fie examinaţi cînd se întorc.

Răspuns

I

Călătorie să se îngăduie celui care e în stare s-o îndeplinească fără pagubă pentru sufletul lui şi cu folos pentru tovarăşii lui de călătorie. Încît, dacă nu se află nici unul apt, este mai bine a suferi în lipsa celor necesare toată apăsarea şi strîmtorarea pînă la moarte, decît din cauza unei lipse de întărire trupească să trecem cu vederea o pagubă sigură a sufletului. *«Căci e mai bine pentru mine* — zice Apostolul — *să mor decît să facă cineva lauda mea deşartă»* [333]; şi aceasta în lucruri ce se pot omite; cu cît mai mult deci în cele poruncite? Şi totuşi nici chiar aceasta legea iubirii n-o lasă nemîngîiată. Căci dacă s-ar întîmpla ca

330. *Luca* 22, 27.
331. *II Tim.* 2, 25.
332. *I Tim.* 3, 10.
333. *I Cor.* 9, 15.

într-o comunitate de fraţi să nu existe nici unul potrivit pentru trimitere, atunci fraţii vecini vor împlini lipsa, făcînd călătorie împreună şi fără să se despartă unii de alţii, încît atît cel bolnav de suflet, cît şi cel slab de trup, să se susţină printr-o astfel de comuniune cu cei mai tari; dar aceasta trebuie să se rînduiască din bună vreme de către proiestos, ca nu cumva uşurarea (în aranjarea unei astfel de călătorii) să devină imposibilă, cînd nevoia ar cere-o, din cauza scurtimii timpului. Dar, după întoarcere, cel care a călătorit să se cerceteze ce a realizat, cu ce fel de oameni s-a întîlnit, ce a discutat cu ei, care a fost gîndul sufletului lui, dacă a petrecut ziua întreagă şi noaptea întreagă cu frică de Dumnezeu sau dacă nu s-a abătut cumva şi n-a desconsiderat ceva din cele poruncite, fie învins de greutăţile externe, fie alunecînd din uşurătate proprie.

II

Şi ceea ce s-a făcut bine să se întărească prin aprobare; iar ceea ce s-a făcut greşit să se îndrepte printr-o învăţătură stăruitoare şi înţeleaptă. Cei care călătoresc numai aşa vor deveni mai precauţi, gîndindu-se că vor da socoteală (pentru ceea ce fac în timpul călătoriei lor), iar noi vom apărea că ne îngrijim de viaţa lor chiar şi în absenţa lor. Că aceasta era lucru obişnuit şi la sfinţi arată istoria Faptelor care ne învaţă cum Petru, întorcîndu-se la Ierusalim, a dat socoteală celor de acolo în privinţa legăturii lui cu păgînii [334]; şi cum Paul şi Varnava, cînd s-au întors şi au adunat Biserica, au istorisit cele ce făcuse Dumnezeu cu ei [335]. În fine, mai trebuie să se ştie şi aceea că fraţii trebuie să se ferească în orice mod de alergări, negoţuri şi cîştiguri prin înşelăciune.

Întrebarea 45

Pe lîngă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de fraţi în absenţa aceluia sau cînd ar fi ocupat

Răspuns

I

Fiindcă se întîmplă ca adesea proiestosul [336] să se despartă de comunitatea frăţească, fie din cauza unei slăbiciuni trupeşti, fie din nevoia unei călătorii sau pentru oricare altă împrejurare, este necesar să fie

334. *Fapte* 11, 4 ş.u.
335. *Fapte* 15, 4, 12.
336. Proiestosul era obligat să lipsească din mînăstire pentru adunări obişnuite ale proiestoşilor sau pentru alte motive binecuvîntate.

şi un altul ales, atît cu aprobarea proiestosului cît şi a celorlalţi [337], care sînt apţi pentru aceasta, pentru ca, în lipsa proiestosului, acesta să continue îngrijirea fraţilor, aşa încît cei prezenţi să primească sfaturi de la unul (singur); pentru ca nu (cumva), în absenţa proiestosului, comunitatea frăţească să ia o formă democratică, spre dizolvarea regulei şi bunei ordini prescrise; ci să se păzească cele alese cu cercetare spre slava lui Dumnezeu; şi astfel să fie unul care să poată răspunde cu pricepere străinilor vizitatori, aşa încît, pe de o parte, cei care caută cuvîntul să se edifice în mod demn asupra chestiunii (nedumeririi) lor, iar pe de altă parte, comunitatea să nu sufere ruşine. Căci, dacă toţi s-ar repezi să vorbească deodată, s-ar face larmă şi (aşa ceva) este semn de dezordine. Apostolul n-a îngăduit, doar, nici chiar acelora care au fost învredniciţi cu darul învăţăturii să vorbească mai mulţi deodată, spunînd în legătură cu aceasta: *«Dacă unul are descoperire, cel dintîi să tacă»* [338]; şi iarăşi dezaprobă inconvenientul unei astfel de dezordini prin cuvintele: *«Deci, dacă s-ar aduna toată Biserica la un loc şi toţi ar grăi în limbi şi ar intra neînvăţaţi sau necredincioşi, n-ar zice că sînteţi nebuni?»* [339].

II

Dacă străinul (oaspetele) din neştiinţă ar pune întrebările altuia, cel întrebat, chiar dacă ar fi în măsură să răspundă, totuşi, pentru păstrarea disciplinei, el să tacă şi să-l arate pe acela căruia i s-a încredinţat acest oficiu, aşa cum au făcut Apostolii înaintea Domnului [340], pentru ca discuţia să se desfăşoare în ordine şi cu bunăcuviinţă. Căci dacă pentru vindecarea corpurilor nu-i este îngăduit oricui să întrebuinţeze medicamente (compoziţii feruginoase) pentru cei bolnavi, ci numai aceluia care şi-a însuşit specialitatea după timp îndelungat, prin experienţă, prin studierea lucrărilor şi prin învăţătură din partea unor oameni de ştiinţă; ce motiv este ca oricine s-ar întîmpla să se apuce în grabă de vindecarea prin cuvînt? Căci în această (artă) şi cea mai mică nebăgare de seamă (poate) aduce cea mai mare pagubă. Căci la aceia la care nici împărţirea pîinii nu se îngăduie oricui s-ar întîmpla, ci slujirea aceasta aparţine unuia singur, căruia i s-a încredinţat în urma unei experienţe, la aceia cum să nu fie mult mai necesar ca hrana duhovnicească să se dea celor care o cer, cu discernămînt şi atenţie, de către unul din cei

337. Este vorba de ceilalţi proiestoşi; v. «Cuvînt înainte», p. 7.
338. I Cor. 14, 30.
339. I Cor. 14, 23.
340. Ioan 12, 21—22.

mai potriviți pentru aceasta? Este mare necuviință ca acela care este întrebat despre judecata lui Dumnezeu, să îndrăznească să răspundă cu obrăznicie și așa la întîmplare și să nu-l arate pe cel căruia i s-a încredințat slujirea cuvîntului; pentru că acesta, fiindcă este în general credincios și econom înțelept, a fost ales să împartă și hrana spirituală la timp potrivit [341], și să-și întocmească cu judecată cuvintele sale, precum este scris [342]. Dacă însă celui care are să răspundă îi scapă ceva, iar un altul descoperă aceasta, să nu se grăbească să-l corecteze îndată, ci în particular să-i arate ceea ce crede el. Căci aceasta dă celor inferiori motiv să se ridice împotriva celor superiori; încît, chiar dacă cineva ar da un răspuns folositor, dar nu în cadrul îndatoririi lui, se face vinovat de epitimiile pentru neorînduială.

Întrebarea 46

Nimeni să nu ascundă păcatele fratelui său, nici pe ale sale

Răspuns

Orice păcat trebuie să fie descoperit proiestosului fie de către însuși cel care a păcătuit, fie de către cei care știu de el, dacă aceștia nu sînt în stare să-l vindece, după porunca dată de Domnul. Căci o răutate acoperită de tăcere este o boală ascunsă în suflet. Căci așa cum nu putem numi binefăcător pe acela care închide în corp lucrurile primejdioase, ci mai degrabă pe acela care le scoate afară la lumină, cu suferință și intervenție chirurgicală, încît fie că răul este aruncat afară prin vomare, fie că, în general, prin descoperirea bolii se poate cunoaște mai ușor felul vindecării; tot așa, și ascunderea păcatului este ca un ajutor dat morții, pentru cel bolnav. Căci *«boldul morții* — zice Apostolul — *este păcatul»* [343]; *«iar mustrarea fățișă este mai bună decît prietenia ascunsă»* [344]. De aceea, nimeni să nu tăinuiască (păcatele) altuia, ca nu cumva, din iubitor de frate să devină ucigător de frate, și nici (ucigător) de sine însuși (tăinuindu-și păcatele proprii). *«Căci cel care nu se vindecă prin faptele sale* — zice Solomon — *este frate cu cel care se pierde pe sine»* [345].

341. *Luca* 12, 42.
342. *Ps.* 111, 5.
343. *I Cor.* 15, 56
344. *Pilde* 27, 5
345. *Pilde* 18, 9.

Întrebarea 47

Despre cei care nu primesc cele hotărîte de proiestos

Răspuns

Cel care nu primește hotărîrile proiestosului trebuie să expună acestuia obiecțiile sale deschis (public) sau în particular, dacă are vreun motiv puternic în sensul Scripturii, sau să tacă și să împlinească porunca. Iar dacă singur se rușinează, să folosească pe alții în acest scop ca mijlocitori, încît, dacă porunca ar contraveni Scripturii, să se scape și pe sine și pe frații săi de pagubă; iar dacă se va dovedi că (porunca) a fost dată cu dreaptă rațiune se va elibera însuși de îndoiala cea deșartă și periculoasă. «*Căci cel care se îndoiește* — zice Apostolul — *dacă mănîncă, se osîndește, fiindcă nu face din credință*» [346], și nu va da fraților mai simpli niciciînd prilej de alunecare spre neascultare. «*Căci mai de folos este* (cuiva) — zice Domnul — *să-și lege o piatră de moară de gît și să se arunce în mare, decît să scandalizeze pe unul dintre aceștia mai mici*» [347]. Dacă unii stăruie în neascultare, criticînd în ascuns, nedîndu-și pe față durerea (nemulțumirea) lor, să se îndepărteze din comunitate, pentru că provoacă îndoială între frați, zguduie autoritatea poruncilor și se fac învățători ai neascultării și răzvrătirii. Căci: «*Alungă* — zice Solomon — *pe cel batjocoritor din adunare, și cu el va ieși cearta*» [348]; și iarăși: «*Lepădați dar pe cel rău dintre voi*», că «*puțin aluat dospește toată frămîntătura*» [349].

Întrebarea 48

Nu trebuie să fie cercetate din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său

Răspuns

Ca să nu cadă cineva cu ușurință în această boală a îndoielii, spre paguba și a lui și a altora, trebuie să se observe de către toți frații, ca măsură generală, aceasta: de la bun început, nimeni să nu cerceteze din curiozitate lucrările proiestosului și nici să nu se preocupe cu cele ce se întîmplă, afară de aceia care sînt mai apropiați proiestosului și după

346 *Rom.* 14, 23.
347 *Matei* 18, 6.
348 *Pilde* 22, 10.
349 *I Cor.* 5, 13, 6.

grad, şi după înţelepciune; pe aceştia îi va folosi proiestosul după nevoie, pentru consfătuire şi deliberare asupra chestiunilor comune, urmînd îndemnului celui care a zis: *«Toate să le faci cu sfat»* [350]. Căci, dacă lui i-au încredinţat conducerea sufletelor noastre, ca unuia care va da seamă lui Dumnezeu, ar fi cu totul nelogic să nu se încreadă în privinţa lucrurilor celor mai neînsemnate şi să se umple şi pe sine de bănuieli nesăbuite contra fratelui său şi să dea şi altora motiv de (asemenea) bănuieli. De aceea, ca să nu se întîmple aceasta, fiecare să rămînă la starea la care a fost chemat şi, dîndu-se cu totul grijii îndatoririlor sale, să nu se intereseze din curiozitate de alte lucrări, imitînd pe sfinţii ucenici ai Domnului; pentru că, deşi întîlnirea cu samariteanca putea să-i conducă la bănuială, *«nici unul dintre ei nu l-a zis: «Ce cauţi, sau ce vorbeşti cu dînsa?»* [351].

Întrebarea 49

Despre discuţiile contradictorii dintre fraţi

Răspuns

În privinţa controverselor dintre fraţi, cînd unii n-ar fi de acord asupra vreunui lucru, nu trebuie să se sfădească între ei, ci să încredinţeze hotărîrea celor mai competenţi. Însă pentru ca nici ordinea să nu se strice, întrebînd toţi şi necontenit, şi nici să nu se dea prilej de vorbărie şi pălăvrăgeală, trebuie să fie cineva mai încercat, care să poată fie să supună fraţilor spre cercetare în comun a controverselor de către mai mulţi fraţi, fie să aducă cauza înaintea proiestosului. Căci aşa, cercetarea controverselor se va face cu mai mare temeinicie şi înţelepciune. Căci, dacă în orice chestiune este necesară cunoaşterea şi experienţa, apoi cu atît mai mult în lucruri ca acestea. Şi dacă nimeni nu încredinţează instrumentele spre întrebuinţare unor neîndemînatici, cu atît mai mult se cuvine a lăsa folosirea cuvintelor pe seama celor competenţi, pentru că aceştia vor fi în măsură să deosebească locul, timpul şi felul întrebărilor, şi vor căuta ca, atît prin întrebări cuminţi şi departe de toată cearta, cît şi prin ascultare cu înţelepciune, să dea chestiunilor în discuţie dezlegările (cele mai potrivite) spre edificarea comunităţii.

350. *Pilde* 24, 6.
351. *Ioan* 4, 27.

Întrebarea 50

Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimiilor

Răspuns

Dar și epitimiile proiestosul să nu le aplice cu patimă celor care păcătuiesc. Căci a-l mustra cineva pe frate, cu ciudă și cu mînie, nu înseamnează că-l eliberează de păcat, ci că se aruncă pe sine în delicte. De aceea — spune (Apostolul) — : «*Cu blîndețe povățuind pe potrivnici*»[352]. Nici să nu fie aspru, dacă el însuși este disprețuit (de cineva) ; iar dacă vede că altul este batjocorit, să se arate bun și îngăduitor față de cel care a greșit ; dimpotrivă, în acest al doilea caz, să se mînie mai tare împotriva răului. Căci, astfel, nu numai că va scăpa de bănuiala iubirii de sine, dar va da și o dovadă că el nu urăște pe cel care a păcătuit, ci detestă păcatul, făcînd deosebire între ceea ce îl privește pe el și ceea ce privește pe altul. Nefăcînd însă deosebirea nemulțumirii sale așa cum am spus, ci în mod contrar, este limpede că nu se indignează nici pentru Dumnezeu, nici pentru că se primejduiește cel care a păcătuit, ci din iubirea de glorie și din ambiția de a domina. Căci el (proiestosul) trebuie să arate zel pentru gloria lui Dumnezeu, care se necinstește prin călcarea poruncii ; iar pentru mîntuirea fratelui care se află în primejdie, în urma păcatului, să se arate cu milă și iubire frățească (căci) : «*Sufletul ce păcătuiește, acela va muri*»[353] ; și la fiecare caz de păcat să se ridice împotriva păcatului, iar prin asprimea certării să-și arate căldura sufletului.

Întrebarea 51

În ce mod trebuie să se îndrepte greșeala celui care a păcătuit

Răspuns

Și îndreptările celor încărcați de greșeli (proiestosul) să le facă după modelul artei medicale, nu mîniindu-se împotriva bolnavilor, ci luptînd împotriva bolii, ridicîndu-se împotriva patimilor, să vindece bolile sufletului printr-un fel de viață mai aspră, dacă va fi nevoie ; spre exemplu : mărirea deșartă, prin impunerea de servicii umilitoare ; bîrfirea, prin tăcere ; somnul fără măsură, prin veghere și rugăciuni ; trîndăvia corpului, prin munci ; săturarea necuviincioasă, prin post ; murmurarea, prin

352. *II Tim.* 2, 25.
353. *Iez.* 18, 4.

separare (de ceilalți), așa încît nici unul dintre frați să nu prefere să lucreze împreună cu el, nici să nu amestece lucrul lui cu lucrurile celorlalți, precum s-a spus mai înainte, afară, desigur, de cazul că în urma unei căințe făcută fără să se rușineze, ar dovedi că s-a eliberat de viciu. Numai în acest caz să fie primit rezultatul muncii făcute cu murmurare, dar (nici în acest caz) să nu fie întrebuințat în folosul fraților, ci la altă nevoie. Dar despre acestea s-a spus îndeajuns mai înainte.

Întrebarea 52

Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitimiile

Răspuns

Așa cum am spus că proiestosul trebuie să îngrijească fără patimă pe cei bolnavi, la fel și cei care sînt îngrijiți trebuie să nu primească epitimiile ca manifestare a vrăjmășiei și nici să nu socotească cineva ca tiranie grija pe care i-o poartă proiestosul din milă pentru mîntuirea sufletului lui. Pentru că este rușinos ca bolnavii la trup să nutrească atît de mare încredere în doctori, încît și atunci cînd îi operează, îi cauterizează sau îi necăjesc cu medicamente amare, ei îi socotesc binefăcătorii lor, iar noi să nu avem același cuget față de medicii sufletelor noastre, pentru că lucrează la mîntuirea noastră printr-o activitate neobosită. În această privință Apostolul spune: *«Cine este cel care mă bucură pe mine, dacă nu cel care a fost amărît de mine?»* [354]. Și iarăși: *«Căci iată, chiar aceasta, că v-ați întristat într-un mod plăcut lui Dumnezeu, cît de mare silință a stîrnit în voi»* [355]. De aceea, avînd în vedere scopul (epitimiilor), pe acela se cuvine să-l socotim binefăcătorul nostru care ne pricinuiește o întristare plăcută lui Dumnezeu.

Întrebarea 53

Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care greșesc

Răspuns

Și învățătorii meseriilor trebuie să cerceteze toate lipsurile și să îndrepte toate greșeilile pe care le fac ucenicii lor în legătură cu meseria. Dar acele delicte care arată perversitate de caracter, ca: neasculta-

354. *II Cor.* 2, 2.
355. *II Cor.* 7, 11.

rea, contrazicerea, neglijența în lucru, pălăvrăgeala, minciuna sau orice altceva ca acestea, care nu sînt îngăduite celor pioși, trebuie să fie arătate înaintea eforului care conduce disciplina comună, ca de către acesta să se stabilească și măsura și modul vindecării păcatelor. Căci dacă epitimia este medicament pentru suflet, nu oricine poate să stabilească epitimii, precum nu poate nici să vindece (oricine), afară numai dacă proiestosul însuși a îngăduit aceasta cuiva după multă examinare.

Întrebarea 54

Proiestoșii comunității[356] *trebuie să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile (comune ale) lor*

Răspuns

Este bine ca proiestoșii comunităților[357] de frați să se adune cîteodată împreună, în locuri și la timpuri hotărîte, și atunci să-și expună unul altuia întîmplările ieșite din comun, problemele de ordin moral mai dificile și felul în care au procedat cu fiecare, așa încît ceea ce s-a făcut cîndva greșit de către vreunul, să se expună cu încredere (cum era bine) prin judecata mai multora, iar ceea ce s-a făcut bine, să se întărească prin mărturia mai multora.

Întrebarea 55

Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății

Răspuns

I

Fiecare artă ne-a fost dată de Dumnezeu ca ajutor pentru natura noastră slabă. Spre exemplu: agricultura ne-a fost dată întrucît cele ce cresc de la sine din pămînt nu sînt îndeajuns pentru satisfacerea nevoilor noastre; apoi, arta țesutului, fiindcă purtarea îmbrăcămintei este necesară și pentru bună-cuviință și pentru apărarea de influența dăunătoare a aerului; și arhitectura (zidăria) la fel, și tot astfel și arta medicală[358]. Deoarece corpul nostru, din cauza slăbiciunii lui, este supus la

356. În răspuns se pare că este vorba de proiestoșii comunităților de frați (nu al comunității).

357. În mînăstirile de tipul lui Pahomie, se convoca adunare generală de două ori pe an: la Paști și la 13 august.

358. Este vorba de problema vitală pentru comunitățile de frați ale Sfîntului Vasile, care au fost create, și «xenodochiile» pentru îngrijirea celor bolnavi.

diferite influențe păgubitoare, parte venind din afară, parte născute dinăuntru, prin mîncăruri, și suferă, cînd din cauza abundenței, cînd din lipsă, de aceea ni s-a dat de către Dumnezeu, conducătorul vieții noastre întregi, arta medicală, ca un model pentru vindecarea sufletului, pentru ca prin ea să se taie ceea ce este de prisos și să se adauge ceea ce este de nevoie. Căci, precum n-am fi avut nevoie de inventarea și munca agriculturii, dacă am fi rămas în paradisul desfătării, la fel n-am avea nevoie de nici un ajutor medical pentru înlăturarea durerilor, dacă am fi rămas liberi de orice durere, așa cum ne era dat după creare, înainte de cădere. Dar, așa cum, după ce am fost izgoniți în acest loc, și am auzit cuvintele : *«În sudoarea feței tale îți vei mînca pîinea ta»* [359], după lungă experiență și osteneală în lucrarea pămîntului, am deprins arta agriculturii spre micșorarea suferințelor (rezultate) din acest blestem, fiindcă Dumnezeu ne-a dat cunoașterea și priceperea acestei arte, la fel, fiindcă am primit porunca întoarcerii iarăși în pămînt, din care am fost luați, și fiindcă am fost uniți cu carnea cea pătimitoare, care din cauza păcatului a fost condamnată la pieire și pentru aceasta este supusă acestor boli, (de aceea) ni s-a dat și ajutorul artei medicale, care ajută, atît cît se poate, pe bolnavi.

II

Căci ierburile care sînt potrivite pentru fiecare boală n-au răsărit din pămînt așa la întîmplare, ci s-au produs în mod cert prin voința *Creatorului, ca să ne fie nouă de folos.* De aceea puterile naturale ce se află în rădăcini și flori, sau în frunze sau în fructe sau în sucuri, *și toate cîte din metale și din mare s-au găsit priincioase* pentru folosul corpului, toate sînt asemenea acelora pe care le-am descoperit *ca să mîncăm și să bem. Însă ceea ce s-a inventat pe deasupra, fără* să fie nevoie și este rod al curiozității și pretinde multă ocupație și ne *ține îndreptată spre grija cărnii* aproape toată viața, (de așa ceva) creștinii trebuie să se ferească ; iar de arta medicală, dacă ar fi cîndva necesară, trebuie să se îngrijească s-o folosească în așa fel încît să nu-i atribuie ei atît cauza sănătății cît și a bolii, ci să primească folosirea binefacerilor ei ca rînduită spre mărirea lui Dumnezeu și ca un model al îngrijirii sufletelor. În ce privește ajutoarele artei medicale, să nu ne punem toată nădejdea pentru ușurarea durerilor numai în această artă, ci să știm că Domnul sau nu va lăsa să fim încercați mai mult decît putem suporta [360], sau, ca atunci cînd cîteodată pregătea tină și ungea

359. *Fac.* 3, 19.
360. *I Cor.* 10, 13.

pe bolnavi şi le poruncea să se spele în Siloam [361], sau ca altădată cînd se mărginea la simplă voinţa Lui, spunind : «Voiesc, fii curăţit» [362], iar pe unii îi lăsa să lupte cu suferinţele, spre a-i face mai probaţi prin ispitire ; la fel se intîmplă şi cu noi : cîteodată ne ajută in mod nevăzut şi în ascuns, cînd socoteşte că aceasta este în folosul sufletelor noastre, iar altădată socoteşte de cuviinţă să întrebuinţeze şi mijloace materiale pentru bolile noastre, (astfel) ca prin amînarea vindecării să ne facă mai puternică şi mai constantă amintirea binefacerii sau, încă, precum am spus, să ne dea un model de imitat pentru îngrijirea sufletului. Căci precum în privinţa corpului este necesară fie îndepărtarea a ceea ce este străin, fie adăugarea a ceea ce este nevoie, la fel şi în privinţa sufletului nostru, este necesar să îndepărtăm ceea ce este străin şi să primim ceea ce este potrivit cu natura noastră. Pentru că Dumnezeu l-a făcut pe om drept [363] şi pe noi ne-a creat spre fapte bune, ca întru ele să umblăm.

III

Şi, desigur, aşa cum în cazul artei medicale, pentru vindecarea trupului, suportăm operaţii, cauterizări şi bem medicamente amare, la fel şi pentru vindecarea sufletului trebuie să suportăm tăietura cuvintelor de mustrare şi medicamentele cele amare ale epitimiilor. Aceasta o spune şi cuvîntul profetic celor care nu s-au îndreptat, mustrîndu-i : «*Oare nu mai există balsam în Galaad ? Ori nu mai este nici un medic acolo ? De ce nu se ridică vindecare pentru fiica poporului Meu*» ? [364]. Şi faptul că vindecarea bolilor învechite se obţine prin tratamente diferite şi dureroase aplicate timp îndelungat, aceasta constituie un indiciu că şi păcatele sufletului trebuie să le îndreptăm prin rugăciune stăruitoare, prin căinţă îndelungată şi printr-o disciplină aspră, pe care şi Scriptura ne-o arată ca suficientă pentru însănătoşire. Aşadar, pentru faptul că unii nu întrebuinţează în mod cinstit arta medicală, nu se cade să fugim de orice folos pe care ea ni-l poate aduce. Căci dacă cîţiva neînfrînaţi în plăceri se folosesc de arta fiertului, a coptului sau a ţesutului pentru iscodirea deliciilor, trecînd peste limitele necesităţii, nu înseamnă că trebuie să condamnăm toate artele la un loc, ci, dimpotrivă, prin întrebuinţarea dreaptă a lor, să mustrăm ceea ce s-a corupt de către aceia. Tot aşa şi în privinţa artei medicale, nu este drept ca din cauza unei rele întrebuinţări, să denigrăm darul lui Dumnezeu. Căci (dacă) pe de o parte este lucru nesocotit să-şi pună cineva toată

361. *Ioan* 9, 6, 7.
362. *Matei* 8, 3.
363. *Eccl.* 7, 29.
364. *Ier.* 8, 22.

nădejdea de însănătoşire a lui (numai) în mîinile doctorilor, cum vedem (că fac) unii dintre nefericiţii suferinzi, care nu se dau în lături să-i numească pe doctori chiar mîntuitori, pe de altă parte este încăpăţînare să fugi complet de orice folos din cele pe care le poate aduce medicina. Dar precum Iezechia n-a socotit şirul de smochine (pus pe rănile lui) drept cauza principală a însănătoşirii lui [365] şi nici n-a atribuit acestuia vindecarea corpului său, ci spre preamărirea lui Dumnezeu a adăugat şi mulţumire pentru crearea smochinilor, la fel şi noi, cînd primim plăgi de la Dumnezeu, Cel care conduce cu dreptate şi înţelepciune viaţa noastră, Îl rugăm întîi să (ne facă să) cunoaştem cauza pentru care ne loveşte cu încercări, şi apoi să ne scape de suferinţe şi să ne dea răbdare, în aşa fel încît odată cu încercarea (la care sîntem supuşi) să ne dea şi puterea ca s-o putem suporta [366].

IV

Darul vindecării care ni se dă fie prin vin şi untdelemn, ca în cazul celui căzut între tîlhari [367], fie prin smochine, ca în cazul lui Iezechia [368], îl primim cu recunoştinţă. Şi nu vom face nici o deosebire, fie că purtarea de grijă a lui Dumnezeu se face în mod nevăzut, fie că se face printr-unul din mijloacele materiale, care adesea ne conduc mai eficace la cunoaşterea harului (ce vine) de la Domnul. Dar fiindcă adesea ne îmbolnăvim pentru pedepsirea noastră, sîntem condamnaţi să suportăm o vindecare dureroasă şi grea ca parte a pedepsei. Aşadar, raţiunea sănătoasă ne învaţă să nu fugim nici de operaţii, nici de cauterizări, nici de suferinţele pe care le provoacă medicamentele tari şi dureroase, nici de postiri, nici de regim aspru, nici de abţineri de la lucruri vătămătoare; şi toate acestea, o repet, ca să se salveze scopul folosului sufletesc, aşa încît, avîndu-l pe acesta ca model să se înveţe grija de sine însuşi. Există însă pericolul de a cădea în concepţia rătăcită că pentru orice boală este nevoie de ajutoarele medicinii. Căci nu toate bolile ne vin de la natură sau de la o dietă greşită sau din alte cauze corporale, pentru care vedem că medicina este cîteodată de folos, fiindcă adesea bolile sînt pedepse pentru păcatele noastre, venite (asupra noastră) pentru întoarcere. Căci Scriptura spune: *«Pe cine iubeşte Domnul, pe acela îl ceartă»* [369]; şi: *«Pentru aceasta mulţi sînt slabi şi bolnavi între voi şi mulţi mor; căci dacă ne-am judeca pe noi înşine,*

365. *IV Regi* 20, 7.
366. *I Cor.* 10, 13.
367. *Luca* 10, 34.
368. *IV Regi* 20, 7.
369. *Pilde* 3, 12.

(atunci) n-am mai fi judecaţi. Fiind însă judecaţi de Domnul, sîntem pedepsiţi, ca să nu fim osîndiţi împreună cu lumea» [370]. Aşadar, cei de felul acesta, cînd vor cunoaşte greşelile lor, fiind liniştiţi şi uitînd de ajutoarele medicale, trebuie să îndure cele trimise asupra lor, după exemplul celui care a zis: *«Îndura-voi mînia Domnului, căci am păcătuit împotriva Lui»* [371], şi să dea dovadă de îndreptare, prin aceea că fac roade vrednice de căinţă şi să-şi aducă aminte de Domnul, Care spune: *«Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău»* [372]. Dar bolile mai provin cîteodată şi la cererea celui rău [373], cînd Stăpînul cel iubitor de oameni pune la luptă ca un împotrivitor al acestuia pe un mare luptător şi dărîmă trufia lui prin răbdarea la cea mai înaltă treaptă a servilor Săi, ceea ce ştim că s-a întîmplat în cazul lui Iov [374]. Sau ca exemplu pentru cei nerăbdători se aduc, de către Dumnezeu, (unii) care pot să suporte pînă la moarte, ca în cazul lui Lazăr care, acoperit de astfel de bube [375], aşa cum se arată în Scriptură, niciodată n-a cerut ceva de la cel bogat şi nici nu s-a arătat nemulţumit din cauza stării lui; de aceea a şi obţinut odihna în sînurile lui Avraam, ca unul ce primise cele rele în viaţa lui [376]. Dar mai aflăm şi altă cauză pentru care se întîmplă bolile la sfinţi, ca în cazul Apostolului. Căci, ca să nu se pară că trece peste limitele naturii omeneşti şi ca să nu creadă cineva că el ar fi înzestrat de la natură cu ceva în plus (lucru pe care l-au făcut unii licaonieni, care i-au adus cununi şi lauri) [377], era bolnav necontenit, ca să arate că natura lui era cu adevărat omenească.

V

Aşadar, ce cîştig pot să aibă de la medicină oamenii de acest fel? Nu este mai degrabă un pericol (pentru ei), ca unii care s-au abătut de la învăţătura cea dreaptă ca să se îngrijească de corp? Însă aceia care s-au îmbolnăvit dintr-o dietă rea, trebuie să se folosească de vindecarea corpului ca de un model şi exemplu pentru îngrijirea sufletului, precum s-a spus mai înainte. Căci abţinerea de la cele păgubitoare, (cerută) de raţiunea medicală, ne este şi nouă folositoare, (ca şi) alegerea celor folositoare şi păzirea poruncilor (ei). Chiar şi trecerea corpului de la boală la sănătate să ne fie o mîngîiere (încurajare), ca

370. *I Cor.* 11, 30—32.
371. *Mih.* 7, 9.
372. *Ioan* 5, 14.
373. A diavolului.
374. *Iov* 2, 6.
375. *Luca* 16, 20.
376. *Luca* 16, 22, 25.
377. *Fapte* 14, 13.

să nu ne decepţionăm în privinţa sufletului, ca şi cum nu s-ar mai putea întoarce prin căinţă de la păcate la integritatea sa proprie. Aşadar, nici nu trebuie să fugim cu totul de această artă, nici nu trebuie să ne punem toată nădejdea în ea. Ci precum folosim agricultura, dar roadele le cerem de la Dumnezeu, şi precum cîrma o încredinţăm conducătorului, dar pentru *salvarea din mare ne rugăm lui Dumnezeu, la fel* şi cînd chemăm pe medic, dacă ar fi nevoie, să nu părăsim nădejdea în Dumnezeu. Dar mie mi se pare că această artă contribuie mult şi la înfrînare. Căci eu văd că ea suprimă desfătările, dispreţuieşte săturarea (peste măsură) şi înlătură ca nepriitoare varietatea bucatelor dietei şi abundenţa netrebuitoare a condimentelor şi în general ea numeşte sobrietatea ca maică a sănătăţii, încît şi în această privinţă îndrumările ei ne sînt folositoare.

Aşadar, fie că ne-am folosi cîndva de recomandările medicinei, fie că le-am respinge pentru vreunul din motivele arătate mai înainte, să se păstreze totdeauna scopul de a plăcea lui Dumnezeu, să se poarte grijă de folosul sufletului şi să se împlinească porunca Apostolului, care spune: *«Deci, ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceţi»* [378].

378. I Cor. 10, 31.

CAPITOLELE REGULILOR MICI *

1. Dacă este cu putință sau este de folos cuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor inspirate de Dumnezeu.

2. Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună *după* Dumnezeu.

3. Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el.

4. Dacă cineva și pentru păcate mici ar strîmtora pe frați spunînd că trebuie să se se pocăiască, nu cumva și el este nemilostiv și suprimă dragostea ?

5. Cum trebuie să se pocăiască cineva pentru fiecare păcat.

6. Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvîntul că se pocăiește, dar păcatul nu și-l îndreaptă.

7. Care este judecata acelora care apără pe cei care greșesc.

8. Cum trebuie să fie primit cel care se *pocăiește în mod sincer.*

9. Cum trebuie să ne comportăm față de cel care păcătuind nu se pocăiește.

10. Sufletul care s-a ticăloșit în multe păcate, cu ce fel de teamă și cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate.

11. Cum ajunge cineva să urască păcatele.

12. Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele.

13. Dacă cel care a păcătuit după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut mulțime de păcate sau pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin pocăință.

14. Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată.

15. Ce înseamnă: «De cîte ori îmi va greși fratele meu și-i voi ierta lui ?» [1].

16. Pentru ce cîteodată sufletul și fără să se străduiască, aproape în mod automat, se reculege, ca și cum a fost cuprins de o durere, iar altădată este atît de insensibil, încît chiar silindu-se nu se poate reculege.

17. Dacă cineva în gînd, și-ar aduce aminte să mănînce, apoi s-ar condamna pe sine, oare și acesta se va condamna ca și cel care s-a îngrijit ?

18. Dacă se cuvine ca aceluia care a greșit vreodată în comunitatea frățească să i se încredințeze vreo sarcină, după multă încercare, și, dacă se cuvine, care slujire ?

19. Dacă cineva este bănuit de păcat dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l și urmărim, ca să se și afle ceea ce se bănuia ?

20. Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relații cu eterodocșii sau să se separe chiar și de cei care trăiesc rău ?

21. De unde (vine) împrăștierea (minții) și gîndurile, și cum le vom îndrepta ?

22. De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte ?

23. Pînă la cîte cuvinte se socotește vorbire deșartă ?

24. Ce este injuria ?

25. Ce este clevetirea ?

26. Cel care clevetește pe fratele sau cel care ascultă pe clevetitor și îl suferă, de ce (pedeapsă) este vrednic ?

* După textul din ediția J. P. Migne, P.G., vol. 31, col. 1051-1053 — 1077/1078.
1. *Matei* 18, 21.

27. Dar dacă cineva va cleveti pe proiestos, cum trebuie să ne comportăm față de el?

28. Despre cel care răspunde cu glas mai ridicat și cu cuvinte tari.

29. În ce chip ar putea cineva să nu se minie.

30. Cum vom tăia patima poftei rele.

31. Dacă se oprește cu totul rîsul.

32. De unde provine pofta de somn fără de vreme și fără măsură și cum o vom îndepărta.

33. Cum se demască cel care se străduiește să fie bineplăcut oamenilor.

34. Cum va evita cineva patima de a fi bineplăcut oamenilor.

35. Cum se cunoaște cel mîndru și cum se vindecă.

36. Dacă trebuie să caute cineva cinste.

37. În ce chip ar putea să devină rîvnitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor.

38. Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce de la sine.

39. Dacă cineva ar asculta și (după aceea) ar cîrti.

40. Dacă un frate ar mîhni pe frate, cum trebuie să se îndrepte?

41. Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice.

42. Dar dacă cel care a mîhnit și-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împace.

43. Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezește pentru rugăciune.

44. Dacă însă cel care a fost trezit s-ar mînia sau chiar s-ar înfuria, de ce (pedeapsă) este vrednic?

45. Cel care neglijează să cunoască voile Domnului să nu se pedepsească mai mult decît cel care le-a cunoscut și nu le-a împlinit.

46. Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrșească păcat este vinovat de păcat.

47. Dacă trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc.

48. Lăcomia pînă la ce (limită) se judecă?

49. Ce înseamnă a se făli?[2]

50. Dacă cineva înlătură hainele mai scumpe și vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie haină fie încălțăminte, ca și cum i s-ar cuveni, greșește oare, sau de ce patimă bolește?

51. Ce înseamnă «Raca»?[3]

52. Cine este doritor de mărire deșartă și cine se străduiește să placă oamenilor?

53. Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului și cum ne vom curăți de acestea, sau ce este sfințenia și cum o vom dobîndi?

54. Ce este iubirea de sine și cum se va cunoaște pe sine însuși iubitorul de sine?

55. Ce deosebire este între amărăciune, mînie, iuțime și întărîtare?

56. Cine este cel care se înalță cu gîndul, cine este trufașul și cine este cel mîndru, de asemenea cine este orgoliosul și cine îngîmfatul?

57. Dacă cineva ar avea o lipsă (viciu) neîndreptată și prin mustrări repetate împotriva lui s-ar simți lezat, oare este mai bine să fie lăsat în pace?

58. Se condamnă numai cel care a mințit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință?

59. Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare și acesta se condamnă ca mincinosul?

60. Despre cel care ar hotărî în grabă să facă ceva din cele care nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu.

61. Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi.

62. Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a ascuns talantul, se condamnă?

63. Dacă cineva ar face ca aceia care au cîrtit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă?

2. *I Cor.* 13, 4.
3. *Matei* 5, 22.

64. Ce înseamnă a scandaliza și cum ne vom păzi de aceasta?

65. Cum poate să țină cineva adevărul întru nedreptate.

66. Ce este întrecerea (discutarea) și ce este întărîtarea.

67. Ce este necurăția și ce este nerușinarea.

68. Ce este propriu mîniei și ce este propriu indignării judicioase.

69. Despre cel care nici nu mănîncă mai puțin decît ceilalți, nici nu are corpul nesănătos și se plînge totuși că nu poate să lucreze.

70. Cum trebuie să ne purtăm cu cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte.

71. Sînt unii care caută înainte de toate pe cea dulce dintre mîncăruri, iar alții preferă pe cea cu cantitate mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui și pe unii și pe alții?

72. Dacă cineva cu prilejul meselor în frățietate s-ar purta cu necuviință, mîncînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica?

73. Despre cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui mustră pe cel care greșește, ci din patima lui de răzbunare.

74. Despre cei care ies din comunitatea frățească și doresc să trăiască viață singuratică.

75. Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinuitorul oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta.

76. Dacă se cuvine ca, așa-zicînd prin iconomie, să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor.

77. Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău.

78. Cine sînt iscoditorii de rele.

79. Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă rău cu fratele, cum se va îndrepta?

80. De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grijile ce plac lui Dumnezeu și cum (să procedăm) ca să nu pățim aceasta.

81. Dacă se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei indiferenți, cînd se află amîndoi în aceeași greșală.

82. Fiindcă Scriptura relatează că: «pe bătrîne, ca pe mame» (*I Tim.* 5, 2) dacă s-ar întîmpla ca o bătrînă să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon?

83. Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el?

84. Despre cel care are caracter violent și turbulent.

85. Dacă se cuvine a avea ceva propriu în comunitatea frățească.

86. Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la comunitatea frățească, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta?

87. Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălțămintea, la poruncă.

88. Ce este grija cea lumească?

89. Fiindcă s-a scris: «Răscumpărarea sufletului bărbatului este bogăția lui», ce vom face noi, cei la care nu există bogăție?

90. Dacă se îngăduie să avem haină de noapte, fie de păr, fie de altceva.

91. Dacă un frate care nu are nimic al său ar fi rugat de cineva să-i dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol?

92. Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem cînd facem aceasta?

93. Cel care odată și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce gînduri se cuvine să se folosească de cele necesare spre a trăi, adică hainele și hrana?

94. Despre cel care datorînd impozite intră într-o comunitate frățească.

95. Dacă este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să învețe din Scripturi.

96. Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să învețe carte sau să fie atent la cei care citesc.

97. Dacă cineva ar spune : vreau să locuiesc la voi puţină vreme — se cuvine oare a-l primi ?

98. Ce gînd trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le porunceşte sau le rînduieşte.

99. Cu ce dispoziţie sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre.

100. Pe cei care vin din afară şi cer, cum îi vom slobozi.

101. Despre cel căruia i s-a încredinţat chivernisirea (bunurilor) şi despre cei ce cer (cerşesc).

102. Despre cel care pleacă din comunitatea frăţească pentru orice motiv.

103. Fiindcă se întîmplă ca în unele cazuri chiar unul dintre cei în vîrstă (presviteri) să alunece, se cuvine ca şi acesta să fie mustrat ?

104. Cum trebuie să se încredinţeze purtările de grijă fraţilor.

105. Dacă se cuvine ca aceia veniţi de curînd în comunităţi frăţeşti să înveţe deîndată meşteşuguri.

106. Ce epitimii se cuvine să se folosească în comunitatea frăţească.

107. Despre cel care spune că are dorinţă să trăiască într-o comunitate frăţească.

108. Dacă se cuvine ca proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (frăţiei de surori), să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinţei.

109. Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa (stareţa).

110. Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturiseşte unui duhovnic mai în vîrstă să fie de faţă şi o călugăriţă mai în vîrstă.

111. Dacă o presviteră (stareţă) ar fi îndreptăţită să protesteze atunci cînd presviterul (stareţul) ar dispune să se facă ceva în comunităţile de surori, fără ca stareţa să fi avut cunoştinţă.

112. Dacă cineva ar veni la viaţa cea după Dumnezeu, este oare drept ca proiestosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fraţilor.

113. Oare poate cel căruia i s-a încredinţat grija sufletelor să păzească şi aceasta : «de nu vă veţi întoarce şi nu vă veţi face ca pruncii» ? [4]

114. Dacă se cuvine a asculta de oricine şi orice ar porunci.

115. Cum trebuie să ne supunem unul altuia.

116. Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala de a fi bineplăcuţi lui Dumnezeu.

117. Cel care nu se învaţă întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi ci caută să înveţe un meşteşug, de ce patimă suferă şi dacă se cuvine a-l tolera.

118. Cel care se sîrguieşte spre poruncă şi lucrează nu ceea ce se porunceşte ci ceea ce vrea el, ce plată are ?

119. Dacă se îngăduie fiecăruia să-şi părăsească lucrul ce i s-a încredinţat şi să caute altul.

120. Dacă se cuvine a ieşi undeva fără înştiinţarea proiestosului.

121. Dacă este îngăduit să se renunţe la lucrările mai grele.

122. Dacă cineva, fiind canonisit să nu ia binecuvîntare, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare nu voi mînca, oare se cuvine să i se tolereze ?

123. Dacă cineva se mîhneşte, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine oare să i se tolereze ?

124. Dacă cineva s-ar întîlni undeva din întîmplare cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mănînce împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate.

125. Dacă cel căruia i s-a încredinţat o lucrare şi ar face ceva fără încuviinţare, împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul ?

126. Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceţilor din bucate

4. *Matei* 18, 3.

127. Unii spun că este cu neputință ca omul să nu se mînie.

128. Celui care vrea să se înfrîneze peste putere, așa încît să se împiedice și porunca ce i s-a dat, se cuvine oare să i se îngăduie?

129. Despre cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obște.

130. Cum trebuie să se postească atunci cînd ar fi trebuință de post.

131. Cel care nu mănîncă de unde mănîncă frații, ci cere altceva, oare face bine?

132. Cel care spune: aceasta mă vatămă, și se întristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este de făcut în asemenea caz?

133. Dar dacă ar și cîrti cineva pentru mîncare?

134. Dar dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia din cele spre trebuință.

135. Dacă se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decît de obicei.

136. Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei, și pe cel care absentează și pe cel care vine după masă, cum îi vom trata.

137. Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrîneze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau băutură.

138. Dacă se cuvine ca în comunitatea frățească cineva să postească mai mult decît ceilalți.

139. Prelungindu-se postul devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine: să rămînem în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru?

140. Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămătoare, ci mîncînd cu lăcomie ar cădea în boală, oare se cuvine să i se acorde îngrijire?

141. Oare se cuvine să se afle străini în ateliere?

142. Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără aprobarea proiestosului.

143. Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de multele ce le-au fost încredințate.

144. Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuințare din dispreț.

145. Dar dacă cineva cu de la sine putere ar împrumuta cuiva (un lucru) sau ar primi ceva.

146. Dar dacă, avînd urgentă nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza (să i-o dea)?

147. Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rînduiala cîntării de psalmi și a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul?

148. Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei.

149. Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă.

150. Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință?

151. Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mai tare.

152. Despre cel care s-a ostenit peste putere în slujire.

153. Aceea căreia i s-au încredințat lînurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare.

154. Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțini și slujind la mai multe surori, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie?

155. Cum trebuie să ne comportăm cu cei bolnavi din casa de străini.

156. Cel căruia i s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau alta asemenea, trebuie să aibă totdeauna această grijă sau se poate și schimba?

157. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu.

158. Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să primească cineva epitimia.

159. Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic.

160. Cu ce dispoziție sufletească sîntem datori să slujim fraților.

161. Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate.

162. Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi.

163. În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele.

164. Ce înseamnă aceasta: «Nu judecați și nu veți fi judecați»? [5]

165. Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșește din rîvna lui Dumnezeu, sau se mînie.

166. Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la îndeplinirea poruncii.

167. Cum se cuvine să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului.

168. Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva haina sau încălțămintea, oricum ar fi.

169. Dacă un frate mai tînăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn, cum se va comporta față de acesta.

170. Dacă se cuvine să tratăm deopotrivă și pe cel care se îndreaptă mai mult și pe cel care se îndreaptă mai puțin.

171. Dacă însă cel mai mic s-ar mîhni fiindcă este cinstit mai mult cel mai cucernic.

172. Cu ce teamă sau cu ce încredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărtășim cu trupul și sîngele lui Hristos.

173. Dacă se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi în casă, să se facă și oarecare vorbire.

174. Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința?

175. Cum se vădește cel care iubește pe fratele după porunca Domnului.

176. Care sînt vrăjmașii pe care ni s-a poruncit să-i iubim? [6]

177. Cum sînt datori cei puternici să poarte neputințele celor slabi [7].

178. Ce înseamnă: «purtați sarcinile unul altuia» [8].

179. Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească atîta credință încît să mute munții sau să dea toate averile săracilor; sau să-și dea trupul său ca să se ardă [9]

180. Cu ce dispoziție sufletească și cu ce atenție se cuvine să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei.

181. Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta și una este săracă iar cealaltă s-ar arăta mai degrabă dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri)?

182. Din ce roade se cuvine să se probeze cel care mustră cu milă pe fratele care greșește.

183. Dacă s-ar întîmpla ca unii trăind în comunitate de frați să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință?

184. Cum poate cineva și cînd mîngîie și cînd mustră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește.

185. Dacă cineva în timpul unei conversații, văzînd pe cei care ascultă că sînt de acord cu cele spuse de el, s-ar bucura cum se va cunoaște pe sine dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o oarecare patimă a lui.

5. *Luca* 6, 37.
6. *Matei* 5, 44.
7. *Rom.* 15, 1.
8. *Gal.* 6, 2.
9. *I Cor.* 13, 2—3.

186. Pentru care prieteni sîntem datori să ne punem sufletul.

187. Dacă se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudeniile după trup.

188. Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecînd cu noi sau pe rudeniile care vin la noi (în mînăstire).

189. Dar dacă ne-ar şi ruga vrînd să ne ducă pe noi la dînşii, se cuvine să-i ascultăm?

190. Oare se cuvine să miluim pe rudeniile după trup, care doresc mîntuirea lor?

191. Care este cel blînd?[10]

192. Care este mîhnirea cea după Dumnezeu şi care este mîhnirea lumii?[11]

193. Care este bucuria în Domnul şi ce, dacă facem, se cuvine să ne bucure?

194. Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotiţi vrednici de fericirea (Domnului)?[12]

195. Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu?[13]

196. Cum mănîncă cineva şi bea spre slava lui Dumnezeu?[14]

197. Cum va lucra dreapta ca să nu ştie stînga?[15]

198. Ce este smerenia şi cum o vom dobîndi?

199. Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce şi în primejdii pentru porunca Domnului?

200. Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd.

201. Cum obţine cineva concentrarea în rugăciune.

202. Dacă este posibil să se obţină concentrarea în orice lucru şi în orice împrejurare.

203. Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură.

204. Cum se învredniceşte cineva să se facă părtaş al Duhului Sfînt.

205. Cine sînt «cei săraci cu Duhul»?[16]

206. Domnul ne porunceşte să nu ne îngrijim «ce vom mînca sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca»[17]. Care sînt limitele acestei porunci şi cum se poate împlini.

207. Cu ce gînd trebuie să se lucreze.

208. Dacă este bine să practicăm în general tăcerea.

209. Cum vom putea să ne temem de judecăţile lui Dumnezeu.

210. Ce înţeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul.

211. Care este măsura dragostei către Dumnezeu.

212. Cum se dobîndeşte dragostea către Dumnezeu.

213. Care sînt semnele distinctive ale dragostei faţă de Dumnezeu.

214. Bunătatea şi milostenia în ce se deosebesc una de alta.

215. Cine este făcătorul de pace care se fericeşte de Domnul[18].

216. În ce se cuvine să ne întoarcem şi să ne facem ca pruncii[19].

217. Cum vom primi împărăţia lui Dumnezeu ca pruncul.

218. Ce înţelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu.

219. Dacă am primit o binefacere de la cineva, cum vom putea ca şi Domnului să-I dăm mulţumirea cuvenită curată şi întreagă, dar şi pe cea către binefăcător să o achităm cu bună cumpănire.

220. Dacă se cuvine să se îngăduie oricui ar vrea să vorbească cu surorile.

10. *Matei* 5, 5.
11. *II Cor.* 7, 10.
12. *Matei* 5, 4.
13. *I Cor.* 10, 31.
14. *I Cor.* 10, 31
15. *Matei* 6, 3.
16. *Matei* 5, 3.
17. *Matei* 6, 31.
18. *Matei* 5, 9.
19. *Matei* 18, 3.

221. Domnul învață să ne rugăm ca să nu intrăm în ispită[20], se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupești ?

222. Cine este pîrîșul fiecăruia dintre noi și cum ne vom împăca cu el[21].

223. Cel care vrea să postească pentru un motiv bine plăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu vrea să se arate astfel oamenilor, ce va face ?

224. Dacă există și astăzi unii care lucrează din ceasul întîi și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia[22].

225. Fiindcă Domnul a spus : «Unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor»[23], cum vom putea să ne învrednicim de aceasta.

226. Fiindcă Apostolul spune : «fiind ocărîți, binecuvîntăm, fiind huliți, ne rugăm»[24], cum se cuvine să binecuvînteze cel ocărît sau ce să se roage cel hulit.

227. Dacă se cuvine ca fiecare să încredințeze și altora cele ce cugetă sau, fiind încredințat că ceea ce face place lui Dumnezeu, să păstreze pentru sine.

228. Dacă se cuvine ca în orice lucru să cunoaștem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privința cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează.

229. Dacă se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără rușine, tuturor sau numai unora, și care sînt aceștia.

230. Ce este slujirea și ce înseamnă slujirea cuvîntătoare[25].

231. Dacă un frate ar vicleni împotriva mea și m-ar vrăjmăși sau cîteodată și un diavol oare îmi este îngăduit să păzesc și în privința acestuia poruncile care s-au dat pentru vrăjmași ?

232. Dacă cineva fiind nedreptățit de altul n-ar relata nimănui sub motivul îndelungii răbdări și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul ?

233. Dacă din toate faptele (făcute cu dreptate) cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuiește ?

234. Cum vestește cineva moartea Domnului[26].

235. Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi ?

236. Cîți s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul (acesta) ?

237. Care suflet se îndrumă spre voia lui Dumnezeu.

238. Dacă este cu putință aceasta (adică) să se cînte neîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rîvnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se lase deloc pauză pentru nevoia ce se întîmplă unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului.

239. Care este comoara cea bună și care cea rea.

240. Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la pieire[27].

241. Cum este strîmtă poarta și îngustă calea care duce la viață și cum poate să intre cineva prin aceasta[28].

242. Ce înseamnă aceasta : «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții»[29].

243. Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice : «mîniați-vă și să nu greșiți, soarele să nu apună întru mînia voastră»[30], fi-

20. *Luca* 22, 40.
21. *Matei* 5, 25.
22. *Matei* 20, 1 ș.u.
23. *Matei* 18, 20.
24. *I Cor.* 4, 12.
25. *Rom.* 12, 1.
26. *I Cor.* 11, 26.
27. *Matei* 7, 13.
28. *Matei* 7, 14.
29. *Rom.* 12, 10.
30. *Efes.* 4, 26.

încă în altă parte spune: «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi» [31].

244. Ce înseamnă aceasta: «lăsați loc miniei» [32].

245. Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (blînd) ca porumbelul [33].

246. Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință» [34].

247. Care este lauda întru Domnul [35] și care (este) cea oprită.

248. Dacă Domnul dă înțelepciune și de la El (de la fața Lui) vine cunoașterea și înțelegerea; și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii [36], cum reproșează Domnul ucenicilor: «chiar și voi sînteți nepricepuți» [37] și cum Apostolul acuză pe unii ca neînțelepți [38].

249. Ce este cuvios și ce este drept [39].

250. Cum dă cineva ceea ce este sfînt cîinilor, sau aruncă mărgăritarele înaintea porcilor; sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și, întorcîndu-se, să vă sfîșie» [40].

251. Cum Domnul uneori oprește să purtăm pungă și traistă la drum [41] iar alteori spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia; asemenea și traistă; și cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie» [42].

252. Care este pîinea cea spre ființă [43] despre care am fost învățați să ne rugăm in fiecare zi?

253. Ce este talantul [44] și cum îl vom înmulți.

254. Care este masa (de schimb) «ia care ți se cădea — a spus Domnul — să pui argintul» [45].

255. Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit: «ia ce este al tău și pleacă» [46].

256. Care este plata pe care o iau și aceștia la fel cu cel mai de pe urmă.

257. Cine sînt pleava ce se va arde cu foc nestins [47].

258. Cine este cel condamnat de către Apostol că «se dedă la smerenie fățarnică și la slujirea îngerilor»... [48].

259. Cine este cel fierbinte cu duhul [49].

260. Fiindcă Apostolul spune uneori: «nu fiți fără de minte» [50], iar alteori: «nu vă socotiți înțelepți întru voi» [51], oare este cu putință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte?

261. Cum înșiși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit de la Domnul.

262. Care este deosebirea între sărăcire (scăpătare) și sărăcie și cum grăiește Da-

31. *Efes.* 4, 31.
32. *Rom.* 12, 19.
33. *Matei* 10, 16.
34. *I Cor.* 13, 5.
35. *II Cor.* 10, 17.
36. *I Cor.* 12, 8.
37. *Matei* 15, 16.
38. *Rom.* 1, 31.
39. *Tit* 1, 8.
40. *Matei* 7, 66.
41. *Luca* 22, 35.
42. *Luca* 22, 36.
43. *Matei* 6, 11.
44. *Matei* 25, 15—2.
45. *Matei* 25, 27.
46. *Matei* 20, 14.
47. *Matei* 3, 12.
48. *Col.* 2, 18.
49. *Rom.* 12, 11.
50. *Efes.* 5, 17.
51. *Rom.* 12, 16.

vid adevărul cînd spune: «iar eu sărăcit sînt şi sărac» [52].

263. Ce vrea Domnul să înveţe cu exemplele la care a adăugat pe acesta: «deci aşa şi fiecare din voi care nu se *leapădă de toate averile sale, nu poate* să-Mi fie ucenic» [53].

264. Ce este curăţenia (sinceritatea).

265. Dacă numai către singuri preoţii s-a spus aceasta: «dacă îţi vei aduce darul tău la altar» ş.c.l. [54].

266. Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem [55].

267. Dacă unul se va bate mult, iar altul puţin [56], cum spun unii că nu există sfîrşit al muncii celor pedepsiţi?

268. Cu ce înţeles sînt numiţi unii «fii ai neascultării» şi «copii ai mîniei» [57].

269. Fiindcă s-a scris: «Făcînd voile trupului şi ale cugetelor» [58] oare unele sînt voile trupului şi altele ale cugetelor; şi *care sînt acestea?*

270. Ce înseamnă «lipsiţi fiind dar nu deznădăjduiţi» [59].

271. Oare pentru toate cîte a greşit cineva află curăţire prin milostenie?

272. Fiindcă porunca Domnului este să nu ne îngrijim de ziua de mîine [60], cum să înţelegem drept această poruncă?

273. Ce (anume) dacă ar face cineva huleşte împotriva Duhului Sfînt [61].

274. Cum se face cineva nebun în veacul acesta? [62]

275. Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui Sfînt.

276. Ce înseamnă ceea ce s-a spus de către *Apostol: «ca voi să deosebiţi care* este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvîrşit» [63].

277. Care este cămara în care porunceşte Domnul să intre cel care se roagă [64].

278. Cum duhul cuiva se roagă, iar mintea lui este fără roadă [65].

279. Ce înseamnă: «cîntaţi cu înţelegere» [66].

280. Cine este cel curat cu inima [67].

281. Dacă se cuvine să silim să cînte pe o soră care nu vrea.

282. Cine sînt aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta şi am băut» [68] şi aud: «nu vă ştiu pe voi» [69].

283. Oare cel care face voia cuiva este părtaş cu acela?

284. Dacă o comunitate de fraţi ar sărăci din cauza bolilor, oare este jenant să primească de la alţii cele spre trebuinţă?; şi dacă se cuvine, de la cine să se primească?

285. Dacă se cuvine ca o comunitate de fraţi care face negoţ cu altă comunitate să observe preţul adevărat al fiecărui fel.

286. Dacă se cuvine ca pe cel care vieţuieşte într-o comunitate de fraţi şi a că-

52. *Ps.* 39, 23.
53. *Luca* 14, 33.
54. *Matei* 5, 23.
55. *Marcu* 9, 49.
56. *Luca* 12, 47—48
57. *Efes.* 2, 2—3.
58. *Efes.* 2, 2—3.
59. *II Cor.* 4, 8.
60. *Matei* 6, 34.
61. *Marcu* 3, 29.
62. *II Cor.* 4, 10.
63. *Rom.* 12, 2.
64. *Matei* 6, 6.
65. *I Cor.* 14, 14.
66. *Ps.* 46, 7.
67. *Matei* 5, 8.
68. *Luca* 13, 26.
69. *Luca* 13, 27.

zut în neputinţă trupească să-l aducem în casa pentru străini[70].

287. Care sînt roadele vrednice de pocăinţă[71].

288. Cel care doreşte să-şi mărturisească păcatele sale se cuvine oare să le mărturisească la toţi, şi celor care s-ar întîmpla, sau cărora?

289. Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în acelaşi păcat.

290. Cum sporeşte cineva întotdeauna în lucrul Domnului.

291. Cine este trestia strivită sau feştila aprinsă; şi cum cineva pe prima n-o va frînge şi pe a doua nu o va stinge[72].

292. Oare se cuvine ca în comunitatea de fraţi să existe şcoală pentru copiii celor care trăiesc în societate?

293. Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferenţă.

294. Din care cauză decade cineva din pomenirea veşnică a lui Dumnezeu.

295. Din ce semne se cunoaşte cel care pluteşte (cu mintea) în nori.

296. Cum se poate încredinţa sufletul că este curat de păcate.

297. Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat.

298. Oare îngăduie Scriptura ca acelea bune să se facă după propria plăcere?

299. Cum se va încredinţa sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă.

300. Care este chipul întoarcerii, cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea.

301. Dar dacă cineva ar spune că «nu mă va mustra conştiinţa».

302. Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiţi?

303. Oare se cuvine ca în comunitatea de fraţi să se asculte de cele spuse de către toţi?

304. Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de fraţi ar dori să dea ceva pentru aceştia, se cuvine să se primească?

305. Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei fireşti.

306. În ce fel se obţine neîmprăştierea minţii.

307. Dacă se cuvine să se înceapă cîntarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul?

308. Oare se cuvine să fie răsplătit cel care dă ceva comunităţii de fraţi, şi dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat.

309. Dacă i se întîmplă cuiva cele obişnuite şi după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtăşirea cu cele sfinte?

310. Oare se cuvine ca într-o casă de obşte să se facă proscomidii?

311. Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oarecari?

312. Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mirenii care vin la noi?

313. Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează oarecari?[73].

70. În ediţia Migne după acest capitol se menţionează că pînă aici s-a folosit copia autentică adusă din Pont, iar restul de 27 de capitole şi epitimiile au fost adăugate din Codicele din Cezareea.

71. *Matei* 3, 8.

72. *Matei* 12, 20.

73. Grilomont în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétique de S. Basile*, Louvain, 1953, (p. 180—186) după Regula mică 313 a adăugat încă 5 reguli care s-ar afla în Codicii Vaticanus Gr. 413 şi 428. Aşa au fost reproduse şi în vol. 53 din «Biblioteca Părinţilor Elini» (Atena, 1976, p. 360—367); după textul din acest volum am tradus şi noi cele 5 reguli, după Regula mică 313, cu aceeaşi lămurire.

REGULILE MICI

(Ὅροι κατ᾽ ἐπιτομήν)

REGULILE MICI *

(Ὅροι κατ᾽ ἐπιτομήν)

CUVÎNT ÎNAINTE [1]

Iubitorul de om Dumnezeu, Care învaţă pe om cunoaşterea [2], poruncește, prin Apostolul, celor cărora li s-a încredinţat darul învăţăturii să rămînă statornici întru învăţătură [3], iar pe cei care au nevoie de edificare din Dumnezeieştile Scripturi îi sfătuieşte prin Moise, spunînd: *«Întreabă pe tatăl tău şi-ţi va vesti ţie, şi pe cei mai bătrîni ai tăi şi-ţi vor spune ţie»* [4]. De aceea este nevoie ca noi cărora ni s-a încredinţat slujirea cuvîntului să fim gata în orice timp pentru îndrumarea şi perfecţionarea sufletelor noastre; şi cîteodată să mărturisim cu curaj înaintea întregii Biserici, iar alteori să îngăduim în particular fiecăruia dintre cei care vin să ne întrebe după cum vor, atît în privinţa celor ce se referă la dreapta credinţă, cît şi în privinţa celor ce se referă la adevărul trăirii pe care o recomandă Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos, întrucît cu aceste două omul lui Dumnezeu se desăvîrşeşte în mod sigur; iar voi să nu lăsaţi nimic fără roadă, nimic neîndeplinit pentru voi; însă, în afară de cele care se învaţă îndeobşte, să întrebaţi şi în particular despre lucrurile edificatoare şi să rînduiţi toată învăţătura vieţii spre ceea ce este de folos. Aşadar, dacă Dumnezeu ne-a adunat spre acest scop şi aici este multă linişte de zgomotele din afară, să nu ne îndreptăm spre altă lucrare oarecare şi să nu dăm somnului trupurile noastre, ci să trecem partea rămasă din noapte în cercetarea şi examinarea celor necesare, împlinind astfel cele spuse de fericitul David, că: *«În legea Domnului voi cugeta ziua şi noaptea»* [5].

* După textul din P. G. Migne, vol. 31, col. 1079/1080—1305/1306.

1. În unele manuscrise nu există acest Cuvînt Înainte, dar Regulile Mari (R.M.) fac un corp cu Regulile mici (R.m.).
2. *Ps.* 93, 10.
3. *Rom.* 12, 7; *I Tim.* 1, 3.
4. *Deut.* 32, 7.
5. *Ps.* 1, 2.

Întrebarea 1

Dacă este cu putinţă sau foloseşte cuiva ca să-şi îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socoteşte bune, fără mărturia Scripturilor de Dumnezeu insuflate? [6]

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos spune despre Sfîntul Duh că *«nu va grăi de la sine, ci cîte va auzi pe acestea le va grăi»* [7]; iar despre Sine însuşi: *«nu poate Fiul să facă nimic de la Sine»* [8], şi iarăşi: *«că Eu n-am grăit de la Mine, ci Tatăl Care M-a trimis pe Mine, Acela Mi-a dat poruncă ce să spun şi ce să grăiesc şi ştiu că porunca Lui este viaţa veşnică; deci cele ce grăiesc Eu, precum Mi-a spus Mie Tatăl, astfel grăiesc»* [9]. (După aceste cuvinte ale Domnului), cine va fi atît de fără minte, încît să îndrăznească chiar şi să gîndească ceva de la sine, din moment ce, pe de o parte, foloseşte ca îndrumător pe Sfîntul şi Bunul Duh, ca să se îndrepteze pe calea adevărului şi cu gîndul şi cu cuvîntul şi cu fapta, iar pe de altă parte, este orb şi trăieşte în întuneric fără soarele dreptăţii, adică **Însuşi** Domnul nostru Iisus Hristos, Care luminează ca şi cu nişte raze cu poruncile Sale? Căci Scriptura spune că: *«porunca Domnului este strălucitoare, luminează ochii»* [10]. Dar fiindcă dintre lucrurile şi cuvintele care se întorc în noi, unele sînt despărţite de porunca lui Dumnezeu în Sfînta Scriptură, iar altele sînt tăcute, pe de o parte, despre cele scrise nu s-a dat nimănui în general vreo putere, nici să facă ceva din cele oprite, nici să lase la o parte ceva din cele poruncite, din moment ce Domnul a poruncit odată şi a zis: *«Şi vei păzi cuvîntul pe care ţi l-am poruncit ţie astăzi; nu vei adăuga (ceva) la el şi nici nu vei lăsa afară (ceva) din el»* [11]; *«căci înfricoşată este aşteptarea judecăţii şi proba focului îi va mînca pe cei care vor îndrăzni ceva asemănător»* [12]; iar pe de altă parte, pentru cele tăcute, Apostolul Pavel ne-a pus normă, spunînd: *«Toate îmi sînt îngăduite, dar nu toate edifică; nimeni să nu caute numai ale sale, ci fiecare să caute şi ale altuia»* [13]. Încît este nevoie ca în orice chip să ne supunem fie lui Dumnezeu, potrivit poruncii Lui, fie unii altora din cauza poruncii Lui; pentru că în Scriptură este scris: *«Supuneţi-vă*

6. De aici se vede clar cît de mare importanţă acordă Sfîntul Vasile cel Mare Sfintei Scripturi.
7. *Ioan* 16, 13.
8. *Ioan* 5, 19.
9. *Ioan* 12, 49—50.
10. *Ps.* 18, 8.
11. *Deut.* 4, 2. Pasagiul acesta este redat de Sf. Vasile în mod liber.
12. *Evr.* 10, 27.
13. *I Cor.* 10, 23—24.

unii altora, în frica lui Hristos» [14]. Și Dumnezeu zice : «*Cel care dintre voi vrea să fie mare să fie cel din urmă din toți și slugă tuturor»* [15]; adică să se înstrăineze de dorințele proprii, imitînd pe Hristos însuși, Care spune : «*Eu am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Care M-a trimis pe Mine»* [16].

Întrebarea 2

Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu ?

Răspuns

Trebuie să-și dea mărturisirea pe care Domnul a pus-o înaintea oricui se apropie, cînd a spus : «*De voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, și să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»* [17]. Iar cîtă putere are fiecare dintre aceștia, s-a spus la întrebarea respectivă.

Întrebarea 3

Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește, sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el ?

Răspuns

Așa cum ni s-a poruncit de Domnul, care a spus : «*Dacă-ți va greși fratele tău, du-te și ceartă-l pe el între tine și el singur ; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău : dacă însă nu va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca pe spusa a doi sau trei martori să se sprijine orice cuvînt ; și dacă nu va asculta nici de ei, spune-l Bisericii ; iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ca un păgîn și vameș»* [18]. Dacă, deci, se va face aceasta, «*îi ajunge lui pedeapsa aceasta din partea mai multora»* [19], pentru că Apostolul a scris : «*mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și învățătura»* [20]; și iarăși : «*iar dacă cineva nu ascultă cuvîntul nostru din această epistolă, să-l însemnați și să nu veniți în atingere cu el, ca să se rușineze»* [21].

14. *Efes.* 5, 21.
15. *Marcu* 9, 35.
16. *Ioan* 6, 38.
17. *Matei* 16, 24.
18. *Matei* 18, 15—17
19. *II Cor.* 2, 6.
20. *II Tim.* 4, 2.
21. *II Tes.* 3, 14.

Intrebarea 4

Dacă cineva și pentru păcate mici ar strîmtora pe frați spunînd că trebuie să se pocăiască, nu cumva și el este nemilostiv și risipește dragostea?

Răspuns

Întrucît Domnul a încredințat că *«nici o literă sau nici o virgulă nu va trece din lege, pînă ce se vor împlini toate»* [22] și a declarat că: *«pentru tot cuvîntul deșert pe care-l vor grăi oamenii, vor da socoteală pentru el în ziua judecății»* [23], nu trebuie să fie disprețuit nimeni ca mic. Căci *«cel ce disprețuiește un lucru* — spune Scriptura — *va fi disprețuit de acesta»* [24]. De altfel, pe care păcat va îndrăzni cineva să-l numească mic, cînd Apostolul a stabilit clar că *«prin călcarea legii necinstești pe Dumnezeu»* [25]. Iar dacă *boldul morții este păcatul* [26], nu în mod concret acesta sau acela, ci în mod nedeterminat orice păcat, nemilostiv nu este cel care ceartă, ci cel care tace, după cum desigur nemilostiv este cel care lasă veninul înăuntru în cel mușcat de șarpe veninos, nu cel care-l scoate. Acesta (cel care nu ceartă) risipește și dragostea; pentru că, precum relatează Scriptura, *«cel care cruță toiagul urăște pe fiul său, iar cel care îl iubește, îl pedepsește stăruitor»* [27].

Întrebarea 5

Cum trebuie să se pocăiască cineva pentru fiecare păcat și ce roade vrednice de pocăință trebuie să arate? [28]

Răspuns

Asumîndu-și rînduiala celui care a zis: *«Nedreptatea am urît-o și m-am îngrețoșat»* [29], și făcînd cele spuse în Psalmul al șaselea și în mulți alții și cele mărturisite de Apostolul celor care s-au întristat după Dumnezeu pentru altul care a păcătuit. *«Căci, iată* — zice (Apostolul) — *numai (faptul) acela că v-ați întristat pentru Dumnezeu, cîtă sîrguință, cîtă apărare, cîtă nemulțumire, cîtă frică, cîtă dorință, cîtă rîvnă, cîtă*

22. *Matei* 5, 18.
23. *Matei* 12, 36
24. *Pilde* 13, 13.
25. *Rom.* 2, 23.
26. *I Cor.* 15, 55.
27. *Pilde* 13, 24.
28. *R.M.* 16 unde nu se întîlnește partea a doua a întrebării; se reia însă și se întîlnește în *R.M.* 19.
29. *Ps.* 118, 163.

pedeapsă (răzbunare) a stîrnit în voi: prin toate aţi arătat că sînteţi curaţi în privinţa acelei fapte» [30]. Pentru aceasta, cel ce a greşit, trebuie să înmulţească virtutea contrară (păcatului săvîrşit), cum a făcut Zaheu.

Întrebarea 6

Ce fel (de om) este cel care mărturiseşte cu cuvîntul că se pocăieşte dar păcatul nu şi-l îndreaptă?

Răspuns

Pentru unul ca acesta socotesc că s-a scris: *«Dacă vrăjmaşul tău se roagă cu glas tare, să nu te încrezi în el; pentru că şapte vicleşuguri sînt în sufletul lui»* [31]; şi în altă parte: *«ca un cîine cînd se întoarce la ceea ce a vomat şi devine rău (mînios), la fel este omul, care, din cauza răutăţii lui se întoarce la păcatul lui»* [32].

Întrebarea 7

Care este judecata acelora care nu pedepsesc pe cei care greşesc?

Răspuns

După părerea mea este mai grea decît a aceluia despre care s-a zis că: *«Mai de folos i-ar fi aceluia de i s-ar lega de gît o piatră de moară şi ar fi aruncat în mare, decît să smintească pe unul dintre aceştia mai mici»* [33]. Pentru că acela care a păcătuit nu primeşte certarea spre îndreptare, ci justificarea spre încurajarea păcatului şi îndeamnă şi pe alţii la asemenea patimi, încît pentru cel care apără (scuteşte) de păcat, dacă nu va arăta roade vrednice de pocăinţă, să se aplice cuvintele Domnului: *«Dacă ochiul tău cel drept te sminteşte, scoate-l pe el şi aruncă-l de la tine; căci e mai bine pentru tine să piară unul din membrele tale, decît să fie aruncat tot corpul tău în gheena»* [34].

Întrebarea 8

Cum trebuie să fie primit cel care se pocăieşte în mod sincer?

30. *II Cor.* 7, 11.
31. *Pilde* 26, 25.
32. *Pilde* 26, 11.
33. *Luca* 17, 2.
34. *Matei* 5, 29.

Răspuns

Aşa cum a învăţat Domnul, spunînd că: *«cheamă prietenii şi vecinii şi le zice: bucuraţi-vă împreună cu mine, că am găsit oaia cea pierdută»* [35].

Întrebarea 9

Cum trebuie să ne comportăm faţă de cel care păcătuieşte, dacă nu se pocăieşte?

Răspuns

Aşa cum a poruncit Domnul, zicînd: *«Iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ţi fie ţie ca un păgîn şi ca un vameş»* [36], şi cum a învăţat Apostolul, cînd a scris: *«Să vă îndepărtaţi de orice frate, care umblă în neorînduială şi nu după predania pe care a primit-o de la noi»* [37].

Întrebarea 10

Sufletul care s-a ticăloşit în multe păcate, cu ce fel de teamă şi cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate, şi cu ce nădejde şi dispoziţie (sufletească) trebuie să se apropie de Dumnezeu?

Răspuns

Mai întîi trebuie să urască viaţa lui dezordonată de mai înainte şi însăşi amintirea ei s-o deteste şi să-i repugne; căci Scriptura spune: *«nedreptatea am urît şi m-am scîrbit, dar am iubit legea ta»* [38]; apoi trebuie să înveţe teama de judecata şi pedeapsa veşnică, iar ca timp al lacrimilor să cunoască timpul pocăinţei, aşa cum a învăţat David în psalmul şase, făcînd cunoscută curăţirea păcatelor prin sîngele lui Hristos întru mărimea milei şi a mulţimii îndurărilor lui Dumnezeu, Celui care a zis că: *«de vor fi păcatele voastre (negre) cum e cărămizul, ca zăpada le voi albi, şi de vor fi roşii ca purpura, ca lîna le voi albi»* [39]. Atunci luînd autoritatea şi puterea de a bineplăcea lui Dumnezeu, (sufletul) spune: *«seara vine cu lacrimi, iar dimineaţa-i bucurie; ai prefăcut plînsul meu în bucurie; luat-ai sacul de pe mine şi m-ai încins cu veselie, ca să-Ţi cînte Ţie mărirea mea»* [40]. Şi aşa apropiindu-se cîntă

35. *Luca* 15, 6.
36. *Matei* 18, 17.
37. *II Tes.* 3, 6.
38. *Ps.* 118, 163.
39. *Isaia* 1, 18.
40. *Ps.* 29, 5, 11, 12.

lui Dumnezeu, grăind: *«Înălța-Te-voi, Doamne, că m-ai ridicat și n-ai lăsat pe vrăjmașii mei să se bucure împotriva mea»* [41].

Întrebarea 11

Cum ajunge cineva să urască păcatele

Răspuns

Ura împotriva cauzelor unor asemenea (păcate) se naște din consecința neplăcută și dureroasă (a acestora). Așadar, dacă cineva se va încredința cît de multe și de mari rele produc păcatele, în mod automat, și din lăuntrul (sufletului), încearcă ură față de acestea, așa cum a arătat (psalmistul) care a spus: *«Am urît nedreptatea și m-am scîrbit»* [42].

Întrebarea 12

Cum se va încredința sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele lui?

Răspuns

Dacă se va vedea pe sine în starea celui care a spus: *«Am urît nedreptatea și m-am scîrbit»* [43]. Căci Dumnezeu, Care, pentru iertarea păcatelor noastre, a trimis pe Unul Născut Fiul Său, a anticipat astfel iertarea tuturor în măsura în care depindea de El. Dar fiindcă sfîntul David cîntă mila și judecata [44] și mărturisește că Dumnezeu este milostiv și drept, este nevoie ca cele spuse de către profeți și de către Apostoli să se întîmple la noi în privința locurilor pentru pocăință, pentru ca judecățile dreptății lui Dumnezeu să se arate și mila Lui să se împlinească spre iertarea păcatelor.

Întrebarea 13

Dacă cel care a păcătuit după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut mulțime de păcate, pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin pocăință? [45]

41. *Ps.* 29, 1.
42. *Ps.* 118, 153.
43. *Ps.* 118, 163.
44. *Ps.* 100, 1.
45. În întrebarea aceasta există în mod clar influența punctului de vedere general, care a circulat în Biserică pînă la jumătatea veacului al treilea, că pentru anumite păcate nu există pocăință în această viață, și că acela care a săvîrșit asemenea păcate, pentru ele trebuie să aibă nădejde în mila lui Dumnezeu, în ziua judecății; punct de vedere greșit și condamnat. V. în această privință: A. D'Alès, *L'Édit de Calliste* deuxième édition, Paris, 1914, p. 3 ș.u.

Răspuns

Dacă este posibil să numărăm mulțimea îndurărilor lui Dumnezeu și să măsurăm mărimea milelor lui Dumnezeu, (atunci), în comparație cu mulțimea și mărimea păcatelor să fie și deznădejdea. Dar dacă păcatele noastre, cum este natural, se întîmplă să le și măsurăm, să le și numărăm, în timp ce mila lui Dumnezeu este de nemăsurat și îndurările lui de nenumărat, nu este timp de deznădejde, ci de cunoaștere a milei (lui Dumnezeu) și de condamnare a păcatelor, a căror iertare, precum spune Scriptura, există întru sîngele lui Hristos. Dar că nu trebuie să deznădăjduim, aceasta am învățat-o în multe locuri și în multe chipuri, dar mai ales din parabola Domnului nostru Iisus Hristos cea referitoare la fiul care și-a luat de la tatăl său partea de avere și a cheltuit-o în păcate. De cîtă și de cît de mare sărbătorire s-a făcut vrednică pocăința lui, cunoaștem din înseși cuvintele *Domnului*[46]. Iar Dumnezeu vorbește (în legătură cu aceasta) și prin Isaia: *«De vor fi păcatele (negre), cum e cîrmîzul, ca zăpada le voi albi; și de vor fi roșii ca purpura, ca lîna le voi albi»*[47]. Aceasta trebuie să știm că este adevărat numai dacă pocăința se face în modul vrednic de luat în considerare, din dispoziția disprețuitoare a păcatului, precum s-a scris și în Vechiul și în Noul Testament și rodul este vrednic, așa cum s-a spus la întrebarea în legătură cu aceasta[48].

Intrebarea 14

Prin ce roade poate fi dovedită pocăința adevărată?

Răspuns

Despre conduita celor care se pocăiesc și despre dispoziția celor care se îndepărtează de păcat și despre sîrguința pentru roade vrednice de pocăință s-a vorbit la locurile potrivite[49].

Intrebarea 15

Ce înseamnă: «De cîte ori îmi va greși fratele meu și-i voi ierta lui[50]*; și de cîte ori pot să-l iert?*

Răspuns

Puterea de a ierta (păcatele) nu s-a dat fără limite, ci în dependență de ascultarea celui care se pocăiește și de armonia lui cu cel care

46. *Luca* 15, 13 ș.u.
47. *Isaia* 1, 18.
48. *R.m.* 5.
49. V. *R.m.* 3, ș.u.
50. *Matei* 18, 21.

se îngrijeşte de conducerea sufletului lui. Pentru că despre unii ca aceştia s-a scris că: *«de se vor uni doi dintre voi pe pămînt, tot lucrul pe care-l vor cere se va da lor de la Tatăl Meu Care este în ceruri»* [51]. În privinţa întrebării cîte păcate putem să iertăm, (aceasta) nici nu trebuie să se pună, pentru că Noul Testament n-a făcut nici o deosebire [52], ci făgăduieşte iertare de orice păcat celor care se pocăiesc cu adevărat şi mai ales pentru că Domnul a făgăduit iertare din partea Sa *«pentru tot lucrul»* [53].

Intrebarea 16

Pentru ce cîteodată sufletul, şi fără să se străduiască, aproape în mod automat se reculege, ca şi cum a fost cuprins de o durere, iar altă dată este atît de insensibil, încît chiar silindu-se nu poate să se reculeagă.

Răspuns

O asemenea căinţă este un dar al lui Dumnezeu, fie pentru încălzirea dorinţei ca sufletul, gustînd din dulceaţa unei astfel de dureri, să se străduiască s-o înlăture, fie pentru dovedirea că sufletul poate, printr-o grijă mai stăruitoare, să fie totdeauna în căinţă, spre nejustificarea celor care au pierdut aceasta prin lenevire. Însă a ne sili şi a nu putea să ne căim descoperă, în acelaşi timp, şi neglijenţa noastră faţă de trecut (pentru că nu este posibil ca un om care se trezeşte pe neaşteptate în faţa a ceva, să biruie (piedica), fără cugetare şi fără multă şi continuă exercitare împreună cu alţi oameni) şi că sufletul este stăpînit de alte patimi şi nu-i este îngăduit să se elibereze de acelea şi nici să facă pe cele pe care le vrea, după părerea spusă de Apostol, cînd a zis: *«dar eu sînt trupesc, robit de păcat; pentru că nu fac ceea ce vreau, ci fac ceea ce urăsc»* [54] şi iarăşi: *«acum nu mai fac eu aceasta, ci păcatul care locuieşte în mine»* [55]. Pentru că Dumnezeu a îngăduit ca să ni se întîmple şi aceasta spre binele nostru, dacă, desigur, sufletul prin pătimirile cele fără de voie ale lui ar ajunge să cunoască cine este cel care-l stăpîneşte, şi îndată ce s-ar cunoaşte pe sine, în cele pe care le slujeşte fără voia lui, în păcat, şi-ar reveni din cursa diavolului, descoperind că mila lui Dumnezeu este gata să ajute celor care se pocăiesc sincer.

51. *Matei* 18, 19.
52. V. *R.m.* 293.
53. *Matei* 18, 19.
54. *Rom.* 7, 14—15.
55. *Rom.* 7, 17.

Intrebarea 17

Dacă cineva în gînd şi-ar aduce aminte să mănînce, apoi s-ar condamna pe sine, oare şi acesta se va condamna ca şi cel care s-a îngrijit?

Răspuns

Dacă s-ar gîndi la mîncare, fără ca natura să-l supere şi înainte de timpul mesei, este clară nestabilitatea sufletului, care dovedeşte şi ataşarea lui la cele prezente şi neglijenţa lui faţă de cele bine plăcute lui Dumnezeu. Însă şi în acest caz mila lui Dumnezeu este aproape. Fiindcă dacă cineva s-ar judeca pe sine însuşi, ia iertare prin pocăinţa lui, dacă se gîndeşte la cele viitoare din alunecare, purtînd în cugetul lui cuvîntul Domnului: *«Iată, te-ai făcut sănătos, să nu mai greşeşti, ca să nu ţi se întîmple ceva mai rău»* [56]. Dacă, însă, natura sileşte şi foamea stăpîneşte şi dacă simţirea pune în mişcare amintirea pentru mîncare, dar învinge cugetul pentru grija şi îndeletnicirea cu lucrurile cele mai înalte, atunci amintirea de mîncare nu este vrednică de condamnat, ci biruinţa este vrednică de laudă.

Intrebarea 18

Dacă se cuvine ca aceluia care a greşit vreodată în comunitatea frăţească să i se încredinţeze vreo sarcină, după multă încercare, şi dacă se cuvine, care este slujirea?

Răspuns

Amintindu-ne de Apostolul care a spus: «Să nu fiţi pricină de sminteală nici pentru iudei, nici pentru elini, nici pentru Biserica lui Dumnezeu; precum şi eu mă silesc să plac tuturor în toate, căutînd nu folosul meu, ci al celor mulţi, ca să se mîntuiască» [57], sîntem datori şi noi să avem multă grijă, ca să nu împiedicăm Evanghelia lui Hristos şi să nu ne facem piedică celor neputincioşi şi nici să nu zidim pe alţii spre răutate. De aceea, este necesar ca şi în privinţa unor astfel (de oameni) să cercetăm şi să verificăm în ce măsură contribuie ei la zidirea credinţei şi la sporirea oricărei virtuţi întru Hristos.

Intrebarea 19

Dacă cineva este bănuit de păcat, dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l şi urmărim, ca să se şi afle ceea ce se bănuia?

56. Ioan 5, 14.
57. I Cor. 10, 32—33.

Răspuns

Bănuielile cele rele care iau naştere din intenţia cea răuvoitoare sînt condamnate de Apostol[58]. Totuşi cel rînduit cu grija tuturor trebuie să-i urmărească pe toţi în dragostea lui Hristos şi cu dorinţa să-l vindece pe cel bănuit, ca să se împlinească cele spuse de Apostolul: *«ca să înfăţişăm pe tot omul desăvîrşit în Hristos Iisus»*[59].

Intrebarea 20

Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relaţii cu eterodocşii sau chiar să se şi separe de cei care trăiesc rău?

Răspuns

Fiindcă Apostolul a spus: *«să vă feriţi de tot fratele care umblă în neorînduială şi nu după predania pe care a primit-o de la noi»*[60], în general este păgubitoare şi primejdioasă pentru fiecare om o legătură în orice lucru oprit, şi cu gîndul şi cu cuvîntul şi cu fapta; dar cei care au trăit în păcate trebuie să fie cu atît mai mult atenţi; întîi, pentru că sufletul care s-a obişnuit cu păcatul este înclinat în mod obişnuit mai uşor către acesta, apoi fiindcă cei bolnavi cu sufletul au trebuinţă de mult mai mare asistenţă şi grijă, cum se întîmplă desigur cu cei bolnavi cu trupul, cînd îngrijirea lor pretinde o asistenţă mai amănunţită, ca să nu fie lipsiţi de multe ori chiar şi de acelea de care au nevoie cei sănătoşi. Dar cît de mare este paguba rezultată din raporturile cu cei păcătoşi o înfăţişează însuşi Apostolul, referindu-se la un asemenea caz, cînd zice: *«puţin aluat dospeşte toată frămîntătura»*[61]. Aşadar, dacă este atît de mare paguba care vine de la cei care cad în delicte morale, ce trebuie să spunem despre cei care învaţă greşit despre Dumnezeu? Pentru că pe aceştia învăţătura greşită nu-i lasă să fie sănătoşi nici în celelalte, fiindcă din cauza ei se dedau dintr-odată cu totul patimilor necinstirii, aşa cum se arată în multe locuri şi chiar în cele spuse în Epistola către Romani: *«şi după cum nu s-au îngrijit să aibă pe Dumnezeu în cuget, i-a dat şi Dumnezeu în seama minţii lor celei rătăcite, ca să facă ceea ce nu se cade; încît sînt plini de toată nedreptatea, de desfrînare, de vicleşug, de răutate, de pizmă, de ucidere, de certuri, de înşelătorie, de năravuri rele; pîrîtori, grăitori de rău, urîtori de Dumnezeu, batjocoritori, făloşi, mîndri, scornitori de*

58. *I Tim.* 6, 4.
59. *Col.* 1, 28.
60. *II Tes.* 3, 6.
61. *I Cor.* 5, 6.

rele, neascultători de părinţi, nechibzuiţi, călcători ai convenţiilor, neiubitori, de neîmpăcat, nemilostivi; aceştia, cunoscînd dreptatea lui Dumnezeu, n-au înţeles că aceia care fac unele ca acestea sînt vrednici de moarte; dar nu numai că fac acestea, ci şi laudă pe făptuitorii (lor)» [62].

Intrebarea 21

De unde (vine) împrăştierea şi gîndirile, şi cum le vom îndrepta.

Răspuns

Împrăştierea provine din nelucrarea minţii, nepreocupîndu-se de cele necesare. Iar mintea nu lucrează şi este fără grijă din cauza necredinţei în prezenţa lui Dumnezeu, care cercetează inimile şi rărunchii. Căci dacă ar fi crezut aceasta, în mod sigur ar fi făcut ceea ce s-a spus: *«Pururea pun pe Domnul înaintea mea; că, de este la dreapta mea, nu mă voi clătina»* [63]. Dar cel care face aceasta şi cele asemenea nici nu va îndrăzni vreodată, nici nu va avea timp să gîndească ceva care nu contribuie la zidirea credinţei, chiar dacă s-ar părea că este bun, ca şi cum (n-ar fi) din cele oprite şi care nu plac lui Dumnezeu.

Intrebarea 22

De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte?

Răspuns

(Acestea) provin din pornirile curioase ale sufletului din timpul zilei [64]. Dar dacă în îndeletnicirea cu judecăţile lui Dumnezeu, sufletul se va curăţi de asemenea (porniri) şi în cuget va avea continuu cele bune şi bineplăcute lui Dumnezeu, pe acestea le va avea şi în visurile de noapte.

Intrebarea 23

Pînă la cîte cuvinte se socoteşte vorbire deşartă?

Răspuns

În general orice cuvînt care nu contribuie la împlinirea nevoii pe care o avem în Domnul este deşert. Dar primejdia vorbirii deşarte este

62. *Rom.* 1, 28—32.
63. *Ps.* 15, 8.
64. V. *Omilia la martira Iulita*, în vol. 7, p. 212, 19 din colecţia «Părinţii greci ai Bisericii».

mult mai mare, pentru că, chiar dacă ceea ce s-a spus este bun, dar nu contribuie la întărirea credinței, cel care a vorbit nu numai că nu este scutit de primejdie din cauza cuvîntului bun, dar și întristează pe Duhul Sfînt al lui Dumnezeu, fiindcă cuvîntul n-a fost ziditor. Căci aceasta ne-a învățat cu înțelepciune Apostolul, spunînd: *«Nici o vorbă putredă să nu iasă din gura voastră, ci numai dacă este vreunul bun pentru întărirea credinței, ca să aducă folos ascultătorilor»*, și a adăugat aceasta: *«Și să nu întristați pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiți»* [65]. Dar cît este de mare răul de a întrista pe Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu, mai este nevoie să spun?

Întrebarea 24

Ce este injuria?

Răspuns

Orice cuvînt care este spus cu intenția de a necinsti pe cineva este injurie, chiar dacă cuvîntul însuși nu pare să fie injurios [66]. Și aceasta rezultă clar din Evanghelie, care spune despre evrei că: *«I-au ocărît pe el și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia»* [67]

Întrebarea 25

Ce este clevetirea?

Răspuns

După părerea mea, în două împrejurări se poate spune ceva rău despre cineva: cînd este nevoie să se sfătuiască cineva cu alții, care sînt iscusiți în asemenea chestiuni, cum ar putea fi îndreptat cel care a păcătuit și cînd ar fi necesar să fie salvați unii care din neștiință pot să se amestece de multe ori cu unul rău, ca și (cum ar fi) bun; pentru că Apostolul poruncește să nu se amestece cineva cu unii ca aceștia [68] ca să nu-și ia cumva laț sufletului său. Aceasta aflăm că a făcut-o însuși Apostolul, prin cele ce scrie lui Timotei, că *«Alexandru făurarul multe rele mi-a făcut mie; de el să te ferești și tu, pentru că s-a împotrivit foarte mult cuvintelor noastre»* [69]. În afară de o asemenea nevoie, cel care spune ceva împotriva cuiva, ca prin aceasta să-l defaime sau să-l batjocorească, este clevetitor, chiar dacă ceea ce spune ar fi adevărat.

65. *Efes.* 4, 29—30.
66. Definiția aceasta pare că rezultă din pasajul următor, și nu din însuși înțelesul cuvîntului.
67. *Ioan* 9, 28.
68. *II Tes.* 3, 14.
69. *II Tim.* 4, 14—15.

Întrebarea 26

Cel care clevetește pe frate sau cel care ascultă pe clevetitor și îl suferă, de ce (pedeapsă) este vrednic ?

Răspuns

Amîndoi (sînt vrednici) de afurisire. «*Căci pe cel ce clevetește în ascuns pe aproapele său, pe acela îl voi pierde*» [70], iar în altă parte s-a spus: «*să nu asculți cu plăcere pe cel care clevetește, ca să nu fii aruncat (afară)*» [71].

Întrebarea 27

Dar dacă cineva va cleveti pe proiestos, cum trebuie să ne comportăm față de el ?

Răspuns

Judecata acestei comportări este clară din mînia lui Dumnezeu față de Mariam, cînd aceasta a vorbit împotriva lui Moise; Dumnezeu n-a lăsat nepedepsit păcatul ei, chiar dacă însuși Moise s-a rugat pentru ea [72].

Întrebarea 28

Dacă cineva ar răspunde altuia cu glas ridicat și cu cuvinte tari și, cînd i s-ar atrage atenția, ar spune că nu are nimic rău în inima lui, trebuie să fie crezut ?

Răspuns

Nu toate patimile sufletului sînt evidente la toți, nici chiar la cel care este bolnav, precum nu sînt evidente nici patimile corpului. Deci așa cum se întîmplă cu corpul, unde specialiștii au anumite semne pentru bolile ascunse ale lui, pe care bolnavul nu le poate masca, la fel și cu sufletul; și chiar dacă cel care păcătuiește nu simte propria-i boală, trebuie să aibă încredere în Domnul, Care l-a încredințat și pe el și pe cei împreună cu el, că omul cel rău din camera cea rea a inimii lui scoate cele rele [73]. Pentru că omul rău poate cîteodată să spună un cuvînt bun, în mod ipocrit, dar omul bun nu poate niciodată să spună sau să facă ceva rău, în mod ipocrit; căci Scriptura spune că trebuie «*să gîndiți cele bune*», nu numai înaintea Domnului, ci și «*înaintea oamenilor*» [74].

70. *Ps.* 100, 5.
71. *Pilde* 20, 13.
72. *Num.* 12, 10.
73. *Matei* 12, 35.
74. *Rom.* 12, 17.

Întrebarea 29

În ce chip ar putea cineva să nu se mânie?

Răspuns

Dacă crede că vede totdeauna în cugetul lui pe Dumnezeu, Care veghează totul, și pe Domnul (Îl vede ca într-o oglindă) că este pretutindeni de față. Căci care supus ar îndrăzni cîndva să facă înaintea mai marelui său ceva care l-ar nemulțumi pe acesta? Și chiar dacă n-ar aștepta ascultare de la alții, totuși el să fie pregătit spre ascultare, socotind pe ceilalți (oameni) superiorii lui. Așadar, dacă ar căuta ascultare pentru nevoile sale personale, să cunoască că cuvîntul Domnului învață pe fiecare (dintre noi) să slujească altora; dacă totuși s-ar face vinovat de călcarea poruncii Domnului, nu are trebuință de mînie, ci de milă și de împreună compătimire, după cum s-a zis: *«cine suferă și eu nu sufăr»?* [75]

Întrebarea 30

Cum vom tăia patima poftei rele?

Răspuns

Prin dorința înfocată ca să împlinim poruncile lui Dumnezeu și prin aceasta, pe aceea pe care ne-a învățat că o are cel care a spus: *«judecățile Domnului sînt adevărate, la fel de drepte; mai dorite decît aurul și decît piatra foarte scumpă și mai dulci decît mierea și fagurele»* [76]. Pentru că dorința lucrurilor mai bune, cînd este însoțită de dreptul și puterea îndulcirii celor dorite ne silește să disprețuim și să detestăm totdeauna și lucrurile mai mici, precum ne-au învățat toți sfinții; deci cu cît mai mult trebuie să detestăm lucrurile rele și vrednice de rușine?

Întrebarea 31

Dacă se oprește cu totul rîsul?

Răspuns

Din moment ce Domnul condamnă pe cei care rîd [77], este clar că pentru cel credincios nu există niciodată timp de rîs, și mai ales în atît

75. *II Cor.* 11, 29.
76. *Ps.* 18, 9—10.
77. *Luca* 6, 25.

de marea mulţime a acelora care necinstesc pe Dumnezeu[78] prin călcarea legii, şi a acelora care se omoară în păcat; pentru aceştia trebuie să ne întristăm şi să plîngem.

Intrebarea 32

De unde provine pofta de somn fără de vreme şi fără măsură şi cum o vom îndepărta?

Răspuns

Această poftă de somn vine cînd sufletul se face mai leneş în privinţa gîndurilor pentru Dumnezeu şi cînd dispreţuim judecăţile lui Dumnezeu; iar pe aceasta o lepădăm cînd vom cugeta la măreţia lui Dumnezeu în mod sincer şi demn şi cînd dorim voia Lui, ca acela care a spus: *«Nu voi da somn ochilor mei şi aţipire genelor mele şi odihnă tîmplelor mele, pînă nu voi găsi loc pentru Domnul, o locuinţă pentru Dumnezeul lui Iacov»*[79].

Intrebarea 33

Cum se demască cel care se străduieşte să fie bineplăcut (oamenilor)?

Răspuns

Cînd, pe de o parte, se arată binevoitor faţă de cei care-l laudă, iar pe de altă parte, devine greoi faţă de cei care-l vorbesc de rău. Căci dacă vrea să placă Domnului, să fie pretutindeni şi întotdeauna acelaşi, împlinind ceea ce s-a spus: *«cu armele dreptăţii în dreapta şi în stînga, în cinste şi în necinste, în mustrări şi în laude, cînd sîntem socotiţi înşelători şi cînd sîntem socotiţi de bună credinţă»*[80].

Intrebarea 34

Cum va evita cineva patima de a fi plăcut (oamenilor) şi de a căuta în toate părţile laudele de la oameni?

Răspuns

Cu încredinţarea despre prezenţa lui Dumnezeu şi cu grija neîmprăştiată de a fi bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu şi cu dorinţa fier-

78. *Rom.* 2, 23.
79. *Ps.* 131, 4—5.
80. *II Cor.* 6, 7—8.

binte a fericirilor făgăduite de Domnul; căci nimeni nu va greşi ca, în prezenţa stăpînului, să mulţumească slugii celei împreună cu el, necinstind pe stăpîn şi condamnîndu-se pe sine însuşi.

Intrebarea 35

Cum se cunoaşte cel mîndru şi cum se vindecă?

Răspuns

Se cunoaşte din aceea că umblă după cele ce sînt mai presus de el; dar se vindecă, dacă crede în judecata celui care a spus: *«Domnul celor mîndri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har»* [81]. Aşadar, se cuvine să ştim că, dacă cineva se teme de judecata mîndriei, nu poate să se vindece de boală, dacă nu s-a debarasat în prealabil de toate eforturile lui pentru înălţare; aşa cum nu poate cineva să uite o limbă străină, sau o oarecare meserie, dacă nu încetează cu totul nu numai să facă sau să spună ceva în legătură cu acea meserie, ci chiar dacă nu încetează să audă pe cei care vorbesc şi să vadă pe cei care lucrează. Acest lucru trebuie să-l observăm şi cu privire la orice răutate.

Intrebarea 36

Dacă trebuie să caute cineva cinste?

Răspuns

Ca să dăm cinste celui cu cinstea [82] am învăţat (de la Apostolul), dar ca să căutăm cinstea am fost opriţi, pentru că Domnul a spus: *«Cum puteţi voi să credeţi, cînd primiţi mărire de la alţii şi mărirea cea de la unicul Dumnezeu nu o căutaţi?»* [83]. Aşa încît a căuta cineva slava din partea oamenilor este dovadă de necredinţă şi de înstrăinare de cinstirea lui Dumnezeu, pentru că Apostolul a spus că *«dacă aş mai căuta să plac oamenilor, n-aş fi robul lui Hristos»* [84]. Deci, dacă cei care iau cinstea pe care o dau oamenii sînt atît de condamnaţi, apoi cei care caută cinstea care nu li se dă, au negrăită osîndă.

81. *Iac.* 4, 6.
82. *Rom.* 13, 7.
83. *Ioan* 5, 44.
84. *Gal.* 1, 10.

Întrebarea 37

În ce chip ar putea să devină rîvnitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor

Răspuns

Fiind deplin încredințat de prezența Stăpînului Dumnezeu, Care pe toate le vede și de amenințarea care se întoarce împotriva celui leneș și de nădejdea marii răsplătiri de la Domnul, care s-a făgăduit prin Pavel Apostolul, că fiecare (om) își va lua plata după osteneala sa [85]. Trebuie însă să fie încredințat despre toate celelalte care sînt relatate în Scriptură, cu scopul ca să provoace zel fiecărui (om), adică răbdare spre slava lui Dumnezeu.

Întrebarea 38

Dacă un frate ar primi poruncă și s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce

Răspuns

Pentru faptul că a contrazis ca un împotrivitor, îndemnînd și pe alții spre un astfel de act, să știe că s-a făcut vinovat de acea osîndire, că adică *«tot omul rău ațîță răzvrătirea, dar Domnul trimite împotriva lui un sol fără milă»* [86]. Dar să fie încredințat că nu se împotrivește omului, ci iată, Însuși Domnului, Care a spus: *«Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă și cel care se leapădă de voi de Mine se leapădă»* [87]. Și dacă ar simți căință, mai întîi să ia iertare și astfel, dacă i s-ar îngădui, să îndeplinească lucrul [88].

Întrebarea 39

Dacă cineva ar asculta și după aceea ar cîrti?

Răspuns

Deoarece Apostolul a spus: *«Faceți toate fără cîrtiri și fără șovăieli»* [89], cel care cîrtește s-a înstrăinat de adunarea fraților și lucrul lui nu mai poate fi folosit de aceștia [90]; este clar că persoana care se aseamănă cu acesta are boala [91] necredinței și îndoială în privința nădejdii.

85. *I Cor.* 3, 8.
86. *Pilde* 17, 11.
87. *Luca* 10, 16.
88. V. *R.M.* 29, unde lucrarea făcută cu murmure nu trebuie să se amestece cu cea a celor supuși.
89. *Filip.* 2, 14.
90. V. *R.m.* 38.
91. Așa se interpretează la întrebarea 38.

Întrebarea 40

Dacă un frate ar mîhni pe frate, cum trebuie să se îndrepteze ?

Răspuns

Dacă l-a mîhnit aşa cum a înţeles Apostolul, cînd a zis : *«V-aţi întristat pentru Dumnezeu, ca să nu suferiţi din cauza noastră nici o pagubă»* [92], nu are trebuinţă de îndreptare cel care a provocat întristarea, ci cel care a fost întristat trebuie să arate semnele distinctive ale întristării lui după Dumnezeu. Dacă, însă, l-a întristat prin lucruri fără importanţă, cel care a provocat întristarea, să-şi amintească de Apostolul care a zis : *«Dacă fratele tău se întristează pentru vreo mîncare, (atunci) tu nu te porţi cum cere dragostea»* [93], dar recunoscîndu-şi o asemenea greşeală, să aplice cuvîntul Domnului : *«Deci de-ţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul acolo, înaintea altarului, şi du-te de te împacă mai întîi cu fratele tău şi apoi vino de-ţi adu darul tău»* [94].

Întrebarea 41

Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice

Răspuns

Trebuie să se împlinească în cazul lui cele spuse de Domnul cu privire la cel care a păcătuit şi nu s-a pocăit : *«Iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ţi fie ţie ca un păgîn şi ca un vameş»* [95].

Întrebarea 42

Dar dacă cel care a mîhnit şi-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împace.

Răspuns

Judecata Domnului în cazul acesta este clară şi se poate vedea în parabola slujirii faţă de altă slugă împreună cu ea, care, deşi a fost rugată, n-a voit să arate îngăduinţă, atunci celelalte slugi, văzînd cele întîmplate, le-au adus la cunoştinţa stăpînului lor, iar stăpînul mîniin-

92. *II Cor.* 7, 9.
93. *Rom.* 14, 15.
94. *Matei* 5, 23—24.
95. *Matei* 18, 17.

du-se şi-a retras darul făcut slugii, pe care a încredinţat-o torturilor, pînă ce va restitui tot ceea ce datora [96].

Întrebarea 43

Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezeşte pentru rugăciune

Răspuns

Dacă cineva cunoaşte paguba pe care o produce somnul, că după somn nici pe el însuşi nici sufletul său nu se simte bine, şi dacă cunoaşte cîştigul privegherii, dar mai ales mărirea cea covîrşitoare a apropierii înaintea lui Dumnezeu pentru rugăciune, pe cel care-l trezeşte fie pentru rugăciune, fie pentru oricare altă poruncă, îl va avea în deosebită atenţie, ca pe un binefăcător care-i dăruieşte lucruri mari, mai presus de toată dorirea.

Întrebarea 44

Dacă însă cel care a fost trezit s-ar mînia sau chiar s-ar înfuria, de ce (pedeapsă) este vrednic?

Răspuns

Se va pedepsi cu afurisirea pe timp limitat [97] şi cu oprirea de la mîncare, pentru ca astfel să poată şi să se umilească şi să înţeleagă de cîte şi cît de mari bunătăţi se lipseşte pe sine din cauza nesimţirii lui, şi întorcîndu-se să se veselească în harul celui care a zis: *«Mi-am adus aminte de Domnul şi m-am bucurat»* [98]. Dacă, însă ar rămîne în nesimţirea lui, să se taie, aşa cum se taie din corp un mădular putred şi nesănătos; căci scris este (în Scriptură): «e *mai bine să piară unul din membrele tale şi să nu fie aruncat tot corpul tău în gheena»* [99].

Întrebarea 45

Dacă cineva după ce a auzit pe Domnul spunînd că *«sluga care a cunoscut voia stăpînului său şi n-a făcut, nici nu s-a pregătit pentru voia lui, se va bate mult; iar cea care n-a cunoscut şi a făcut (fapte) vred-*

96. *Matei* 18, 31—34.
97. Spre ex., potrivit epitimiei a 4-a, pentru cel care insultă sau contrazice, Sf. Vasile prevede afurisirea pe timp de o săptămînă.
98. *Ps.* 76, 3.
99. *Matei* 5, 30.

nice de bătăi, se va bate puţin» [100], se va lenevi în cunoaşterea voilor Domnului, are oare mîngiiere?

Răspuns

Este clar că unul ca acesta, prefăcîndu-se că n-a avut cunoştinţă, va avea pedeapsa corespunzătoare păcatului; pentru că Domnul spune: *«De n-aş fi venit şi nu le-aş fi grăit, păcat n-ar avea; acuma însă n-au dezvinovăţire pentru păcatul lor»* [101], fiindcă Sfînta Scriptură face cunoscută voia lui Dumnezeu pretutindeni tuturor. Aşa încît unul ca acesta nu se osîndeşte mai uşor, împreună cu cei care n-au cunoscut (voia Domnului), ci *se osîndeşte mai aspru, cu aceia pentru care s-au scris* (următoarele): *«sînt asemenea cu aspida* [101 a] *surdă, care îşi astupă urechile, care nu va auzi glasul descîntătorilor, fiind fascinată de magicianul mai iscusit»* [102]. Dar dacă cel rînduit cu purtarea de grijă a cuvîntului se va lenevi să-l propovăduiască, se judecă ca un ucigaş precum s-a scris» [103].

Întrebarea 46

Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrşească păcat este vinovat de păcat?

Răspuns

O astfel de judecată este arătată prin cuvintele Domnului către Pilat, cînd a zis: *«Cel care M-a dat pe Mine fie are păcat mai mare»* [104]. Deci, din aceasta este clar că şi Pilat, pentru că a tolerat pe cei care L-au dat pe Domnul, a păcătuit chiar dară (păcatul se socoteşte) mai mic. Aceasta se arată clar şi de Adam, care a tolerat pe Eva, şi Eva care a tolerat pe şarpe; pentru că nici unul dintre aceştia n-a rămas nepedepsit ca nevinovat. Însăşi mînia lui Dumnezeu împotriva lor, dacă se cercetează cu atenţie, aceasta o dovedeşte; pentru că, atunci cînd Adam, în loc să-şi ceară iertare, a spus: *«femeia pe care mi-ai dat-o (ca să fie) cu mine, aceasta mi-a dat şi am mîncat»*, Dumnezeu i-a răspuns: *«pentru că ai ascultat de glasul femeii tale şi ai mîncat din pomul din care îţi poruncisem ca din acesta singur să nu mănînci, blestemat va fi pămîntul în toate lucrările tale»* [105] ş.a.

100. *Luca* 12, 47—48.
101. *Ioan* 15, 22.
101 a. şarpe veninos.
102. *Ps.* 57, 5—6.
103. *Iez.* 33, 8.
104. *Ioan* 19, 11.
105. *Fac.* 3, 12, 17.

Intrebarea 47

Dacă trebuie să fim indiferenți pentru cei care păcătuiesc?

Răspuns

Că nu trebuie să fim indiferenți este clar din poruncile Domnului în Vechiul Testament, unde se spune: *«Să certi cu curaj pe aproapele tău și să nu iei păcat pentru el»* [106], iar în Evanghelie (se spune): *«De-ți va greși fratele tău, du-te și mustră-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; iar dacă nu va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca prin gura a doi sau trei martori să stea tot cuvîntul. Iar dacă nu va asculta de ei, spune Bisericii; și dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»* [107]. Iar cît de mare osîndă atrage păcatul acesta, putem să cunoaștem întîi din încredințarea Domnului cu caracter general spunînd: *«cel ce nu crede în Fiul, nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul»* [108]; apoi din istoriile relatate în Vechiul și în Noul Testament. Pentru că Ahav, cînd a furat limba de aur și «îmbrăcămintea», mînia lui Dumnezeu a căzut peste întreg poporul, deși acesta nu cunoștea nici pe cel care a păcătuit nici păcatul, pînă ce s-a arătat cel mai înainte menționat și a suferit acea înfricoșată pierzare împreună cu toate cîte avea [109]. Dar și acel Eli, deși nu-și da odihnă pentru fiii lui, care erau fii răi, și adesea îi sfătuia și le spunea: *«nu, copiii mei, nu aud lucruri bune despre voi»* [110], și mai mult, prin cuvînt le arăta și necuviința păcatului și nescăparea de judecată, totuși, fiindcă nu i-a pedepsit și n-a arătat zelul pe care-l datora față de ei, atît de mult a provocat mînia lui Dumnezeu, încît și poporul s-a pierdut împreună cu fiii lui și însuși chivotul s-a luat de către cei de alt neam și el, pe lîngă toate acestea, într-un sfîrșit groaznic și-a găsit moartea.

Deci, dacă mînia lui Dumnezeu a fost atît de mare împotriva celor care n-au cunoscut pe cel care a păcătuit și împotriva celor care s-au opus și au protestat pentru păcat, ce poate să spună cineva pentru cei care cunosc și tac? Aceștia, dacă nu vor arăta cele relatate de către Apostol corintenilor, cînd a spus: *«pentru ce n-ați plîns mai bine, ca să fi scos din mijlocul vostru pe cel care a făcut o faptă ca aceasta»* [111], și celelalte care au fost mărturisite de dînsul acelorași, scriind: *«Căci*

106. *Lev.* 19, 17.
107. *Matei* 18, 15–17.
108. *Ioan* 3, 36.
109. *Iosua* 7, 21–26.
110. *I Regi* 2, 24.
111. *I Cor.* 5, 2.

...ţia, însuşi faptul acela că v-aţi întristat pentru Dumnezeu, cîtă sîrguinţă, cîtă apărare, cîtă nemulţumire împotriva celui vinovat, cîtă frică, cîtă dorinţă, cîtă rîvnă, cîtă pedepsire s-a stîrnit în voi. Prin toate aţi arătat că sînteţi curaţi în privinţa acelor fapte» [112], se primejduiesc în orice caz şi se supun acum toţi împreună la aceeaşi pierzare sau şi mai rea, cu cît este mai rău cel care necinsteşte pe Dumnezeu, decît cel care a contravenit legii lui Moise, şi cel care a îndrăznit acelaşi (lucru), cu cel care mai înainte a păcătuit şi mai înainte a fost osîndit. Căci dacă *«de şapte ori a fost pedepsit cel din Cain şi de şapte ori cîte şaptezeci cel din Lameh»* [113], deşi a făcut acelaşi păcat.

Intrebarea 48

Lăcomia pînă la ce se judecă?

Răspuns

Cînd cineva depăşeşte limitele legii este lacom. Aceasta înseamnă, după Vechiul Testament, a se îngriji cineva mai mult de sine decît de aproapele; căci este scris: *«să iubeşti pe aproapele tău, ca pe tine însuţi»* [114]. Dar după Evanghelie lăcomie este să se sîrguiască cineva mai mult decît cer nevoile de fiecare zi, ca acela care a auzit: *«Nebune, în noaptea aceasta vor cere sufletul tău de la tine; iar cele ce ai gătit, ale cui vor fi?»*; la acestea se referă într-un mod mai general: *«Aşa-i cu acela ce-şi adună sieşi comori şi nu se îmbogăţeşte în Dumnezeu»* [115].

Intrebarea 49

Ce înseamnă «a se făli»? [116].

Răspuns

Tot ceea ce se ia nu din nevoie, ci pentru împodobire, se socoteşte «fălire».

Intrebarea 50

Dacă cineva înlătură hainele mai scumpe şi vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie haină fie încălţăminte, ca şi cum i s-ar cuveni lui, greşeşte oare, sau de ce patimă boleşte?

112. *II Cor.* 7, 11.
113. *Fac.* 4, 24.
114. *Lev.* 19, 18.
115. *Luca* 12, 20—21.
116. Cuvîntul acesta în Noul Testament se întîlneşte numai în *I Cor.* 13, 4. v. Clement, *Pedagogul*, 3, 1.

Răspuns

Cel care vrea ceva ca și cum i s-ar cuveni lui, ca să placă oamenilor, este clar că suferă de boala de a plăcea oamenilor, se îndepărtează cu mintea de Dumnezeu, este stăpînit de patima fălirii și se informează numai de lucrurile ușoare [117].

Întrebarea 51

Ce înseamnă «raka» ? [118]

Răspuns

Este cuvîntul popular mai puțin insultător, folosit între prieteni și rude.

Întrebarea 52

Apostolul spune uneori : «să nu umblăm după slavă deșartă» [119], *iar altă dată* : «nu cu sîrguință fățarnică, ca acei ce vor să placă oamenilor» [120]. Deci cine este doritor de mărire deșartă și cine este doritor de a plăcea oamenilor ?

Răspuns

După părerea mea, doritor de mărire deșartă (vanitos) este cel care face sau spune ceva pentru o ușoară mărire lumească, pe care o dau cei care văd sau aud pe cel care face sau spune ceva ; iar doritor să placă oamenilor este cel care, pentru a intra în voia unui om, face ceea ce îi place acestuia, chiar dacă ceea ce face este vrednic de necinste [121].

Întrebarea 53

Ce este întinarea trupului și ce este întinarea sufletului [122], *și cum ne vom curăți de acestea ; sau ce este sfințenia și cum o vom dobîndi.*

117. V. *R.M.* 21, unde se condamnă concepția de a umbla după ultimul loc.
118. *Matei* 5, 22.
119. *Gal.* 5, 26.
120. *Efes.* 6, 6.
121. Din acest răspuns rezultă că cuvîntul «ἀνθρωπάρεσκος» — doritor să placă oamenilor — are, din punct de vedere etic, un înțeles rău, josnic, în timp ce cuvîntul κενόδοξος — doritor de mărire deșartă — înseamnă simplu, stupid, prostesc.
122. *II Cor.* 7, 1.

Răspuns

Întinarea trupului este cînd ne amestecăm cu cei care fac lucruri oprite, iar a sufletului, cînd rămînem indiferenţi faţă de cei care gîndesc sau fac asemenea lucruri; iar curat este cineva cînd urmează Apostolului care a poruncit să nu mîncăm[123] împreună cu unul ca acesta şi cîte ca acestea, sau cînd se va mîhni, potrivit celei zise de David: «*Mîhnire mă cuprinde de cei păcătoşi, care părăsesc legea ta*»[124], şi cînd arată o astfel de mîhnire, ca aceea pe care au arătat-o corintenii, cînd au fost mustraţi că arătau indiferenţă faţă de cel care păcătuise, chiar dacă în general ei se dovediseră curaţi de acel lucru. Iar sfinţenia este să ne făgăduim Sfîntului Dumnezeu cu totul desăvîrşit şi fără încetare, în toată vremea, îngrijindu-ne şi străduindu-ne pentru cele ce-i sînt bineplăcute Lui. Pentru că animalul cu defect nu se primeşte între cele oferite spre jertfă; şi ceea ce a fost oferit odată lui Dumnezeu este necuviincios şi înfricoşător ca să mai fie întrebuinţat pentru nevoi obşteşti şi omeneşti.

Întrebarea 54

Ce este iubirea de sine[125] *şi cum se va cunoaşte pe sine însuşi iubitorul de sine?*

Răspuns

Multe se spun ca şi cum ar fi nepotrivit folosite, cum ar fi: «*Cel ce-şi iubeşte sufletul său, îl va pierde şi cel ce-şi urăşte sufletul său în lumea aceasta, îl va păzi pe el pentru viaţa veşnică*»[126]. Deci iubitor de sine este acela care, adică, se iubeşte pe sine; dar se cunoaşte pe sine, dacă, ceea ce face, face pentru sine, chiar dacă ceea ce face ar fi potrivit unei porunci. Căci dacă din comoditate personală ar lăsa ceva din cele de care are trebuinţă fratele, fie sufleteşte, fie trupeşte, este clar că şi în altele are răutatea iubirii de sine, al cărei sfîrşit este pierzarea.

Întrebarea 55

Ce deosebire este între amărăciune, mînie, iuţime[127] *şi întărîtare*[128].

123. *I Cor.* 5, 11.
124. *Ps.* 118, 53.
125. *II Tim.* 3, 2.
126. *Ioan* 12, 25.
127. *Efes.* 4, 31.
128. *Fapte* 15, 39.

Răspuns

Deosebirea între mînie și iuțime constă poate între dispoziție (pregătire) și pornire (manifestare), pentru că cel care se iubește are patima numai în pregătire, precum arată cel care a zis: *«iuțiți-vă și să nu greșiți»* [129], pe cînd cel care se mînie arată ceva mai mult: *«căci mînia lor* — zice Scriptura — *este după asemănarea șarpelui»* [130], și *«Irod era mînios împotriva celor din Tir și celor din Sidon»* [131]. Și cea mai violentă pornire din mînie se numește întărîtare. Iar amărăciunea arată pregătirea cea mai cumplită a răutății [132].

Întrebarea 56

Domnul a încredințat că «acela care se înalță pe sine se va smeri» [133], și Apostolul poruncește: *«să nu gîndiți cele înalte»* [134] și în altă parte spune: *«trufași, mîndri, orgolioși»* [135] și iarăși: *«dragostea nu se mîndrește»* [136]. Deci, cine este cel ce se înalță cu gîndul, trufașul, mîndrul, orgoliosul și îngîmfatul?

Răspuns

Înalt cu gîndul și pe sine înălțîndu-se este cel care pentru faptele lui se laudă și se mîndrește, ca și fariseul [137], și care nu se coboară către cei smeriți. Un asemenea ar putea să fie numit și îngîmfat, după greșeala corintenilor [138]. Iar trufaș (este) cel care nu respectă legile, nu se conduce de aceeași normă de viață și nu are aceeași înțelegere [139] și își inventează o cale proprie a dreptății și pietății. Iar mîndru este cel care în privința celor ale sale se laudă și exagerează, ca să apară mai mult decît este în realitate. Iar orgolios este cel care în aparență este fie ca și cel mîndru, fie apropiat de acesta, după cea spusă de către Apostol: *«S-a trufit, nimic știind»* [140].

129. *Efes.* 4, 26.
130. *Ps.* 57, 4.
131. *Fapte* 12, 20.
132. «ὀργή» — iuțime — i se atribuie lui Dumnezeu în diferite locuri din V. Testament, pe cînd «θυμός» — mînie — i se atribuie numai în Apocalipsă.
133. *Luca* 18, 14.
134. *Rom.* 11, 20.
135. *II Tim.* 3, 2.
136. *I Cor.* 13, 4.
137. *Luca* 18, 11.
138. *I Cor.* 5, 2.
139. *Filip.* 3, 16.
140. *I Tim.* 6, 4.

Întrebarea 57

Dacă cineva ar avea o lipsă neîndreptată și prin mustrările continui împotriva lui s-ar înrăutăți, oare este mai bine să fie lăsat în pace ?

Răspuns

Aceasta s-a spus și în altă parte [141], că pe cei care greșesc se cuvine a-i întoarce cu îndelungă răbdare, după chipul arătat de Domnul. Iar dacă mustrarea și condamnarea mai multora nu vor fi de ajuns pentru întoarcere, unul ca acesta trebuie socotit ca un păgîn. Însă a lăsa înăuntru pe cel condamnat de Domnul nu este pentru nimeni fără primejdie, și în nici un chip; pentru că Domnul a spus că este mai bine *să piardă cineva un ochi sau o mînă sau un picior și să intre în împărăție*, decît dacă ar cruța pe vreunul din acestea, să fie aruncat întreg în gheena focului, unde este plîngerea și scrîșnirea dinților [142]; iar Apostolul încredințează că *«puțin aluat dospește toată frămîntătura»* [143].

Întrebarea 58

Se condamnă numai cel care a mințit în mod deliberat sau și cel care spune ceva complet neadevărat din neștiință ?

Răspuns

Domnul a condamnat în mod clar și pe cei care păcătuiesc din neștiință, cînd a spus că *«cel care n-a știut, dar a făcut (fapte) vrednice de lovituri, se va bate puțin»* [144].

Întrebarea 59

Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare și acesta se condamnă ca mincinosul ?

Răspuns

Dacă ceea ce a gîndit să facă este potrivnic poruncii (lui Dumnezeu), nu se condamnă numai ca mincinos, ci și ca neascultător, *«pentru că Dumnezeu cercetează inimile și rărunchii»* [145].

141. *R.m.* 3.
142. *Matei* 5, 29—30.
143. *I Cor.* 5, 6.
144. *Luca* 12, 48.
145. *Ps.* 7, 10.

Intrebarea 60

Dacă cineva grăbindu-se ar hotărî să facă ceva din cele ce nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu, ce se cuvine mai degrabă, să zădărnicească ceea ce s-a hotărît rău sau, de frica minciunii, să săvîrşească păcatul?

Răspuns

Apostolul spune: *«nu că doar am fi vrednici să cugetăm în noi înşine ceva ca (venind) de la noi înşine»* [146] şi însuşi Domnul mărturiseşte: *„Eu nu pot să fac de la Mine nimic»* [147], şi iarăşi: *«cuvintele pe care vi le grăiesc, nu le grăiesc de la Mine»* [148], şi în altă parte spune că *«M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui, Care M-a trimis»* [149]; potrivit acestor cuvinte, unul ca acesta este dator să se pocăiască, mai întîi, pentru că îndrăzneşte de la sine să hotărască ceva, ori de ce fel ar fi; căci nici pe cele bune nu se cuvine să le facă din autoritatea (sa), iar după aceea, şi mai cu tărie, fiindcă nu s-a temut să hotărască ceva împotriva a ceea ce-i place lui Dumnezeu. Dar că trebuie să răstoarne hotărîrea luată cu grabă împotriva poruncii lui Dumnezeu, rezultă clar din cazul Apostolului Petru, care, după ce hotărîse în grabă că: *«nu-mi vei spăla picioarele mele în veci»*, atunci cînd a auzit pe Domnul spunînd hotărît: *«de nu te voi spăla, n-ai parte cu Mine»*, îndată s-a pocăit şi a zis: *«Doamne,* (spală-mi) *nu numai picioarele, ci şi mîinile şi capul»* [150].

Intrebarea 61

Dacă cineva nu poate să lucreze şi nici n-ar vrea să înveţe psalmi [151], *ce trebuie să se facă cu el?*

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus în pildă despre smochinul neroditor: *«taie-l pe el, de ce să strice şi pămîntul?»* [152], să i se acorde acestuia toată îngrijirea necesară; dacă însă nu ascultă, se cuvine să se aplice şi în privinţa lui ceea ce s-a poruncit pentru cel care persevereazā în păcat. Pentru că cel care nu lucrează binele se osîndeşte împreună cu diavolul şi cu îngerii lui.

146. *II Cor.* 3, 5.
147. *Ioan* 5, 19.
148. *Ioan* 14, 10.
149. *Ioan* 6, 38.
150. *Ioan* 13, 8—9.
151. *R.m.* 235 şi 281.
152. *Luca* 13, 7.

Întrebarea 62

Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredinţat cum a făcut cel care a ascuns talantul, se condamnă?

Răspuns

Cel care deţine un dar, de orice fel, al lui Dumnezeu, spre desfătarea lui personală, şi nu face bine altora, se condamnă ca şi cel care ascunde talantul.

Întrebarea 63

Dacă cineva ar face ca aceia care au cîrtit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă?

Răspuns

Fiecare se condamnă pentru păcatul său, şi cei care au cîrtit, pentru cîrtire; însă adesea unii cîrtesc pentru alt motiv; astfel, unii ca gurmanzii şi ca aceia care îşi fac pîntecele Dumnezeu, cîrtesc pentru că n-au îndeajuns ca să se sature; iar alţii, pentru că au fost cinstiţi ca şi cei de pe urmă, dînd dovadă de invidie, tovarăşa uciderii; şi alţii, pentru altceva.

Întrebarea 64

Domnul nostru Iisus Hristos a grăit: «mai bine i-ar fi să-şi lege o piatră de moară de gît şi s-ar arunca în mare, decît să scandalizeze pe unul din aceştia mai mici» [153]*; ce este aceea a scandaliza? sau cum ne vom păzi de aceasta, ca să nu vină asupra noastră o judecată înfricoşată ca aceasta?*

Răspuns

Cineva scandalizează cînd înfrînge legea cu cuvîntul sau cu lucrul şi îndrumează şi pe altul spre călcarea legii, cum (a îndrumat) şarpele pe Eva şi Eva pe Adam, sau împiedică pe cineva să facă voia lui Dumnezeu, ca Petru pe Domnul, zicînd: *«Fii milostiv cu Tine, Doamne, să nu Ţi se întîmple Ţie una ca aceasta»* şi a auzit: *«Mergi înapoia Mea, satano, îmi eşti sminteală, că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor»* [154]; sau întăreşte gîndul celui slab către ceva din cele oprite, după cum a scris şi Apostolul, care a zis: *«căci dacă cineva te va vedea pe tine, care ai cunoştinţă, aşezîndu-te la masa din templul*

153. *Matei* 18, 6.
154. *Matei* 16, 22—23.

idolilor, nu se va întări conştiinţa lui, slabă fiind, spre a mînca jertfe idoleşti?»; la care adaugă: *«De aceea, dacă mîncarea sminteşte pe fratele meu, nu voi mînca carne în veac, ca să nu smintesc pe fratele meu»* [155]. Dar sminteala se face din mai multe pricini. Căci sminteala se datorează fie celui care scandalizează, fie (sminteala se datorează) celui care se scandalizează. Şi chiar în aceste cazuri (sminteala se produce) în mod diferit: căci uneori depinde de neiscusinţa fie a unuia, fie a celuilalt, iar alteori răutatea celor scandalizaţi se face mai vădită din (însăşi) tălmăcirea dreaptă a cuvîntului; şi în lucruri (se întîmplă) la fel. Căci cel scandalizat se scandalizează fie pentru că cineva împlineşte porunca lui Dumnezeu, fie pentru că cineva foloseşte după voia (lui) cele ce i s-au pus sub stăpînire. Aşadar, dacă oamenii se ridică împotriva celor ce se fac după porunca lui Dumnezeu şi se scandalizează din cauza lor (aşa cum în Evanghelie unii s-au scandalizat din cauza celor ce se spuneau şi se făceau de către Domnul după voia Tatălui), atunci se cuvine a ne aminti de Domnul Care a spus despre unii că aceştia, cînd ucenicii apropiindu-se, I-au zis: *«Ştii că fariseii, auzind ceea ce ai zis, s-au scandalizat»*, El le-a răspuns astfel: *«toată sădirea pe care n-a sădit-o Tatăl Meu cel din ceruri, se va smulge; lăsaţi-i pe ei că sînt îndrumători orbi ai orbilor; şi orb pe orb de va conduce, amîndoi vor cădea în groapă»* [156]. Şi multe ca acestea poate să găsească cineva şi în Evanghelii şi la Apostol. Dar cînd cineva s-ar poticni sau s-ar scandaliza în privinţa celor puse sub stăpînirea noastră, atunci trebuie să ne aducem aminte de cuvintele Domnului către Petru, cînd a zis: *«Aşadar, fiii sînt scutiţi; dar pentru ca să nu-i smintim, aruncă undiţa şi ia cel dintîi peşte care-ţi va cădea, şi deschizîndu-i gura, vei găsi un satir; i-al pe acela şi dă-l acestora pentru Mine şi pentru tine»* [157]; şi de cele scrise de Apostol către Corinteni, în care spune: *«nu voi mînca carne în veac, ca să nu smintesc pe fratele meu»* [158]; şi iarăşi: *«e bine să nu mănînci carne, să nu bei vin şi să nu faci vreun lucru din cauza căruia fratele tău s-ar poticni, s-ar sminti sau s-ar slăbi»* [159]. Dar cît de înfricoşător lucru este ca pentru cele care par că sînt sub stăpînirea noastră să trecem cu vederea pe fratele care se scandalizează pentru acestea arată porunca Domnului, Care opreşte sminteala cu totul în orice chip şi zice: *«vedeţi să nu nesocotiţi pe vreunul din aceştia mici; pentru că vă spun vouă că îngerii lor văd*

155. *I Cor.* 8, 10, 13.
156. *Matei* 15, 12—14.
157. *Matei* 17, 26—27.
158. *I Cor.* 8, 13.
159. *Rom.* 14, 21.

pururea fața Tatălui Meu Care este în ceruri» [160]. Dar și Apostolul mărturisește, spunînd uneori : *«gîndiți-vă mai bine, ca să nu puneți piedică fratelui sau sminteală»* [161], iar alteori, prin mai multă întocmire, oprește mai tare necuviința, despre care zice : *«căci dacă cineva te va vedea pe tine, care ai cunoștință, așezîndu-te la masă din templul idolilor, nu se va întări conștiința lui, slabă fiind, spre a mînca jertfe idolești? și din pricina cunoștinței tale va pieri fratele cel neputincios pentru care a a murit Hristos»* ; la care adaugă : *«Și astfel greșind fraților și biciuind conștiința lor slabă, păcătuiți împotriva lui Hristos ; de aceea dacă mîncarea smintește pe fratele meu, nu voi mînca carne în veac, ca să nu smintesc pe fratele meu»* [162]. Și în altă parte zice : *«sau numai eu și Barnava nu avem dreptul de a nu lucra?»* și la urmă adaugă : *«dar noi nu ne-am folosit de acest drept, ci răbdăm toate, ca să nu aducem vreo stînjenire Evangheliei lui Hristos»* [163]. Deci, după ce s-a dovedit că este atît de înfricoșător lucru să sminteşti pe frate, din cauza celor pe care sîntem în drept să le facem, apoi ce ar putea spune cineva pentru cei care smintesc prin aceea că fac sau grăiesc cele oprite ? Și mai ales cînd cel care smintește s-ar părea că are mai multă cunoștință sau este socotit în treaptă ierarhică [164], acesta ca un îndreptar și ca un model fiind dator să se înfățișeze celorlalți, chiar dacă ar fi mic, ceea ce s-ar trece cu vederea din cele scrise, fie că ar face ceea ce este oprit, fie că n-ar face ceea ce este poruncit, fie că ar sta liniștit în privința unuia ca acesta, un asemenea și întru aceasta singură își are judecata, încît sîngele celui care a greșit, zice (Scriptura), din mîinile lui se va cere [165].

Întrebarea 65

Cum poate să țină cineva adevărul întru nedreptate [166].

Răspuns

Cînd de bunurile care i-au fost încredințate de Dumnezeu s-ar folosi rău, după voia sa proprie, ceea ce și Apostolul a dezaprobat, spunînd : *«căci noi nu sîntem precum cei mulți care precupețesc cuvîntul lui Dumnezeu»* [167] ; și iarăși : *«căci, după cum știți, niciodată nu ne-am fo-*

160. *Matei* 18, 10.
161. *Rom.* 14, 13.
162. *I Cor.* 8, 10—13.
163. *I Cor.* 9, 6, 12.
164. V. *R.m.* 231, 207.
165. *Iez.* 3, 18.
166. *Rom.* 1, 18.
167. *II Cor.* 2, 17.

folosit de măgulire prin cuvinte, nici de dorință de cîștig; martor este Dumnezeu; nici nu căutăm slavă de la oameni, nici de la voi, nici de la alții» [168].

Întrebarea 66

Ce este întrecerea și ce este întărîtarea [169].

Răspuns

Întrecerea este cînd cineva, pentru a nu apărea mai jos decît altul, se străduiește să facă ceva; iar întărîtarea este cînd cineva, din cele ce face cu ostentație sau cu mărire deșartă, cheamă și îndeamnă și pe alții spre cele asemenea. Căci și Apostolul, amintind uneori de întărîtare, o pune împreună cu mărirea deșartă, zicînd: «*nimic (să nu faceți) din întărîtarea (iubirea de dispută) sau din slavă deșartă*» [170], iar alteori pune înainte slava deșartă, după care interzice cu alt nume și întărîtarea, spunînd: «*să nu ne facem iubitori de slavă deșartă, unii pe alții întărîtîndu-ne*» [171].

Întrebarea 67

Ce este necurăția și ce este nerușinarea?

Răspuns

Ce este necurăția a arătat legea cînd a folosit cuvîntul pentru cele ce se întîmplă fără voia noastră din nevoia firească; iar ce este nerușinarea mi se pare că o arată preaînțeleptul Solomon, cînd o numește ceva dulce și nedureros [172]; așa încît nerușinarea este o dispoziție sufletească, ce nu are sau nu poate să suporte durerea luptei, precum neînfrînarea [173] este cînd cineva nu poate avea stăpînire asupra plăcerilor care îl turbură.

Întrebarea 68

Ce este propriu mîniei [174] *și ce este propriu indignării judicioase și cum, adesea pornind de la indignare, ne aflăm mîniindu-ne.*

168. *I Tes.* 2, 5—6.
169. La traducerea termenilor «ἔρις», ceartă, și «ἐριθεία», intrigă, am ținut seama și de înțelesul care rezultă din cuprinsul răspunsului.
170. *Filip.* 2, 3.
171. *Gal.* 5, 26.
172. *Pilde* 14, 23.
173. *Matei* 23, 25; *I Cor.* 7, 5.
174. V. *R.m.* 55.

Răspuns

Propriu mîniei este pornirea violentă a sufletului ca să cugete răul împotriva celui care l-a supărat; iar propriu indignării judicioase este scopul îndreptării celui care a greșit, din dispoziția dezaprobării pentru ceea ce s-a făcut. Dar ca un suflet care a început de la bine să cadă spre rău, nu este ceva de neconceput; căci multe ca acestea ar putea cineva să afle. De aceea se cuvine să ne aducem aminte cuvintele Scripturii, cea de Dumnezeu insuflată, care zice: «*lîngă cărare mi-au pus capcane*» [175], și iarăși: «*și chiar de se luptă cineva, nu se încununează, dacă nu se luptă după lege*» [176], și să ne ferim în toate împrejurările de lipsa de măsură, de lucrul nepotrivit cu vremea și de lipsa de ordine, pentru că din pricina celor amintite, fiecare, chiar și ceea ce părea să fie bun, de multe ori a căzut în rău.

Intrebarea 69

Cum trebuie să ne purtăm față de cel care se plînge că nu poate să lucreze, în timp ce mănîncă deopotrivă cu ceilalți, are corpul sănătos și nu suferă de nici o slăbiciune.

Răspuns

Fiecare pretext de nelucrare este pricină de păcătuire; pentru că se cuvine să arătăm sîrguință, pînă la moarte, precum și răbdare. Dar că lenevirea, fiind înjugată cu vicleșugul, osîndește pe cel leneș se arată din cuvintele Domnului, cînd zice: «*slugă vicleană și leneșă*» [177].

Intrebarea 70

Cum trebuie să fie învățat cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte; căci cel care este mustrat acuză de spirit îngust pe cel care mustră și de cîrtire. Iar dacă după a doua și a treia sfătuire cuvenită, stăruie întru aceleași, ce se cuvine a face cu el.

Răspuns

Apostolul leapădă folosirea rea, zicînd: «*că aceia care se folosesc de lumea aceasta, ca și cum nu s-ar folosi*» [178]; căci măsura folosirii

175. *Ps.* 139, 6.
176. *II Tim.* 2, 5.
177. *Matei* 25, 26.
178. *I Cor.* 7, 31.

este nevoia neapărată a trebuinţei; iar cea peste trebuinţă are boala fie a lăcomiei, fie a iubirii de plăceri, fie a măririi deşarte. Iar cel care perseverează în păcat are judecata celui care nu se pocăieşte.

Întrebarea 71

Sînt unii care caută înainte de toate pe cea mai dulce dintre mîncăruri, iar alţii preferă pe cea cu cantitate mai mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui şi pe unii şi pe alţii?

Răspuns

Toţi aceştia sînt bolnavi; unul are boala iubirii de dulceţi, altul pe cea a lăcomiei. Dar nici iubitorul de dulceţi, nici lacomul, în oricare lucru, nu este în afară de osîndire. Aşadar, de ambii se cuvine se ne îngrijim cu milostenie, pentru tămăduirea bolii. Iar dacă nu se vor vindeca de boală, este clară judecata celor nepocăiţi.

Întrebarea 72

Dacă cineva cu prilejul meselor în frăţietate s-ar purta cu necuviinţă, mîncînd şi bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica?

Răspuns

Unul ca acesta nu păzeşte porunca Apostolului, care spune: «*Ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceţi*»[179], şi în altă parte: «*toate să se facă cu bunăcuviinţă şi cu rînduială*»[180]; şi are trebuinţă de îndreptare, în afară numai dacă cineva ar fi silit de nevoia unei oboseli sau de o grabă; dar şi atunci se cuvine să se ferească cu grijă, ca să nu producă sminteală.

Întrebarea 73

Pe cel care nu din dorinţa de îndreptare a fratelui mustră pe cel care greşeşte, ci din patima lui de răzbunare, cum se cuvine a-l îndrepta? dacă, după mai multă sfătuire, rămîne întru aceeaşi patimă.

179. *I Cor.* 10, 31.
180. *I Cor.* 14, 40.

Răspuns

Un asemenea om să fie socotit ca un iubitor de sine şi ca un iubitor de mărire, şi chipul îndreptării lui să se arate după înţelegerea adevăratei pietăţi. Dacă însă rămîne în răutatea lui, este clar (că i se aplică) pedeapsa celor care nu se pocăiesc.

Intrebarea 74

Ne rugăm a ne învăţa din Scriptură dacă pe cei care ies din frăţietate şi doresc să trăiască viaţă singuratică sau împreună cu puţini să urmeze aceluiaşi scop al bunei cinstiri de Dumnezeu, se cuvine a-i afurisi [181].

Răspuns

Domnul de multe ori zice: «*Fiul de la Sine nu face nimic*» [182] şi că: «*am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui care M-a trimis pe Mine*» [183]; şi Apostolul mărturiseşte: «*că trupul pofteşte împotriva duhului şi duhul împotriva trupului; iar acestea se împotrivesc una alteia, ca să nu facem cele pe care le dorim*» [184]; tot lucrul ce se alege după voia proprie este străin cinstitorilor de Dumnezeu. Dar pentru unele ca acestea am răspuns mai pe larg, în cele spuse la Regulile mari [185].

Întrebarea 75

Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinuitorul oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta.

Răspuns

Cred că în general satana însuşi de la sine nu poate să fie pricinuitorul vreunui păcat, dar încearcă să inducă în eroare pe cei neatenţi faţă de neputinţele lor, folosind uneori dorinţele lor fireşti, iar alteori patimile oprite. Dorinţele fireşti le foloseşte aşa cum a încercat să facă cu Domnul, cînd Îl simţise pe El că era flămînd, zicîndu-I: «*De eşti Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini*» [186]. Dar folo-

181. «ἀφορίζω» înseamnă aici a separa sau a lăsa pe cineva să plece; v. *R.m.* 41
182. *Ioan* 5, 19.
183. *Ioan* 6, 38.
184. *Gal.* 5, 17.
185. *Sf. Vasile* aici se referă la întrebarea 7 de la *R.M.*, unde se scoate în evidenţă vrednicia vieţii chinoviale.
186. *Matei* 4, 3.

sește și patimile oprite, ca în cazul lui Iuda, pentru că atunci cînd s-a încredințat că acesta are boala iubirii de arginți, i-a exploatat această patimă și a aruncat pe iubitorul de arginți în crima trădării pentru treizeci de arginți.

Dar că și cele rele provin de la noi înșine ne-o arată clar Domnul, pentru că zice: *«din inimă ies gîndurile cele rele»* [187]. Aceasta se întîmplă însă celor care din lene lasă nelucrate semințele naturale ale bunătăților, așa cum se relatează și în Pilde: *«bărbatul neînțelept este ca un teren agricol, și omul fără de minte, ca o vie. Dacă-l lași pe el, se va înțeleni și se va împurulena tot și devine părăsit»* [188]. Deci în sufletul care a fost lăsat nelucrat și a fost părăsit dintr-o astfel de nepurtare de grijă, ca urmare, în mod necesar, răsar spini și ciulini și pătimește ceea ce s-a zis: *«așteptam să facă struguri și a făcut spini»* [189]. Pentru acest suflet s-a zis: *«și am răsădit viță Sorih»* [190], care înseamnă de bun soi (aleasă). Ceva apropiat de aceasta poate să găsească cineva și la Ieremia, care despre fața lui Dumnezeu grăiește: *«Eu am răsădit viță roditoare, toată adevărată; cum te-ai schimbat întru amărăciune, via cea străină?»* [191].

Intrebarea 76

Dacă se cuvine ca, așa zicînd, prin iconomie, să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor.

Răspuns

Hotărîrea Domnului nu îngăduie aceasta, spunînd odată că minciuna este de la diavol [192], și nearătînd nici o deosebire a minciunii. Și Apostolul mărturisește scriind: *«chiar dacă cineva luptă, nu se încununează, dacă nu se va lupta după lege»* [193].

Intrebarea 77

Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău [194].

Răspuns

Năravul rău este, precum socotesc, acea primă și ascunsă răutate a caracterului, iar înșelăciunea este iscodirea spre vrăjmășie, cînd ci-

187. *Matei* 15, 19.
188. *Pilde* 24, 30—31.
189. *Isaia* 5, 4.
190. *Isaia* 5, 2.
191. *Ier.* 2, 21.
192. *Ioan* 8, 44.
193. *II Tim.* 2, 5.
194. *Rom.* 1, 29.

neva, închipuind ceva (ca) bun, și aceasta, ca o amăgire punînd-o înaintea cuiva, lucrează printr-însa cele ale vrăjmășiei.

Întrebarea 78

Cine sînt iscoditorii de rele[195].

Răspuns

Sînt aceia care, în afară de relele obișnuite și cunoscute celor mulți, născocesc și află și altele.

Întrebarea 79

Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă aspru cu frații, cum se va îndrepta.

Răspuns

Acest lucru se întîmplă, așa cum se înțelege de la sine, fie dintr-un sentiment exagerat de superioritate, fie dintr-o mîhnire pe care o provoacă lipsurile celor care sînt datori să fie virtuoși. Pentru că, dacă în locul unui bun nădăjduit, ar găsi cineva împotrivire și mîhnire, aceasta rănește sufletul într-un mod și mai cumplit. Deci, este nevoie de mai multă sîrguință, încît, în primul rînd, să temperăm patima mîndriei, iar în al doilea rînd, să arătăm milostivirea noastră, înainte de a fi prea greu, prin rugăminte și prin sfătuire. Iar dacă chipul acesta al tămăduirii s-ar vădi nelucrător, atunci, deci, să folosim logic și la timp potrivit tăria indignării împreună cu compasiunea, spre folosul și îndreptarea celui care a greșit.

Întrebarea 80

De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grijile ce plac lui Dumnezeu, și cum (să procedăm) ca să nu pățim aceasta.

Răspuns

Fiindcă David zice: *«dormit-a sufletul din neglijență»*[196], este clar că aceasta se datorează dormitării sufletului și nesimțirii. Pentru că de sufletul treaz și stăpîn pe sine nu se îndepărtează gîndul bun și grija bineplăcută lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, sufletul observă că nu este lipsit de acestea. Căci dacă ochiul trupului este insuficient să vadă nu-

195. *Rom.* 1, 30.
196. *Ps.* 118, 28.

mai puține din zidirile lui Dumnezeu și nu se satură dacă ar vedea ceva o singură dată, ci, chiar și atunci cînd ar vedea pururea același lucru, nu încetează să-l privească, cu cît mai mult ochiul sufletului, dacă ar fi treaz și stăpîn pe sine, nu este îndeajuns să privească lucrurile minunate și judecățile lui Dumnezeu. Pentru că *«judecățile Tale* — zice — *sînt ca adîncul cel mare»* [197], și în altă parte: *«minunată este atotștiința Ta pentru mine; s-a întărit și n-o pot pătrunde»* [198], și multe asemenea. Iar dacă-i lipsește sufletului gîndul cel bun, este clar că îi lipsește și luminarea; nu pentru că lipsește cel care luminează, ci pentru că dormitează cel care este dator să se lumineze.

Întrebarea 81

Oare se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei indiferenți, cînd se află amîndoi în aceeași greșeală?

Răspuns

Dacă vom fi atenți la dispoziția celui care păcătuiește și la felul păcatului, vom cunoaște și felul canonului. Pentru că, chiar dacă s-ar părea că greșeala este aceeași și a celui cucernic și a celui indiferent, totuși diferența între ei este mare; pentru că cel cucernic, fiindcă este cucernic și se teme și luptă, în același timp, ca să devină bineplăcut lui Dumnezeu, (dar) dintr-o întîmplare nefericită și aproape împotriva voii lui greșește și cade în ispită; pe cînd cel indiferent, fiindcă nu contează nici pe sine, nici pe Dumnezeu și fiindcă nu face deosebire între păcat și virtute, cum arată clar și însuși numele (indiferent — (ἀδιάφορος) se îmbolnăvește de cele dintîi și mai mari rele; adică sau defaimă pe Dumnezeu, sau nu crede în existența Lui. Fiindcă acestea două determină sufletul spre păcat, așa cum mărturisește Scriptura, cînd zice uneori, adică: *«zis-a cel fără de lege, ca să greșească în sine; nu există frică de Dumnezeu, înaintea ochilor lui»* [199], și în altă parte: *«zis-a cel nebun întru inima lui: nu este Dumnezeu. Stricatu-s-au oamenii și s-au făcut urîți în meșteșuguri»* [200]. Drept aceea, fie că a defăimat pe Dumnezeu, și prin aceasta păcătuiește, fie tăgăduiește însăși existența lui Dumnezeu, și pentru aceasta se strică întru meșteșugurile lui, chiar dacă i s-ar părea că-l mărturisește, pentru că, așa cum spune Scrip-

197. *Ps.* 35, 6.
198. *Ps.* 138, 5.
199. *Ps.* 35, 2.
200. *Ps.* 13, 1.

tura: *«(ei cu vorba) mărturisesc că Îl cunosc pe Dumnezeu, dar cu faptele lor Îl tăgăduiesc»* [201].

Astfel fiind acestea, socotesc că și felul canonului trebuie să fie diferit în privința unor asemenea (oameni). Pentru că cel cucernic are nevoie de un ajutor local, și numai pentru lucrul în care a greșit este dator să suporte canonul, în timp ce cel indiferent, fiindcă a stricat ceea ce avea bun sufletul lui și fiindcă suferă de acele răutăți care sînt mai generale, fie ca un defăimător, precum am spus, fie ca un necredincios, se cuvine să plîngă, și să fie sfătuit, și să fie certat, pînă ce va putea să creadă fie că Dumnezeu este judecător drept, și să se teamă, fie că Dumnezeu există în realitate, și să se înspăimînte. Însă trebuie să cunoaștem și aceasta, că greșelile celor cucernici se întîmplă adesea și din purtarea de grijă spre folosul lor; pentru că Dumnezeu îngăduie cîteodată ca să fie ispitiți, pentru ca să se vindece mîndria care i-a cuprins deja, precum este ceea ce s-a spus de către Petru și i s-a întîmplat lui personal.

Întrebarea 82

Fiindcă Scriptura relatează că: «pe presbitere, îndeamnă-le ca pe mame» [202]*, dacă s-ar întîmpla ca o presbiteră (după vîrstă) să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon?* [203].

Răspuns

Apostolul a învățat ca pe presbitere să le cinstim ca pe mame, cu condiția ca să nu facă ceva vrednic de certare; dacă însă s-ar întîmpla vreodată ca o presbiteră să facă același păcat ca una mai tînără, trebuie să luăm în considerare, în primul rînd, cum am spus, defectele naturale ale vîrstei, și după aceea să stabilim canonul care se potrivește pentru fiecare din cele două vîrste. Spre exemplu, încetineala pentru o bătrînă este aproape firească, dar nu la fel pentru o tînără; după cum este firească pentru o tînără mintea împrăștiată sau tulburarea sau îndrăzneala și cîte ca acestea ale tinereții, dar nu și pentru o bătrînă; și se pare a fi ajutate de fierbințeala firească din tinerețe. Așa încît, același păcat, încetineala, de s-ar întîmpla, merită un canon mai aspru pentru cea tînără, fiindcă vîrsta ei nu îngăduie aceasta. Și același păcat, spre exemplu, mintea împrăștiată, sau îndrăzneala, sau turburarea, face pe

201. *Tit.* 1, 66.
202. *I Tim.* 5, 2.
203. Aici este prezentată o problemă de disciplină din partea proiestoșilor, care sînt răspunzători împreună cu proiestoasele pentru îndrumarea morală a celor care viețuiesc singuratici.

cea mai în vîrstă vrednică de un canon mai aspru, pentru că vîrsta ei o ajută să fie blîndă şi liniştită. Însă în afară de acestea se cuvine să cercetăm şi felul păcatului pentru fiecare din cele două persoane, şi astfel chipul potrivit al tămăduirii să se aducă printr-un canon corespunzător.

Întrebarea 83

Dacă cineva, săvîrşind multe fapte bune, ar greşi o singură dată, cum vom proceda faţă de el ?

Răspuns

Cum a procedat Domnul cu Petru.

Întrebarea 84

Dacă cineva, avînd caracter violent şi turbulent şi fiind mustrat pentru aceasta, ar spune că Dumnezeu a făcut pe unii buni şi pe alţii răi, oare spune bine ?

Răspuns

Această înţelegere a fost cunoscută de demult că este ereticească; pentru că este şi hulitoare şi nepioasă, şi face sufletul să alunece uşor spre păcat. Drept aceea, sau să se îndrepteze, sau să fie scos din mijloc[204], ca să nu se întîmple: *«puţin aluat dospeşte toată frămîntătura»*[205].

Întrebarea 85

Dacă se cuvine a avea ceva propriu în frăţietate.

Răspuns

Aceasta este împotriva mărturiei din Faptele Apostolilor pentru cei care au crezut, — în care este scris: *«nimeni nu zicea că din averile sale este ceva al său»*[206]. Aşadar, cel care spune că este ceva al său, s-a făcut pe sine străin de Biserica lui Dumnezeu şi de dragostea Domnului, Care a învăţat şi cu cuvîntul şi cu lucrul să ne punem sufletul pentru prieteni, iar nu numai cele din afară[207].

204. *I Cor.* 5, 2.
205. *I Cor.* 5, 6.
206. *Fapte* 4, 32.
207. Averea personală, după Sf. Vasile, este bună în sine şi trebuie să aibă ca scop uşurarea nevoilor creştinului; în nici un caz, însă, nu se îngăduie ca monahul să depindă de ea, fiind dator să trăiască după principiile vieţii chinovitice, unde orice distragere a sufletului este interzisă; vezi: *R. M.* 9, 92, 107, 187, 304, 305, 308; *Epistola* 284.

Întrebarea 86

Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la frăţietate, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele[208], *ce atitudine vom observa faţă de unul ca acesta?*

Răspuns

Dacă n-ar aplica învăţătura Domnului, Care a zis: *«să vă iubiţi unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi»*[209], atunci să observăm porunca Apostolului, care spune: *«Scoateţi-l pe cel rău din mijlocul vostru»*[210], pentru ca să nu se întîmple ca în cuvintele: *«puţin aluat dospeşte toată frămîntătura»*[211].

Întrebarea 87

Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălţămintea unde vrea, la poruncă[212].

Răspuns

A da sau a primi, chiar şi după poruncă, nu este îngăduit fiecăruia, ci numai aceluia căruia, după încercare, i s-a încredinţat administrarea. Aşa încît acesta, la timpul potrivit fiecăruia, va da şi va primi, fie pe cea veche, fie pe cea nouă.

Întrebarea 88

Ce este grija cea lumească?

Răspuns

Toată grija, chiar dacă n-ar părea să aibă ceva din cele oprite, dacă nu contribuie la pietate, este lumească.

Întrebarea 89

Fiindcă s-a scris: «răscumpărarea sufletului bărbatului este bogăţia lui»[213], *ce vom face noi la care nu există bogăţie?*

208. Întrebarea aceasta arată că, probabil, într-una din mînăstirile Sfîntului Vasile exista o anumită ordine idioritmică.
209. *Ioan* 13, 14.
210. *I Cor.* 5, 13.
211. *I Cor.* 5, 6.
212. V. R. M. 91.
213. *Pilde* 13, 8.

Răspuns

Dacă străduindu-ne nu vom putea să ne aducem aminte de răspunsul Domnului către Petru, care era neliniştit în privinţa aceasta şi a zis: *«iată noi am lăsat toate şi Ţi-am urmat Ţie; ce se va întîmpla oare cu noi?»* Iar Domnul i-a răspuns: *«tot cel care a lăsat casă, sau fraţi, sau surori, sau tată, sau mamă, sau soţie, sau copii, sau ţarina pentru Mine şi pentru Evanghelie, va primi însutit şi va moşteni viaţa veşnică»* [214]. Dacă însă din lenevie n-am făcut aceasta, să arătăm acum sîrguinţă, iar dacă nu mai este încă nici timp, nici putere, să ne mîngîie Apostolul, care spune: *«nu caut ale voastre, ci pe voi»* [215].

Întrebarea 90

Se îngăduie să avem haină de noapte, fie de păr, fie de altceva?

Răspuns

Folosirea hainei de păr [216] are vremi deosebite. Căci folosirea acestora nu este din nevoie trupească, ci pentru obosirea şi umilirea sufletului [217]. Dar fiindcă s-a oprit dobîndirea acestor două, să încerce fiecare, pentru sine, dacă ar putea să îngăduie folosirea lor, fără motivul amintit mai înainte.

Întrebarea 91

Dacă un frate care nu are nimic al său, ar fi rugat de cineva să-i dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol?

Răspuns

Fie că este gol, fie că este viclean, fie că cere din nevoie, fie că cere din lăcomie, s-a spus odată că a lua şi a da nu s-a dat fiecăruia, ci celui care a fost rînduit pentru această administrare, după încercare. Şi să se păzească aceasta: *«Fiecare să rămînă în aceea la care a fost chemat»* [218]

214. *Matei* 19, 27, 29; *Marcu* 10, 29—30.
215. *II Cor.* 12, 14.
216. V. Cassian, *Despre instituţii*, 1, 2.
217. *R. M.* 22; *Epistola* 150, 3.
218. *I Cor.* 7, 20.

Întrebarea 92

Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înțelegem cînd facem aceasta; că facem aceasta fiindcă averile noastre vatămă prin natura lor, sau fiindcă provoacă distrugere (grijă) în suflet? [219].

Răspuns

Pentru aceasta se cade să spunem, mai întîi, că dacă fiecare dintre averi ar fi rea în sine, n-ar fi fost zidirea lui Dumnezeu, pentru că, după Scriptură: *«toată zidirea lui Dumnezeu este bună și nimic (nu este) de lepădat»* [220]; apoi (trebuie să spunem) că porunca lui Dumnezeu nu ne-a învățat să aruncăm averile ca rele și să fugim (de ele), ci să le chivernisim. Și (că) cineva se condamnă nu pentru faptul că a avut averi, ci pentru că a cugetat rău în privința lor, sau pentru că nu s-a folosit bine de ele. Căci dispoziția sufletească nepătimașă și sănătoasă în privința acestora și chivernisirea lor după poruncă ne folosesc la multe și foarte necesare lucruri, uneori spre curățirea păcatelor noastre; drept aceea s-a scris: *«din ceea ce aveți, dați mai bine milostenie și iată, toate vă sînt curate»* [221]; iar alteori spre moștenirea împărăției cerurilor și spre cîștigarea vistieriei care nu se poate lua, potrivit cu ceea ce s-a zis în alt loc: *«Nu te teme, turmă mică, că a binevoit Tatăl vostru Cel din ceruri să vă dea împărăția; vindeți-vă averile voastre și dați milostenie. Faceți-vă pungi care nu se învechesc; (adunați-vă) comoară care nu se poate lua, în ceruri»* [222].

Întrebarea 93

Cel care odată și-a lăsat averile și a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce gînduri se cuvine să se folosească de cele necesare, spre a trăi, adică hainele și hrana?

Răspuns

Trebuie să-și aducă aminte, precum s-a scris, că Dumnezeu este Cel care dă hrană la tot trupul [223]. Însă este necesar să se îngrijească ca să fie, ca un lucrător al lui Dumnezeu, vrednic de hrana lui, chiar dacă în privința aceasta el nu are o însărcinare specială, fiindcă administrarea acesteia se exercită de cel care a fost rînduit în acest scop, cu măsură

219. Se pare că, în general, una din cauzele care au determinat pe mulți să părăsească lumea în veacul al patrulea a fost apăsarea din partea Statului în privința impozitelor. Vezi mai jos, *R. M.* 94.

220. *I Tim.* 4, 4.

221. *Luca* 11, 41.

222. *Luca* 12, 32—33.

223. *Ps.* 135, 25.

şi la timp potrivit, aşa cum este scris : *«Se dădea fiecăruia, atît cît fiecare avea trebuinţă»* [224].

Întrebarea 94

Dacă cineva datorînd impozite [225]*, ar veni într-o comunitate frăţească, iar rudele lui ar fi constrînse, cerîndu-li-se pentru el, oare nu aduce aceasta un conflict şi o pagubă aceluia sau acelora care l-au primit ?*

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a spus celor care L-au întrebat dacă trebuie să plătească dajdie Cezarului sau nu : *«Arătaţi-mi un dinar ; al cui este chipul şi scrierea ?»* iar cînd i-au spus *«al Cezarului»*, le-a răspuns : *«Daţi, deci, cele ce sînt ale Cezarului, Cezarului şi cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu»* [226]. Deci, fiindcă din aceasta rezultă clar că poruncilor Cezarului sînt supuşi aceia la care se află cele ale Cezarului, dacă cel care a venit într-o frăţietate a adus cu el ceea ce aparţinea Cezarului, este dator să plătească impozitele ; dacă însă a plecat, după ce în prealabil a lăsat toate rudelor lui, să nu fie supărat nici el, nici cei care l-au primit.

Întrebarea 95

Oare este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să înveţe din Scripturi ?

Răspuns

Şi această întrebare să-şi găsească răspunsul din cele spuse mai înainte [227]. Căci a fi învăţat cineva din Scriptura de Dumnezeu inspirată, potrivit cu nevoile lui, este potrivit şi necesar şi pentru întărirea pietăţii şi ca să nu se obişnuiască pe sine în tradiţiile omeneşti.

Întrebarea 96

Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să înveţe carte sau să fie atent la cei care citesc ?

224. *Fapte* 4, 35.
225. V. cele arătate la nota 219.
226. *Luca* 20, 22—25.
227. V. Întrebările 235 şi 236. În Tebaida toţi învăţau pe dinafară Scripturile (v. *Istoria lausiacă* 32, 12).

Răspuns

Fiindcă Apostolul spune : *«că nu faceţi cele pe care le doriţi»* [228] (să le faceţi), este păgubitor să îngăduim cuiva ceea ce, după voia sa, a ales, în orice lucru, ci trebuie să primească orice lucru care a fost aprobat de proiestoşi, chiar dacă ar fi împotriva voii lui. Acestuia i se potriveşte însă şi păcatul necredinţei, căci, în timp ce Domnul a spus : *«Fiţi gata, pentru că nu gîndiţi în ce oră va veni Fiul Omului»* [229], este clar că el îşi scrie pentru sine ani de viaţă.

Întrebarea 97

Dacă cineva ar spune : vreau să folosesc la voi puţină vreme, se cuvine oare a-l primi ?

Răspuns

Domnul a spus : *«Pe cel care vine la Mine, nu-l voi scoate afară»* [230], şi Apostolul povesteşte : *«Iar fraţilor mincinoşi, care s-au strecurat (în Biserică), ca să spioneze libertatea pe care o avem noi în Hristos Iisus, ca să ne facem robi (legii), acestora nu le-am dat supunere nici măcar o oră, pentru ca adevărul Evangheliei să se păstreze la voi»* [231] ; deci, potrivit cu acestea, se cuvine să îngăduim aceluia să intre şi pentru nesiguranţa reuşitei ; pentru că adesea, după ce s-a folosit de locuire temporară, s-a afierosit pentru toată viaţa, precum s-a întîmplat adesea ; dar şi spre arătarea adevărului care este în noi, celui care are, poate, alte bănuieli despre noi. Însă trebuie să observăm disciplina faţă de el cu mai multă rîvnă, pentru ca şi adevărul să se arate şi bănuiala oricărei indiferenţe să se înlăture. Astfel şi noi vom bineplăcea lui Dumnezeu, iar acela sau se va folosi sau se va mustra.

Întrebarea 98

Ce gînd trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le porunceşte sau le rînduieşte ?

Răspuns

Înaintea lui Dumnezeu trebuie să fie ca un slujitor al lui Hristos şi ca un iconom al tainelor lui Dumnezeu [232], temîndu-se ca nu cumva sau să zică sau să rînduiască ceva împotriva voii lui Dumnezeu, cea mărtu-

228. *Gal.* 5, 17.
229. *Luca* 12, 40.
230. *Ioan* 6, 37.
231. *Gal.* 2, 4—5.
232. *I Cor.* 4, 1.

risită în Scripturi, și să fie aflat ca martor mincinos lui Dumnezeu sau ca necinstitor de cele sfinte, prin aceea că ar introduce ceva străin de învățătura Domnului, sau ar neglija ceva din cele bineplăcute lui Dumnezeu; iar pentru frați să fie: *«ca o doică ce-și hrănește copiii săi»* [233], avînd la inimă ca să dea fiecăruia după plăcerea lui Dumnezeu și spre folosul de obște al tuturor, nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci și sufletul său, după porunca Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Care a zis: *«poruncă nouă vă dau, ca să vă iubiți unul pe altul, cum v-am iubit Eu pe voi»* [234]. *«Mai mare dragoste decît aceasta ca să-și pună cineva sufletul său pentru prietenii lui, nimeni nu are»* [235].

Întrebarea 99

Cu ce dispoziție sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre?

Răspuns

Înaintea lui Dumnezeu se cade să aibă dispoziția pe care a arătat-o David, cînd a spus: *«Am văzut pe călcătorii de lege și m-am scîrbit, că n-au păzit cuvintele Tale»* [236]; iar față de cei pe care îi ceartă se cuvine să aibă dispoziția pe care ar lua-o tatăl și doctorul, îngrijind pe fiul său cu înțelegere și compasiune, cum rînduiește știința, mai ales atunci cînd ar suferi, iar felul îngrijirii să fie cu osteneală.

Întrebarea 100

Pe cei care vin din afară și cer, cum îi vom slobozi, și dacă fiecare din cei care vor se cuvine să dea pîine sau orice altceva [237], *sau trebuie ca și cu aceasta să fie rînduit unul?*

Răspuns

Fiindcă Domnul a hotărît că *«nu e bine să ia cineva pîinea copiilor și s-o arunce cîinilor»*, și fiindcă a aprobat că: *«și cîinii mănîncă din firimiturile ce cad de la masa stăpînilor lor»* [238], cel care este rînduit cu distribuirea, să facă aceasta după o experiență. Iar orice frate care face aceasta, împotriva părerii aceluia, să se certe ca un stricător al bunei

233. *I Tes.* 2, 7.
234. *Ioan* 13, 34.
235. *Ioan* 15, 13.
236. *Ps.* 118, 158.
237. *R. M.* 91.
238. *Matei* 15, 26—27.

rînduieli, pînă ce va învăţa să-şi respecte locul său, cum a spus Apostolul : *«fiecare să rămînă, fraţilor, în locul în care a fost chemat»* [239].

Întrebarea 101

Cel căruia i s-a încredinţat administrarea lucrurilor care au fost afierosite Domnului, este oare dator să împlinească aceea, adică : «Oricui cere de la tine dă-i, şi pe cel care vrea să se împrumute de la tine să nu-l respingi ?» [240].

Răspuns

«Oricui cere de la tine dă-i, şi pe cel care vrea să se împrumute de la tine să nu-l respingi», este relatată ca un fel de ispitire, după cum arată urmarea celor cu care se leagă ; şi pentru cei vicleni trebuie să se aplice porunca aceasta nu ca principiu, ci atunci cînd cer împrejurările. Pentru că are precădere porunca Domnului (care zice) : *«vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor»* [241], şi iarăşi : *«Vindeţi-vă averile voastre şi daţi milostenie»* [242]. Dar dacă nu este fără primejdie să dăm altora ceea ce era rînduit pentru unii, pentru că Domnul spune : *«nu sînt trimis numai la oile pierdute ale casei lui Israil»* şi *«nu este bine să ia cineva pîinea copiilor şi s-o arunce cîinilor»* [243], de ce să nu judece fiecare pentru sine ce este drept ?

Întrebarea 102

Dacă se cuvine, sau nu, să oprim cu sfaturi pe cel care părăseşte comunitatea frăţească pentru orice motiv şi dacă se cuvine, cu ce sfaturi ?

Răspuns

Fiindcă Domnul spune : *«pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară»* [244], şi iarăşi : *«nu au nevoie de doctor cei sănătoşi, ci cei bolnavi»* [245], şi în alt loc : *«cine dintre voi, avînd o sută de oi, dacă se va rătăci una din ele, nu lasă pe cele nouăzeci şi nouă, şi, mergînd, caută pe cea rătăcită pînă ce o va găsi ?»* [246], se cuvine să vindecăm în orice chip pe cel bolnav şi să ne sîrguim ca — să zic aşa — să punem la locul lui membrul tăiat. Dacă însă ar persista în răutatea lui, oricare ar fi

239. *I Cor.* 7, 24.
240. *Matei* 5, 42.
241. *Matei* 19, 25.
242. *Luca* 12, 33.
243. *Matei* 15, 24, 26.
244. *Ioan* 6, 37.
245. *Matei* 9, 12.
246. *Matei* 18, 12 ; *Luca* 15, 4.

aceasta, trebuie să-l socotim (lăsăm) ca străin, pentru că s-a scris că: *«Tot răsadul pe care nu l-a sădit Tatăl Meu Cel ceresc se va smulge din rădăcină». «Lăsați-i pe ei, sînt orbi»* [247].

Întrebarea 103

Am fost învățați că celor mai bătrîni se cuvine să ne supunem pînă la moarte; dar fiindcă se întîmplă ca în unele cazuri, însuși cel bătrîn [248] *să alunece, ne rugăm să fim învățați dacă se cade ca acesta să fie mustrat, și cum, și de către cine; iar dacă ar disprețui (sfatul), ce trebuie să se facă?*

Răspuns

Un răspuns clar despre acestea s-a dat la Regulile Mari [249].

Întrebarea 104

Cum trebuie să încredințăm purtările de grijă ale fraților; numai starețul singur să facă examinarea, sau și cu voturile fraților? La fel și în privința surorilor.

Răspuns

Dacă, despre cele ce gîndește fiecare s-a învățat să se încredințeze altora, cu cît mai vîrtos unele ca acestea se cuvine să se facă cu examinarea celor iscusiți la aceasta? Pentru aceea, administrarea lucrurilor lui Dumnezeu trebuie să se încredințeze, după voia lui Dumnezeu, celor care au dovedit deja că pot să administreze, după chipul plăcut Domnului, ceea ce li s-a încredințat. Și, în general, pentru fiecare lucru, este necesar ca proiestosul să-și aducă aminte de Sfînta Scriptură, care spune: *«Cu sfătuire să le faci pe toate»* [250].

Întrebarea 105

Oare se cuvine ca pe cei care intră în comunitatea de frați să-i învățăm îndată meșteșuguri?

Răspuns

Aceasta o vor hotărî proiestoșii [251].

247. *Matei* 15, 13—14.
248. Despre «presviteri» și «presviter», s-a vorbit în introducere.
249. Întrebarea 27.
250. *Pilde* 24 (31), 4.
251. Despre proiestoșii comunității de frați v. introducerea.

Întrebarea 106

Ce epitimii trebuie să folosim în comunitatea de frați pentru întoarcerea celor care greșesc?

Răspuns

Durata și felul epitimiilor să se hotărască de proiestoși[252], după vigoarea trupului, după starea sufletului și după deosebirea greșelii.

Întrebarea 107

Dacă cineva spune că are dorința să trăiască într-o comunitate de frați, dar că este împiedicat să se dea pe sine deodată acestei vieți, pentru că trebuie să se îngrijească de rudele după trup sau că adesea trebuie să plătească impozite[253]*, oare se cuvine să i se îngăduie intrarea către frați?*

Răspuns

A tăia dorința lucrului bun nu este fără primejdie; totuși nu se greșește nici dacă celui care a intrat i se dă prilej să cerceteze lucrurile lumii din afară și străine vieții după Dumnezeu. Dar are mai bună nădejde cel care intrînd se încredințează pe sine cu totul celor dinăuntru, fără să mai aducă cu sine griji din lumea de afară.

Întrebarea 108

Dacă se cuvine ca proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (frăției de surori), să îngăduie cuiva să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinței.

Răspuns

În asemenea caz nu se respectă porunca Apostolului, care spune: *«Toate să se facă cu bună cuviință și cu rînduială»*[254].

Întrebarea 109

Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa și mai ales dacă din cauza aceasta se vatămă unii dintre frați.

252. V. cele arătate la nota 251.
253. *R.m.* 85.
254. *I Cor.* 14, 40.

Răspuns

Cu toate că Apostolul spune: *«pentru ce să fie judecată libertatea mea de conştiinţa altuia»* [255], este mai bine ca el să fie imitat cînd spune: *«Nu ne-am folosit de acest drept, ca să nu stînjenim Evanghelia lui Hristos»* [256]; dar dacă este cu putinţă, convorbirile împreună să aibă loc cît mai rar şi să se termine cît mai repede.

Întrebarea 110

Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturiseşte unui duhovnic (presbiter mai în vîrstă) să fie de faţă şi o presbiteră (o călugăriţă mai în vîrstă)?

Răspuns

Mărturisirea la un duhovnic mai în vîrstă fiind de faţă o presbiteră (o călugăriţă mai în vîrstă) se face mai decent şi mai cuviincios, duhovnicul fiind în măsură să arate cu înţelepciune chipul pocăinţei şi al îndreptării.

Întrebarea 111

Dacă presbitera ar protesta pe bună dreptate cînd presbiterul [256a] *ar dispune să se facă ceva de către surori, fără ca presbitera să fi luat cunoştinţă.*

Răspuns

Şi (încă) cu foarte multă (dreptate).

Întrebarea 112

Dacă cineva ar veni la viaţa cea după Dumnezeu, este oare drept ca proiestosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fraţilor, sau trebuie ca în prealabil să expună cazul şi acestora?

Răspuns

În privinţa celui care se pocăieşte, Domnul învaţă să se cheme împreună prietenii şi vecinii. Aşa încît este cu atît mai necesar ca acela care vine să fie primit cu ştirea tuturor fraţilor, pentru ca să se şi bucure şi să se şi roage toţi împreună.

255. *I Cor.* 10, 29.
256. *I Cor.* 9, 12.
256a. Întrebările 110 şi 111 presupun existenţa mînăstirilor mixte; aici însă nu se foloseşte, ca de obicei, termenul de proiestos, ci termenul de *presviter* şi *presviteră*.

Întrebarea 113

Oare poate cel căruia i s-a încredinţat grija sufletelor să păzească şi aceasta; «de nu vă veţi întoarce şi nu vă veţi face ca pruncii» [257], *din moment ce are (să se ocupe) cu multe şi diferite persoane?*

Răspuns

Fiindcă prea înţeleptul Solomon spune: *«pentru orice lucru este vreme prielnică»* [258], se cuvine să ştim că este vreme potrivită şi de smerenie, şi de stăpînire, şi de mustrare, şi de mîngîiere, şi de milă, şi de îndrăzneală, şi de bunătate, şi de asprime, şi în general pentru orice lucru. Aşa încît uneori se cuvine să ne arătăm smeriţi şi să urmăm în umilinţă pe copii [259] şi îndeosebi atunci cînd se cere să ne cinstim unul pe altul şi să ne îndeplinim îndatoririle noastre unul faţă de celălalt şi (cînd este vorba) de slujirea şi de îngrijirea pentru trup, aşa cum ne-a învăţat Domnul; iar alteori se cuvine să ne folosim de autoritatea pe care a dat-o Domnul spre zidire, şi nu spre dărîmare, cînd trebuinţa cere îndrăzneală. Dar cînd este vremea de mîngîiere, se cuvine să arătăm bunătate, iar cînd este vremea de tăiere, se cuvine să arătăm rîvnă, şi la fel în fiecare din celelalte.

Întrebarea 114

Domnul a poruncit: «De te va sili cineva să mergi (cu el) o milă, mergi cu el două» [260], *şi Apostolul învaţă: «Să vă supuneţi unul altuia în frica lui Hristos»* [261]; *se cuvine oare a asculta pe oricine şi orice ar porunci* [262].

Răspuns

Deosebirea celor care poruncesc nu trebuie să vatăme ascultarea celor cărora li se dau poruncile, pentru că şi Moise n-a ascultat pe Ietro care îl sfătuia cele bune [263]. Totuşi fiindcă există mare deosebire în poruncile care se dau, (căci unele sînt contrare poruncii Domnului, fie pentru că o strică, fie pentru că o întinează în multe chipuri prin amestecarea faptei oprite, altele sînt de acord cu porunca, iar altele chiar dacă nu sînt de acord în mod vădit, ajută totuşi şi sprijină observarea

257. *Matei* 18, 3.
258. *Eccl.* 3, 1.
259. *Matei* 18, 3.
260. *Matei* 5, 41.
261. *Efes.* 5, 21.
262. *R.m.* 303.
263. *Ieş.* 18, 19.

ei), se cuvine să ne aducem aminte de Apostolul, care spune: «*Proorociile să nu le dispreţuiţi. Încercaţi toate şi ţineţi ce este bun. De tot felul de rău să vă feriţi*» [264], şi iarăşi: «*dărîmăm uneltirile şi toată trufia ce se ridică împotriva cunoaşterii de Dumnezeu şi robim toată cugetarea spre ascultarea lui Hristos*» [265]. Drept aceea, dacă ni s-ar porunci ceva ce este în acord cu porunca Domnului sau contribuie la aceasta, se cuvine s-o primim cu mai multă sîrguinţă şi cu mai multă grijă, ca pe o voie a lui Dumnezeu, împlinind (astfel) ceea ce s-a spus: «*Îngăduindu-vă unul pe altul întru dragostea lui Hristos*» [266]. Însă cînd cineva ne-ar porunci ceva ce este împotriva poruncii Domnului, care o strică sau o întinează, este vremea să spunem atunci că: «*Se cuvine să ascultăm mai mult de Dumnezeu decît de oameni*» [267], amintindu-ne, pe de o parte, de Domnul, Care a spus: «*celui străin nu vor urma, ci vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul celor străini*» [268], iar pe de altă parte de Apostolul, care pentru siguranţa noastră a îndrăznit să atace chiar pe îngeri, prin cele ce a spus: «*Chiar dacă noi înşine, sau înger din cer v-ar propovădui vouă altă Evanghelie, decît cea pe care am propovăduit-o vouă, să fie anatema*» [269]. Din acestea învăţăm că, chiar dacă cineva ar fi rudă foarte apropiată şi chiar dacă ar fi covîrşitor de strălucit, împiedicînd ceea ce a fost poruncit de Domnul sau îngăduind să se facă ceea ce este oprit de El, se cuvine să fie evitat şi detestat de fiecare dintre cei care iubesc pe Domnul.

Întrebarea 115

Cum trebuie să ne supunem unul altuia?

Răspuns

Aşa cum (se supun) slugile stăpînilor lor, după porunca Domnului: «*Cel care dintre voi vrea să fie mare, să fie cel din urmă dintre toţi şi tuturor slugă*» [270], la care adaugă mai cu sfătuire «*precum Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească*» [271] şi cum a spus Apostolul: «*Din dragostea Duhului slujiţi unul altuia*» [272].

264. *I Tes.* 5, 20—22.
265. *II Cor.* 10, 5.
266. *Efes.* 4, 2.
267. *Fapte* 5, 29.
268. *Ioan* 10, 5.
269. *Efes.* 1, 8.
270. *Marcu* 10, 44.
271. *Marcu* 10, 45.
272. *Gal.* 5, 13.

Intrebarea 116

Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala bunăplăcerii către Dumnezeu?

Răspuns

Apostolul ne-a arătat, punîndu-ne înainte ascultarea Domnului Care: *«S-a făcut ascultător pînă la moarte, iar moartea* (i-a fost) *pe cruce»*, și cînd mai înainte a spus: *«În voi să fie aceeași simțire, ca și în Hristos Iisus»* [273].

Intrebarea 117

Cel care nu se învață întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi, ci caută să învețe un meșteșug, de ce patimă suferă, și dacă se cuvine a-l tolera?

Răspuns

Unul ca acesta este și obraznic și îngîmfat și necredincios, pentru că nu s-a temut de judecata lui Dumnezeu, care a spus: *«Fiți gata, că la ora cînd nu gîndiți va veni Fiul Omului»* [274]. Căci, dacă cineva așteaptă pe Domnul în fiecare zi și în fiecare oră, se teme ca să nu treacă ziua de astăzi în zadar (nelucrînd) și mai nimic nu face. Iar dacă ar fi rînduit să învețe o meserie, întru ascultare să aibe răsplata bunăplăcerii către Dumnezeu, și nu condamnarea din cauza amînării.

Intrebarea 118

Cel care se sîrguiește spre poruncă și lucrează nu ceea ce se poruncește, ci ceea ce vrea el, ce plată are?

Răspuns

A vanității. Iar fiindcă Apostolul spune: *«Fiecare dintre noi să placă aproapelui său în (ceea ce este) bine, spre zidire (sufletească)»*, și a adăugat mai convingător în ceea ce urmează: *«Căci și Însuși Hristos n-a plăcut Sieși»* [275], se cuvine ca vanitosul să cunoască primejdia ce-l așteaptă. Dar un asemenea se arată și nesupus.

273. *Filip.* 2, 8, 5.
274. *Luca* 12, 40.
275. *Rom.* 15, 2—3.

Întrebarea 119

Dacă se îngăduie fiecăruia să-și părăsească lucrul ce i s-a încredințat și să caute un altul.

Răspuns

Fiindcă, așa cum s-a spus mai înainte, măsura ascultării este moartea, cel care își părăsește lucrul ce i s-a încredințat și caută altul, întîi strică ascultarea și dovedește că nu s-a lepădat de sine; apoi se face cauză și a altor multe rele pentru el și pentru ceilalți. Căci deschide ușa contrazicerii pentru alții și pe sine se obișnuiește către aceasta. Și fiindcă nu poate să cunoască fiecare ce îi este de folos, de multe ori își alege lucrul ce-i este mai vătămător. În plus, creează între frați suspiciuni viclene, ca și cum ar fi pregătit de mai înainte pentru lucrul pe care îl caută, mai mult decît cei cu care este nevoie să lucreze împreună. Drept aceea, neascultarea este în general rădăcina a multor și mari rele. Dacă însă crede că are oarecare motiv pentru părăsirea lucrului, să-l arate proiestoșilor [276] și să-l încredințeze examinării lor.

Întrebarea 120

Dacă se cuvine a ieși [277] undeva fără încuviințarea proiestosului?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: *«căci n-am venit de la Mine Însumi, ci Acela M-a trimis»* [278], cu cît mai mult se cuvine ca fiecare dintre noi să nu-și îngăduie aceasta. Căci cel care-și îngăduie sieși, este evident că este bolnav de orgoliu și este supus judecății Domnului, Care a zis: *«ceea ce înaintea oamenilor este înălțat, este urîciune înaintea lui Dumnezeu»* [279]. Și în general este condamnabil a-și îngădui sieși.

Întrebarea 121

Dacă este îngăduit să se renunțe la lucrurile mai grele.

Răspuns

Cel care iubește cu adevărat pe Dumnezeu și are încredere puternică în plata de la Domnul, nu este mulțumit cu cîte se fac, ci caută

276. Este vorba desigur despre clasa unică a proiestoșilor în comunitate.
277. Este vorba de ieșirile de mică importanță, care nu au legătură cu călătoriile monahilor întreprinse pentru motive importante.
278. *Ioan* 7, 28.
279. *Luca* 16, 15.

mereu să adauge la acestea şi doreşte mai mult. Şi chiar dacă i s-ar părea că face ceva peste puterile lui, el nu rămîne fără grijă, ca şi cum şi-a îndeplinit măsura, ci totdeauna se teme, ca şi cum a lipsit de la datoria lui, auzind pe Domnul Care porunceşte că: *«atunci cînd veţi face toate cele ce vi s-au poruncit, să ziceţi: slugi netrebnice sîntem, pentru că n-am făcut decît ceea ce eram datori să facem»* [280], şi auzind pe Apostolul, pentru care s-a răstignit lumea şi el pentru lume [281], şi care nu s-a ruşinat să spună: *«Eu nu mă socotesc că aş fi ajuns* (desăvîrşirea), *ci numai una fac: uitînd pe cele din urmă şi îndreptîndu-mă spre cele ce-mi stau înainte, alerg spre ţintă pentru răsplata chemării celei de sus a lui Dumnezeu în Hristos Iisus»* [282]. Acesta, deşi avea dreptul, propovăduind Evanghelia, să trăiască din Evanghelie [283] (n-a făcut-o), ci zice: *«cu osteneală şi trudă am lucrat ziua şi noaptea, nu că doar n-am fi avut dreptul, ci ca să vă dăm ca model pe care să-l urmaţi, pe noi înşine»* [284]. Aşadar, cine ar fi atît de nesimţit şi necredincios, încît să se mulţumească cu cîte s-au făcut, sau să renunţe la ceva ca mai greu şi mai obositor?

Întrebarea 122

Dacă cineva, fiind canonisit să nu ia binecuvîntare [285], *ar zice că dacă nu iau binecuvîntare, nu voi mînca, oare se cuvine să i se tolereze?*

Răspuns

Dacă o greşeală este vrednică de o astfel de epitimie, ca să se oprească şi de la mîncare, desigur, cel care a canonisit va aprecia, dar dacă cineva a fost socotit nevrednic numai de binecuvîntare şi, îngăduindu-i-se să mănînce, n-ar asculta, să se judece ca un nesupus întru aceasta şi ca un certăreţ; îndată însă şi pe sine să se cunoască şi să înţeleagă că nu se vindecă pe sine cel care caută aceasta, ci că adaugă păcat la păcat.

Întrebarea 123

Dar dacă cineva se mîhneşte, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine oare să i se tolereze?

280. *Luca* 17, 10.
281. *Gal.* 6, 14.
282. *Filip.* 3, 13—14.
283. *I Cor.* 9, 14.
284. *II Tes.* 3, 8—9.
285. Este vorba de binecuvîntarea bisericească obişnuită, nu de Sf. Euharistie.

Răspuns

Despre aceasta s-a vorbit în mai multe locuri, că în general este împotriva rațiunii sănătoase ca să lucreze cineva după voința proprie sau să-și îngăduie așa ceva. Și a nu se supune părerii celor mai mulți atrage primejdia nesupunerii și cîrtirii.

Intrebarea 124

Dacă cineva s-ar întîlni undeva, din întîmplare, cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mănînce împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate?

Răspuns

Obiceiul îndeobște de a se saluta, Domnul nu l-a oprit în nici un chip, pentru că a spus: «*Dacă urați sănătate numai prietenilor voștri, ce mare lucru faceți? Au nu și păgînii fac așa?*»[286]. Dar în ce privește dacă se îngăduie să mîncăm împreună, avem porunca Apostolului în ce împrejurări trebuie să evităm aceasta, pentru că a spus: «*In epistolă v-am scris să nu aveți nici o legătură cu desfrînații, sau cu lacomii, sau cu răpitorii, sau cu slujitorii de idoli, căci atunci ar trebui să ieșiți din lumea aceasta. Acum însă v-am scris vouă să nu aveți legătură cu cineva care se numește frate, dar este desfrînat, sau lacom, sau slujitor de idoli, sau grăitor de rău, sau bețiv, sau răpitor; cu unul ca acesta nici să nu mîncați împreună*»[287].

Intrebarea 125

Dacă cel căruia i s-a încredințat o lucrare și ar face ceva fără încuviințare împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul?

Răspuns

A-și lua cineva ceva sieși, în general, nu este plăcut lui Dumnezeu; și nici nu se cuvine, nici nu folosește celor care se sîrguiesc să păstreze legătura păcii; dacă însă ar rămîne în obrăznicia lui, este de folos să i se ia lucrul, pentru că nu observă porunca celui care a spus: «*Fiecare să rămînă, fraților, în acea stare în care a fost chemat*»[288], și încă mai

286. *Matei* 5, 47.
287. *I Cor.* 5, 9—11.
288. *I Cor.* 7, 28.

cu îndemn: *«să nu vă socotiţi mai înţelepţi decît sînteţi, ci socotiţi-vă cu cumpătare, după măsura credinţei pe care a împărţit-o Dumnezeu fiecăruia»* [289].

Întrebarea 126

Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceţilor din bucate?

Răspuns

Dacă va hotărî să aibă totdeauna criteriul folosului ca îndrumător şi dascăl pentru cele ce primeşte spre trebuinţă, fie că ar fi dulci, fie că ar fi amare acestea.

Întrebarea 127

Unii spun că este cu neputinţă ca omul să nu se mînie.

Răspuns

Dacă este cu putinţă ostaşului să nu se mînie înaintea împăratului, nici aşa nu-şi are raţiune ceea ce se spune. Căci dacă faţa (prezenţa) unui om asemenea cu cinstea după fire, pentru superioritatea demnităţii, a împiedicat patima aceasta, cu cît mai vîrtos se va întîmpla aceasta dacă cineva ar fi încredinţat că Dumnezeu veghează mişcările proprii (ale sufletului lui); pentru că Dumnezeu, Care cercetează inimile şi rărunchii, vede mult mai bine mişcările sufletului decît vede un om cele ce se întîmplă înaintea lui.

Întrebarea 128

Celui care vrea să se înfrîneze peste putere, aşa încît să se împiedice şi porunca ce i s-a dat, se cuvine, oare, să i se îngăduie?

Răspuns

Mi se pare că întrebarea nu este văzută drept. Căci înfrînarea nu constă în abţinerea de la mîncăruri fără nici un sens, în care se întîmplă necruţarea trupului cea condamnată de Apostolul [290], ci în îndepărtarea totală de voinţele proprii. Dar cît este de primejdios să nu îndeplinească cineva porunca Domnului din cauza voinţei proprii, rezultă clar din cele spuse de Apostol, cînd zice: *«împlinind dorinţele cărnii şi ale gîndurilor (noastre); şi eram după fire copii ai mîniei»* [291].

289. *Rom.* 12, 3.
290. *Col.* 2, 23.
291. *Efes.* 2, 3.

Întrebarea 129

Cel care postește mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obște, ce este dator a alege mai mult, să postească împreună cu frații și să mănînce împreună cu ei, sau, fiindcă postește fără măsură, să aibă trebuință de alte bucate la masă ?

Răspuns

Vremea postului nu se determină de voia fiecăruia, ci de trebuința celor ce se cuvin spre pietate, precum și Faptele Apostolilor [292] istorisesc și ne învățăm de la alesul David [293]. Deci, dacă cineva postește după această rînduială, în general se învrednicește și să poată. *«Căci cel care a dat făgăduința este vrednic de crezare»* [294].

Întrebarea 130

Cum se cuvine să se postească atunci cînd trebuința de post ar fi pentru ceva din cele ce se caută spre pietate, precum ceva silnic sau (făcut) cu plăcere ?

Răspuns

Fiindcă Domnul spune : *«Fericiți cei ce flămînzesc și însetează de dreptate»* [295], tot ceea ce contribuie spre pietate dar nu se îndeplinește cu plăcere și cu sîrguință, este primejdios. Așa încît cel care postește fără rîvnă face aceasta cu primejdie, iar a posti în timpul cînd este trebuință de aceasta, Apostolul, împreună cu alte fapte ale lui, spune și pe aceasta, spre învățătura noastră : *«de multe ori în post»* [296].

Întrebarea 131

Cel care nu mănîncă de unde mănîncă frații, ci caută altceva, oare face bine ?

Răspuns

A căuta cineva hrană, în general, este împotriva poruncii, căci Domnul a spus : *«Nu căutați ce veți mînca și ce veți bea și nici nu vă îngrijorați»*, și a adăugat în mod mai categoric : *«pentru că toate acestea*

292. *Fapte* 13, 2—3.
293. *Ps.* 34, 13.
294. *Evr.* 10, 23.
295. *Matei* 5, 6.
296. *II Cor.* 11, 27.

le caută neamurile» [297]. Dar cel căruia îi este rînduit, i se cade să împlinească cu sîrguință aceasta: *«Se da fiecăruia după nevoia pe care o avea fiecare»* [298].

Intrebarea 132

Cel care spune: aceasta mă vatămă, și se întristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este (de făcut, în asemenea caz)?

Răspuns

Se pare că (unul ca acesta) nu s-a încredințat de nădejdea lui Lazăr [299] și nici n-a cunoscut dragostea celui căruia [300] i s-a încredințat grija tuturor și a lui. Dar, în general, nu are fiecare dreptul să judece singur nici ceea ce îl vatămă, nici ceea ce îi folosește; aceasta se cuvine să se judece de către cel care a fost rînduit să hotărască pentru nevoile fiecăruia, fiindcă acesta caută mai întîi folosul sufletului și astfel, ca a doua grijă, el iconomisește cele spre trebuința trupului, potrivit voii lui Dumnezeu.

Intrebarea 133

(Ce se va întîmpla) dacă ar și cîrti cineva pentru mîncare?

Răspuns

Are judecata celor care au cîrtit în pustie [301]. Căci spune Apostolul: *«Să nu cîrtiți, cum au cîrtit unii dintre ei și au pierit prin (mîna) pierzătorului»* [302].

Intrebarea 134

Ce se va întîmpla, dacă cineva mîniindu-se ar renunța să ia ceva din cele spre trebuință.

Răspuns

Un asemenea este vrednic să nu ia, chiar dacă ar cere, pînă ce proiestosul ar socoti că s-a vindecat de patima sau, mai de grabă, de patimile lui.

297. *Luca* 12, 29—30.
298. *Fapte* 4, 35.
299. *Luca* 16, 20 ș.u.
300. Adică a proiestosului sau a iconomului.
301. *Num.* 11, 1.
302. *I Cor.* 10, 10.

Întrebarea 135

Oare se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decît (partea) obișnuită?

Răspuns

Dacă ia asupră-și osteneala pentru răsplata de la Dumnezeu, nu trebuie să caute aici mîngîierea ostenelii, ci să se pregătească pe sine pentru răsplata de la Domnul, știind că precum de plata pentru osteneală, la fel și de mîngîierea pentru strîmtorare se va învrednici de la Dumnezeu iubitorul de oameni. Iar cel rînduit să facă aceasta: *«se dădea fiecăruia potrivit cu nevoile lui»* [303], trebuie să cunoască în mod necesar pe fiecare din cei care se ostenesc [304] și să-i îngrijească precum se cuvine.

Întrebarea 136

Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei [305], *și pe cel care absentează și vine după masă cum îl vom trata?*

Răspuns

Dacă a lipsit din cauza muncii sau a lucrului pe care îl îndeplinește, fiindcă observă porunca celui care a spus: *«fiecare să rămînă, fraților, în locul la care a fost chemat»* [306], supraveghetorul bunei rînduieli celei de obște va cerceta și îl va ierta; dacă însă ar fi putut să ajungă la timp și nu s-a sîrguit, deși cunoștea pedeapsa leneviei, să rămînă nemîncat pînă a doua zi la ora hotărîtă.

Întrebarea 137

Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrîneze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau băutură? [307].

303. *Fapte* 4, 35.
304. *R.m.* 19.
305. Se da numai o masă pe zi; vezi în legătură cu aceasta *R.m.* 21.
306. *I Cor.* 7, 24.
307. V. *Epistola* 199, 28: Aceea nu ni s-a părut ridicol că s-a adăugat ca unii dintre copii să se abțină de la cărnuri. Așa încît să socotiți demn de laudă a-i învăța pe ei să se abțină de la rugăciuni și promisiuni neinstructive.

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: *«nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui Care M-a trimis pe Mine»* [308], orice hotărîre care a fost luată potrivit voii proprii este greşită. Acest lucru cunoscîndu-l David, spunea: *«juratu-m-am şi mă voi ţine (de jurămînt) ca să păzesc judecăţile dreptăţii Tale»* [309], iar nu voile mele.

Intrebarea 138

Dacă se cuvine să se îngăduie cuiva în comunitatea de fraţi să postească sau să privegheze mai mult decît alţii, după voia sa?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: *«M-am coborît din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui Celui care M-a trimis»* [310], tot ceea ce ar face cineva după voia lui, acel lucru este chiar al celui care l-a făcut, dar străin de pietate; şi există teama ca nu cumva să audă de la Dumnezeu pentru ceea ce se pare că face: *«Spre tine e întoarcerea lui, şi tu îl vei stăpîni pe el»* [311]. Încă şi a voi mai mult în comparaţie cu alţii, chiar în lucrurile bune, este patima iubirii de ceartă, care se întîmplă din mărirea deşartă, despre care Apostolul, arătînd-o ca fiind oprită, zice: *«Căci nu cutezăm să ne alăturăm sau să ne asemănăm cu cei care se laudă singuri pe ei»* [312]. Drept aceea, renunţînd la voile noastre proprii şi la dorinţa de a părea că facem ceva mai mult decît ceilalţi se cuvine să ne încredem Apostolului, care ne sfătuieşte şi spune: *«Ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre preamărirea lui Dumnezeu să le faceţi»* [313]. Pentru că iubirea de ceartă, mărirea deşartă şi vanitatea sînt cu totul străine celor care se luptă după lege lupta cea bună. Pentru aceea spune, uneori: *«Să nu alergăm după slavă deşartă»* [314], iar alteori: *«dacă cineva se arată că este prigonitor, noi nu avem obiceiul acesta, nici Bisericile lui Dumnezeu»* [315]; şi în altă parte: *«sîntem datori să nu ne plăcem nouă înşine»*, la care s-a adăugat cu îndemn mai mare: *«Căci şi Hristos nu şi-a plăcut Sieşi»* [316]. Dacă totuşi

308. *Ioan* 6, 38.
309. *Ps.* 118, 106.
310. *Ioan* 6, 38.
311. *Fac.* 3, 16.
312. *II Cor.* 10, 12.
313. *I Cor.* 10, 31.
314. *Gal.* 5, 26.
315. *I Cor.* 11, 16.
316. *Rom.* 15, 1—3.

cineva ar socoti că are trebuință de mai mult, fie în postire, fie în priveghere, fie în orice altceva, să descopere celor care au fost încredințați cu purtarea de grijă obștească motivul acesta, pentru care el socotește că are trebuință de mai mult, și să păzească ceea ce s-a hotărît de către aceștia. Căci de multe ori va trebui să se facă ceea ce este îndestulător trebuinței mai bine în alt chip.

Intrebarea 139

Prelungindu-se postul, devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine: să rămînem în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru?

Răspuns

Trebuie să primim și postirea și mîncarea cu gîndul cel cuvenit pietății, pentru ca, atunci cînd ar trebui ca porunca lui Dumnezeu să fie îndeplinită prin postire, să postim, iar cînd iarăși porunca lui Dumnezeu ar cere hrana care întărește corpul, să mîncăm, nu ca gurmanzii, ci ca lucrătorii lui Dumnezeu. Căci se cuvine să păzim ce s-a spus de către Apostol: *«Ori de mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre preamărirea lui Dumnezeu să le faceți!»* [317].

Intrebarea 140

Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămătoare, și mîncînd cu lăcomie ar cădea în boală, oare se cuvine să i se acorde îngrijire?

Răspuns

Neînfrînarea are evidentă răutate; și de această patimă este nevoie să ne îngrijim din vreme, cum să fie vindecată. Căci iubitorul de oameni, Dumnezeu, vrînd să arate cît de mare rău este neînfrînarea, a lăsat de multe ori ca și sufletul să se folosească de cele ce vatămă corpul, prin patima neînfrînării, dacă astfel s-ar putea ca prin suferința trupească, pe care o îndură din cauza neînfrînării, să ajungă la cunoașterea pagubei proprii și să se îndrumeze spre înfrînarea în toate. Dar a ne îngriji de trupul celor care sufăr din cauza neînfrînării este lucru vrednic de laudă și caracteristic bunătății; însă acest lucru să se facă după cercetare și cu grija ca nu cumva vindecînd trupul să lăsăm ne-

317. *I Cor.* 10, 31.

vindecat sufletul. Încît, dacă cineva ar vedea pe unul ca acesta că se învaţă cu bunăvoinţă din tămăduirea trupului să se îngrijească şi de suflet în patimile sale, acestuia să i se ofere îngrijire trupească; dacă însă primind vindecarea trupului, s-ar arăta dispreţuitor al sufletului, este mai bine ca unul ca acesta să fie lăsat în durerile pe care le pătimeşte din neînfrînarea sa, dacă astfel, cu trecerea timpului, ar putea ajunge la înţelegerea situaţiei lui şi a pedepsei veşnice şi şi-ar relua grija sănătăţii sufletului său; pentru că *«fiind judecaţi de Domnul ne pedepsim, ca să nu fim judecaţi cu lumea»* [318].

Intrebarea 141

Oare se cuvine să se afle străini în ateliere sau şi dintre cei de aici unii care şi-au părăsit locul lor? [319].

Răspuns

În afară de cel care a fost încredinţat cu vizitarea celor care lucrează sau cu orînduirea lucrurilor, cel care s-ar afla făcînd aceasta, să i se interzică şi intrarea îngăduită, pentru că strică buna rînduială a armoniei membrilor; să fie aşezat într-un loc care este socotit potrivit pentru pedepsire şi să lucreze fără distrageri şi cu mai mare osteneală decît cea obişnuită, pînă ce se va învăţa să observe ceea ce s-a spus de către Apostol: *«fiecare să rămînă în locul în care a fost chemat»* [320].

Intrebarea 142

Dacă se cuvine ca meşterii să primească de la cineva un lucru fără părerea celui rînduit cu grija acestor lucruri.

Răspuns

Judecăţii hoţului sau a celui care colaborează cu hoţul să fie supus fiecare, şi cel care dă şi cel care primeşte.

Intrebarea 143

Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de uneltele ce le-au fost încredinţate?

318. *I Cor.* 11, 32.
319. *Epistola* 22, 2: «că nu trebuie să treacă de la un lucru la altul».
320. *I Cor.* 7, 24.

Răspuns

Întîi ca de unele care au fost afierosite și închinate lui Dumnezeu, apoi ca de unele fără care n-ar putea să-și arate rîvna neobosită datorată.

Întrebarea 144

Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuințare din dispreț?

Răspuns

Cel care i-ar da o rea întrebuințare să fie judecat ca necinstitor de cele sfinte (ierosil), iar cel care a pierdut, ca pricinuitor de ierosilie, fiindcă toate lucrurile sînt afierosite Domnului și închinate lui Dumnezeu.

Întrebarea 145

(Ce se va întîmpla) dacă cineva ar împrumuta cuiva (spre întrebuințare) sau ar lua ceva pe răspundere personală?

Răspuns

Să se judece ca un îndrăzneț și obraznic; pentru că acestea sînt proprii celui care este rînduit cu grija și administratorului.

Întrebarea 146

Dar dacă avînd mare nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza să i-o dea?

Răspuns

Cel care pe sine și membrele corpului său le-a închinat slujirii altora întru dragostea lui Hristos, cum va putea să răspundă împotrivă pentru unelte proiestosului căruia îi aparține și grija uneltelor?

Întrebarea 147

Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei[321] *sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rînduiala cîntării de psalmi sau a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul?*

321. Depozit special de alimente al mînăstirii.

Răspuns

Fiecare în lucrul său își păzește pravila sa ca un mădular în trup, și el se păgubește nepurtînd grijă de ceea ce i s-a rînduit, și se primejduiește, mai ales, complotînd împotriva obștei. Așa încît cu cugetul lui să împlinească ceea ce s-a scris că: *«lăudînd și cîntînd în inimile voastre Domnului»* [322]. Iar dacă n-ar reuși să vină și trupește împreună cu ceilalți, să se facă distincție, aplicîndu-se ceea ce s-a spus: *«Fiecare să rămînă în locul în care a fost chemat»* [323]. Se cuvine însă să se asigure ca nu cumva cineva, putînd să împlinească la vreme ceea ce s-a poruncit ca exemplu și pentru alții, să se scuze cu ocupația lucrului spre împiedicarea celorlalți și (astfel) să cadă în judecata celor neglijenți.

Întrebarea 148

Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei.

Răspuns

În privința celui căruia i s-a încredințat, după încercare, răspunderea acestui lucru, să-și amintească de Însuși Domnul, Care a spus: *«Eu nu pot să fac de la Mine nimic»* [324], iar în privința celor pe care i-a primit în grijă să-și amintească nevoia fiecăruia; pentru că este scris: *«Se dădea fiecăruia după nevoile lui»* [325]. Iar acest principiu să aibă tărie pentru toți care mînuiesc astfel de griji.

Întrebarea 149

Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă.

Răspuns

Fiindcă Apostolul uneori poruncește să nu facem nimic cu părtinire [326], iar alteori hotărăște că: *«dacă cineva se pare că este iubitor de ceartă, (atunci) noi nu avem un asemenea obicei, nici Bisericile lui Dumnezeu»* [327], un asemenea să fie socotit străin de Biserica lui Dum-

322. *Efes.* 5, 19.
323. *I Cor.* 7, 24.
324. *Ioan* 5, 30.
325. *Fapte* 4, 35.
326. *I Tim.* 5, 21.
327. *I Cor.* 11, 16.

nezeu, pînă ce s-ar îndrepta. Drept aceea se cuvine să se cerceteze cu multă prudență la ce are iscusință fiecare, și astfel să se încredințeze orice lucru, pentru ca nici cei care încredințează cuiva un lucru nepotrivit să se osîndească ca răi chivernisitori ai sufletelor și poruncilor lui Dumnezeu, nici cei cărora li se încredințează să creadă că găsesc de aici scuză pentru păcat.

Intrebarea 150

Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință?

Răspuns

Judecata aceasta este clară din cuvintele Domnului, Care a spus: «*Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este pregătit diavolului și îngerilor săi; căci am flămînzit și nu Mi-ați dat să mănînc, am însetat...*» și celelalte [328]; și că «*blestemat este tot cel care face lucrurile Domnului cu neglijență*» [329].

Intrebarea 151

Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mai tare?

Răspuns

Măsura vocii o hotărăște nevoia celor care ascultă. Așadar, dacă este mai puțin ridicată decît trebuie, ca mai înceată, se apropie de șoptire și este vrednică de blamare [330]; dar dacă este mai ridicată decît trebuie, în timp ce cel care ascultă poate să audă și cînd cineva ar vorbi lin, aceea se condamnă pentru că este țipăt; afară numai dacă moleșeala celui care ascultă nu ne-ar aduce la nevoia de a ne folosi de strigare, și astfel să-l trezim pe acesta din somn. Căci se povestește că aceasta și Domnul a făcut-o, cum spune Evanghelistul: «*Insă Iisus și-a ridicat glasul și a zis: cel ce crede în Mine, nu crede în Mine, ci în Cel ce M-a trimis pe Mine*» [331].

328. *Matei* 25, 41—42.
329. *Ier.* 31, 10.
330. Se pare că se referă la convorbirea necesară la împărțirea hranei care trebuie să fie cu voce mai puțin ridicată și constantă. In timpul mesei se citește ceva din Biblie (*R.m.* 180).
331. *Ioan* 12, 44.

Întrebarea 152

Dacă cineva, împlinindu-și slujirea lui din zilele săptămînii la bucătărie, s-ar osteni peste putere, încît ar fi împiedicat de la lucrul obișnuit pentru cîteva zile, oare se cuvine să i se mai încredințeze o slujbă de acest fel?

Răspuns

S-a spus că se cuvine ca acela căruia i-a fost încredințată chivernisirea lucrurilor să rînduiască poruncile cu socoteală, adică după iscusința și puterea celui care lucrează, ca să nu audă: «*cel ce uneltește osteneală peste poruncă*»[332]. Însă și cel care primește porunca nu trebuie să contrazică, pentru că ascultarea pînă la moarte are hotarul[333].

Întrebarea 153

Aceea căreia i s-au încredințat lînurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare?

Răspuns

Trebuie să administreze lînurile ca pe un depozit pe care i l-a încredințat Dumnezeu, dar să rînduiască și să chivernisească pentru fiecare soră lucrul cuvenit, fără ceartă și fără părtinire.

Întrebarea 154

Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțini și slujind la mai multe (femei) surori[334], din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie?

Răspuns

Dacă această grijă de porunca Domnului este mărturisită și se îndeplinește după Dumnezeu, la fiecare dintre cei care lucrează, în lucrul său, acțiunea de a plăcea către Dumnezeu se îndreptează; iar unirea lor unul față de altul constă în faptul că sînt ca un suflet, gîndesc același lucru, împlinind ceea ce s-a zis de către Apostol: «*căci deși cu trupul lipsesc dintre voi, în duh însă sînt cu voi*»[335].

332. *Ps.* 93, 20.
333. R.M. 28 și *R.m.* 116.
334. R.M. 33: «dar pentru trebuințele materiale ale comunității se foloseau și alți cîțiva (din afară)». În mînăstirile de maici exista de obicei un mic număr de bărbați care se îndeletniceau cu lucrări meșteșugărești (tîmplari, zidari, săpători etc.).
335. *Col.* 2, 5.

Intrebarea 155

Fiindcă cei care slujim bolnavilor din casa de străini[336] *ne învăţăm să slujim cu o astfel de dispoziţie sufletească, ca şi cum slujim fraţilor Domnului, dacă cel care slujeşte n-ar fi astfel, cum se cuvine să-l tratăm ?*

Răspuns

Domnul a spus : *«Cel ce va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acesta Îmi este frate, soră şi mamă»*[337]; deci dacă cineva nu este ca acesta, ci păcătuind, se face vrednic de acea hotărîre că : *«cel care face păcatul este rob păcatului»*[338], mai întîi are trebuinţă de încurajare şi de sfătuire din partea proiestosului. Iar dacă persistă în aceleaşi, este clar că asupra lui este judecata Domnului însuşi, care a adăugat că : *«robul nu rămîne în casă»*[339] şi a Apostolului care porunceşte : *«scoateţi pe cel rău dintre voi»*[340]. Căci astfel, pentru cei care slujesc nu va fi supărător, iar pentru cei care împreună vieţuiesc va fi întăritor.

Intrebarea 156

Cel căruia i s-a încredinţat o grijă cum ar fi a chelăriei sau a altei asemenea grijă, trebuie să aibă întotdeauna această grijă sau se poate şi schimba ?

Răspuns

Dacă păzeşte ştiinţa bunei ordini şi exactitatea pravilei, schimbarea este lucru de prisos, dar mai ales dificil şi greu de realizat. Însă este necesar a avea pe cineva care să-l urmeze, care este dator să-şi însuşească treptat, treptat grija, pentru ca nu cumva atunci cînd trebuinţa ar cere succesor, găsindu-ne în lipsa acestuia, să ne turburăm ; pentru că de multe ori sîntem nevoiţi să aducem la lucru chiar pe unul care nu are iscusinţa necesară, şi astfel se întîmplă ca din nevoie pentru neiscusinţa unui asemenea şi disciplina să se strice şi buna rînduială cuvenită să se risipească.

Intrebarea 157

Cu ce dispoziţie sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu şi în general care este această dispoziţie.

336. *R.m.* 186.
337. *Matei* 12, 50.
338. *Ioan* 8, 34.
339. *Ioan* 8, 35.
340. *I Cor.* 5, 13.

Răspuns

Socotesc că buna dispoziţie sufletească este dorinţa puternică, nesăturată, înfiptă şi de nestrămutat a bunei plăceri către Dumnezeu. Dar aceasta se obţine prin contemplarea [341] înţeleaptă şi neîntreruptă a măreţiei slavelor lui Dumnezeu, prin gînduri recunoscătoare şi prin continuă aducere aminte de binefacerile pe care ni le-a dat nouă Dumnezeu. Prin acestea se împlineşte în suflet: *«Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, din toată inima ta, din toată puterea ta şi din tot cugetul tău»* [342], după cel care a zis: *«În ce chip doreşte cerbul spre izvoarele apelor, aşa doreşte sufletul meu spre Tine, Dumnezeule»* [343]. Deci cu această dispoziţie sufletească se cade să slujim lui Dumnezeu, împlinindu-se ceea ce s-a spus de către Apostol: *«Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strîmtorarea, sau prigonirea, sau golătatea, sau primejdia, sau sabia»* ş.c.l. [344].

Întrebarea 158

Cu ce dispoziţie sufletească se cuvine să primească cineva canonul?

Răspuns

Cu aceea ce se potriveşte fiului bolnav şi care luptă pentru viaţa lui, fiind îngrijit de tată şi de doctor; chiar dacă chipul îngrijirii este amar şi dureros, se cuvine ca el să aibă încredere în dragostea şi iscusinţa celui care-l îngrijeşte şi să dorească însănătoşirea lui.

Întrebarea 159

Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic?

Răspuns

Nici primejdia păcatului n-a cunoscut şi mai ales pe cea către Dumnezeu, nici cîştigul pocăinţei, nici nu s-a încrezut celui care a spus: *«Cel care iubeşte pedepseşte cu grijă»* [345], şi s-a făcut pe sine străin celui care a zis: *«Certa-mă-va dreptul cu milă şi mă va mustra»* [346]; unul ca acesta constituie o pagubă pentru comunitatea de fraţi, îndepărtind pe fraţi de la lupta lor.

341. Contemplarea ca exercitare mintală.
342. *Marcu* 12, 30.
343. *Ps.* 41, 1.
344. *Rom.* 8, 35.
345. *Pilde* 13, 24.
346. *Ps.* 140, 6.

Întrebarea 160

Cu ce dispoziție sufletească sîntem datori să slujim fraților.

Răspuns

Ca și cum am aduce slujirea Însuși Domnului, Care a spus: *«Întrucît ați făcut unuia din acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut»* [347]. Însă la crearea acestei dispoziții contribuie și faptul că aceia care primesc slujirea sînt și ei (oameni) de acest fel. Pentru aceasta se cuvine ca proiestoșii să poarte grijă de ei mai stăruitor, pentru ca să nu slujească pîntecelui și plăcerilor, ca niște iubitori de trup, ci ca niște iubitori de Dumnezeu și iubitori de Hristos, prin răbdare desăvîrșită să se facă subiect de laudă lui Dumnezeu, spre ocara diavolului, ca dreptul Iov.

Întrebarea 161

Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate?

Răspuns

Așa cum primește sluga slujirea stăpînului și cu smerenia pe care a arătat-o Apostolul Petru, cînd l-a slujit Domnul; din aceasta învățăm și primejdia care amenință pe cei care nu primesc slujirea.

Întrebarea 162

Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi?

Răspuns

Aceea pe care ne-a arătat-o și ne-a învățat Domnul, spunînd: *«iubiți-vă unul pe altul, așa cum v-am iubit Eu pe voi. Mai mare dragoste decît aceea, ca să-și pună cineva sufletul pentru prietenii săi, nimeni nu are»* [348]. Iar dacă și sufletul trebuie să și-l pună cineva, cu cît mai mult este necesar să arate rîvnă în lucrurile mai mici, fără să se intereseze de îndatoriri (dregătorii) omenești, ci lucrînd cu scopul bunei plăceri către Dumnezeu, spre folosul fiecăruia?

347. *Matei* 25, 40.
348. *Ioan* 15, 12—13.

Intrebarea 163

În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea față de aproapele?

Răspuns

Mai întîi temîndu-se de judecata celor care calcă porunca Domnului, Care Însuși a spus că: *«Cel ce nu crede în Fiul, nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu va rămîne peste dînsul»* [349]; iar după aceea trebuie să caute să cîștige viața veșnică, pentru că *«porunca Lui este viața veșnică»* [350]. Dar cea dintîi și mai mare poruncă este: *«să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot cugetul tău și din toată puterea ta. Și a doua asemenea acesteia: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți»* [351]; și dorind să se asemene Domnului, Celui care a zis: *«poruncă nouă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul, așa cum Eu v-am iubit pe voi»* [352]; însă și cu aceste rezerve că, adică, dacă binefăcător este fratele îi sîntem datori lui și după om dragostea, pe care și păgînii o păzesc, precum Domnul o arată în Evanghelie, spunînd: *«Și dacă iubiți pe cei care vă iubesc pe voi, ce har este vouă? Că și cei păcătoși iubesc pe cei care-i iubesc pe ei»* [353], iar dacă este făcător de rău, și așa nu numai pentru poruncă, ci și ca pe un binefăcător de mai mari daruri sîntem datori să-l iubim, dacă într-adevăr credem în Domnul, Care a spus: *«fericiți veți fi cînd vă vor ocărî pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine. Bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri»* [354].

Intrebarea 164

Ce înseamnă aceasta «nu judecați și nu veți fi judecați» [355].

Răspuns

Fiindcă Domnul odată spune: *«nu judecați și nu veți fi judecați»* [356], iar altă dată poruncește să judecăm judecată dreaptă [357], nu sîntem opriți în mod absolut să judecăm, ci sîntem învățați să facem deosebire de judecată. Iar pentru care se cuvine a judeca și pentru care nu, ne-a

349. *Ioan* 3, 36.
350. *Ioan* 12, 50.
351. *Matei* 22, 37—39.
352. *Ioan* 13, 34.
353. *Luca* 6, 32.
354. *Matei* 5, 11—12.
355. *Luca* 6, 37.
356. *Luca* 6, 37.
357. *Ioan* 7, 24.

arătat în mod clar Apostolul; în privința celor care sînt în puterea fiecăruia și nu sînt poruncite de Scriptură, zicînd: *«iar tu pentru ce judeci pe fratele tău?»* și iarăși: *«să nu ne judecăm, deci, unul pe altul»* [358]; iar în privința celor ce nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu, a condamnat pe cei care nu judecă, și însuși a adus judecată de la sine, prin cele ce zice: *«Eu însă lipsind cu trupul dintre voi, dar fiind prezent cu duhul, iată ca și cum aș fi fost de față am judecat pe cel ce a făcut aceasta, în numele Domnului nostru Iisus Hristos; așa adunîndu-vă voi și duhul meu, cu puterea Domnului Iisus, să dați pe unul ca acesta satanei, spre pierzarea trupului, ca să fie mîntuit duhul lui în ziua Domnului Iisus»* [359]. Deci, dacă stă ceva în puterea noastră, fie că de multe ori lucrul este chiar și nevădit, nu se cuvine să judecăm pe fratele pentru aceasta, după ceea ce s-a spus de către Apostol pentru cele neștiute: *«de aceea să nu judecați ceva înainte de vreme, pînă nu va veni Domnul, Care va descoperi cele ascunse ale întunericului și va arăta voințele inimilor»* [360], iar judecățile lui Dumnezeu a le apăra (răzbuna) este neapărată nevoie, ca să nu-și atragă asupră-și mînia lui Dumnezeu, cel care tace; afară numai dacă cineva, făcînd aceleași lucruri ca și cel chemat la judecată, ar fi necorect să judece pe fratele, auzind pe Domnul, Care zice: *«Scoate întîi bîrna din ochiul tău și atunci vei vedea paiul din ochiul fratelui tău»* [361].

Intrebarea 165

Cum va cunoaște cineva dacă se pornește împotriva fratelui care greșește din rîvna lui Dumnezeu sau din mînie.

Răspuns

Dacă pentru fiecare păcat se pătimește ceea ce s-a scris: *«Rîvna Ta m-a topit, pentru că vrăjmașii mei au uitat de învățăturile Tale»* [362], rîvna lui Dumnezeu este evidentă. Încă și aici este trebuință de lucrare iscusită spre întărirea credinței. Această dispoziție sufletească cînd nu există mai dinainte în suflet și nu-l îndrumează, atunci pornirea sufletului se face nenormal, și în orice chip nu păzește scopul cinstirii de Dumnezeu.

358. *Rom.* 14, 10, 13.
359. *I Cor.* 5, 3—5.
360. *I Cor.* 4, 5.
361. *Matei* 7, 5.
362. *Ps.* 118, 139.

Întrebarea 166

Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne silește la îndeplinirea poruncii ?

Răspuns

Cu acea stare cu care se supune copilul cuprins de foame doicii care-l cheamă la masă, și ca orice om care vrea să trăiască, aceluia care îi dă cele necesare pentru viață ; dar mai ales și cu mult mai mult cu cît este mai de preț viața veșnică decît cea de acum, *«pentru că porunca lui Dumnezeu* — spune Domnul — *este viața veșnică»* [363]. Dar ceea ce este în privința pîinii mîncarea, aceasta este în privința poruncii lucrarea, pentru că Însuși Domnul iarăși a spus : *«Mîncarea Mea este să fac voia Tatălui Celui ce M-a trimis»* [364].

Întrebarea 167

Cum trebuie să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului [365].

Răspuns

Cum a fost cel care a zis : *«Cine sînt eu, Doamne, Dumnezeul meu, și ce este casa mea, că m-ai iubit pe mine ?»* [366] împlinind ceea ce este scris : *«Mulțumim Tatălui, Care ne-a învrednicit de partea moștenirii sfinților întru lumină, Care ne-a izbăvit pe noi din stăpînirea întunericului și ne-a adus în împărăția iubitului Său Fiu»* [367].

Întrebarea 168

Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva [368] *haina sau încălțămintea, oricum ar fi ?*

Răspuns

Dacă este mai mică sau mai mare decît vîrsta (mărimea) lui, să arate trebuința cu cuviința cuvenită ; iar dacă ar fi de părere că este

363. *Ioan* 12, 50.
364. *Ioan* 4, 34.
365. Răspunsul Sfîntului Vasile nu ne descoperă înțelesul exact al «lucrului» lui Dumnezeu. Desigur înțelege întreaga viață mînăstirească, cuprinzînd și sfintele slujbe și Dumnezeiasca Liturghie.
366. *II Regi* 7, 18.
367. *Col.* 1, 12—13.
368. *R.M.* 22 și *R.m.* 90.

sărăcăcioasă sau că nu este nouă, să-şi aducă aminte de Domnul, Care a spus: «*Vrednic*», nu simplu oricine, ci «*lucrătorul este vrednic de hrana sa*» 369. Şi singur pe sine să se examineze dacă a lucrat ceva după vrednicia poruncilor sau făgăduinţelor Domnului, şi atunci nu va mai căuta alta, ci se va *turbura* şi pentru cea dată, ca şi cum ia ceva peste vrednicia lui. Căci ceea ce s-a zis cu privire la hrană se cuvine a avea ca normă pentru orice lucru ce este spre trebuinţa trupului.

Intrebarea 169

Dacă un frate mai tînăr ar primi poruncă să învețe ceva pe unul mai bătrîn ca vîrstă, cum se va comporta față de acesta?

Răspuns

Ca unul care împlineşte o slujire după porunca Stăpînului Dumnezeu; temîndu-se, adică, să nu cadă sub judecata celui care a spus: «*Blestemat este tot cel care face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă*» 370, dar păzindu-se ca nu cumva să se orbească (din mîndrie), şi să cadă în judecata diavolului 371.

Intrebarea 170

Oare se cuvine să tratăm deopotrivă şi pe cel care se îndreaptă mai mult şi pe cel care se îndreaptă mai puţin?

Răspuns

(Se cuvine să observăm) ceea ce a hotărît Domnul în privinţa iertării păcatelor, spunînd: «*Se iartă ei păcatele cele multe, pentru că a iubit mult; iar cui se iartă puţin, puţin iubeşte*» 372; precum şi ceea ce a hotărît Apostolul în privinţa preoţilor, cînd a spus: «*preoţii întîistătători să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenesc în cuvînt şi în învăţătură*» 373, socotesc că această urmare să se păzească în privinţa tuturor celor ca acestea.

369. *Matei* 10, 10.
370. *Ier.* 31, 10.
371. *I Tim.* 3, 6.
372. *Luca* 7, 47.
373. *I Tim.* 5, 17.

Intrebarea 171

Dacă însă cel mai mic[374] *s-ar mîhni, fiindcă este cinstit mai mult cel mai cucernic, cum se cuvine să ne purtăm față de el?*

Răspuns

Unul ca acesta este condamnat în mod clar de parabola din Evanghelie, în care Domnul a spus către cei care s-au întristat, pentru că ceilalți au fost cinstiți deopotrivă cu ei: *«dacă ochiul tău e pizmătăreț, pentru că eu sînt bun?»*[375]. Și judecata lui Dumnezeu este clară în privința acestuia și a celor asemenea, prin proorocul care spune: *«este disprețuit în fața lui cel viclean, dar cinstește pe cei ce se tem de Domnul»*[376].

Intrebarea 172

Cu ce teamă sau cu ce încredințare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărtășim cu trupul și sîngele lui Hristos?[377].

Răspuns

Intr-adevăr teama ne-o învață Apostolul, zicînd: *«Cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie, judecată sieși mănîncă și bea»*[378], iar încredințarea ne-o produce credința în cuvintele Domnului, Care a spus: *«Acesta este trupul Meu, care pentru voi se dă; aceasta să faceți în amintirea Mea»*[379]; și a mărturisirii lui Ioan, care a arătat, mai întîi, mărimea Cuvîntului și apoi, a expus chipul întrupării, cînd a spus că: *«Cuvîntul trup S-a făcut și S-a sălășluit întru noi, și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia Născut de la Tatăl, plin de har și de adevăr»*[380]; și Apostolul care a scris că: *«în chipul lui Dumnezeu fiind, n-a socotit deoființimea Sa cu Dumnezeu ca lucru răpit și nedrept; dar (totuși) S-a umilit pe Sine, luînd chip de rob, făcîndu-Se asemenea oamenilor; și aflîndu-Se după chip ca om, S-a smerit pe Sine, făcîndu-Se ascultător pînă la moarte iar moartea (i-a fost) de cruce»*[381]. Așadar, cînd sufletul va crede în cuvintele acestea și în altele asemenea acestora, și se va încredința despre mărețja slavei și se va minuna de covîrșitoarea smerenie și ascultare, că Cel Unul ca Acesta și atît de mare a ascultat pe Tatăl pînă la

374. *R.m.* 169.
375. *Matei* 20, 15.
376. *Ps.* 14, 4.
377. *R.m.* 109, 110.
378. *I Cor.* 11, 29.
379. *Luca* 22, 19.
380. *Ioan* 1, 14.
381. *Filip.* 2, 6—8.

moarte pentru viața noastră, atunci socotesc că își va îndrepta starea (sufletească) spre dragostea cea către Dumnezeu și Tatăl: *«Care n-a cruțat pe Fiul Său, ci L-a dat pe El pentru noi toți»* [382]; și cea către cel Unul Născut Fiul Lui, Care a ascultat pînă la moarte, pentru răscumpărarea și mîntuirea noastră. Și astfel poate să asculte pe Apostol, care a așezat buna cunoaștere a acestora ca oarecare normă pentru cei sănătoși după credință, *cînd spune că: «dragostea lui Hristos ne ține uniți unul cu altul pe noi care socotim aceasta, că dacă unul a murit pentru toți, este ca și cum toți au murit. Și (Hristos) a murit pentru toți, pentru ca aceia care trăiesc să nu mai trăiască pentru ei, ci pentru Cel Care a murit și a înviat pentru ei»* [383]. Această stare și pregătire sufletească se cuvine să aibă cel care se împărtășește cu pîinea (cu trupul) și cu sîngele lui Hristos.

Întrebarea 173

Oare se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi [384] *în casă să se facă și oarecare vorbire?*

Răspuns

Nu se cuvine; în afară de cei cărora li s-a încredințat grija și supravegherea bunei ordini și a administrării lucrurilor, și aceasta din nevoia unei trebuințe presante; și nici atunci fără cercetare, ci luîndu-se în considerare și locul și buna rînduială și buna cuviință și evitarea scandalului; iar tuturor celorlalți le este necesară tăcerea. Deci, dacă la ora vorbirii împreună și dintre cei care au porunca învățăturii primul a fost îndemnat să tacă, dacă descoperirea i-ar veni unui oarecare altul, cu cît mai mult la ora cîntării de psalmi tăcerea este necesară pentru cei mulți [385].

Întrebarea 174

Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd și cu dorința?

Răspuns

Practicarea lucrului plăcut și folositor și însăși așteptarea unui asemenea lucru din fire creează în suflet dispoziția către el și dorirea lui.

382. *Rom.* 8, 32.
383. *I Cor.* 5, 14—15.
384. Probabil monahii erau organizați în grupe înăuntrul mînăstirii, astfel se săvîrșeau și sfinte slujbe. V. *Ist. Laus.* 7, 2, 5, unde monahii din Nitria trăiau cîte unul sau în grupe și cîntările de psalmi se ascultau de fiecare în locuință.
385. Este vorba probabil de aceia care nu puteau să urmărească sfintele slujbe, pentru că erau ocupați cu vreo altă lucrare necesară.

Deci, dacă cineva va urî şi se va scîrbi de nedreptate şi va rămîne curat de orice păcat, pentru că aşa cum boala creează în corp nepoftirea şi dezgustul de bucate, la fel şi păcatul creează în suflet moliciune şi lenevire spre dreptăţile lui Dumnezeu; şi dacă ar fi încredinţat că porunca lui Dumnezeu este viaţa veşnică şi că toate făgăduinţele pentru cei care o păzesc sînt adevărate, atunci ar ajunge să aibă starea sufletească a celui care a spus că: *«judecăţile Domnului sînt adevărate; toate-s deopotrivă de drepte; sînt mai dorite decît aurul şi decît pietrele foarte scumpe şi mai dulci decît mierea şi fagurele. De aceea robul tău le păzeşte pe ele; în păzirea lor este multă răsplătire»* [386].

Intrebarea 175

Cum se vădeşte cel care iubeşte pe fratele după porunca Domnului şi cum se arată cel care nu iubeşte astfel?

Răspuns

Există două caracteristici principale ale dragostei: mîhnirea şi teama pentru acelea din cauza cărora se vatămă cel ce se iubeşte, şi *bucuria şi nevoinţa pentru folosul lui. Aşadar, fericit este cel care* plînge pentru cel care greşeşte, a cărui primejdie este înfricoşată [387]; şi cel care se bucură pentru cel care se îndreptează, al cărui cîştig este neasemănat, precum s-a scris. Dar, mărturiseşte şi Pavel Apostolul, zicînd: *«dacă suferă un membru, suferă împreună cu el toate membrele»*, după socoteala, întru totul adevărată, a dragostei lui Hristos, şi că *«dacă un membru este preţuit»*, după scopul anume al bunei plăceri către Dumnezeu, *«se bucură împreună cu el toate membrele»* [388]. Cel care nu şi-a stabilit o astfel de stare sufletească este evident că nu iubeşte pe fratele.

Intrebarea 176

Care sînt vrăjmaşii pe care ni s-a poruncit să-i iubim, şi cum vom iubi pe vrăjmaşi: numai prin binefaceri faţă de ei, sau şi prin această stare sufletească; şi dacă aceasta este cu putinţă.

Răspuns

Caracteristic vrăjmaşului este să vatăme şi să pună la cale cele rele. Deci orice om care vatămă pe cineva în orice chip poate să fie

386. *Ps.* 18, 9—11.
387. *Matei* 5, 4.
388. *I Cor.* 12, 26.

numit vrăjmaș, dar în special cel care păcătuiește; pentru că acesta, în măsura în care depinde de el, vatămă în diferite chipuri și întinde curse celui care este împreună cu dînsul sau vine la dînsul. Dar fiindcă omul este alcătuit din trup și suflet, în ce privește sufletul să-i iubim pe unii ca aceștia, mustrîndu-i și sfătuindu-i și îndemnîndu-i, în orice chip, *spre întoarcere; iar în ce privește trupul, să le facem bine, cînd* au trebuință de cele necesare pentru viață. Că dragostea se află în buna dispoziție, este clar pentru toți, și că este posibil de obținut, a arătat-o și a învățat-o Domnul, Care a arătat dragostea Tatălui și pe cea a Sa în ascultarea pînă la moarte pentru vrăjmașii Lui, nu pentru prietenii Lui, cum mărturisește Apostolul, spunînd: *«Dumnezeu și-a dovedit dragostea Sa către noi prin aceea că Hristos a murit pentru noi, cînd eram încă păcătoși»* [389]. Și ne îndeamnă pe noi către aceasta, spunînd: *«Faceți-vă deci urmași lui Dumnezeu, ca niște copii iubiți, și umblați în dragoste, precum și Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu»* [390]. Prea bunul și dreptul Dumnezeu nu ne-ar fi dat poruncă, dacă nu ne-ar fi dat și putere ca s-o împlinim, lucru pe care l-a și arătat spunînd că se găsește, după nevoie, în fire. Căci și animalele sălbatice, în mod natural, iubesc pe binefăcători. Ce binefacere mare ne produce prietenul, în comparație cu cea pe care ne-o procură vrăjmașii? Pentru că din pricina lor primim fericirea Domnului, Care a zis: *«fericiți veți fi, cînd vă vor prigoni și vă vor osîndi pe voi și vor spune tot cuvîntul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine; bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră este multă în ceruri»* [391].

Întrebarea 177

Cum sînt datori cei puternici să poarte neputințele celor slabi? [392]

Răspuns

Dacă a purta înseamnă a ridica și a vindeca, potrivit cu ceea ce s-a scris, că: *«Acesta a luat asupra Sa neputințele noastre și bolile noastre le-a purtat»* [393], nu ca și cum le-a primit pe acestea asupra Sa, ci că a vindecat pe cei ce pătimeau, atunci și în cazul acesta, prin analogie, se va înțelege chipul și sensul pocăinței, prin care cei neputincioși vor fi vindecați prin purtarea de grijă a celor puternici.

389. *Rom.* 5, 8.
390. *Efes.* 5, 1—2.
391. *Matei* 5, 11—12.
392. *Rom.* 15, 1.
393. *Isaia* 53, 4; *Matei* 8, 17.

Întrebarea 178

Ce înseamnă «purtaţi sarcinile unul altuia» [394] *şi ce lege vom împlini făcînd aceasta ?*

Răspuns

Răspunsul este acelaşi cu cel spus mai înainte ; căci păcatul este greu, ducînd sufletul în fundul iadului ; pe care îl ridicăm unul cu altul şi îl mînăm aducînd la pocăinţa pe cei care greşesc ; dar «a purta» se foloseşte în mod obişnuit în loc de «a lua» [395] şi în sate, aşa cum de multe ori de la mulţi eu însumi am auzit. Iar legea lui Hristos o vom împlini, (potrivit) Celui ce a spus : *«n-am venit să chem la pocăinţă pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi»* [396], şi ne-a dat lege că *«dacă-ţi va greşi fratele tău, mergi, mustră-l pe el ; dacă te va asculta, ai cîştigat pe fratele tău»* [397].

Întrebarea 179

Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească atîta credinţă, încît să mute munţii, sau să dea toate averile săracilor ; sau să-şi dea trupul ca să se ardă ?

Răspuns

Dacă ne vom aduce aminte de Domnul, Care a zis : *«Căci fac, ca să fie văzute de oameni»* [398], şi de răspunsul Lui către cei care I-au zis : *«Doamne, Doamne, în numele Tău am proorocit şi în numele Tău am izgonit draci şi în numele Tău am făcut multe minuni»* [399], către care a răspuns : *«nu vă cunosc pe voi de unde sînteţi»* [400], nu pentru că au minţit, ci pentru că au folosit rău darul lui Dumnezeu spre plăcerile proprii, întrucît ce este străin de dragostea cea către Dumnezeu, atunci vom putea înţelege fără dificultate cele zise. Dar ca şi un nevrednic să ia harismă sau dar de la Dumnezeu nu este ceva extraordinar. Căci Dumnezeu, în vremea bunătăţii şi îndelungrăbdării (Sale), răsare soarele Lui şi peste cei răi şi peste cei buni ; şi de multe ori aceasta este spre folosul aceluia care a primit harisma, dacă astfel, ruşinîndu-se de bunătatea lui Dumnezeu, s-ar îndemna spre purtarea de grijă a bunăplăcerii către El, fie şi al altora, după ceea ce s-a zis de către Apostol : *«unii propovă-*

394. *Gal.* 6, 2.
395. Deci se întîmpla aceasta şi pe vremea Sf. Apostol Pavel, cînd a scris epistola către Galateni.
396. *Marcu* 2, 17.
397. *Matei* 18, 15.
398. *Matei* 23, 5.
399. *Matei* 7, 20.
400. *Luca* 13, 27.

duiesc pe Hristos din pizmă și din iubire de ceartă, iar alții din bună-voință», la care a adăugat, după puțin: *«Ori în ce chip ar fi, fie din prefăcătorie, fie din bună credință, Hristos se propovăduiește, și eu mă bucur de aceasta»* [401].

Întrebarea 180

Cu ce dispoziție sufletească și cu ce atenție se cade să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei? [402].

Răspuns

Cu o dispoziție și atenție mai mare decît plăcerea cu care mîncăm și bem, ca să se arate că mintea nu zboară spre plăceri ale trupului, ci că se veselește mai mult în cuvintele Domnului, după starea celui care a spus: *«și (sînt) mai dulci decît mierea și fagurele»* [403].

Întrebarea 181

Dacă două comunități de frați ar fi aproape una de alta, și una este săracă, iar cealaltă s-ar arăta dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă față de cea care nu dă (bunuri)?

Răspuns

Cei care au fost învățați în dragostea lui Hristos și însuși sufletul să și-l pună unul pentru altul, cum ar putea să fie zgîrciți cu cele pentru trup? Ca și cum am uitat de Cel care a spus: *«am flămînzit și nu Mi-ați dat să mănînc»* ș.c.l. [404]. Dar dacă s-ar întîmpla aceasta, cei săraci se cuvine să arate răbdare în încredințarea mîngîierii celei din veacul ce va să fie, urmînd pe Lazăr.

Întrebarea 182

Din ce roade se cuvine să se probeze cel care mustră cu milă pe fratele care greșește?

Răspuns

Mai întîi din cele cu totul deosebite ale compasiunii, după cele spuse de către Apostol, că: *«de suferă un membru, împreună cu el*

401. *Filip.* 1, 15, 18.
402. Cassian spune că obiceiul acesta își are începutul lui în Capadocia (v. *Despre Instituții*, 4, 17).
403. *Ps.* 18, 10.
404. *Matei* 25, 42.

toate membrele suferă» [405]; și că: *«cine se scandalizează și eu (să) nu mă aprind»* [406] și apoi, dacă pentru tot păcatul de asemenea se zdrobește, și pentru toți cei care greșesc, și pentru cei care-i greșesc lui și pentru cei care greșesc altuia, de asemenea, se mîhnește și plînge, și, cînd mustră, să nu strice chipul cel dat de Domnul.

Întrebarea 183

Dacă s-ar întîmpla ca unii, trăind în comunitate de frați, să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: *«Da, Părinte, precum Eu și Tu una sîntem, la fel și aceștia să fie una în Noi»* [407]; iar Apostolul a scris: *«Un suflet, un cuget»* [408] și Faptele Apostolilor povestesc că *«inima și sufletul celor care crezuseră erau una»* [409], cei care se dezbină sînt străini de cele spuse. Iar dragostea, care este după cuvînt, păzește ceea ce s-a spus: *«Cel care iubește, cu grijă pedepsește»* [410], iar cea care nu este după cuvînt, oricare ar fi, este reprobată, fiindcă Domnul a zis că: *«Cel care iubește pe tată sau pe mamă mai mult decît pe Mine nu este vrednic de Mine»* [411].

Întrebarea 184

Cum poate cineva, și cînd mîngîie și cînd mustră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește?

Răspuns

Dacă cineva își va aduce aminte de Apostolul, care a spus: *«Așa să ne socotească pe noi omul, ca pe niște slujitori ai lui Hristos și iconomi ai tainelor lui Dumnezeu»* [412], nu va folosi cunoștința lui după cum vrea, ci ca pe o slujire a lui Dumnezeu, în grija față de sufletele răscumpărate prin sîngele lui Hristos, pe care o va împlini cu teamă și cu cutremur față de Dumnezeu, după cel care a zis: *«Așa grăim,*

405. *I Cor.* 12, 26.
406. *II Cor.* 11, 29.
407. *Ioan* 17, 21.
408. *Filip.* 2, 2.
409. *Fapte* 4, 32.
410. *Pilde* 13, 24.
411. *Matei* 10, 37; *Ioan* 21, 15—17.
412. *I Cor.* 4, 1.

nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu, Celui ce încearcă inimile noastre» 413. Însă se cuvine să ne purtăm cu bună dispoziţie şi cu îngăduinţă faţă de cei care ascultă, împlinind ceea ce s-a spus: *«precum doica îşi îngrijeşte copiii ei, astfel (şi noi), avînd dragoste fierbinte pentru voi, am voit să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci şi sufletele noastre»*414.

Întrebarea 185

Dacă cineva, în timpul unei conversaţii, văzînd pe cei care ascultă 415 *că sînt de acord cu cele expuse de el, s-ar bucura, cum se va cunoaşte pe sine, dacă se bucură din bună dispoziţie sau dintr-o oarecare patimă a sa?*

Răspuns

Dacă s-ar bucura numai pentru laude, este clar că este mişcat de vreo patimă a sa; dar dacă s-a încredinţat de înţelegerea celor spuse de el din partea celor care-l laudă, lucru care-i dă nădejdea că vor fi supuşi, să se bucure, iar apoi după ce se va informa în privinţa consecinţelor binefăcătoare ale cuvintelor lui, sau se va bucura, fiindcă află la aceştia fapte virtuoase corespunzătoare laudelor lor, sau se va mîhni, fiindcă se va încredinţa că aceia care l-au lăudat nu s-au folosit cu nimic; atunci să mulţumească lui Dumnezeu, Care l-a socotit vrednic să lucreze ca iubitor de Dumnezeu, şi iubitor de fraţi, fără să caute slavă pentru sine, ci slava lui Dumnezeu şi întărirea fraţilor.

Întrebarea 186

Fiindcă ne-am învăţat că se cuvine să avem astfel de dragoste, încît sufletul să ni-l punem pentru prieteni, am dori să învăţăm pentru ce fel de prieteni se cuvine să facem aceasta?

Răspuns

Natural, dispoziţia care ne conduce la această îndreptare sau chipul în care se realizează este diferit. Căci de multe ori unele lucruri se cuvine să le primim pentru cei păcătoşi, şi altele să le facem cu rîvnă pentru cei drepţi. Însă am fost învăţaţi să arătăm dragoste pînă la moarte şi pentru cei drepţi, şi pentru cei păcătoşi, fără nici o deosebire; pentru că *«Dumnezeu şi-a dovedit dragostea Sa către noi prin aceea că*

413. *I Tes.* 2, 4.
414. *I Tes.* 2, 7—8.
415. Se înţeleg cei care vizitează o comunitate de fraţi pentru desăvîrşirea lor duhovnicească.

Hristos a murit pentru noi, cînd noi eram încă păcătoşi» [416]. Iar către sfinţi Apostolul zice că: *«precum doica îşi îngrijeşte copiii ei, astfel şi noi, avînd dragoste fierbinte pentru voi, am dorit mult să vă dăm nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci şi sufletele noastre, pentru că v-aţi făcut iubiţi nouă»* [417].

Întrebarea 187

Oare se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudeniile după trup?

Răspuns

Este necesar ca rudeniile să dea părţile cuvenite celor ce vin către Domnul şi să nu le ia nimic, ca să nu cadă sub judecata ierosiliei [417 a]; dacă însă se cheltuiesc acestea în văzul acelora cărora li se pare că le aparţin, atunci şi pentru aceia înşişi se face de multe ori prilej de îngîmfare, şi pentru cei săraci, care au îmbrăţişat această viaţă, se face motiv de întristare [418], încît s-ar întîmpla aceea pentru care au fost mustraţi corintenii de către Apostol, cînd a zis: *«ruşinaţi pe cei care nu au»* [419]. Pentru aceasta, dacă cel căruia i s-a încredinţat grija Bisericilor dintr-un loc, ar fi credincios şi în stare să chivernisească cu înţelepciune, acestuia să i se aducă, după urmarea celor din Faptele Apostolilor, care puneau darurile lor la picioarele Apostolilor [420]. Dar dacă a chivernisi unele ca acestea nu este (dat) tuturor, ci singuri cei care au fost rînduiţi pentru aceasta cu încercare, iconomul va rîndui, cum va socoti, şi pentru ce se va aduce de către rudeniile fraţilor.

Întrebarea 188

Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecînd cu noi sau pe rudeniile [421] *care vin la noi (în mînăstire)?*

Răspuns

Cum a arătat şi a învăţat Domnul, cînd I s-a anunţat: *«Mama Ta şi fraţii Tăi stau afară şi vor să Te vadă»*, către care, cu mustrare, a răspuns, zicînd: *«cine este mama Mea şi cine sînt fraţii Mei? Căci cine va*

416. *Rom.* 5, 8.
417. *I Tes.* 2, 7—8.
417 a. Furt de lucruri sfinte.
418. *R.M.* 29 şi *R.m.* 85.
419. *I Cor.* 11, 12.
420. *Fapte* 4, 34.
421. *R.M.* 32.

face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela-Mi este frate, și soră, și mamă» [422].

Întrebarea 189

Dar dacă ne-ar și ruga, vrînd să ne ducă pe noi la dînșii, oare se cuvine să-i ascultăm ?

Răspuns

Dacă, intr-adevăr, este pentru zidirea credinței, cel care poate să meargă așa, să se trimită după încercare; dacă însă este pentru o îndatorire omenească, să asculte răspunsul Domnului către cel care a zis: *«Ingăduie-mi să merg și să-mi iau rămas bun de la cei din casa mea»*; că *«tot cel ce pune mina pe plug și se uită înapoi nu este propriu pentru împărăția lui Dumnezeu»* [423]; iar dacă cel care a voit numai să-și ia rămas bun a primit un asemenea răspuns, ce se cuvine să spunem pentru acesta ?

Întrebarea 190

Oare se cuvine să miluim pe rudeniile după trup, care doresc mîntuirea lor ?

Răspuns

Cel care s-a născut din Duhul, după glasul Domnului, și a luat putere să se facă fiul lui Dumnezeu, se rușinează de rudenia sa după trup, dar recunoaște de rudenii pe cei de aceeași credință, despre care a încredințat Domnul, cînd a spus: *«mama Mea și frații Mei aceștia sînt, care ascultă și fac cuvîntul lui Dumnezeu»* [424]. Și să miluiască acesta pe toți care se află departe de Domnul, și pe rudeniile după trup, dar ca pe toți. Iar dacă cineva care are neputință spre acestea socotește că are apărător al neputinței lui pe Apostol, care spune: *«Aș voi să fiu eu însumi lepădat (anatema) de la Hristos pentru frații mei, rudele mele după trup»* [425], să învețe din cele ce sînt arătate în continuare că Apostolul nu cinstește rudeniile lui după trup, ci pe Israil și legăturile minunate ale lui Dumnezeu cu el; nici fiindcă israeliții erau rudeniile lui, ci fiindcă rudeniile lui după trup erau israeliți și fiindcă au fost socotiți vrednici să primească atîtea și atît de mari și de importante binefaceri din partea lui Dumnezeu. Fiindcă a lor era punerea de fii și slava, a lor punerea de legi și slujirea, fiindcă lor (le-au fost date) așezămînturile și

422. *Matei* 12, 47—50; *Luca* 8, 20.
423. *Luca* 9, 61—62.
424. *Luca* 8, 21.
425. *Rom.* 9, 3.

făgăduinţele, şi ai lor sînt părinţii; fiindcă dintr-înşii este Hristos Cel după trup, atîta se cinsteşte mîntuirea lor; căutînd nu la rudenia (aceea), ci la întruparea pentru dînşii a Domnului, Care a zis: *«Nu sînt trimis fără numai la oile cele pierdute ale casei lui Israil»* [426].

Întrebarea 191

Cine este cel blînd?

Răspuns

Cel neclătinat în judecăţile (lucrurilor) ce se fac cu sîrguinţă spre buna plăcere a lui Dumnezeu.

Întrebarea 192

Care este mîhnirea cea după Dumnezeu
şi care este mîhnirea lumii (acesteia)?

Răspuns

Mîhnirea este după Dumnezeu, cînd cineva s-ar mîhni pentru neglijarea unei porunci a lui Dumnezeu, precum s-a scris: *«Mîhnirea m-a cuprins din cauza celor păcătoşi care părăsesc legea Ta»* [427]; iar mîhnirea lumii acesteia este cînd ceva omenesc şi vrednic lumii ar fi ceea ce ne mîhneşte.

Întrebarea 193

Care este bucuria în Domnul, şi de ce anume,
dacă facem, se cuvine să ne bucurăm?

Răspuns

A se bucura pentru cele ce se fac după porunca Domnului spre slava lui Dumnezeu, aceea este bucuria în Domnul. Deci cînd observăm poruncile Domnului, sau cînd îndurăm ceva pentru numele Domnului, atunci se cuvine să ne bucurăm, şi să ne bucurăm şi unii cu alţii.

Întrebarea 194

Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotiţi vrednici fericirii [428] (Domnului)?

426. *Matei* 15, 24.
427. *Ps.* 118, 53.
428. *Matei* 5, 4.

Răspuns

Intrebarea aceasta se cuprinde în (cele spuse despre) mîhnirea după *Dumnezeu*; *cînd plîngem pentru cei care păcătuiesc*, *adică pentru* necinstirea lui Dumnezeu, fiindcă prin călcarea legii cineva necinstește pe Dumnezeu, sau pentru cei care se primejduiesc în păcat (*«căci sufletul care păcătuiește»* — spune Scriptura — *«acela va muri»*)[429], urmînd astfel pe cei care a zis: *«și voi plînge pe mulți dintre cei care au greșit mai înainte»*[430].

Intrebarea 195

Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu?

Răspuns

Cînd ar face toate pentru Dumnezeu, după porunca lui Dumnezeu, și întru nimic n-ar căuta în jur laudele oamenilor, ci pretutindeni și-ar aduce aminte de Domnul, Care a zis: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri»*[431].

Intrebarea 196

Cum mănîncă și bea cineva spre slava lui Dumnezeu?

Răspuns

Dacă își aduce aminte de Binefăcătorul lui și are acea dispoziție sufletească ce se mărturisește din starea trupului, că nu mănîncă ca (un om) fără grijă, ci ca unul ce are privitor pe Dumnezeu; încă și în înțelegerea împărtășirii mîncării, cînd nu ar mînca din plăcere ca un rob al pîntecelui, ci ca un lucrător al lui Dumnezeu, pentru întărirea lui în lucrurile (ce se fac) după porunca lui Hristos.

Intrebarea 197

Cum lucrează dreapta, ca să nu știe stînga?

429. *Iez.* 18, 4
430. *II Cor.* 12, 21.
431. *Matei* 5, 16.

Răspuns

Cînd mintea, cu neîmprăştiată şi vie dorinţă a bunei plăceri către Dumnezeu, se luptă să nu cadă de la ceea ce se cuvine, se luptă după lege. Atunci de la nimeni, de la nici un alt membru, nu ia idee, fără numai pentru ceea ce este de trebuinţă la lucrul ce îi stă în faţă, aşa cum meşterul, la fiecare lucru, priveşte numai la acea unealtă care îi trebuie lui.

Întrebarea 198

Ce este smerenia şi cum o vom dobîndi?

Răspuns

Smerenia este să socoteşti pe toţi oamenii superiori ţie, după norma Apostolului. Dar cineva dobîndeşte modestia, mai întîi, dacă îşi va aduce aminte de porunca Domnului, Care spune: «*Învăţaţi de la Mine, că sînt blînd şi smerit cu inima*»[432], (lucru pe care l-a arătat şi l-a învăţat în multe locuri şi în multe chipuri) şi (dacă) va crede făgăduinţei Lui, că «*Cel care se smereşte pe sine, se va înălţa*»[433], apoi, dacă deopotrivă şi fără întrerupere se va învăţa şi se va deprinde în orice lucru din cele ale smereniei. Căci chiar aşa, prin cercetare continuă va putea să dobîndească obişnuinţa smereniei, cum ştim că se face şi în privinţa meseriilor. Iar acest chip al îndreptării are tărie cînd e cazul să dobîndim orice virtute pe care o porunceşte Domnul nostru Iisus Hristos.

Întrebarea 199

Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce[434] *şi în primejdii pentru porunca Domnului?*

Răspuns

Mai întîi trebuie să-şi amintească că Însuşi Domnul S-a făcut ascultător Tatălui pînă la moarte[435] pentru noi; apoi să se încredinţeze de puterea poruncii, că este viaţa veşnică[436], precum s-a scris; şi după aceea, să creadă Domnului, Care a spus: «*Oricine va voi să-şi mîntu-*

432. *Matei* 11, 29.
433. *Luca* 14, 11.
434. Textul din ediţia «Migne» (v. XXXI, col. 1213) în loc de: «παραβάλλεσθαι» are «παραβουλεύεσθαι» iar în nota 77 (col. 1214) se arată că în două cărţi vechi este «παραβουλεύεσθαι». Aşa cum este redat şi în textul corespunzător latin — objiciendum — «παραβάλλεσθαι» corespunde mai bine ideii desprinsă şi din răspuns.
435. *Filip.* 2, 8.
436. *Ioan* 12, 50.

iască sufletul său, îl va pierde pe el, iar cine își va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acesta îl va mîntui pe el [437].

Întrebarea 200

Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd.

Răspuns

Dacă sînt puternici cu trupul, să se arate prin neoboseala rîvnei și să se dea exemplu pe ei în orice lucru; iar dacă sînt neputincioși, într-o asemenea stare a sufletului (să se afle), încît și din înfățișare și din orice mișcare să se arate încredințarea lor că Dumnezeu îi privește și Domnul este prezent, și din nenumăratele vorbiri despre dragoste ale Apostolului care spune: *«dragostea rabdă mult și se milostivește; dragostea nu pizmuiește, dragostea nu se trufește, nu se mîndrește; nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale (foloase), nu se mînie, nu se gîndește la rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; ea toate le acoperă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă; dragostea niciodată nu cade»* [438]. Căci acestea toate și într-un trup neputincios se pot obține.

Întrebarea 201

Cum obține cineva concentrarea în rugăciune?

Răspuns

Fiind convins că Dumnezeu este în fața ochilor lui. Căci, dacă cineva văzînd pe un demnitar sau pe un întiistătător și discutînd cu el are privirea neîmprăștiată, cu atît mai mult se cuvine ca acela care se roagă lui Dumnezeu să aibă mintea concentrată la Cel care cercetează inimile și rărunchii, împlinind ceea ce s-a scris: *«ridicînd mîini curate, fără de mînie și fără de cîrtiri»* [439].

437. *Marcu* 8, 35.
438. *I Cor.* 13, 4—8.
439. *I Tim.* 2, 8. Traducerea «fără cîrtire» pare mai potrivită decît «fără de îndoială», a cuvîntului «διαλογισμῶν» fiind mai apropiată de înțelesul acestui cuvînt, cu atît mai mult cu cît în unele manuscrise — așa cum se arată în Migne (XXXI, col. 1215, nota 8) — se află γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν»

Întrebarea 202

Este posibil să se obțină concentrarea în orice lucru și în orice împrejurare, și cum o poate obține cineva?

Răspuns

Că este posibil, a arătat-o cel care a zis: «*Ochii mei pururea spre Domnul*» [440], și: «*Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea, pentru că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin*» [441]. Iar cum este cu putință, s-a spus mai înainte că, adică, să nu se lase sufletului timp să se îndepărteze de la cugetarea despre Dumnezeu și despre lucrurile și darurile lui Dumnezeu, și de la mărturisirea și mulțumirea pentru toate.

Întrebarea 203

Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură pentru toți, sau unul (se cinstește) mai mult și altul mai puțin?

Răspuns

Că nu este o singură măsură pentru toți, ci că unuia i se încredințează și produce mai mult, și altuia, mai puțin, se vede clar din cuvintele Domnului, Care uneori a spus: «*iar cea semănată pe pămînt bun, aceasta închipuiește pe cel care aude și înțelege cuvîntul; acesta produce și dă unul o sută, altul șaizeci și altul treizeci*» [442]; lucru care se întîlnește și la cei cărora li s-au încredințat arginții; iar alteori: «*unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi și altuia unul*» [443].

Întrebarea 204

Cum se învrednicește cineva să se facă părtaș al Duhului Sfînt?

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a învățat zicînd: «*De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele; și Eu voi ruga pe Tatăl și vă va da vouă alt Mîngîietor, ca să rămînă cu voi în veac, Duhul adevărului, pe Care lumea nu poate să-L ia*» [444]. Așadar, pînă ce nu păzim toate poruncile

440. *Ps.* 24, 15.
441. *Ps.* 15, 8.
442. *Matei* 13, 23.
443. *Matei* 25, 15.
444. *Ioan* 14, 15—17.

Domnului, nici nu sîntem ca unii ca aceştia, ca să se mărturisească de El (pentru noi), că: *«Voi nu sînteţi din lumea aceasta»* [445], (pînă atunci) să nu aşteptăm să ne învrednicim de Duhul Sfînt [446].

Întrebarea 205

Cine sînt «cei săraci cu Duhul»?

Răspuns

Domnul spune uneori: *«cuvintele pe care le-am grăit vouă sînt duh şi viaţă»* [447] şi alteori: *«Duhul cel Sfînt vă va învăţa pe voi toate cîte vă voi spune»; «căci nu va grai de la Sine», — «ci cîte va auzi de la Mine, pe acestea le va grăi»* [448]; deci, săraci cu duhul sînt cei care nu pentru altă oarecare cauză au sărăcit, ci pentru învăţătura Domnului, Care a zis: *«du-te, vinde toate cîte ai şi dă-le săracilor»* [449]. Iar dacă cineva, şi sărăcia, pe care s-ar întîmpla s-o primească, o va chivernisi după voia lui Dumnezeu, ca Lazăr, şi acesta se va învrednici de fericire [450].

Întrebarea 206

Domnul ne porunceşte ca să nu ne îngrijim ce vom mînca sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca. Care sînt limitele acestei porunci, sau cum se poate împlini?

Răspuns

Această poruncă este pînă la moarte, ca şi toată porunca; pentru că şi Domnul a ascultat pînă la moarte, dar se împlineşte cu încrederea în Dumnezeu. Pentru că Domnul, oprind acea grijă, a legat-o cu promisiunea (făcută), zicînd: *«Căci ştie Tatăl vostru de ce aveţi nevoie mai înainte de a-I cere»* [451]. Unul ca acesta era Apostolul care zice: *«Avem în noi încredinţarea că sîntem osîndiţi la moarte, ca să nu mai nădăjduim în noi înşine, ci în Dumnezeu, Cel care înviază morţii»* [452]; după judecata şi pregătirea sufletului, murind în fiecare zi, dar fiind păzit cu ajutorul lui Dumnezeu. Pentru aceea spunea cu îndrăzneală: *«că morţi*

445. *Ioan* 15, 19.
446. Duhul Sfînt este aici singurul dar al lui Dumnezeu care se va da în viitor celor ce vieţuiesc după poruncile Lui.
447. *Ioan* 6, 63.
448. *Ioan* 14, 26.
449. *Matei* 19, 21.
450. *Luca* 16, 20 ş.u.; *Luca* 6, 20.
451. *Matei* 6, 8.
452. *II Cor.* 1, 9.

fiind, iată că trăim» [453]. Dar la această voință ajută și sîrguința înfocată și dorința nesățioasă pentru poruncile Domnului, pentru că cel care este stăpînit de această dorință nu mai are vreme să se frămînte pentru nevoile trupului.

Întrebarea 207

Așadar, dacă nu trebuie să ne îngrijim de cele necesare pentru a trăi, și există altă poruncă a Domnului, care spune: «lucrați nu pentru hrana cea pieritoare» [454], *este de prisos să se lucreze?*

Răspuns

Însuși Domnul a lămurit la fiecare loc porunca Sa. Pentru că în primul caz, după ce a oprit să căutăm cele necesare pentru a trăi, zicînd: *«nu căutați ce veți mînca sau ce veți bea, căci toate acestea le caută oamenii lumii acesteia»* [455], a poruncit, zicînd: *«ci căutați împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui»* [456]; iar cum se cuvine a o căuta, a arătat prin cei care se învrednicesc (de acestea). În al doilea caz, după ce a oprit să lucrăm pentru mîncarea cea pieritoare, ne-a învățat să lucrăm pentru mîncarea ce duce la viața veșnică, (mîncare) care iarăși Însuși a arătat-o în alt loc, zicînd: *«mîncarea Mea este să fac voia Celui Care M-a trimis pe Mine, Tatăl»* [457]. Dar dacă voia lui Dumnezeu este să hrănim pe cel flămînd, să adăpăm pe cel însetat și să îmbrăcăm pe cel gol, atunci toată trebuința este să urmăm Apostolului, care spune: *«în toate v-am arătat că așa muncind trebuie să ajutați celor slabi»* [458], și să ascultăm pe cel care a învățat: *«mai bine să muncească făcînd cu mîinile sale lucruri folositoare, ca să aibă să dea celui care are trebuință»* [459]. Așadar, din acestea care ne-au fost predate astfel de Domnul, prin Evanghelie și prin Apostol, este clar că se oprește cu totul să se poarte grijă și să se lucreze pentru sineși, ci, după porunca Domnului, se cuvine să se poarte grijă și să se lucreze mai cu rîvnă pentru trebuința aproapelui, mai ales că Domnul primește ca pentru Sine rîvna pentru cei care I s-au afierosit Lui și făgăduiește pentru aceasta împărăția cerurilor.

453. *II Cor.* 6, 9.
454. *Ioan* 6, 27.
455. *Luca* 12, 29—30.
456. *Matei* 6, 33.
457. *Ioan* 4, 34.
458. *Fapte* 20, 35.
459. *Efes.* 4, 28.

Întrebarea 208

Oare este bine să practicăm în general tăcerea[460] *?*

Răspuns

Binele tăcerii se arată cu privire la vreme și cu privire la persoană, precum am fost învățați de Scriptura de Dumnezeu insuflată. Cu privire la vreme, atunci cînd se zice că: *«Cel înțelept va tăcea în vremea aceea, căci vremea este rea»*[461], și iarăși: *«Am pus strajă gurii mele, cînd cel păcătos se afla înaintea mea»*[462]; iar cu privire la persoană, atunci cînd Apostolul scrie: *«dacă altuia care stă i se va descoperi (ceva), atunci cel dintîi să tacă»*, și iarăși: *«femeile voastre să tacă în biserici»*[463]. Iar, uneori celor mai neînfrînați la limbă și celor care nu pot să păzească aceasta: *«Nici un cuvînt putred să nu iasă din gura voastră, ci numai dacă este vreunul bun, spre întărirea credinței»*[464], le este necesară tăcerea desăvîrșită, pînă ce întru aceasta s-ar vindeca de patima nestăpînirii în cuvinte și ar putea să învețe în timpul acestui repaos, cînd, ce, și cum se cuvine să vorbească, pentru ca, precum s-a scris: *«Să aducă folos ascultătorilor»*[465].

Întrebarea 209

Cum vom putea să ne temem de judecățile lui Dumnezeu.

Răspuns

Din natură, așteptarea oricărui lucru primejdios provoacă teamă. Căci așa ne temem și de fiarele sălbatice și de autorități[466], așteptîndu-ne la încercarea unui oarecare rău din partea acestora. Așadar, dacă cineva va crede că sînt adevărate amenințările Domnului și va aștepta încercarea înfricoșată și prea cumplită a acestora, se teme de judecățile lui Dumnezeu.

460. *R.M.* 13.
461. *Amos* 5, 13.
462. *Ps.* 38, 1.
463. *I Cor.* 14, 30, 34.
464. *Efes.* 4, 29.
465. *Efes.* 4, 29.
466. Sfîntul Vasile cel Mare se referă la situația din vremea lui, cînd creștinii care rămăseseră statornici în dreapta credință au avut de suferit mult din partea autorităților care, ca să facă plăcere împăratului Valens, apărător al adepților lui Arie, supuneau la tot felul de chinuri pe cei care nu îmbrățișau arianismul.

Intrebarea 210

Ce înțeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul?

Răspuns

Este vorba de folosirea în scop propriu a unei îmbrăcăminți demne, adaptată fiecărei împrejurări, (adică) vremii, locului, persoanei și trebuinței. Pentru că rațiunea însăși nu recomandă aceeași îmbrăcăminte iarna și vara, nici aceleași haine pentru cel care lucrează și pentru cel care este în (zi de) odihnă, pentru cel care slujește și pentru cel care îngrijește (pe un bolnav), pentru ostaș și pentru cetățeanul de rînd, pentru bărbat și pentru femeie.

Intrebarea 211

Care este măsura dragostei către Dumnezeu?

Răspuns

Lupta neîntreruptă a sufletului peste puterile lui, ca să facă voia lui Dumnezeu, cu scopul și dorința slavei Lui.

Intrebarea 212

Cum se dobîndește dragostea către Dumnezeu?

Răspuns

Dacă cu bună știință și cu recunoștință am ajuns să ne încredințăm de binefacerile primite de la El, lucru care există și la necuvîntătoare. Căci vedem cîinii iubind numai pe cel care le dă pîine; dar aceasta o învățăm și din cele spuse sub formă de acuzare către Isaia profetul, astfel: «*Fii am născut și am crescut, dar ei m-au părăsit; boul cunoaște pe proprietarul lui și asinul ieslea stăpînului său; dar Israil nu M-a cunoscut pe Mine și poporul nu M-a înțeles*» [467]. Pentru că, așa cum boului și asinului din binefacerea din partea celui care-l hrănește i se creează de la sine dragostea față de acesta, la fel și noi, dacă vom primi binefacerile cu sensibilitate și cu recunoștință, cum să nu iubim pe Dumnezeu, binefăcătorul unor atît de multe și atît de mari (binefaceri); în mod natural, ca să zic așa, și fără învățătură ia naștere în sufletul sănătos o asemenea bună dispoziție sufletească.

467. *Isaia* 1, 2—3.

Intrebarea 213

Care sînt semnele distinctive ale dragostei față de Dumnezeu?

Răspuns

Însuși Domnul ne-a învățat pe noi, zicînd: «De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele» [468].

Intrebarea 214

Bunătatea și milostenia [469] *în ce se deosebesc una de alta?*

Răspuns

Fiindcă David spune uneori: *«Bun este Domnul pentru toți»* [470] și *«Bărbat bun este cel milostiv și care dă hrană»* [471], iar alteori: *«Fă bine, Doamne, celor buni»* [472]; iar Ieremia spune: *«Bun este Domnul pentru cei ce se încred în El»* [473], mi se pare că bunătatea este mai extinsă spre facerea de bine celor care, în orice chip, au nevoie de ea, în timp ce milostenia este mai restrînsă și urmează normele dreptății în facerile de bine.

Intrebarea 215

Cine este făcătorul de pace care se fericește de Domnul?

Răspuns

Cel care conlucrează cu Domnul, precum a zis Apostolul: *«ne înfățișăm ca mijlocitori, ca și cum Însuși Dumnezeu v-ar îndemna prin noi. Vă rugăm, în numele lui Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu»* [474]. Căci pacea pe care am avea-o în alt chip nu este primită de Domnul [475], Care a zis: *«Pacea Mea dau vouă; nu precum o dă lumea o dau Eu vouă»* [476].

Intrebarea 216

În ce se cuvine să ne întoarcem și să ne facem ca pruncii [477].

468. *Ioan* 14, 15.
469. *Gal.* 5, 22.
470. *Ps.* 144, 9.
471. *Ps.* 111, 5.
472. *Ps.* 124, 4.
473. *Plîng.* 3, 25.
474. *II Cor.* 5, 20.
475. *Rom.* 5, 1.
476. *Ioan* 14, 27.
477. *Matei* 18, 3.

Răspuns

Pericopa aceasta a Evangheliei ne învaţă pe noi arătînd scopul pentru care s-a spus aceasta, adică să nu căutăm superioritate, ci să cunoaştem egalitatea de la natură şi să iubim deopotrivă, ca egali, pe cei care se cred a fi mai mici întru ceva. Căci astfel sînt şi copiii între ei, nefiind încă obişnuiţi cu răutatea celor cu care sînt în relaţii.

Întrebarea 217

Cum vom primi împărăţia lui Dumnezeu ca pruncul?

Răspuns

Dacă ne vom face ca aceştia pentru învăţătura Domnului, adică aşa cum este copilul în cele ce învaţă; nu contrazice, nici nu se arată faţă de dascăli că ştie bine (multe), ci primeşte cu credinţă şi cu supunere cele ce i se predau.

Întrebarea 218

Ce înţelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu, sau cum vom putea să ne învrednicim de aceasta?

Răspuns

Înţelegerea aceasta o învăţăm de la Însuşi Dumnezeu, prin proorocul care spune: *«Să nu se laude cel înţelept cu înţelepciunea sa, să nu se laude cel puternic cu puterea sa, nici cel bogat să nu se laude cu bogăţia lui, ci în aceasta să se laude cel care se laudă, că înţelege şi cunoaşte pe Domnul»* [478], şi prin Apostolul, care spune: *«ci cunoscînd care este voia Domnului»* [479]. Dar vom putea să ne învrednicim de aceasta dacă vom face ceea ce s-a scris: *«Încetaţi şi aflaţi că eu sînt Dumnezeu»* [480] şi dacă vom crede că orice cuvînt al Domnului este adevărat: *«Căci dacă nu veţi crede»*, — zice Scriptura — *«nici nu veţi înţelege»* [481].

Întrebarea 219

Dacă cineva ne-ar face un bine, cum vom putea ca şi Domnului să-i dăm mulţumire cuvenită, curată şi întreagă, şi, în acelaşi timp, şi

478. *Ier.* 9, 23—24.
479. *Efes.* 5, 17.
480. *Ps.* 45, 10.
481. *Isaia* 7, 9.

binefăcătorului să-i răsplătim cu recunoştinţa cuvenită, aşa încît nici să nu micşorăm nici să nu depăşim măsura.

Răspuns

Aceasta se va întîmpla, dacă vom fi încredinţaţi că Dumnezeu este căpetenia şi împlinitorul[482] oricărui bine şi dacă vom recunoaşte în binefăcător pe slujitorul binefacerii lui Dumnezeu.

Intrebarea 220

Oare se cuvine să se îngăduie oricui să vorbească cu surorile ; sau, cine, cînd şi cum să vorbească cu surorile.

Răspuns

Despre aceasta s-a vorbit la Regulile Mari, că nici un bărbat nu se cuvine să vorbească un bărbat, simplu fiindcă vrea şi cum s-ar întîmpla, ci numai celui care este în măsură, după încercare, să se folosească ; deci cu cît mai vîrtos (nu se îngăduie să vorbească) cu femeie ? Dacă, însă, cineva îşi aduce aminte de Domnul, Care a zis : «*Tot cuvîntul deşert pe care-l vor grăi oamenii, vor da socoteală pentru el în ziua judecăţii*»[483], se teme în privinţa oricărui lucru de judecata aceasta şi are deplină încredere în Apostolul, care a zis : «*Ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceţi*»[484], şi în altă parte : «*toate să se facă spre întărire*»[485], şi nu tolerează să se facă nimic în zadar şi fără folos. Iar în privinţa a «cine, cînd şi cum», să se caute ca şi timpul şi locul şi persoana să fie potrivite, aşa încît din cauza lor să nu se creeze nici bănuiala a ceva rău ; ci să se ferească (de a fi) sminteală pentru toţi, iar întîlnirea să se facă spre întărirea credinţei. Însă Scriptura nu îngăduie să se întîlnească nici chiar o singură persoană cu alta, pentru că zice : «*doi sînt mai buni decît unul*» şi în acelaşi timp şi mai vrednici de credinţă : «*căci vai de omul singur, pentru că, dacă cade, nu este cine să-l ridice*»[486].

482. *Evr.* 12, 2.
483. *Matei* 12, 36.
484. *I Cor.* 10, 31.
485. *I Cor.* 14, 26.
486. *Eccl.* 4, 9—10.

Întrebarea 221

Domnul învață să ne rugăm ca să nu cădem în ispită; se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferințe trupești? iar dacă cineva ar cădea, cum va trece peste ele?

Răspuns

Nu s-a făcut distincție între felurile ispitei, ci s-a poruncit în general: «*să vă rugați ca să nu cădeți în ispită*»[487]. Iar dacă, totuși, cineva va cădea în ispită, se cuvine să ceară de la Domnul ca, odată cu îngăduirea ispitei, să-i dea și tăria s-o îndure pînă la capăt[488], pentru ca să se împlinească cu noi aceea că: «*Cel care rabdă pînă la sfîrșit, acela se va mîntui*»[489].

Întrebarea 222

Cine este pîrîșul fiecăruia dintre noi și cum ne vom împăca cu el.

Răspuns

Aici Domnul numește, cu grijă, pîrîș pe cel care uneltește să răpească ceva din cele ce ne aparțin[490]. Dar ne împăcăm cu el, dacă vom păzi porunca Domnului, Care a spus: «*Celui care voiește să se judece cu tine și să-ți ia haina, lasă-i lui și cămașa*»[491] și la fel (să se procedeze) în privința oricărui lucru ca acesta.

Întrebarea 223

Fiindcă Domnul a spus: «tu însă, cînd postești, unge-ți capul și spală fața ta, ca să nu arăți oamenilor că postești[492]; *cel care vrea să postească pentru un oarecare motiv bineplăcut lui Dumnezeu, precum se află că și sfinții făceau de multe ori, ce va face din moment ce și fără să vrea (oamenii) îl văd.*

Răspuns

Porunca aceasta este pentru cei ipocriți, care îndeplinesc porunca lui Dumnezeu ca să fie văzuți de oameni, ca să-și satisfacă patima de a se face plăcuți oamenilor. Pentru că, în mod cert, porunca Domnului

487. *Luca* 22, 40.
488. *I Cor.* 10, 13.
489. *Matei* 24, 13.
490. *Matei* 5, 25.
491. *Matei* 5, 40.
492. *Matei* 6, 14.

cînd se face spre mărirea lui Dumnezeu, de la fire are ca să nu uneltească spre a se ascunde de cei care iubesc pe Dumnezeu, precum a arătat Domnul cînd a spus că: *«nu poate să se ascundă cetatea care este așezată deasupra muntelui; nici nu aprind lumînarea și o pun pe ea sub obroc»* ș.c.l.[493].

Întrebarea 224

Oare există și astăzi unii care lucrează din ceasul întîi și alții din ceasul al unsprezecelea, și care sînt aceștia?

Răspuns

Se poate spune că aceasta este foarte bine cunoscută tuturor, din cele relatate în de Dumnezeu insuflata Scriptură că, după mărturia Apostolului, sînt mulți care învață Sfintele Scripturi din pruncie, dar că sînt mulți și aceia care, precum Corneliu, folosesc bine îndemnurile naturale ale conștiinței lor, însă amînă desăvîrșirea în cunoaștere sub pretextul lipsei dascălilor. Căci *«cum vor crede»* — zice Scriptura — *«dacă nu vor auzi»*[494]. Așadar, dacă s-ar întîmpla ca să fie unii ca și Corneliu, adică neîndeletnicindu-se cu nimic rău, ci, în dorința desăvîrșirii, fac în mod sincer faptele bune care sînt posibile și pe cele ajunse la cunoștință le arată nefalsificat, acestora Dumnezeu le dăruiește ceea ce fiind dăruit) și lui Corneliu, fără să le fi socotit timpul pierdut în nelucrare ca motiv de învinovățire, pentru că, așa cum am spus, nu erau răspunzători pentru aceasta; dimpotrivă, Dumnezeu este îndestulat cu dorința lor, care s-a vădit prin sîrguințele din diferite împrejurări și în sfîrșit prin cele obținute cu mai mare sîrguință.

Întrebarea 225

Fiindcă Domnul a spus: «unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor»[495]*, cum vom putea să ne învrednicim de aceasta?*

Răspuns

Cei care sînt adunați în numele cuiva, în general sînt datori să cunoască scopul celui care i-a adunat și să se pregătească pe ei spre acest scop, ca să afle harul bunei plăceri și să nu cadă sub judecata răutății sau a leneviei. Pentru că, precum cei chemați de cineva, dacă cel care i-a chemat are scopul să secere, se pregătesc pentru această lucrare, iar

493. *Matei* 5, 14—15.
494. *Rom.* 10, 14.
495. *Matei* 18, 20.

dacă are scopul să zidească, se pregătesc pentru zidire, la fel și cei chemați de Domnul sînt datori să-și amintească de Apostolul, care zice: *«Vă rog pe voi, eu cel legat pentru Domnul, să vă purtați în chip vrednic de chemarea la care ați fost chemați; cu toată smerenia și blîndețea și îndelunga răbdare, îngăduindu-vă unul pe altul din dragoste, și silindu-vă să păstrați unirea Duhului prin legătura păcii; un trup și un duh sînteți, precum și ați fost chemați într-o nădejde a chemării voastre»* [496]. Dar Domnul ne pune nouă înainte în mod mai clar întreg lucrul prin făgăduința cea către unul, zicînd: *«De Mă iubește cineva, va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi pe el și vom veni la dînsul și la dînsul vom face lăcaș»* [497]. Așadar, precum la acesta se face lăcașul din păzirea poruncilor, la fel este și în mijlocul celor doi sau trei, dacă se vor pregăti către voia Lui. Iar cei care sînt adunați, nu după vrednicia chemării și nici către voia Domnului, chiar dacă ar socoti că sînt adunați în numele Domnului, aud (aceasta): *«Ce mă chemați: Doamne, Doamne, și nu faceți cele ce zic!»* [498].

Intrebarea 226

Fiindcă Apostolul spune: «fiind ocărîți, binecuvîntăm, fiind huliți, ne rugăm» [499], *cum se cuvine să binecuvinteze cel ocărît, sau ce să se roage cel hulit?*

Răspuns

În general socotesc că Apostolul aici ne învață cele din experiența lui, și anume că se cuvine să fim nerăutăcioși față de toți și să răsplătim cu bine pe cei care ne viclenesc, așa ca nu numai față de cel care ne ocărăște să facem aceasta, ci și față de tot cel care ne viclenește, împlinind ceea ce s-a zis: *«nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele»* [500]. Dar «a ruga», Scriptura știe să pună nu după întrebuințarea obișnuită a cuvîntului, ci spre întărirea inimii, încît să se încredințeze despre adevăr, ca în aceasta: *«mîngîiați pe poporul Meu, spune Domnul»* [501]. Și Apostolul încă spune: *«doresc să vă văd pe voi, ca să vă dau vouă un oarecare dar duhovnicesc spre întărirea voastră; iar aceasta este să mă mîngîi împreună cu voi prin credința comună a voas-*

496. *Efes.* 4, 1—4.
497. *Ioan* 14, 23.
498. *Luca* 6, 46.
499. *I Cor.* 4, 12—13
500. *Rom.* 12, 21.
501. *Isaia* 40, 1.

tră şi a mea» [502], şi în altă parte: *«dar Dumnezeu, Cel care mîngîie pe cei smeriţi, ne-a mîngîiat pe noi prin venirea lui Tit»* [503].

Intrebarea 227

Oare se cuvine ca fiecare să încredinţeze şi altora cele ce cugetă sau, fiind încredinţat că ceea ce se face place lui Dumnezeu, să păstreze în sine?

Răspuns

Se cuvine să ne aducem aminte hotărîrea lui Dumnezeu, spusă prin proorocul, că: *«Vai acelora care sînt înţelepţi în ochii lor şi pricepuţi înaintea lor»* [504], şi de Apostolul care a zis: *«doresc să vă văd pe voi, ca să vă dau un oarecare dar duhovnicesc spre întărirea voastră; dar aceasta este să ne mîngîiem împreună cu voi prin credinţa comună a voastră şi a mea»* [505]. Pentru aceasta socotesc că este necesar să împărtăşim cugetele noastre cu cei care sînt de un suflet şi au dat dovadă de credinţă şi de înţelegere, încît sau eroarea să se îndrepte, sau ce este drept să se întărească, iar noi să scăpăm de judecata amintită mai sus, cea împotriva celor înţelepţi în ochii lor.

Întrebarea 228

Oare se cuvine ca în orice lucru să cunoaştem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privinţa cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează?

Răspuns

Fiind întrebaţi, am arătat la locul respectiv [506] că este deosebire clară în acestea şi am dat, atît cît mi-a fost posibil, îndrumări amănunţite despre aceasta.

Întrebarea 229

Oare se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără ruşine, tuturor sau numai unora, şi anume cui?

502. *Rom.* 1, 11—12.
503. *II Cor.* 7, 6.
504. *Isaia* 5, 21.
505. *Rom.* 1, 11—12.
506. *R.m.* 64.

Răspuns

Mărturisirea păcatelor are aceeaşi raţiune pe care o are şi arătarea patimilor trupeşti. Aşadar, precum patimile trupului oamenii nu le descoperă tuturor, nici celor care s-ar întîmpla, ci celor iscusiţi în vindecarea lor, la fel şi arătarea păcatelor se cuvine să se facă înaintea celor care pot să le vindece, după cum este scris: *«voi cei tari, să purtaţi neputinţele celor slabi»*, adică să le ridicaţi prin purtarea de grijă [507].

Întrebarea 230

Ce este slujirea şi ce înseamnează slujirea cuvîntătoare.

Răspuns

Slujirea este, după părerea mea, servirea tare, continuă şi neclătinată pentru cel adorat; iar diferenţa între slujirea cuvîntătoare şi cea necuvîntătoare ne-o înfăţişează Apostolul spunînd citeodată: *«Ştiţi că atunci cînd eraţi păgîni, eraţi tîrîţi, ca unii ce nu-şi dau seama, spre idolii cei fără glas»* [508], iar altă dată: *«să înfăţişaţi trupurile voastre ca o jertfă vie, sfîntă şi plăcută lui Dumnezeu, ca o slujire cuvîntătoare a voastră»* [509]. Deci, cel care este tras, fără voia lui, aduce slujire necuvîntătoare, pentru că, pe de o parte, el nu se îndrumează din îndemn şi intenţie proprie, sub îndrumarea raţiunii (cuvîntului), iar pe de altă parte este dus, fără voia lui, unde îl conduce autoritatea celui care îl trage; însă acela care cu minte sănătoasă şi cu cugetare bună tinde întotdeauna şi în orice împrejurare cu multă grijă către ceea ce place lui Dumnezeu şi împlineşte aceasta, (acela) observă porunca slujirii cuvîntătoare, potrivit celui care a spus: *«Cuvîntul Tău (legea Ta) este făclie picioarelor mele şi lumină cărărilor mele»* [510], şi iarăşi: *«sfătuitorul meu sînt dreptăţile (poruncile) Tale»* [511].

Întrebarea 231

Dacă un frate ar vicleni împotriva mea şi m-ar vrăjmăşi sau cîteodată şi un preot [512], *oare îmi este îngăduit să păzesc şi în privinţa acestuia poruncile care mi s-au dat pentru vrăjmaşi?*

507. *Rom.* 15, 1. Aici se desprinde un foarte interesant punct de vedere cu privire la «Mărturisire».
508. *I Cor.* 12, 2.
509. *Rom.* 12, 1.
510. *Ps.* 118, 105.
511. *Ps.* 118, 24.
512. *R.m.* 64, 265.

Răspuns

Domnul, în poruncile Sale despre vrăjmași, n-a făcut nici o deosebire între un vrăjmaș ori altul, sau între o vrăjmașă sau alta; dar, în plus, a hotărît că același păcat este mai greu cînd este făcut de cei care ocupă o treaptă mai înaltă, cînd a spus către aceștia: «*de ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bîrna din ochiul tău n-o simți?*»[513]. Așadar, mai ales în privința unora ca aceștia și a celor care se socotesc că sînt mai slăviți este trebuință de sîrguință și de cercetare, pentru ca și purtarea de grijă datorată lor s-o facem cu cuvenita îndelungă-răbdare, fie prin mîngîiere (rugare), fie prin mustrare și celelalte toate, după porunca Domnului, observîndu-le, să ne păzim pe noi nevinovați și în această parte.

Întrebarea 232

Dacă cineva, fiind nedreptățit de altul, n-ar relata nimănui sub motivul îndelungii răbdări și al nerăutății, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul?

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus uneori: «*să iertați, de aveți ceva împotriva cuiva*»[514], iar alteori: «*de-ți va greși fratele tău, du-te, mustră-l pe el între tine și el singur; dacă te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; iar dacă nu te va asculta, mai ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca prin gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvîntul; iar de nu va asculta de ei, spune (aceasta) Bisericii, iar dacă nici de Biserică nu va asculta, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș*»[515], se cuvine a arăta roada îndelungii răbdări, aducînd lui Dumnezeu rugăciunea pentru cel năpăstuitor, din sinceră dispoziție sufletească și zicînd: «*Doamne, nu-i socoti lui păcatul*»[516], ca să nu se facă vinovat judecății, ca acela care s-a mîniat împotriva fratelui său; dar, ca urmare, năpăstuitorului să i se dea și mîngîiere și mustrare, pentru ca și acela să se libereze de mînia ce vine peste fiii neascultării. Iar dacă va neglija și sub motivul așa-zicînd al îndelungii sale răbdări va tăcea, cu dublă greșeală păcătuiește; căci și el însuși calcă porunca cea care spune: «*cu mustrare să mustri pe aproapele tău și nu vei lua pentru el păcat*»[517], și părtaș

513 *Matei* 7, 3.
514 *Marcu* 11, 25.
515. *Matei* 18, 15—17.
516. *Fapte* 7, 60.
517. *Lev.* 19, 17.

celui ce păcătuieşte se face prin tăcere, iar pe cel pe care, poate, prin mustrări l-ar fi putut cîştiga precum şi Domnul a rînduit [518], pe acesta îl lasă să piară întru răutate.

Intrebarea 233

Dacă din toate faptele, făcute cu dreptate, cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuieşte ?

Răspuns

Fiindcă sînt multe în Vechiul şi în Noul Testament cele care pot să ne informeze pe noi despre aceasta, socotesc că pentru cel credincios este suficientă şi singură judecata cu privire la Petru ; acesta, după atît de multe şi de mari fapte bune, şi după atîtea fericiri şi laude de la Domnul, pentru că într-una singură s-a părut a nu asculta, şi aceasta nici din lene, nici din dispreţ, ci din credincioşia şi cinstea sa pentru Domnul, pentru aceasta singură aude : *«de nu te voi spăla, nu ai parte de Mine»* [519].

Intrebarea 234

Cum veseşte [520] cineva moartea Domnului ?

Răspuns

Aşa cum a învăţat Domnul, spunînd : *«dacă vine cineva către Mine, să se lepede de sine şi să-şi ia crucea sa»* [521]. Şi Apostolul a arătat aceeaşi, mărturisind : *«Mie mi s-a răstignit lumea şi eu lumii»* [522] ; care lucru, luînd înainte, în însuşi botezul l-am mărturisit : *«căci* — spune — *cîţi în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat»* [523], la care adaugă, tălmăcind ce înseamnă a ne boteza întru moartea Domnului, că, adică, *«omul nostru cel vechi s-a răstignit împreună cu El, ca să se desfiinţeze trupul păcatului, încît să nu mai fim robi păcatului»* [524], ci, curăţindu-ne de toată sîrguinţa cea spre viaţă, să ne facem vrednici de mărturia Apostolului, care a spus : *«Aţi murit şi viaţa voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu»* [525] ; încît, încurajîndu-ne,

518. *Matei* 18, 15.
519. *Ioan* 13, 8.
520. *I Cor.* 11, 26.
521. *Matei* 16, 24.
522. *Gal.* 6, 14.
523. *Rom.* 6, 3.
524. *Rom.* 6, 6.
525. *Col.* 3, 3.

să spunem cu îndrăzneală : *«Vine Stăpînul lumii acesteia și în Mine n-are nimic»* [526].

Întrebarea 235

Oare este de folos să învățăm multe din Scripturi ? [527]

Răspuns

Frații fiind împărțiți în două categorii mai generale, adică unii fiind încredințați cu îndrumarea, iar alții fiind rînduiți spre supunere și ascultare, cu diferite daruri, socotesc că cel căruia i s-a încredințat îndrumarea și purtarea de grijă a mai multora este dator să știe și să învețe bine toate, pentru ca pe toți să-i învețe voile lui Dumnezeu, arătînd fiecăruia cele ce-i revin lui ; iar dintre ceilalți, fiecare aducîndu-și aminte de Apostolul care a spus : *«nu vă socotiți mai înțelepți decît se cuvine să fiți înțelepți, ci socotiți-vă cu cumpătare, cum a împărțit Dumnezeu fiecăruia»* [528], să învețe cu sîrguință și să facă cele ce revin fiecăruia, neinventînd nimic în plus, ca să se învrednicească de glasul Domnului, Care a zis : *«Vino, slugă bună ; peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune»* [529].

Întrebarea 236

Cei care s-au învrednicit să învețe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul acesta ?

Răspuns

Fiindcă Domnul a hotărît ca : *«celui căruia i s-a dat mai mult, mai mult îi voi cere»* [530], (cei care au învățat Evangheliile) sînt datori cu atît mai mult să se teamă și să se sîrguiască, precum a învățat și Apostolul, zicînd : *«ca împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, vă și rugăm să nu primiți în zadar darul lui Dumnezeu»* [531]. Iar aceasta se face, dacă vom crede Domnului, Care a zis : *«dacă știți acestea, fericiți veți fi dacă le veți și face»* [532].

526. *Ioan* 14, 30.
527. *R.m.* 96.
528. *Rom.* 12, 3.
529. *Matei* 25, 21.
530. *Luca* 12, 48.
531. *II Cor.* 6, 1.
532. *Ioan* 13, 17.

Întrebarea 237

Care suflet se îndrumează spre voia lui Dumnezeu?

Răspuns

Cel care a primit propunerea Domnului, Care a zis: *«Dacă vine cineva către Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie»* [533]. Căci dacă cineva nu va reuși mai întîi să se lepede de sine și să-și ia crucea, va afla, pe măsură ce avansează, multe piedici care vin de la sine însuși, (împiedicîndu-l) să urmeze Domnului.

Întrebarea 238

Dacă este cu putință aceasta, adică să se cînte neîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rîvnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se facă deloc pauză pentru nevoia ce se întîmplă unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului.

Răspuns

Aceasta ne-o pune în rînduială Apostolul, zicînd: *«Toate cu cuviință și după rînduială să se facă»* [534]. Drept aceea se cuvine mai mult să purtăm grijă de buna-cuviință și de buna-rînduială după vreme și după loc.

Întrebarea 239

Care este comoara cea bună și care cea rea?

Răspuns

Înțelegerea oricărei virtuți în Hristos spre slava lui Dumnezeu este comoara bună, iar înțelegerea răutății celor oprite de Domnul este comoara rea. Din acestea rezultă, după proprietățile fiecăror lucruri sau cuvinte, potrivit cuvîntului Domnului [535], fie fapte bune, fie fapte rele.

Întrebarea 240

Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la pieire? [536].

533. *Matei* 16, 24; *Luca* 14, 26.
534. *I Cor.* 14, 40.
535. *Matei* 12, 35.
536. *Matei* 7, 13.

Răspuns

Domnul, din multa iubire de oameni, s-a folosit de numele și cuvintele lucrurilor cunoscute pentru prezentarea învățăturilor adevărului. Deci, așa cum îndepărtarea de calea cea dreaptă pe pămînt are multă lățime, la fel, zice Domnul, cel care se îndepărtează de calea ce duce la împărăția cerurilor se află în multa lățime a rătăcirii. Iar aceasta «largă» și «lată», socotesc că este același (lucru). «Căci «latul» și la învățații din afară se numește «larg». Așadar, spațiul, adică locul rătăcirii, al cărei sfîrșit este pieirea, este larg.

Intrebarea 241

Cum este strîmtă poarta și îngustă calea [537] *care duce la viață și cum poate să intre cineva prin această poartă ?*

Răspuns

Iarăși și aici cuvintele «strîmt» și «îngust» nu spun ceva deosebit unul față de celălalt, ci «îngustimea» dă expresie «strîmtimei», căci calea este cu atît mai strîmtă, cu cît se îngustează, adică cel care călătorește este incomodat din ambele părți, fiindcă orice abatere, fie la dreapta, fie la stînga, este primejdioasă, cum se întîmplă pe o punte unde rîul care curge dedesubt, primește pe cel care se abate din fiecare parte. Pentru aceasta spune David : «*aproape de cărare mi-au pus mie capcane*» [538]. Deci, se cuvine ca acela care și-a propus să intre în viață prin poarta cea strîmtă și prin calea cea îngustă să se ferească pe sine de orice îndepărtare și abatere de la poruncile Domnului, împlinind ceea ce s-a scris : «*să nu te abați nici la dreapta, nici la stînga*» [539].

Intrebarea 242

Ce înseamnă aceasta : «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții» [540].

Răspuns

Iubirea se poate exprima după intensitatea dragostei, cînd cel care iubește dorește pe cel iubit și are față de el sentimente călduroase. Așadar, pentru ca iubirea să nu fie superficială, ci lăuntrică și înfocată, s-a zis aceasta : «*iubitori cu iubire de frați unul față de altul*».

537. *Matei* 7, 14.
538. *Ps.* 139, 5.
539. *Fapte* 4, 27.
540. *Rom.* 12, 10.

Intrebarea 243

Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice: «mîniați-vă și să nu greșiți; soarele să nu apună întru mînia voastră» [541], fiindcă în altă parte spune: *«toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi»* [542].

Răspuns

Socotesc că Apostolul aici a folosit cuvîntul imitînd pe Domnul, căci, precum în Evanghelie, Domnul, mai întîi, a spus: *«s-a zis celor de demult»* aceasta și după aceea a adăugat: *«iar Eu vă spun vouă»* [543] aceasta, la fel și aici Apostolul întîi a amintit legea veche, care a spus celor de atunci: *«mîniați-vă și să nu greșiți»* [544], și după puțin a adăugat de la sine ceea ce ni se potrivește nouă, zicînd: *«toată amărăciunea, supărarea, mînia și strigarea să se îndepărteze de la voi»* [545].

Intrebarea 244

Ce înseamnă aceasta: «dați loc mîniei»? [546]

Răspuns

Aceasta înseamnă sau: *«nu vă împotriviți celui rău»* [547], precum s-a scris, ci celui care te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt, ș.c.l., sau: *«cînd vă vor prigoni pe voi într-o cetate, fugiți în alta»* [548].

Intrebarea 245

Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (neîntinat) ca porumbelul [549].

Răspuns

Înțelept ca șarpele este cel care cu prudență și cu înțelegerea lucrului posibil de îndeplinit și a bunei îndrumări către ascultare a celor ce aud își chivernisește învățătura; iar cinstit ca porumbelul este cel care nici chiar nu gîndește să se împotrivească celui care uneltește îm-

541. Efes. 4, 26.
542. Efes. 4, 31.
543. Matei 5, 21 ș.u.
544. Ps. 4, 5.
545. Efes. 4, 31.
546. Rom. 12, 19.
547. Matei 5, 39.
548. Matei 10, 23.
549. Matei 10, 16.

potriva lui, ci rămîne statornic spre binefacere, precum poruncește Apostolul spunînd : *«iar voi să nu descurajați făcînd bine»* [550] ; căci Domnul trimițînd pe ucenici la propovăduire acestea le-a poruncit : unde era trebuință și de înțelepciune spre a fi convingători și de răbdare (îngăduință) față de uneltitori ; pentru ca, precum acolo șarpele a găsit mijlocul să ademenească pe om și să-i vorbească într-un chip așa încît să fie crezut, pentru ca să-l îndepărteze de Dumnezeu și să-l ducă în păcat [551], la fel și noi să alegem și persoana și locul și timpul și în orice caz să întocmim cu judecată cuvintele pentru ca, (pe cei care ascultă) să-i îndepărtăm de păcat și să-i readucem la Dumnezeu ; dar să dobîndim răbdarea întru ispite pînă în sfîrșit, precum este scris [552].

Intrebarea 246

Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință» [553].

Răspuns

Aceasta este deopotrivă cu a spune : nu pierde nimic din ceea ce este propriu chipului său. Iar chip al dragostei sînt toate calitățile dragostei pe care le enumeră Apostolul în același loc.

Intrebarea 247

Scriptura spune : «nu vă lăudați și (cuvinte) trufașe să nu grăiți» [554] *; iar Apostolul uneori mărturisește : «ceea ce zic, în starea aceasta de lăudăroșenie, nu zic după Domnul, ci ca din nebunie»* [555] *; și iarăși : «am ajuns la nebunia de a mă lăuda»* [556]*, deci, care este lauda în Domnul (îngăduită) și care este cea oprită ?*

Răspuns

Obiecția, după nevoie, a Apostolului față de patimi este clară. Căci el nu spune acestea ca să se recomande pe sine, ci ca să doboare îndrăzneala trufiei și mîndria unora. Iar lauda în Domnul este cînd cineva nu-și atribuie sieși faptele lui bune, ci Domnului [557], zicînd : *«toate le pot*

550. *II Tes.* 3, 13.
551. *Fac.* 3, 1 ș.u.
552. *Matei* 24, 13.
553. *I Cor.* 13, 5.
554. *I Regi* 2, 3.
555. *II Cor.* 11, 17.
556. *II Cor.* 12, 11.
557. *II Cor.* 10, 17.

cu ajutorul lui Hristos»[558]; iar (lauda) oprită ar avea un înţeles dublu, sau potrivit cu aceasta: *«păcătosul se făleşte cu poftele sufletului său»*[559], şi cu aceasta: *«ce se făleşte cu răutatea cel puternic»*[560]? sau potrivit cu aceasta: *«toate faptele lor le fac, ca să fie văzute de oameni»*[561], dorind să fie lăudaţi pentru toate cîte fac, ca şi cum să fie lăudaţi de înseşi (lucrurile) cele făcute. Unii ca aceştia ar putea fi şi hoţi de cele sfinte (ierosili), însuşindu-şi cele dăruite lui Dumnezeu şi răpind pentru ei slava datorată lui Dumnezeu.

Întrebarea 248

Dacă Domnul dă înţelepciune, şi de la El vine cunoaşterea şi înţelegerea[562] *şi dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înţelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoaşterii*[563], *cum mustră Domnul pe ucenici, zicînd: «chiar şi voi sînteţi nepricepuţi?»*[564], *şi cum Apostolul acuză pe unii ca neînţelepţi?*[565].

Răspuns

Dacă cineva ştie bunătatea lui Dumnezeu, Cel care vrea ca toţi oamenii să se mîntuiască şi să vină la cunoştinţa adevărului[566], şi dacă a învăţat purtarea de grijă a Duhului Sfînt, în împărţirea şi lucrarea darurilor lui Dumnezeu, acesta cunoaşte că întîrzierea înţelegerii nu se datorează lipsei de grijă a binefăcătorului, ci necredinţei celor ce primesc binefacerile. Şi pe bună dreptate se dojeneşte cel neînţelegător, ca acela care îşi închide ochii cînd răsare soarele, ca să trăiască în întuneric, şi nu priveşte în sus, ca să nu se lumineze.

Întrebarea 249

Ce este cuvios şi ce este drept?[567].

Răspuns

Socotesc că este cuvios ceea ce se cuvine şi se datorează de către cei inferiori superiorului, potrivit principiului superiorităţii (ierarhic),

558. *Filip.* 4, 13.
559. *Ps.* 9, 23.
560. *Ps.* 51, 1.
561. *Matei* 23, 5.
562. *Pilde* 2, 6.
563. *I Cor.* 12, 8.
564. *Matei* 15, 16.
565. *Rom.* 1, 31.
566. *I Tim.* 2, 4.
567. *Tit* 1, 8.

iar drept este ceea ce se dă fiecăruia ca răsplată pentru vrednicia lucrurilor. Și în privința celui cuvios recunoștința și plata este numai pentru (lucrurile) cele foarte bune, dar în privința celui drept se cercetează și se răsplătesc și cele rele.

Întrebarea 250

Cum dă cineva ceea ce este sfînt cîinilor, sau aruncă mărgăritarele înaintea porcilor? sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și întorcîndu-se să vă sfîșie» [568].

Răspuns

Aceasta o lămurește Apostolul în cele spuse de el către iudei, zicînd: «*tu, care te lauzi cu legea, necinstești pe Dumnezeu prin călcarea legii*» [569]. Așadar, aici Domnul a oprit necinstirea cu care necinstim sfintele cuvinte ale Domnului prin călcarea legii. Din cauza acestei călcări de lege se întîmplă ca și cei din afară de credință să socotească bune de disprețuit învățăturile Domnului, și pentru înseși acelea să se ridice mai cu îndrăzneală împotriva noastră, ca și cum l-ar rupe prin ocări și mustrări pe cel care le calcă.

Întrebarea 251

Cum Domnul oprește uneori să purtăm pungă și traistă în drum [570], *iar alteori spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia, asemenea și traista; și cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie»* [571].

Răspuns

Aceasta o lămurește Însuși Domnul cînd spune că: «*încă și aceasta trebuie să se împlinească cu Mine: și cu cei fără de lege s-a socotit*» [572]. Pentru că îndată după împlinirea prorociei pentru sabie, zice lui Petru: «*întoarce sabia ta la locul ei, căci toți care iau sabia, de sabie vor muri*» [573], ca să nu fie poruncă, «*însă acum, cel care are pungă s-o ia*» [574].

568. *Matei* 7, 6.
569. *Rom.* 2, 23.
570. *Luca* 10, 4.
571. *Luca* 22, 36.
572. *Luca* 22, 37; *Isaia* 53, 12.
573. *Matei* 26, 52.
574. *Luca* 22, 36.

adică «Va lua» [575], (pentru că astfel scriu cele mai multe manuscrise), ci ca proorocie, fiindcă Domnul a spus mai înainte că Apostolii, uitînd de darurile și legea Domnului, vor trebui să îndrăznească (să se apuce) și de săbii. Și că Scriptura se folosește de multe ori de forma poruncitoare a cuvîntului, în locul celei proorocești, se vede clar în multe locuri, cum ar fi acesta: *«copiii lui să ajungă orfani»*, și: *«diavolul să stea la dreapta lui»* [576], și cîte altele asemenea.

Întrebarea 252

Care este pîinea cea spre ființă despre care am fost învățați să ne rugăm să ni se dea în fiecare zi?

Răspuns

Cînd cel care lucrează își aduce aminte de Domnul, Care a spus: *«nu vă îngrijorați în sufletul vostru ce veți mînca sau ce veți bea»* [577] și de Apostolul, care ne poruncește ca să lucrăm pentru ca să avem să dăm celui care are trebuință [578], va lucra nu pentru trebuința sa, ci pentru porunca Domnului (fiindcă *«vrednic este lucrătorul de hrana sa»*) [579], atunci pîinea cea de toate zilele, adică cea care este de trebuință naturii noastre pentru viața de fiecare zi, nu și-o atribuie sieși, ci se roagă pentru ea lui Dumnezeu; și arătînd nevoia lipsei lui, mănîncă astfel ceea ce i s-a dat de către cel rînduit cu încercare să facă în fiecare zi aceasta: *«se dădea fiecăruia după trebuința pe care o avea»* [580].

Întrebarea 253

Ce este talantul și cum îl vom înmulți? [581].

Răspuns

Socotesc că pilda aceasta s-a spus cu privire la orice dar al lui Dumnezeu, ca fiecare, darul cu care a fost înzestrat să-l aibă de la Dumnezeu, pe acesta să-l înmulțească spre facerea de bine, aducînd folos mai multora. Căci nimeni nu este neîmpărtășit de bunătatea lui Dumnezeu.

575. «Ἀρεῖ» după codicele Veza; cf. E.P.E. vol. 9, p. 301.
576. *Ps.* 108, 5, 8.
577. *Matei* 6, 25.
578. *Efes.* 4, 28.
579. *Matei* 10, 10.
580. *Fapte* 4, 35.
581. *Matei* 25, 15.

Întrebarea 254

Care este banca la care Domnul a spus că «ţi se cădea ţie să pui argintul» [582].

Răspuns

Parabolele nu împlinesc cele expuse după forma lor exterioară, ci conduc mintea la fapt. Deci, aşa cum argintul are rînduială să fie dat bancherilor pentru cîştig (căci sînt, aşa cum ştim, în Alexandria, cei care primesc şi fac aceasta) [583], astfel este nevoie ca acela care a primit orice fel de dar să-l împărtăşească celui care are trebuinţă, sau să facă ceea ce s-a spus de către Apostol cu privire la cuvînt: «*acestea transmite-le la oameni credincioşi, care să fie destoinici să înveţe şi pe alţii*» [584]. Căci nu numai cu privire la cuvînt s-a obişnuit să se facă aceasta, ci şi cu privire la orice lucru; pentru că unii au puterea, iar alţii au primit iscusinţa iconomiei.

Întrebarea 255

Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit: «ia ce este al tău şi pleacă» [585].

Răspuns

Poate acolo unde li s-a poruncit să meargă şi acelora care au stat de-a stînga, cei care au fost osîndiţi pentru că n-au făcut fapte bune. Dar tot cel care pizmuieşte pe frate este mai rău decît cel care nu face nimic, pentru că Scriptura, în multe locuri, are obiceiul să pună alături de ucidere, pizma [586].

Întrebarea 256

Care este plata pe care o iau şi aceştia [587], *la fel cu cei mai de pe urmă.*

Răspuns

Poate că aceea ca să nu fie blamat cineva pentru lucrurile bune pe care le-a făcut este comun tuturor celor care ascultă. Pentru că încununarea aparţine celor care s-au luptat după lege lupta cea bună, celor

582. *Matei* 25, 27.
583. Alexandria este dată ca exemplu, fiindcă acolo văzuse Sf. Vasile bănci importante şi bancheri. Egiptul fiind în acel timp ţară bogată, mare exportatoare de cereale.
584. *II Tim.* 2, 2.
585. *Matei* 20, 12.
586. *Rom.* 1, 29; *Gal.* 5, 21.
587. *Matei* 20, 14; *R.m.* 255.

care au săvîrșit alergarea, celor care au păzit credința [588], întru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos. Dar se poate ca plata convenită să fie și cele însutite, pe care Domnul a făgăduit că le vor lua în vremea de acum cei care, pentru porunca Lui, au lăsat oricare din lucrurile de aici; așa încît *«ia ce este al tău»* [589], să se fi spus pentru acesta; dar, pe de altă parte, pentru că cei cărora li s-a părut că s-ar osteni mai mult, au pizmuit pe cei care au luat plată egală cu ei, (aceștia) nu vor moșteni și viața veșnică, ci iau acum (părțile) cele însutite, iar în veacul viitor se vor osîndi pentru pizmă și vor auzi aceea, adică: *«pleacă»*.

Intrebarea 257

«Cine este pleava ce se va arde cu foc nestins» [590].

Răspuns

Cei care sînt de trebuință celor vrednici de împărăția cerurilor, așa cum este pleava pentru griu, cei care nu fac aceasta în buna dispoziție a dragostei către Dumnezeu și a celei către aproapele, fie în darurile duhovnicești, fie în binefacerile trupești, și astfel se lasă pe ei nedesăvîrșiți (aceștia sînt pleava).

Intrebarea 258

Cine este cel condamnat de către Apostol, pentru că «se dedă la smerenie fățarnică și la slujirea îngerilor» ș.c.l. [591].

Răspuns

Mi se pare că ceea ce se spune mai jos lămurește problema cercetată în acest loc; căci mai jos se arată *«disprețul trupului»* [592], dar aceștia sînt maniheii și toți cei asemenea cu ei.

Intrebarea 259

Cine este «cel fierbinte cu duhul» [593].

588. *II Tim.* 4, 7.
589. *Matei* 20, 14.
590. *Matei* 3, 12.
591. *Col.* 2, 18.
592. *Col.* 2, 23.
593. *Rom.* 12, 11.

Răspuns

Cel care împlineşte voia lui Dumnezeu în dragostea Domnului nostru Iisus Hristos cu înfocată bunăvoinţă, cu dorinţă de nesăturat şi cu sîrguinţă neîenevoasă, precum spune Scriptura: *«Intru poruncile Lui va voi foarte»* [594].

Intrebarea 260

Fiindcă Apostolul spune uneori: «nu fiţi fără de minte» [595], iar alteori: *«nu vă socotiţi înţelepţi întru voi»* [596], *cum este cu putinţă să nu fie înţelept întru sine cel fără de minte?*

Răspuns

Orice poruncă îşi are hotarul ei. Fiindcă la: *«nu fiţi fără de minte»*, adaugă: *«ca să cunoaşteţi ce este voia lui Dumnezeu»*, iar la: *«nu fi înţelept întru tine»*, adaugă aceasta: *«teme-te de Dumnezeu şi fugi de orice rău»* [597]. Prin urmare, fără de minte este cel care nu înţelege voia Domnului, iar înţelept întru sine este tot cel care se foloseşte (numai) de gîndurile lui şi nu urmează cu credinţă cuvintelor lui Dumnezeu. Deci, dacă cineva vrea să nu fie nici fără de minte, nici înţelept întru sine, se cuvine să înţeleagă voia Domnului prin credinţa cea întru Dînsul, şi în frica lui Dumnezeu să urmeze pe Apostolul care zice: *«dărîmăm uneltirile şi toată trufia ce se ridică împotriva cunoaşterii lui Dumnezeu, şi robim toată cugetarea spre ascultarea lui Hristos»* [598].

Intrebarea 261

Fiindcă Domnul a făgăduit că: «toate cîte veţi cere rugîndu-vă cu credinţă, veţi primi» [599], şi iarăşi: *«dacă doi dintre voi se vor uni pe pămînt în privinţa unui lucru pe care-l vor cere, li se va face lor»* [600], *(atunci) cum înşişi sfinţii cerînd unele lucruri n-au primit, ca şi Apostolul cînd spune: «pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l depărteze de la mine»* [601] *şi nu i-a fost împlinită cererea; dar şi Ieremia Proorocul şi însuşi Moise?*

594. *Ps.* 111, 1.
595. *Efes.* 5, 17.
596. *Rom.* 12, 16.
597. *Fapte* 3, 7.
598. *II Cor.* 10, 3.
599. *Matei* 21, 22.
600. *Matei* 18, 19.
601. *II Cor.* 12, 8.

Răspuns

Domnul nostru Iisus Hristos a spus în rugăciune : *«Părinte, de este cu putință, să treacă de la Mine paharul acesta»* [602], apoi a adăugat : *«dar nu voia Mea să se facă, ci voia Ta»* [603], se cuvine deci, să știm mai întîi, că nu tot ceea ce dorim ne este îngăduit să cerem și că, în general, nu știm să cerem nici chiar ceea ce ne este de folos. *«Pentru că și aceea pentru care ne rugăm nu știm cum trebuie să o cerem»* [604]. Încît se cuvine ca și cererile noastre să le facem cu multă prudență, potrivit voii lui Dumnezeu ; însă cînd nu ne va asculta, se cuvine să știm că este nevoie fie de stăruință, fie și de răbdare, după pilda Domnului, prin care am fost învățați că trebuie totdeauna să ne rugăm și să nu ne supărăm, după cum s-a spus de El în alt loc, că : *«pentru stăruința lui se va scula și-i va da lui cîte-i trebuie»* [605] ; fie de îndreptare și de sîrguință, după ceea ce s-a zis de către Dumnezeu către oricare prin proorocul care a spus : *«cînd veți întinde mîinile voastre către Mine, Îmi voi întoarce fața Mea de la voi ; și de veți înmulți rugăciunea, nu vă voi asculta pe voi. Căci mîinile voastre sînt pline de sînge ; spălați-vă și veți fi curați»* ș.c.l. [606]. Dar că și acum se fac, și mîinile multora sînt pline de sînge nu trebuie să se îndoiască cei care cred în acea judecată a lui Dumnezeu, pe care a hotărît-o împotriva celui căruia i s-a poruncit să vestească poporului, dar a tăcut, zicînd că : *«sîngele celui care a greșit, din mîinile străjerului se va cere»* [607]. Că acest lucru este adevărat și de netrecut a încredințat Apostolul care a spus : *«eu sînt curat de acum de sîngele tuturor, pentru că nu m-am lenevit să vă vestesc toată voia lui Dumnezeu»* [608]. Iar dacă cel care numai a tăcut se găsește vinovat pentru sîngele celui care a greșit, ce poate să spună cineva pentru cei care, prin ceea ce fac sau prin ceea ce vorbesc, smintesc pe alții ? Dar uneori se întîmplă ca și pentru nevrednicia celui care cere să nu se împlinească cererea, ca în cazul lui David, cînd s-a rugat să zidească casă lui Dumnezeu și a fost împiedicat, care de buna plăcere cea către Dumnezeu nu era înstrăinat, dar n-a fost socotit vrednic și de acel lucru. Încă și Ieremia se pare că n-a fost ascultat, pentru răutatea acelora pentru care se ruga. Dar de multe ori, fiindcă din cauza neglijenței noastre trece timpul la care se cuvenea să se facă cererea, sîntem găsiți că cerem fără de vreme și în zadar.

602. *Matei* 26, 39.
603. *Luca* 22, 42.
604. *Rom.* 8, 26.
605. *Luca* 11, 8.
606. *Isaia* 10, 15—16.
607. *Iez.* 3, 18.
608. *Fapte* 20, 26—27.

Iar în privința aceea că : *«pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l îndepărteze de la mine»* [609], se cuvine să știm că sînt multe și diferite motivele din cauza cărora sînt provocate durerile noastre trupești sau cele care vin din afară ; pentru că Dumnezeu sau le aduce asupra noastră, sau le îngăduie pentru o mai bună iconomie a scăpării (ușurării) noastre de ele. Așadar, dacă cine ar cunoaște (aceasta), că prin rugăciune și cerere scapă de nevoie, rugîndu-se, ar fi ascultat, ca și cei doi orbi din Evanghelie și cei zece leproși și mulți alții ; dacă însă cineva nu va cunoaște motivul pentru care a căzut în ispită (pentru că de multe ori se cuvine ca și prin răbdare să ajungă la înțelegerea scopului celor venite asupra lui) și, trebuind să rabde pînă în sfîrșit, s-ar strădui să suporte suferința, nu este ascultat, fiindcă nu vine în sprijinul scopului iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Iar cu privire la : *«dacă doi dintre voi se vor uni»*, aceasta o lămurește însăși pericopa. Căci pentru cel care mustră pe cel care a greșit și pentru cel mustrat se face cuvîntul ; pentru că Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu [610], dacă cel mustrat se va umili cu sufletul și va veni în întîmpinarea scopului celui care-l mustră pentru tot lucrul, adică pentru tot păcatul, de care, dacă ar cere iertare, li se va da lor de către iubitorul de oameni Dumnezeu ; căci dacă cel mustrat nu se va pune de acord cu cel care mustră, nu se mai face iertare, ci legătura potrivit cu ceea ce se arată mai jos : *«cîte veți lega pe pămînt, vor fi legate în cer»* [611], împlinindu-se judecata aceea că : *«dacă și de Biserică nu va asculta cel mustrat, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»* [612].

Intrebarea 262

Scriptura așază între faptele lăudate sărăcirea (scăpătarea) și sărăcia, ca în acel loc : «fericiți cei săraci» [613], *și în alt loc : «dorința celor săraci o ai auzit, Doamne»* [614], și iarăși : *«cel sărăcit și cel sărac vor lăuda numele Tău»* [615] ; *care este deosebirea între sărăcire (scăpătare) și sărăcie, și cum grăiește David adevărul cînd spune : «iar eu sărăcit sînt și sărac»* [616].

609. *II Cor.* 12, 8.
610. *Iez.* 33, 11.
611. *Matei* 18, 18.
612. *Matei* 18, 17.
613. *Matei* 5, 3.
614. *Ps.* 9, 38.
615. *Ps.* 73, 21.
616. *Ps.* 39, 18.

Răspuns

Aducîndu-ne aminte de Apostolul, care a spus despre Domnul că: *«pentru noi a sărăcit, bogat fiind»* [617], socotim că sărăcit (scăpătat) este acela care din bogăție a ajuns în lipsă, iar sărac este acela care de la început găsindu-se în lipsă și-a chivernisit această situație cu bună plăcere în Domnul. Iar David mărturisește că este sărăcit și sărac, înțelegînd poate persoana Domnului, care este arătat ca sărăcit, după aceea: *«care pentru noi a sărăcit, bogat fiind»* [618], iar ca sărac, întrucît ca om nu era fiul unui bogat, ci al teslarului [619]. Însă David a spus cea de mai sus, poate, pentru că știa, ca și Iov [620], să nu păzească averea lui ca tezaur și să nu privească bogăția ca proprietate a lui, ci să administreze toate după voia Domnului.

Intrebarea 263

Ce vrea Domnul să ne învețe cu exemplele la care a adăugat aceasta: «deci așa și fiecare din voi, care nu se leapădă de tot ce are, nu poate să-Mi fie ucenic» [621]. *Căci dacă cel care vrea să zidească un turn, sau să se lupte cu alt împărat este dator să se pregătească, fie pentru zidire fie pentru război, iar dacă ar fi lipsit de puterea necesară, fie să nu pună temelia de la început, fie să se roage pentru pace; la fel și cel care ar vrea să se facă ucenic al Domnului este dator să renunțe (la toate ale sale), iar dacă s-ar încredința că aceasta este (lucru) greu pentru el, îi este îngăduit ca de la început să nu se facă ucenic al Domnului?*

Răspuns

Scopul Domnului în exemplele acestea este nu ca să dea putere să se facă ucenic al Domnului, sau nu, ci ca să arate neputința bunei plăceri către Dumnezeu la cei care sînt împrăștiați (turburați) cu sufletul; pentru că la aceștia (sufletul) se primejduiește să fie înrobit cu ușurință de uneltirile diavolului și se dovedește vrednic de ocară și de rîs din cauza neîmplinirii celor care păreau că sînt urmărite cu rivnă. Aceasta s-a rugat proorocul să nu o pătimească (atunci) cînd a zis: *«ca să nu se bucure cîndva de mine vrăjmașii mei; și cînd ar aluneca picioarele mele, ei să se fălească împotriva mea»* [622].

617. *II Cor.* 8, 9.
618. *II Cor.* 8, 9.
619. *Matei* 13, 55.
620. *Iov* 1, 21.
621. *Luca* 14, 33.
622. *Ps.* 37, 17.

Întrebarea 264

Fiindcă Apostolul spune : «ca să fiţi curaţi» [623] ; şi iarăşi : *«ci ca din curăţenie»* [624], *ce este curăţenia ?*

Răspuns

Curat socotesc că este lucrul neamestecat şi curăţit cu totul de tot ce este potrivnic, dar adunat şi rînduit spre singură bunăcinstirea de Dumnezeu ; dar nu numai (atît), ci şi spre cele ce se caută cu de-a dinsul spre scopul acesteia în fiecare vreme şi (în fiecare) lucru ; astfel încît cel care este rînduit la ceva să nu se mai preocupe nici de cele mai apropiate fapte, nici chiar de rudele de sînge. Dar aceasta rezultă clar ca *prima* din însăşi rînduiala (cuvintelor), pentru că la : *«ci ca din curăţenie»*, se adaugă aceasta : *«ca de la Dumnezeu grăim înaintea lui Dumnezeu întru Hristos»* ; iar a doua apare din aceasta : *«nu vă socotiţi mai înţelepţi decît se cuvine să fiţi înţelepţi, ci înţelepţiţi-vă, în cumpătare, după măsura de credinţă pe care a dat-o Dumnezeu fiecăruia»* [625], şi din cele care sînt adăugate la acestea.

Întrebarea 265

Dacă numai către preoţi s-a spus aceasta : «dacă îţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului şi du-te de te împacă mai întîi cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău» [626], *sau şi către toţi ; şi cum îşi aduce fiecare dintre noi darul la altar ?*

Răspuns

A înţelege aceasta ca adresîndu-se în mod special şi autentic preoţilor ar fi ca o consecinţă, fiindcă s-a scris că : *«iar voi preoţi ai Domnului vă veţi numi, slujitorii lui Dumnezeu toţi»* [627], şi : *«jertfa de laudă Mă va slăvi»* [628], şi iarăşi : *«jertfa lui Dumnezeu (este) duhul umilit»* [629]. Iar Apostolul spune : *«să oferiţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfîntă, bineplăcută lui Dumnezeu, slujirea voastră cea cuvîntătoare»* [630]. Fie-

623. Filip. 1, 10.
624. *II Cor.* 2, 17.
625. *Rom.* 12, 3.
626. *Matei* 5, 23—24
627. Isaia 61, 6.
628. *Ps.* 49, 23.
629. *Ps.* 50, 18.
630. *Rom.* 12, 1.

care dintre acestea este comun tuturor, (de aceea) și este necesar ca fiecare dintre noi să dobîndească una ca aceasta.

Întrebarea 266

Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem, cînd a zis: «Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții»[631]*. Încă și Apostolul spune: «vorbirea voastră să fie totdeauna plăcută, cu sare dreasă»*[632].

Răspuns

Și aici înțelesul este clar prin legăturile fiecărui capitol. Căci din cuvintele Domnului învățăm să nu dăm nici un motiv de despărțire și de depărtare unul de altul, ci totdeauna să ne păstrăm în legătura păcii[633] spre unitatea Duhului; iar din cuvintele Apostolului, aducîndu-și aminte cineva de cel care a spus: *«oare se va mînca pîinea fără sare? sau este oare gust și în cuvinte deșarte?»*[634] se va învăța să-și chivernisească cuvintele spre zidirea credinței, *«ca să dea har celor care ascultă»*[635], (și) folosindu-le, la vreme potrivită și cu rînduiala cuvenită, cei care le ascultă să devină mai supuși.

Întrebarea 267

Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin[636]*, cum spun unii că nu are sfîrșit munca celor (pedepsiți)?*

Răspuns

Cele care par că au fost spuse cu îndoială și în chip acoperit în unele locuri ale Scripturii de Dumnezeu insuflate se lămuresc din cele mărturisite în alte locuri. Domnul spune uneori că hotărîre că *«aceștia vor merge la osîndă veșnică»*[637], iar alteori trimite pe unii *«în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui»*[638] și alteori numește *«Gheena focului»* și adaugă: *«unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge»*[639]; și încă mai de demult a spus pentru unii, prin pro-

631. *Marcu* 9, 50.
632. *Col.* 4, 6.
633. Efes. 4, 3.
634. *Iov.* 6, 6.
635. Efes. 4, 29.
636. *Luca* 12, 47—48.
637. *Matei* 25, 46.
638. *Matei* 25, 41.
639. *Matei* 9, 47—48.

orocul, că viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge[640]. Faptul că acestea și unele ca acestea se găsesc în multe locuri ale Scripturii de Dumnezeu insuflate este una și aceeași meșteșugire a diavolului, că adică mulți dintre oameni, ca și cum uită de atîtea și atîtea cuvinte și hotărîri ale Domnului, își semnează singuri loruși sfîrșit muncii ca să îndrăznească mai mult la păcat. Căci dacă munca veșnică va avea cîndva sfîrșit, în mod sigur va avea sfîrșit și viața veșnică. Căci dacă în privința vieții (veșnice) nu primim să cugetăm aceasta, ce motiv ar fi ca să dăm sfîrșit muncii veșnice? Căci adaosul de veșnic se referă în mod egal la ambele. Căci zice: *«și vor merge aceștia la osîndă veșnică, iar drepții la viață veșnică»*[641]. Așadar, mărturisindu-se acestea astfel, se cuvine să se știe că și *«se va bate mult»* și *«se va bate puțin»*[642] nu arată sfîrșit, ci deosebire a muncii. Căci dacă Dumnezeu este judecător drept nu numai al celor buni, ci și al celor răi, dînd fiecăruia după fapta lui, se poate ca unul să fie vrednic de focul cel nestins, și acesta să-l ardă mai domol sau mai mult, iar altul (vrednic) de viermele cel fără de sfîrșit, și acesta, de asemenea, îi va produce durere mai cu blîndețe sau mai cu violență, după vrednicia fiecăruia; și altul (vrednic) de gheenă, care are, în realitate, munci diferite; și altul (vrednic) de întunericul cel mai din afară, unde unul este numai în plîngere, iar altul și în scrîșnirea dinților, (care) din intensitatea durerilor se face. Și că întunericul *«cel mai din afară»* arată că, în realitate, există și un oarecare (întuneric) mai dinăuntru. Și ceea ce se spune în Pilde[643]: *«În fundul iadului»*, arată că într-adevăr sînt unii în iad, dar nu în fundul iadului, care îndură (adică) o pedeapsă mai ușoară. Aceasta s-ar putea spune acum și în privința patimilor trupului. Căci unul care suferă de friguri, împreună cu simptomele frigurilor suferă și de alte patimi; iar altul suferă numai de friguri, dar și acesta nu la fel ca altul, și altul nu suferă de friguri, ci se chinuiește de durerea unui oarecare membru (al corpului), și acesta de asemenea (suferă) mai mult sau mai puțin decît altul. Dar și aceasta s-a spus de Domnul, adică «mult» și «puțin», după întrebuințarea obișnuită (a cuvintelor), precum și alte oarecare ca acestea. Căci știm că de multe ori un asemenea chip al cuvîntului este folosit și cu privire la cei chinuiți de o oarecare neputință; cum ar fi cînd zicem despre cel care suferă numai de friguri sau se plînge numai de ochi, minunîndu-ne că au suferit atîtea sau că au răbdat atîtea nevoi. Încît, repet, se va bate «mult» și «puțin» nu se referă la întinderea sau împlinirea timpului, ci la deosebirea pedepsei.

640. *Isaia* 66, 24.
641. *Matei* 25, 46.
642. *Luca* 12, 47—48.
643. *Pilde* 9, 18.

Întrebarea 268

Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării» [644] *și «copii ai mîniei»* [645].

Răspuns

Domnul numește de obicei copii și fii ai cuiva pe aceia care fac voile lui, fie că aceasta este bun sau rău. Căci spune : *«dacă ați fi copii ai lui Avraam, ați face faptele lui Avraam»* [646]; și *«voi sînteți din tatăl vostru, diavolul, și vreți să faceți poftele tatălui vostru»* [647]. Așa încît cel care lucrează faptele neascultării se și face fiu al neascultării. Dar s-ar putea spune că, așa cum diavolul se numește nu numai păcătos ci și însuși păcatul, pentru că, precum știu, s-a făcut începător al păcatului, la fel diavolul, pentru același motiv, s-ar putea numi și neascultare. Iar copil al mîniei este cineva după ceea ce s-a făcut pe sine vrednic de mînie. Căci precum pe cei vrednici ai Domnului și pe cei care fac lucrurile luminii și ale zilei Apostolul i-a numit fii ai luminii și ai zilei [648], la fel, ca o consecință, se cuvine să înțelegem și aceasta : *«am fost copii ai mîniei»* [649]. Încă se cuvine să știm că fiul neascultării este și copil al mîniei, fiindcă Domnul a spus hotărît că *«cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viața, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el»* [650].

Întrebarea 269

Fiindcă s-a scris : «făcînd voile trupului și ale cugetelor» [651], *oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor, și care sînt acestea ?*

Răspuns

Apostolul enumeră într-un loc una cîte una voile trupului, spunînd : *«iar faptele trupului sînt cunoscute, ca : adulter, desfrînare, necurăție, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrăji, certuri, zavistii, mînii, gîlcevi, eresuri, pizmuiri, ucideri, beții, distracții necuviincioase și cele asemenea cu acestea»* [652]; și în alt loc, într-un mod mai cuprinzător, spune că : *«dorința trupului este vrăjmașă lui Dumnezeu,*

644. Efes. 5, 6.
645. *Efes.* 2, 3.
646. *Ioan* 8, 39.
647. *Ioan* 8, 44.
648. *I Tes.* 5, 5.
649. *Efes.* 2, 3.
650. *Ioan* 3, 36.
651. *Efes.* 2, 3.
652. *Gal.* 5, 19—21.

pentru că nu se supune legii lui Dumnezeu, căci nici nu poate» [653]; iar voile cugetelor ar putea să fie gîndurile care nu sînt mărturisite de Scriptură, cum sînt acelea pentru care s-a zis: *«noi surpăm gîndurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu»*, și înțelesurile ce nu se înrobesc întru ascultarea lui Dumnezeu [654]. Pentru aceasta este necesar și vrednic de încredere ca totdeauna și pretutindeni să se păzească ceea ce s-a spus de către David: *«și judecățile Tale sînt sfatul meu»* [655].

Întrebarea 270

Ce înseamnă «lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți»? [656]

Răspuns

Apostolul, arătînd adeverirea încrederii lui în Dumnezeu din compararea cu înțelegerea omenească, expune pe fiecare din cele ce se cuprind în această pericopă astfel: în privința înțelegerii omenești spune: *«în toate fiind presați»*; iar în privința încrederii în Dumnezeu, adaugă: *«dar nu strîmtorați»*; iarăși în privința înțelegerii omenești (zice): *«fiind lipsiți»*, dar în privința încrederii în Dumnezeu, (adaugă) aceasta: *«nu deznădăjduiți»*, și celelalte asemenea. Asemenea sînt cele spuse de el și în altă parte: *«ca fiind pe pragul morții, deși iată trăim; ca (niște) săraci, dar îmbogățind pe mulți; ca unii care nu au nimic, dar posedă toate»* [657].

Întrebarea 271

Fiindcă Domnul a spus: «În afară de acestea, dați averile voastre milostenie, și, iată, toate vă sînt curate» [658], *oare pentru toate cîte a greșit cineva află curățire prin milostenie?*

Răspuns

Însăși urmarea celor expuse lămurește ceea ce s-a zis. Căci, zicînd mai înainte: *«(voi) curățați partea din afară a paharului și a blidului, dar lăuntrul vostru este plin de răpire și viclenie»* [659], a adăugat după aceea: *«În afară de acestea, dați averile voastre milostenie și, iată, toate*

653. *Rom.* 8, 6—7.
654. *II Cor.* 10, 5.
655. *Ps.* 118, 24.
656. *II Cor.* 4, 8.
657. *II Cor.* 6, 9—10.
658. *Luca* 11, 41.
659. *Luca* 11, 39.

vă sînt vouă curate», adică toate acestea cîte le greşim şi viclenim prin răpire şi lăcomie. Aceasta ne-o pune înainte şi Zaharia zicînd: *«iată jumătate din averile mele le dau săracilor şi, dacă am păgubit cuiva ceva, întorc împătrit»*. Prin urmare, toate păcatele de acest fel, care este cu putinţă să fie şterse şi pentru care este cu putinţă să se restituie înmulţit, în acest chip se curăţă; dar însuşi chipul acesta, zic, nu-şi este sieşi îndestul pentru curăţire, ci este trebuinţă, mai întîi, de mila lui Dumnezeu şi de sîngele lui Hristos, întru care şi de toate celelalte (păcate) avem izbăvire [660], făcînd pentru fiecare roade vrednice de pocăinţă [661].

Întrebarea 272

Fiindcă este porunca Domnului să nu ne îngrijorăm de ziua de mîine [662], cum trebuie înţeleasă această poruncă? Căci vedem că avem multă sîrguinţă de acelea ce ne sînt spre trebuinţă, încît punem de o parte şi pe cele ce pot să ne ajungă pentru mai multă vreme.

Răspuns

Cel care a primit porunca Domnului, Cel care a zis: *«Căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui»* şi s-a încredinţat de adevărul făgăduinţei Lui, pentru că a completat: *«şi toate acestea se vor adăuga vouă»* [663], acela nu-şi încarcă sufletul cu grijile vieţii care înăbuşă cuvîntul şi îl fac fără roadă; ci, cu lupta cea bună a bunăplăcerii către Dumnezeu luptîndu-se, se încrede în Domnul, Care a spus: *«vrednic este lucrătorul de hrana sa»* [664], şi nu mai inventează nimic pentru aceasta; ci lucrează şi se îngrijeşte nu pentru el, ci pentru porunca lui Hristos, precum a arătat şi a învăţat Apostolul zicînd: *«toate vi le-am arătat vouă, căci ostenindu-vă astfel, se cuvine să ajutaţi pe cei slabi»* [665]. Căci a se îngriji cineva pentru sine este păcat al iubirii de sine, iar a se îngriji şi a lucra pentru porunca Domnului este laudă a iubitorului de Hristos şi a poruncii iubirii de frate.

660. *Efes.* 1, 7.
661. *Luca* 3, 8.
662. *Matei* 6, 34.
663. *Matei* 6, 33.
664. *Matei* 10, 10.
665. *Fapte* 20, 35.

Întrebarea 273

Ce ar trebui să facă cineva ca să hulească împotriva Duhului Sfînt? [666]

Răspuns

Din hula de atunci, pe care au hulit-o fariseii, împotriva cărora s-a stabilit și judecata aceasta, este clar că și acum hulește împotriva Duhului Sfînt cel care atribuie celui potrivnic lucrările și roadele Duhului Sfînt; lucru pe care îl pătimim cei mai mulți, cînd, de multe ori, disprețuind primejdia, pe cel sîrguitor îl numim vanitos, iar celui care arată rîvnă bună, mințind, îi atribuim mînie, și cînd spunem altele ca acestea, mințind cu gînduri viclene.

Întrebarea 274

Cum se face cineva nebun în veacul acesta? [667]

Răspuns

Dacă se va teme de judecata Domnului, Cel care a zis: «*vai celor înțelepți întru sineși și celor științi înaintea lor*» [668], și va imita pe cel care a spus: «*Ca un dobitoc m-am făcut înaintea Ta*» [669], și lepădînd orice părere de înțelepciune, nu va găsi ceva din gîndurile sale ca bun și nici nu va cugeta ceva dintru început, înainte de a se fi obișnuit din însăși porunca Domnului către ceea ce este plăcut lui Dumnezeu, fie cu lucrul, fie cu gîndul, fie cu dorința, Apostolul spunînd: «*și o astfel de încredere avem prin Hristos față de Dumnezeu; nu că de la noi înșine sîntem destoinici să cugetăm ceva ca de la noi înșine, ci destoinicia noastră este de la Dumnezeu*» [670], Cel care învață pe om cunoștința [671], precum este scris.

Întrebarea 275

Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui sfînt, pentru că s-a scris: «cu Pavel mi-am propus să viu și o dată și de două ori, dar ne-a împiedicat pe noi satana» [672].

666. *Marcu* 3, 29.
667. *I Cor.* 3, 18.
668. *Isaia* 5, 21.
669. *Ps.* 72, 22.
670. *II Cor.* 3, 4—5.
671. *Ps.* 93, 10.
672. *I Tes.* 2, 18.

Răspuns

Dintre realizările în Domnul, unele se împlinesc la gîndul şi cu aprobarea sufletului, iar altele se realizează de trup, fie cu rîvnă, fie cu răbdare. Deci, cîte se află în gîndul şi aprobarea sufletului, pe acestea nu-i este cu putinţă satanei să le împiedice în nici un chip; dar în realizările prin lucrare trupească de multe ori Însuşi Dumnezeu îngăduie să se facă împiedicare, spre încercarea şi probarea celui ce se împiedică, pentru ca să se vădească, fie schimbîndu-se din intenţia bună, ca aceia semănaţi pe piatră, care au primit cuvîntul cu bucurie, dar, la puţină vreme, făcîndu-se oarecare supărare, s-au îndepărtat[673], fie rămînînd statornic în cele bune ca să se arate cu rîvna faptelor bune, ca însuşi Apostolul care, de multe ori, propunîndu-şi să meargă la romani, a fost împiedicat, cum însuşi a mărturisit[674], dar n-a încetat să dorească, pînă cînd n-a împlinit ceea ce-şi propusese; şi cu răbdare, ca Iov care, atîtea pătimind de la diavolul, care îl constrîngea să grăiască ceva hulă sau să nu mulţumească lui Dumnezeu, şi pînă la cele mai din urmă nenorociri (calamităţi), nu s-a îndepărtat de judecata pioasă şi de a gîndi drept despre Dumnezeu. Căci despre el Scriptura spune: *«În toate acestea Iov n-a greşit nimic cu buzele sale înaintea lui Dumnezeu şi n-a consimţit să hulească (împotriva) lui Dumnezeu»*[675].

Întrebarea 276

Ce înseamnă ceea ce s-a spus de către Apostol: «ca voi să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, ce este bun şi plăcut şi desăvîrşit»?[676]

Răspuns

Multe sînt cele pe care Dumnezeu le voieşte: unele prin îndelungă răbdare şi bunătate, care sînt şi se numesc bune; iar altele, care se numesc rele, prin mînie, din cauza păcatelor noastre. *«Pentru că Eu sînt — zice — Cel care fac pace şi zidesc rele»*[677]. Dar zicînd rele nu înţelege cele pentru care sîntem pedepsiţi, ci cele prin care ne înţelepţim. Dar acelea care ne înţelepţesc şi ne aduc la întoarcere prin chinuire, (acelea) au în vedere binele. Aşadar, cîte le vrea Dumnezeu îndelung-răbdînd şi milostivindu-se, pe acestea sîntem datori să le vrem şi să le urmăm şi noi. Pentru că spune Domnul: *«Fiţi milostivi precum Tatăl vostru este*

673. *Luca* 8, 13.
674. *Rom.* 1, 13.
675. *Iov* 1, 22.
676. *Rom.* 12, 2.
677. *Isaia* 45, 7.

milostiv» [678]. Încă şi Apostolul spune: *«Fiţi dar următori lui Dumnezeu, ca nişte fii iubiţi, şi umblaţi întru iubire, precum şi Hristos ne-a iubit pe noi»* [679]. Dar cîte le aduce asupra noastră cu mînie pentru păcatele noastre, acestea fiind numite rele, precum am spus, pentru cuvîntul chinuirii, în nici un chip nu ne este îngăduit nouă să le facem. Căci, fiindcă voia lui Dumnezeu este ca de multe ori să se distrugă oamenii prin foamete sau prin ciumă sau prin război sau prin altceva ca acestea, nu se cuvine ca noi să slujim voii acesteia. Pentru că pentru acestea Dumnezeu s-a folosit şi de slujitori răi, după ceea ce s-a zis că, adică: *«trimis-a asupra lor urgia mîniei Lui; mînie, urgie şi necaz, trimitere prin îngeri răi»* [680]. Deci întîi se cuvine să cercetăm ce este voia bună a lui Dumnezeu; apoi, cînd vom cunoaşte că este bună, să cercetăm dacă această (voie) bună este şi plăcută lui Dumnezeu. Pentru că există ceva, care, prin însăşi raţiunea sa, este şi voia lui Dumnezeu, este şi bun; cînd se face, însă, de persoană neîndreptăţită (pentru asemenea lucru) şi la vreme nepotrivită, (lucrul) nu este deloc bineplăcut lui Dumnezeu. Spre exemplu era voia lui Dumnezeu şi era lucru bun să se aducă laudă lui Dumnezeu, dar nu era plăcut lui Dumnezeu să facă aceasta urmaşii lui Datan şi Aviron [681]; şi iarăşi, este voia lui Dumnezeu şi este lucru bun să facă (cineva) milostenie, dar ca să facă cineva aceasta pentru a fi proslăvit de oameni, nu este de loc bineplăcut lui Dumnezeu [682]. Şi iarăşi, era voia lui Dumnezeu şi era lucru bun ca ucenicii să propovăduiască prin case ceea ce auziseră la ureche [683], dar ca ei să spună ceva înainte de vreme, nu era deloc bineplăcut lui Dumnezeu. Căci Domnul le-a poruncit, zicînd: *«nimănui să nu spuneţi ce aţi văzut, pînă cînd Fiul Omului va învia din morţi»* [684]. Şi, în general, toată voia cea bună a lui Dumnezeu atunci este şi bineplăcută cînd se va împlini cu ea ceea ce s-a zis de către Apostolul: *«toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi»* [685]; şi: *«toate să se facă cu cuviinţă şi după rînduială»* [686]. Şi iarăşi cînd ar fi ceva şi voia lui Dumnezeu şi ar fi şi bun şi ar fi şi plăcut, nici aşa nu se cuvine a fi fără de grijă, ci să se trudească şi să aibă grijă ca acest (lucru) să fie desăvîrşit şi fără nici o lipsă, uneori după măsura lucrului ce se face, dacă se face după comandă (poruncă), iar alteori după puterea celui care-l face. Căci zice: *«să iubeşti pe Domnul Dum-*

678. *Luca* 6, 36.
679. *Efes.* 5, 1—2.
680. *Ps.* 77, 54.
681. *Num.* 16, 1 ş. u.
682. *Matei* 6, 2.
683. *Matei* 10, 27.
684. *Matei* 17, 9.
685. *I Cor.* 10, 31.
686. *I Cor.* 14, 40.

nezeul tău, din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuți» 687, precum și Domnul a învățat în Evanghelia cea după Ioan. (Trebuie să observăm) și toată porunca, precum este scris: *«Căci fericită este sluga pe care venind stăpînul ei o va afla făcînd așa»* 688.

Intrebarea 277

Care este cămara în care poruncește Domnul să intre cel care se roagă.

Răspuns

Cămară, în mod obișnuit, numim o casă goală și separată, în care punem ceea ce am vrea să depozităm, sau o casă în care este cu putință să ne ascundem, precum se relatează și la proorocul: *«du-te, poporul meu, intră în cămara ta, ascunde-te»* 689. Dar puterea poruncii o lămurește contextul, fiindcă cuvîntul este adresat către cei care sînt bolnavi de patima de a fi plăcuți de oameni. Încît, dacă cineva este supărat de acea patimă, face bine cînd se retrage la rugăciune și se izolează, pînă ce va putea să ia deprinderea ca să nu fie atent la laudele oamenilor, ci să privească numai la Dumnezeu, după cele ce s-au spus: *«iată, precum sînt ochii robilor la mîinile stăpînilor lor, precum sînt ochii slujnicei tinere la mîinile stăpînei sale, așa sînt ochii noștri către Domnul Dumnezeul nostru»* 690. Iar dacă cineva, cu darul lui Dumnezeu, este curat de patima aceea, nu are nevoie să ascundă lucrul cel bun; lucru pe care învățîndu-l Însuși Domnul, zice: *«nu poate cetatea să se ascundă cînd stă deasupra muntelui; nici nu aprind făclie și o pun pe ea sub obroc, ci o pun în sfeșnic și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri»* 691. Același înțeles îl au și cele cu privire la milostenie și la post, care se află în același loc, și în general cu privire la orice lucru al pietății.

687. *Marcu* 12, 30. Am redat textul după ediția Bibliei din 1975; la Sf. Vasile este: «— din tot sufletul tău, din toată virtutea ta, din toată puterea și din tot cugetul tău...».
688. *Matei* 24, 46.
689. *Isaia* 26, 20.
690. *Ps.* 122, 2.
691. *Matei* 5, 14—16.

Întrebarea 278

Cum duhul cuiva se roagă, iar mintea lui este fără roadă [692].

Răspuns

Aceasta s-a spus pentru cei care înalță rugăciuni în limbă necunoscută celor care ascultă. Căci zice: *«Dacă mă rog cu limba, duhul meu se roagă, dar mintea mea este fără roadă»*. Pentru că, atunci cînd cuvintele rugăciunii sînt necunoscute celor prezenți, mintea celui care se roagă este fără roadă, nefolosind nimic; dar cînd cei prezenți înțeleg rugăciunea care poate să folosească celor care ascultă, atunci cel care se roagă are ca roadă îmbunătățirea celor care se folosesc (ascultînd). La fel este cu orice lectură a cuvintelor lui Dumnezeu. Căci s-a scris: *«ci numai dacă este vreun cuvînt bun spre zidirea credinței»* [693].

Întrebarea 279

Ce înseamnă: «cîntați cu înțelegere»? [694]

Răspuns

Ceea ce este la mîncăruri gustul calității fiecărui fel de mîncare, aceasta este înțelegerea cuvintelor Sfintei Scripturi. Pentru că spune: *«cerul gurii gustă bucatele, iar mintea înțelege cuvintele»* [695]. Deci, dacă cineva își rînduiește sufletul din puterea fiecărui cuvînt, cum își rînduiește gustul din calitatea fiecărui fel de mîncare, unul ca acesta a împlinit porunca cea care spune: *«cîntați cu înțelegere»* [696].

Întrebarea 280

Cine este cel curat cu inima? [697]

Răspuns

Cel care nu este vinovat de lepădarea poruncii lui Dumnezeu sau de omiterea sau de neglijarea (ei) [698].

692. *I Cor.* 14, 14.
693. *Efes.* 4, 29.
694. *Ps.* 46, 7.
695. *Iov* 12, 11.
696. *Ps.* 46, 8.
697. *Matei* 5, 8.
698. *R. m.* 296. După Sf. Vasile toate poruncile pot fi observate.

Întrebarea 281

Dacă se cuvine să silim să cînte pe sora care nu vrea[699].

Răspuns

Dacă nu vine să cînte cu rivnă şi dacă nu se vădeşte la ea buna dispoziţie a celui care a spus: *«cît sînt de dulci gîtlejului meu cuvintele Tale, mai dulci decît mierea în gura mea»*[700], şi dacă nu socoteşte pagubă mare lenea (nelucrarea), atunci sau să se îndrepteze sau să se scoată afară, pentru ca puţin aluat să nu strice toată frămîntătura[701].

Întrebarea 282

Cine sînt aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta şi am băut» şi aud: «nu vă ştiu pe voi»?[702]

Răspuns

Poate că sînt aceia pe care i-a descris Apostolul chiar în persoana sa, zicînd: *«de aş grăi în limbile oamenilor şi ale îngerilor»* şi celelalte: *«şi dacă aş avea toată cunoaşterea şi toată credinţa; şi dacă aş împărţi (spre hrană) toată averea mea; şi dacă aş da trupul meu ca să fiu ars, dar dragoste nu am, nimic nu folosesc»*[703]; dar aceasta s-a învăţat Apostolul de la Domnul, Care a zis pentru unii: *«Căci fac ca să fie văzuţi de oameni. Adevărat grăiesc vouă, îşi iau plata lor»*[704]. Căci ceea ce nu se face pentru dragostea către Dumnezeu, ci pentru lauda de la oameni, oricum ar fi, nu află lauda pietăţii, ci are judecata plăcerii de oameni, sau a plăcerii de sineşi, sau a iubirii de ceartă, sau a pizmei, sau a oricărei cauze ca acestea. Drept aceea Domnul numeşte un lucru ca acesta lucru al nedreptăţii, zicînd către cei care au spus aceasta: *«mîncat-am înaintea ta»*[705] şi cele ce urmează: *«depărtaţi-vă de la mine toţi lucrătorii de nedreptate»*. Căci, cum nu sînt lucrători de nedreptate cei care se folosesc de darurile lui Dumnezeu spre desfătarea propriilor plăceri? Aceştia sînt aceia despre care Apostolul spune: *«nu*

699. Cel care pune această întrebare trebuie să fie proiestosul unei mînăstiri mixte, adică cel care răspunde şi de ordinea din comunitatea de femei, bineînţeles prin mijlocirea întîistătătoarei acestei comunităţi.
700. *Ps.* 118, 103.
701. *Gal.* 5, 9.
702. *Luca* 13, 26—27.
703. *I Cor.* 13, 1—3.
704. *Matei* 23, 5.
705. *Luca* 13, 26—27.

sîntem precum cei mulţi care neguţătoresc cuvîntul lui Dumnezeu» [706], şi iarăşi : *«socotesc că evlavia este mijloc de cîştig»* [707], şi multe asemenea, de care Apostolul ni s-a arătat nouă că era curat prin cele ce zice : *«nu ca să plăcem oamenilor, ci lui Dumnezeu Cel care ne încearcă inimile noastre ; pentru că nici odinioară n-am folosit faţă de voi cuvînt de linguşire, nici pornire ascunsă de lăcomie ; martor e Dumnezeu ; nici nu căutăm mărire de la oameni, nici de la voi, nici de la alţii»* [708].

Întrebarea 283

Oare cel care face voia cuiva este părtaş cu acela ?

Răspuns

De credem Domnului care spune că : *«tot cel care face păcatul este rob păcatului»* [709], şi iarăşi : *«voi sînteţi din tatăl vostru diavolul, şi vreţi să faceţi poftele tatălui vostru»* [710], ştim că nu este simplu părtaş, ci socoteşte stăpîn al său şi tată pe acela al cărui lucru îl face, după glasul Domnului. Dar şi Apostolul mărturiseşte aceasta clar, zicînd : *«nu ştiţi că aceluia căruia vă daţi robi spre supunere, sînteţi robi aceluia căruia vă supuneţi, adică ai păcatului spre moarte sau ai ascultării spre dreptate ?»* [711].

Întrebarea 284

Dacă o comunitate de fraţi [712] *ar sărăci dintr-o împrejurare sau boală, oare este supărător să ia de la alţii cele spre trebuinţă ? Şi dacă se cuvine, de la care să se primească ?*

Răspuns

Cel care îşi aduce aminte de Domnul, Care a spus : *«întrucît aţi făcut unuia din aceşti fraţi ai Mei mai mici, Mie Mi-aţi făcut»* [713], foloseşte multă grijă cu mai multă rîvnă şi sîrguinţă, ca să fie vrednic spre a se rîndui ca frate al Domnului. Aşadar, dacă cineva ar fi unul ca

706. *II Cor.* 2, 17.
707. *I Tim.* 6, 5.
708. *I Tes.* 2, 4—6.
709. *Ioan* 8, 34.
710. *Ioan* 8, 44.
711. *Rom.* 6, 16.
712. Aceasta se poate întîmpla unei comunităţi care îşi asigură veniturile dintr-o anumită îndeletnicire, cum ar fi agricultura, pentru care pot interveni şi cauze ce depăşesc pe om, ca inundaţii, secetă ş.a. Asemenea comunităţi pot ajunge în strîmtorări.
713. *Matei* 25, 40.

acesta, să nu se jeneze luînd, ci să mulţumească. Dar de la care se cuvine să ia, cînd şi cum, cel rînduit cu purtarea de grijă cea de obşte se cuvine să hotărască, aducîndu-şi aminte de David, care a spus: *«untuldelemn al păcătosului să nu ungă capul meu»* [714], şi: *«cel ce umblă în cale fără prihană, acesta îmi slujeşte»* [715].

Intrebarea 285

Dacă se cuvine ca o comunitate de fraţi, care face negoţ cu altă comunitate, să observe preţul adevărat al fiecărui fel? [716]

Răspuns

Dacă Scriptura îngăduie ca fraţii să cumpere şi să vîndă între ei, nu am ce să spun; căci a ne împărtăşi (ajuta) unul pe altul spre trebuinţă, învăţăm după ceea ce s-a scris: *«prisosinţa voastră să împlinească lipsa acelora, ca şi prisosinţa acelora să împlinească lipsa voastră, ca să fie potrivire»* [717]; deci, dacă s-ar întîmpla, cîndva, o asemenea nevoie, se cuvine ca acela care cumpără să fie cu mai multă grijă decît cel care vinde, ca să nu dea un preţ mai mic decît valoarea (lucrului). Iar amîndoi să-şi aducă aminte de cel care a zis: *«nu e bine să păgubeşti pe bărbatul (omul) drept»* [718].

Intrebarea 286

Oare se cuvine ca pe cel care vieţuieşte într-o comunitate frăţească şi a căzut în neputinţă trupească să-l aducem în casa pentru străini?

Răspuns

Se cuvine să se ţină seama de fiecare loc şi de intenţia celui respectiv, pentru folosul cel de obşte spre slava lui Dumnezeu [719].

Intrebarea 287

Care sînt roadele vrednice de pocăinţă?

714. *Ps.* 140, 5.
715. *Ps.* 100, 6.
716. *R.M.* 39.
717. *II Cor.* 8, 13—14.
718. *Pilde* 17, 26.
719. În unele manuscrise, cum este cel din Pont, cu întrebarea 286 se termină Regulile mici; în majoritatea manuscriselor, cum este şi cel din Cezareea, există 313 întrebări. Acest număr există şi în ediţia Migne, vol. 31.

Răspuns

Lucrurile dreptăţii protivnice păcatului, pe acestea se cuvine să le rodească cel care se pocăieşte, făcînd ceea ce s-a spus: *«Aducînd roadă în orice lucru bun»* [720].

Intrebarea 288

Cel care doreşte să-şi mărturisească păcatele sale, oare se cuvine să le mărturisească la toţi şi celor care s-ar întîmpla, sau cui anume?

Răspuns

Scopul iubirii de oameni a lui Dumnezeu cu privire la cei care greşesc este clar, potrivit cu ceea ce s-a scris, că: *«nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu»* [721]. Aşadar, fiindcă şi chipul întoarcerii se cuvine să fie corespunzător păcatului şi fiindcă roadele se cade să fie vrednice de pocăinţă, precum s-a scris: *«faceţi roade vrednice de pocăinţă»*, ca să nu se întîmple sub motivul lipsei roadelor ameninţarea, arătată ca o consecinţă, că *«tot pomul care nu face rod bun se taie şi se aruncă în foc»* [722], este necesar să ne mărturisim păcatele celor încredinţaţi cu iconomia tainelor lui Dumnezeu [723]. Pentru că aşa au făcut şi cei mai vechi care se pocăiau pe vremea sfinţilor. Căci este scris în Evanghelie că îşi mărturiseau păcatele lor lui Ioan Botezătorul [724], iar în Fapte, că se mărturiseau Apostolilor, de care se şi botezau toţi [725].

Intrebarea 289

Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în acelaşi păcat.

Răspuns

Faptul că cineva s-a pocăit o dată şi a săvîrşit din nou acelaşi păcat arată că nu a curăţit complet cauza primă a acelui păcat, din care, ca dintr-o rădăcină oarecare, răsar din nou, în mod necesar, cele asemenea. Căci, aşa cum, dacă cineva ar fi vrut să taie ramurile unui pom, lăsînd rădăcina, rădăcina rămasă odrăsleşte din nou aceleaşi, deloc mai puţin, la fel, fiindcă unele păcate nu-şi au începutul în ele însele, ci răsar din altele, este toată nevoia ca acela care vrea să se curețe de

720. *Col.* 1, 10.
721. *Iez.* 33, 11.
722. *Luca* 3, 8—9.
723. *I Cor.* 4, 1.
724. *Matei* 3, 6.
725. *Fapte* 19, 18.

ele să scoată cauzele cele dintîi ale acelor păcate; cum este cearta sau invidia, care nu încep de la sine, ci încolțesc din rădăcina iubirii de slavă. Căci din dorința de slavă din partea oamenilor se ceartă cu cel căruia îi merge bine și pizmuiește pe cel care-l depășește în renume. Așadar, dacă cineva fiind lovit (stăpînit) odată de mîndrie sau de ceartă, va cădea din nou în acestea, să se cunoască pe sine ca pe cea dintîi cauză a invidiei sau certii, (anume) iubirea de mărire, de care este bolnav în profunzime. De aceea, se cuvine să se vindece pe sine de patima iubirii de mărire prin cea contrară, (adică) prin exercitările umilinței (căci exercitarea umilinței este îndeletnicirea către lucrurile de mai puțină însemnătate), pentru ca astfel, ajungînd în buna dispoziție a umilinței, să nu mai cadă în odrăslirile amintite mai sus ale iubirii de mărire; și (aceasta se potrivește) la fel pentru fiecare din păcatele asemănătoare cu acestea.

Intrebarea 290

Cum sporește cineva totdeauna în lucrul Domnului? [726]

Răspuns

Fie înmulțind darul ce i s-a dat, prin folosul și sporul celor ajutați de el, fie arătînd mai multă rîvnă în lucrul Domnului, în comparație cu sîrguințele omenești.

Întrebarea 291

Cine este trestia strivită sau feștila aprinsă și cum cineva pe prima n-o va frînge și pe a doua n-o va stinge? [727]

Răspuns

Trestia strivită, socotesc, este cel care, deși are oarecare patimă, face (totuși) porunca lui Dumnezeu; pe acesta nu se cuvine să-l frîngem sau să-l tăiem, ci mai degrabă să-l vindecăm, cum a învățat Domnul, cînd a zis: *«luați aminte ca milostenia voastră să n-o faceți înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de ei»* [728]. Și Apostolul poruncește zicînd: *«toate să le faceți fără de cîrtiri și fără de îndoieli»* [729]; și în altă parte: *«nu faceți nimic din duh de ceartă sau din mărire deșartă»* [730]; iar feștila aprinsă este cînd cineva ar face porunca nu din do-

726. *I Cor.* 15, 58.
727. *Matei* 12, 20.
728. *Matei* 6, 1.
729. *Filip.* 2, 14.

rință înfocată și rîvnă desăvîrșită, ci mai cu lenevire și mai fără vlagă pe acesta nu se cade să-l oprim, ci mai degrabă să-l însuflețim prin aducerea aminte a judecăților lui Dumnezeu și a făgăduințelor Lui.

Întrebarea 292

Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală[731] *pentru copiii celor care trăiesc în societate ?*[732]

Răspuns

Apostolul a spus : *«părinților, nu întărîtați la mînie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și certarea Domnului»*[733]. Deci, dacă cei care îi aduc, îi aduc cu acest scop, iar cei care-i primesc au pregătirea ca să poată crește pe cei aduși în învățătura și certarea Domnului, să păzească ceea ce s-a poruncit de Domnul cînd a spus : *«lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți pe ei ; căci a unora ca aceștia este împărăția cerurilor»*[734]. Dar fără acest scop și fără această nădejde socotim că nici lui Dumnezeu nu-I este plăcută aceasta, iar nouă (nu ne este) nici cuviincioasă, nici de folos.

Întrebarea 293

Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență.

Răspuns

Mai întîi se cuvine să știm că nu se face în Noul Testament această deosebire (între păcate)[735]. Căci singura hotărîre pentru toate păcatele se află, după cum a spus Domnul, (în aceea) că : *«cel care face păcatul este rob al păcatului»*[736] ; și iarăși : *«cuvîntul pe care l-am grăit, acela*

730. *Filip.* 2, 3.

731. În unele ediții se găsește termenul «dascăl» ; în alte ediții se găsește termenul «școală». În ediția Migne s-a preferat termenul «dascăl» ; în nota 72, col. 1287 (vol. 31) se arată manuscrisele în care se găsește termenul «școală» («διδασκαλεῖον» în loc de «διδάσκαλον»). Ținîndu-se seama de realități, că în majoritatea mînăstirilor au existat școli, poate fi preferat termenul «școală», așa cum au procedat și cei care s-au îngrijit de ediția : «Părinții greci ai Bisericii» (v. vol. 9, p. 363) după care ne-am condus la traducerea prezentă.

732. *R.M.* 15.

733. *Efes.* 6, 4

734. *Luca* 18, 16.

735. *Despre judecata lui Dumnezeu* 7, dar în Epistolele canonice către Amfilochie se face distincție între păcate.

736. *Ioan* 8, 34

îl va judeca pe el în ziua cea de apoi» [737]; și, fiindcă Ioan a anunțat că: *«cel care nu ascultă pe Fiul nu va vedea viață, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el»* [738], neascultarea își are amenințarea nu în deosebirea păcatelor, ci în nesupunere. Dar, pe scurt, dacă avem îngăduința să deosebim păcatele în mici și mari, în mod indiscutabil trebuie să se accepte de fiecare, că mare este acela care stăpînește pe fiecare, și mic este acela pe care îl stăpînește fiecare; precum este la luptători (atleți), învingător este cel mai puternic, iar cel care a fost biruit este mai slab decît cel care a învins, oricare ar fi. Deci, se cuvine pentru oricine greșește orice fel de păcat să păzească judecata lui Dumnezeu, Care a zis că: *«de-ți va greși ție fratele tău, mergi, mustră-l pe el între tine și el singur. Și de te va asculta, ai cîștigat pe fratele tău; iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi, ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească orice cuvînt; și de nu-i va asculta pe ei, spune-l Bisericii; iar de nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgîn și ca un vameș»* [739]. Dar să se păzească în toate ceea ce s-a spus de către Apostolul: *«Pentru ce nu v-ați plîns mai degrabă, ca să fie scos din mijlocul vostru cel care a săvîrșit această faptă»* [740]. Căci se cuvine ca îndelunga răbdare și milostivirea să urmeze asprimii.

Întrebarea 294

Din care cauză decade cineva din pomenirea veșnică a lui Dumnezeu?

Răspuns

Dacă cineva uită de binefacerile lui Dumnezeu și se află nerecunoscător față de binefăcător.

Întrebarea 295

Din ce semne se cunoaște cel care plutește (cu mintea) în nori?

Răspuns

Cînd cineva nu se îngrijește de cele bine plăcute lui Dumnezeu; pentru că proorocul zice: *«văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin»* [741].

737. *Ioan* 12, 48.
738. *Ioan* 3, 36.
739. *Matei* 18, 15—17.
740. *I Cor.* 5, 2.
741. *Ps.* 15, 8.

Întrebarea 296

Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate?

Răspuns

Dacă cineva și-ar însuși dispoziția (sufletească) a lui David, cînd spune: «*nedreptatea am urît și am disprețuit*»[742], sau ar cunoaște dacă a dobîndit întru sine ceea ce s-a poruncit de către Apostolul care a spus: «*drept aceea omorîți mădularele voastre de pe pămînt, ca: desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o închinare la idoli; pentru acestea vine mînia lui Dumnezeu*»[743], unde, lățind această judecată împotriva a tot păcatul, a adăugat și: «*peste fiii neascultării*», ca să poată spune: «*inima îndărătnică nu s-a lipit de mine; pe cel rău care se îndepărta de mine nu l-am cunoscut*»[744]. Iar cineva se cunoaște pe sine, că s-a așezat pe sine într-o asemenea dispoziție sufletească, dacă și față de cei care greșesc va lua aceeași împreună înfricoșată pătimire cu sfinții; pentru că David spune: «*văzut-am pe cei nepricepuți și m-am făcut (numai) apă, pentru că n-au păzit cuvintele Tale*»[745]; iar Apostolul zice: «*cine este bolnav și eu să nu fiu bolnav; cine se sminteşte și eu să nu ard?*»[746]. Căci dacă, după adevărul Cuvîntului, sufletul este mai bun decît trupul, dar vedem că în privința trupului orice întinare ne scîrbește și ne produce oroare și că vederea oricărei suferințe adînci și oricărei mașinațiuni (răutăcioase) ne produce strîngere de inimă și mîhnire, cu cît mai mult se cuvine ca pe cele spuse mai sus să le sufere iubitorul de Hristos și iubitorul de frate pentru cei care greșesc, cînd ar vedea sufletul celor care greșesc ca rănit și sfîșiat de fiare sălbatice și arătînd ca (niște) puroaie sîngerînd și (ca) putreziciuni. Căci și David zice că: «*fărădelegile mele au covîrșit capul meu; ca o povară grea au apăsat peste mine; s-au infectat și au putrezit rănile mele din cauza prostiei mele; chinuitu-m-am și m-am gîrbovit de tot (pînă la sfîrșit); toată ziua mîhnindu-mă umblam*»[747]; iar Apostolul zice: «*boldul morții este păcatul*»[748]. Așadar, dacă cineva s-ar învăța ca astfel să așeze sufletul său potrivit cu cele zise mai înainte, fie în privința păcatelor proprii, fie ale celorlalți, atunci să fie încredințat că este curat de păcat.

742. *Ps.* 118, 163.
743. *Col.* 3, 5—6.
744. *Ps.* 100, 3—5.
745. *Ps.* 118, 158.
746. *II Cor.* 11, 29.
747. *Ps.* 37, 4—6.
748. *I Cor.* 15, 56.

Întrebarea 297

Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat?

Răspuns

Rîvnind dispoziția (sufletească) a lui David care, mai întîi zicînd: *«fărădelegea mea am cunoscut și păcatul meu nu l-am ascuns»*, a spus: *«voi mărturisi împotriva mea fărădelegea mea Domnului»* [749]; iar după aceea, povestind starea lui prin psalmul al șaselea și prin alți (psalmi), dar în chipuri diferite; iar prin Apostolul învățîndu-se cele pe care le-a mărturisit corintenilor, pentru păcat străin, zicînd că: *«întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăința spre mîntuire, fără părere de rău»*, și cînd a adăugat semnele distinctive ale întristării: *«căci, iată, însăși aceasta, că v-ați întristat după Dumnezeu, cîtă siguranță a lucrat în voi, ba încă și dezvinovățire și mîhnire și teamă și dorință și rîvnă și răzbunare! Întru totul ați arătat că voi înșivă sînteți curați în acest lucru»* [750]. Astfel, din acestea rezultă clar că se cuvine ca nu numai să fugim de păcat și să suferim acestea pentru cei care greșesc, ci și să ne îndepărtăm de înșiși cei care greșesc; pentru că David a arătat și aceasta, cînd a zis: *«depărtați-vă de la mine toți cei care lucrați fărădelegea»* [751]; iar Apostolul a poruncit ca nici să nu mîncăm împreună cu unul ca acesta [752].

Întrebarea 298

Oare îngăduie Scriptura ca lucrurile bune să se facă după propria plăcere?

Răspuns

Cel care își place sieși, place omului; căci și el este om ca fiecare. Așadar, precum *«blestemat este omul care către om nădăjduiește și își va face sprijin trupul brațului său»* [753], lucru care arată încredere în sine, la care mai adaugă: *«și sufletul lui se va îndepărta de Domnul»*, la fel și acela care place altuia sau face ceva după plăcerea sa, decade (slăbește) din pietate, dar cade în plăcerea de oameni. *«Căci fac* — zice Domnul — *ca să fie văzuți de oameni»*. *«Adevărat grăiesc vouă, își iau plata lor»* [754]. Dar și Apostolul mărturisește: *«dacă aș mai plăcea oame-*

749. *Ps.* 31, 5.
750. *II Cor.* 7, 10—11.
751. *Ps.* 6, 8.
752. *I Cor.* 5, 11.
753. *Ier.* 17, 5.
754. *Matei* 6, 5; 23, 5.

nilor, n-aş fi rob al lui Hristos» [755]. Însă există o şi mai groaznică ameninţare în Scriptura de Dumnezeu insuflată, care spune că: *«Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor»* [756].

Întrebarea 299

Cum se va încredinţa sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă?

Răspuns

Cînd va urma Domnului, Care a spus: *«Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»* [757], şi Apostolului care a poruncit că: *«ori de mîncaţi, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi»* [758]; aşa încît, cel evlavios, nici mărirea de aici, nici cea viitoare căutînd-o, ci preferind înaintea tuturor dragostea cea către Dumnezeu, să aibă îndrăzneală să spună, faţă de cele înfăţişate, aceasta: *«nici cele de acum, nici cele viitoare nu vor putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru»* [759], din moment ce Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos a zis: *«Iar Eu nu caut mărirea Mea»* [760], şi că: *«cel care grăieşte de la sine, mărirea sa o caută»*, iar *«cel care caută mărirea Celui care l-a trimis, acela este adevărat»* [761].

Întrebarea 300

Care este chipul întoarcerii [762], *cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea?*

Răspuns

Chipul întoarcerii se arată clar în acea întrebare în care se spune cum se cuvine să ne întoarcem de la păcate; iar pentru cel care nu poate fi văzut, să ne aducem aminte cuvîntul Domnului, că: *«nimic nu este ascuns care să nu se cunoască»* [763], şi că: *«din prisosul inimii grăieşte gura»* [764].

755. *Gal.* 1, 10.
756. *Ps.* 52, 7.
757. *Matei* 5, 16.
758. *I Cor.* 10, 31.
759. *Rom.* 8, 38—39.
760. *Ioan* 8, 50.
761. *Ioan* 7, 18.
762. *R.m.* 297.
763. *Matei* 10, 26.
764. *Matei* 12, 34.

Intrebarea 301

Dar dacă (cineva) ar spune că «nu mă va mustra conştiinţa»?

Răspuns

Aceasta se întîmplă şi în privinţa patimilor trupeşti; pentru că sînt multe neputinţe de care nu-şi dau seama cei care suferă; ci se încred mai degrabă în diagnosticul doctorilor, decît să dea atenţie faptului că ei înşişi nu sînt nimic. Astfel, şi în privinţa patimilor sufletului, adică în privinţa păcatelor, chiar dacă cineva nu s-ar condamna pe sine, nesimţindu-şi păcatul, se cuvine totuşi să se încreadă în cei care pot să vadă mai mult cele ale lui; aceasta o arată Sfinţii Apostoli, cînd, fiind încrezători în dispoziţia lor sinceră faţă de Domnul şi auzind că *«unul din voi Mă va preda pe Mine»*, s-au încrezut mai mult cuvîntului Domnului şi nu erau de acord zicînd: *«oare pot fi eu, Doamne?»* [765], dar mai clar ne învaţă pe noi Sfîntul Petru, care din înfocată umilinţă se lepăda de slujirea Stăpînului şi Dumnezeului şi Învăţătorului, dar, din încrederea adevărului cuvintelor Domnului, auzind că: *«de nu te voi spăla pe tine, nu ai parte împreună cu Mine»*, zise: *(Doamne, spală-mi) nu numai picioarele, ci şi mîinile şi capul»* [766].

Întrebarea 302

Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiţi? [767]

Răspuns

Fiindcă Domnul a spus: *«nu sînt trimis decît către oile cele pierdute ale casei lui Israel»* şi că *«nu este bine să se ia pîinea copiilor şi să se arunce cîinilor»* [768], cele rînduite pentru cei consacraţi lui Dumnezeu nu e nevoie să le cheltuim indiferent pentru cine. Dacă este cu putinţă să se facă ceva ce s-a zis de către femeia cea lăudată pentru credinţă: *«da, Doamne, căci şi cîinii mănîncă din fărîmiturile care cad de la masa stăpînilor lor»* [769], atunci să hotărască iconomul cu aprobarea de obşte a celor mai mari decît el (în ordinea ierarhică), pentru ca din prisosinţă, precum este scris, soarele să răsară peste cei răi şi (peste) cei buni [770].

765. *Matei* 26, 21—22.
766. *Ioan* 13, 8—9.
767. *R.m.* 100, 101; *Epist.* 150, 3.
768. *Matei* 15, 24, 26.
769. *Matei* 15, 27.
770. *Matei* 5, 43.

Întrebarea 303

Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți?

Răspuns

Întrebarea aceasta prezintă multă dificultate pentru răspuns. Întîi, pentru că a spune toți cîte ceva este dovadă evidentă de neorînduială, și Apostolul zice: *«iar proorocii să vorbească doi sau trei, iar ceilalți să dea dovadă de politețe (să judece)»* [771]; și același (lucru) la împărțirile darurilor, rînduind ordine proprie fiecăruia din cei care vorbesc, prin ceea ce a spus: *«fiecăruia, precum Dumnezeu a împărțit măsura credinței»* [772]; și prin pilda membrelor corpului arată că partea celui care vorbește este separată, dar și mai precis lămurește (aceasta) cînd spune: *«cel care învață, în învățătură (să se sîrguiască), cel care se roagă, în rugăciune»*, și celelalte [773]; încît din acestea este clar că nu sînt îngăduite toate tuturor, ci fiecare să rămînă în chemarea sa și să-și împlinească mai cu sîrguință ceea ce i s-a încredințat de Domnul. Așadar, se cuvine ca proiestosul obștei și cel care poruncește tuturor, după multă încercare (experiență), să ia în mîini sarcina aceasta și pentru fiecare să vegheze, precum se cuvine, cu grijă, pentru ca, în mod plăcut lui Dumnezeu și potrivit cu aptitudinea și puterea fiecăruia, să rînduiască și să poruncească spre folosul cel de obște; iar ascultătorii, păzindu-se buna rînduială și ascultarea, cunoscîndu-și măsura proprie să-și aducă aminte de Domnul, Care a spus: *«oile Mele ascultă glasul Meu și Eu le cunosc pe ele și îmi urmează; și Eu le dau lor viață veșnică»* [774], și mai înainte a spus: *«dar celui străin nu vor urma și vor fugi de el, pentru că nu cunosc glasul acelor străini»* [775]; (să-și aducă aminte) și de Apostolul care a spus: *«dacă cineva învață într-alt chip și nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea bună după credință, acela (este) un îngîmfat, care nu știe nimic»* [776], iar după cele ce s-au întîmplat, a adăugat: *«depărtează-te de unii ca aceștia»* [777]; iar în alt loc spune: *«proorociile să nu le disprețuiți»; «toate să le încercați; țineți ce este bun; de orice înfățișare a răului să vă feriți»* [778]. Așa încît, dacă se spune ceva după porunca Domnului, sau care îndrumează spre porunca Dom-

771. *I Cor.* 14, 29.
772. *Rom.* 12, 3.
773. *Rom.* 12, 7—8.
774. *Ioan* 10, 27—28.
775. *Ioan* 10, 5.
776. *I Tim.* 6, 3—4.
777. *I Tim.* 6, 5.
778. *I Tes.* 5, 20—22.

nului, chiar dacă ar avea ameninţare cu moarte, se cuvine a asculta; iar dacă este ceva împotriva poruncii sau vatămă porunca, chiar dacă şi înger din cer sau vreunul dintre Apostoli ar porunci, chiar dacă şi făgăduinţă de viaţă ar avea, şi chiar ameninţare cu moarte, se cuvine ca nicidecum să nu se asculte, fiindcă Apostolul spune: *«chiar noi înşine, sau înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decît cea pe care am vestit-o vouă, să fie anatema!»* [779].

Întrebarea 304

Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de fraţi ar dori să dea ceva pentru aceştia, se cuvine să se primească? [780]

Răspuns

Grija şi examinarea acestei (chestiuni) aparţine proiestosului. Însă, după părerea mea, socotesc că neprimirea acestor daruri fereşte de sminteală pe cei mulţi şi este mai folositoare pentru zidirea credinţei. Căci din primire întîi se întîmplă să se aducă de multe ori şi ocara obştii; apoi se dă şi prilej de mîndrie rudeniei celor care au adus darul. În afară de acestea, ceea ce Apostolul a spus despre cei care mănîncă şi beau cele ale lor în obşte, se potriveşte şi aici, adică *«ruşinaţi pe cei care nu au»* [781], şi multe ca acestea. Deci, survenind atîtea motive pentru păcătuire, este bine să nu se primească asemenea daruri, dar se îngăduie proiestosului să hotărască şi de la cine se cuvine să se primească, şi cum se cuvine să se administreze [782].

Întrebarea 305

Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei fireşti.

Răspuns

Întrebarea aceasta are aceeaşi putere cu întrebarea: oare de la rudenii se cuvine să se ia ceva? [783].

779. *Gal.* 1, 8.
780. *R.m.* 85, 92, 305.
781. *I Cor.* 11, 22.
782. Cassian, *Despre Instituţii* 4, 4.
783. *R.m.* 304.

Intrebarea 306

In ce fel se obține neîmprăștierea minții?

Răspuns

Dacă cineva ar obține mintea alesului David, care a spus uneori: «*Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin*»[784]; iar alteori: «*ochii mei sînt pururea spre Domnul, că El va scoate din laț picioarele mele*»[785], și alteori: «*iată, precum sînt ochii robilor spre mîinile stăpînilor lor, precum sînt ochii slujnicei tinere spre mîinile stăpînei sale, așa sînt ochii noștri spre Domnul Dumnezeul nostru*»[786]. Și pentru ca printr-un exemplu mai mic, cu mai mult zel, să ne îngrijim să dobîndim pe cele mai mari, fiecare să se socotească în sine, după cum se găsește înaintea celor de față, și, chiar de ar fi egali în cinste, să aibă în vedere cum se străduiește să dobîndească pentru sine necondamnarea și în privința poziției, a mersului și a mișcării fiecărui membru, și în privința felului vorbirii. Deci, așa cum ne străduim ca în raporturile cu oamenii să păstrăm o ținută exterioară de bună cuviință, la fel, și cu mult mai mult, dacă cineva este încredințat că are pe Dumnezeu supraveghetor, Care cercetează inimile și rărunchii, precum este scris[787], și pe Unul Născut, Fiul lui Dumnezeu, Care împlinește făgăduința: «*unde vor fi doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt în mijlocul lor*»[788]; și pe Duhul Sfînt Care stă de față și împarte darurile și lucrează[789], și pe îngerii observatori ai fiecăruia după ceea ce s-a zis de Domnul: «*vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, căci zic vouă că îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri*»[790]; atunci cu mult înmulțit și mai cu tărie se va lupta ca să dobîndească pietatea bineplăcută, iar astfel neîmprăștierea minții se întărește mai puternic și mai sigur. Dar încă și dacă s-ar strădui să împlinească aceasta: «*voi binecuvinta pe Domnul în toată vremea; pururea lauda Lui în gura mea*»[791], și aceasta: «*voi cugeta în legea Lui ziua și noaptea*»[792], pentru că prin cugetare constantă și neîntreruptă și prin contemplarea voințelor și măririlor lui Dumnezeu mintea nu va găsi vreme de împrăștiere (rătăcire).

784. *Ps.* 15, 8.
785. *Ps.* 24, 6.
786. *Ps.* 122, 2.
787. *Ps.* 7, 10.
788. *Matei* 18, 20.
789. *I Cor.* 12, 11.
790. *Matei* 18, 10.
791. *Ps.* 33, 1.
792. *Ps.* 1, 2.

Întrebarea 307

Dacă se cuvine să se înceapă cîntarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul?

Răspuns

Aceasta să se păzească ca bună rînduială în mulţimea chestiunilor importante, pentru ca nici lucrul să nu fie socotit de mică importanţă şi de neglijat, nici regularitatea (urmarea) a unei şi a două persoane să nu dea bănuială de mîndrie egumenului şi de dispreţ celorlalţi.

Întrebarea 308

Oare se cuvine să fie răsplătit cel care dă ceva comunităţii de fraţi, şi dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat?

Răspuns

Întreagă această întrebare este omenească. Iar dacă se cuvine să se dea dovadă de recunoştinţă, examinarea în privinţa primirii celor ce se dau şi a răsplătirii celui care a dat să fie rezervată celui care administrează.

Întrebarea 309

Dacă cuiva i se întîmplă cele obişnuite şi dupa fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtăşirea celor sfinte?

Răspuns

Apostolul a arătat că cel care s-a îngropat împreună cu Hristos întru Botez[793] este mai bun decît firea şi decît obiceiul, spunînd, în locul cel pentru botezul cu apa, după cele ce se află înainte: *«cunoscînd aceasta, că omul nostru cel vechi a fost răstignit împreună cu El, ca să se nimicească trupul păcatului, ca să nu mai fim robi ai păcatului»*[794]; iar alteori poruncind: *«drept aceea, omorîţi mădularele voastre, cele referitoare la omul pămîntesc: desfrînarea, necurăţia, patima, pofta rea şi lăcomia, care este o închinare la idoli, pentru care vine mînia lui Dumnezeu peste fiii neascultării»*[795], iar alteori, formulînd o limită, spune: *«iar cei ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele»*[796]. Dar eu ştiu că acestea s-au dobîndit cu darul

793. *Rom.* 6, 4.
794. *Rom.* 6, 6.
795. *Col.* 3, 5—6.
796. *Gal.* 5, 24.

lui Hristos şi de bărbaţi şi de femei prin credinţa cea adevărată în Hristos. Dar a se apropia cineva de cele sfinte, fiind în necurăţenie, sîntem învăţaţi şi din Vechiul Testament, că este mai înfricoşată judecata [797]. Iar dacă aici este ceva mai mult decît templul [798], Apostolul mai înfricoşat, adică, ne va condamna pe noi, zicînd: *«cel care mănîncă şi bea cu nevrednicie, osîndă mănîncă şi bea pentru sine»* [799].

Întrebarea 310

Oare se cuvine ca într-o casă de obşte să se facă proscomidia?

Răspuns

Precum nici un vas de obşte Scriptura nu îngăduie să se aducă în cele sfinte, la fel (nu îngăduie) nici ca să se săvîrşească cele sfinte în casă de obşte; pentru că Vechiul Testament, după porunca lui Dumnezeu, opreşte în mod clar să se facă ceva asemănător, iar Domnul spune: *«aici este mai mult decît templul»* [800]; iar Apostolul zice: *«n-aveţi oare case ca să mîncaţi şi să beţi? Ce să vă zic? Să vă laud? Pentru că eu v-am dat vouă ceea ce am şi primit»* şi celelalte [801]. Din acestea ne învăţăm că nici cina cea de obşte să n-o mîncăm şi s-o bem în biserică, nici Cina cea dumnezeiască să n-o necinstim în casă, în afară de cazul cînd ar fi nevoie, cînd cineva ar alege un loc mai curat sau casă la vreme potrivită.

Întrebarea 311

Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oricine?

Răspuns

Vizitarea este lucru plăcut lui Dumnezeu; dar se cuvine ca acela care vizitează să fie prudent, ascultător şi înţelept la răspunsuri, împlinind ceea ce s-a zis: *«vorbirea voastră să fie plăcută, cu sare dreasă, ca să ştiţi cum trebuie să răspundeţi fiecăruia»* [802]. Iar a face vizită fie pentru motiv de rudenie, fie pentru prietenie este lucru străin făgăduinţei noastre.

797. *Lev.* 15.
798. *Matei* 12, 6.
799. *I Cor.* 11, 29.
800. *Matei* 12, 6.
801. *I Cor.* 11, 22—23.
802. *Col.* 4, 6

Întrebarea 312

Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mirenii care ne vizitează?

Răspuns

Dacă sînt credincioşi, se cuvine s-o facem, fiindcă Apostolul a scris către ei: «*rugaţi-vă şi pentru mine, ca să mi se dea mie cuvînt întru deschiderea gurii mele, ca să grăiesc cu îndrăzneală taina lui Dumnezeu*» [803].

Întrebarea 313

Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează cineva?

Răspuns

Nimic din cele ce se fac după poruncă nu se cuvine să se întrerupă pentru cei care intră înăuntru, din datorie prietenească, afară numai dacă vreo sirguinţă deosebită de suflet ar depăşi (prin importanţă) sîrguinţa trupească după porunca Domnului, fiindcă Sfinţii Apostoli, în Fapte, spun: «*nu este drept ca părăsind noi cuvîntul lui Dumnezeu să slujim la mese*» [804].

Întrebarea 314*

Dacă se cuvine creştinului, sau este lucru fără de reproş, ca să se folosească de doctori.

Răspuns

Sfînta şi de Dumnezeu inspirata Scriptură istoriseşte despre regele Iezechia că, îmbolnăvindu-se, aude de la Dumnezeu prin profetul (Isaia): Luaţi o turtă de smochine şi puneţi-o pe rană [805], şi despre (regele) Asa [806] că, în boala sa, căutînd pe doctori a mîniat pe Dumnezeu; (din acestea) înţelegînd că nu este o singură motivare, nici aceeaşi pen-

803. *Efes.* 6, 19.
804. *Fapte* 6, 2.
* În colecţia «Biblioteca Părinţilor Elini şi Scriitorilor Bisericeşti» editată de «Slujirea Apostolică a Bisericii Greciei», opera ascetică a Sfîntului Vasile cel Mare formează volumul 53. Textul folosit a fost cel din colecţia J. P. Migne, *P.G.* vol. 31, s-a ţinut însă seama şi de îndreptările şi îmbunătăţirile adăugate de J. Gribomont în lucrarea sa: *Histoire du texte des Ascétiques de S. Basile*, Louvain, 1953, folosind manuscrisele *Vaticanus Gr. 413 şi 428*. În aceste manuscrise, pe lîngă cele 313 Reguli mici existente în J. P. Migne, se găsesc încă 5 Reguli (întrebări şi răspunsuri), deci în total 318. Textul acestor 5 Reguli fie reproduce idei din alte Reguli, fie face simplă trimitere la asemenea Reguli (aşa cum se va vedea).
805. *IV Regi* 20, 7.
806. *II Cron.* 16, 12.

tru bolile trupești, cîteodată, pentru altă cauză, Dumnezeu ori iartă, ori provoacă suferințe.

Căci, fie pentru ca cineva, drept fiind, să fie distins și pus în lumină strălucitoare ca Iov, căruia i s-a spus din partea lui Dumnezeu, adică cel care-L reprezenta, arătîndu-i și motivul pentru care a fost încredințat ispitei: *«Găsești tu, cu adevărat, cusur judecății Mele sau ca să te arăți drept?»* [807]; fie pentru ca prin răbdarea durerilor să se învrednicească de mîngîiere în viața viitoare, ca Lazăr, despre care Avraam spune că a primit cele rele în viața lui, motiv pentru care aici se mîngîie [808]. Sau pentru ca cineva, aflîndu-se în păcate și înșelînd pe mulți, este dat de gol prin boală, potrivit celor spuse de Apostol: *«Căci cel care mănîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mănîncă și bea, de aceea, mulți dintre voi sînt neputincioși și bolnavi și mulți au murit»* [809]. Sau pentru ca, fiind pedepsit, să se întoarcă (îndrepte): *«Căci, fiind judecați de Domnul, sîntem pedepsiți, ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea»* [810]; lucru ce se potrivește celor care, suferind, nu se vor îndrepta, a căror îndărătnicie în răutate minunînd pe profet, îl face să spună: *«Tu îi bați și ei nu simt durerea; Tu îi pierzi și ei nu vor să ia învățătură»* [811]. Sau pentru ca, (așa) ca în exemplul bolii trupului, răutatea păcatelor să fie descoperită chiar celui care a păcătuit, de multe ori fără să știe, și nu prietenului lui în vizită, nici celui încercat de propriile răutăți, așa cum este cazul paraliticului, căruia Domnul, în Evanghelie, îi spune: *«Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău»* [812]. Dar (se întîmplă) ca infirmitățile, de multe ori, să fie lăsate și pentru scoaterea în evidență a bunătății și puterii lui Dumnezeu, pentru ca Dumnezeu să fie preamărit, ca în cazul orbului din naștere, despre care fiind întrebat Domnul: *«cine a păcătuit: acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?»*, a răspuns spunînd: *«Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu»* [813]. Iar de multe ori și pentru dovedirea firii omenești, slăbiciunea trupului este rînduită ca dovadă a puterii lui Dumnezeu, așa cum însuși Apostolul spune despre sine: *«Și pentru ca să nu mă trufesc cu înălțarea descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghim-*

807. *Iov* 40, 8.
808. *Luca* 16, 20.
809. *I Cor.* 11, 29—30.
810. *I Cor.* 11, 32.
811. *Ier.* 5, 3.
812. *Ioan* 5, 14.
813. *Ioan* 9, 2—3.

pe în trup, un înger al satanei să mă bată peste obraz» [814]. Așadar, într-adevăr, cînd cineva, pentru ceva din cele spuse, căzînd în boală ar privi către doctori, ca și cum ar nesocoti judecata lui Dumnezeu, trudindu-se în zadar, disprețuiește pe Dumnezeu, dar dacă vreodată ar fi necesar ca însuși sufletul să se corijeze prin îngrijirea trupească, anume cînd s-ar primi învățătura Domnului spre vindecarea propriilor patimi, așa cum primește cel bolnav sfatul doctorului, atunci dispun că este îngăduit celui bolnav cu trupul să ceară îngrijirea (doctorului) și să dovedească prin aceasta folos în privința vindecării pentru suflet, lucru pe care îl spune Domnul celor care nu s-au simțit datori să-l facă, din dispreț (față de doctor), zicînd: *«Au doară nu mai este balsam în Galaad? Au doară nu mai este acolo doctor? De ce nu se vindecă fiica poporului Meu?»* [815]; pentru ca din compararea sîrguinței pentru ceva de mai mică însemnătate să apară mai înfricoșătoare neglijența pentru ceva de mai mare importanță. Căci Domnul știe să se folosească, în diferite împrejurări, de cele mai neînsemnate, ca în parabole, pentru evidențierea (înfățișarea) celor mai importante, iar cîteodată (se folosește) și de cei mai răi, ca în pilda referitoare la *«cum trebuie să se roage (cineva) totdeauna»* [816].

Intrebarea 314

Dacă se cuvine creștinului — sau este lucru fără de reproș — ca să se folosească de doctori *.

Răspuns

În cele expuse pe larg (la Regulile Mari) am spus îndeajuns, la capitolul 20 [817].

Intrebarea 54**

Se cuvine ca aceia care au fost rînduiți să stea în fruntea comunității (proiestoșii) să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune?

814. *II Cor.* 12, 7.
815. *Ier.* 8, 22.
816. *Luca* 18, 1.
* Vezi întrebarea de mai înainte.
817. Este vorba de R.M. 55; cap. 20 la care se face trimitere corespunde pe semne împărțirii din Codicele Vatican, din care a luat Gribomont aceste întrebări, în plus față de cele 313 din colecția J. P. Migne.
** Este întrebarea care formează *R.M.* 54.

Răspuns

Ni s-a spus pe larg la capitolul 19[818].

Întrebarea 48

Dacă trebuie să nu se cerceteze din curiozitate lucrările proiestosului[819].

Răspuns

Ni s-a spus și despre aceasta în cele expuse pe larg la capitolul 19.

Întrebarea 315

Care este deosebirea între vanitate (mîndrie deșartă) și iubirea de mărire.

Răspuns

Socotesc că vanitatea este cînd se urmărește mărirea prin lucruri deșarte, iar iubirea de mărire cînd se face un lucru important și apreciat, dar se face pentru propria mărire, și nu pentru mărirea lui Dumnezeu, cum spune Domnul: *«Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri»*[820], și cum poruncește Apostolul, că: *«ori de mîncați, ori de beți,ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți»*[821].

Întrebarea 316

Prin ce sîrguință poate cineva să se achite de acestea?

Răspuns

Prin învățarea mărimii celor făgăduite, precum spune Apostolul, că *«pătimirile vremii de acum nu sînt vrednice de mărirea ce ni se va descoperi»*[822], și că *«cele ce se văd sînt trecătoare, iar cele ce nu se văd sînt veșnice»*[823].

Întrebarea 317

Care este măsura ascultării.

818. Capitolul se referă, de asemenea, la împărțirea din Codicele Vatican.
819. Este întrebarea care formează R.M. 48, răspunsul face trimitere tot la cap. 19.
820. *Matei 5, 16.*
821. *I Cor.* 10, 31.
822. *Rom.* 8, 18.
823. *II Cor.* 4, 18.

Răspuns

Moartea, aşa cum spune Apostolul despre Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, că S-a făcut ascultător pînă la moarte [824], pentru ca, spre exemplu, dacă ar fi poruncă grea (obositoare) de a contribui la pietate, cineva, chiar dacă ar fi primejdie de moarte, ar socoti mai de laudă să moară pentru poruncă decît să neglijeze împlinirea poruncii din teama de moarte, aşa cum însuşi Apostolul arată că *«şi-a pus viaţa în primejdie, ca să împlinească lipsa voastră în slujirea către mine»* [825].

Întrebarea 318

Dacă trebuie să avem şi să citim Scriptura cea de Dumnezeu inspirată.

Răspuns

Întrebarea aceasta se cuprinde în prima întrebare.

824. *Filip.* 2, 8.
825. *Filip.* 2, 30.

EPITIMII[1]

1. Dacă cineva fiind sănătos cu trupul ar neglija rugăciunile sau învățarea psalmilor[2], invocînd cu vicleșug dezvinovățiri de păcate, acesta să se afurisească[3] sau să postească o săptămînă.

2. Dacă cineva ar fi mustrat, cu dragoste, pentru o greșeală și n-ar primi mustrarea rugîndu-se și cerînd iertare, cu tot respectul cuvenit, pentru cele ce a greșit, și acesta să se afurisească o săptămînă.

3. Dacă cineva cunoaște greșeala cuiva și nu-l va îndrepta pe el sau nu-l va mustra în pace cu dragostea cea întru Hristos, ci cu supărare, ca și cum (ar fi) mai degrabă biruitor al fratelui decît tămăduitor al cauzei păcătuirii, și acesta să se afurisească împreună cu cel mustrat pentru păcătuire două săptămîni, fiindcă a mustrat ca un vrăjmaș și nu ca un frate.

4. Dacă cineva disprețuiește sau contrazice, cînd i se poruncesc de către un frate cele după puterea (lui), și nu se supune cu toată bucuria cea întru Hristos, ca și cum el l-ar instrui pe acesta, de asemenea să se afurisească o săptămînă.

5. Dacă cineva ar flecări sau ar spune glume, nepăzind cu frică și cu cutremur învățătura fericitului Apostol și a Evangheliilor, și acesta să se afurisească o săptămînă.

6. Dacă cineva în afară de «da» și «nu»[4] ar face alt jurămînt, și acesta să se afurisească o săptămînă.

7. Dacă cineva ar ierta fratelui care i-a greșit și după ce a trecut un timp l-ar ocărî, ca și cum l-ar instrui, și acesta să se afurisească o săptămînă, ca unul fără milă de semeni și ca unul ce se bucură de răul altuia.

8. Dacă cineva ar ierta cuiva greșeala și l-ar vedea pe acesta purtîndu-se cu indiferență și nu cu zdrobire de inimă și prin multe lacrimi milostivind pe Domnul, să-l roage și să-l facă atent să se pocăiască și să arate fapte de pocăință. Iar dacă făcîndu-se acestea el nu s-ar îngriji de mîntuirea sa, unul ca acesta să se despartă cu totul de cei cu care era împreună: «Căci puțin aluat dospește toată frămîntătura»[5], după sfîntul care a spus (aceasta).

9. Dacă cineva ar ieși cînd nu obligă trebuințele necesare, umblînd fără rost, unul ca acesta să se afurisească: pentru ca să se odihnească în casă picioarele lui, precum este scris[6].

10. Dacă cineva, din întîmplare, s-ar mînia[7] și n-ar ruga îndată pe fratele pe care l-a amărît ca să-i ierte greșeala pe care a săvîrșit-o față de el, să se afurisească și acesta pe o săptămînă.

11. Dacă cineva ar fi insultat de un frate și fiind rugat de tovărășia (fraților) n-ar ierta greșeala, să-și amintească de cel ce a spus: «*dacă cineva are plîngere*

1. Epitimiile sînt date după textul din ediția J. P. Migne, *P. G.*, vol. 31, col. 1305/1306 — 1315/1316. Trimiterile la textele biblice sînt folosite după textul din «Biblioteca Părinților și Scriitorilor Bisericești Elini», vol. 53, Atena, 1976, p. 370—374.
2. *Ps.* 140, 4.
3. Afurisirea sau separarea de cei cu care cel ce a greșit forma o comuniune se înțelege în general ca oprire de la împărtășire.
4. *Matei* 5, 37.
5. *Gal.* 5, 9.
6. *Pilde* 7, 11.
7. *Matei* 5, 22.

împotriva cuiva (să ierte) precum și Hristos a iertat»[8].

12. Dacă cineva ar ieși din mînăstire neluînd blagoslovenie sau fără să fie trimis de arhimandrit cu binecuvîntare, să fie neîmpărtășit.

13. Dacă cineva ar avea ceva (propriu) în mînăstire sau în afară de mînăstire, să fie neîmpărtășit.

14. Dacă cineva se însoțește cu altcineva ca să iasă din mînăstire pentru un alt oarecare (lucru) rău, să fie neîmpărtășit.

15. Dacă vreunul dintre șefii dormitoarelor află pe cineva că face turburare sau discută în dormitor, și nu-l alungă afară din localitate, acesta să fie lipsit de binecuvîntare.

16. Dacă cineva ar fi lipsit de binecuvîntare din cauza pedepsirii și din dispreț nu s-ar justifica și ar primi binecuvîntare, să se afurisească.

17. Dacă cineva ar pune ceva la mese sieși sau altuia, fără să fi fost îngăduit de arhimandrit, să fie lipsit de binecuvîntare.

18. Dacă cineva fără acoperămîntul capului face un lucru în orice loc, să fie lipsit de binecuvîntare.

19. Dacă cineva ar sta de vorbă cu un străin venit întîmplător sau cu unul din ai săi, fără să fi luat aprobare de la arhimandrit, cu excepția celor rînduiți la această sarcină, să fie lipsit de binecuvîntare.

20. Dacă cineva ar sustrage ceva de la un frate și l-ar ascunde, să fie lipsit de binecuvîntare.

21. Dacă cineva, fără să fie pedepsit, ar mînca neluînd binecuvîntare să se afurisească.

22. Dacă cineva nu și-ar lua binecuvîntarea la rîndul său, să fie fără binecuvîntare; dar dacă din cauza vreunei trebuințe n-a ajuns, să se justifice.

23. Dacă cineva ar fi găsit noaptea singur cu cineva sau schimbîndu-și locul unde doarme fără încuviințarea celor rînduiți supraveghetori, să se afurisească.

24. Dacă cineva se trece pe sine la alt lucru fără să fi primit aprobare, să fie lipsit de binecuvîntare.

25. Dacă cineva va schimba ceva cu altul, sau va dărui fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

26. Dacă cineva ar fi găsit vorbind seara după Tatăl nostru[9], să se afurisească.

27. Dacă cineva dintre cei sănătoși doarme afară de biserică, să fie afurisit.

28. Dacă cineva, mîncind la masă, ar flecări, să fie ridicat la rugăciune.

29. Dacă cineva ar ajunge fără binecuvîntare și fiind amărît ar învăța el pe cel care l-a pedepsit, sau contrazicîndu-l n-ar arăta condescendență, să se afurisească. Iar dacă ar spune că este pedepsit pe nedrept, să aducă la cunoștință arhimandritului cauza și să se primească ceea ce s-a hotărît de către acesta.

30. Dacă cineva are împotriva cuiva mîhnire și disprețuind nu s-ar împăca înainte de slujbă sau nu spune cauza arhimandritului sau celui însărcinat cu supravegherea, să se afurisească.

31. Dacă cineva în ziua de aducere a jertfei se oprește pe sine de la împărtășire fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

32. Dacă cineva discută din Scripturi din dorința de întrecere, să fie lipsit de binecuvîntare; iar dacă persistă după ce i s-a interzis, să se afurisească ca un nesupus și neascultător.

33. Dacă cineva spală haina fie a altuia, fie a sa fără aprobarea arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

34. Dacă cineva lipsește de la mese fără să spună motivul, să rămînă fără mîncare.

35. Dacă cineva va pierde ceva și negăsindu-l nu va aduce la cunoștința arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

8. Col. 3, 13.
9. Matei 6, 9.

36. Dacă doi ar fi găsiţi adeseori împreună, apropiindu-se unul de altul şi poruncindu-li-se nu s-ar despărţi, să se afurisească pînă se vor îndrepta.

37. Dacă cineva n-ar ajunge seara la «Tatăl nostru» [10], în afară de vreun motiv, să stea în picioare la rugăciune pînă ce vor adormi toţi.

38. Dacă cineva în vremea împărtăşaniei avînd mîhnire faţă de vreun frate nu-i dă acestuia pacea, să se afurisească.

39. Dacă cineva ar muta pe un frate de la rîndul slujirii, în afară de cei cărora li s-a încredinţat acea grijă, să fie lipsit de binecuvîntare.

40. Dacă cineva ştie pe vreun frate care vrea să plece în ascuns din mînăstire şi nu va aduce la cunoştinţa arhimandritului sau proiestoşilor, să se afurisească.

41. Dacă cineva s-ar ridica de la masă fără încuviinţarea arhimandritului, să stea în picioare la rugăciune pînă la vecernie.

42. Dacă cineva după împărtăşire ar ieşi de la slujbă pînă ce vor lua toţi binecuvîntare, în afară de o nevoie omenească, să mănînce separat.

43. Dacă vreunul face pe cineva să fie lipsit de binecuvîntare fără motiv, să fie şi el lipsit de binecuvîntare.

44. Dacă cineva ar fi găsit vorbind în chilii, cu excepţia celor care locuiesc în acestea sau a celor care fac linişte, să fie lipsit de binecuvîntare.

45. Dacă cineva s-ar afla clevetind împotriva cuiva sau ar auzi despre oarecari clevetitori şi nu-i va mustra sau nu-i va pîrî arhimandritului, să se afurisească împreună cu aceştia.

46. Dacă cineva ar face glume sau ar flecări, să fie lipsit de binecuvîntare.

47. Dacă cineva ar fi găsit vorbind în grădină cu cineva, sau recitind psalmi, sau dormind, în afară de cei care lucrează sau de cei care supraveghează, să fie lipsit de binecuvîntare.

48. Dacă cineva ar ieşi la locul portarului fără îngăduinţa supraveghetorilor, să fie lipsit de binecuvîntare, iar dacă ar ieşi la locul gardianului (paznicului), să se afurisească.

49. Dacă cineva ar da ceva în afară sau ar primi (ceva) fără aprobarea arhimandritului, să se afurisească.

50. Dacă cineva, întîmpinînd pe vreunul dintre străinii care se înapoiază, îi va vorbi în afară de darea păcii, cu excepţia celor rînduiţi pentru aceasta, să fie lipsit de binecuvîntare.

51. Dacă cineva face supărare arhimandritului pentru rînduirea săptămînală la slujbă, în afară de chelar sau de începătorul săptămînii, să fie lipsit de binecuvîntare; aşa încît începătorul săptămînii şi cel răspunzător de orice trebuinţă să se îngrijească cu sîrguinţă de rînduirea la slujbă în fiecare zi a săptămînii, ca să nu cadă în judecata lenevirii.

52. Dacă cineva vine fără motiv la bucătărie sau la chelărie cu excepţia celor rînduiţi cu supravegherea şi a celor care poartă grijă de buna rînduială, să fie lipsit de binecuvîntare.

53. Dacă cineva, fiind trezit de oarecare la vremea slujbei sau a citirii, s-ar supăra, să se afurisească.

54. Dacă cineva intră în bolniţă fără motiv după cercetarea cea (făcută) pentru cele necesare de dimineaţă, în afară de cei care fac linişte şi de cei cărora li s-a încredinţat această grijă, să fie lipsit de binecuvîntare.

55. Dacă cineva, fără încuviinţarea bolnicerului, intrînd se odihneşte în bolniţă, să fie lipsit de binecuvîntare; dar dacă este suferind sau bolnav, să spună mai întîi bolnicerului.

56. Dacă cineva dintre cei suferinzi îşi schimbă locul unde doarme, fără încuviinţarea bolnicerului, să se afurisească.

57. Dacă cineva dintre cei rînduiţi să servească la bolniţă oferă ceva unui frate

10. *Matei* 6, 9.

fără aprobarea bolnicerului să fie lipsit de binecuvîntare.

58. Dacă vreunul dintre bolnavi va fi găsit că se mută fără încuviinţarea bolnicerului sau a unuia dintre cei rînduiţi să slujească (la bolniţă), să fie lipsit de binecuvîntare.

59. Dacă cineva, în afară de arhimandrit, ar fi găsit scriind cuiva sau primind scrisori, să fie afurisit.

60. Dacă cineva trimite cuiva vreun dar, sau primeşte ceva de oriunde, cu excepţia arhimandritului, să fie lipsit de binecuvîntare.

Epitimii pentru călugăriţe

1. Cea care s-ar jura cu orice fel de jurămînt, să se afurisească două săptămîni.

2. Cea care ar huli pe vreuna din bătrînele (prezbiterele) cărora li s-a încredinţat să hotărască cu privire la lucrurile din mînăstire, să se afurisească o săptămînă.

3. Cea care ar spune ceva în taină împotriva unei surori, care nu este de faţă, cu scopul de a o ponegri, să se afurisească o săptămînă.

4. Cea care a ponegrit pe careva cu orice fel de ocară, să se afurisească o săptămînă.

5. Oricare alta s-ar găsi şuşotind în afară de cele bătrîne (prezbiterele) cărora li s-a încredinţat să slujească, să se afurisească o săptămînă.

6. Cea care fără nici o nevoie constrîngătoare, provocînd discuţie fără rost, ar flecări să se afurisească o săptămînă.

7. Cea care vorbeşte glume sau rîde necuviincios, să se afurisească o săptămînă.

8. *Cea care aflîndu-se în îndeplinirea* unei slujiri şi avînd o nevoie constrîngătoare, ar vorbi cu cea de aproape, sau cu strigare sau cu vorbire îndrăzneaţă, să se afurisească o săptămînă.

9. Cea care apără pe cea care a fost condamnată pentru o greşeală de la cele ce i s-au încredinţat, după prealabilă *încercare*, ca să *administreze şi să poarte* de grijă (de lucruri), să se afurisească, împreună cu aceea căreia i-a luat apărarea, două săptămîni.

10. Cea care va vorbi cu cineva dintre cei care vin de afară, înainte de a i se fi îngăduit de către cea căreia i s-a încredinţat grija pentru toată buna rînduială, să se afurisească o săptămînă.

11. Cea care se va găsi murmurînd din cauza lipsei lucrurilor necesare, sau din cauza oboselii muncilor, să se afurisească o săptămînă.

12. Cea care se împotriveşte poruncii celor cărora li s-a încredinţat grija, să se afurisească o săptămînă.

13. Cea care din dispreţ, sub pretextul aparent al liniştii, n-ar îndeplini porunca, să se afurisească o săptămînă.

14. Cea care ar vrea să se împodobească, după prima şi a doua sfătuire, să se mustre înaintea proiestoasei.

15. Cea care fără încuviinţarea celor cărora li s-a încredinţat grija aceasta, ar merge la mama sau la sora sa, să se afurisească o săptămînă.

16. Cea care va întoarce ochii în mod căutăcios, provocînd mîhnire celei de aproape, să se afurisească o săptămînă.

17. Cea care după încheierea adunării ar vorbi cu vreuna din femeile de afară, să se afurisească două săptămîni.

18. Cea care trece de la un lucru la alt lucru fără porunca celor care au grija (aceasta), să se afurisească o săptămînă.

19. Cea care ar refuza epitimia, sau contrazice, sau cîrteşte, necunoscînd folosul ei însesi din îndreptare, să se afurisească două săptămîni.

Capitolele constituţiilor (ascetice) [1]

1. Se cuvine ca rugăciunea să fie avută în vedere înainte de toate.

2. Despre supravegherea gîndurilor şi că trupul nu este rău, cum au socotit unii.

3. Nu se cuvine să avem convorbiri cu femei, fără supraveghere.

4. Se cuvine să potrivim cumpătarea după puterea trupului şi că munca trupească este bună şi legitimă.

5. Se cuvine ca ascetul să se îndeletnicească cu lucrări potrivite.

6. Nu se cuvine ca ascetul să stea de vorbă cu toţi oamenii nesupravegheat.

7. Nu se cuvine să aibă loc ieşiri dese şi necontrolate.

8. Asceţilor nestatornici nu trebuie să li se acorde încrederea şi libertatea de a vorbi, dar şi de cei asemenea să se poarte grijă.

9. Se cuvine ca ascetul să nu dorească cu nici un chip să devină clericul sau superiorul fraţilor.

10. Nu se cuvine să dorim cele bune din vanitate (mărire deşartă).

11. Despre timpul potrivit pentru vorbiri.

12. Nu se cuvine ca ascetul să încline spre glume.

13. Despre bunătate şi în ce mod se formează dragostea.

14. Despre înţelepciune.

15. Despre credinţă şi nădejde.

16. Despre umilinţă.

17. În cîte chipuri iau naştere gîndurile rele.

18. Către călugării care vieţuiesc în comun (chinovitic).

19. Se cuvine ca ascetul să treacă la viaţa ascetică cu examinare hotărîtă, şi despre supunere.

20. Nu se cuvine să se urmărească întreţinerea de convorbiri cu rudele care trăiesc în viaţa civilă, sau să se poarte grijă de lucrurile acelora.

21. Nu se cuvine să se separe (nimeni) de comunitatea frăţească spirituală.

22. Despre supunere mai pe larg.

23. Se cuvine ca ascetul să ia asupra sa cu multă plăcere chiar lucrările dispreţuite.

24. Nu se cuvine ca ascetul să dorească cinstiri şi demnităţi.

25. Despre modestie şi simplitate în felurile de mîncare.

26. Cel care tinde spre desăvîrşire nu va putea să păgubească progresul.

27. Nu se cuvine ca ascetul să aibă îndeletniciri (private).

28. Se cuvine ca proiestosul să distribuie cu bunăvoinţă părintească celor de sub ascultarea sa cele ce li se cuvin.

29. Nu se cuvine să se formeze grupări de doi sau trei fraţi în sistemul ascetic.

30. Nu se cuvine ca ascetul să caute să-şi aleagă (după gust) îmbrăcămintea.

31. Se cuvine ca proiestosul să potrivească cele rînduite după puterea corpului; şi despre cei care îşi ascund puterea.

32. Se cuvine ca fraţii să nu se întristeze cînd celor mai slabi li se încredinţează ceva mai uşor.

33. Nu se cuvine ca proiestoşii să încurajeze pe asceţii care părăsesc (din nesupunere) propria comunitate frăţească, sau pe unii ca aceştia să-i primească în viaţa chinovitică.

34. Nu se cuvine ca ascetul care trăieşte în sistemul chinovitic să aibă în proprietate personală bunuri materiale.

1. Textul este după ediţia J. P. Migne, P.G. vol. 31, col. 1315/1316—1319/1320.

CONSTITUȚIILE ASCETICE *

(Ἀσκητικαὶ διατάξεις)

Către cei care locuiesc chinovitic și singuri

Introducere

I

După ce ai redobîndit, prin Hristos, ușurința de a înțelege și ai înălțat mintea deasupra dorințelor, plăcerilor și grijilor lumești și după ce te-ai străduit cu rîvnă să separi și să smulgi, cu orice chip, gîndul de la patimile trupești, de multe ori ne-ai împărtășit gîndurile, căutînd să înveți cum trebuie să duci la capăt lupta începută, fără să fii stăpinit vreodată de plăcerile trupești care asaltează sufletul prin trup. Ai dorit după aceea să știi care este cel dintîi lucru pe care se cuvine să-l evite cineva înainte de toate, apoi pe care (să-l evite) după primul, și pe care dintre lucrurile bune trebuie să le dorească cu ardoare, așa încît prin veghere atentă să evite săvîrșirea lucrurilor ce nu se cuvin, iar prin rîvnă să obțină împlinirea celor bune.

Mi-ai cerut, după aceea, ca să-ți expun în scris părerea mea în privința aceasta. Pentru aceasta m-am și grăbit, ca să nu pierd din vedere rîvna ta cea bună; ci să întăresc chiar buna dispoziție a ta și s-o confirm cu propriile mele sfaturi; dar nu fiindcă ofer învățătură potrivită pentru obiectul discuției, ci ca să nu ascund sub tăcere, ca în țărînă, ceea ce există, și ca să evit, astfel, pedeapsa care a fost pronunțată pentru cel care a ascuns talantul în pămînt.

Fără îndoială, căsătoria este, de obicei, pentru oameni, motivarea antrenării lor în dorințele, plăcerile și grijile lumești. Căci nimeni nu poate descoperi o dorință mai puternică și mai constringătoare, existînd în natura trupului, decît dorința bărbaților pentru femeie, sau a femeilor pentru bărbat; și e chiar foarte natural, pentru că de la natură se tinde către nașterea descendenților. Ei bine, fiindcă are putere excep-

* Textul, după J. P. Migne, P. G., vol. 31, col. 1321-1322 — 1427/1428.

ţională, căsătoria trebuie să poarte şi o sarcină mai grea. Căci nici chiar grijile care se întîmplă oamenilor pe neaşteptate nu sînt mai grele decît acelea care vin cu grămada din cauza căsătoriei, precum spune Sf. Pavel, că, adică *«cel căsătorit se îngrijeşte de cele ale lumii»* [1], fiind năpădit de griji. Într-adevăr, cel necăsătorit poate să se întreţină singur pe sine şi nevoile legate de trup, sau poate chiar să le şi înfrunte, pentru că are puterea să se convingă uşor spre aceasta; dar cel care are grija soţiei şi a copiilor nu este stăpînul părerii lui, ci lucrează de nevoie după plăceri şi — fiindcă se ocupă cu îngrijirea copiilor — este invadat de griji nenumărate, pe care vom putea să le enumerăm mai pe larg altă dată.

II

Aşadar, cel care doreşte mult să fie liber de legăturile lumii evită căsătoria ca pe cătuşe; iar după ce evită aceasta, îşi închină viaţa lui Dumnezeu şi acceptă fără rezervă viaţa castităţii, aşa încît să nu poată să se mai întoarcă la căsătorie, ci să lupte cu orice chip pentru castitate, luptînd contra naturii şi, mai ales, contra pasiunilor mai violente ale ei. Căci, după ce devine un astfel de iubitor al lui Dumnezeu, fiindcă doreşte să se împărtăşească de liniştea (apatia) Aceluia, oricît de puţin şi fiindcă doreşte să guste sfinţenia duhovnicească, calmul, liniştea, buna dispoziţie şi desfătarea şi bucuria care rezultă din acestea, veghează cu grijă să-şi ţină gîndul departe de orice patimă materială şi trupească, care tulbură sufletul, şi cercetează cele dumnezeieşti cu privirea curată şi neumbrită a sufletului, umplîndu-se, fără să se sature, din lumina care vine de acolo. Şi, după ce a exersat sufletul într-o asemenea obişnuinţă şi stare, devine familiar lui Dumnezeu, atît cît îngăduie «asemănarea» şi se face iubit şi foarte dorit de Acesta, fiindcă a îndurat lupta mare şi greu de cîştigat şi a avut bucuria să intre în legătură cu Dumnezeu cu mintea curăţită de amestecul celor materiale şi desprinsă de frecventarea patimilor lumeşti. Este potrivit, deci, şi just ca acela care s-a înălţat la o asemenea obişnuinţă, prin exercitarea de care am amintit mai înainte, să nu mai coboare iarăşi prin excitările cărnii la practicarea pasiunilor ei; să nu accepte nici aburii care se ridică de acolo, ca să nu se întunece astfel ochiul sufletului ca de o ceaţă foarte adîncă şi să nu decadă din contemplarea dumnezeiască, aşa cum se irită privirea cugetului de fumul patimilor.

1. *I Cor.* 7, 33.

CAPITOLUL I

SE CUVINE CA RUGĂCIUNEA SĂ FIE AVUTĂ ÎN VEDERE ÎNAINTE DE TOATE

1

Orice faptă, iubitule, şi orice cuvînt al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos este normă de pietate şi de virtute. Pentru aceasta, desigur, S-a şi întrupat, înfăţişînd ca într-un tablou pentru noi pietatea şi virtutea, pentru ca privind la acest tablou să imităm fiecare, după putere, originalul (arhetipul). Căci pentru aceasta poartă însuşi corpul nostru, pentru ca să imităm şi noi, pe cît se poate, viaţa Lui. Aşadar, tu, cînd auzi cuvîntul şi fapta Lui, să nu asculţi cu indiferenţă şi simplu, oricum ar fi, ci să pătrunzi în fondul sensurilor; să devii părtaş acelora care l-au transmis după înţelesul tainic. Pentru că, într-adevăr Marta primeşte bine pe Domnul, iar Maria se aşază lîngă picioarele Lui [2]; dar amîndouă surorile aveau bunăvoinţă. Să separi acum lucrurile; Marta s-a apucat să pregătească cele necesare pentru satisfacerea trebuinţei Lui trupeşti, iar Maria s-a aşezat lîngă picioarele Lui şi I-a ascultat cuvintele. Deci una şi-a achitat conştiinţa faţă de ce se vedea, alta a slujit la ce nu se vedea. Pentru că într-adevăr cel prezent era şi om şi Dumnezeu, acelaşi Stăpîn care a acceptat bunăvoinţa ambelor femei. Dar Marta, fiindcă era copleşită de oboseală, a rugat pe Domnul să intervină, pentru ca sora ei s-o ajute la slujire, zicînd: *«Spune-I să se ridice şi să slujească cu mine»*. Domnul, însă, răspunzînd, i-a zis: *«Marto, Marto, te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti; dar un lucru trebuie; Maria, totuşi, partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la ea»* [3]. Fiindcă nu ne găsim aici ca să ne odihnim în paturi şi să hrănim pîntecele, ci am venit ca să vă hrănim cu cuvîntul adevărului şi cu înţelegerea tainelor. Aşadar, pe una n-a îndepărtat-o de la lucrul ei, iar pe cealaltă a acceptat-o pentru devotament. Ia aminte acum că pentru amîndouă femeile au fost pregătite două părţi; una este inferioară, fiindcă a ales pe cea corporală — şi totuşi foarte utilă — slujirea; cealaltă este superioară şi mai duhovnicească, fiindcă s-a înălţat prin înţelegerea tainelor.

Tu, cel care asculţi, să iei acestea în mod duhovnicesc şi să alegi pe care o vrei. Dar dacă vrei să slujeşti, să slujeşti în numele lui Hristos. Pentru că Acesta a spus: *«Întrucît aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai*

2. *Luca* 10, 38—39.
3. *Luca* 10, 40—42.

Mei, mai mici, Mie Mi-ați făcut» [4]. Pentru că dacă ai primit pe străini și ai ajutat pe săraci și ai mîngîiat pe cei în suferință și ai dat ajutor celor aflați în stare de nevoie și calamitate, și ai servit pe cei bolnavi, toate acestea Hristos le primește ca făcute Lui însuși. Dacă totuși vrei să imiți pe Maria care a lăsat slujirea trupului și s-a ridicat la contemplarea obiectivelor duhovnicești, să faci aceasta cu consecvență și sinceritate. Lasă trupul, lasă agricultura, bucătăria și pregătirile, și așază-te lîngă picioarele Domnului și ascultă cuvintele Lui, ca să devii părtaș al tainelor dumnezeirii. *Pentru că (contemplarea) învățăturii lui* Iisus este mai înaltă decît slujirea trupului.

II

Ai primit deci, iubitule, exemplele și dovada ; să imiți ceea ce vrei ; poți să devii sau slujitorul săracilor sau iubitorul învățăturii lui Hristos. Dar dacă ai putea să le imiți pe amîndouă, din amîndouă părțile vei primi roada mîntuirii. Deci, primul vine cuvîntul duhovnicesc, iar toate celelalte al doilea, *«pentru că Maria»* — spune Mîntuitorul — *«partea cea bună a ales»*. Așadar, dacă și tu dorești să fii adept al lui Hristos, să te așezi la picioarele Lui și să-I primești Evanghelia ; vei lăsa acolo toată averea ta și vei trăi fără grijă ; vei uita atunci chiar propriul tău corp și astfel vei putea să urmezi învățătura Lui, ca să imiți pe Maria și să cîștigi cea mai înaltă mărire.

Iar cînd te rogi, să fii atent să nu ceri unele în locul altora și să provoci mînia Domnului ; și să nu ceri bani, mărire lumească, putere sau orice altceva dintre cele rezultate din acestea, ci, să ceri împărăția lui Dumnezeu, și El îți va procura toate cele de trebuință trupului, precum spune Însuși Domnul : *«Căutați (mai întîi) împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă»* [5]. Iar pentru rugăciune, iubitule, există două moduri : primul este cel al preamăririi cu *umilință, iar al doilea, care urmează acestuia, este al* cererii. Așadar, cînd te rogi, să nu începi îndată cu cererea ; altfel devii bănuit în privința intenției, că te rogi lui Dumnezeu constrîns de nevoie. La începutul rugăciunii, deci, uită-te pe tine însuți, pe soție, pe copii ; lasă pămîntul, întinde brațele spre cer ; lasă toată făptura văzută și nevăzută și începe să preamărești pe Cel care a făcut toate ; iar cînd îl preamărești pe Acesta, să nu-ți rătăcească mintea încoace și încolo, nici să nu bășmești ca păgînii, ci să alegi din Dumnezeieștile Scripturi și să zici : *«Te binecuvintez, Doamne, Cel îndelung-răbdător, Cel fără de răutate,*

4. *Matei* 25, 40.
5. *Matei* 6, 33.

Care în fiecare zi ai îndurare pentru greșelile mele și Care ne-ai dat nouă tuturor posibilitatea pocăinței. Căci pentru aceasta treci sub tăcere și ne ierți, Doamne, ca să Te preamărim pe Tine, Care dai, din iubire, mîntuire neamului nostru, uneori insuflînd teamă, alteori îndemnînd, alteori folosind pe profeți și, în cele din urmă, cercetîndu-ne prin venirea Hristosului Tău. Pentru că Tu ne-ai creat pe noi, și nu noi. Tu ești Dumnezeul nostru» [6].

III

Iar cînd vei preamări, după Scripturi, precum poți, și vei înălța laudă către Dumnezeu, atunci să începi și să spui, cu umilință: *«Eu, Doamne, nu sînt vrednic să vorbesc înaintea Ta, pentru că sînt tare păcătos»*. Și chiar dacă conștiința ta nu te mustră încă pentru vreun rău, se cuvine să spui, totuși, așa, fiindcă nimeni nu este fără de păcat în afară de Dumnezeu și pentru că, în timp ce săvîrșim multe păcate, pe cele mai multe nici nu le cunoaștem. Pentru aceasta Apostolul spune: *«Conștiința nu mă acuză de nimic, dar cu aceasta nu m-am îndreptat»* [7], adică săvîrșesc multe păcate, dar nu le sesizez. Pentru aceasta și profetul spune: *«Cine va pricepe greșelile»* [8]. Așa încît nu vei minți dacă te numești tu însuți păcătos, pentru că păcătuiești și numai prin aceea că-ți pui în gînd să zici: nu sînt păcătos; așadar, mai degrabă spune: sînt mai păcătos decît toți, întrucît calc porunca dumnezeiască, care rînduiește: *«cînd veți face toate (cele poruncite) să spuneți: sîntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem»* [9]. Astfel se cuvine să ai în mintea ta totdeauna aceasta: sînt netrebnic, și aceasta: *«cu smerenie să se socotească unul pe altul mai de cinste decît el însuși»* [10]. Așadar, să te rogi lui Dumnezeu cu teamă și cu umilință. Iar cînd vei adresa cuvînt de umilință să spui: «Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că Te-ai îndurat pentru păcatele mele și m-ai lăsat nepedepsit pînă acum; pentru că eram vrednic să sufăr încă de mult nenumărate asemenea (pedepse) și să fiu îndepărtat de la fața Ta, dar iubirea Ta îngăduitoare s-a îndurat față de mine; Îți mulțumesc, deși nu sînt în măsură să mulțumesc îngăduinței Tale»; iar cînd vei împlini pe cele două, și preamărirea și umilința, atunci să ceri ceea ce ai nevoie să ceri; dar nu bogăție cum cereai mai înainte, nici mărire lumească, nici sănătatea trupului. Căci Cel care te-a creat și se îngrijește de mîntuirea ta, cunoaște ce-i trebuie fiecăruia, sănătatea sau

6. *Ps.* 99, 2.
7. *I Cor.* 4, 4.
8. *Ps.* 18, 13.
9. *Luca* 17, 10.
10. *Filip.* 2, 3.

boala; ci să ceri, așa cum s-a poruncit, împărăția lui Dumnezeu [11]. Căci pentru nevoile trupului tău, precum s-a spus mai înainte, acesta se va îngriji. Pentru că Împăratul nostru este foarte exigent și se mînie dacă cineva i-ar cere ceva fără importanță, dacă cineva dintre noi L-ar ruga pentru lucruri ce nu se cuvin. Așadar, în rugăciunea ta să nu-ți arăți disperarea, ci să ceri pentru tine lucruri vrednice de împăratul Dumnezeu. Iar cînd ceri cele bineplăcute lui Dumnezeu, să nu încetezi, pînă cînd vei obține cele cerute. Căci la aceasta a făcut Domnul aluzie în Evanghelie, cînd a spus: *«Cine dintre voi, avînd un prieten și se va duce la el în miez de noapte și-i va zice: Prietene, împrumută-mă cu trei pîini, că a venit din cale un prieten la mine și n-am ce să-i pun înainte; iar acela, răspunzînd dinăuntru, să-i zică: Nu mă da de osteneală. Acum ușa este încuiată și copiii mei sînt în așternut cu mine. Nu pot să mă scol să-ți dau. Zic vouă: Chiar dacă sculîndu-se, nu i-ar da pentru că-i este prieten, dar, pentru îndrăzneala lui, sculîndu-se, îi va da cît îi trebuie»* [12].

IV

Domnul ne dă exemplu ca să ne învețe să fim tari și rîvnitori în credință. Adică folosește exemplu omenesc, ca să înveți să nu te lași copleșit de oboseală vreodată, încît, atunci cînd vei cere și nu vei primi, să nu încetezi pînă ce vei primi, dacă, desigur, vei cere, așa cum s-a spus, cele ce Dumnezeu dorește. Și să nu spui, sînt păcătos și nu sînt ascultat. De aceea, în mod sigur, ca să nu deznădăjduiești, să spui (mereu): *«chiar dacă nu-i va da pentru că-i este prieten, dar, pentru îndrăzneala lui, îi va da cît îi trebuie»* [13]. Și chiar dacă va trece o lună, un an, trei ani, patru ani sau și mai mulți, pînă ce vei primi, să nu încetezi, ci să ceri, cu credință, lucrînd totdeauna binele. Pentru că adeseori cîte unul dintre noi în tinerețe a urmărit înțelepciunea, după aceea pe furiș s-a strecurat plăcerea, s-au pus în mișcare plăcerile după natură, a slăbit rugăciunea, vinul devine stăpînul tinereții, se pierde înțelepciunea (cumpătarea) și omul devine altul decît cel care trebuie. Astfel se produc schimbările, fiindcă nu ne împotrivim patimilor cu gînd curajos. De aceea, se cuvine ca fiecare să pună la contribuție toate puterile lui și să roage cu îndrăzneală pe Dumnezeu să-i stea într-ajutor. Pentru că dacă cineva din lenevie se lasă stăpînit de patimi și se predă vrăjmașilor, cu acesta Dumnezeu nu se aliază și nici nu-l ascultă; căci, lăsîndu-se stăpînit de păcate, s-a îndepărtat pe sine de Dumnezeu.

11. *Matei* 6, 33.
12. *Luca* 11, 5–8.
13. *Luca* 11, 8.

Pentru că cel care vrea să fie ajutat de Dumnezeu nu-şi părăseşte datoria; şi cel care nu-şi părăseşte datoria nu este părăsit niciodată de ajutorul dumnezeiesc. Se cuvine, aşadar, ca să nu-l condamne conştiinţa pentru nimic şi astfel să ceară ajutorul dumnezeiesc. Dar să nu ceară (ajutorul) cu indiferenţă, ci cu mintea concentrată, pentru că, altfel, nu numai că nu va primi ceea ce a cerut, ci mai degrabă va mînia pe Stăpîn. Pentru că dacă cineva care, stînd şi vorbind înaintea şefului, stă drept, cu multă teamă, avînd nemişcată şi privirea externă şi cea internă a sufletului, pentru ca nu cumva să-şi atragă vreo neplăcere, cu atît mai mult se cuvine ca înaintea lui Dumnezeu să stea cu teamă şi frică, avînd îndreptată toată atenţia numai către El şi în nici o altă parte. Pentru că El nu priveşte numai pe omul exterior, ca oamenii, ci cercetează şi pe cel interior. Aşadar, dacă stai înaintea lui Dumnezeu, aşa cum se cuvine, şi îi oferi toate puterile tale, să nu încetezi pînă ce vei primi ceea ce ai cerut; dar dacă conştiinţa ta te acuză ca mîndru şi dacă, deşi poţi, nu te rogi concentrat, să nu îndrăzneşti să stai înaintea lui Dumnezu, pentru ca să nu devină rugăciunea ta păcat. Dacă însă, fiind slăbit de păcat, nu poţi să te rogi cu stăruinţă, constrînge-te atît cît poţi şi stai stăruitor înaintea lui Dumnezeu, avînd mintea concentrată către El şi rugîndu-L (să fie) alături de tine; şi Dumnezeu iartă, fiindcă nu poţi să stai aşa cum trebuie înaintea lui Dumnezeu, nu din dispreţ, ci din slăbiciune. Dacă în acest fel te sileşti spre tot lucrul bun, să nu încetezi pînă ce nu vei primi ceea ce ceri, ci să baţi cu răbdare la uşa Lui, căutînd împlinirea cererii tale. «*Căci oricine cere ia* — spune (Scriptura) — *cel ce caută găseşte şi celui care bate i se va deschide*»[14]. Căci ce altceva vrei să dobîndeşti decît numai mîntuirea de la Dumnezeu?

V

Doreşti să ştii, iubitule, cum aveau răbdare sfinţii şi nu deznădăjduiau? Dumnezeu a chemat pe Avraam, cînd era mai tînăr, şi l-a mutat din pămîntul asirienilor în Palestina, zicîndu-i: «*Iată, îţi voi da ţie pămîntul acesta şi urmaşilor tăi; şi vor fi ca stelele cerului urmaşii tăi, care nu vor putea fi număraţi*»[15]. Şi a trecut număr mare de ani şi au atras îmbătrînirea firii lui şi s-a apropiat moartea, dar el n-a spus: Doamne, totdeauna mi-ai făgăduit copii şi ai prezis că voi fi tată tuturor neamurilor. De bătrîneţe impulsurile firii mele sînt moarte, iar Sara, femeia mea, de bătrîneţe nu mai are de mult ceea ce este caracteristic femeii în fiecare lună; aşa încît făgăduinţa ta este mincinoasă.

14. *Luca* 11, 10.
15. *Fac.* 13, 15—16.

Pentru că doi bătrîni, ce nădejde (să mai) avem? N-a spus acestea, nu le-a gîndit, ci a rămas nezdruncinat în credinţă, şi într-adevăr, după vîrstă îmbătrînise, dar nădejdea era tînără; trupul mergea spre slăbiciune şi producea deznădejde, dar credinţa întărea şi sufletul şi trupul. Dumnezeu — spunea — este cel care a făgăduit, Stăpînul firii şi nu se poate întîmpla altfel. El face posibile şi pe cele cu neputinţă, pentru că El face şi schimbă toate, aşa cum vrea. Să imiţi, deci, credinţa lui Avraam. Într-adevăr, atunci cînd firea a slăbit şi impulsurile cărnii au amorţit, atunci a luat viaţă făgăduinţa lui Dumnezeu. Însuşeşte-ţi exemplele. Dar noi ne rugăm un an şi încetăm stăruinţa; postim doi ani şi renunţăm. Aşadar, să nu slăbim în aşteptarea făgăduinţei lui Dumnezeu. Căci Cel care a făgăduit aceluia că-i va înmulţi urmaşii, ne va făgădui şi nouă că ne va împlini dorinţa, dacă cerem fără încetare. Pentru că spune (Scriptura): *«Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi»* [16]. Pentru că în timp ce tu erai departe de El, obosit şi apăsat de sarcina foarte grea a păcatului, El S-a milostivit de tine şi te-a chemat, ca să te uşureze de sarcină şi să-ţi dea odihnă în viitor, şi tu să nu te încrezi în El? Acum, însă, chiar dacă am vrea să tăcem, vom fi mustraţi de conştiinţa noastră; căci n-avem încredere în El, fiindcă — aşa-zicînd — n-ar putea să ne odihnească, şi ezităm să luăm asupra noastră jugul Lui cel comod şi uşor şi să intrăm în împărăţia cerurilor prin poarta cea strîmtă, ci preferăm mai degrabă să luăm asupra noastră povara grea a păcatelor şi prin dorinţele plăcerii noastre să urmăm calea fără îngrădiri şi să intrăm prin poarta largă spre pierzare. Dar, va spune cineva, în repetate rînduri am cerut şi n-am primit. Aceasta s-a întîmplat, în orice caz, fie pentru că ai cerut într-un fel cum nu s-ar fi cuvenit, fie cu necredinţă, fie cu mintea împrăştiată, fie lucruri care nu-ţi erau de folos. Dar chiar dacă uneori ai cerut lucruri care erau spre folosul tău, n-ai stăruit în cerere. Pentru că Scriptura spune: *«Prin răbdarea voastră vă veţi mîntui sufletele voastre»* [17], şi: *«Cel care va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui»* [18].

VI

Dumnezeu cunoaşte inima celor care se roagă. Aşadar — va spune cineva — ce nevoie are Dumnezeu de cererea noastră? Nu ştie El de ce avem trebuinţă? Deci, ce nevoie (este) de cerere? Dumnezeu cunoaşte, într-adevăr, ceea ce ne trebuie şi ne procură din belşug toate

16. *Matei* 11, 28.
17. *Luca* 21, 19.
18. *Matei* 10, 22.

bunurile materiale, spre a ne bucura de ele, și, fiindcă este bun, plouă și peste cei buni și peste cei nedrepți și face să răsară soarele Său și peste cei răi și peste cei buni [19], și înainte ca să le cerem noi; totuși, credința și faptele virtuții și împărăția cerurilor nu le vei primi dacă nu le vei cere cu osteneală și cu multă stăruință. Pentru că se cuvine ca mai întîi să le dorești și după aceea să le ceri în mod sincer, cu credință și răbdare, oferind toate puterile tale, și în nici un caz să nu fii acuzat de conștiința proprie ca cerînd fie cu neglijență, fie cu lenevie; și atunci vei primi cînd va vrea Domnul; pentru că El știe mai bine cele ce-ți sînt de folos. Și poate pentru aceasta amînă să împlinească cererea ta, gîndind la sîrguința ta către El, și ca să cunoști ce importanță are darul lui Dumnezeu și să păzești cu frică ce ți s-a dat. Pentru că orice dobîndește cineva cu trudă multă, se îngrijește ca să-l păzească, pentru ca nu cumva pierzîndu-l să piardă astfel și osteneala lui mare, și disprețuind darul lui Dumnezeu să devină nevrednic de viața veșnică. Căci ce ar fi folosit Solomon dacă ar fi luat cu ușurință darul înțelepciunii și l-ar fi pierdut?

VII

Așadar să nu-ți pierzi curajul dacă nu ți se va împlini îndată cererea ta. Căci dacă Stăpînul cel bun ar ști că, primind îndată darul, nu-l vei pierde, ar fi gata să ți-l procure chiar înainte de a-l cere. Acum însă procedează așa (amînă) din grija față de tine. Căci dacă cel care a primit un talant și l-a păstrat întreg a fost condamnat pentru că n-a cîștigat nimic cu el, cu cît mai mult va fi pedepsit cel care l-a pierdut [20]. Știind acestea, că, mai curînd sau mai tîrziu, o să primim (totuși) să rămînem mereu mulțumitori Domnului, pentru că toate cîte le face Stăpînul, pentru mîntuirea noastră le rînduiește; numai să nu ne descurajăm și să încetăm să cerem. Căci pentru aceasta a spus Domnul parabola despre văduvă, care cu perseverența ei l-a înduplecat pe judecătorul nedrept [21]; pentru ca și noi, prin stăruință necurmată, să primim cele cerute de noi. Căci prin aceasta se vădește și credința și dragostea noastră față de Dumnezeu, cînd, și fără să se împlinească îndată cererea noastră, continuăm să-l mulțumim. Așadar, să-I mulțumim fără încetare, ca să ne învrednicim să dobîndim bunurile Lui veșnice, pentru că Lui I se cuvine mărirea în vecii vecilor. Amin.

19. *Matei* 5, 45.
20. *Matei* 25, 25—30.
21. *Luca* 18, 2—5.

CAPITOLUL II

DESPRE SUPRAVEGHEREA GÎNDURILOR ŞI CĂ TRUPUL NU ESTE RĂU CUM AU SOCOTIT UNII

I

Înainte de orice şi cu orice chip trebuie stăpînită raţiunea, avînd neadormită supravegherea gîndului, aşa încît să nu îngăduie sufletului să încline cu uşurinţă, din cauza dorinţelor neraţionale, către acţiuni contrare ale trupului. Căci vederea trupului este ochiul, iar vederea sufletului este mintea (care este) de aceeaşi natură cu el; dar nu aşa ca existînd unul în celălalt, ci sufletul şi mintea se identifică, pentru că mintea este puterea naturală de raţiune a sufletului, iar nu ceva din afară. Căci atunci cînd sufletul — precum îl stimulează inteligenţa lui, — care a fost sădită în el în mod natural de Sfînta Treime cînd l-a creat — reflectă la cele bineplăcute şi necesare, atunci îndată se eliberează de influenţele păgubitoare ale trupului; după cum, presimţind şi înfrînînd pornirile dezordonate ale trupului, redobîndeşte liniştea ce i se cuvine şi, fără nici o piedică, se ataşează gîndurilor conforme cu natura ei, căci, potrivit puterii care există în ea, contemplează cu intensitate sfînta şi adorata Treime şi reflectă la inaccesibilitatea măririi dumnezeieşti, din cauza extraordinarei ei străluciri, la curăţenia fericirii, la infinitatea înţelepciunii, la constanţa şi plăcerea liniştii, la natura nepăsătoare şi de neclătinat. Căci aceluia ce nu i se poate întîmpla nimic neprevăzut, pentru că deţine cunoaşterea celor întîmplate şi a tuturor celor care s-ar putea întîmpla, şi are în mîinile sale toate, aceluia căruia nimic nu i se poate împotrivi sau este în măsură să prevadă totul, la acela este logic să existe linişte şi netulburare continuă. Pentru că tulburările în gîndurile oamenilor le provoacă, prin natura lor, împrejurările neaşteptate şi neprevăzute. Aşa încît cel care nu se tulbură de nici o răutate şi are toată virtutea şi tot binele care urmează, acela pe drept va cîştiga bucuria neclătinată şi veşnică. Pentru că bucuria urmează virtutea şi bunătatea, precum spune profetul: *«veseli-se-va Domnul de lucrurile Lui»* [22].

II

Aşadar, sufletul care-şi păstrează mintea cu veghere şi forţele ce-i aparţin se va afla în gîndurile amintite mai înainte şi va exercita caracterul său spre ceea ce este corect şi drept, cinstit şi paşnic. Dar

22. *Ps.* 103, 32.

cînd va înceta să reflecteze și să privească cu atenția cele ce se cuvin, atunci patimile trupului, ca și cînii răi și îndrăzneți care pierd din vedere supravegherea, se trezesc și atacă cu forța sufletul, fiecare dintre patimi încearcă în mod diferit ca să-l divizeze, repartizîndu-și sieși o parte din puterea lui vitală. Căci știu că sufletul, deși este unul și același, are (totuși) două puteri : una este cea vitală a trupului, iar cealaltă este cea care are în vedere cele ce există, pe care o și numim rațiune. Dar puterea vitală a trupului, fiindcă trupul și sufletul sînt unite, există de la natură, în temeiul unirii, și nu dintr-o dispoziție ; căci așa cum soarele nu este în măsură să nu lumineze lucrul către care și-a trimis razele, la fel și sufletul nu poate să nu dea viață trupului în care va fi creat. Totuși puterea speculativă este pusă în mișcare de voință (din dispoziție). Așadar, dacă, în general, sufletul se învoiește cu puterea lui speculativă și rațională să vegheze, precum spune profetul : *«nu va dormita cel ce te păzește»* [23], atunci el adoarme patimile trupului în două moduri : pe de o parte, le cumințește și le calmează prin înfățișarea lucrurilor celor mai bune și mai convenabile cu care se îndeletnicește, iar pe de altă parte, prin grija lui, (supraveghind) liniștea trupului. Dacă însă sufletul va adopta lenevia și prin aceasta nu va pune în lucrare partea lui de veghere, atunci patimile trupului vor găsi inactivă puterea vitală, o vor împărți, și, fiindcă nu va exista nimeni ca să supravegheze și să împiedice răul (patimile), vor antrena sufletul spre propriile lor plăceri și acțiuni. Așa încît patimile trupului sînt violente atunci cînd puterea rațională care există în noi lîncezește, dar sînt ascultătoare atunci cînd aceasta reacționează și dispune. Așadar, nu este de condamnat trupul la aceia care vor să gîndească corect despre el. Se cuvine deci ca prin expunerea părerii mele să dezmințim și părerile greșite ale acelora care gîndesc rău despre trup. Căci, iubitule, așa cum calul este lucru bun și cu cît este mai vioi și mai impetuos de la natură, cu atît este mai bun, el are totuși nevoie de cineva care să-l înfrîneze și să-l conducă pentru că este lipsit de gîndire ; iar atunci cînd cel care-l înfrînează este călare pe el, calul se va forța să facă uz de natura lui.

III

Dacă, așadar, călărețul va folosi cum trebuie vioiciunea calului, își servește interesul, își împlinește scopul, se salvează pe sine însuși, și calul se dovedește foarte bun în vederea folosirii ; dacă însă călărețul va conduce rău calul tînăr, animalul adeseori se abate din drum, pe unde nu există drum, iar atunci cînd revine la drumul normal, cîteodată îl

23. *Ps.* 120, 3

aruncă jos chiar pe cel care este călare, şi neîndemînarea celui care ţine frîul îi poate pune în primejdie pe amîndoi. Aşa să gîndeşti şi pentru suflet şi pentru trup. Căci trupul n-a primit pornirile lui naturale fără motiv, ci în general spre cele bune şi de folos fiecăruia; dar este lipsit de gîndire raţională, pentru ca sufletul să fie cinstit cu virtuţile gîndirii. Căci dacă sufletul foloseşte, aşa cum se cuvine, pornirile trupului, salvează şi trupul şi este şi el însuşi în afară de primejdie; dacă însă va neglija lucrarea conducerii şi, cuprins de somnul neglijenţei, va abandona îndrumarea trupului, atunci acesta, fiindcă este lipsit de gîndire raţională, se îndepărtează de la drumul drept şi antrenează spre acelaşi rău sufletul, nu din propria-i răutate, ci din cauza acelei indiferenţe (a sufletului). Căci, dacă patimile trupului n-au putut să fie subjugate de suflet, pe bună dreptate trupul va fi răspunzător; dacă însă el s-a făcut ascultător multora, care s-au străduit să-l stăpînească, trupul este nevinovat faţă de cel care au încercat să-l acuze de (a fi) căpetenie a răutăţii, iar răspunzător pentru lipsa de grijă este sufletul, ca acela căruia îi revine conducerea asupra trupului, dar nu fiindcă acesta ar avea de la natură răul în sine, ci pentru că-i lipseşte binele care a fost instituit în el. Căci viciul nu este nimic altceva decît lipsa virtuţii.

CAPITOLUL III

NU SE CUVINE SĂ AVEM CONVORBIRI CU FEMEI, FĂRĂ SUPRAVEGHERE

I

Despre supravegherea gîndurilor şi despre înfrînarea patimilor trupului, despre destinderea şi odihna omului interior şi despre cunoaşterea şi studierea îndatoririlor lui am vorbit mai înainte, pe cît a fost posibil, îndeajuns. Dar este nevoie nu numai de supravegherea gîndurilor, ci chiar de ferirea de a vorbi despre ele, pe cît este posibil, mai ales, acelea care — fiindu-ne apropiate —, ne readuc în minte patimile şi astfel agită şi tulbură gîndirea şi provoacă în suflet lupte şi războaie. Căci războiul care, fără voia noastră, vine asupra noastră, ni-l asumăm de nevoie; la primul război şi înfrîngerea poate să fie iertată, dar să ne rugăm să nu se întîmple aceasta cu luptătorii care urmează pe Hristos; la al doilea (război) însă înfrîngerea, în afară de faptul că-l face pe om de batjocură, îl lipseşte şi de iertare. Se cuvine deci să evităm, cît se poate mai mult, relaţiile şi întîlnirile cu femeile, în afară dacă

vreo nevoie indispensabilă ar face întîlnirea de neevitat. Dar şi atunci cînd s-ar produce o asemenea nevoie, să ne păzim ca de foc, şi să ne despărţim cu hotărîre şi cît mai iute posibil. Să ai în minte ce spune despre aceasta Înţelepciunea: *«Oare va pune cineva foc în sînul lui fără ca veşmintele lui să nu ardă? sau va merge cineva pe cărbuni aprinşi, fără să-şi frigă tălpile?»* [24].

II

Dar dacă cineva ar spune că nu este păgubit de întîlnirile şi de relaţia cu femeile, acesta sau nu are natură bărbătească, şi acesta este lucru foarte curios (cu totul rar), fiindcă se găseşte între natura bărbătească şi cea femeiască (aşa cum sînt eunucii), cei care din naştere sînt incapabili pentru unirea cu femeia, dacă, desigur, acceptăm că şi aceia sînt impasibili şi fără vreo zvîcnire către femei, pentru că — aşa cum spune Înţeleptul — *«dorinţa eunucului, inapt pentru unirea cu femeia, este să deflorezе fecioara»* [25], sau, dacă ar avea natură bărbătească, nu-şi dă seama, fiindcă fiind scăldat în patimi, imită pe aceia care se înfurie şi vociferează şi socotesc că nu au nici o suferinţă (patimă), în timp ce starea lor este groaznică. Dar să admitem imposibilul, că ar exista cineva care n-ar fi înţepat de pasiune bărbătească. Chiar dacă personal n-ar avea dorinţă, el nu poate să convingă cu uşurinţă şi pe alţii că nu are; iar cînd cineva scandalizează pe alţii, fără să aibă de cîştigat ceva, ştim că nu este lipsit de primejdie pentru cel care face aşa ceva. După aceea trebuie să avem în vedere şi o altă latură că, anume, chiar dacă bărbatul şi-ar păstra gîndurile curate, nu poate să susţină că şi femeia este deasupra patimilor trupeşti; căci de multe ori, dacă nu-şi poate aduna gîndul şi se încălzeşte în dorinţă, aceasta i se va întîmpla din cauza celui cu care a avut convorbiri, fără supraveghere. Şi acesta, într-adevăr, nu se răneşte; el răneşte totuşi de multe ori, fără să-şi dea seama. Şi o tînără care disimulează, aşa-zicînd, iubirea duhovnicească, mergînd continuu la un ascet, începe să fie cuprinsă de păcat prin ochi şi prin priviri nestăpînite, este roasă de privirea celui de lîngă ea şi cu gînduri necurate îşi distruge curăţia lăuntrică de care se îndrăgosteşte cu înfocare îndeosebi cel tînăr căsătorit. Aşadar, ca să nu se întîmple nimic din cele amintite, se cuvine să ne ferim, dacă într-adevăr este cu putinţă, şi, în general, dacă nu este cu putinţă, să evităm cel puţin convorbirile dese şi prelungite şi întîlnirile cu femei, nu fiindcă urîm genul feminin, ferească Dumnezeu, nici pentru că renegăm rudenia cu acelea; dimpotrivă, se cuvine să le apropiem şi să le ajutăm după putinţă, în

24. *Pilde*, 6, 27—28.
25. *Înţ. Sir.* 20, 3.

general pe fiecare (femeie), ca una ce participă la firea omenească, dar îndeosebi pe acelea care au luat asupra lor luptele castității, ca surori împreună luptătoare cu noi; dar să fim atenți, ca nu cumva întîlnirea să ne readucă în memorie patima pe care reușisem s-o îndepărtăm și s-o depășim.

CAPITOLUL IV

SE CUVINE CA SĂ POTRIVIM CUMPĂTAREA DUPĂ PUTEREA TRUPULUI, IAR MUNCA TRUPEASCĂ ESTE BUNĂ ȘI LEGITIMĂ

I

Așadar, se cuvine să avem stăpînire și asupra pîntecelui. Căci educarea pîntecelui este înlăturarea pasiunilor, iar înlăturarea pasiunilor este liniștea și seninătatea sufletului, iar liniștea sufletului este izvorul cel mai productiv de virtuți. Dar cea mai bună cumpătare a pîntecelui este cea potrivită fiecăruia după puterea trupului. Căci unora oboseala poruncită nu le-a produs supărare, ci le-a dat mai degrabă bună dispoziție decît mîhnire, datorită solidității și neobișnuitei construcții și puteri a trupului, și ceea ce pentru aceștia era ușor de suportat, pentru alții a devenit cauză de primejdii. Pentru că între trupuri poate să găsească cineva atîta deosebire cîtă există între aramă și fier, pe de o parte, și bucățelele de lemne pe de altă parte. Așa încît cumpătarea se cuvine să fie practicată ținîndu-se seama de puterea existentă. Căci virtuțile, cînd sînt obținute numai în suflet, au aceeași valoare pentru toți, precum bunăvoința, indulgența, modestia, bunătatea, dragostea frățească, sinceritatea, dragostea de adevăr, compasiunea, amabilitatea, filantropia; dar pe acestea le numim virtuți proprii sufletului, pentru că, desigur, la dobîndirea și însușirea lor trupul nu contribuie cu nimic mai mult pentru suflet, decît numai că se face pentru el camera de deliberare în care sînt discutate virtuțile și sînt luate hotărîrile. Totuși cumpătarea se cuvine să fie limitată pentru fiecare om după puterea lui trupească, așa încît nici să nu contribuim mai puțin decît îngăduie puterea reală, nici să nu ne forțăm peste putere. Pentru că și aceasta, socotesc, se cuvine s-o avem în deosebită atenție, ca nu cumva, adică, să consumăm rezistența trupului cu excesul cumpătării și să-l facem neputincios să împlinească actele importante. Pentru că Dumnezeu cînd a creat pe om, n-a voit ca el să fie nelucrător și nemișcător, ci să fie activ pentru îndatoriri, căci pe Adam l-a așezat în paradis poruncin-

du-i ca să-l lucreze şi să-l păzească [26] (căci chiar dacă în poruncă ar fi sens de teorie, totuşi înţelesul special al ei a fost vrednic de zel şi studiu), iar după căderea lui de acolo i-a poruncit să-şi mănînce pîinea în sudoarea feţei [27]. Iar că cele spuse pentru Adam au fost spuse şi pentru toţi descendenţii lui rezultă clar din aceasta: Că Dumnezeu a hotărît împotriva lui (Adam) şi moartea cînd a spus: *«pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce»* [28], şi că toţi urmaşii lui au devenit părtaşi cu el întru totul la această nenorocire. Se cuvine aşadar să nu se intervină cu ceva contra naturii şi contra celor hărăzite de Făcătorul naturii, ci, fiecare respectînd aceste hotărîri, să aibă corpul capabil să activeze şi să nu fie niciodată extenuat prin excese. Acesta cred că este modul cel mai bun pentru activitate, să păstreze fiecare cu fidelitate legile rînduite.

II

De altfel, chiar din mulţimea mărturiilor Sfintei Scripturi putem să stabilim ceea ce s-a spus. Căci Sfînta Scriptură porunceşte într-adevăr ca să lucrăm şi să ne mişcăm cu trupul şi mai degrabă să sprijinim neputinţa unora decît să folosim ajutorul altora, dar să nu-l secătuim şi să nu-l slăbim cu asceză exagerată. Şi pentru aceasta, îţi voi prezenta ca martor mult mai vrednic de încredere pe Sfîntul Pavel, care spune: *«Auzim că unii de la voi umblă fără rînduială, nelucrînd nimic»* [29]; dar confundînd nelucrarea cu neorînduiala, spune: *«că noi n-am fost fără rînduială la voi, nici n-am mîncat de la cineva pîine în dar, ci cu muncă şi cu trudă am lucrat noaptea şi ziua»* [30], şi mai mult decît aceasta: *«mîinile acestea au lucrat pentru trebuinţele mele şi ale celor care erau cu mine»* [31]; şi în alte părţi: *«ca să-şi mănînce pîinea lor muncind»* [32], şi: *«ca să trăiţi în linişte, să faceţi fiecare ale sale şi să lucraţi cu mîinile voastre»* [33].

Se cuvine ca ascetul să fie străin de orice înfumurare, şi, cînd merge pe o cale efectiv frecventată, să nu se incline (privind) nici într-o parte, nici într-alta; adică nici comoditatea să n-o îmbrăţişeze, nici trupul să nu-l extenueze prin cumpătare exagerată. Pentru că, dacă era bine ca să neglijăm trupul şi să fie un mort viu, Dumnezeu în orice caz dintru început ne-ar fi construit astfel; dar dacă nu ne-a construit aşa,

26. *Fac.* 2, 15.
27. *Fac.* 3, 19.
28. *Fac.* 3, 19.
29. *II Tes.* 3, 11.
30. *II Tes.* 3, 7—8.
31. *Fapte* 20, 34.
32. *II Tes.* 3, 12.
33. *I Tes.* 4, 11.

totdeauna am făcut ceea ce a hotărît bine; şi fiindcă ne-a creat bine, toţi cîţi nu păstrează pe cît este posibil ceea ce a fost bine construit, păcătuiesc.

III

Aşadar ascetul pios un lucru să reflecteze: ca nu cumva viciul să se instaleze în sufletul lui din neglijenţă, ca nu cumva curăţenia şi atenţia gîndului către Dumnezeu să înceteze, ca nu cumva sfinţenia Duhului şi luminarea care vine de acolo în suflet să se întunece. Pentru că, dacă cele menţionate se dezvoltă bine, pasiunile trupului nu vor găsi în nici un caz prilej să se trezească atunci cînd sufletul se îndeletniceşte cu cele de mai sus şi nu oferă prilej trupului pentru trezirea pasiunilor. Căci dacă de multe ori, cînd reflectăm, cu gînd stăruitor, ceva pentru viaţă, vederea şi urechea rămîn impasibile şi întreg sufletul este atent la gîndire, lăsînd senzaţiile izolate, cu atît mai mult nu vom avea timp să gîndim la patimi, dacă dragostea dumnezeiască prinde vigoare în sufletul nostru. Dar chiar dacă cumva acestea s-ar răzvrăti puţin, ele vor fi liniştite îndată cu superioritatea sufletului. Căci spune-mi, ce este mai bine, să imităm pomii fructiferi, care şi pe ei se umplu pînă sus şi pe alţii îi bucură de roadele lor, sau să ne facem asemenea plantelor care se ofilesc de căldură şi secetă, şi să fim — după profet — sfeclă pe jumătate coaptă [34], care nu poate să fie întrebuinţată nici pentru nevoile familiei (deşi avem în noi de la natură puterea pentru tratamentul care ne este necesar), şi să urmărim adevărul pe jumătate, numai pentru suflet, nu şi pentru trup? Căci dacă am fi fost stabiliţi fără trup, ar fi fost necesar să cercetăm ceea ce este mai de preţ numai pentru suflet; dar fiindcă omul este dublu, dublă se cuvine să fie şi căutarea virtuţii, obţinînd-o şi prin oboselile trupului şi prin exercitările sufletului. Dar oboselile trupului nu sînt nelucrarea, ci munca.

IV

În orice caz se cuvine ca şi aceasta s-o avem în vedere, ca să nu ne lăsăm antrenaţi în slujirea plăcerilor, sub pretextul trebuinţei trupului. Căci dacă era posibil să îndeplinim muncile trupului, suportînd o lipsă continuă, aceasta ar fi (fost) extraordinar; dar fiindcă foarte puţine trupuri pot să se menţină cu asemenea regim, se cuvine să postim cu măsură şi să procurăm trupului întărirea care-i este necesară, fără ca plăcerea să comande în privinţa alimentelor, ci gîndirea să stabilească precis trebuinţa, aşa cum un doctor cunoscător al îndatoririlor

34. *Isaia* 51, 20.

(cu experienţă) tratează o boală fără nici o dificultate. Aşadar, cînd sufletul va dobîndi această dispoziţie, cel care mănîncă nu va apărea deloc mai prejos în înţelegere decît cel care nu mănîncă, iar în privinţa scopului urmărit îşi va impune sieşi nu numai postul continuu, ci chiar inaniţia, şi cu procurarea celor necesare pentru corp va avea lauda unei foarte bune iconomii. Căci educarea bine făcută trupului şi cumpătarea în mod obişnuit nu înfierbîntă dorinţele şi nu produc dorinţe de neînfrînat. Pentru că aceasta provine din poftă nesăţioasă şi din voluptate. Aşadar acestea, (urmate) pe cît este cu putinţă după legile naturii şi mărturiile dumnezeieştii Scripturi, vor fi suficiente ca să întărească pe cel care stă înaintea noastră spre examinare. Totuşi fiindcă se cuvine să întărim cele spuse nu numai cu sfaturi orale, ci să şi confirmăm sfatul cu exemple practice, vom merge la însăşi viaţa după trup a Mîntuitorului, pe care a lăsat-o ca model şi exemplu de virtute pentru toţi cei care doresc să trăiască pios; aşa încît ceilalţi, văzînd acele exemple, să trăiască într-un mod asemănător cu acestea, fără să denatureze în nici un caz originalul (arhetipul) prin deosebirea imitării. Dar că Mîntuitorul a lăsat propria Lui viaţă ca model al celei mai bune vieţi pentru toţi care doresc să I se supună Lui, ascultaţi-L chiar pe El învăţînd despre aceasta: *«Dacă-Mi slujeşte cineva — spune — să-Mi urmeze»* [35], neînţelegînd urmarea după trup (ceea ce ar fi imposibil tuturor, ştiindu-se că Domnul se află acum cu trupul în ceruri), ci imitarea vieţii Lui, cu stricteţe, cît este posibil.

V

Aşadar, cum a trăit şi cum S-a comportat Mîntuitorul nostru? El n-a săvîrşit nici un păcat [36]. Căci, cum s-ar putea ca dreptatea să fie învinsă de păcat? Sau cum s-ar putea ca minciuna să învingă adevărul? Sau cum s-ar putea ca forţa să fie învinsă în luptă de slăbiciune? Sau cum s-ar putea ca inexistenţa să aibă stăpînire peste existenţă? Căci lui Dumnezeu, Care exista de totdeauna, iar existenţa Lui nu are hotar, nu I se poate pune limită; în timp ce păcatul existînd ca un început nu poate fi conceput cu o asemenea însuşire; deci, înţelegîndu-se existenţa (păcatului) numai pe timpul cît lipseşte binele în cei care săvîrşesc păcatul, mai degrabă decît în cele săvîrşite rău, se întîmplă cu răutăţile ca şi cu întunecimea spirituală, care se împrăştie cu lumina dreptăţii; pentru că lumina luminează în întuneric [37]; şi întunericul durează pînă la încetarea faptelor rele. Căci atunci cînd sînt părăsite fap-

35. *Ioan* 12, 26.
36. *I Petru* 2, 22.
37. *Ioan* 1, 5.

tele rele, dispare totodată şi existenţa păcatului. «*Căci* — conform Scripturii — *păcatul lui va fi căutat şi nu se va afla*»[38]; iar dacă pedeapsa pentru păcate încă se păstrează pentru cei ce păcătuiesc, şi pedeapsa pentru nedreptăţi este fără sfîrşit. Aşadar, Domnul «*păcat n-a săvîrşit, nici vicleşug în gura Lui nu s-a aflat*»[39]; dar El a procurat multe exemple de răbdare, îngăduinţă, cinste, blîndeţe, filantropie, bunătate, modestie, înţelepciune şi, în general, de orice virtuţi care sînt relatate clar în Evanghelii. Într-adevăr răbdarea şi îngăduinţa Lui sînt demonstrate prin aceea că a suportat ispitirile, care ascundeau totdeauna exagerări, care aveau loc imediat, fapte urîte anterioare şi prin aceea că le demonstra în mod paşnic, ca să-i îndepărteze de răutate; dar (în general), nu se apăra şi nu ataca, ci se străduia să înfrîngă răutatea acelora cu binefaceri, iar rezistenţa răutăţii lor, cu daruri de bunuri şi, în sfîrşit, prin faptul că a acceptat să fie răstignit pentru aceia care L-au răstignit. Iar, blîndeţea şi bunăvoinţa lui Iisus s-au dovedit prin faptul că primea pe toţi cu bunătatea corespunzătoare Lui şi da curajul conversaţiei (relaţiei) cu El nu numai celor mai importanţi dintre oameni, ci şi acelora care se obişnuiseră şi doreau să facă cele mai necinstite fapte. Aşadar, astfel se apropiau desfrînaţii şi vameşii, nu ca să-şi mărească patima luxului sau a zgîrceniei, ci ca să şteargă patima sufletului. Şi nu erau tulburaţi de conştiinţa perversităţii atît de mult, pe cît luau curaj din nădejdea vindecării; pentru că aflau şi cea mai înaltă experienţă a nădejdii. Dar care sînt dovezile filantropiei şi milei Lui? Într-adevăr, uneori folosea masa întinsă în pustie pentru cei obosiţi din lipsă, dar îi primea în două moduri: şi cu abundenţa celor necesare şi cu felul aprovizionării contrar oricărei aşteptări[40]; alteori se milostivea de mulţimile care se aflau (înaintea Lui), pentru că erau necăjite şi rătăcite ca oile fără păstor[41] şi vindeca slăbiciunile trupeşti, restabilind membrele mutilate, vindeca infirmităţile, dezlega bolile sufleteşti şi legăturile de nedezlegat ale păcatelor şi instrumentele schimburilor constrîngătoare (nedrepte), pe care le-au făcut cu tatăl păcatului, diavolul. Iar pentru modestia (umilinţa) Lui, cît de mari sînt dovezile? Căci nu numai că a preferat să fie învestit cu corp, ci S-a şi făcut şi S-a numit, după felul care exista, Copil al unor părinţi modeşti; adică S-a făcut Copil al mamei Lui, dar a fost Copil al celui care

38. *Ps.* 9, 35.
39. *Isaia* 53, 9; *I Petru* 2, 22.
40. *Matei* 15, 32 s.u.
41. *Matei* 9, 36.

a fost socotit tatăl Lui [42]. Iar înțelepciunea Lui se constată din faptul că, pe de o parte, a mustrat pe saducheii care încercau să ia în derîdere învierea cu povestea celor șapte frați care au murit ca soți ai uneia și aceleiași femei [43], iar pe de altă parte, a rușinat pe ucenicii fariseilor împreună cu irodianii cînd L-au ispitit întrebînd *«dacă trebuie să dăm dajdie Cezarului sau nu»* [44] și au primit răspunsul ingenios, care putea să producă nedumerirea lor în ambele (sensuri); pentru că a poruncit nu să dea, ci să restituie *«Dați* — așadar, a spus — *Cezarului cele ce sînt ale Cezarului»* [45], pentru că moneda era a Cezarului, al cărui chip și inscripție le purta.

VI

Acestea sînt faptele pe care le-am relatat, dar există infinit mai multe; totuși cîte și cît de importante sînt cele ale trupului, pentru care îndeosebi avem și exemplu? Într-adevăr, în vîrsta copilăriei (Mîntuitorul) era supus părinților [46] și suporta cu ei, liniștit și ascultător orice oboseală trupească. Căci (aceștia) erau oameni drepți și evlavioși, dar nu înstăriți, ci lipsiți chiar și de cele necesare (mărturie este ieslea care le-a servit ca adevărată locuință) [47]; ei îndurau neintrerupte oboseli trupești, asigurîndu-și în acest mod cele necesare. Iar Iisus, fiindcă li se supunea — precum spune Scriptura — le dovedea totdeauna ascultarea, participînd la ostenelile lor. Dar, treptat-treptat, venind timpul descoperirii binefacerilor indispensabile și dumnezeiești, El și-a ales ucenici în vederea propovăduirii împărăției cerurilor, însă nu s-a stabilit într-un loc, ca trupul să se odihnească iar slujirea s-o îndeplinească alții, ci a călătorit neîntrerupt pe jos, slujind în același timp cu ucenicii, așa cum Iisus a spus: *«Iată Eu sînt în mijlocul vostru, ca cel care slujește»* [48] și, *«după cum și Fiul Omului n-a venit să I Se slujească, ci ca El să slujească»* [49]. Cîteodată spăla picioarele ucenicilor săi, alteori rămînea mai mult timp, învățînd într-un loc, dar (în general) mergea neobosit din loc în loc, (făcînd toate acestea) pentru mîntuirea noas-

42. *Matei* 13, 55.
43. *Matei* 22, 25.
44. *Matei* 22, 17.
45. *Matei* 22, 21.
46. *Luca* 2, 51.
47. *Luca* 2, 7.
48. *Luca* 22, 27.
49. *Matei* 20, 28.

tră. O dată a folosit un asin[50], şi aceasta, se pare, numai pentru puţin, dar nu ca să odihnească trupul, ci ca să se împlinească prin fapte profeţia. Iar Apostolii ce-au făcut? N-au imitat pe Stăpîn? Nu s-au supus ei fără încetare la oboseli? Să privim la Pavel care lucra fără încetare, călătorind continuu, pe uscat, pe mare, a trecut prin primejdii, a suferit răutăţi, a fost alungat, a fost biciuit, a fost bătut cu pietre; la toate ispitirile a răspuns cu ardoarea sufletului şi cu forţa trupului. Dacă totuşi prin excese şi-a slăbit puterea trupească, nu va fi încununat pentru cele de mai sus.

Aşadar este bine ca acela care imită prin virtuţi sufleteşti şi prin exerciţii trupeşti viaţa Stăpînului şi a ucenicilor Lui şi a Apostolilor să-şi păstreze trupul activ şi să-l folosească în slujirea celor mai bune fapte. Pentru că acţiunea (misiunea) sufletului este să dea preferinţă faptelor bune cîte se împlinesc şi cu colaborarea trupului, iar acţiunea (misiunea) trupului (este) să înfăptuiască pe acelea cărora sufletul le dă preferinţă. Dar cînd trupul slăbeşte şi nu mai este în stare să lucreze, faptul rămîne neterminat, ascuns în intenţie, ca un vlăstar care se ofileşte în pămînt şi nu mai ajunge să fie de folos celor care l-au plantat.

VII

Dar, va spune cineva, şi Domnul a postit mai mult timp, ca şi Moise şi profetul Ilie. Ia aminte însă şi la aceasta, că Domnul nostru numai o singură dată a făcut aceasta, şi Moise şi Ilie la fel; iar tot restul timpului au îngrijit trupul după rînduiala cuvenită şi l-au păstrat activ şi exercitîndu-l permanent cu străduinţe şi osteneli, au realizat astfel strălucitoare virtuţi ale sufletului cu colaborarea trupului, după ce au reuşit să facă mai întîi viaţa lor reală pecete şi desăvîrşire a vieţii sufleteşti. Astfel a făcut Moise, astfel a făcut Ilie şi Însuşi Ioan, care potrivit iconomiei planului nedezvăluit al lui Dumnezeu a trăit timp îndelungat în pustie, dar după ce s-a împlinit planul lui Dumnezeu, el a venit în lume, unde a predicat şi a botezat — acestea aparţin vieţii practice — şi din cauza curajului faţă de Irod şi-a încheiat lupta. Aceasta a făcut-o tot catalogul sfinţilor şi Însuşi Iisus, pentru ca din toate părţile să devină clar, şi din legile firii şi din învăţătura Dumnezeieştilor Scripturi şi din faptele tuturor sfinţilor şi din felul vieţii Mîntuitorului nostru şi din rînduiala vieţii celor cuvioşi, că este bine şi avantajos ca mai degrabă să întărim corpul decît să-l părăsim şi mai bine să-l facem în stare de fapte bune decît să-l facem nelucrător cu voinţa noastră.

50. *Matei* 21, 7.

CAPITOLUL V

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ SE ÎNDELETNICEASCĂ CU LUCRĂRI POTRIVITE

Fără îndoială, se cuvine ca ascetul să se ocupe cu lucrări potrivite, cele care, adică, nu au nici o legătură cu negustoria și cu petrecerile îndelungate și cu cîștigul necinstit, cele pe care le putem executa, în general, într-un spațiu acoperit, așa încît și lucrarea să se facă și liniștea să se păstreze. Dar dacă totuși o nevoie indispensabilă ar impune îndeplinirea unei lucrări în loc descoperit, nici aceasta să nu împiedice înțelepciunea. Pentru că înțeleptul adevărat, care are trupul (drept) sală de meditație și de locuință sigură a sufletului, chiar dacă s-ar afla din întîmplare în piață, sau la bîlci, sau la munte, sau pe cîmp, sau în mijlocul unei mari mulțimi, el își concentrează mintea în sine și reflectează la cele ce i se potrivesc lui. Căci este posibil ca ascetul stînd în casă, cu gîndurile să rătăcească afară și aflîndu-se în piață să fie liniștit, ca și cum ar fi în pustie, îndreptîndu-și gîndul numai spre sine și spre Dumnezeu și să nu accepte în simțuri tulburările care din simțuri lovesc în suflet.

CAPITOLUL VI

NU SE CUVINE CA ASCETUL SĂ STEA DE VORBĂ CU TOȚI OAMENII NESUPRAVEGHEAT

I

Se cuvine ca nici să nu ne încredem în toți oamenii, nici să nu ne dăm pe față sau să ne descoperim fără nici o precauție. Căci cel care trăiește după Dumnezeu are pe mulți care-l pîndesc, și deseori înșiși cei apropiați (ai casei) sînt spionii vieții lui. Așadar, se cuvine să nu avem întîlniri cu cei din afară, pe care nu i-am cunoscut. Căci, dacă Mîntuitorul, precum spune Evanghelia, nu S-a încrezut în toți (pentru că spune că *«Însuși Iisus nu Se încredea în ei»)*[51]; dacă El, Cel curat, Cel căruia nu I se poate aduce nici o învinuire, Cel ireproșabil, Cel Drept, Cel întru totul virtuos (se comportă astfel), cum noi, cei păcătoși, care alunecăm ușor, care nu ne ajungem totdeauna scopul, fie din cauza slăbiciunii fizice, fie din cauza celui care luptă mai dinainte împotriva noastră în mod pervers și fără încetare, dacă ne vom încredința oame-

51. *Ioan* 2, 24.

nilor ciudaţi, nu vom atrage asupra noastră acuzaţii răutăcioase şi nu vom întări maşinaţiile împotriva noastră? Căci adeseori cei perverşi încearcă să ponegrească şi pe cele făcute bine şi nu suportă să lase fără ponegrire chiar greşelile cele mai mici.

II

Se cuvine, aşadar, ca relaţiile cu cei din afară să aibă loc cu prudenţă; pentru că prin ele celor retraşi din viaţă, din lipsă de experienţă a gîndurilor, le-ar putea surveni şi altă suferinţă. Căci ei socotesc că nu s-a schimbat părerea celor care şi-au schimbat felul de viaţă, ci că s-a schimbat firea omenească a lor; şi nu gîndesc că asceţii sînt frămîntaţi în ei de aceleaşi patimi şi că le înving cu puterea sufletului şi cu înstrăinarea lor de plăceri, ci socotesc că patimile au fost smulse complet din natura trupului lor. Pentru aceasta, deci, dacă duhovnicul ar cădea chiar şi numai într-o mică greşeală, îndată toţi, şi cei care mai înainte îl lăudau şi îl admirau cu multă căldură, se fac acuzatori aspri şi demonstrează că laudele anterioare ale lor nu erau adevărate. Căci aşa cum atunci cînd un luptător ar aluneca, adversarul îndată se ridică, îl loveşte şi îl doboară, la fel şi aceia, cînd văd pe cel care îşi duce viaţa în exercitarea virtuţii că se îndepărtează oricît de puţin de la bine, îl acuză cu injurii şi calomnii, ca şi cum ar arunca cu mii de săgeţi, fără să ţină seama că ei înşişi sînt răniţi în fiecare zi cu săgeţi ale patimilor. Căci luptătorii virtuţii, deşi sînt atacaţi de patimi asemănătoare, nu sînt influenţaţi de ele decît în mică măsură sau de obicei deloc, cu toate că sînt atacaţi de cel potrivnic mai puternic decît aceia. Pentru că într-adevăr aceştia au recunoscut lupta împotriva aceluia, şi ca urmare pentru cel rău este mare victoria ca să-i învingă, dar mai importantă este rana dacă el este învins, fiindcă este învins definitiv în toate celelalte laturi ale virtuţii; dimpotrivă, războiul împotriva celor care se încredinţează vieţii lumeşti este dispreţuit, pe de o parte, pentru că cei mai mulţi dintre aceştia, în mod inevitabil, aleargă către înfrîngere, fiind atraşi de diferite plăceri şi de dorinţe către păcat, procurîndu-i acestuia victoria uşoară împotriva lor, iar pe de altă parte, pentru că şi aceia care se arată că se opun oarecum păcatului, cu diferite pretexte se retrag uşor din luptă şi, întorcînd spatele şi adoptînd o atitudine îndărătnică, poartă multe şi ruşinoase urme ale înfrîngerii.

III

Dar dacă, cîteodată, unii sînt împinşi de dorinţa plăcerilor lumeşti şi ar fi putut să reziste războiului celui rău, ei nu ajung totuşi să ducă la capăt asemenea lupte, cu toate că luptele lor sînt inferioare în măsură infinită în comparaţie cu luptele asceţilor. Pentru că unul se străduieşte să-şi păstreze drepturile şi luptă stăruitor în controversele pentru situaţiile existente, în timp ce altul cedează şi drepturile sale celor care le contestă, împlinindu-se aceea: *«De la cel care ia ale tale nu cere înapoi»* [52]. Într-adevăr, unul a întors lovitura cînd a fost lovit, şi nedreptatea cînd a fost nedreptăţit, şi crede că astfel se află la egalitate, în timp ce altul rabdă atît de mult, pînă ce provoacă dezgust celui care nedreptăţeşte sau celui care loveşte. Unul (ascetul) se străduieşte să pună stăpînire pe toate plăcerile trupului, în timp ce altul (cel din lume) se bucură de plăceri fără să se sature. Aşadar, cum poate fi socotit luptător omul din lume în comparaţie cu ascetul? Dar să se ţină seama şi de altceva, care se întîmplă de obicei celor care poartă grijă de viaţa prezentă atunci cînd se cercetează cele cu privire la asceţi. Căci atunci cînd ascetul, după îndelungată postire socoteşte că e bine să întărească corpul cu hrană, aceştia vor, ca şi cum ascetul este fără trup şi imaterial, sau să nu primească deloc hrană, sau să primească foarte puţină.

IV

Şi chiar dacă văd pe ascet că nu dispreţuieşte cu totul corpul, ci îl îngrijeşte potrivit cu nevoia lui reală, ei denigrează, calomniază şi califică pe unii ca mîncăcioşi şi gurmanzi, întinzînd astfel injuria de la unul şi de la o rea conduită a unuia, la toţi, fără să ţină seama că ei mănîncă de două ori, iar uneori de trei ori pe zi alimente foarte consistente şi grase şi că se îndoapă cu cantităţi enorme de cărnuri şi beau peste măsură vin, şi astfel cad pe sub mese, ca şi cîinii care au fost lăsaţi liberi după îndelungate privaţiuni. Dar adevăraţii asceţi folosesc hrană slabă şi puţin nutritivă şi o dată pe zi; într-adevăr, fiindcă ei ştiu să trăiască cu disciplină şi să se hrănească cu măsură şi cum se cuvine, ei satisfac în mod raţional nevoia trupului la ora mesei cu conştiinţa curată. Pentru aceasta se cuvine, desigur, să nu fie judecată libertatea noastră de altă conştiinţă. Pentru că, dacă noi ne hrănim cu mulţumire, pentru ce sîntem ponegriţi pentru cîte mulţumim (lui Dumnezeu) noi, care preferăm lipsa şi moderaţia hranei cu atîta plăcere cu cîtă nici aceia nu iau parte la strălucite şi variate dineuri? Dar dacă unul dintre

52. *Luca* 6, 30.

oamenii amintiți ar fi cunoscut pentru înțelepciunea și pietatea lui și prin bunăcuviință duce viața noastră, a sta la masă cu un asemenea (om) nu este nerațional, dacă nevoia ar impune aceasta.

CAPITOLUL VII

NU SE CUVINE SĂ AIBĂ LOC IEȘIRI DESE ȘI NECONTROLATE

I

Nu se cuvine nici sub motivul vizitării și întîlnirii fraților să aibă loc ieșiri multe și dese, (pentru că și aceasta este o invenție diavolească, din moment ca cu acest procedeu se străduiește vrăjmașul să slăbească statornicia noastră și disciplina vieții și să ne arunce în iubirea de plăceri și în gînduri dezordonate), ci să ne întreținem cu noi înșine în liniște și să reflectăm ca să îndreptăm păcatele sufletului. Căci cel care a părăsit de curînd lumea cu firea ei este într-adevăr demn de *laudă pentru înclinarea lui spre cele bune, dar n-a ajuns totuși desăvîrșit* în virtuți, ci adeseori nu este în stare să conceapă modul săvîrșirii lor, ci este nevoie să se cerceteze pe sine în liniște, ca să vadă bine pasiunile și pornirile dezordonate ale sufletului și să lupte cu curaj împotriva lor și să îndrepte cu gînduri mai bune pe cele dezordonate ; pentru că ordinea sufletului este condiția virtuții. Așadar, cel care voiajează continuu și trece dintr-o parte într-alta, cel care totdeauna risipește și distruge atașarea și concentrarea sufletului și se obișnuiește puțin cîte puțin să se întoarcă spre plăcerile trupului, cum va putea să se vadă pe sine clar sau să cunoască pe cele ce nu sînt bune sau să le îndrume pe acestea spre ceea ce se cuvine, în timp ce el încă ațîță sufletul spre plăceri violente ?

II

Se cuvine, așadar, ca fiecare să rămînă liniștit și să-și treacă timpul în mod obișnuit în propria-i locuință, ca să aibă aceasta ca dovadă a curățeniei lui ; să nu se închidă însă complet, ci să și iasă cînd este nevoie, însă în mod deschis, încît să nu-și creeze probleme de conștiință, ci să viziteze pe cei mai buni și mai de folos frați prin austeritatea vieții lor, luînd exemple de virtuți din întîlnire folositoare, ieșind așa cum am spus, cu măsură și într-un mod de nereproșat. Pentru că adeseori ieșirea, după ce înlătură neglijența ce se instalase în suflet și procură oarecare reconfortare și ușurare insuflă bună dispoziție pentru reluarea luptelor pentru pietate. Dar dacă cineva se mîndrește că nu iese din cameră, să știe că se mîndrește pentru un lucru sec. Căci nici neieșirea nu este bună de la sine, nici ieșirea din timp în timp nu face bine sau rău,

ci ataşarea sigură şi neclătinată la bine constituie un lucru important, după cum contrariul, nestatornicia, constituie un lucru rău. Dar dacă cineva stabileşte în mod sigur binele în sufletul lui şi prin exercitare îndelungată dobîndeşte experienţa conducerii pasiunilor şi temperează neînfrînările trupeşti şi pune stăpînire pe dereglările sufleteşti, iar prin curajul pe care i-l dă controlul asupra gîndului, ar dori să iasă mai des, spre a face bine şi să viziteze pe fraţi, acesta are un motiv în plus să iasă, pentru ca punînd lumînarea în sfeşnic, să procure tuturor lumina îndrumării faptelor bune; numai dacă ar avea curajul, ca şi prin vorbă şi prin faptă, să se arate pe sine celor cu care se întreţine ca şcoală a virtuţilor; astfel se va salva şi pe sine, precum a spus Apostolul: *«ca nu cumva altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic»* [53].

CAPITOLUL VIII

ASCEŢILOR NESTATORNICI NU TREBUIE SĂ LI SE ACORDE ÎNCREDEREA ŞI LIBERTATEA DE A VORBI, CI DE CEI ASEMENEA SĂ NE FERIM

I

Într-adevăr, se cuvine să ne ferim de cei nestatornici, care pleacă de la ei la alţi fraţi, asaltînd din plăceri continui şi stăruitoare mînăstirile şi, sub pretext de aşa-zisă dragoste frăţească, îşi satisfac plăcerile cărnii; dar nu au ca podoabă în sufletele lor nici siguranţă, nici statornicie, nici ordine, nici înţelepciune, ci tot ceea ce este ciudat şi josnic, fiind plini de continuă visare şi nejudecată, de înşelăciune şi prefăcătorie, de vorbărie mincinoasă şi lăudăroşenie înşelătoare. Aceştia sînt neinstruiţi în vorbă şi neînfrînaţi la pîntece; în suflet sînt mereu nehotărîţi şi schimbători de ici-colo; gîndurile le au asemenea zborului liliecilor; niciodată nu privesc spre ceea ce este drept, ci zboară oblic şi schimbînd mereu direcţia; una lasă să se întrevadă de la primele mişcări şi către altceva se îndreaptă prin schimbarea părerii împotriva oricărei aşteptări; încep multe şi nu continuă (pînă la capăt) nimic.

II

Dar se aseamănă şi cu animalele de povară, care se învîrtesc în jurul pietrelor de moară şi, cu toate că umblă timp îndelungat, se găsesc mereu în acelaşi loc; şi într-adevăr, trupul se oboseşte, dar ele nu se îndepărtează deloc de spaţiul mic; astfel şi aceia, învîrtindu-se mereu

53. *I Cor.* 9, 27.

în jurul patimilor trupului, *nu fac nici un progres în privința înălțării* spirituale, ci aleargă într-un cerc fără sfîrșit și îndeletnicindu-se mereu cu dorințele și plăcerile trupești, trec de la acestea iarăși la aceleași și nu se îndepărtează de sclavia răutății din cauza perversității intenției lor. Aceștia scot în evidență chipul oii ca momeală pentru cei care văd și ascund în ei lăcomia și mîrșăvia și vulpea perfidă, dar se străduiesc să atragă spre răutatea lor pe mulți; cei care nu știu să-și îndrumeze gîndul și urmează cu ușurință și îndrumarea bună și pe cea rea și tot ceea ce ar indica cineva ca drept sau posibil; și pe aceștia, așadar, se străduiesc să-i împingă spre propria lor prăpastie, socotind deformarea acestora ca propria lor justificare și asocierea acestora la perversitate ca micșorare a gravității relelor făcute. De aceștia, deci, se cuvine să se poarte grijă prin orice chip, ca să nu vateme pe alții prin transmiterea întinării sufletești, și chiar ei, fiind respinși de pretutindeni, se vor întoarce cîteodată spre bine, luînd ca îndrumător rușinea și ca sfătuitoare pentru îndepărtare de răutate aversiunea fraților serioși. Căci aceasta a învățat și Pavel cînd a vorbit despre cei care nu lucrau nimic, ci umblau fără rînduială: *«pe acela să-l însemnați și să nu aveți cu el nici un amestec ca să-i fie rușine»* [54].

CAPITOLUL IX

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ NU DOREASCĂ ÎN NICI UN CHIP SĂ DEVINĂ CLERICUL SAU SUPERIORUL FRAȚILOR

Într-adevăr se cuvine ca ascetul să nu dorească în nici un chip să devină clericul sau superiorul fraților [54a]. Pentru că boala aceasta este diabolică și delictul este dovada iubirii de mărire, care este semnul distinctiv al celei mai înalte răutăți a diavolului. Căci și acela din această patimă a căzut în mîndrie; și cel care se lasă condus de această patimă suferă la fel cu acela. Ca urmare această patimă pe cei pe care pune stăpînire îi face să devină calomniatori, certăreți, ponegritori, nerușinați, lingușitori, plăsmuitori de neadevăruri, servili peste măsură, josnici, aroganți și provocatori de nenumărate tulburări. Căci un asemenea (om) își bate joc de cei vrednici și îi calomniază, iar adeseori se va ruga pentru moartea lor, pentru ca, în lipsa celor buni pentru lucru, voturile să se îndrepte spre el. Va linguși încă pe cei în drept să avan-

54. *II Tes.* 3, 4.
54 a. Prin această recomandare, Sfîntul Vasile cel Mare înțelegea ca monahii să fie mereu modești, așteptînd ca pentru asemenea vrednicii și demnități să fie doriți de frați, de obștea fraților.

seze pe cineva cleric și pentru aceasta va fi servil; dar devine îndrăzneț față de cei mai mici dacă se opun. Așadar va unelti șiretlicuri, va provoca multe agitații și suspiciuni și va distruge liniștea sufletului. Și Dumnezeul păcii va fi alungat, nemaigăsind unde să se odihnească. Cunoscînd așadar paguba, să evităm inconvenientul dorinței. Dar dacă Dumnezeu va alege pe cineva pentru aceste lucrări, cel priceput știe cum să procedeze ca să fie recunoscut cel vrednic, fără ca în noi înșine să tindem către așa ceva, sau să provocăm în suflet dorința (aceasta). Căci și aceasta este o boală foarte grea a sufletului și îndepărtare de faptele bune.

CAPITOLUL X

NU SE CUVINE SĂ DORIM CELE BUNE DIN VANITATE

I

Se cuvine să evităm îndeosebi mîndria, care nu ne îndepărtează de la început să reluăm ostenelile (căci astfel răul ar fi mai mic), ci după osteneli ne răpește coroanele, și punînd stăpînire pe noi ne împiedică mîntuirea; instalează împotriva noastră în apropierea boltei cerești legiunile ei, ambiționîndu-se să doboare virtuțile, care au fost înălțate pînă la ceruri. Căci după ce vede pe cel care călătorește pe drumul pietății că și-a umplut corabia gîndirii lui cu felurite virtuți, atunci pune în mișcare uraganul ei și se luptă să răstoarne și să scufunde încărcătura corăbiei. Căci după ce a convins gîndirea corăbierului împărăției de sus să privească spre cele de jos și spre măririle omenești, îndată întoarce în afară toată bogăția sufletului și trăgînd pe pămînt temeliile virtuților, provoacă osteneli pînă la cer de înalte, pentru că face să se ceară de la oameni răsplata pentru ostenelile care au fost împrăștiate, în timp ce trebuia să se privească numai spre Dumnezeu și la El adunînd faptele noastre (bune), de la El să primească răsplata după dreptate. Însă noi am preferat să lucrăm pentru slava oamenilor în loc să urmărim cu zel cele bune pentru Dumnezeu, și cerem de la oameni răsplata goală a laudei; dar astfel, în mod logic și pe bună dreptate, pierdem răsplătirile dumnezeiești, pentru că nu ne-am ostenit pentru Dumnezeu, ci am lucrat pentru oameni. Așadar, după ce, de la aceștia, în locul răsplăților culegem paguba răsplăților, ce vom cere de la Dumnezeu pentru care n-am voit să lucrăm deloc? Și că aceasta este adevărat, ascultă Sfînta Evanghelie, care spune pentru cei care fac lucruri bune, ca să placă oamenilor: *«Adevărat grăiesc vouă: își iau răsplata lor»* [55].

55. *Matei 6, 5.*

II

Aşadar, să evităm vanitatea, ciinele răpitor al bogăţiei sufleteşti, vrăjmaşul agreabil al sufletelor noastre, viermele virtuţilor, jefuitorul cu plăcere al faptelor noastre bune, cel care a uns cu miere otrava înşelăciunii ce-i este familiară şi a întins către cugetele oamenilor paharul aducător de moarte, pentru ca — ştiu — să se îndoape pe nesăturate, din patimă. Căci slava lumească este plăcută pentru cei neinstruiţi. Dar altfel ea pregăteşte pe cei pe care pune stăpînire să păcătuiască cu uşurinţă şi prin judecată dreaptă. Căci cel care doreşte slavă întoarce judecăţile ca să-i fie favorabile; şi aceasta socoteşte el cinstit ceea ce-l face admirat de către primii veniţi. Dacă cei răi şi fără minte admiră răul şi cel lăudat va face, în orice caz, ceea ce crede că aplaudă judecătorii faptelor lui, atunci vanitatea nu este numai omorîtorul faptelor bune, ci şi îndrumătorul către cele rele. Pentru aceasta trebuie să privim către cuvîntul drept şi către Dumnezeu, Îndrumătorul bun al cuvîntului drept, şi să mergem astfel precum ne arată Dumnezeu; iar dacă unii laudă acest drum, să nu socotim lauda lor mare lucru, ca şi cum privim spre un lăudător ceresc, ci numai să ne bucurăm împreună cu ei pentru preţuirea dreaptă a faptelor bune; iar dacă alţii blamează, să nu ne clătinăm deloc, ci să-i compătimim pe aceia care nu ştiu să judece drept şi îndură cel mai înfricoşător întuneric al gîndirii.

CAPITOLUL XI

DESPRE TIMPUL POTRIVIT PENTRU VORBIRI

Aşadar, acestea sînt cele ce formează sumarul faptelor pe care nu le-am expus după mărimea proprie lor virtuţi, ci după măsura puterii noastre; însă şi celelalte virtuţi care înfrumuseţează felul obişnuit (de viaţă), cum sînt cuvinte potrivite la timp potrivit şi cu scop folositor, socotesc că este uşor tuturor să le cunoască. Iar cuvinte folositoare sînt discuţiile, la timp potrivit, despre virtute, sau acelea care au în vedere o nevoie *existentă şi urgentă sau şi acelea care, într-un fel, tind spre* zidirea ascultătorilor; celelalte cuvinte (vorbiri) să fie evitate, ca inutile şi păgubitoare.

CAPITOLUL XII

ASCETUL NU TREBUIE SĂ ÎNCLINE SPRE GLUME

Se cuvine ca ascetul să se abţină de la orice glumă. Căci de multe ori se întîmplă ca aceia care se ocupă cu cele asemenea să se rătăcească de la cuvîntul drept, pentru că sufletul se împrăştie în rîs şi slăbeşte

înțelepciunea și concentrarea gîndirii. Iar adeseori răul după mersul lui ajunge și la un limbaj rușinos și la cea din urmă lipsă de cuviință, așa încît să nu se pună de acord în același timp cumpătarea sufletului și înclinarea spre glumă. Iar dacă vreodată ar fi nevoie să se creeze o bună dispoziție prin cuvinte, ca să se înlăture (ușureze) o durere, cuvîntul vostru să fie plin de har duhovnicesc și dres cu sarea evanghelică, ca să exale parfumul bunei dispoziții de înțelepciune interioară și să bucure pe ascultător și cu destinderea și cu harul înțelepciunii.

CAPITOLUL XIII

DESPRE BUNĂTATE ȘI ÎN CE MOD SE FORMEAZĂ DRAGOSTEA

Ascetul trebuie să fie îndeosebi plin de bunătate, fiindcă de duhul bunătății sau s-a împărtășit sau dorește să se împărtășească. Și se cuvine ca cel străin de acest duh să fie asemănat celui care s-a înstrăinat. Iar dacă ar fi necesar vreodată să ne indignăm împotriva superiorului nostru nepăsător, indignarea să fie logică. Pentru că de instrumente cu tăiș se folosesc și ucigașii, se folosesc și doctorii. Unii însă fiindcă mînuiesc instrumentul cu mînie și cu cruzime, săvîrșesc lucruri cu totul absurde, omorînd pe semenii lor; în timp ce doctorii, fiindcă folosesc instrumentele tăioase cu rațiune, procură cea mai mare binefacere, căci salvează pe cei aflați în primejdie. Astfel și cel care a învățat să se indigneze în mod rațional aduce mare folos celui împotriva căruia îndreaptă indignarea lui, fiindcă repară nepăsarea sau răutatea; pe cînd cel care este stăpînit de patima mîniei, niciodată nu săvîrșește ceva bun. Din acestea rezultă clar că indignarea la timp potrivit este necesară și celor care poartă foarte mult grijă de bunătate. Fiindcă și Moise, care a fost mărturisit ca cel mai blînd dintre toți oamenii [56], cînd i-a cerut-o momentul, s-a indignat și a ajuns la un asemenea punct de tulburare, încît să-și manifeste indignarea prin uciderea celor din același neam, o dată cînd au fabricat vițelul (de aur) [57], altă dată cînd s-au întinat prin lipirea de Baal-Peor [58]. Așa încît este posibil ca și cel blînd să se indigneze, așa cum hotărăște rațiunea, și să nu distrugă virtutea blîndeții. Dar ca să rămînă cineva inflexibil sau să nu se indigneze, așa cum este logic, nu înseamnă blîndețe, ci inactivitatea naturii. Iar blîndeții îi urmează precum ceva natural toleranța, pentru că blîndețea este mama toleranței. Dar în cei cu adevărat blînzi există deopotrivă și

56. *Num.* 12, 3.
57. *Ieș.* 32, 27, 24.
58. *Num.* 25, 5.

bunătate, însă nu și în cei care au caracterul distrus, pentru că bunătatea este materia blîndeții. Dar cînd acestea se combină între ele și se unesc, formează împreună cea mai bună dintre virtuți, dragostea.

CAPITOLUL XIV

DESPRE ÎNȚELEPCIUNE

Înțelepciunea trebuie să fie în fruntea tuturor faptelor; pentru că fără înțelepciune orice, chiar și ceea ce pare bun, se schimbă în răutate cînd se face la timp nepotrivit și fără măsură. Dar cînd cuvîntul și înțelepciunea fixează timpul și măsura pentru lucrurile bune, cîștigul din folosirea lor este minunat și pentru cei care dau și pentru cei care primesc.

CAPITOLUL XV

DESPRE CREDINȚĂ ȘI NĂDEJDE

Tuturor întreprinderilor să le premeargă credința în Dumnezeu și să urmeze (însoțească) optimismul, așa încît cu credința să întărim puterea sufletului și cu optimismul să fim bine dispuși pentru faptele bune; pentru că fără ajutorul de sus nici urmărirea celor bune din partea oamenilor nu poate fi dusă la capăt, dar nici harul de sus nu vine la cel lipsit de rîvnă; dimpotrivă, pentru ca virtutea să fie deplină, trebuie ca ambele să fie unite, adică și buna dispoziție omenească și întărirea care coboară de sus prin credință.

CAPITOLUL XVI

DESPRE UMILINȚĂ

Pentru toate faptele săvîrșite de noi, sufletul să prezinte motivări Stăpînului, socotind logic că, în general, nimic nu se realizează cu propria lui putere. Căci o asemenea dispoziție sufletească ne inspiră umilință. Iar umilința este tezaurul virtuților. Acestea sînt de la noi pentru tine, cum ar spune cineva, semințele cuvintelor despre virtute; iar tu, luîndu-le de aci, să ne restitui multă roadă și să împlinești cuvîntul Înțelepciunii, care îndeamnă să dăm motivări (sfaturi) celor înțelepți, ca să se facă mai înțelepți [59].

59. *Pilde* 9, 9.

CAPITOLUL XVII

ÎN CÎTE CHIPURI IAU NAȘTERE GÎNDURILE RELE ÎN SUFLET

I

Fiindcă am cercetat deja cele despre gînduri, dar n-am distins în cîte chipuri încolțesc cugete rele în gîndurile bune, am socotit să adăugăm acum și aceasta, așa încît cercetarea acestei părți să fie deplină. Așadar, există două chipuri potrivit cărora cugetele rele provoacă tulburări în gîndurile bune: sau sufletul din cauza propriei lui neglijențe se înșală cu privire la lucrurile care nu se cuvin și se gîndește la lucruri neraționale, sau diavolul se străduiește cu vrăjmașii săi să-i inspire cu orice chip în minte lucruri neraționale și s-o îndepărteze de la contemplarea și de la cugetarea lucrurilor lăudabile. Așadar, cînd sufletul lasă în nelucrare concentrarea și intensitatea gîndirii și dorește cele ce se întîmplă să-i iasă în cale, atunci gîndul este purtat către lucrurile pe care și le reamintește fără o ordine și cunoaștere corespunzătoare, și preocupîndu-se mai mult cu acestea trece de la rătăciri la rătăciri mai mari și de multe ori prin gînduri către cele rușinoase și necuviincioase în cele din urmă se distruge. Dar neglijența de acest fel și dezordinea sufletului trebuie să le îndreptăm și să le restabilim cu atenția mai puternică și neîntreruptă a minții și să întoarcem mintea totdeauna la lucrul prezent prin cugetarea despre lucrurile bune.

II

Iar cînd diavolul ar încerca să ne atace și s-ar grăbi să dezlănțuie cu multă violență, ca niște săgeți înroșite în foc, gîndurile lui împotriva sufletului fără grijă și liniștit, și să-l ardă pe neașteptate și să-l facă să-și reamintească pentru multă vreme și stăruitor acelea pe care le-a suferit o singură dată; atunci trebuie ca aceste curse să le primim în față cu veghere și atenție gata de înfruntare, așa cum face luptătorul care evită cu o precauție foarte precisă și cu iuțeala trupului loviturile adversarilor, și să oferim în rugăciunile și în invocările ajutorului de sus sfîrșitul războiului și îndepărtarea săgeților. Pentru că aceasta ne-a învățat-o Pavel, zicînd: «*Luați pavăza credinței cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului*»[60]. Așadar, chiar dacă în timpul acestor rugăciuni ni s-ar sugera închipuiri (viziuni) rele, sufletul să nu înceteze să se roage și să nu creadă că el poartă răspunderea pentru sugestiile rele ale vrăjmașului, ca și pentru imaginațiile ciudatului scamator; dimpotrivă, să fie convins că imagi-

60. *Efes.* 6, 16.

nația cugetelor rele se datorează obrăznicei inventatorului de răutate și să redublăm îngenuncherea și să rugăm pe Dumnezeu să distrugă pentru aceasta bariera rea a cugetelor neraționale, așa încît, fără obstacole, cu puterea minții să treacă îndată și neimpiedicat spre Dumnezeu, fără a fi întrerupt vreodată de asaltările amintirilor rele. Iar dacă influența păgubitoare a gîndurilor ar deveni mai puternică din cauza nerușinării vrăjmașului, nu trebuie să ne dăm bătuți și nici să nu ne oprim la mijlocul luptelor noastre, ci să răbdăm pînă atunci pînă cînd Dumnezeu va vedea perseverența noastră și ne va lumina cu harul Duhului, care pe vrăjmaș să-l pună pe fugă, iar mintea noastră s-o purifice și s-o umple de lumină dumnezeiască și să facă în așa fel încît gîndul nostru să slujească lui Dumnezeu cu liniște netulburată și cu plăcere.

CAPITOLUL XVIII

CĂTRE CĂLUGĂRII CARE VIEȚUIESC CHINOVITIC

I

Așadar, am vorbit mai înainte, atît cît a fost posibil, pentru fiecare ascet și pentru cel care a îmbrățișat viața retrasă, cum, anume, trebuie să exercite sufletul spre ce este bun și să îndrumeze trupul spre ceea ce se cuvine, pentru ca să poată să imprime în noi pe filosoful (înțeleptul) desăvîrșit. Totuși fiindcă mai mulți asceți trăiesc în chinovii (mai mulți la un loc), unde îndeamnă unul sufletul celuilalt către virtute și prin compararea faptelor se îndeamnă spre desăvîrșire morală, am socotit că este drept să-i îndrumăm și pe aceștia prin cuvinte. Dar trebuie să cunoască întîi cît de mare și de important este bunul pe care îl urmăresc și după aceea să primească îndemnul către acest bun, ca să dovedească bunăvoință și rîvnă corespunzătoare importanței faptului. La început, așadar, se întorc la bunul după natură, pentru că îmbrățișează comuniunea și viețuirea împreună. Căci comuniune perfectă de viață, după mine, există acolo unde nu mai sînt proprietari, contradicțiile de păreri au dispărut, iar orice tulburare și contestare și ceartă au fost îndepărtate, și unde toate sînt comune; inimile, cugetele, trupurile și acele prin care se hrănesc și se îngrijesc trupurile, comun este Dumnezeu, comun este tot ceea ce duce spre pietate, comună este mîntuirea, comune sînt luptele, comune sînt ostenelile, comune sînt coroanele, unde mulți formează unul și unul nu este singur, ci în mai mulți.

II

Ce poate să fie egal cu acest fel de viață? Ce este mai fericit? Ce este mai prețios decît reunirea și unirea? Ce este mai plăcut decît combinarea caracterelor și sufletelor? Oameni de neamuri diferite și din țări diferite au acționat și s-au unit intr-o atît de desăvîrșită unitate, încît să poată fi socotiți un suflet în multe trupuri, și trupurile multe să apară ca organe ale unui singur cuget. Cel slab la trup are pe mulți care îl ajută cu bunăvoință; cel bolnav și abătut cu sufletul are pe mulți care il îngrijesc și îl redresează. Sînt deopotrivă robi unul altuia, sînt stăpîni unii altora și cu libertate de neînvins se străduiesc să-și dovedească reciproc cea mai desăvîrșită slujire, pe care n-a reușit s-o producă vreo nenorocire de forță majoră (calamitate), care provoacă multă neliniște celor care conduc, dar a fost înfăptuită cu plăcere de libertatea de opinie; pentru că dragostea supune pe cei liberi unul altuia, și asigură libertatea fiecăruia cu alegere personală. Asemenea acestora ne-a voit Dumnezeu dintru început și asemenea lor ne-a creat. Aceștia ne reamintesc vechiul bun, pentru că trec în umbră păcatul protopărintelui Adam; căci n-ar exista împărțiri și neînțelegeri între oameni dacă păcatul n-ar fi împărțit firea în două. Așadar, aceștia sînt imitatori adevărați ai Mîntuitorului și ai vieții Lui după trup. Căci, precum Acela, formînd un tot cu ucenicii, a făcut toate comune și pe Sine — Apostolilor, la fel și aceștia, cîți observă desigur cît mai corect buna rînduială a vieții — imită cu exactitate viața Apostolilor și a Domnului. Aceștia rivnesc viața îngerilor, păzind ca și aceia, cu exactitate viața in comun. La îngeri nu există ceartă, nici discuție, nici contradicție. Toate aparțin fiecăruia și toți înmagazinează pentru ei înșiși toate bunurile. Căci bogăția îngerilor nu este materie care se descrie, care să se facă bucăți, dacă ar trebui să se împartă la mai mulți, ci este creație nematerială, bogăție a minții.

III

Și pentru aceasta, bunurile rămîn întregi ca ale fiecăruia și pe toți îi fac bogați deopotrivă, fiind indiscutabil socotite ca o realizare proprie a lor. Căci contemplarea celui mai înalt bun și posesia celei mai clare dintre virtuți este agoniseala (comoara) îngerilor, către care este îngăduit tuturor să privească și fiecare să ia întreaga cunoaștere și posesie a lor. Asemenea acestora sînt asceții adevărați; ei nu urmăresc cele pămîntești, ci caută cele cerești, și toți, fiecare în parte, dobîndesc întreg acest tezaur pentru ei înșiși prin distribuire care nu separă în părți. Căci este vorba de posesia virtuții și de bogăția faptelor și de lăcomia vrednică de laudă și de răpire fără (a provoca) vărsare de la-

crimi şi de lăcomia care se încununează, unde cel care nu este harnic este vinovat. Toţi răpesc şi nimeni nu este păgubit şi pentru aceasta pacea este răsplătită (premiată) cu bogăţia. Aceştia răpesc de la înaintaşi bunurile împărăţiei anunţate, pentru că prezintă viaţa lor virtuoasă şi comuniunea lor cu o copie exactă a felului de viaţă şi a situaţiei de dincolo. Aceştia au realizat sărăcia în mod desăvîrşit pentru că nu au nimic propriu, ci toate aparţin tuturor. Aceştia au arătat cu înţelepciune cît de mari bunuri ne-a adus întruparea Mîntuitorului, pentru că firea dublă a oamenilor, care a fost făcută bucăţi a fost readusă, atît cît a depins de ei, la ea însăşi şi la Dumnezeu. Pentru că acesta a fost, pe scurt, scopul coborîrii după trup a Mîntuitorului: să readucă firea omenească la ea însăşi şi la El; şi după ce va şterge reaua împărţire în două, să restabilească vechea unire, aşa cum un foarte bun doctor reuneşte prin remedii salvatoare corpul care a fost despărţit în multe părţi [60 a].

IV

Am relatat acestea, nu ca să arăt dorinţa mea de glorie şi să înalţ prin cuvinte realizările celor care vieţuiesc chinovitic (căci cuvintele nu au putere atît de mare, încît să laude lucrurile mari, ci mai degrabă să le umbrească prin slăbiciunea expunerii), ci ca să relatez după putere şi să arăt mulţimea şi mărimea realizării. Căci ce ar putea să ajungă la egalitate, prin comparaţie cu acest bun ? Pentru că, acolo unde există un tată care imită pe Tatăl ceresc şi mulţi copii care se străduiesc cu rîvnă să se depăşească unul pe altul prin acte de condescendenţă faţă de întîistătător, acolo copiii trăiesc în bună înţelegere între ei şi primesc pe tată cu faptele lor virtuoase, fără să atribuie firii cauza vieţuirii împreună, ci pentru că împlinesc cuvîntul îndrumător şi păzitor al vieţuirii în comun mai sigur decît firea şi pentru că se ţin uniţi prin legătura Sfîntului Duh. Aşadar, cu ce chip din lume ar putea să fie reprezentată puterea (acestei) realizări ? Cu nici un chip de pe pămînt; singur chipul cel de sus rămîne. Tatăl Cel de sus este calm, fără pasiune, şi El îi atrage pe toţi (numai cu cuvîntul). Copiii Tatălui de sus nu sînt întinaţi; curăţenia i-a făcut fii şi pe aceştia. Dragostea uneşte cele de sus; dragostea i-a unit şi pe aceştia între ei. În realitate, însuşi diavolul depune armele în faţa acestei falange, pentru că este insuficient pentru atît de mulţi luptători, care se rînduiesc în ordine de luptă împotriva lui bine înarmaţi şi reuniţi, dar atît de bine strînşi între ei, prin dragoste şi protejaţi de Duhul (Sfînt), ca un baraj, încît nici cea mai mică dintre săge-

60 a. După comparaţia făcută de Sf. Vasile cel Mare, rezultă că în vremea lui (în a doua jumătate a veacului IV), existau doctori chirurgi, bine apreciaţi.

ţile lui nu reuşeşte să se strecoare. Ia aminte, împreună cu mine la lupta cu suflet unit a celor şapte Macabei şi vei găsi că aceştia erau uniţi mai cald. Referindu-se la aceştia, proorocul David a exclamat în psalmi: *«Iată acum ce este bun şi ce este frumos decît numai a locui fraţii împreună»* [61], şi înţelegea prin «bun», viaţa stimată şi prin «frumos», plăcerea care ia naştere din buna înţelegere şi din unire. Toţi cîţi trăiesc această viaţă cu exactitate, mi se pare că imită cea mai înaltă virtute.

CAPITOLUL XIX

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ TREACĂ LA VIAŢA ASCETICĂ CU EXAMINARE HOTĂRÎTĂ, ŞI DESPRE SUPUNERE

Pentru cei care au minte pătrunzătoare, prin expunerea caracteristicilor vieţii ascetice, cuvîntul a înfrumuseţat îndrumarea (canonul) vieţii. Dar fiindcă se cuvine ca pentru fraţii mai simpli să fie expuse şi mai clar regulile acestei vieţi, cu referire la fiecare, către aceasta ne vom şi îndrepta acum.

Aşadar, cel care vine la o astfel de viaţă, înainte de toate, trebuie să aibă o gîndire fermă şi neclintită şi de nezdruncinat şi o asemenea bună dispoziţie încît duhurile răutăţii să n-o atace şi să n-o schimbe şi să arate perseverenţa martirilor cu tărie de suflet pînă la moarte; în plus, trebuie să fie ataşat poruncilor lui Dumnezeu şi să fie ascultător superiorilor (stareţilor); căci aceasta este sinteza vieţii (ascetice). Adică, aşa cum Dumnezeu, Care este şi se socoteşte demn să fie numit Tatăl tuturor, cere ascultare absolută de la cei care-I slujesc, la fel şi părintele duhovnicesc între oameni, care adaptează poruncile lui la legile lui Dumnezeu, pretinde ascultare indiscutabilă. Căci dacă cel care se consacră unei lucrări mecanice, care ne este folositoare pentru viaţa prezentă, se supune întru totul tehnicianului şi nu-l contrazice deloc în dispoziţiile lui, nici chiar cînd acesta ar lipsi puţin din apropierea lui, ci tot timpul este cu ochii la maestru şi primeşte mîncarea şi băutura şi felul de viaţă pe care acela i-l hotărăşte, cu atît mai mult cei care vin să înveţe pietatea şi egalitatea, după ce se conving pe ei înşişi că vor putea să dobîndească de la superior (stareţ) această cunoaştere, vor oferi superiorilor disciplină deplină şi ascultare absolută în orice, şi nu vor cere explicaţii pentru porunci, ci vor îndeplini lucrul care li s-a poruncit; dar dacă n-ar şti ceva din cele care contribuie la mîntuire, se va îngădui să întrebe şi să înveţe în mod cuviincios şi cu respectul cuvenit. Dar fiecare om trebuie să se străduiască, încît să nu fie înjosită măreţia

61 *Psalm* 132, 1.

sufletului prin revolta plăcerilor. Căci, cum ar mai putea sufletul care a fost absorbit jos de plăcerea cărnii, să privească cu ochiul liber spre lumina cu care se înrudeşte şi se înţelege uşor? Pentru aceasta trebuie înainte de toate să exercite cumpătarea, care este paznicul sigur al înţelepciunii şi nu îngăduie gîndirii stăpîne să rătăcească ici şi colo. Căci, precum apa ţîşneşte drept spre suprafaţă prin canale sub presiune şi nu poate să se împrăştie aiurea, la fel şi cugetarea oamenilor; căci cumpătarea, ca un canal impenetrabil, care este presat din toate părţile, se va înălţa în cele din urmă, ca din frica de a se mişca, spre dorinţa celor mai înalte, fiindcă nu are unde să se împrăştie. Căci nu este cu putinţă vreodată ca să stea fix cel care a primit de la creator firea de a se mişca fără încetare; iar cînd este împiedicat să se mişte către cele deşarte, este cu neputinţă să nu urmeze drumul drept al adevărului. Dar cumpătare socotim că înseamnează nu numai abţinerea de la mîncăruri (fiindcă aceasta o realizează şi mulţi dintre filosofii elini), ci înainte de toate nedistrarea ochilor. Căci ce folos este dacă te abţii de la mîncăruri, dar mănînci cu ochii pofta adulterului, sau cu voinţa ta asculţi cu urechile strigăte deşarte şi diavoleşti? Nu foloseşte la nimic să te abţii de la mîncăruri, dar să nu te abţii de la aroganţa mîndriei şi vanităţii şi de la alte patimi. Într-adevăr, la ce foloseşte să fii cumpătat la mîncăruri, dar să nu te abţii de la gînduri rele şi deşarte? Pentru aceasta şi Apostolul a spus: *«Mă tem ca nu cumva să abată gîndurile voastre»* [62]. Aşadar să fim cumpătaţi, de la toate acestea, pentru ca să nu ajungă şi la noi acuzaţia Domnului, că strecurăm ţînţarul şi înghiţim cămila [63].

CAPITOLUL XX

NU TREBUIE SĂ SE URMĂREASCĂ ÎNTREŢINEREA DE CONVORBIRI CU RUDELE CARE TRĂIESC ÎN VIAŢA CIVILĂ, SAU SĂ SE POARTE GRIJĂ DE LUCRURILE ACESTORA

I

Aşadar, se cuvine ca de neamuri şi de prieteni şi de părinţi să fim separaţi cu starea sufletească, aşa cum vedem pe cei morţi că lipsesc dintre cei vii. Căci acela care cu adevărat s-a încredinţat luptelor virtuţii şi a renunţat la toată lumea, împreună cu cele ce îi aparţin ei, şi ca să mă exprim mai deplin, s-a răstignit pe sine, acela a murit pentru lume şi pentru toţi cei din lume, fie că sînt părinţi, fie că sînt fraţi, fie

62. *II Cor.* 11, 3.
63. *Matei* 23, 24

că aparțin rudeniei de a treia sau de a patra sau de o mai îndepărtată treaptă. Așadar, dacă părinții se separă de viața (lumească) și îmbrățișează viața copilului, ei sînt rude cu adevărat, dar nu mai ocupă locul de părinți, ci locul de frați. Căci cel mai adevărat părinte, primul, este Tatăl tuturor, iar al doilea după Acela este superiorul (starețul) vieții duhovnicești. Dar dacă neamurile rămîn să păstreze viața de mai înainte, ele sînt parte a lumii de care noi ne-am separat și nu se asemănă deloc cu cei care au lepădat pe omul trupesc și au refuzat reconcilierea cu aceștia. Iar cel care acceptă cu sîrguință prietenia celor din lume, să se îndeletnicească tot timpul împreună cu ei, instalează în sufletul lui, prin întîlnire (convorbire) permanentă, stările sufletești ale acelora. Și atunci, după ce mintea lui a fost cuprinsă din nou de gîndirea lumească, îi slăbește rezistența cea bună, se desparte de gîndirea duhovnicească, îi revine în suflet indispoziția anterioară și este rănit de cel vrăjmaș, care tulbură viața duhovnicească prin rudenia după trup.

II

Așadar, pentru neamuri să dorim cele mai bune (lucruri), dreptatea, numele bun și pietatea și pe acelea pe care noi le socotim cinstite. Căci acestea e bine să ni le dorim și nouă, ca și acelora al căror interes este să beneficieze de la noi. Noi însă să ne debarasăm gîndurile de grija și preocuparea pentru aceia. Căci diavolul, văzînd că am lepădat orice grijă lumească și ne îndreptăm bine înarmați spre cer, vîră în noi ideea pentru neamuri, ne pregătește să purtăm grijă de afacerile lor și astfel face ca gîndul nostru să se preocupe cu griji lumești; care anume, este averea neamurilor și dacă este îndeajuns sau lipsește, care sînt cîștigurile pe care le realizează din tranzacțiile lor, și cît crește averea lor, care sînt pagubele ce li se întîmplă din împrejurări nefericite ale vieții și cu cît se micșorează averea existentă; și îl face să se bucure de bunăstarea lor, dar să se neliniștească de nereușitele lor; să aibă împreună cu ei aceiași vrăjmași (chiar dacă după porunca lui Dumnezeu nu trebuie să avem nici un vrăjmaș [64]), și se bucură împreună cu prietenii, care nu prețuiesc după cum se cuvine, de multe ori, familiaritatea duhovnicească, dar se bucură chiar de cîștigurile nedrepte și ilegale ale lor și își vîră iarăși în cuget toate preocupările rele ale problemelor lumești, pe care, după ce le-am îndepărtat, le-am primit în gîndurile noastre duhovnicești, și după ce cultivă din nou în suflet gîndirea pămîntească și lumească, suprimă pe ascetul lăuntric și pregătește pe curajosul care poartă numai pe deasupra forma ascetului, dar nu mai

64. *Matei* 5, 44.

este deloc preocupat de virtuți. Iar de multe ori, din cauza interesului (favoritismului) puternic pentru neamuri, ascetul îndrăznește să săvîrșească și ierosilie, ca să remedieze nevoia neamurilor. Pentru că toate cîte s-au strîns pentru sfinți, care s-au afierosit pe ei înșiși lui Dumnezeu, sînt socotite și privite ca sfinte și adevărate ofrande. Așadar, cel care își însușește ceva dintre acestea devine ierosil (necinstitor de cele sfinte).

III

Așadar, după ce am cunoscut paguba de nesuportat pe care o provoacă bunăvoința față de neamuri, să ne îndepărtăm de grija lor, ca să nu fie ea o armă diavolească. Pentru că Însuși Domnul a oprit legătura și familiaritatea de acest fel, cînd n-a îngăduit unuia din ucenicii Lui nici chiar să-și ia rămas bun de la cei ai casei lui, iar altuia nici să îngroape trupul mort al tatălui său. Așadar, celui care a vrut să-și ia la revedere de la neamurile lui I-a spus că : *«Nimeni care pune mîna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru împărăția lui Dumnezeu»* [65]. Iar celuilalt care a voit să-și îngroape pe tatăl său, i-a spus : *«Urmează-Mi»* [66], și *«Lasă morții să-și îngroape morții lor»* [67]. Deci, cu toate că amîndoi au părut că cereau lucruri foarte raționale și foarte drepte, Mîntuitorul n-a consimțit și pentru nimic în lume n-a lăsat pe ucenicii împărăției cerurilor să se despartă de El, pentru ca să nu fie abătuți de înclinarea stărilor sufletești pămîntești și trupești și să facă sau să cugete ceva nedemn de grija înaltă și cerească ; pentru că nu se îngăduie celor ce poartă grija celor cerești să se îndeletnicească cu lumea, după ce au abandonat-o și după cuget au devenit supraoameni. Dar dacă cineva ar întreba cum, atunci, legea poruncește să ne îngrijim de neamuri, spunînd : *«De cei de un neam cu tine nu te ascunde»* [68], și la fel și Apostolul : *«Dacă cineva nu poartă grijă de ai săi și mai ales de ai casei sale, s-a lepădat de credință și este mai rău decît un necredincios»* [69], acestuia îi vom da răspuns scurt, că dumnezeiescul Apostol a spus aceasta pentru cei din lume, care au bogăție materială și pot să îndulcească lipsa neamurilor. De asemenea și legea spune acestea, și ca să fiu mai scurt, față de cei vii, nu față de cei morți, fiindcă cei morți într-adevăr nu au o asemenea obligație.

65. *Luca* 9, 62.
66. *Luca* 9, 59.
67. *Luca* 9, 60.
68. *Isaia* 58, 7.
69. *I Tim.* 5, 8.

IV

Dar tu ai murit şi te-ai răstignit pentru toată lumea. Pentru că ai lepădat bogăţia materială şi ai iubit sărăcia, te-ai făcut ofrandă lui Dumnezeu şi ai devenit obiect de preţ al lui Dumnezeu. Deci, ca un mort eşti liber de orice obligaţie faţă de neamuri şi ca un sărac nu ai nimic ca să le oferi. Nici chiar de roadele muncii tale manuale nu-ţi este îngăduit să dispui pentru oameni, pentru că nu mai ai putere nici asupra corpului tău, ca ofrandă (făcută lui Dumnezeu), ci trebuie să trăieşti numai împreună cu asceţii, pentru că şi aceştia sînt întru totul afierosiţi lui Dumnezeu. Aşadar, cum ţi s-ar potrivi ţie cuvintele care au fost amintite de Sfintele Scripturi? Sau cum nu vei păcătui dacă ai contraveni făgăduinţelor tale cu privire la viaţa ascetică?

CAPITOLUL XXI

NU SE CUVINE SĂ SE SEPARE NIMENI DE COMUNITATEA FRĂŢEASCĂ SPIRITUALĂ

I

Într-adevăr şi despre aceasta trebuie să fim încredinţaţi în mod clar, căci cel care a intrat o dată în legătură şi împreună-vieţuire într-o comunitate frăţească duhovnicească, nu mai poate să se retragă şi să se despartă de cei cu care s-a legat. Pentru că, dacă oamenii unindu-se adeseori în comuniune chiar de viaţă materială nu pot, din cauza înţelegerilor asupra cărora s-au pus de acord, să se despartă, sau — altfel — cel care ar face aceasta este supus, ca vinovat, la sancţiunile stabilite (de legi), cu atît mai mult cel care s-a angajat la împreună-vieţuire duhovnicească, (angajare) care este nedezlegat şi veşnică, nu poate să se separe şi să se despartă pe sine de aceia cu care s-a unit. Iar dacă ar face-o, se expune pe sine celor mai grele pedepse de sus ale lui Dumnezeu. Căci dacă o femeie care s-a căsătorit şi are unire trupească cu bărbatul ei, şi ar fi dovedită complotînd împotriva lui, se condamnă la moarte, cu atît mai mult se face vinovat pentru separare cel care s-a unit în comuniune duhovnicească, avînd ca martor şi mijlocitor pe Însuşi Duhul Sfînt.

II

Aşadar, precum mădularele trupului, care sînt unite cu legătură fizică, nu pot să se separe de corp, sau, dacă se separă, ceea ce s-a separat moare, la fel şi ascetul, fiindcă este legat de comunitatea frăţească şi

este legat cu legătura Duhului, care este legătură mai puternică decît legătura fizică, nu are dreptul să se separe de ceilalți cu care s-a legat. Iar dacă ar face aceasta este mort în suflet și este lipsit de harul Duhului, pentru că a contravenit convenției frățești întărită de Acesta. Și dacă cineva ar spune că unii dintre frați sînt răi, — fiindcă n-ar putea să-i acuze, fără îndoială, pe toți, din moment ce n-au făcut comuniunea cu scop rău, așa încît toți să fie răi conform înțelegerii — dacă, deci, ar spune că unii frați sînt răi și din neatenție dezorganizează binele, neglijează bunacuviința, nu observă disciplina care este proprie asceților și pentru aceasta trebuie să se separe de ei, acesta n-a înțeles îndeajuns justificarea pentru separare; pentru că nici Petru sau Andrei sau Ioan nu s-au detașat de restul Apostolilor din cauza răutății lui Iuda, nici alt apostol n-a recurs la această justificare ca motiv ca să se despartă, și nici n-a fost împiedicat în ascultarea lui față de Hristos de răutatea aceluia; dimpotrivă, s-au supus învățăturii Domnului și au urmat pietatea și virtutea, fără ca, desigur, să se îndrepte spre răutatea aceluia. Astfel cel care ar pretinde că a fost nevoit să se despartă de comuniunea duhovnicească din cauza celor răi, n-a găsit bună justificarea pentru nestatornicia lui, ci este pămînt pietros, unde, din cauza nestatorniciei cugetului lui, *nu poate să prindă rădăcină cuvîntul adevărului*; și n-a rezistat în viața virtuții din cauza asaltării micii ispite sau a nestăpînirii patimilor, și îndată s-a uscat tînărul vlăstar al învățăturii de căldura mare a patimilor; ci, concepînd după propria-i informare pretexte ușoare și neîndestulătoare pentru apărare înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, se înșală cu ușurință și pe sine. Căci nimic nu este mai ușor (pentru om) decît să se înșele pe sine, fiindcă fiecare se socotește *hărăzit să-și fie sieși judecător, socotind că cele plăcute sînt și folositoare.*

III

Așadar, un astfel de om care va judeca alături de adevăr, să fie blamat *ca făcîndu-se* motiv de sminteală pentru mulți, adică îndemnînd totdeauna cu exemplul lui rău spre rîvnirea unor acțiuni asemănătoare și făcîndu-se moștenitorul acelui «vai»: *«Mai bine i-ar fi lui să-și atîrne de gît o piatră de moară și să fie aruncat în adîncul mării»* [70]. Căci atunci cînd sufletul se va obișnui cu îndepărtarea de cele vrednice, se umple cu multă necumpătare, lăcomie și îmbuibare, minciună și tot felul de lucru necinstit; și în cele din urmă se prăpădește în prăpastia răutății, fiind încercat cu cele mai josnice răutăți. Așadar acela care este instituit îndrumător al acestor oameni să aibă în vedere pentru cîte suflete se face

70. *Matei* 18. 6.

vinovat de pieire, mai ales atunci cînd n-ar fi in stare să ia asupră-şi nici răspunderea propriului său suflet. Căci pentru ce unul ca acesta nu imită mai degrabă pe marele Petru şi nu se face pentru ceilalţi exemplu de adevărată credinţă şi de luptă pentru cele bune, aşa încît cu strălucirea luminii faptelor lui şi cei care se găsesc în întunericul răutăţii să fie îndrumaţi spre mai bine? Şi apoi dreptul Noe [71] n-a spus înaintea lui Dumnezeu: trebuie să fug de lume, căci toţi sînt răi, ci mai degrabă a rezistat ca un atlet şi curajos, şi în adîncul răutăţii şi-a păstrat neclătinată pietatea, şi n-a cîrtit deloc împotriva lui Dumnezeu, ci cu răbdare şi cu nezdruncinată tărie în luptă cu valurile impietăţii şi-a salvat barca pietăţii. Şi Lot în Sodoma [72] în timp ce se învîrtea în mare impietate, nelegiuire şi nedreptate, şi-a păstrat virtutea întreagă, fără să fie abătută în vreo parte de ispitele rele; ci, dimpotrivă, în mijlocul omorîtorilor de oaspeţi, şi a acelora care, dispreţuiau mult şi contraveneau legilor naturale şi-a păstrat neîntinată sfinţenia, el, pe cît i-a fost cu putinţă, a îndemnat la aceasta şi pe alţii, învăţînd binele prin fapte înainte (de a-l învăţa) prin cuvinte. Tu, însă, aduci ca pretext neglijenţele fraţilor, fie că sînt reale, fie că sînt inventate de tine, concepînd îndepărtarea (apostazia) şi imaginînd contravenirea Sfîntului Duh, şi pregăteşti calomnierea fraţilor ca perdea pentru răutatea ta şi pentru lenevia ta în ostenelile cele pentru virtute.

IV

Aşa încît, cel care a fost astfel înţeleptit prin exemple, să accepte cu plăcere unirea Duhului, pe care a primit-o cînd a fost instruit ca prunc în învăţătura cerească. Căci nici nu s-a întîmplat ca unul din degetele mîinii să fi suferit ceva din cele dureroase, şi celălalt s-a şi pregătit să suporte cu curaj tăierea; însă mai întîi va dispărea durerea tăierii şi apoi rămîne el ferm, aşa încît să împlinească pentru corp lipsa degetului care a fost primejduit, iar mîna să nu piardă în întregime membrele ei fizice şi să fie lipsită astfel de rînduiala respectivă, care a fost socotită potrivită şi de natură [72a]. Să raportezi acum exemplul la cazul ascetului şi să cercetezi cît de mare durere şi neorînduială provoacă prin tăiere (desprindere) celor cu suflete sensibile şi cum se pregăteşte pe sine ca mort şi rupt de viaţă. Iar că superiorul (stareţul) nu va dori să îndrumeze pe ucenicul lui spre răutate, aşa încît îndrumarea rea a dascălului să devină pentru ucenic pretext de separare şi îndepărtare, să reflectăm, dacă doreşti astfel: Ce este tatăl? şi ce este dascălul? Şi

71. *Fac.* 6, 9.
72. *Fac.* cap. 19.
72 a. Se poate înţelege că armonia între membrele corpului se stabileşte din chiar momentul concepţiei.

unul şi altul sînt dascăli (pentru copii). Dar unul se roagă şi doreşte cu rîvnă cele mai bune pentru copil, iar celălalt le doreşte pentru ucenici. Căci natura părinţilor este să se roage ca fiii lor să devină cît se poate mai buni şi mai înţelepţi, mai cinstiţi şi mai cumpătaţi, aşa încît copiii să realizeze progrese, iar părinţii să se mîndrească prin raportarea către ei a virtuţilor copilului. Profesorii (maeştrii) de gimnastică, de altă parte, se îngrijesc ca aceia pe care îi pregătesc să devină foarte curajoşi şi îndemînatici în mod excepţional, aşa încît, pe de o parte, cu forţa corporală şi cu experienţa să lupte aşa cum trebuie şi să cîştige victorii strălucite împotriva adversarilor, iar pe de altă parte, lupta lor bine disciplinată să devină un merit clar al maeştrilor. Căci este în firea oricărui dascăl să vrea ca ucenicii lui să-şi însuşească cu toată precizia cele ce i s-au predat. Aşadar, din moment ce astfel este firea părinţilor, cum nu se va ruga şi dascălul sfinţeniei ca ucenicul lui să se dovedească în mod desăvîrşit fără răutate şi înţelept în înţelepciunea duhovnicească? Şi mai ales cînd ştie în mod clar că după ce ucenicul ajunge astfel, acesta şi de oameni va fi lăudat şi de la Hristos va primi cununi strălucite, pentru că pe ucenicii Lui, sau mai bine pe fraţii Lui [73], cum prefera Hristos să-i numească, i-a făcut, prin grija Lui, vrednici de familiaritate faţă de El.

V

Dar să analizăm şi celălalt (aspect), anume, dacă ucenicul devine rău din cauza îndrumării lui, ruşinea dascălului, la festivitatea universală a judecăţii, va fi jalnică; şi acesta nu numai că va fi ruşinat înaintea tuturor puterilor cereşti, ci va fi şi pedepsit. Pentru care motiv, deci, s-ar putea ca superiorul (stareţul) să nu vrea ca ucenicul lui să devină cinstit şi îngăduitor? Dar şi după alt chip este nefolositoare pentru dascăl răutatea ucenicului. Anume fiindcă amîndoi au înţeles să ducă împreună viaţa comună, ucenicul împărtăşeşte dascălului, primul, roadele răutăţii la care el ar participa, aşa cum şerpii veninoşi trec (descarcă) veninul întîi în cei care îi încălzesc; aşa încît să fie clar din orice punct de vedere, că, — şi din natura lucrurilor şi din folosul pentru cel care învaţă —, acesta va dori şi se va strădui, în orice chip, ca ucenicul lui să devină cinstit şi milostiv. Căci, dacă dascălul este stăpînit de răutate şi perversitate, către acest scop va îndruma şi pe ucenicii pe care îi învaţă; iar dacă, dimpotrivă, este dascăl de virtute şi dragoste, nu cred că el va dori ca ucenicul lui să ajungă la un rezultat opus străduinţelor lui. Aşadar, pentru cel care doreşte să se despartă de felul duhovnicesc (de viaţă) orice justificare ar putea fi socotită dreaptă. Dar

73. *Matei* 12, 49.

s-a arătat că motivul unei asemenea hotărîri a lui (de a se separa) este neînfrînarea patimilor, indiferența (lipsa de compasiune) față de suferințe și ușurința și nestatornicia judecății lui. Căci acesta n-a auzit despre proorocul David că *«fericiți sînt cei ce păzesc judecata»* [74]; cei care păzesc nu cei care risipesc (suprimă). Aceștia sînt cei care s-au asemănat celor neînțelepți, care au așezat pe nisip, adică pe convingere nehotărîtă, temelia zidirii duhovnicești, pe care o destramă și o risipesc puține picături ale ispitelor și un scurt torent al ascultărilor celui rău (diavolului), după ce a fost distrusă temelia.

CAPITOLUL XXII

DESPRE SUPUNERE MAI PE LARG

I

Am explicat în măsura în care a fost posibil, cum se cuvine să păzească unirea de nedezlegat cel care s-a unit o dată cu modul de viață duhovnicesc. Acum vom vorbi din nou despre supunere; mai înainte am relatat lucrurile pe scurt, acum le vom expune mai pe larg și vom arăta cîtă supunere cere cuvîntul Scripturii de la asceți față de proiestos, și de însăși Sfînta Scriptură mă voi folosi ca să lămuresc măsura acestei (supuneri). Apostolul Pavel, în Epistola către Romani, poruncește să se supună tuturor înaltelor stăpîniri, stăpînirilor lumești, nu celor duhovnicești [75]; și a lămurit aceasta cu cele pe care le-a adăugat, cind a vorbit despre dări (impozite) și despre stăpîniri, și a explicat că acela care se împotrivește, și în cel mai mic lucru, stăpînirii, se împotrivește lui Dumnezeu [76]. Așadar, dacă legea dumnezeiască a atribuit atît de mare supunere din partea celor credincioși față de dregătorii lumii acesteia, care au primit autoritate după lege omenească — cu toate că atunci aceștia trăiau nepios —, cît de mare supunere trebuie să arate ascetul față de acela care a fost făcut dregător de Dumnezeu și a primit autoritate de la legile Aceluia? Așadar, cum nu se va împotrivi poruncii lui Dumnezeu cel care se împotrivește superiorului (stareţului)? De altfel și Apostolul poruncește în mod categoric să ne supunem superiorilor duhovnicești întru toate, căci spune: *«Ascultați pe conducătorii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, avînd să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie și nu suspinînd, lu-*

74. *Ps.* 105, 3.
75. *Rom.* 13, 1.
76. *Rom.* 13, 7, 2.

cru care n-ar fi spre folosul vostru» [77]. Așadar, dacă lipsa supunerii față de normele vieții ascetice este păgubitoare, trebuie să urmărim ceea ce ne este mai folositor. Căci ceea ce este nefolositor pricinuiește — *știm* — mare pagubă, (dar) și energia pentru pocăință și îndreptare.

II

Se cuvine, deci, să rîvnim îndeosebi supunerea sfinților, pe care au arătat-o ei față de Dumnezeu, dacă vrem cu adevărat să arătăm supunere după chipul cel drept, folosind ca îndestulător acest exemplu pentru cazul nostru. Și să nu socotească nimeni că vrem să întărim supunerea față de egumeni, folosind exemple exagerate și că îndrăznesc să *compar în* chip nesocotit supunerea față de oameni cu supunerea față de Dumnezeu. Pentru că n-am recurs să fac o asemenea comparație de la mine, ci fiind sprijinit de înseși Dumnezeieștile Scripturi. Căci ia aminte ce spune Domnul în Evangheliii, cînd hotărăște supunere pentru ucenicii Lui: *«Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește»* [78], și în altă parte: *«Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel care se leapădă de voi, se leapădă de Mine»* [79]. Iar că ceea ce s-a spus pentru Apostoli, s-a legiferat pentru toți cei care vor conduce (Biserica), după aceștia, este posibil să se demonstreze cu multe mărturii neîndoielnice ale dumnezeieștii Scripturi și cu alte dovezi foarte clare. Așa încît și noi vom întocmi cuvintele noastre în conformitate cu legile dumnezeiești, socotind că trebuie să avem supunerea sfinților față de Dumnezeu ca model al supunerii față de proiestoși.

Așadar, cum au arătat Sfinții supunerea lor Stăpînului? Să amintesc pe Avraam care a primit poruncă să-și lase casa, averea, proprietățile, neamurile, prietenii și în plus să dorească cele opuse: înfrînarea, necunoscutul, rătăcirea, sărăcia, temerile, primejdiile și cîte greutăți urmează pe cei înstrăinați, și că, fără întîrziere, el s-a supus și și-a părăsit bunăstarea și liniștea preferînd în locul lor oboseala și rătăcirea.

III

Vezi, deci, pe cel mai desăvîrșit ascet, disprețuitor al oricărei fericiri lumești pentru Dumnezeu? Dar, să trecem la cele ce urmează: Într-adevăr, el ocupă Palestina, locul făgăduit de Dumnezeu spre ședere; dar, seceta cuprinzînd țara, s-a refugiat în Egipt, unde și-a pierdut soția; însă nu s-a descurajat, nici n-a cîrtit împotriva planurilor lui Dumnezeu,

77. *Evr.* 13, 17.
78. *Matei* 10, 40.
79. *Luca* 10, 16.

socotind acestea ca răsplătiri ale supunerii lui; ci a suportat cu răbdare, nu o singură dată, chiar şi pe aceasta ce i s-a întîmplat din partea regelui gherarilor, *(socotită) cea mai gravă dintre toate nedreptăţile. Căci a hotărît, fără ezitare, să se supună lui Dumnezeu*; n-a cercetat ce plănuieşte Dumnezeu pentru el, ci cum să dovedească o supunere cît mai desăvîrşită şi fără repros. Cu siguranţă, pentru aceasta a şi avut, în cele din urmă, de la Dumnezeu pe Isaac, *care a fost răsplătirea şi darul rugăciunii şi credinţei*; dar cînd l-a văzut pe acesta că a înaintat în vigoarea tinereţii şi că ar procura părinţilor lui bune speranţe pentru succesiunea şi înmulţirea descendenţilor lor, atunci, după atîtea nădejdi, Avraam a primit *poruncă de la Dumnezeu să urce pe un munte înalt şi să aducă jertfă* lui Dumnezeu pe cel pe care i l-a dat. Atunci a primit acel glas îngrozitor şi sarcina înfricoşătoare şi porunca şi zgomotul peste puterea firii, şi a suportat-o liniştit, fără să-şi piardă raţiunea şi fără să-şi piardă curajul, *ci ca şi cum ar fi trebuit să jertfească un oarecare miel, astfel cu mintea* liniştită şi netulburată, a purtat jugul ascultării şi a mers cu copilul să împlinească porunca, fără ca, — nici chiar în acest caz —, să comenteze hotărîrea lui Dumnezeu sau să-L critice; dimpotrivă a fost atent numai la *sine, cum să împlinească, fără vreo lipsă, ascultarea. Astfel* şi-a atras şi coroana strălucită şi a stabilit şi pentru toată lumea coloană de sprijin pentru credinţă şi supunere. Fără îndoială ar fi posibil să ne referim şi la ascultarea celorlalţi străluciţi sfinţi ai Vechiului Testament, pentru ca asceţii să înveţe supunerea fără contestare; totuşi, ca să nu lungim prea mult cuvîntul, vom îndruma pe fiecare, care doreşte să se înveţe, la studierea Sfintelor Scripturi şi ne vom referi la ucenicii Mîntuitorului, arătînd cum s-au supus şi cum au poruncit. Iisus le-a spus cînd se găseau încă la începutul uceniciei şi aşteptau ca, în curînd, Stăpînul să domnească şi socoteau că şi ei nu se vor mai osteni deloc, nici nu vor mai fi primejduiţi, nici nu vor mai lucra, ci vor domni cu Hristos şi vor participa împreună cu El la mărirea împărătească şi la supraveghere şi la cinstire. Şi aceasta o dovedeşte Petru dojenind pe Iisus, cînd le vorbea despre însăşi patima Sa (ce urma să I se întîmple). Căci, spune Scriptura: *«Şi Petru, luîndu-L la o parte, a început să-L dojenească, zicîndu-I: Milostiv fii Ţie, Doamne! Să nu-Ţi fie Ţie aceasta!»* [80], arătînd prin aceasta că nimeni nu rămînea în vreun fel în situaţie rea; dar aceasta o dovedesc şi fiii lui Zevedei, cînd au trimis pe mama lor să roage pe

80. *Matei* 16, 22.

Domnul ca să le facă favoarea de a sta la loc de cinste unul de-a dreapta și altul de-a stînga Lui. Căci dacă n-ar fi crezut că va domni îndată, n-ar fi îndrăznit să-I ceară aceasta, avînd în minte scaunul Mîntuitorului de-a dreapta Tatălui din ceruri.

IV

Așadar ce a spus celor care așteptau și nădăjduiau acestea? *«Iată Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor»* [81]. Și în timp ce au auzit un lucru atît de mult opus față de nădejdea lor, ei n-au zis: cu alte nădejdi Te-am urmat, și ce lucruri opuse celor nădăjduite ne poruncești? plăcere, (comoditate) așteptam și ne trimiți în primejdii? cinstiți am nădăjduit și la necinstiri ne împingi? domnie așteptam, și ne poruncești să fim prigoniți și să fim slujitori tuturor? Nimic din acestea n-au spus, cu toate că au auzit mai multe și mai rele decît cele relatate, precum: *«Atunci vă vor da pe voi spre asuprire și vă vor ucide și veți fi urîți de toate neamurile, din pricina numelui Meu»* [82]; *«Încă și la dregători și la regi veți fi duși pentru Mine»* [83]. Și în timp ce au auzit toate acestea împotriva așteptării lor, au aplecat gîtul cu înțelegere, au primit jugul și au mers cu hotărîre la primejdii, în adunări publice, la disprețuiri, la lapidări [83 a], la loviri cu bastonul, la necinstiri, la răstigniri, la morți diferite; și au îndurat toate acestea cu atîta bunăvoie, încît se bucurau și sărbătoreau în mod fericit, atunci cînd se învredniceau să fie părtași la patimile lui Hristos; căci precum relatează Scriptura: *«se bucurau că s-au învrednicit să sufere ocară pentru numele Lui»* [84]. O asemenea supunere se cere să arate și ascetul după Dumnezeu față de egumen [84 a]; căci așa cum s-a arătat mai înainte, *Hristos a pregătit pe ucenici ca să imprime oamenilor acest fel de* viață. Pentru că starețul (categumenul) nu este nimic altceva decît cel care ține locul Mîntuitorului și mijlocește între Dumnezeu și om și oferă lui Dumnezeu mîntuirea celor care i s-au încredințat lui.

81. *Matei* 10, 16.
82. *Matei* 24, 9.
83. *Matei* 10, 18.
83 a. Loviri cu pietre.
84. *Fapte* 5, 41.
84 a. Prin «egumen», Sfîntul Vasile cel Mare înțelege pe cel care conducea una din mînăstirile din cuprinsul așezămîntului, în care puteau fi mai multe asemenea mînăstiri; conducătorul întregului așezămînt, deci al tuturor egumenilor și proiestoșilor, era starețul sau categumenul (καθηγούμενος).

V

Și aceasta o învățăm de la Însuși Hristos, cînd a instituit pe Petru ca păstor, după El, al Bisericii Lui, cînd i-a zis: *«Petre, Mă iubești tu mai mult decît aceștia? Paște oile Mele»* [85], dar a împărtășit putere egală tuturor păstorilor și dascălilor care vor urma după aceștia. Și dovada acesteia (puterii egale) este că toți leagă și dezleagă la fel ca și acela. Așadar, precum oile se supun păstorului, îndreptîndu-se în direcția pe care le-o arată păstorul, la fel trebuie să se supună și asceții, după Dumnezeu, stareților (catehumenilor), fără să comenteze poruncile cînd sînt curate de păcat, ci să le împlinească cu toată bunăvoința și rîvna. Căci așa cum cel care creează sau cel care zidește folosește fiecare instrument al artei lui, după voia lui, iar instrumentul nu poate să spună că nu va îndeplini lucrarea pentru care îl mînuiește artistul, ci se supune mîinii care îl conduce, la fel se cuvine ca și ascetul, ca instrument care contribuie prin artist la completarea zidirii duhovnicești, trebuie să se supună în toate în care egumenul socotește că nu e bine să conducă el, ca să nu păgubească desăvîrșirea lucrării duhovnicești, neprocurîndu-și propria-i trebuință. Și așa cum instrumentul nu hotărăște el ce lucrare trebuie să facă în artă, la fel și ascetul trebuie să nu-și aleagă singur lucrările, ci să lase dorința lui la înțelepciunea și judecata artistului. Pentru că înțelepciunea starețului (categumenului) știe să cerceteze, cît mai exact posibil, caracterul și patimile și dorințele sufletești și să stabilească în mod corespunzător ceea ce îi trebuie fiecăruia. Pentru aceasta se cuvine, într-adevăr, ca nimeni să nu se împotrivească dispozițiilor lui, ci să fie încredințat că cunoașterea și îngrijirea personală este mai grea decît toate, pentru că din fire există în oameni iubirea de sine și fiecare om este lipsit de judecată dreaptă din cauza grijii deosebite față de sine; în timp ce cunoașterea și îngrijirea din partea altei persoane este mai ușoară, pentru că patima iubirii de sine la cei care judecă pe alții nu constituie piedică pentru o dreaptă cunoaștere (un diagnostic bun). Căci, dacă în sistemul ascetic se pune la temelie această armonie, cu ușurință va domni pacea între asceți și mîntuirea va fi obținută prin dragostea și buna înțelegere dintre toți.

85. *Ioan* 21, 15.

CAPITOLUL XXIII

SE CUVINE CA ASCETUL SĂ IA ASUPRA SA CU MULTĂ PLĂCERE ŞI LUCRĂRILE DISPREŢUITE

Se cuvine, deci, ca ascetul să ia asupra sa şi lucrări mai puţin preţuite, cu multă rîvnă şi bună plăcere, cunoscînd că tot ceea ce se face pentru Dumnezeu nu este (lucru) mic, ci mare şi duhovnicesc şi vrednic de ceruri şi ne procură răsplătiri cereşti. Aşadar, chiar dacă ar trebui să însoţească animalele de povară, care transportă bunurile pentru nevoile comunităţii frăţeşti, nu trebuie să se împotrivească, amintindu-şi de Apostoli, cum s-au supus cu plăcere poruncii Domnului, ca să aducă mînzul (de asin) şi socotind că şi cei pentru care au primit îngrijirea animalelor de povară sînt fraţii Mîntuitorului; dar bunăvoinţa şi rîvna pentru acestea se referă la Domnul, Care a spus: *«Întrucît aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut»* [86]. Iar dacă obţine răsplătiri pentru cei mai mici, cu atît mai mult le va obţine pentru cei aleşi, numai să nu socotească slujirea ca pretext al neglijenţei, ci să se aibă în vedere pe sine cu deosebită atenţie, ca să devină folositor şi pentru el şi pentru confraţii lui. Iar dacă ar fi nevoie să îndeplinească vreuna dintre lucrările mai puţin preţuite, să ştie că şi Mîntuitorul a slujit pe ucenicii Lui şi n-a socotit (lucru) nedemn să facă pe cea mai dispreţuită dintre lucrări şi că este mare lucru pentru om să devină imitator al lui Dumnezeu, pentru că urcă prin înseşi aceste lucrări umilitoare la înălţimea aceleia pe care o imită. Aşadar, cine ar putea să spună că este umilitor ceva dintre cele pe care le-a făcut Dumnezeu?

CAPITOLUL XXIV

ASCETUL NU TREBUIE SĂ DOREASCĂ CINSTIRI ŞI DEMNITĂŢI

I

Ascetul în nici un caz nu trebuie să dorească cinstiri. Pentru că dacă a dorit în această viaţă răsplătirile oboselilor şi faptelor lui, este nefericit din cauza retribuţiei, din moment ce pierde cele veşnice pentru cele trecătoare; iar dacă a preferat ca aici să nu lupte, nu va primi coroane în cer, că se cuvine ca nu numai să nu dorească cinstiri, ci, chiar cînd i s-ar oferi, să le refuze şi să le îndepărteze, pentru ca să nu devină cinstea de aici micşorarea cinstirii de sus. Căci întreaga

86. *Matei* 25, 40.

viață prezentă este pentru lucrări și lupte, în timp ce cea viitoare este pentru încoronări și răsplătiri, așa cum spunea marele Pavel, cînd era pe punctul să termine viața de aici și să treacă la cea de dincolo: *«Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvîrșit, credința am păzit. De aceea, mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o»* — nu aici, ci — *«în ziua aceea, El, Dreptul Judecător»* [87]. Și iarăși Mîntuitorul spune: *«În lume necazuri veți avea»* [88]. Și din nou, același Pavel spune că: *«prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu»* [89]. Așadar, dacă vrei să împărățești în lumea viitoare, să nu dorești aici plăcere și cinstire, iar dacă ai avea necaz în lumea aceasta din pricina cuvîntului, adică a adevărului, să știi că vei împărăți după aceea; căci această răsplată a fost hotărîtă pentru necazul de aici în schimbul binelui. Iar dacă, totuși, nu vei avea necaz, să nu aștepți coroane acolo, pentru că n-ai purtat aici luptele și ostenelile care sînt hotărîte pentru coroane.

II

Așadar, ascetul să nu dorească sub nici o formă onoruri și nici să fie primul între ceilalți. *«Căci oricine se înalță pe sine va fi umilit, iar cel care se smerește pe sine va fi înălțat»* [90]. Dacă ascetul se va înălța pe sine, există Cel mare și puternic Care îl va umili și poate să-l coboare pînă la iad; dar dacă se va smeri pe sine, va fi înălțat în chip strălucit și impresionant, pentru că Dumnezeu înalță pe cel smerit după puterea ce îi este proprie. Așadar, ascetule, privește în sus la Cel Care înalță, într-adevăr, bine și nu deznădăjdui pentru cele prezente; pentru că ești luptătorul și lucrătorul lui Hristos, Care te-a format să lupți toată ziua și să suporți arșița soarelui toată ziua. Cum, nici nu s-a terminat ziua și cauți odihna? Așteaptă seara, sfîrșitul vieții de aici, pentru ca, venind stăpînul casei să-ți numere salariile tale. Căci, făcîndu-se seară, a zis stăpînul viei către îngrijitorul său: *«Cheamă pe lucrători și dă-le plata»* [91], și nu la mijlocul zilei, nici plata la început. Așteaptă, deci, sfîrșitul vieții și atunci vei primi salariile după merit. Iar acum să ocupi ultimul loc, pentru ca atunci să primești pe cel dintîi [92]

87. *II Tim.* 4, 7—8.
88. *Ioan* 16, 33.
89. *Fapte* 14, 22.
90. *Luca* 14, 11.
91. *Matei* 20, 8.
92. *Luca* 14, 10.

CAPITOLUL XXV

DESPRE MODESTIE ŞI SIMPLITATE ÎN FELURILE DE MÎNCARE

Într-adevăr ascetul trebuie să nu dorească varietate de mîncăruri şi nici sub falsa aparenţă a cumpătării, schimbarea felurilor de mîncare, pentru că aceasta răstoarnă buna ordine obişnuită şi provoacă tulburări, iar cel care aduce în felul ascetic de viaţă asemenea motive de tulburare se face moştenitorul acelui «vai»; Dar, chiar dacă o asemenea mîncare, cea sărată, preferată de sfinţii părinţi în locul altui condiment, este foarte puţină ca să completeze cina împreună cu apa şi legumele, să nu se invoce ca pretext evlavia vanitoasă, şi să se ceară, — ca şi cum se renunţă la carne —, feluri de mîncare mai alese şi de mai bun gust; dimpotrivă, (ascetul) să moaie pe neobservate o mică bucată de pîine în fiertura de buruieni sărată şi să consume aceasta cu toată mulţumirea. Căci acea bucăţică (de pîine) dacă ar fi aruncată în atîta apă sau în legume, dacă ar fi cazul, nu arată voluptate, ci este în realitate cea mai exactă şi mai aspră cumpătare. Aşadar, lucrurile de acest fel, ascetul pietăţii să nu şi le însuşească, pentru că ne abţinem de la cele asemenea nu ca iudaizanţii [92 a], ci evitînd săturare deplină din vanitate.

CAPITOLUL XXVI

PE CEL CARE TINDE SPRE DESĂVÎRŞIRE, IEŞIREA NU VA PUTEA SĂ-L PĂGUBEASCĂ

I

Dacă ascetul ar spune că se vatămă prin ieşirile sau prin călătoriile care se întreprind pentru îngrijirea de cele necesare comunităţii, şi pentru aceasta refuză să iasă, el n-a înţeles încă exactitatea ascultării şi nici nu s-a convins că, pentru asemenea nerozii, singur faptul (că nu iese) nu desăvîrşeşte. Să privească, deci, exemplele sfinţilor, cum au realizat ei ascultare desăvîrşită, fără să se împotrivească sau să poarte controversă, nici în cel mai neînsemnat lucru, pentru vreuna din aceste porunci care se îndeplinesc atît de greu, şi să înveţe ascultarea desăvîrşită. Dacă totuşi, vreunul se vatămă cu adevărat, să roage comuni-

92 a. Cei care interpretau literal.

tatea frățească să roage pe Dumnezeu pentru el și el însuși să ceară de la Dumnezeu cu nădejde nezdruncinată să-l facă instrument puternic și util pentru toate faptele duhovnicești și pentru toate slujirile trupești care tind către fapte bune. Atunci și Domnul, Care privește cu bunăvoință, fără îndoială, rîvna celor care caută binele, va acorda puterea, pentru că Însuși a îndemnat pentru cerere și a spus aceasta: «*Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide. Că oricine cere ia, cel care caută află, iar celui care bate, i se va deschide*»[93]; iar în alt loc se relatează: «*De este cineva din voi lipsit de înțelepciune, să ceară de la Dumnezeu, Care dă tuturor de-a dreptul și nu înfruntă; și se va da lui. Să ceară însă cu credință, fără să aibă nici o îndoială*»[94]. Și în toate împrejurările în general, cînd, fie mintea se găsește în dificultate pentru ascultare desăvîrșită, fie satana împiedică, fiindcă slăbește mintea și împiedică bunăvoința, să rugăm pe Dumnezeu folosind acest remediu, să ne dea aptitudinea pentru realizări, să străpungă trupurile noastre[95] cu frica de Dumnezeu și să facă mintea noastră neclătinată, așa încît să nu fie stăpînită de dorințele și plăcerile trupești. Pentru că, atunci cînd mintea este distrată, dorințele trupești se dezvoltă în suflet și provoacă diferite tulburări în cugete și ne fac să devenim lenevoși în privința faptelor bune.

II

Așadar, să nu refuzăm să-și aducă fiecare contribuția lui pentru cerințele comune și necesare trupului, ci să rugăm pe Dumnezeu să primim puterea conlucrării. Căci dacă toți ar refuza, imitînd pe înaintași, cine va împlini cele necesare (pentru comunitatea frățească)? Și într-un alt chip, dintr-un exemplu, merită să ne învățăm aceasta. Anume, ostașul care este rînduit de curînd într-un batalion nu se străduiește să întoarcă pe ceilalți ostași către obiceiul lui, ci el se adaptează la felul de viață al batalionului. Așadar, se cuvine ca și cel care este rînduit în sistemul duhovnicesc să nu dorească să întoarcă pe ceilalți către felul lui (de viață), ci el să-și adapteze felul lui la moravurile și rînduielile sistemului (duhovnicesc).

93. *Matei* 7, 7—8.
94. *Iacov* 1, 5—6.
95. *Ps.* 118, 120.

CAPITOLUL XXVII

ASCETUL NU TREBUIE SĂ AIBĂ ÎNDELETNICIRI PARTICULARE

Ascetul nu poate să se împuternicească pe sine nici pentru moment ca să se îndeletnicească cu lucrurile lui particulare, căci nici un instrument nu poate să fie mişcat fără maestru, nici un mădular al corpului nu poate să fie separat, pentru oricît de puţin, de corpul întreg, sau să fie mişcat împotriva părerii maestrului din lăuntru şi a celui care are supravegherea întregului corp; la fel nici ascetul nu are dreptul să facă ceva sau să lucreze împotriva părerii proiestosului. Iar dacă ar spune că nu poate să îndeplinească cele ce i s-au poruncit, sub motivul slăbiciunii trupului, să încredinţeze stareţului (categumenului) examinarea slăbiciunii lui. Altfel, după ce a luat în considerare şi ceea ce (spune) Scriptura, să se îndemne pe sine spre împlinirea celor poruncite, ca şi cum ascultă ce spune Scriptura: *«Nu v-aţi împotrivit încă pînă la sînge, în lupta voastră cu păcatul»* [96] şi: *«Îndreptaţi mîinile cele ostenite şi genunchii cei slăbănogiţi»* [97].

CAPITOLUL XXVIII

SE CUVINE CA PROIESTOSUL SĂ DISTRIBUIE CU BUNĂVOINŢĂ PĂRINTEASCĂ CELOR DE SUB ASCULTAREA SA CELE CE LI SE CUVIN

Şi însuşi stareţul (categumenul), ca părinte care poartă grijă de copiii lui adevăraţi, va cerceta nevoia fiecăruia şi va repartiza, după posibilităţi, grija şi îngrijirea corespunzătoare; şi va grupa pe membrul cu adevărat slăbit cu sufletul sau cu trupul, cu dragostea şi cu bunăvoinţa potrivită tatălui.

CAPITOLUL XXIX

NU TREBUIE SĂ SE FORMEZE GRUPĂRI DE DOI SAU TREI FRAŢI ÎN SISTEMUL ASCETIC

Se cuvine ca fraţii să aibă dragoste între ei, dar să nu formeze prietenii speciale între doi sau trei. Căci aceasta nu este dragoste, ci atitudine şi împărţire şi dovadă de răutate a celor ce se unesc. Căci

96. Evr. 12, 4.
97. Evr. 12, 12.

dacă aceştia ar iubi ce este comun bunei conduite, ar avea dragoste comună şi egală faţă de toţi; dacă însă se separă şi se despart şi formează grupare înlăuntrul grupării, unirea unor asemenea prieteni este rea, îi uneşte vreun motiv străin comunităţii, lucru care este inovaţie potrivnică bunei ordini păstrate. Aşadar, nu trebuie nici prietenii de acest fel să fie îngăduite, nici din sentimentul dragostei să se lege cineva cu fratele care are scopuri josnice şi strică rînduielile bunei conduite comune; însă, în măsura în care toţi stăruiesc în bine, să se împărtăşească fiecare frate şi să fie unit cu toţi. Dar dacă vreunul, care ar dori să se împotrivească stării existente, ar antrena (în cădere) pe un frate, acesta la început să fie sfătuit în taină de către cel care se poartă corect, ca fiind bolnav în gînduri; dacă însă n-ar vrea să se îndrepte (fiind sfătuit) în particular, să mai fie luaţi şi alţi fraţi, mai înţelepţi, cu scopul îndreptării lui, precum spune Sfînta Evanghelie: *«iar de nu te va asculta, ia cu tine încă unul sau doi»* [98]. «Dacă nu ascultă nici de aceştia, boala sufletului (lui) să fie adusă la cunoştinţa proiestosului; şi dacă nici de proiestos nu ascultă, să fie socotit ca un păgîn şi ca un vameş» [99], şi să fie îndepărtat de păstor, ca oaia ce suferă de boală contagioasă, ca să nu împrumute boala şi celorlalţi. Iar dacă nu este vătămat nimeni din exemplul lui rău, numai atunci, şi după o prealabilă instruire, i se va arăta îndelungă răbdare, în nădejdea îndreptării. Dar îndelunga răbdare (intervine) în privinţa lui ca să nu se taie (din comunitate), iar nu ca el să nu fie înţelepţit şi învăţat prin epitimii (usturătoare) canonice.

CAPITOLUL XXX

ASCETUL NU TREBUIE SĂ CAUTE SĂ-ŞI ALEAGĂ (DUPĂ GUST) ÎMBRĂCĂMINTEA ŞI ÎNCĂLŢĂMINTEA

Aşadar, să nu cerem îmbrăcăminte şi încălţăminte alese, ci să preferăm pe cele mai ieftine, pentru ca să arătăm şi în aceasta smerenie şi să nu ne dorim eleganţi şi egoişti şi iubitori de mărire. Pentru că cel care doreşte să fie întîiul este străin de dragoste şi de smerenie.

98. *Matei* 18, 16.
99. *Matei* 18, 17.

CAPITOLUL XXXI

SE CUVINE CA PROIESTOSUL SĂ POTRIVEASCĂ CELE RÎNDUITE DUPĂ PUTEREA CORPULUI FIECĂRUIA; ŞI DESPRE CEI CARE ÎŞI ASCUND PUTEREA

Proiestosul trebuie să fie atent ca nu cumva să dea porunci peste puterea trupului şi astfel să provoace la contradicţie pe cel care nu este în stare să le îndeplinească. Să cerceteze, deci, ca un tată binevoitor şi cinstit *faţă de toţi, puterile trupeşti ale fiecăruia, şi după aceea să împartă* şi să fixeze poruncile. Vor primi deci cea mai mare judecată cei care tăgăduiesc puterea reală a trupului, care le-a fost dată de Dumnezeu şi care se poartă cu totul necuviincios faţă de proiestoşi şi nu se supun celor ce le sînt poruncite. Căci dacă pentru proiestos este deosebit de primejdios să ascundă talantul cuvîntului şi să nu arate fiecăruia judecata ce va urma pentru păcat, cu atît mai mult este primejdios să suprime şi să ascundă cineva puterea trupului, pe care o primeşte de la Dumnezeu spre folosul comun.

CAPITOLUL XXXII

FRAŢII NU TREBUIE SĂ SE ÎNTRISTEZE CÎND CELOR MAI SLABI LI SE ÎNCREDINŢEAZĂ CEVA MAI UŞOR

Aşadar, fraţii să nu se întristeze şi să nu se indigneze cînd proiestosul ar repartiza celor mai neputincioşi slujiri corespunzătoare şi i-ar menaja, dacă astfel ar impune nevoia; ci cei mai puternici să menajeze pe membrii mai slabi, care au nevoie de menajare, şi astfel să împlinească dragostea duhovnicească. Căci nici piciorul nu se va întoarce în trup împotriva mîinii, sau s-o constrîngă pe aceasta pentru slujirea lui, nici mîna întreagă nu va impune greutatea funcţiunii ei degetului mic; ci fiecare mădular pune în lucrare puterea pe care a primit-o de la natură şi poartă (astfel) pînă la capăt şi pe (mădularele) cele mai slabe. Păstrîndu-se această rînduială în sistemul duhovnicesc, se va dovedi că în realitate sîntem trupul lui Hristos şi mădulare (fiecare) în parte [100], pentru că păzim totdeauna armonia legăturii şi unirea cea mai plăcută între noi.

100. I Cor. 12, 27.

CAPITOLUL XXXIII

PROIESTOȘII NU TREBUIE SĂ DEA CURAJ ASCEȚILOR CARE PĂRĂSESC (DIN NESUPUNERE) PROPRIA LOR COMUNITATE FRĂȚEASCĂ, ȘI PE UNII CA ACEȘTIA SĂ NU-I PRIMEASCĂ ÎN VIAȚA CHINOVITICĂ

I

Așadar, trebuie ca și proiestoșii grupărilor duhovnicești, care practică dragostea unul față de celălalt și cei care își asumă grija unul față de celălalt, să nu anuleze unul hotărîrile celuilalt, nici să nu primească simplu și fără examinare pe frații care se despart de ceilalți. Pentru că aceasta este amestec general și destrămare și distrugere a lucrării duhovnicești. Căci cei mai înțelepți dintre frați, fiind stăpîniți de frica de Dumnezeu, rămîn cu statornicie în bine, în timp ce aceia mai leneși și mai neglijenți sînt instruiți și îndrumați spre bine și de rușinea din partea oamenilor și de nevoia ce se impune de oameni. Deci, dacă cel leneș ar vedea că îi este cu putință să evite, fără să fie pedepsit, ostenelile ce se impun în felul (de viață) pe care și l-a ales o dată și să treacă la altul și să trăiască fără măsură și cumpătare, va îndrăzni cu ușurință, iar cel care îl primește pe el cu ușurință se face vinovat de pierderea lui. Iar răul acesta, dacă s-ar întinde, de multe ori îndepărtează de drumul drept și corect și pe cei care merg bine; și pierderea tuturor se va îngrămădi la acela care dă motive pentru alunecări. Așadar, ca să nu se întîmple aceasta, pe frații care se îndepărtează (de comunitate) sau să-i sfătuim și să-i readucem acolo de unde s-au îndepărtat sau, dacă nu ne ascultă, să ne păzim și să evităm societatea lor și să îndemnăm la aceasta pe toți frații; așa încît, fie că aceia se vor înțelepți ei înșiși din această mustrare și se vor înapoia la comunitatea lor frățească și vor fi îndrumați de păstorul pe care-l părăsiseră, fie, dacă aceia persistă în tăgăduirea comunității duhovnicești, alții, cel puțin, după ce îi văd pe ei cît de dezgustători au ajuns, se vor înțelepți din exemplele lor și vor evita să-i imite, îndepărtînd rușinea.

II

Că acestea nu sînt cuvintele mele, ci cuvinte înțelepte ale Duhului, o voi dovedi citînd înseși cuvintele lui Pavel, cu care a pedepsit pe cei neînfrînați împreună cu alții și a supus la epitimii pe bețivi și pe ocărîtori; căci spune: *«Dacă vreunul, numindu-se frate, va fi desfrînat*

sau lacom, sau închinător la idoli, sau ocăritor, sau bețiv, sau răpitor, cu unul ca acesta nici să nu ședeți la masă» [101]. Iar în altă parte se referă la cei care nu lucrează, ci își risipesc timpul, și poruncește: *«Pe cel asemenea să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec»* [102]. Dar este cu totul clar că cel care violează armoniile Duhului își îngăduie lucruri mai rele decît ocărîtorii și bețivii și leneșii. Așa încît bine cere Scriptura să împiedicăm și să îndepărtăm pe cei care strică buna ordine duhovnicească de societatea celor care o respectă. Numai atunci se cuvine să rămînă nemustrată separarea vreunui frate, cînd s-ar face cu asentimentul proiestosului pentru un oarecare scop.

CAPITOLUL XXXIV

ASCETUL CARE TRĂIEȘTE ÎN SISTEMUL CHINOVITIC NU TREBUIE SĂ AIBĂ BUNURI MATERIALE PROPRII

I

Așadar, se cuvine ca ascetul, care a îmbrățișat comuniunea duhovnicească expusă mai înainte, să fie liber de orice posesie de bunuri materiale. Pentru că dacă n-ar face aceasta, întîi strică exactitatea comuniunii prin averea lui particulară, și apoi produce în sarcina lui grave dovezi de necredință, pentru că nu crede în Dumnezeu că îi va hrăni pe cei adunați în numele Lui și că nu înțelege cuvintele lui David: *«Tînăr am fost și am îmbătrînit, și n-am văzut pe cel drept părăsit, nici seminția lui cerînd pîine»* [103], fie, adică (pîinile) intelectuale ale minții, fie cele sensibile cu care se hrănește corpul. Căci dacă Hristos se află între doi sau trei adunați în numele Lui [104], cu atît mai mult se află acolo unde adunarea este mai numeroasă și mai populată. Deci nimic din cele necesare nu ne va lipsi, din moment ce Hristos se află în mijlocul nostru, așa cum, desigur, nici israeliții n-au fost lipsiți de cele necesare în pustie, sau, chiar dacă ne-ar lipsi ceva, ca să fim încercați, este mai bine să fim săraci, dar aproape de Hristos, decît să avem toate bogățiile vieții și să fim lipsiți de comuniunea Lui. Căci averea de acest fel nu vatămă numai în aceasta, ci ne păgubește încă mai mult; întrucît cel care se străduiește să realizeze ceva personal nu pregătește nimic altceva decît separarea și apostazierea; căci dacă n-ar privi spre aceasta, ce dorește să realizeze, din moment ce știe că ucenicii lui

101. *I Cor.* 5, 11.
102. *II Tes.* 3, 14.
103. *Ps.* 36, 25.
104. *Matei* 18, 20.

Hristos cu ajutorul harului Lui aveau totdeauna, din abundență, toate cele necesare? Este clar, deci, că unul ca acesta pregătește tăierea și omorîrea sufletului lui, că, în schimbul monezilor de puțină valoare, își vinde mîntuirea, că — să-mi fie îngăduit — devine al doilea Iuda, pentru că începe de la furt (adică de la avere mică) și ajunge la trădare; pentru că și el trădează cuvîntul adevărului, așa cum acela (a trădat), desigur, pe Domnul. Căci atunci cînd rînduiala (canonul) vieții chinovitice ar hotărî să nu ne separăm de felul de viață pe care l-am îmbrățișat, nici să nu realizăm avere personală, nici să nu negociem în vreun fel ceva pe ascuns sau în paguba fraților, devenind exemplu rău pentru cei care doresc să se mîntuiască, atunci, dacă vreunul ar disprețui teama de Dumnezeu și legile Duhului Sfînt, întîi săvîrșește furt (pentru că furt este averea personală care s-ar realiza în orice mod și de oriunde), apoi, gîndind la apostaziere (îndepărtare și separare), cum să nu trădeze un asemenea om cuvîntul adevărului și să nu devină al doilea Iuda, trădînd, în ce-l privește, adevărul? Așadar, se cuvine ca să evităm, cu orice chip, realizări de bunuri personale, în afară de cele ce aparțin chinoviei, și să nu păstrăm astfel numai mintea neîntinată, ci să curățim și omul lăuntric de toate întinăciunile și de gîndurile necurate și rele, care înconvoaie lăcașul lăuntric al Duhului, și de înșelăciune, prefăcătorie, răutate și ceartă, care dezrădăcinează dragostea și îndepărtează pe Dumnezeu din sufletul oamenilor de acest fel. Pentru că, dacă Dumnezeu este iubire [105], cel care nu are iubire este lipsit de harul dumnezeiesc.

II

Fiecare ascet trebuie să-și întărească sufletul cu deplină smerenie și sfințenie și promptitudine pentru fapte bune și astfel să-și concentreze gîndul spre cele prezente, fiind atent ca nu cumva în timpul prezent să nu reușească să îndeplinească vreuna din voile lui Dumnezeu și să distrugă puterea acestei vieți. Pentru că această stare a sufletului ne va elibera de orice formă de instabilitate și ne va face să urmăm toate cele bune cu pietate și gîndire statornică, instituind în sufletul nostru înainte de toate acestea: că Dumnezeu este bun și autorul tuturor celor bune, dar în nici un caz autorul răului, și că noi încă sîntem supuși, ca să fim îndreptați, la îngrijire mai aspră. Căci Dumnezeu, ca doctor al sufletelor omenești, procură, potrivit cu natura bolilor, pu-

105. *I Ioan* 4, 8.

tere corespunzătoare medicamentelor, ca să curețe, cînd va fi necesar, cea mai adîncă răutate. Așadar, după ce vom întări aceasta în conștiința noastră, să fim recunoscători totdeauna, fiind eliberați de neglijență, chiar dacă mai sîntem încercați cu îngrijire mai aspră. Dar răbdarea încercării în ispitiri este semnul distinctiv, în mod excepțional, al puținor oameni, care urmează exemplul (prototipul) lui Avraam.

Toate cîte au fost înfățișate pînă acum le-a dăruit harul lui Dumnezeu smereniei minții mele, ca să vă întăriți voi, care ați îmbrățișat viața chinovitică. Așa cum a dovedit cuvîntul și a înțeles bine mintea mea, nici un fel de viață între oameni nu poate fi aflată, nici mai strălucită, nici mai plăcută, nici mai înaltă decît această viață (chinovitică). Dar fiindcă adresăm îndemn, după putere, și celor care au îmbrățișat viața (pustnică) solitară, iar scopul ambelor categorii de monahi este același, adică de a fi bineplăcuți lui Hristos, și fiindcă învățămintele pentru ambele (categorii) sînt asemenea, să dăm lectură cuvîntului și pentru aceia; fiindcă este posibil, ca și de acolo, prin același cuvînt, să se ajungă la ceva folositor, putînd să facă (să apară) mai strălucitoare și mai frumoasă viețuirea în acest fel.

Cuvînt pentru informare despre exercitarea ascezei

(λόγος εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀσκήσεως)

«Fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos a poruncit: «*Ceea ce vă grăiesc la întuneric spuneţi la lumină şi ceea ce auziţi la ureche, propovăduiţi de pe case*» (Matei 10, 27), şi Apostolul, arătînd ca înfricoşătoare judecata tăcerii, spune despre acestea preoţilor efesenilor: «*Pentru aceasta vă mărturisesc în ziua de astăzi că sînt curat de sîngele tuturor. Căci nu m-am ferit să vă vestesc tot adevărul şi voia lui Dumnezeu*» (Fapte 20, 26, 27). Dar ne-a poruncit ca şi noi să facem acelaşi lucru, în cele ce scrie: «*Aminteşte-le acestea şi îndeamnă stăruitor înaintea lui Dumnezeu*» (II Tim. 2, 14). Dar fiindcă nu mi s-a rînduit ca să mărturisesc în faţă tuturor despre cele poruncite de Domnul, am socotit necesar să vă scriu vouă tuturor, pentru dragostea cea întru Hristos, ca şi pe mine să mă liberez de judecată şi pe voi să vă informez despre cele pomenite vouă în numele Domnului nostru Iisus Hristos, pentru ca nici voi să nu cădeţi din neştiinţă vreodată în boldul morţii (I Cor. 15, 56), care este păcatul, sau să lăsaţi la o parte vreo poruncă a Domnului, despre care s-a scris că: «*porunca Lui este viaţa veşnică*» (Ioan 12, 53); şi să vă îndepărtaţi de acestea (precum) spune Domnul: «*Cel care nu ascultă de Fiul nu va vedea viaţa, ci mînia lui Dumnezeu rămîne peste el*» (Ioan 3, 36); nici noi nu vom fi găsiţi vinovaţi, pentru tăcere, de sîngele celor care şi-au găsit moartea din cauza păcatului. Aici însă vom adăuga şi judecata (raţiunea) acestui lucru: întîi, cauza şi primejdia acestei atît de mari neînţelegeri şi separări a Bisericilor şi a fiecăruia (în parte) în privinţa lucrării; al doilea, dovezile din de Dumnezeu inspirata Scriptură despre Cel care va judeca cu asprime şi fără milă toată călcarea poruncii lui Dumnezeu; încît, chiar dacă cineva ar socoti că a împlinit cele mai multe, dacă totuşi ar fi neglijat cîndva puţine sau chiar o singură oarecare dintre porunci, sau cel care ar fi căzut în greşeală rămînînd liniştit cu indiferenţă şi nu va fi dovedit rîvnă bună după judecata lui Dumnezeu, şi pentru această singură (greşeală) i se va da pedeapsă; căci şi dacă din neştiinţă i s-ar întîmpla cuiva ceva asemenea, nici în acest caz nu scapă nepedepsit.

La acestea, se va adăuga mărturisirea bunei ciustiri a lui Dumnezeu și Tatăl și a Unuia născut Fiului Său și Dumnezeu și a Sfintului Duh. După aceea, cunoașterea celor ce ni s-au pus înainte ca învățăminte de Scriptură: (cele) de care trebuie să ne îndepărtăm, dar mai ales cele alături de care trebuie să rămînem cu fidelitate, cele care îndeamnă (aspiră) la viața veșnică și împărăția cerurilor; și să se urmeze pînă la capăt cele foarte bune ale fiecărui grad sau tagmă (ordin), de asemenea în mod egal, după ceea ce este propriu (fiecăruia). În plus, așa cum este caracterul scurt și concis al creștinului — avînd modelul ca poruncă — așa să vă străduiți să ne dați învățătură din Sfintele Scripturi; și, la fel, să adoptați caracter asemănător proiestoșilor cuvîntului învățăturii lui Dumnezeu; prin aceștia se luminează rațiunea exactă și cu grijă curățită a disciplinei; și, ca să spun astfel, aceasta va face să strălucească aici demnitatea celor următori (ucenicilor).

Urmînd cu consecvență acestora, se vor adăuga nouă toate (cîte sînt necesare) pentru trăirea vieții după Dumnezeu: am răspuns, fiind întrebat de frați; am făcut să ajungă la dragostea voastră cea întru Hristos exemplele tuturor acestora, ca să se împlinească în voi ceea ce s-a spus de către Apostol, anume: *«Acestea le încredințează la oameni credincioși, care vor fi destoinici să învețe și pe alții»* (II Tim. 2, 2)».

ANEXE

EPISTOLE ASCETICE

EPISTOLA 2 *

Către prietenul Grigorie

I

Am recunoscut scrisoarea ta, ca şi cei care recunosc pe copiii prietenilor lor după asemănarea pe care aceştia o au cu părinţii lor. Căci să nu spui că înfăţişarea (configuraţia) locului nu determină şi o importantă punere în mişcare, prin provocarea, în sufletul tău, a unei anumite dispoziţii ca să trăieşti împreună cu noi, înainte de a cunoaşte ceva despre modul şi forma vieţii noastre, aceasta fiind în realitate propria ta gîndire, demnă îndeosebi de sufletul tău, care ia în calcul toate cele pămînteşti, aşa încît nimic (să nu lipsească) în compararea fericirii care ne aşteaptă potrivit făgăduinţelor.

Dar eu, cîte fac eu însumi în această pustie noaptea şi ziua, mă ruşinez să le descriu, căci am părăsit într-adevăr viaţa de lume (civilă), ca pricinuitoare de nenumărate rele, dar n-am reuşit să mă părăsesc pe mine însumi. Dimpotrivă, sînt la fel cu cei care merg la mare şi sub pretextul lipsei de experienţă la navigaţie sînt neliniştiţi şi sînt cuprinşi de rău de mare; sînt incomodaţi de mărimea corăbiei, pentru că din cauza ei se balansează mult, şi cînd trec de acolo în barcă sau în vaporaş, au din nou rău de mare şi sînt ameţiţi, pentru că răul de mare şi amăreala bilei (vomarea) îi însoţesc pretutindeni. Ceva asemănător se întîmplă şi cu noi. Atîta timp cît purtăm cu noi patimile din noi (care

* Epistola aceasta a fost scrisă de Sfîntul Vasile cel Mare la puţin timp după epistola 14, în anul 360 sau 361. Prietenul său, Sf. Grigorie, îi răspunsese la acea epistolă că frumuseţile naturale ale localităţii pe care Sf. Vasile o adăugase la proprietatea sa din Pont, nu-l entuziasmaseră atît de mult şi că ceea ce-l interesa pe el era să cunoască modul de viaţă al Sfîntului Vasile şi al asceţilor care vieţuiau împreună cu el.

În răspunsul său, Sf. Vasile i-a trimis această lungă scrisoare, care a fost concepută, se pare, ca un ghid al vieţii unei chinovii ascetice. Principiile care guvernau concepţiile ascetice ale Sfîntului Vasile erau în acel timp foarte aspre. Ca tînăr, era stăpînit de idealurile vieţii ascetice în pustie. Mai tîrziu şi-a schimbat însă concepţiile. A mutat comunitatea ascetică din pustie la oraş şi i-a stabilit caracter filantropic, temperînd în acelaşi timp, într-o oarecare măsură, asprimea.

În urma acestei scrisori, Sfîntul Grigorie şi-a vizitat prietenul în Pont şi a rămas împreună cu el mai mult timp. Au studiat împreună teologia hristologică, au întocmit o antologie din lucrările lui Origen şi au schiţat regulile monahale.

își au lăcașul în noi), sîntem pretutindeni în aceleași neliniști; așa încît n-am cîștigat nimic important din această pustie[1].

În orice caz cîte va trebui să facem și cîte ne vor face în stare să urmăm pașii Celui Care ne-a arătat drumul mîntuirii, prin cuvintele: *«Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie»* (Matei 16, 24), sînt următoarele:

II

Trebuie să ne străduim să păstrăm mintea în stare de liniște. Pentru că aceasta este ca ochiul care prin neîncetata lui mișcare, cînd întorcîndu-se spre cele din dreapta și din stînga, cînd întorcîndu-se, cu regularitate, în sus și în jos, nu poate să vadă clar ceea ce se află înaintea lui, ci privirea lui trebuie să se fixeze ferm către obiectul privit, dacă e cazul să stabilească un aspect clar al lui; astfel și mintea omului, cînd este purtată de nenumărate griji lumești nu este în stare să fixeze adevărul. Pe acela, spre exemplu, care nu s-a înfășurat cu legăturile căsătoriei, îl tulbură dorințele furioase și pasiunile greu de stăpînit și iubirile dezesperante; dar pe acela care este deja legat cu soție îl stăpînește altfel de neliniște, cum este, în cazul celui fără copii, dorința copiilor, în cazul celui care are copii, protejarea soției, grija de casă, supravegherea slugilor, paguba din convenții, certurile cu vecinii, procesele la tribunale, riscurile din negoț, oboselile bunei lucrări a ogoarelor. Fiecare zi care vine aduce cu ea o examinare deosebită a sufletului. Și nopțile, care liberează de grijile zilei, vrăjesc mintea cu visările (imaginațiile) lor. Iar de acestea există o singură scăpare, separarea de toată lumea. Dar separarea de lume nu înseamnă simplu îndepărtarea trupească de ea, ci desprinderea sufletului de simpatia față de trup, în așa măsură încît cineva să devină fără țară, fără casă, fără prieten, sărac, fără avere personală, fără mijloace de întreținere, fără întreprinderi, fără relații sociale, necunoscător al învățămintelor omenești, gata să primească în inimă impresii care iau naștere din învățătura dumnezeiască. Dar pregătirea inimii pentru aceasta este dezvățarea celor învățate din obiceiul rău, care o stăpîneau deja. Căci nici pe tăblița de ceară nu este posibil să scrie cineva, dacă n-a înlăturat mai întîi literele care erau scrise pe ea mai înainte; nici sufletul nu este cu putință să fie aprovizionat cu dogmele dumnezeiești, dacă n-au fost scoase (mai întîi) preocupările lui din obicei. Spre acest scop, așadar, pustia ne procură cel mai mare folos, îmblînzind patimile noastre și dînd gîn-

1. Sfîntul Vasile folosește acest limbaj față de prietenul lui, nu numai pentru motive de smerenie, ci și din ironia obișnuită între cei apropiați.

dului odihna ca să le dezrădăcineze desăvîrşit din suflet. Căci, aşa cum animalele sălbatice sînt uşor de condus cînd sînt îmblînzite, la fel şi plăcerile, mîniile şi supărările rele, veninoase împotriva sufletului, cînd sînt îmblînzite prin linişte şi încetează să mai irite prin continuă excitare, devin uşor de învins prin puterea raţiunii. Prin urmare, locul trebuie să fie exact cu specificul nostru, îndepărtat de relaţia cu oamenii, aşa încît legătura exercitării (ascezei) să nu depindă de nici una din grijile (nevoile) externe. Iar exercitarea pietăţii hrăneşte sufletul cu gîndiri dumnezeieşti. Aşadar ce este mai fericit decît să imite cineva pe pămînt tovărăşia (corul) îngerilor? O dată cu zorii zilei să se grăbească la rugăciune, ca să laude pe Ziditorul cu imne şi cîntări! Apoi, după ce soarele va lumina clar, să se întoarcă la lucrări, în timp ce rugăciunea să-l însoţească toată vremea! Aşa încît să facă plăcute lucrările lui cu imne ca şi cu sarea! Pentru că îndulcirile imnelor avantajează starea sufletească în care predomină *bucuria*, şi nu supărarea. Aşadar, începutul purificării sufletului este liniştea, potrivit căreia nici limba nu discută chestiuni (fapte) omeneşti, nici ochii nu privesc trupurile parfumate şi armonioase, nici urechea nu atrage atenţia sufletului spre ascultarea melodiilor care sînt compuse pentru a produce plăcere (voluptate), sau spre cuvintele oamenilor glumeţi şi hazlii, ceva care are, prin excelenţă, puterea să dezorganizeze marea atenţiune a sufletului, pentru că mintea, cînd nu este împrăştiată către cele din afară şi nu se răspîndeşte prin simţuri către lume, se întoarce la sine şi de la sine se înalţă către înţelegerea lui Dumnezeu. Dar îndată ce frumuseţea este înconjurată de splendoare şi este luminată de Acela, uită chiar şi propria ei natură; nu antrenează sufletul spre grija pentru hrană, nici spre îngrijirea pentru îmbrăcăminte, ci, eliberată de grijile pămînteşti, toată atenţia ei trece la dobîndirea bunurilor veşnice, adică la: cum să dobîndească înţelepciunea şi curajul, dreptatea şi prudenţa [2], precum şi atîtea alte virtuţi, care se clasează în cele generale de mai sus, care fac în stare bărbatul bun să îndeplinească toate îndatoririle vieţii.

III

Dar cale foarte importantă pentru aflarea îndatoririlor este şi studierea Scripturilor inspirate de Dumnezeu, căci în acestea se cuprind şi (sfaturile) poruncile referitoare la faptele şi vieţile fericiţilor bărbaţi, transmise în scris ca chipuri vii ale conduitei bineplăcute lui Dumnezeu, puse

2. Aceste virtuţi formau tetractul eticii grecilor (elinilor) antichităţii clasice. (Tetract era şi numărul zece care rezulta din numerele: 1 + 2 + 3 + 4, socotit fundamentul tuturor lucrurilor în doctrina lui Pytagora).

înaintea oamenilor pentru imitarea faptelor bune ale lor. Astfel, deci, fiecare om pentru ceea ce simte că-i lipsește, găsește pîinea binecuvîntată spre remediul bolii ca și de la o oarecare clinică obștească, dacă s-a consacrat imitării corespunzătoare.

Și într-adevăr prietenul înțelepciunii deschide fără întrerupere istoria lui Iosif și învață de la acesta faptele înțelepte, aflînd la el nu numai simplă înfrînare în fața plăcerilor, dar și înclinare în mod statornic spre virtute. Iar curaj (bărbăție) învață de la Iov, care nu numai cînd viața lui s-a schimbat într-o situație cu totul opusă, cînd a ajuns dintr-odată din bogat sărac și din cu copii buni fără copii, a rămas neclintit, păstrînd totdeauna neumilit cugetul sufletului, și n-a fost cuprins de mînie nici cînd prietenii care au venit să-l consoleze aprobau și măreau nenorocirile lui. Iarăși, dacă reflectează cineva cum s-ar putea să devină în același timp blînd și mărinimos, așa încît mînia s-o folosească împotriva păcatului, iar bunătatea față de oameni, va găsi pe David într-adevăr viteaz în acte de bravură războinică, dar blînd și neclintit în răzbunarea împotriva vrăjmașilor. Un asemenea a fost și Moise, care înălța cu mînie statura lui față de cei care păcătuiau împotriva lui Dumnezeu, dar calomniile împotriva lui însuși le suporta cu bunătate de suflet. Și în general, așa cum pictorii, cînd pictează chipuri după modele, se străduiesc să transmită caracterul modelului tehnicii lor (pentru a realiza un tablou frumos), la fel și cel care se străduiește să se realizeze pe sine desăvîrșit în fiecare fel de virtute, trebuie să privească la viețile sfinților, ca și cel care lucrează și finisează statui, și să-și însușească bunătatea acelora prin imitare.

IV

La rîndul lor, rugăciunile, urmînd lecturile, află sufletul mai întinerit și mai viguros, așa încît (acesta) se pune în mișcare către Dumnezeu din plăcere. Dar rugăciunea bună este aceea care inspiră în suflet adevărata noțiune (cunoaștere) a lui Dumnezeu. Iar lăcașul lui Dumnezeu este acesta, să nu aibă nimeni pe Dumnezeu stabilit înlăuntrul lui din amintire. Și devenim biserici ale lui Dumnezeu atunci cînd înlănțuirea amintirii nu se desprinde de grijile lumești și mintea nu se tulbură de patimile neașteptate. Iubitorul de Dumnezeu se retrage la Dumnezeu — evitînd toate cele de mai sus și alungînd patimile care îl provoacă la necumpătare și stăruie în îndeletnicirile care conduc la virtute.

V

Iar înainte de toate trebuie să se îngrijească să nu se amestece în discuții, cînd nu cunoaște, ci, să întrebe fără ceartă, să răspundă fără dispreț, să nu întrerupă convorbirea cînd ar spune ceva folositor, nici să nu dorească să intercaleze ostentativ cuvîntul lui, observînd echilibrul cuvîntului și al ascultării; să învețe (de la altul) fără rușine și să învețe (pe altul) fără invidie; și, dacă ar fi învățat de altul, să nu ascundă (aceasta), ca femeile ușuratice care prezintă pe copiii născuți din flori ca ai lor, ci să arate cu recunoștință pe tatăl cuvîntului. Iar tonul vocii să-l potrivească așa încît nici urechea să nu-l scape din cauza slabei lui intensități și nici supărător să nu fie din cauza marii lui intensități. Să exteriorizeze cuvîntul după ce mai întîi a examinat în sine ce anume e cazul să spună. Să fie binevoitor în discuții și plăcut în vorbiri, să nu urmărească să se facă agreabil prin glumă, ci să-și păstreze farmecul prin sfătuire binevoitoare (generoasă). Să înlăture asprimea totdeauna, chiar și atunci cînd este absolut necesar să mustri. Căci, dacă vei arăta de la început modestie și smerenie, te vei face agreabil celui care are nevoie de vindecare. Dar, de multe ori, ne este folositor și modul mustrării profetului care, lui David, cînd păcătuise, nu i-a pronunțat hotărîrea de condamnare, ci folosind o persoană imaginară, s-a instituit judecătorul propriului lui păcat; așa încît după ce el însuși a pronunțat dinainte judecata împotriva sa, să nu mai poată să acuze pe cel care a blamat.

VI

Gîndirii umilite și împovărate îi urmează privirea întristată și înjosită, înfățișarea neîngrijită, păr neîngrijit, îmbrăcăminte murdară, așa încît cele pe care le fac cei care poartă doliu cu prefăcătorie, acestea ni se înfățișează în mod automat. Tunica (să fie) strînsă cu curea pe corp; iar încingerea să nu fie deasupra stomacului, lucru care este femeiesc, și nici lăbărțată, așa încît tunica să fîlfiie, ceea ce este lucru prostesc. La fel, mersul să nu fie nici încet, ca să arate lenevirea sufletului, nici vioi și de paradă, ca să exprime pasiunile lui puternice. Destinația îmbrăcămintei este una, aceea ca să îndeplinească acoperirea trupului în mod satisfăcător, pe timp de iarnă și de vară, și să nu urmărească nici strălucirea în privința culorii, nici finețea și suplețea în privința confecționării; căci aceasta să n-o urmărească nimeni, adică culori deschise la îmbrăcăminte, spre a egala în îmbrăcăminte împodobirea femeiască, pe care acelea o adaptau, vopsindu-și obrajii și părul cu culori tehnice. Dar și în grosime tunica să fie în așa fel încît să nu

fie nevoie de îmbrăcăminte ajutătoare, ca să încălzească pe cel ce o poartă. Iar încălţămintea să fie ieftină după valoare, dar să acopere îndeajuns nevoia.

Dar, ca să scurtăm, aşa cum în îmbrăcăminte se cuvine ca oricine să urmărească necesarul, la fel şi în hrană pîinea să satisfacă nevoia pentru sănătate şi apa să vindece setea, precum, de asemenea, şi produsele naturale care ajută să se păstreze tăria corpului pentru nevoile indispensabile. Să mănînce, dar fără să arate lăcomie sălbatică, ci păstrînd pretutindeni statornicia şi bunăvoinţa şi cumpătarea în faţa plăcerilor. Nici atunci (cînd mănîncă) să nu aibă mintea oprită de la gîndirea despre Dumnezeu, ci să ia motiv pentru preamărirea Lui de la natura alimentelor şi de la structura corpului ce le primeşte, cum au fost concepute de Cel care a rînduit toate felurile diferite de alimente corespunzătoare particularităţilor corpurilor. Înainte de masă să se facă rugăciuni adaptate dărniciilor lui Dumnezeu, şi acelea pe care le dă acum şi acelea pe care le va strînge pentru viitor. La fel şi rugăciunile de după masă, care cuprind mulţumirea pentru cele date şi cererea pentru cele făgăduite. Să fie stabilită o oră precisă pentru masă, aceeaşi în fiecare zi, aşa încît din cele douăzeci şi patru de ore ale zilei şi nopţii, numai aceasta să fie destinată corpului, iar timpul celorlalte ascetul să-l folosească în lucrări ale minţii (gîndirii). Iar somnul să fie uşor şi acomodat, urmînd în mod natural măsura hranei, dar să fie întrerupt în mod deliberat pentru studierea problemelor importante. Pentru că încredinţarea somnului greu, care, prin relaxarea membrelor, procură prilej pentru închipuiri neraţionale, poartă pe cei care dorm în acest mod la moarte zilnică. Dar ceea ce este pentru alţii zorii zilei, aceasta este pentru asceţii pietăţii miezul nopţii, cînd liniştea nopţii procură recreere în suflet; pentru că atunci nici ochii, nici urechile nu comunică inimii audiţii şi spectacole păgubitoare, ci singură mintea comunică de la sine cu Dumnezeu şi se îndreaptă pe sine prin amintirea păcatelor, dar îşi pune sieşi hotărîri pentru îndepărtarea răului şi cere de la Dumnezeu colaborarea (ajutorul) pentru terminarea celor cercetate.

EPISTOLA 22

Despre desăvirşirea vieţii monahilor (creştinilor) *

I

Dintre multele lucruri pe care le arată Scriptura inspirată de Dumnezeu şi pe care trebuie să le realizeze cei care s-au hotărît să fie bineplăcuţi lui Dumnezeu, am socotit necesar să menţionez acum, într-o scurtă enumerare, numai pe acelea pe care în prezent le discutaţi între voi, aşa cum am învăţat din Sfînta Scriptură, expunînd pentru fiecare dovada care este uşor de înţeles pentru cei care se îndeletnicesc cu lectura (Sfintei Scripturi), care vor fi în măsură s-o facă înţeleasă şi altora.

Creştinul trebuie să se socotească părtaş (vrednic) chemării cereşti [1] şi să se poarte în chip vrednic de Evanghelia lui Hristos [2].

Creştinul nu trebuie să fie uşuratic [3] şi să nu se lase îndepărtat de cineva de la amintirea lui Dumnezeu şi de la voile şi judecăţile Lui.

Creştinul trebuie să devină în toate mai presus de judecăţile după lege, nici să nu jure, nici să nu mintă [4].

Nu trebuie să defăimeze [5], nici să nu batjocorească [6], nici să nu se certe [7], să nu se răzbune singur [8], să nu răsplătească răul cu rău [9], nici să nu se mînie [10].

Trebuie să fie îndelung-răbdător [11], şi să mustre la timp potrivit pe cel ce se răzbună [12], nu însă din patima răzbunării, ci din dorinţa îndreptării fratelui, după porunca Domnului [13].

* Această epistolă a fost scrisă la anul 364, cînd Sf. Vasile a slujit ca preot în Cezareea. Expune pe scurt concepţia învăţăturii morale a Evangheliei. Multe dintre aceste sfătuiri se găsesc şi în Regulile Morale şi în Regulile Mari şi Regulile mici.

1. *Evr.* 3, 1.
2. *Filip.* 1, 27.
3. *Luca* 12, 29.
4. *Matei* 5, 34.
5. *Tit* 3, 2.
6. *I Tim.* 1, 13.
7. *II Tim.* 2, 24.
8. *Rom.* 12, 19.
9. *Rom.* 12, 17.
10. *Matei* 5, 22.
11. *Iacov* 5, 8.
12. *Tit* 2, 15.
13. *Matei* 18, 15.

Nu trebuie să spună ceva împotriva fratelui care nu este de față, cu scopul de a-l cleveti, ceea ce este calomnie, chiar dacă ar fi adevărate cele spuse [14].

Trebuie să disprețuiască pe cel care calomniază pe fratele [15]. Nu trebuie să spună vorbe de rușine [16].

Nu trebuie să rîdă și nici să nu tolereze pe cei care rîd [17].

Nu trebuie să vorbească cuvinte rele, spunînd ceva care nici la folosul celor care ascultă nu duce, nici la familiaritatea necesară și îngăduită cu Dumnezeu nu contribuie [18]. Așa încît și cei care lucrează să se îngrijească, atît cît este posibil, să lucreze cu liniște și să se adreseze cu cuvinte cuviincioase celor care sînt încredințați să rînduiască cuvîntul cu discernămînt spre zidirea credinței, ca să nu întristeze Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu.

Nu se cuvine ca vreunul care vine de la alții să îndrăznească să se apropie sau să vorbească cuiva dintre frați, înainte ca aceia care au primit sarcina supravegherii în toate să fie cercetați cum place lui Dumnezeu spre folosul comun.

Nu trebuie să fie robit de vin [19], nici să nu fie stăpînit de patima pentru mîncare de carne [20], nici, în general, să nu devină lacom pentru orice mîncare sau băutură [21], pentru că cine se luptă, se înfrînează de la toate [22].

Din cîte se dau fiecăruia spre folosire, nu trebuie să aibă nimic ca al său propriu sau să înmagazineze [23], ci fiind atent cu grijă pentru toate, ca și cum aparțin lui Dumnezeu, să nu disprețuiască nimic din cîte întîmplător sînt aruncate sau puse deoparte. Nimeni să nu socotească ceva ca al său (proprietate), ci ca fiindu-i încredințat de Dumnezeu spre slujirea fraților care formează o inimă și o simțire [24], astfel și să gîndească și să facă toate, și fiecare (să rămînă) în rîndul cetei sale [25].

14. *II Cor.* 12, 20 și *I Petru* 2, 1.
15. *I Petru* 3, 16; *Iacov* 4, 11.
16. *Efes.* 5, 4.
17. *Luca* 6, 21 ș.u.; *Iacov* 4, 9.
18. *Efes.* 4, 29.
19. *Tit* 2, 3.
20. *Rom.* 14, 21
21. *II Tim.* 3, 4
22. *I Cor.* 9, 25.
23. *Fapte* 4, 32.
24. *I Cor.* 9, 19.
25. *I Cor.* 15, 23.

II

Nu trebuie să cîrtească [26], nici de strîmtorare din lipsa celor necesare, nici de oboseală din muncă, pentru că în orice împrejurare, judecata o au cei cărora li s-a încredințat puterea (autoritatea) corespunzătoare.

Nu trebuie să facă strigare sau altă manifestare sau mişcare, în care se manifestă mînie [27] sau îndepărtare de încredinţarea că Dumnezeu este de faţă [28].

Glasul să fie potrivit după împrejurare.

Nu trebuie să răspundă cuiva sau să facă ceva cu obrăznicie şi dispreţ [29], ci să dovedească în toate şi faţă de toţi îngăduinţă [30] şi cinste [31].

Nu trebuie să facă semne din ochi cu viclenie sau să folosească altă formă sau mişcare a unui membru (a corpului), care întristează pe frate sau dovedeşte dispreţ [32].

Nu trebuie să se împodobească în îmbrăcăminte sau încălţăminte, ceea ce dovedeşte deşertăciune (mîndrie) [33].

Trebuie să folosească lucruri simple pentru nevoile corpului.

Nu trebuie să cheltuiască nimic mai mult decît cele necesare sau pentru lux, ceea ce este abuz (necumpătare).

Nu trebuie să caute cinstiri şi să urmărească întîietate [34].

Trebuie ca fiecare să socotească pe toţi ceilalţi mai de cinste decît pe sine [35]. Nu trebuie să fie răzvrătit (nesupus) [36].

Cel care poate să lucreze, dacă nu lucrează, nu trebuie să mănînce [37], ci chiar şi cel care se îndeletniceşte cu ceva dintre faptele spre mărirea lui Hristos, trebuie să se forţeze pe sine pentru împlinirea lucrului după putere [38].

Fiecare trebuie să facă toate prin examinarea proiestoşilor cu cuvîntul şi învăţătura, chiar şi mîncarea şi băutura, aşa încît şi acestea să se facă spre slava lui Dumnezeu [39].

26. *I Cor.* 10, 10.
27. *Efes.* 4, 31.
28. *Evr.* 4, 13.
29. *Tit* 3, 2.
30. *Filip.* 4, 5.
31. *Rom.* 12, 10 şi *I Petru* 2, 17.
32. *Rom.* 14, 10.
33. *Matei* 6, 29 şi *Luca* 12, 27.
34. *Marcu* 9, 35.
35. *Filip.* 2, 3.
36. *Tit* 1, 10.
37. *II Tes.* 3, 10.
38. *I Tes.* 4, 11.
39. *I Cor.* 10, 31.

Nimeni nu trebuie să treacă de la o lucrare la alta fără examinarea celor care au puterea (autoritatea) să rînduiască asemenea lucruri, în afară de cazul cînd pe cineva, pe neașteptate, l-ar chema o nevoie urgentă în ajutorul celui lipsit de puteri.

Trebuie ca fiecare să rămînă la ceea ce a fost rînduit și să nu treacă din proprie inițiativă la lucrări străine, afară de cazul cînd cei care au răspunderea pentru asemenea (situații) ar socoti că cineva are nevoie de ajutor.

Nimeni nu trebuie să se găsească în alt atelier decît cel al său.

Nu trebuie să facă ceva față de cineva din duh de contrazicere sau ceartă.

III

Nu trebuie să fie invidios pentru succesul altuia, nici să nu se bucure pentru defectele cuiva [40].

În dragostea lui Hristos, trebuie să se întristeze și să se mîhnească pentru defectele fratelui, dar să se bucure pentru realizările lui [41].

Nu trebuie să fie indiferent pentru cei care păcătuiesc sau să stea liniștit pentru ei [42].

Cel care mustră trebuie să mustre cu toată îndelunga-răbdare [43], cu frică de Dumnezeu și cu scopul să întoarcă pe cel păcătos [44].

Cel mustrat sau pedepsit trebuie să fie primit cu bunăvoință, cunoscînd folosul său în îndreptare.

Cînd cineva este acuzat, nu trebuie ca altul să contrazică pe acuzator înaintea aceluia sau a altor cîțiva. Dar dacă vreodată s-ar întîmpla ca acuzația să apară cuiva nedreaptă, (acesta) de la sine să ia cuvîntul pentru cel acuzat și, fie să-l lămurească, fie să se lămurească.

Trebuie ca fiecare, în măsura în care îi este posibil, să liniștească (îmblînzească) pe cel care are vrăjmășie împotriva lui. Nu trebuie să se păstreze ranchiună împotriva celui care a păcătuit și se căiește, ci să fie iertat din inimă [45].

Trebuie ca acela care spune că se pocăiește pentru păcat, să se întristeze nu numai pentru păcat, ci să și facă roade vrednice de pocăință [46].

40. *I Cor.* 3, 6.
41. *I Cor.* 12, 26.
42. *I Tim.* 5, 20.
43. *II Tim.* 4, 2.
44. *Iacov* 5, 20.
45. *II Cor.* 2, 7.
46. *Luca* 3, 8.

Cel care a fost pedepsit pentru păcate anterioare şi a fost găsit vrednic de iertare, dacă va greşi din nou, îşi pregăteşte sieşi judecata mîniei dumnezeieşti mai rea (aspră) decît cea dinainte [47].

Cel care după prima şi a doua mustrare persistă în greşeala lui [48], trebuie să fie arătat proiestosului, pentru ca astfel, fiind mustrat de mai mulţi, să se ruşineze [49]. Dar dacă nici astfel nu se va îndrepta, să se taie ca sminteală a celorlalţi şi *«să fie privit ca un păgîn şi ca un vameş»* [50], spre siguranţa celor care lucrează instruirea ascultării, potrivit celor spuse : *«Cînd se prăbuşesc cei fără de lege, se înfricoşează cei drepţi»* [51]. Dar trebuie să se şi plîngă pentru el, ca de un mădular tăiat din corp.

Soarele nu trebuie să apună peste mînia fratelui [52], ca nu cumva noaptea să-i ducă la deplină învrăjbire şi în ziua judecăţii să-i copleşească delictul neînlăturat.

Nu trebuie să aştepte prilej potrivit pentru îndreptarea lui [53], pentru că nu este sigur pentru ziua de mîine ; în realitate mulţi plănuiesc multe pentru ziua de mîine, dar n-o mai apucă (ajung).

Nu trebuie să abuzeze de încărcarea peste măsură a pîntecelui, de la care provin închipuirile (imaginaţiile) de noapte.

Nu trebuie să se forţeze la lucru peste măsură şi să depăşească limitele moderaţiei, potrivit Apostolului, care a spus : *«Ci, avînd hrană şi îmbrăcăminte, cu aceasta vom fi îndestulaţi»* [54], pentru că abundenţa, dincolo de necesitate, produce chipul avariţiei (lăcomiei), iar lăcomia a fost declarată ca închinare la idoli [55].

Nu trebuie să fie avar [56], nici să nu strîngă lucruri nefolositoare, de care nu are nevoie.

Cel care se alătură lui Dumnezeu, să îmbrăţişeze sărăcia pentru totdeauna şi să fie străpuns (fixat) în teama de Dumnezeu, potrivit celui care a spus : *«Străpunge cu frica Ta trupul meu, că de judecăţile Tale m-am temut»* [57].

Să dea Domnul ca să primiţi cele spuse, cu toată înţelegerea, aşa încît să dovediţi roade vrednice de Duhul spre slava lui Dumnezeu, prin graţia lui Dumnezeu şi cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos. Amin.

47. *Evr.* 10, 26 ş.u.
48. *Tit* 3, 10.
49. *Tit* 2, 8.
50. *Matei* 18, 17.
51. *Pilde* 29, 16.
52. *Efes.* 4, 26.
53. *Matei* 24, 44 şi *Luca* 12, 40.
54. *Tim.* 6, 8.
55. *Col.* 3, 5.
56. *Marcu* 10, 23 şi *Luca* 18, 24.
57. *Ps.* 118, 120.

CUPRINSUL

Cuvînt înainte
Studiu introductiv . . . 9
Asceticele . . . 35
Prealabilă înfățișare ascetică . . . 57
Cuvînt ascetic I . . . 60
Cuvînt despre asceză . . . 72
Cuvînt despre judecata lui Dumnezeu . . . 74
Cuvînt despre credință . . . 87
Tabelul Regulilor morale . . . 96

Regulile morale
Regula 1. Despre pocăință și care este timpul pocăinței, despre calitățile ei și despre roadele ei . . . 101
Regula 2. Despre orice împotrivitor și că este curat studiul celor care vor să fie bineplăcuți lui Dumnezeu . . . 103
Regula 3. Despre dragostea față de Dumnezeu și care este dovada acesteia 105
Regula 4. Care este cinstirea lui Dumnezeu și care este necinstirea . . . 105
Regula 5. Despre dragostea oamenilor între ei și despre calitățile acesteia 106
Regula 6. Trebuie să avem curaj în mărturisirea lui Dumnezeu și a lui Hristos însuși . . . 107
Regula 7. Nu le este îndestulătoare pentru mîntuire mărturisirea Domnului celor care calcă poruncile Lui . . . 108
Regula 8. Despre credință și despre învățarea cuvintelor Domnului . . . 108
Regula 9. Despre cunoașterea și recunoașterea celor ce ni se impun . . . 110
Regula 10. Care este sfîrșitul păcatului și care (este) cel al poruncii lui Dumnezeu . . . 112
Regula 11. Despre judecățile lui Dumnezeu și despre teama de acestea . . . 112
Regula 12. Despre contravenirea și contrazicerea sau ascultarea și păzirea voințelor lui Dumnezeu . . . 114
Regula 13. Despre promptitudinea în orice timp și despre studierea fără amînare a celor care se instruiesc spre bunăplăcerea lui Dumnezeu . . . 115
Regula 14. Despre plăcerea fiecăruia dintre cei care termină lucrul în parte 116
Regula 15. Nu trebuie să se laude (cineva) cu realizările altora și să-și neglijeze pe ale sale . . . 117
Regula 16. Despre cei care caută să folosească ceva din ceea ce este comun celor buni și nu se determină pe ei . . . 117
Regula 17. Cum trebuie să se dispună cu privire la timpul prezent . . . 117
Regula 18. Despre modul și dispoziția celor care se preocupă de porunca lui Dumnezeu . . . 118

Regula 19. Despre cel care împiedică și care este împiedicat către porunca lui Dumnezeu 120
Regula 20. Despre Botez și care este rațiunea și puterea Botezului . . 122
Regula 21. Despre împărtășirea cu trupul și sîngele lui Hristos și care este rațiunea acesteia 123
Regula 22. Cum se înstrăinează cineva de Dumnezeu și prin ce se face familiar lui Dumnezeu 124
Regula 23. Despre cei care se dau bătuți și pe care păcate le detestă (urăsc) 125
Regula 24. Despre minciună și despre adevăr 125
Regula 25. Despre pălăvrăgeală și despre folosirea cuvintelor serioase . 126
Regula 26. Trebuie să se facă uz întîi de mărturiile din Scriptură pentru stabilirea celor făcute sau spuse pentru noi, și după aceea și de cele cunoscute de obicei 126
Regula 27. Despre asemuirea după putere față de Dumnezeu și față de sfinți 127
Regula 28. Este deosebire între bărbații buni și cei vrăjmași 128
Regula 29. În ce mod ne angajăm (prin cuvinte) profesiunea . . 128
Regula 30. Despre cinstirea celor oferite de Dumnezeu 129
Regula 31. Despre folosirea celor atribuite (încredințate) sfinților . . 129
Regula 32. Despre datorii și restituiri 129
Regula 33. Despre cei care scandalizează și cei ce sînt scandalizați . . 130
Regula 34. Se cuvine ca fiecare să ia ca proprie măsură, pentru a se așeza între alții, modelul celor buni 132
Regula 35. Despre cei care disprețuiesc cele bune 132
Regula 36. Despre cinstirea și buna dispoziție pentru cei sfinți . . . 133
Regula 37. Despre cei care, potrivit puterii, se îndeamnă la puține . . 134
Regula 38. Cum trebuie să se facă buna primire 134
Regula 39. Despre fermitatea în cele bune 135
Regula 40. Despre cei care învață altceva (fals) 135
Regula 41. Despre tăierea (îndepărtarea) celor care fac scandal și despre îngăduința față de cei mai slabi 135
Regula 42. Despre lămurirea Domnului cu privire la cel care împlinește legea 136
Regula 43. Despre deosebirea poruncilor legii și ale Evangheliei . . . 136
Regula 44. Că este ușoară sarcina Domnului, dar apăsător păcatul . . 137
Regula 45. Despre egalitate și smerenie 138
Regula 46. Despre studierea faptelor mai mari și mai mici 138
Regula 47. Despre bogăție și sărăcie și despre cei ce urmează acestora . 139
Regula 48. Despre binefacerea fraților și despre lucrarea pentru aceasta 140
Regula 49. Despre cel care judecă și se judecă pe sine, sau și pe altul . 142
Regula 50. Despre pace și făcătorul de pace 144
Regula 51. Cum trebuie să fie cel care încearcă să îndrepte pe aproapele 144
Regula 52. Despre întristarea pentru cei care păcătuiesc și cum trebuie să ne întreținem (în discuție) cu ei; și cînd să fie mustrați sau cînd să fie primiți 144
Regula 53. Despre judecata celor ce păstrează ranchiună față de cei încredințați ca să fie judecați 146
Regula 54. Despre a judeca și a face discriminare 146

Regula 55. Despre dispoziția (sufletească) și mărturisirea harurilor lui Dumnezeu și despre mulțumirea pentru ele 148
Regula 56. Despre rugăciune și cînd, și ce, și cum, și pentru cine trebuie să ne rugăm 148
Regula 57. Despre mîndria pentru cele înfăptuite 151
Regula 58. Despre dobîndirea harurilor lui Dumnezeu și (despre) împărtășirea lor 151
Regula 59. Despre cinstirea și mărirea (gloria) lumească 153
Regula 60. Despre deosebirea harurilor lui Dumnezeu și acordul celor distinși cu acestea, sau celor care sînt rînduiți sub aceștia 154
Regula 61. Despre josnicia ca oameni a celor care au primit harul lui Dumnezeu 156
Regula 62. Despre cei care se mînie și cînd trebuie să ne retragem și cînd să ne împotrivim și cum trebuie să răspundem vrăjmașilor . . . 156
Regula 63. Despre timiditate și curaj după împrejurări 159
Regula 64. Despre bucuria cea în pătimirile pentru Hristos 160
Regula 65. Cum trebuie să ne rugăm și în ce scop 160
Regula 66. Despre cei care părăsesc pe cei care luptă pentru pietate și despre cei ce luptă împreună cu aceștia 161
Regula 67. Despre cei care se întristează pentru cei care mor . . . 161
Regula 68. Despre deosebirea dintre veacul acesta (prezent) și cel viitor . 162
Regula 69. Despre cei opriți de Scriptură împreună și după conexitate sau cei îngăduiți (aprobați) 163
Regula 70. Despre cei care se îndeletnicesc cu predicarea Evangheliei și pe cine și ce învață și cum trebuie ca unii ca aceștia să reușească ei înșiși mai întîi; și cum să fie curajoși în predicare și cum să se îngrijească de cei care li s-au încredințat și cu ce dispoziție (sufletească) și de care dintre cele mai importante, să se ocupe mai întîi; și cum să se păstreze curați de cei care, în cea mai mare parte, urmează îndeaproape principiilor viciilor și cu ce măsură să conducă pe cei care învață și cum să atace pe cei care se opun (rezistă), și ce mod să potrivească celor care renunță de frică și cum să se îndepărteze de cei care din ingratitudine nu se coboară (să se justifice); și cum și pe cine să hirotonească, sau să îndepărteze pe cei hirotoniți; și că se cuvine ca fiecare dintre proiestoși să fie răspunzător pentru el însuși și pentru cei încredințați lui spre învățare despre cele pe care le face și le spune 168
Regula 71. Despre cei rînduiți după adeziune sub proiestoși 183
Regula 72. Cum se cuvine să deosebească cei care învață pe duhovnicii dascălilor de cei care nu sînt asemenea, și cum să fie dispuși (ce atitudine să ia) față de aceștia, sau să primească cele de la aceștia 184
Regula 73. Despre cei căsătoriți 187
Regula 74. Despre văduve 188
Regula 75. Despre sclavi și stăpîni 189
Regula 76. Despre copii și părinți 190
Regula 77. Despre fecioare 191
Regula 78. Despre soldați 191
Regula 79. Despre conducător și supuși 191
Regula 80. Cum vrea cuvîntul să fie în general creștinii și cum proiestoșii 192

Cuvînt ascetic II . 198

Cuvînt ascetic III . 205

Regulile Mari

Cuvînt înainte . 210
Regula 1. Despre ordinea și înlănțuirea poruncilor Domnului 219
Regula 2. Despre iubirea de Dumnezeu și că închinarea și puterea pentru păzirea poruncilor Domnului există la oameni din natura lor . . . 220
Regula 3. Despre dragostea către aproapele 224
Regula 4. Despre frica de Dumnezeu 226
Regula 5. Despre neîmprăștierea minții 226
Regula 6. Că este necesară izolarea de lume 229
Regula 7. Trebuie să trăim împreună cu cei care, simțind la fel, au același scop de a plăcea lui Dumnezeu, și că este și greu și primejdios a trăi în singurătate 231
Regula 8. Despre renunțarea (la lume) 234
Regula 9. Nu trebuie să-și lase averea (cel care se consacră Domnului) rudelor după trup, fără nici o distincție 238
Regula 10. Care dintre cei care vin să ducă viața după Dumnezeu trebuie să fie primiți și cînd și în ce mod 240
Regula 11. Despre sclavi 241
Regula 12. Cum trebuie să fie primiți cei căsătoriți 242
Regula 13. Că exercitarea tăcerii este de folos neofiților 243
Regula 14. Despre cei care s-au afierosit lui Dumnezeu și apoi încearcă să-și retragă făgăduința 243
Regula 15. Despre primirea și educarea copiilor și despre făgăduința fecioarelor . 244
Regula 16. Despre cumpătare 247
Regula 17. Că și în rîs trebuie cumpătare 249
Regula 18. Trebuie să gustăm din toate cîte ni se pun înainte . . . 251
Regula 19. Care este măsura înfrînării 252
Regula 20. Care este modul primirii (oaspeților) la masă 254
Regula 21. Cum trebuie să stăm pe scaun sau să ne așezăm la masă în timpul prînzului 257
Regula 22. Ce haină este potrivită pentru creștin 258
Regula 23. Despre brîu 260
Regula 24. Despre modul în care se cuvine să trăim între noi . . . 261
Regula 25. Că este groaznică judecata proiestosului care nu mustră pe cei care păcătuiesc 262
Regula 26. Că toate, și cele ascunse ale inimii, să fie arătate proiestosului 263
Regula 27. Dacă și proiestosul ar greși vreodată, trebuie să fie mustrat și el de către cei mai distinși dintre frați 264
Regula 28. Cum trebuie să procedeze toți (frații) față de cel neascultător 264
Regula 29. Despre cel care lucrează cu mîndrie sau cu murmurare . . 266
Regula 30. Cu ce simțăminte trebuie să poarte grijă proiestoșii de frați . 267
Regula 31. Că trebuie să fie primită slujirea de la proiestos 267
Regula 32. Cum trebuie să se poarte (călugărul) cu rudele după trup . . 268
Regula 33. Care este modul convorbirii cu surorile 269

Regula 34. Cum trebuie să fie cei care împart bunurile fraților în comunitate 271
Regula 35. Dacă trebuie să se formeze mai multe comunități de frați în același sat 273
Regula 36. Despre cei care se retrag din comunitatea fraților . . . 276
Regula 37. Dacă trebuie să se neglijeze lucrul sub pretextul rugăciunii și psalmodiei, și ce timpuri sînt potrivite pentru rugăciune și dacă mai întîi trebuie să se lucreze 276
Regula 38. Care meserii se potrivesc cu profesiunea noastră . . . 280
Regula 39. Cum trebuie să se valorifice (vîndă) cele produse de munca (noastră) și cum se cade să călătorim (în acest scop) 281
Regula 40. Despre negoțul cu mărfuri în adunări 282
Regula 41. Despre autoritate și despre ascultare 283
Regula 42. Cu ce scop și cu ce dispoziție trebuie să lucreze cei ce se ocupă cu lucrul 285
Regula 43. Ce fel trebuie să fie proiestoșii și cum să îndrume pe frați . 287
Regula 44. Cui trebuie să i se îngăduie călătorii și cum să fie examinați cînd se înapoiază 288
Regula 45. Pe lîngă proiestos trebuie să mai fie unul în măsură să poarte grijă de frați, cînd acela ar lipsi și ar fi ocupat 289
Regula 46. Nimeni să nu ascundă păcatele fraților sau pe ale sale . 291
Regula 47. Despre cei care nu primesc cele hotărîte de proiestos . . 292
Regula 48. Nu trebuie să fie privite (cercetate) din curiozitate lucrările proiestosului, ci fiecare să fie cu luare aminte la lucrul său . . 292
Regula 49. Despre controversele care ar interveni uneori între frați . 293
Regula 50. Cum trebuie să procedeze proiestosul la stabilirea epitimiilor 294
Regula 51. Cum trebuie să se îndrepte greșeala celui care a păcătuit . 294
Regula 52. Cu ce dispoziție trebuie să fie primite epitimiile 295
Regula 53. Cum vor îndrepta învățătorii meseriilor pe copiii care greșesc 295
Regula 54. Proiestoșii comunității de frați să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune 296
Regula 55. Dacă folosirea artei medicale corespunde scopului pietății . 296

Capitolele Regulilor mici

Cuvînt înainte . 315
Regula 1. Dacă este cu putință sau este de folos cuiva ca să-și îngăduie să facă sau să spună cele pe care le socotește bune, fără mărturia Scripturilor inspirate de Dumnezeu 316
Regula 2. Ce mărturisire trebuie să-și ceară între ei cei care doresc să viețuiască împreună după Dumnezeu 317
Regula 3. Cum vom întoarce pe cel care păcătuiește sau, dacă nu se întoarce, cum trebuie să ne comportăm față de el 317
Regula 4. Dacă cineva și pentru păcate mici ar strîmtora pe frați spunînd că trebuie să se pocăiască, nu cumva și el este nemilostiv și suprimă dragostea? 318
Regula 5. Cum trebuie să se pocăiască cineva pentru fiecare păcat . 318
Regula 6. Ce fel (de om) este cel care mărturisește cu cuvîntul că se pocăiește, dar păcatul nu și-l îndreaptă 319

Regula 7. Care este judecata acelora care apasă pe cei care greşesc? . 319
Regula 8. Cum trebuie să fie primit cel care se pocăieşte în mod sincer? 319
Regula 9. Cum trebuie să ne comportăm faţă de cel care păcătuind nu se pocăieşte? 320
Regula 10. Sufletul care s-a ticăloşit în multe păcate, cu ce fel de teamă şi cu ce fel de lacrimi trebuie să se despartă de păcate? . . . 320
Regula 11. Cum ajunge cineva să urască păcatele? 321
Regula 12. Cum se va încredinţa sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele? 321
Regula 13. Dacă cel care a păcătuit după botez trebuie să deznădăjduiască pentru mîntuirea lui, dacă a făcut mulţime de păcate, sau pînă la ce limită a păcatelor trebuie să nădăjduiască în iubirea de oameni a lui Dumnezeu prin pocăinţă 321
Regula 14. Prin ce roade poate fi dovedită pocăinţa adevărată . . . 322
Regula 15. Ce înseamnă: «De cîte ori îmi va greşi fratele meu şi voi ierta lui?» 322
Regula 16. Pentru ce cîteodată sufletul şi fără să se străduiască, aproape în mod automat, se reculege, ca şi cum a fost cuprins de o durere, iar altădată este atît de insensibil încît chiar silindu-se nu se poate reculege 323
Regula 17. Dacă cineva, în gînd, şi-ar aduce aminte să mănînce, apoi s-ar condamna pe sine, oare şi acesta se va condamna ca şi cel care s-a îngrijit? 324
Regula 18. Dacă se cuvine ca aceluia care a greşit vreodată în comunitatea frăţească să i se încredinţeze vreo sarcină, după multă încercare, şi, dacă se cuvine, care slujire? 324
Regula 19. Dacă cineva este bănuit de păcat, dar nu face aceasta în mod arătat, trebuie să-l şi urmărim ca să se şi afle ceea ce se bănuia? 324
Regula 20. Dacă cel care a trăit în păcate trebuie să se ferească să aibă relaţii cu eterodocşii sau să se separe chiar şi de cei care trăiesc rău? 325
Regula 21. De unde (vine) împrăştierea (minţii) şi gîndurile, şi cum le vom îndrepta? 326
Regula 22. De unde provin nălucirile cele necuviincioase din noapte? . 326
Regula 23. Pînă la cîte cuvinte se socoteşte vorbire deşartă? . . . 326
Regula 24. Ce este injuria? 327
Regula 25. Ce este clevetirea? 327
Regula 26. Cel care cleveteşte pe fratele sau cel care ascultă pe clevetitor şi îl suferă, de ce (pedeapsă) este vrednic? 328
Regula 27. Dar dacă cineva va cleveti pe proiestos, cum trebuie să ne comportăm faţă de el? 328
Regula 28. Despre cel care răspunde cu glas mai ridicat şi cu cuvinte tari 328
Regula 29. În ce chip ar putea cineva să nu se mînie 329
Regula 30. Cum vom tăia patima poftei rele 329
Regula 31. Dacă se opreşte cu totul rîsul 329
Regula 32. De unde provine pofta de somn fără de vreme şi fără măsură şi cum o vom îndepărta 330
Regula 33. Cum se demască cel care se străduieşte să fie bineplăcut oamenilor . 330

Regula 34. Cum va evita cineva patima de a fi bineplăcut oamenilor . 330
Regula 35. Cum se cunoaşte cel mîndru şi cum se vindecă 331
Regula 36. Dacă trebuie să caute cineva cinste 331
Regula 37. În ce chip ar putea să devină rîvnitor cel care este lenevos în împlinirea poruncilor 332
Regula 38. Dacă un frate ar primi poruncă şi s-ar împotrivi, dar după aceea s-ar duce de la sine 332
Regula 39. Dacă cineva ar asculta şi (după aceea) ar cîrti 332
Regula 40. Dacă un frate ar mîhni pe frate cum trebuie să se îndrepte? 333
Regula 41. Dacă cel care a mîhnit n-ar primi să se justifice 333
Regula 42. Dar dacă cel care a mîhnit şi-ar cere iertare, iar cel care a fost mîhnit n-ar vrea să se împace? 333
Regula 43. Cum trebuie să se poarte cineva cu cel care îl trezeşte pentru rugăciune 334
Regula 44. Dacă însă cel care a fost trezit s-ar mînia sau chiar s-ar înfuria, de ce (pedeapsă) este vrednic? 334
Regula 45. Cel care neglijează să cunoască voile Domnului să nu se pedepsească mai mult decît cel care le-a cunoscut şi nu le-a împlinit . 334
Regula 46. Dacă cel care tolerează pe altul să săvîrşească păcat este vinovat de păcat 335
Regula 47. Dacă trebuie să fim indiferenţi pentru cei care păcătuiesc . 336
Regula 48. Lăcomia pînă la ce (limită) se judecă? 337
Regula 49. Ce înseamnă a se făli? 337
Regula 50. Dacă cineva înlătură hainele mai scumpe şi vrea întotdeauna pe cea mai ieftină, fie haină, fie încălţăminte, ca şi cum i s-ar cuveni, greşeşte oare, sau de ce patimă boleşte? 337
Regula 51. Ce înseamnă «Raca»? 338
Regula 52. Cine este doritor de mărire deşartă şi cine se străduieşte să placă oamenilor? 338
Regula 53. Ce este întinarea trupului şi ce este întinarea sufletului şi cum ne vom curăţi de acestea, sau ce este sfinţenia şi cum o vom dobîndi? 338
Regula 54. Ce este iubirea de sine şi cum se va cunoaşte pe sine iubitorul de sine? 339
Regula 55. Ce deosebire este între amărăciune, mînie, iuţime şi întărîtare? 339
Regula 56. Cine este cel care se înalţă cu gîndul, cine este trufaşul şi cine este cel mîndru, de asemenea cine este orgoliosul şi cine îngîmfatul? 340
Regula 57. Dacă cineva ar avea o lipsă (viciu) neîndreptată şi prin mustrări repetate împotriva lui s-ar simţi lezat, oare este mai bine să fie lăsat în pace? 341
Regula 58. Se condamnă numai cel care a minţit în mod deliberat sau şi cel care spune ceva complet neadevărat din neştiinţă? 341
Regula 59. Dacă cineva ar gîndi numai să facă ceva, dar nu ar face, oare şi acesta se condamnă ca mincinosul? 341
Regula 60. Despre cel care ar hotărî în grabă să facă ceva din cele care nu-i sînt plăcute lui Dumnezeu 342

Regula 61. Dacă cineva nu poate să lucreze și nici n-ar vrea să învețe psalmi? 342
Regula 62. Dacă cineva ar face cu ce i s-a încredințat cum a făcut cel care a ascuns talantul, se condamnă? 343
Regula 63. Dacă cineva ar face ca aceia care au cîrtit împotriva celor care au venit în urmă, se condamnă? 343
Regula 64. Ce înseamnă a scandaliza și cum ne vom păzi de aceasta? 343
Regula 65. Cum poate să țină cineva adevărul întru nedreptate . . 345
Regula 66. Ce este întrecerea (discutarea) și ce este întărîtarea . . 346
Regula 67. Ce este necurăția și ce este nerușinarea 346
Regula 68. Ce este propriu mîniei și ce este propriu indignării judicioase 346
Regula 69. Despre cel care nici nu mănîncă mai puțin decît ceilalți, nici nu are corpul nesănătos și se plînge totuși că nu poate să lucreze . 347
Regula 70. Cum trebuie să ne purtăm cu cel care se folosește rău de haine și de încălțăminte 347
Regula 71. Sînt unii care caută înainte de toate pe cea dulce dintre mîncări, iar alții preferă pe cea cu cantitate mare, decît pe cea dulce, pentru săturare. Deci cum se cuvine a-i instrui și pe unii și pe alții? . 348
Regula 72. Dacă cineva, cu prilejul meselor, în frățietate s-ar purta cu necuviință, mîncînd și bînd cu lăcomie, se cuvine oare a-l critica? 348
Regula 73. Despre cel care nu din dorința de îndreptare a fratelui mustră pe cel care greșește, ci din patima lui de răzbunare 348
Regula 74. Despre cei care ies din comunitatea frățească și doresc să trăiască viață singuratică 349
Regula 75. Dacă este potrivit să spunem că satana este pricinuitorul oricărui păcat, fie cu gîndul, fie cu cuvîntul, fie cu fapta 349
Regula 76. Dacă se cuvine ca, așa-zicînd, prin iconomie să mințim pentru ceva ce s-ar părea folositor 350
Regula 77. Ce este înșelăciunea și ce este năravul rău 350
Regula 78. Cine sînt iscoditorii de rele 351
Regula 79. Dacă cineva se acuză continuu pe sine că se poartă rău cu fratele, cum se va îndrepta? 351
Regula 80. De unde provine faptul că minții îi lipsesc gîndurile bune și grijile ce plac lui Dumnezeu și cum (să procedăm) ca să nu pățim aceasta 351
Regula 81. Dacă se cuvine să fie certați deopotrivă cei cucernici și cei indiferenți, cînd se află amîndoi în aceeași greșeală 352
Regula 82. Fiindcă Scriptura relatează că: «pe bătrîne, ca pe mame» (I Tim. 5, 2), dacă s-ar întîmpla ca o bătrînă să cadă în același păcat ca una mai tînără, oare vor fi sub același canon? 353
Regula 83. Dacă cineva, săvîrșind multe fapte bune, ar greși o singură dată, cum vom proceda față de el? 354
Regula 84. Despre cel care are caracter violent și turbulent 354
Regula 85. Dacă se cuvine a avea ceva propriu în comunitatea frățească 354
Regula 86. Dacă cineva ar spune că nici nu iau de la comunitatea frățească, nici nu dau, ci mă îndestulez cu ale mele, ce atitudine vom observa față de unul ca acesta? 355

Regula 87. Dacă se îngăduie fiecăruia să dea haina lui cea veche sau încălţămintea, la poruncă 355
Regula 88. Ce este grija cea lumească 355
Regula 89. Fiindcă s-a scris: «Răscumpărarea sufletului bărbatului este bogăţia lui» ce vom face noi, cei la care nu există bogăţie? . . 355
Regula 90. Dacă se îngăduie să avem haină de noapte, fie de păr, fie de altceva . 356
Regula 91. Dacă un frate care nu are nimic al său ar fi rugat de cineva să-i dea haina pe care o poartă, ce trebuie să facă, chiar dacă cel care a cerut este gol? 356
Regula 92. Fiindcă Domnul a poruncit să vindem averile noastre, ce trebuie să înţelegem cînd facem aceasta? 357
Regula 93. Cel care odată şi-a lăsat averile şi a făgăduit să nu mai aibă nimic al său, cu ce gînduri se cuvine să se folosească de cele necesare spre a trăi, adică hainele şi hrana? 357
Regula 94. Despre cel care datorînd impozite intră într-o comunitate frăţească . 358
Regula 95. Dacă este în interesul celor care au venit de curînd să înceapă de îndată să înveţe din Scripturi 358
Regula 96. Dacă se cade să se îngăduie oricui ar vrea să înveţe carte sau să fie atent la cei care citesc 358
Regula 97. Dacă cineva ar spune: vreau să locuiesc la voi puţină vreme — se cuvine oare a-l primi? 359
Regula 98. Ce gînd trebuie să aibă proiestosul în cele pe care le porunceşte sau le rînduieşte 359
Regula 99. Cu ce dispoziţie sufletească se cuvine să mustre cel care este în drept să mustre 360
Regula 100. Pe cei care vin din afară şi cer, cum îi vom slobozi? . . 360
Regula 101. Despre cel căruia i s-a încredinţat chivernisirea (bunurilor) şi despre cei ce cer (cerşesc) 361
Regula 102. Despre cei care pleacă din comunitatea frăţească pentru orice motiv . 361
Regula 103. Fiindcă se întîmplă ca în unele cazuri chiar unul dintre cei în vîrstă (presviteri) să alunece, se cuvine ca şi acesta să fie mustrat? 362
Regula 104. Cum trebuie să se încredinţeze purtările de grijă fraţilor . 362
Regula 105. Dacă se cuvine ca aceia veniţi de curînd în comunităţi frăţeşti să înveţe de îndată meşteşuguri 362
Regula 106. Ce epitimii se cuvine să se folosească în comunitatea frăţească . 363
Regula 107. Despre cel care spune că are dorinţă să trăiască într-o comunitate frăţească 363
Regula 108. Dacă se cuvine ca proiestosul, fără să fie prezentă proiestoasa (frăţiei de surori), să vorbească cu o oarecare soră cele cu privire la întărirea credinţei 363
Regula 109. Dacă se cuvine ca proiestosul să vorbească des cu proiestoasa (stareţa) 363
Regula 110. Dacă se cuvine ca atunci cînd o soră se mărturiseşte unui duhovnic mai în vîrstă să fie de faţă şi o călugăriţă mai în vîrstă . 364

Regula 111. Dacă o presviteră (stareţă) ar fi îndreptăţită să protesteze atunci cînd presviterul (stareţul) ar dispune să se facă ceva în comunităţile de surori, fără ca stareţa să fi avut cunoştinţă 364
Regula 112. Dacă cineva ar veni la viaţa cea după Dumnezeu, este oare drept ca proiestosul să-l primească pe unul ca acesta fără părerea fraţilor? 364
Regula 113. Oare poate cel căruia i s-a încredinţat grija sufletelor să păzească şi aceasta: «de nu vă veţi întoarce şi nu vă veţi face cu pruncii?» 365
Regula 114. Dacă se cuvine a asculta de oricine şi orice ar porunci . 365
Regula 115. Cum trebuie să ne supunem unul altuia 366
Regula 116. Pînă unde se cuvine a fi ascultători întru rînduiala de a fi bineplăcuţi lui Dumnezeu 367
Regula 117. Cel care nu se învaţă întru cele rînduite spre porunca ce-i stă înainte în fiecare zi, ci caută să înveţe un meşteşug, de ce patimă suferă şi dacă se cuvine a-l tolera? 367
Regula 118. Cel care se sirguieşte spre poruncă şi lucrează nu ceea ce se porunceşte, ci ceea ce vrea el, ce plată are? 367
Regula 119. Dacă se îngăduie fiecăruia să-şi părăsească lucrul ce i s-a încredinţat şi să caute altul 368
Regula 120. Dacă se cuvine a ieşi undeva fără aprobarea proiestosului . 368
Regula 121. Dacă este îngăduit să se renunţe la lucrările mai grele . 368
Regula 122. Dacă cineva, fiind canonisit să nu ia binecuvîntare, ar zice că dacă nu iau binecuvîntare nu voi mînca, oare i se cuvine să i se tolereze? 369
Regula 123. Dacă cineva se mîhneşte, neîngăduindu-i-se să facă ceea ce nu poate să facă, fiind neiscusit, se cuvine oare să i se tolereze? . 369
Regula 124. Dacă cineva s-ar întîlni undeva din întîmplare cu eretici sau păgîni, se îngăduie să mănînce împreună cu ei sau să se întrebe de sănătate? 370
Regula 125. Dacă cel căruia i s-a încredinţat o lucrare şi ar face ceva fără încuviinţare, împotriva a ceea ce i s-a poruncit sau peste ceea ce i s-a poruncit, se cuvine oare să păstreze lucrul? 370
Regula 126. Cum poate cineva să nu fie biruit de iubirea dulceţilor din bucate 371
Regula 127. Unii spun că este cu neputinţă ca omul să nu se mînie . . 371
Regula 128. Celui care vrea să se înfrîneze peste putere, aşa încît să se împiedice şi porunca ce i s-a dat, se cuvine oare să i se îngăduie? . 371
Regula 129. Despre cel care posteşte mult, dar la masă nu poate suporta mîncarea cea de obşte 372
Regula 130. Cum trebuie să se postească atunci cînd ar fi trebuinţă de post 372
Regula 131. Cel care nu mănîncă de unde mănîncă fraţii, ci cere altceva, oare face bine? 372
Regula 132. Cel care spune: aceasta mă vatămă şi se întristează dacă nu i s-ar da altă (mîncare), ce este de făcut în asemenea caz? . . 373
Regula 133. Dar dacă ar şi cîrti cineva pentru mîncare? . . . 373
Regula 134. Dar dacă cineva mîniindu-se ar renunţa să ia din cele spre trebuinţă? 373

Regula 135. Dacă se cuvine ca acela care se ostenește să ceară chiar el ceva mai mult decît de obicei 374
Regula 136. Dacă trebuie să se adune toți la ora mesei, și pe cel care absentează și pe cel care vine după masă, cum îi vom trata? . . 374
Regula 137. Dacă e bine ca să hotărască cineva să se înfrîneze pentru un interval de timp, spre exemplu, de la un anumit fel de mîncare sau de băutură . 374
Regula 138. Dacă se cuvine ca în comunitatea frățească cineva să postească mai mult decît ceilalți 375
Regula 139. Prelungindu-se postul devenim mai slabi pentru lucru. Așadar, ce se cuvine mai bine: să rămînem în urmă cu lucrul din cauza postului sau să neglijăm postul pentru lucru? 376
Regula 140. Dacă cineva nu s-ar înfrîna de la mîncărurile vătămătoare, ci mîncînd cu lăcomie, ar cădea în boală, oare i se cuvine să i se acorde îngrijire? 376
Regula 141. Oare se cuvine să se afle străini în ateliere? 377
Regula 142. Dacă se cuvine ca meșterii să primească de la cineva un lucru fără aprobarea *proiestosului* 377
Regula 143. Cum sînt datori cei care lucrează să poarte grijă de multele ce le-au fost încredințate 377
Regula 144. Dar dacă cineva ar pierde ceva din neglijență sau i-ar da o rea întrebuințare din dispreț? 378
Regula 145. Dar dacă cineva cu de la sine putere ar împrumuta cuiva (un lucru) sau ar primi ceva? 378
Regula 146. Dar dacă, avînd urgentă nevoie, proiestosul ar cere de la acesta o unealtă și el ar refuza (să i-o dea)? 378
Regula 147. Cel care se îndeletnicește cu lucrul chelăriei sau al bucătăriei sau al altui lucru asemenea, dacă n-ar ajunge să fie prezent la rînduiala cîntării de psalmi și a rugăciunii, oare nu-și păgubește cu nimic sufletul? 378
Regula 148. Care este măsura autorității pe care o are în administrarea (alimentelor) cel încredințat cu grija chelăriei 379
Regula 149. Ce judecată va avea administratorul (de alimente) dacă ar face ceva cu părtinire sau cu ceartă 379
Regula 150. Dar dacă din neglijență n-ar da fratelui cele spre trebuință? 380
Regula 151. Dacă îi este îngăduit celui care servește să vorbească cu voce mai tare 380
Regula 152. Despre cel care s-a ostenit peste putere în slujire . . . 381
Regula 153. Aceea căreia i s-au încredințat lînurile, cum se cuvine să le administreze (și) cum să supravegheze pe lucrătoare 381
Regula 154. Dacă s-ar întîmpla ca fiind frați puțini și slujind la mai multe surori, din nevoie s-ar separa unul de altul, despărțindu-se la lucrări, oare aceasta este fără primejdie? 381
Regula 155. Cum trebuie să ne comportăm cu cei bolnavi din casa de străini . 382
Regula 156. Cel căruia i s-a încredințat o grijă cum ar fi a chelăriei sau alta asemenea, trebuie să aibă totdeauna această grijă sau se poate și schimba? 382

Regula 157. Cu ce dispoziţie sufletească se cuvine să slujească cineva lui Dumnezeu 382
Regula 158. Cu ce dispoziţie sufletească se cuvine să primească cineva epitimia . 383
Regula 159. Cel care se plînge împotriva celui care îi dă canon este josnic 383
Regula 160. Cu ce dispoziţie sufletească sîntem datori să slujim fraţilor 384
Regula 161. Cu ce fel de smerenie este dator cineva să primească slujirea de la frate 384
Regula 162. Ce fel de dragoste se cuvine să avem între noi 384
Regula 163. În ce chip va putea cineva să ajungă la iubirea faţă de aproapele . 385
Regula 164. Ce înseamnă aceasta: «Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi»? 385
Regula 165. Cum va cunoaşte cineva dacă se porneşte împotriva fratelui care greşeşte din rîvna lui Dumnezeu sau se mînie 386
Regula 166. Cu ce stare sufletească se cuvine să ne supunem celui care ne sileşte la împlinirea poruncii 387
Regula 167. Cum se cuvine să fie sufletul care a fost socotit vrednic să se îndeletnicească cu lucrul Domnului 387
Regula 168. Cu ce stare sufletească se cuvine să primească cineva haina sau încălţămintea, oricum ar fi 387
Regula 169. Dacă un frate mai tînăr ar primi poruncă să înveţe ceva pe unul mai bătrîn, cum se va comporta faţă de acesta 388
Regula 170. Dacă se cuvine să tratăm deopotrivă şi pe cel care se îndreaptă mai mult şi pe cel care se îndreaptă mai puţin 388
Regula 171. Dacă însă cel mai mic s-ar mihni fiindcă este cinstit mai mult cel mai cucernic 389
Regula 172. Cu ce teamă sau cu ce încredinţare sau cu ce stare sufletească se cuvine să ne împărtăşim cu trupul şi sîngele lui Hristos . . . 389
Regula 173. Dacă se cuvine ca la ora cînd se cîntă psalmi în casă să se facă şi oarecare vorbire 390
Regula 174. Cum ar putea cineva să împlinească poruncile Domnului în gînd şi cu dorinţa? 390
Regula 175. Cum se vădeşte cel care iubeşte pe fratele după porunca Domnului . 391
Regula 176. Care sînt vrăjmaşii pe care ni s-a poruncit să-i iubim . . 391
Regula 177. Cum sînt datori cei puternici să poarte neputinţele celor slabi 392
Regula 178. Ce înseamnă: «Purtaţi sarcinile unul altuia» 393
Regula 179. Cum poate cineva fără dragoste să dobîndească atîta credinţă încît să mute munţii sau să dea toate averile săracilor; sau să-şi dea trupul său ca să se ardă 393
Regula 180. Cu ce dispoziţie sufletească şi cu ce atenţie se cuvine să ascultăm cele ce se citesc pentru noi în timpul mesei 394
Regula 181. Dacă două comunităţi de fraţi ar fi aproape una de alta şi una este săracă, iar cealaltă s-ar arăta mai degrabă dificilă la darea bunurilor, cum se cuvine să se arate cea săracă faţă de cea care nu dă (bunuri)? 394
Regula 182. Din ce roade se cuvine să se probeze cel care mustră cu milă pe fratele care greşeşte 394

Regula 183. Dacă s-ar întîmpla ca unii trăind în comunitate de frați să se dezbine între ei, oare este fără primejdie pentru dragoste să ne comportăm față de ei cu îngăduință? 395
Regula 184. Cum poate cineva și cînd mîngîie și cînd mustră, nu numai să se străduiască să vorbească cu iscusință, dar să-și păstreze atitudinea cuvenită și față de Dumnezeu și față de cei cărora le vorbește 395
Regula 185. Dacă cineva în timpul unei conversații, văzînd pe cei care ascultă că sînt de acord cu cele spuse de el, s-ar bucura, cum se va cunoaște pe sine dacă se bucură din bună dispoziție sau dintr-o oarecare patimă a lui? 396
Regula 186. Pentru care prieteni sîntem datori să ne punem sufletul . . 396
Regula 187. Dacă se cuvine ca fiecare să primească ceva de la rudeniile după trup 397
Regula 188. Cum vom vedea pe cei care au locuit oarecînd cu noi sau pe rudeniile care vin la noi (în mînăstire) 397
Regula 189. Dar dacă ne-ar și ruga vrînd să ne ducă pe noi la dînșii, se cuvine să-i ascultăm? 398
Regula 190. Oare se cuvine să miluim pe rudeniile după trup, care doresc mîntuirea lor? 398
Regula 191. Care este cel blînd 399
Regula 192. Care este mîhnirea cea după Dumnezeu și care este mîhnirea lumii? 399
Regula 193. Care este bucuria în Domnul și ce, dacă facem, se cuvine să ne bucure? 399
Regula 194. Ce plîngere (se cade) să luăm asupra noastră, ca să fim socotiți vrednici de fericirea (Domnului)? 399
Regula 195. Cum face cineva toate spre slava lui Dumnezeu? . . . 400
Regula 196. Cum mănîncă cineva și bea spre slava lui Dumnezeu? . . 400
Regula 197. Cum va lucra dreapta ca să nu știe stînga? 400
Regula 198. Ce este smerenia și cum o vom dobîndi? 401
Regula 199. Cum se va fi pregătit cineva ca să se arunce și în primejdii pentru porunca Domnului? 401
Regula 200. Cei care ostenesc mai de mult în lucrul lui Dumnezeu, cum pot să fie de folos celor care au venit de curînd 402
Regula 201. Cum obține cineva concentrarea în rugăciune 402
Regula 202. Dacă este posibil să se obțină concentrarea în orice lucru și în orice împrejurare 403
Regula 203. Pentru faptele îndeplinite după porunca Domnului este o singură măsură 403
Regula 204. Cum se învrednicește cineva să se facă părtaș al Duhului Sfînt 403
Regula 205. Cine sînt «cei săraci cu Duhul»? 404
Regula 206. Domnul ne poruncește să nu ne îngrijim «Ce vom mînca sau ce vom bea sau ce vom îmbrăca». Care sînt limitele acestei porunci și cum se poate împlini 404
Regula 207. Cu ce gînd trebuie să se lucreze 405
Regula 208. Dacă este bine să practicăm în general tăcerea? 406
Regula 209. Cum vom putea să ne temem de judecățile lui Dumnezeu . . 406
Regula 210. Ce înțeles are podoaba modestă pe care o recomandă Apostolul 407

Regula 211. Care este măsura dragostei către Dumnezeu 407
Regula 212. Cum se dobîndeşte dragostea către Dumnezeu 407
Regula 213. Care sînt semnele distinctive ale dragostei faţă de Dumnezeu 408
Regula 214. Bunătatea şi milostenia în ce se deosebesc una de alta ? . 408
Regula 215. Cine este făcătorul de pace care se fericeşte de Domnul . 408
Regula 216. În ce se cuvine să ne întoarcem şi să ne facem ca pruncii . 408
Regula 217. Cum vom primi împărăţia lui Dumnezeu ca pruncul . . 409
Regula 218. Ce înţelegere se cuvine să cerem de la Dumnezeu . . . 409
Regula 219. Dacă am primit o binefacere de la cineva, cum vom putea ca şi Domnului să-I dăm mulţumirea cuvenită curată şi întreagă, dar şi pe cea către binefăcător să o achităm cu bună cumpănire . . . 409
Regula 220. Dacă se cuvine să se îngăduie oricui ar vrea să vorbească cu surorile 410
Regula 221. Domnul învaţă să ne rugăm ca să nu intrăm în ispită, se cuvine oare să ne rugăm ca să nu cădem în suferinţe trupeşti ? . . 411
Regula 222. Cine este pîrîşul fiecăruia dintre noi şi cum ne vom împăca cu el . 411
Regula 223. Cel care vrea să postească pentru un motiv bineplăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu vrea să se arate astfel oamenilor, ce va face ? 411
Regula 224. Dacă există şi astăzi unii care lucrează din ceasul întîi şi alţii din ceasul al unsprezecelea, şi care sînt aceştia 412
Regula 225. Fiindcă Domnul a spus : «unde sînt doi sau trei adunaţi în numele Meu, acolo sînt şi Eu în mijlocul lor», cum vom putea să ne învrednicim de aceasta ? 412
Regula 226. Fiindcă Apostolul spune : «fiind ocărîţi, binecuvîntăm, fiind huliţi, ne rugăm», cum se cuvine să binecuvinteze cel ocărît sau ce să se roage cel hulit ? 413
Regula 227. Dacă se cuvine ca fiecare să încredinţeze şi altora cele ce cugetă sau, fiind încredinţat că ceea ce face place lui Dumnezeu, să păstreze pentru sine 414
Regula 228. Dacă se cuvine ca în orice lucru să cunoaştem deplin voia celor care se scandalizează, sau există unele în privinţa cărora nu trebuie să ne afectăm, chiar dacă unii se scandalizează 414
Regula 229. Dacă se cuvine să mărturisim faptele oprite, fără ruşine, tuturor sau numai unora, şi care sînt aceştia 414
Regula 230. Ce este slujirea şi ce însemnează slujirea cuvîntătoare . 415
Regula 231. Dacă un frate ar vicleni împotriva mea şi m-ar vrăjmăşi sau cîteodată şi un preot, oare îmi este îngăduit să păzesc şi în privinţa acestuia poruncile care s-au dat pentru vrăjmaşi ? 415
Regula 232. Dacă cineva fiind nedreptăţit de altul n-ar relata nimănui sub motivul îndelungii răbdări, şi al nerăutăţii, ci ar socoti să lase lui Dumnezeu judecata, oare face (aceasta) după Domnul ? 416
Regula 233. Dacă din toate faptele (făcute cu dreptate) cuiva i-ar lipsi una, oare pentru aceasta nu se mîntuieşte ? 417
Regula 234. Cum vesteşte cineva moartea Domnului 417
Regula 235. Oare este de folos să învăţăm multe din Scripturi ? . . . 418
Regula 236. Cîţi s-au învrednicit să înveţe bine cele patru Evanghelii, cum se cuvine să primească darul (acesta) ? 418

Regula 237. Care suflet se îndrumă spre voia lui Dumnezeu 419
Regula 238. Dacă este cu putință aceasta, (adică) să se cînte neîncetat sau să se citească sau să se vorbească cu rîvnă despre cuvintele lui Dumnezeu și să nu se lase deloc pauză pentru nevoia ce se întîmplă unora pentru trebuințele mai necurate ale trupului 419
Regula 239. Care este comoara cea bună și care cea rea 419
Regula 240. Pentru ce s-a zis că este largă poarta și lată calea care duce la pieire . 419
Regula 241. Cum este strîmtă poarta și îngustă calea care duce la viață și cum poate să intre cineva prin aceasta 420
Regula 242. Ce înseamnă aceasta: «Cu iubire frățească iubiți-vă unii pe alții» 420
Regula 243. Ce vrea (să spună) Apostolul cînd zice: «mîniați-vă și să nu greșiți, soarele să nu apună întru mînia voastră», fiindcă în altă parte spune: «toată amărăciunea, supărarea și mînia să se îndepărteze de la voi» . 421
Regula 244. Ce înseamnă aceasta: «lăsați loc mîniei» 421
Regula 245. Cine este cel înțelept ca șarpele și curat (blînd) ca porumbelul 421
Regula 246. Ce înseamnă «dragostea nu se poartă cu necuviință» . . 422
Regula 247. Care este lauda întru Domnul și care (este) cea oprită . . 422
Regula 248. Dacă Domnul dă înțelepciune și de la El (de la fața Lui) vine cunoașterea și înțelegerea; și dacă prin Duhul dă unuia cuvîntul înțelepciunii, iar altuia cuvîntul cunoașterii, cum reproșează Domnul ucenicilor: «chiar și voi sînteți nepricepuți» și cum Apostolul acuză pe unii ca neînțelepți 423
Regula 249. Ce este cuvios și ce este drept? 423
Regula 250. Cum dă cineva ceea ce este sfînt cîinilor, sau aruncă mărgăritarele înaintea porcilor; sau cum se întîmplă ceea ce se mai relatează: «ca nu cumva să le calce pe ele în picioarele lor și, întorcîndu-se, să vă sfîșie» 424
Regula 251. Cum Domnul uneori oprește să purtăm pungă și traistă la drum, iar alteori spune: «însă acum, cel care are pungă să o ia; asemenea și traistă; și cel care nu are să-și vîndă haina sa și să cumpere sabie» 424
Regula 252. Care este pîinea cea spre ființă despre care am fost învățați să ne rugăm în fiecare zi? 425
Regula 253. Ce este talantul și cum îl vom înmulți 425
Regula 254. Care este masa (de schimb) «la care ți se cădea — a spus Domnul — să pui argintul» 426
Regula 255. Unde i s-a poruncit să meargă celui care a auzit: «ia ce este al tău și pleacă» 426
Regula 256. Care este plata pe care o iau și aceștia la fel cu cei mai de pe urmă 426
Regula 257. Cine sînt pleava ce se va arde cu foc nestins 427
Regula 258. Cine este cel condamnat de către Apostol că «se dedă la smerenie fățarnică și la slujirea îngerilor»? 427
Regula 259. Cine este cel fierbinte cu duhul? 427

Regula 260. Fiindcă Apostolul spune uneori: «nu fiți fără de minte», iar alteori: «nu vă socotiți înțelepți întru voi», oare este cu putință să nu fie înțelept întru sine cel fără de minte? 428
Regula 261. Cum înșiși sfinții cerînd unele lucruri n-au primit de la Domnul 428
Regula 262. Care este deosebirea între sărăcire (scăpătare) și sărăcie și cum grăiește David adevărul cînd spune: «iar eu sărăcit sînt și sărac» 430
Regula 263. Ce vrea Domnul să învețe cu exemplele la care a adăugat pe acesta: «deci așa și fiecare din voi care nu se leapădă de toate averile sale, nu poate să-Mi fie ucenic» 431
Regula 264. Ce este curățenia (sinceritatea) 432
Regula 265. Dacă numai către singuri preoții s-a spus aceasta: «dacă îți vei aduce darul tău la altar» ș.c.l. 432
Regula 266. Ce este sarea pe care ne-a poruncit Domnul s-o avem . . 433
Regula 267. Dacă unul se va bate mult, iar altul puțin, cum spun unii că nu există sfîrșit al muncii celor pedepsiți? 433
Regula 268. Cu ce înțeles sînt numiți unii «fii ai neascultării» și «copii ai mîniei» . 435
Regula 269. Fiindcă s-a scris: «Făcînd voile trupului și ale cugetelor», oare unele sînt voile trupului și altele ale cugetelor; și care sînt acestea? 435
Regula 270. Ce înseamnă lipsiți fiind, dar nu deznădăjduiți 436
Regula 271. Oare pentru toate cîte a greșit cineva află curățire prin milostenie? 436
Regula 272. Fiindcă porunca Domnului este să nu ne îngrijim de ziua de mîine, cum să înțelegem drept această poruncă? 437
Regula 273. Ce (anume) dacă ar face cineva hulește împotriva Duhului Sfînt? . 438
Regula 274. Cum se face cineva nebun în veacul acesta? 438
Regula 275. Dacă poate să împiedice satana hotărîrea unui Sfînt . . 438
Regula 276. Ce înseamnă ceea ce s-a spus de către Apostol: «ca voi să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvîrșit» 439
Regula 277. Care este cămara în care poruncește Domnul să intre cel care se roagă 441
Regula 278. Cum duhul cuiva se roagă, iar mintea lui este fără roadă . 442
Regula 279. Ce înseamnă: «cîntați cu înțelegere» 442
Regula 280. Cine este cel curat cu inima 442
Regula 281. Dacă se cuvine să silim să cînte pe o soră care nu vrea . 443
Regula 282. Cine sînt aceia care spun: «am mîncat înaintea Ta și am băut» și aud: «nu vă știu pe voi» 443
Regula 283. Oare cel care face voia cuiva este părtaș cu acela? . . 444
Regula 284. Dacă o comunitate de frați ar sărăci din cauza bolilor, oare este jenant să primească de la alții cele spre trebuință?; și dacă se cuvine, de la cine să se primească? 444
Regula 285. Dacă se cuvine ca o comunitate de frați care face negoț cu altă comunitate să observe prețul adevărat al fiecărui fel . . . 445
Regula 286. Dacă se cuvine ca pe cel care viețuiește într-o comunitate de frați și a căzut în neputință trupească să-l aducem în casa pentru străini 445

Regula 287. Care sînt roadele vrednice de pocăință 445
Regula 288. Cel care dorește să-și mărturisească păcatele sale se cuvine oare să le mărturisească la toți, și celor care s-ar întîmpla, sau cărora ? 446
Regula 289. Ce se cuvine să facă cel care s-a pocăit de un păcat, dar cade din nou în același păcat 446
Regula 290. Cum sporește cineva întotdeauna în lucrul Domnului . . 447
Regula 291. Cine este trestia strivită sau feștila aprinsă; și cum cineva pe prima n-o va frînge și pe a doua nu o va stinge? 447
Regula 292. Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să existe școală pentru copiii celor care trăiesc în societate? 448
Regula 293. Cum se cuvine să ne purtăm cu cei care se îndepărtează de cele mai mari dintre păcate, dar pe cele mici le fac cu indiferență . 448
Regula 294. Din care cauză decade cineva din pomenirea veșnică a lui Dumnezeu 449
Regula 295. Din ce semne se cunoaște cel care plutește (cu mintea) în nori . 449
Regula 296. Cum se poate încredința sufletul că este curat de păcate . 450
Regula 297. Cum se cuvine să se întoarcă cineva de la păcat . . . 451
Regula 298. Oare îngăduie Scriptura ca acelea bune să se facă după propria plăcere? 451
Regula 299. Cum se va încredința sufletul că s-a îndepărtat de iubirea de slavă . 452
Regula 300. Care este chipul întoarcerii, cînd cuvîntul este pentru ceea ce nu se poate vedea 452
Regula 301. Dar dacă cineva spune că «nu mă va mustra conștiința» . 453
Regula 302. Oare se cuvine să dăm din iconomisire celor din afară, care sînt lipsiți? . 453
Regula 303. Oare se cuvine ca în comunitatea de frați să se asculte de cele spuse de către toți? 454
Regula 304. Dacă rudele celor care s-au rînduit într-o comunitate de frați ar dori să dea ceva pentru aceștia, se cuvine să se primească? . . 455
Regula 305. Dacă se cuvine să se primească ceva de la cei din afară, fie sub motivul prieteniei, fie sub motivul rudeniei firești . . . 455
Regula 306. În ce fel se obține neîmprăștierea minții 456
Regula 307. Dacă se cuvine să se înceapă cîntarea de psalmi sau rugăciunea cu rîndul 457
Regula 308. Oare se cuvine să fie răsplătit cel care dă ceva comunității de frați, și dacă ceea ce se dă în schimb (se cuvine) să fie corespunzător a ceea ce s-a dat 457
Regula 309. Dacă i se întîmplă cuiva cele obișnuite și după fire, se cuvine să îndrăznească să se apropie spre împărtășirea cu cele sfinte? . 457
Regula 310. Oare se cuvine ca într-o casă de obște să se facă proscomidii? 458
Regula 311. Oare se cuvine să mergem în vizită, invitîndu-ne oarecari? 458
Regula 312. Oare se cuvine să îndemnăm la rugăciune pe mirenii care vin la noi? . 459
Regula 313. Oare se cuvine să lucrăm cînd ne vizitează oarecari? . . 459
Regula 314. Dacă se cuvine creștinului, sau este lucru fără de reproș, ca să se folosească de doctori 459

Regula 314. Dacă se cuvine, creştinului sau este lucru fără de reproş, ca să se folosească de doctori 461
Regula 54. Se cuvine ca aceia care au fost rînduiţi să stea în fruntea comunităţii (proiestoşii) să se sfătuiască împreună cu privire la chestiunile comune? 461
Regula 48. Dacă trebuie să nu se cerceteze din curiozitate lucrările proiestosului . 462
Regula 315. Care este deosebirea între vanitate (mîndrie deşartă) şi iubirea de mărire 462
Regula 316. Prin ce sîrguinţă poate cineva să se achite de acestea? . 462
Regula 317. Care este măsura ascultării 462
Regula 318. Dacă trebuie să avem şi să citim Scriptura cea de Dumnezeu inspirată 463
Epitimii . 464
Epitimii pentru călugăriţe 467

Constituţiile ascetice 469
Introducere. Către cei care locuiesc chinovitic şi singuri 469
Cap. I. Se cuvine ca rugăciunea să fie avută în vedere înainte de toate 471
Cap. II. Despre supravegherea gîndurilor şi că trupul nu este rău cum au socotit unii 478
Cap. III. Nu se cuvine să avem convorbiri cu femei, fără supraveghere 480
Cap. IV. Se cuvine ca să potrivim cumpătarea după puterea trupului, iar munca trupească este bună şi legitimă 482
Cap. V. Se cuvine ca ascetul să se îndeletnicească cu lucrări potrivite . 489
Cap. VI. Nu se cuvine ca ascetul să stea de vorbă cu toţi oamenii nesupravegheat 489
Cap. VII. Nu se cuvine să aibă loc ieşiri dese şi necontrolate . . . 492
Cap. VIII. Asceţilor nestatornici nu trebuie să li se acorde încrederea şi libertatea de a vorbi, ci de cei asemenea să ne ferim 493
Cap. IX. Se cuvine ca ascetul să nu dorească în nici un chip să devină clericul sau superiorul fraţilor 494
Cap. X. Nu se cuvine să dorim cele bune din vanitate 495
Cap. XI. Despre timpul potrivit pentru vorbiri 496
Cap. XII. Ascetul nu trebuie să încline spre glume 496
Cap. XIII. Despre bunătate şi în ce mod se formează dragostea . . 497
Cap. XIV. Despre înţelepciune 498
Cap. XV. Despre credinţă şi nădejde 498
Cap. XVI. Despre umilinţă 498
Cap. XVII. În cîte chipuri iau naştere gîndurile rele în suflet . . . 499
Cap. XVIII. Către călugării care locuiesc chinovitic 500
Cap. XIX. Se cuvine ca ascetul să treacă la viaţa ascetică cu examinare hotărîtă şi despre supunere 503
Cap. XX. Nu trebuie să se urmărească întreţinerea de convorbiri cu rudele care trăiesc în viaţa civilă, sau să se poarte grijă de lucrurile acestora 504
Cap. XXI. Nu trebuie să se separe nimeni de comunitatea frăţească spirituală 507